

PROVERBELE ROMÂNILOR

CAPITOLU VI

DESPRE VIÉȚA FISICĂ

Obiceiuri. — Imbrăcăminte. — Case și clădiri diverse. —
Gospodăria casei.

ACASĂ

Vezi *Casă*.

ALÂCSIT

Vezi *Imbrăcat*.

ALAGEA

*△
6530 A'și căpêtà alagéua.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*—L. ȘAINEANU, *Dict.* p. 19.—
P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 12.

A păți alagéua, (vre-o alagea)

FR. DAMÉ, I, p. 55.

A păți un ne-ajuns, a fi înșelat, păcălit.

Alagéua este o materie vergată de bumbac, un fel de indiană.

«Nimeni nu s'a putut atinge de împărăția mea, cât am fost
tiner, fără să-și capete alagéua.»—P. ISPIRESCU.

ALBIE

*
6531 A face pre cine-va albie de porci.

PONTBRIANT, *Dict.*—FR. DAMÉ, I,
p. 57.

*
A'l face ca pe o albie de porci (porcescă).

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 126
III, p. 115. — G. POBORAN, *inst. c.*
Slatina, J. Olt.

Veđi *Trócă.*

A ne-cinsti, a batjocori rău, a injurà, a aruncà cu noroii
în cine-va.

M'a injurat, m'a necinstit,
C'a p'o albie porcescă.
M'a făcut, și m'a gonit.
A. PANN.

6532 A face pre cine-va albie de câne.

Lexicon Budan, p. 724.

*△
A face pre cine-va albie de câni.

E. I. PATRICIU, *inv., c. Smulți, J.*
Covurlui. — B. P. HAȘDEU, *Etym.*
Magn., p. 739. — V. ALEXANDRI,
Teatr., p. 38. — *Șezătorea, III, p. 143.*

Acelaș înțeles ca la No. 6531.

«Daca nu vrei să ieși câmpii pe urma lor *te fac albie de câni*
prin foile lor.»—ALEXANDRI, *Sandru Napoia.*

*
6533 A face pre cine-va ca pe-o albie.

Acelaș înțeles ca la No. 6532.

*
6534 Din albie.

JIPESCU, *Opinc.*, p. 21. — B. P.
HAȘDEU *Etym. Magn.*, p. 740.

Din cea mai fragedă virstă, din pruncie.

Să scie că albia se întrebuintează ca lăgân, pentru copiii cei
mici, mai ales pe la țeră.

Francesul dice, de asemenea: *dès le berceau.*

ALTIȚĂ

Veđi *Hinnătă.*

AMNAR

Veđi *Drac, Femeie.*6535 *[△] Cât ai dà în amnar.B. P. HAȘDEU, *Etym. Magn*, p. 1091.—S. FL. MARIAN, *Trad. Pop.*, p. 184.—G. POBORAN, *inst., c. Slatina, J. Olt.**Cât ai scăpără din amănar.*I. CREANGA, *Amint.*, p. 15.—B. ST. DELAVRANCEA, *Sultănica*, p. 83.

Intr'o clipă.

«La fântână mi-a fost masul, și n'am închis ochii cât ai scăpără din amănar.»—CREANGA.

6535_b * Nică cât ai dà în amnar.P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 104.

De loc, nică o mică de cés.

*Transversum unguem discedere.**Prov. Lat.*

6536 * A rămânè fără amnar.

B. P. HAȘDEU, *Etym. Magn*, p. 1093.—DOBRE MARINESCU, *inv., c. Pîrvu-Boșu, J. Argeș.*

A fi în lipsă de un lucru cu totul trebuincios; a fi sărac cu desăvirșire.

Să nu mai ajungă nime
Să bee 'n crișmă cu mine!
Că's fecior de gospodar
Și-am rămas făr' de amnar.*Aurora Română*, 1881, p. 16.

ANGLIE

Veđi *Huină.*

ANTERIU

Veđi *Arvinte, Cămașă*.

ARGEA

Veđi *Bărbat, a se Grăbi, a se Pripi*.6537 * Δ La argea, fără vergea, n'ai ce căută.P. GĂRBOVICEANU, *profes. Sem., Cl. VI.*

Când mergi unde-va fără cele trebuinciose.

A AȘTERNE

6538 * Δ Cum (îți) vei așterne așa vei dormi.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 57; III, 71.—P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 176; *Rev. Ist.* II, p. 160.—B. P. HAȘDEU, *Etym. Magn.*, p. 1962.—I. VALENTINEANU, p. 7.—I. IONESCU, II, p. 115.—GROSSMANN, *Dict.*, 90, 92 & 157.—A. GOROVEI, *J. Suceava*.—M. PASCULESCU, *la Intiln.* p. 11.—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui*.—H. D. ENESCU *inv. c. Zamostea J. Dorohoiu*.—EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița*—*Elev. Semin. Buc. Cl. VIII* prin P. GĂRBOVICEANU, *prof.*—GR. POIENARU, *ing., c. Rassa, J. Ialomița*.

* Δ Cum îți așterni (vei așterne) așa vei dormi.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coștei*.
Banat.—V. SAVA, *inv., c. Vașcoi-Băre sci, com. Bihor, Ungaria*.

* Cum va s'așterni așa va s'dormi¹⁾.

I. IONESCU, *profesor, c. Nevești, Maramureș*.

* *Cum va'ți așterni, acși vai dormi¹)*

I COYAN, *prof. c. Ianina, Epir.*

*△ *Care cum își așterne, așa dórme.*

IULIU GROFȘOREANU, *înv. c. Galșa, comit. Arad.*

*△ *Cum ți 'i așterne, așa vei dormi.*

EN. BALTENU, *Lum. I. p. 87.* —
E. I. PATRICIŪ, *înv. c. Smulți, J. Covurlui.* — M. LUPESCU, *înv. c. Brosceni, J. Suciava.*

Cum ți-ai așternut, așa vei dormi.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 96.

*△ *Cum îți așterni, așa (și) dormi.*

HINTESCU, p. 7.—LAURIAN & MAXIM, I, p. 988.—REINSBERG-DURINGSFELD, II, p. 376.—DR. G. HALLER, I, p. 561.—G. ONIȘOR, *prof. Bérlad, J. Tutova.* — IUL. GROFȘOREANU, *înv. c. Galșa, comit. Arad* — I. MIRCEA, *c. Lovnic, comit. Tîrnava-Mare.* — DOBRE MMARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

*△ *Cum eși așterni așa dormi.*

I. LUNGU, *c. Sebeșul, comit. Sibiu. Transilvania.*

* *Cum ți'i așterne (ți-așterni) așa te vei culcà.*

BARONZI, p. 49 & 66.—DUMITRESCU, p. 133.—E. B. MAWR, p. 7.—V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

Precum îți veși așterne așa o să te culci.

A. PANN, III, p. 99.

Cum își așterne așa va dormi.

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 113; II,
p. 101.

Cum eși (iși) va așterne, așa va (și) dormi.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 99.--
A. PANN, II, p. 21.

Cum ș-aă așternut, pre aceia să se culce.

D. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 367.

Cum își va așterne cine-va așa va zăcé.

D. TICHINDEAL, *Fab.* p. 375&426.

Cine cum își așterne așa va dormi.

Abecedar Ilustrat, p. 26.

Care cum își va așterne, așa se va și culcă.

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 119; II,
p. 105.

Cine precum 'și așterne, așa se culcă.

KAROLY ÁCS, p. 84.

Cum ne așternem așa vom dormi.

HELIADÉ-RĂDULESCU, *Bibl. port.*
LXV, p. 123.

Cum își așterne cine-va așa dorme.

I. T. STEFANELLI, *Conv. Lit. XVI.*

*

Omul cum își așterne, așa se și culcă.

V. FORESCU, *c. Folticenii, j. Suciava.*

Ómenii dorm cum își aștern.

D. PĂCĂNĂȘI, *Idila*, p. 19

*^

*Cum ș-a așterne. așa a dormi.*AL. VASILIU, *inv. c. Tătăruși, j. Suciava.*

*

*Cum vă-ți așterni, așa va s'dorîni.*N. ST. c. *Nijopole, Macedonia.*—
ILIE GRIGU, *prof. c. Perivoli, Epir.**Cum 'ți-așternîi, așa te culci.*ANDREIU AL BAGAV, *Cart. Aleg.*
p. 62.

Adică cum ne vom purtă așa vom și petrece (GOLESCU).

Cum făptuesce cine-va, în bine sau în rău, așa i se răsplătesce; reul său binele, care ne vin, se trag din înțelepă sau greșita purtare pe care am avut'o, prin urmare, orî-ce trebă, să se facă cu precauțare.

Că precum îți vei așterne,
Și cum îți vei pune perne,
Așa o să mi te culci.

A. PANN. III. p. 99.

*Comme on fait son lit on se couche.**Prov. Franç.**Quien mala cama hace, en ella se yace¹⁾.**Prov. Span.**Wie man sich bettet, so liegt man²⁾.**Prov. Germ.**He that makes his bed ill, lies there³⁾.**Prov. Engl.**Som man reder (lil), saa ligger man⁴⁾.**Prov. Danes.*¹⁾ Cine face pat rău, în acela se culcă.²⁾ Cum își așterne cine-va, așa se culcă.³⁾ Cine își face rău patul, se culcă d'asupra.⁴⁾ Cum îl faci, așa te culci.

6539 * A'1 așterne bine la cine-va.

G. POBORAN, *c. Slatina, j. Olt.*

Veđi *a Incondeia.*

A'1 vorbi de rău.

AȘTERNUT

Veđi *Sfânt, Tirgă.*

A Ț Ă

Veđi *Ac, c. Ață Cap. XII, a Câr-
pl, Di, Fir, Șerpar, Viță, Zapciă.*

6540 *△ Ața se întinde până se rumpe.

IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Gal-
șa, comit. Arad, Ungaria.*

Când unul se întinde peste puterile sale.

6541 Trage ața cât să nu se rupă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 114.*

Adică să nu aduci pe om la dăsnădejduire (GOLESCU).

6542 Nu trage pré mult că se rupe ața.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 110.*

*△ *Nu întinde ața că se rupe.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j.
Covurlui.*

Nu întinde ața să se rupă.

C. NEGRUZZI, I, p. 251.

Veđi *Córdoba.*

Adică să nu superăm pré mult și piste puțință pe supușii
noștri, că rămânem fără ei (GOLESCU).

*Nimum tendendo funem abrumpis*¹⁾.

Prov. Lat.

Trop tirer rompt la corde.

Prov. Franç.

*O stind tant on coron qu'i casse*²⁾.

Prov. Wallon.

*Subir multo a corda*³⁾.

Prov. Portug.

*Chi tropo la tira, la rompe*⁴⁾.

Prov. Venit.

*Trek het touwje niet te styf, of gy krygt het eind in de hand*⁵⁾.

Prov. Oland.

6543 *△ Ața lungă face noduri.

I. ARBORE, *ing. Buzdî.*—DOBRE
MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, f.*
Argeș.

Cine se grăbește o pășește.

SNÓVĂ

Dracu, care fusese de atâtea ori păcălit de femeie, cređu odată că a găsit, în sfîrșit, mijlocul de a'î pune capacu. Vede o țerancă care cosé o cămașă a bărbatului, pe prispa casei; se apropie de dinsa și 'î propune un rămășag. Fie-care va cosé o cămașe, și cel care va isprăvi, d'întăiu lucru va ține, pe cel-alt, vreme de 5 ani, slugă fără simbrie Țis și făcut. Dracul care băgase de sémă că femeia rupea într'una bucăți micî dintr'un mosor de ață, își găteșce un fir lung, lung cât tóte Țilele, făcându-și socotéla că va căștiga ast-fel tot timpul pre care 'l perdé femeia tot rupénd la fire micî de ață și petrecéndu-le prin ure-

¹⁾ Trăgând pré mult rupi fania.

²⁾ Se trage atât ața încât să rupe.

³⁾ A întinde mult sfóra.

⁴⁾ Cine pré o trage, o rupe.

⁵⁾ Nu trage țeranchia prea tare, căci vei rămâne cu canțul în mână.

chea acului. Dar socotéla din tîrg nu s'a potrivit cu cea de-acasă, pe când femeia făcê douë inpunsături dracul nici una nu isprăvea căci ața lui fiind pré lungă, îi trebuia vreme multă până să o tragă și, ba se innoda, ba să rupé ast-fel că femeia a păcălit și de astă-dată pe dracul, care s'a jurat că nu să mai pune în póră cu dinsa.

*△
6544 Unde e ața mai subțire, acolo se rupe.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 12.—
*Semin. Buc. Cl. VII prin P. GĂR-
BOVICEANU, prof.*

*△
Unde este ața (mai) subțire acolo se rupe.

E. B. MAWR, p. 87.—I. G. VA-
LENTINEANU, p. 35.—G. P. SALVIŪ
inv. c. Smulți, j. Covurluiă.—IORD.
CĂLIN, *stud, j. Argeș.*

*△
Ața se rupe de unde'i (mai) subțire.

V. ALEXANDRI & L. ROSETTI, *Mss.*
—N. GH. IONESCU, *inv. c. Mamor-
nița, j. Dorohoi.*—EM. POPESCU,
inv. c. Ciocănesci - Mărgineni, j.
Ialomița.—P. GĂR. BOVICEANU, *prof*
c. Șuici, j. Argeș.

*△
Ața se rupe pe unde e mai subțire.

V. SALA, *inv. c. Vașcoi-Băresci,*
conit. Bihor, Ungaria.

*△
Ața se rupe tot unde'i mai subțire.

GR. POENARU, *ing. Buzăi.*

*△
Ața se rupe de unde'i mai slabă.

M. LUPESCU, *inv. c. Brosceni, j.*
Suceava

*△

De unde e ața (măi) subțire d'acolo se rupe.

AL. MARTINIAN, *j. Ilfov.*—V. FORESCU, *c. Folticenii, j. Suciava.*—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurlui.*—G. ONIȘOR, *prof. j. Tutova.*

*△

Ața subțire ușor se rumpe.

V. SALA, *inv. c. Zăvoeni, comit. Bihor, Ungaria.*

*△

Acolo se rumpe ața unde e măi subțire.

I. L. GROFȘOREANU, *inv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Să ȳice pentru cei scăpătați când pierd și ceea ce au, și că necazurile puurea cad pe cei măi slabii (GOLESCU).

Cine e măi sărac, acela dă măi lesne de pagubă; săracul, de multe ori, pierde măi de grabă de cât bogatul.

*△

6545 *Măi mult ața de cât față.*

A. PANN, I, p. 133 & 137.—HINȚESCU, p. 74.—S. FL. MARIAN, *Poes. Pop* p. 133.—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurlui.*—FR. DAMÉ, II, p. 14.

Despre o îmbrăcăminte săracăciósă sau jerpelită.

Veche, ruptă, peticósă și cărpită peste tot,
Măi mult ața de cât față se vedé în al ei port.

A. PANN.

*△

6546 *Nu face față cât ața.*

E. B. MAWR, p. 80.—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurlui.*—DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-*

*
Maî scumpă ața de cât fața.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

Când unul, după o muncă multă, se alege cu nimica.

6547 *
 Ți strînge ața.

IORD. GOLESCU. *Mss II, p. 14.*

Adică Ți înfrînză la chîeltueli (GOLESCU).

6548 *
 A'î tăiă ața.

A'î da drumul, a'l lăsă maî slobod.

Tăie-mî ața că crep, adică : lasă-mă să mă duc, că mor.

6549 *
 S'a maî lungit ața.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*
Focșani.

E maî slobod, Ți merge maî bine.

6550 *
 Se tîrâe ațele după el.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j.*
Olt.

Veđi *Obîală.*

E sdrențeros, fôrte sărac.

6551 *
 A se ține într'un fir (într'o) ața.

A. PANN, I, 32; II, p. 89.—HIN-
 ŢESCU, p. 201.—P. ISPIRESCU, *Leg.*
 p. 108 — B. P. HAȘDEU, *Etym.* p.
 2079.—DE LA VRANCEA. *Sultănica,*
 p. 36. — FR. DAMÉ, I, p. 403; II,
 p. 25.

Veđi *Cap. XII, c. Ața,*

Abia se ține :

Necăjita lui vieță
Să ține într'un fir de ață.

A. PANN.

Origina acestei ȳiceri se pôte trage :

1° De la povestea spadei lui Damocles.

2° Mai probabil însă de la credința mitologică a ursitorelor în care Cleto tórce firul vieței ómenilor, Lachesia îl trage și mėsóră, iar Atrope, îl taie în césul morții. Acéstă credință există și astă-ȳi la poporul nostru.

Francesul ȳice, ca și noi : *sa vie ne tient qu'à un fil.*

6552 * Până la un cap de ață.

ION NECULCE, *Letop.* II, p. 191 &
208 —B. P. HAȘDEU, *Etym.* p.
2080. — G. POBORAN, *inst. c.*
Slatina, j. Olt.

Până într'un cap de ață.

N MUSTE, *Letop.* III, p. 40. —
N. COSTIN, *Letop.* II, p. 49. —
B. P. HAȘDEU, *Etym. Magn.* p.
2080.

Veȳi *Ac.*

Până la cel mai mic lucru; fără a lăsa nimic; tot.

«Măncat'aũ tot și pâne și dobitoc, și aũ jăcuit tot, *pând la un cap de ață.*»—I. NECULCE.

«Aũ scris tot ce aũ avut prin care lor *pând într'un cap d. ață.*»—N. MUSTE.

6553 *△ Nicı un capet de ață.

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 99.

Nici cât un fir de ață.

A. PANN, III, p. 96.

Nici ață.

A. PANN. I. D. 22

Absolut nimic.

«Numai vărul Ión Mogorogea, fecior de gospodar cinstit, nu luase *nicî un capăt de aţă*».—CREANGĂ.

«Nu stă să ne dai povaţă
Că *nicî cât un fir de aţă*
Nu-ţi dăm prin gură să tragî.

A. PANN.

«*Nicî aţă* nu am tras prin gură de aseră pân'acum.»—PANN.

6554 * Pentru un fir de aţă.

A. PANN, II, p. 11.

Pentru puţin, pentru un lucru de mică însemnătate.

«Când va fi împărat, să scie şi închisórea cum e,
Iar nu *pentru un fir de aţă*, or alt ce-va vinovat,
Să 'l ţie pe totă vieţa în puşcărie băgat.

A. PANN.

6555 Ca pe aţă.

D. CANTEMIR, *Inst. Ierogl.* p.
126. B. P. HĂŞDEU, *Etym. Magn.* p.
2081.—FR. DAMÉ, I, p. 103.

Veđi *Ciripie*.

Drept, fără cotiturî.

«Iară pre malurile gârlei tot felul de pomët roditoriü şi tot copacül frunzos şi umbros, de-a rîndul, *ca cum pre aţă* de-a dreptul... frumos odrăslia.»—D. CANTEMIR.

6556 Aţă.

RETEGANUL, *Prov. Ardél.* II, p.
65; V, p. 83 ap. *Etym. Magn.* p.
2083.

Adică în linie dréptă, de-a dreptul.

«Buna muiere prinde a plânge şi merge *aţă* la curte.»—

RETEGANUL.

BAGĂŪ

Veđi *Pipă*.

BAIE

Veđi *Căne*.

- 6557 Omul a intră în baie și a nu se îmbăia nu se pôte.

A. PANN, I, p. 417.—HINȚESCU,
p. 131.

*△

Intri în baie, trebuie să te băești.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, j. Covurlui*.

Se șice mai ales pentru cei cari urmază pildele rele.

- 6558 La baie, într'o baie, și bun și rău se spală.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 39.

La baie, într'o baie, unul intră ș'altul iese.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 201.

Să șice pentru cele dă obște muierī (GOLESCU).

- 6559 *△ Dacă ai pe cine să te bage în baie, te faci sănătos.

G. BĂNULESCU *inv. c. Pietroșița, j. Dîmbovița*.

Adică dacă e cine să-și dă ajutor, să te caute.

- 6559_b A trimite la baie

FR. DAMÉ, I, p. 113.

Veđi *Feredeș*.

A trimite să se plimbe

BALAMA

6560 * A scóte din balamale.

A necăji, a supără pre cine-va.

6561 * A eși din balamale.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.* —
MĂGURĂ, *prof. j. Prahova.* — FR.
DAMÉ, I, p. 114.

A'și eși din balamale.

Veđi Opréld, Țițindă.

1° A se supără.

2° A fi cîocnit, țicnit.—*j. Roman.*

Sortir de ses gonds.

Prov. Franc.

6562 * A i se slăbi balamalele.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1183.—
FR. DAMÉ, I, p. 114.

*
A i se muia balamalele.

G. FOBORAN, *inst. c. Slatina, j.*
Olt.

Slab la balamale.

FR. DAMÉ, IV, p. 70.

A'și pierde puterile, a fi fără putere.

Afrodita.—Ce ai?... ce ți'?

Papă lapte.—Nimică... 'mî o slăbit balamalele...

Afrodita.—Ești bolnav?

Papă lapte.—Așa 'mî pare...

Kir Zubaridi.

6563 * A strînge în balamale.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

Veđi *Uşă*.

A sili să facă ore-ce, a constrînge cu vorba.

BĂLEGAR

Veđi *Muscă*.

BARIŞ

6564 A'şi dà barişul pe cefă.

B. P. HĂŞDEŪ, *Etym. Magn.*, p. 2533. — DE LA VRANCEA, *Trubad*, p. 148.

A perde ruşine, a'şi dà pólele peste cap. Se dice numai pentru femeile măritate, de ore-ce fetele mari obicînuesc a umblă cu capul gol.

«Nu țin (Moldovenii) lucru mai ruşinos, de cât a se vedé pèrul capului la o femeie căsătorită saă vèduvă, şi este crimă capitală a descoperi în public capul unei femei. Din contră, pentru fetele feciore este ruşinos a'şi acoperi capul, fie chiar şi cu cea mai subţire pânză, căci capul descoperit e semnul castităţei.»

DIM. CANTEMIR, *Descr. Mold.* p. 139.

Jeter son bonnet par dessus les moulins.

Prov. Franc.

BASMA

Veđi a *Iuà, Parale, a Spune*.

6565 *△ Luaşi bazmaua ?

T. BĂLĂŞEL, *inv. e. Stefănesci, j. Vâlcea*.

Veđi *Colac*.

La nunțile țărănești ori-ce îndatorire se plătesce cu o basma, cusută frumos. Așa stolnicul, lăutarul, bucătarul, chelarul, fratele de ginere, sora de mirăsă, pochinzăresele, cel ce merge cu merindele, cel ce spune orațiile, nașul, nașa, etc., aș ca daruri, și ca respaltă a serviciilor ce le face, câte o basma.

În cazul de față minciuna saŭ ceea ce spuî cuî-va fiind luată drept un serviciu de aceea se întrébă «*lua-și basmaua ?*» adică : «*îți plăti fiind-că spuseși ?*»

*
6566   **Are ti gilire cu basmallu, are ti cu fătăllu¹⁾.**

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeși, Macedonia.*

Fie-care lucru trebuie regretat după cum merită.

*
6567   **Se duce la vie cu pómă în basma.**

GR. BĂLĂNESCU, *c. Focșani, j. Putna.*

Veđi *Vie.*

A duce un lucru unde nu'î de lipsă.

*△
6568   **Basma curată.**

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci, j. Tutova.*

Veđi *Batistă.*

Adică ne-vinovat, ne-prihănit.

*
6569   **A eși basma curată.**

S. I. GROSSMANN, *Dict. p. 187.*

Veđi *Batistă.*

A se desvinováți.

6570   **A scóte basma curată.**

FR. DAMÉ, *IV, p. 36.*

1) Sunt lucruri ne care le iaiesc cu basmaua si altele cu marama.

A desvinovăți pre cine-va de o piră care i s'a adus.

BASTON

6571 * Δ E un fluera-baston.

G. P. SALVIUȘ, *înv. c. Smulți, j. Coșurluiș.*

Ușurel la minte.

BATĂ

Vedî *Brânză*

6572 * Δ Nu ajungi la bete,
Dacă nu ai spete.

V. FORESCU, *c. Broșteni, j. Suceava.*

Nu poți ajunge unde doresci, nu'ți poți îndeplini scopurile, dacă nu ai pe nimeni care să-ți de ajutor.

6573 * Δ A'l dà pe bete.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 62.*—LAURIAN & MAXIM, I, 170.—A. DE CIHAC, I, p. 24. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I, p. 227; Leg. 279.*—V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 410.*—GR. JIPESCU, *Opinc. p. 99.*—I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt.*

*
A da pe bete afară.

S. I. GROSSMANN, *Dict. p. 5.*—A. PANN, III, p. 24 & 127.—FR. DAMÉ I, p. 131.

1° A'l învinge, a'l învăță minte.

Rău pe rău, pe bete 'l dà.—IORD. GOLESCU.

Intr'o clipelă 'i ar dà pe bete logofeții ăi mari d'aici.

2° A gonî.

«Il dete pe bete din ostrov».

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 279.

3° A'l înșelâ.

6574 A dà pe bete faptele cui-va.

E. SEVASTOS, p. 173.—FR. DAMÉ,
I, p. 131.

A'l dà de gol, a ride de dînsul.

«Baba de frică spune cum nu mai avé chip să trălăscă
cu feciorîi până nu le-o aduce fata și le dă pe bete tóte faptele lor.»
—EL. SEVASTOS.

BĂTĂ

Vedî *Cap. I, c. Bătă, Olă.*

6575 *△ Rēmâni bătënd pe bătă (bățu).

V. SALA, *dasc. c. Sēbișu, comii.*
Bihor, Ungaria.

*△ *Vine bătënd pe bătă.*

IULIU GROFȘOREANU, *dasc. c. Gal-*
șa, comit. Arad, Ungaria.

Ai pățit'o, ai suferit o daună ; n'ai făcut nici o ispravă.

6576 *△ Două bâte în mine și una 'n câne.

GHEORGHIŪ CRISTE, *c. Vașcoî,*
comit. Bihor, Ungaria.

Ii merge rău.

6577 *△ Nu 'ți rēdică bāta asupra capului tēu.

P. MIHUȚĂ, *c. Vașcoî, comit. Bi-*

Nu înalța pre vrăjmașul tău, care în urmă te va lovi.

6578 * Δ Stă rezemat în bătă.

Junimea (ziar), an. III, No. 15

Să bizue pe forța brutală, amenință.

6579 * Δ Să'î bați urma cu bâta.

C. FLĂMÂND, c. *Borgo-Susenă*,
comit. *Bistrița-Năsăud, Transilv.*

6580 * Δ Și cu porcul gras în bătetură, și cu porumbi în
pătul nu se pôte.

C. C. BUNGEȚIANU, c. *Cosovăț, j.*
Mehedinți.

Vedî *Slănină*.

Celui carî ar vré douë lucruri de odată, să-sî facă interesele
și să nu'l coste.

BĂTĚTURA

6581 * Δ Bătătura'n fundătură.

GAV. ONIȘOR, prof. c. *Schîopeni*,
j. *Fălciu*.

Se ȝice celui care se așeză, cu lucrul, drept în fața casei, si
ne împedecă ast-fel de a intră saũ a eși.

BATISTĂ

6582 * Δ Batistă curată.

E. I. PATRICIU, inv. c. *Smulfi*,
j. *Covurluiu*. — C. TEODORESCU,
inv. c. *Lipova, j. Vasluiu*.

Vedî *Basma*.

Acelaș înțeles ca la No. 6568.

6583 * A eși batistă curată.

Veđi *Basma*.

Acelaş înţeles ca la No. 6569.

- 6584 *△ Costică, batista 'Ńi pică.
Iea-o, Lénă, şi-o ridică.

T. BĂLĂŞEL, *inv. c. Ştefănesci, j. Vâlcea*.

Se đice când doi tineri se iubesc cu infocare.

Este obiceiul ca fetele şi băeŃii să'si dé unii altora, ca amintire, inele, bete, colane, batiste, etc. Aceste lucruri se pórtă până la însurătóre ori măritare, când, daca nu s'aú însoŃit amíndoí, se ínapoieză celui în drept, şi íşi primesc schimbul.

BECIUŢ

- 6585 *△ Nicí tu 'n beciú, nicí eú pe casă.

C. POSSA, *Scol. inv. c. Humulesci, j. NémŃu*.

Nicí tu pré jos, nicí eú pré sus.

BELCIUG

Veđi *Porc*.

- 6586 * A'í pune belciug în nas.

S. MIHĂILESCU, *Şezăt. II, p. 74*.

- *△ A'í atírnà belciugu de nas.

E. I. PATRICIU, *inv. c. SmulŃi, j. Covurluiú*.

A prinde pe cine-va. A se face stăpân pe dînsul, a'í ínvirti cum vrem noi, a'í luá de nas, prin asemánare cu urşii cari, petrecându-li-se câte un belciug prin nară, sunt siliŃi, vrénd ne-vrénd, să asculte de poruncile orí-cuí, fie şi de ale unui

BÊȚ

Veți *Bărbat*, *Cap. I, c. Bêt*,
Bêtrân, Câne, Cuvînt, Rôtă.

6587 A dà la om fără bêt.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 427.

Veți *No. 451*.

A fi îndrăzneț, obraznic.

«Bietele copile, ce rușinoșe 's! Veți dacă le-am crescut cum se cade?... ear nu ca dimonu cela a cucónei Nastasicăi, care *dă la om fără bêt*». — V. ALEXANDRI.

6588 * Δ Tronc, cu apa 'n bêt.

V. IFRIM, *stud. c. Corodesci, j. Tutova*. — Maior P. BUDIȘTEANU, *j. Ilfov*.

Veți *No. 444*.

Se ȃice la vorbe ne-potrivate.

6589 * Cată a bêt.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman*.

Caută bătae. Se ȃice pentru cei ne-astîmpărați, cari nu se pòrtă cum ar trebui.

6590 * Δ A stă de bêt cu cine-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt*.

Să ține mereu de cine-va, il tot urmăresce ascultându'î și observându'î ori-ce vorbă, ori-ce faptă, ori-ce mișcare.

6591 * Δ A merge pe bêt.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j.*

Veđi Ciomag, Prăjind.

A plecă repede dintr'un loc, dar gol pușcă. Se ȃice în ris de cel care'și pune în gând să mērgă unde-va, dar nu are mijlōce.

6592 *△ A vorbi de-a bēțul

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, j. Vaslui.*

Vorbesce rēstit, amenințător.

BICIU

Veđi Cur, Dumneȃeș, a Fugi, Sbicu.

6593 *△ A plesni din bicu.

M. CANIAN, *publ. j. Iasi.*

Adicā a fi în voiea sa, a isbuti, a se bucurā.

A BICIUI

6594 * A bicu.

Veđi a Șfichu.

A muștrā cu asprime.

BICIUȘCA

Veđi Măciucă.

BINIȘ

6595 *△ Cinci inși p'un biniș.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Ol.*

Când mai mulți trebuie să'și împartă un lucru de puțin

BÎRNA

Veđi *Ochiu, Primar.*

BÎRNÉȚA

6596 *[△] Nici lelea cu bîrnéță, nici badea cu altițe.V. FLORESCU, c. *Fălticeni, j. Suceava.*

Bărbatul să fie bărbat, și femeiea, femeie.

Românul numesce :

1° *bîrneț*, așa ce se viră prin bata cioricilor și ițarilor de vară, într'un mod figurat: *bîrneț de moșie*, o fășie de pământ.2° *bîrnéță*, împletitura ce o pun băeții, mai ales flăcăii, la traista ce pörtă de-a șold.3° *bîrnețe*, incingătorea femeilor, la munte, peste catrință.

BLANA

Veđi *Cap. X, c. Blandă, Căptușelă, Cojocar, Popă.*

6597 * Să ne întorcem la blană.

ICS în *Paloda, An. XIV, No. 27.*—
D-NA L. ALBERTI, c. *Bérlad, j. Tutova.*Veđi *Cojocar.*

Să ne întorcem la ale noastre, de unde am plecat.

«Și acum, vorba cojocarului să ne întorcem iar la blană».

*Revenons à nos moutons.**Prov. Franc.*

6598 * A'i scutură blana.

Veđi *Cojoc.*

6599 Ca petecele la blană.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 101.

Arata un mare număr.

BLANA

6600 Blană.

L. ȘĂINEANU, *Dict.* p. 96.

A lică întins, ne-mișcat.

«Zăcu *blană* nouă zile».

A BLĂNI

6601 *△ A blăni.

GAV. ONIȘOR, *c. Năsdud, Transil-*
vania.—FR. DAMÉ, I, p. 139.

Adică a bate.

«Bine mi ți *l'a blănit*».

BOBOU

6602 *△ Ca boboul.

B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.* p.
2775.

Adică negru.

«Cu cămașa ca *boboul*».

Boboul este o îmbrăcăminte de-asupra, șubă sau zeghe, care se poartă în comitatul Făgărașului.

BOLD

Vezi *Cap. X, c. Bold,*
Domn.

6603 * A auđit'o cât un bold și a făcut'o d'un cot.

M. CANIAN, *public., j. Iași.*

Vezi No. 2558.

Se țice pentru cei mincinoși.

BOLTA

6604 Dă boltă trebuință sermanul nu are.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 94.

Adică săracul dă cămară, pentru că n'are ce pune într'insa.
(GOLESCU).

BORDEIU

Vezi Obiceiul, Sat.

6605 *△ Un bordeiu să ai, numai să fie al tău.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, j. Dorohoi.*—I. G. VALENTINIANU, p. 30.—EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, j. Ialomița.*

*△ *Un bordeiu să'l ai, numai să fie al tău.*

V. SALA, *dasc. c. Băleni, comit. Bihor, Ungaria.*

*△ *Un bordeiu să ai, cât de rău, numai să fie al tău.*

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 175 ; I. p. 136. — HINȚESCU, p. 18. — FR. DAMÉ, I, p. 150. — DOBRE MARI-NESCU, *c. Pîrvu-Roșu, j. Argeș.*

Bordeiul, fie cât de rău, măcar de ar stă în papainóge, numai să fie al tău.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I. p. 453.

Vezi Colibă.

Să ai cât de puțin, numai al tău să fie, și, precum dice

Cantemir : «Mai fericit este cine-va cu strîmt traiu la locașul sêu, de cât cu tôte desfatările în casele străine». *Ist. Ierogl.*, p. 97.

*Domus propria, domus optima*¹⁾

Prov. Lat.

*Casa mia, casa mia,
Per picina che tu sia,
Tu mi pari una badia!*²⁾.

Prov. Ital.

*Eigen was Wie gut is das*³⁾.

Prov. Germ.

*Sætt er all (flest) à sjælfs búi*⁴⁾

Prov. Island

6606 *△ Mai bine în bordeiul tîu de cât în palatul
altuia.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j
Covurluii.*

*△ Mai bine în bordeiul meu de cât în pa-
latul tîu.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Comă-
nița, j. Olt.*

Veđi *Colibă.*

Arată fericirea omului în casa lui.

6607 Câte bordee, atâtea capete.

BARONZI, p. 60.—HINȚESCU, p. 18.

1) Casa ta; casa cea mai bună.

2) Casa mea, casa mea, cât de mică să fii, imi pare că ești o monastire.

3) Când e ceva al tîu ce bine este.

4) Tot e dulce în casa omului.

Veđi *Obiceii*.

Arată ne-potrivirea ie părerii, gusturii, etc.

6608 *△ Câte bordeie,
Atâtea obicei.

I. POPESCU, *inv. c. Dobreni, j. Ilfov.*—C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, j. Vaslui.* — GR. POENARU, *ing. c. Focșani, j. Tutova.*

Veđi *Sat*.

Acelaș înțeles ca la No. 6607.

6609 *△ Nu fie-care bordeiu are splină de teiu.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Epurenii, j. Tutova.*

Adică nu trebuie să judeci după aparențe.

6610 *△ N'ai ușa la bordeiu.

Se dice celui care, intrând în vre-o casă, lasă ușa de perete, vraște.

BORFAȘ

6611 *△ A fi borfaș.

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescii, j. Tutova.*

Adică pungaș. De la *borfe*, lucruri din casă, ca perne, lăicere, etc. Are acelaș înțeles și aceeași întrebuințare ca cuvintul *găinar*.

BORFOIU

6612 *△ A fi borfoiu.

S. MIHĂILESCU, *Șezăt. II, p. 72.*

Omul cu trupul greoiu, desfigurat.

BOTĂ

Veđi *Ólă, Socótd.*

BRĂCINAR

6613   Dacă te ține brăcinariul.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 247.

Veđi *Curé.*

Dacă poți, dacă îndrăsnesci.

6614   *[△] A fi tare în brăcinar.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, j. Vâlcea*

A fi bogat.

BRANȚ

6615   * I-am pus branțu.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt.*

Veđi *Sbanț.*

1° L'am domolit, l'am făcut să tacă.

2° L'am păcălit.

Branțul, este un fel de petec ce pun cismariile la încălțăminte.

BRĂȚARĂ

Veđi *Meșteșug.*

BRICÉG

Veđi *Cosac, a Muri.*

6616   * Nu'i taie bricégul.

P. BUDIȘTEANU, *maior, j. Ilfov.*

N'are îndrăsnelă de a face un lucru.

6617 *△ A feștelî bricégul.

I. VEJA, *prof. c. Alexandria, j. Teleorman.* — GAV. ONIȘOR, *c. Simila, j. Tutova.*

Veđi *Bêș.*

A nu isbuti în încercările sale, a păți o rușine.

«Umblă binișor *că'mi festelesci bricégul.*»

BRICIU

Veđi a *Rade.*

6618 Briciul pré ager se știrbă.

Tribuna (ziar) an. 1885, p. 26.

Cine nu'și păzesce gura, o pate.

6619 Incércă briciul la capul meü.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 17.*

Veđi *Bărbierie.*

Sě dice pentru cei ce nu sunt destoînici la meșteșugul lor (GOLESCU).

6620 *△ La așa obraz, așa briciu.

GR. ALEXANDRESCU, *magist. c. Focșani, j. Putna.*

Veđi No. 6890.

I s'a dat după merit, după om și cinstea; are un înțeles mai mult defavorabil.

Boilé băș boilé traș¹⁾.

Prov. Turc.

1) Așa cap, așa briciu.

BRINIȘOR

6621 *△ A 'și dà brînișorul:

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt.*

A avé a face cu cine-va, a se dà de partea cui-va.

La țără, flăcăii fură brînișorul fetelor cu cari sunt în dragoste, arătând ast-fel că se iubesc și sunt ca și logodiți.

BRIÛ

Veđi Cap. XXI, *c. BriÛ, Lingură, Mînd, Resteu, Topor.*

6622 * A fi (se ține) de briÛ cu cine-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 252.—
FR. DAMÉ, I, p. 157.

A stà de briÛ cu cine-va.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 99.

Veđi *Găt.*

A fi fôrte prietin cu cine-va.

«Une-orî ne și place să stăm de briÛ cu dregătoriÛ, și să nu dăm arătării relile ce făptuesc ei».—GR. JIPESCU.

6623 * A se luà de briÛ cu cine-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 253.

A intrà cu cine-va în strînse legături, mai ales cu unul care este pe o tréptă mai jósă de cât noi, sau nedemn de a ne fi prieten.

6624 * Prinde s'né ținem brîn cu brîn¹).

I. COYAN, *prof. c. Ianina, Epir.*

Să ne ajutăm unul pe altul.

6625 *△ A fi un tirie-brîu.

V. ALEXANDRI, *Teatru*, 452, 463, 826 & 1279. — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 71. — BARONZI, p. 96. — S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 176. — FR. DAMÉ, IV, p. 164. — DOBRE MARI-NESCU, *inv. c. Pirvu-Roșu, J. Argeș.* GAV. ONIȘOR, *c. Dobrovăț, J. Vashuii.* — GH. IONESCU, *inv. c. Bros-cari, J. Mehedintzi.* — G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Veđi *Calțaveți, Obelă.*

1° A fi cărcotaș, buclucaș, arțăgos, zurbagiū.

Inainte vreme, ómenii buclucași lăsaū într'adins să le a-tirne un colț al briului, când umblaū pe poduri, și se legaū de nenorocitul care, din păcate, il călcaū fără să bage de sémă.

2° Derbedeū, sare—garduri.

«Nu ți-e rușine obrazului să te porți cu Adela ca un *tirie-brîu* ! Dar ce lipsește copilei de te-ai apucat a călca in strachin verđi». V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1279.

3° Bădărang, nătâng.—*J. Argeș.*

4° Om negligent in afaceri.—*J. Mehedintzi.*

«Așa să hiți toți apăi, ha : da nu cufuliți, milcitori, papă-lapte pierde-véră, merăi și *tirie-brîu*». — GR. JIPESCU.

6626 * Până în brîu.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 161.

Până la brîu.

P. ISPIRESCU, *Snove*, p. 61.

Veđi *Găt, Genuchiu, Glesne.*

Anafă un grad miliciei...

«Unii ȳic u că sci  carte p n  in glesne ; alȳii ȳic u că p n  in genuchi ;  r  alȳii *p nd  in br u*. De m'ar fi întrebat pe mine,  u le-aş fi spus ca sci  carte p n  in g t».—ISPIRESCU.

BR SCA

Veđi *Cheie*.

BUL NDRA

6627 **Buléndră.**

AUREL CANDREA, *Rev. Nouă*, VII, p. 408. — L. ŞĂINEANU, *Dict.*, p. 116.—FR. DAMÉ, I, p. 166.

Veđi *C rp *.

Femee desfrinată, lepădătură.

BUMB

Veđi *Haină*.

BURETE

Veđi *Cap. II & VII.*
c. Burete.

6628 **Buretele p n  nu' storci, apă din el nici cum scoȳi.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 163.

*△

P n  nu' storci, buretele nu dă apa.

C. IONESCU, *c. Sinesci, J. Iaşi.*

De la cel sg rcit, p n  nu' iei cu sila, d  bună voie nimic veđi (GOLESCU).

6629 *△ **Nu poȳi (să p te) cu burete (le)
Să baȳi piron in p rete.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 95 ; II, p. 34.—HINȳESCU, p. 20.—DOBRE MARINESCU, *inv. c. P rvu-Roşu, J. Argeş.*

*△ *Cu burete nu poți bate un cuiu (un piron) în perete.*

IORGU BEREĂ, c. *Urlați*, J. Fălciș.

*△ *Cu burete nu se (póte) bate cuiu în perete.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. *Comrluiș*.

1° Omul pré bun nu'l ascultă nimenea. Stăpânul, cel măi mare, trebuie să fie măi aspru, ca să fie ascultat de slugile său supușii lui.

2° Cu un nevoiaș nu poți face lucru mare.—J. *Argeș*.

3° Cu nimica tot nimica se face.—J. *Fălciș*.

6630   **A bate cu burete**
Piron în përete.

G. MUNTÉNU, p. 72.

A încercă o muncă peste pntință.

6631   * **A trece (trage, sterge) cu buretele peste ce-va.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 238.—
 T. CODRESCU, *Uricar*, XXII, p. 42.—
 I. I. C. BRĂTIANU, *Florica*, J. *Muscel*.—FR. DAMÉ, IV, p. 104.

A dà uitărei, a iertă greșala său faptele rele ale cui-va.

Passer l'éponge sur une faute.

Prov. Franc.

6632   * **Bé (suge) ca un burete.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
 p. 203.

Pentru cel care bé mult.

Boire comme une éponge.

Prov. Franc.

*
6633 El storce ca p'un burete.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 168.

A scóte parale, folóse multe de la cine-va.

BUZUNAR

Veđi *Miere, Rađa.*

6634 Când nu 'ți sună 'n buzunare
Pățimescî de gălbinare ¹⁾,
Și de friguri grele 'n pungă
Cu scuturătură lungă.

A. PANN, III, p 138.

Veđi *Gălbinare.*

Arată cât de rău este când omul nu are bani.
Românul mai đice : *sănătate gólă, jumătate de bólă.*

*△
6635 Iea dintr'un buzunar și bagă într'altul.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Să đice pentru cel sgârcit.

6636 Ari ș-chatra ș-oúlu n-dzepîl ²⁾.

PER. PAPAĞI, *Zweit. Jahree.*,
p. 176.

Cel puternic póte, după cum vroesce, să facă bine saú rău
cuí-va.

6637 Ca ęel ęe-șî căftă mula n-dzepi ³⁾.

PER. PAPAĞI, *Zweit. Jahres.*,
p. 160.

Cređi bine ceea-ce dorescî.

1) Galbenî n'are.—Notă de A. Pann.

2) Are și pétra și oul într'un buzunar.

6638 * Par'că o scóse din buzunar.

A. PANN, III, p. 8.—HINȚESCU,
p. 21.

1° Se ȕice la auȕul unei prostii saú unor cuvinte fără rost.

2° Când unul trântesce minciuna îndată, pe ne-gândite.

6639 * A'l avé în buzunar.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vasluiú.*—GR. ALEXANDRESCU, *c. Focșanî, J. Putna.*—G. POBORAN, *inv. c. Slatina, J. Olt.*

Veȕi Tășcuȕă.

A avé pre cine-va în mână, la discreȕia sa.

Avoir quelqu'un dans sa manche (bourse).¹⁾

Prov. Franc.

6640 * A fi tot cu mâna în (la) buzunar.

A. PANN, III, p. 28.—HINȚESCU,
p. 105.

A fi darnic, cheltuitor.

CACIULA

Veȕi *Acrú, Albină, An, a Bé, Burtă, Cap, Căpěfină, Casă, Chel, Concú, Flóre, a Judecà, a Oud, Pălărie, Pasci, Pěr, Prietin, Sulă, a Umblà, Urechie.*

Laurentiu Topeltin ȕice :

«Românii de Ardél ai noștri pórtă haínele lungi, îmbrăcat tot trupul; ne fac mare învęșătură portuluí din vecii de demult, care au ȕinut părȕile aceste de la Septentrion, care haíne pomenesce un dascal, anume Marȕiales, că se chiamă Endromida, port vechiú, nemân-

1) Púnea se purȕă înainte în máneca hainei.

dru, era bun de luna lui Decembrie. Şlice aŭ de pişlă». Iar *Miron Costin* adaogă: pe limba noastră glugă, care spun că şi boerii aice, în fêră, mai de mult purta chivere ca acele.—*Letop. Mold. I*, p. 71.

6641 *△ Ce'î căciulă nu'î tulpan.

G. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulţi*,
J. Covurluii.

Arată superioritatea bărbatului faţă de femeie.

6642 △ Ce'î căciulă nu'î tulpan; căciula pôte se cadă
şi 'n glod, şi o ieà şi o scutură, şi tot că-
ciulă. Dar tulpanul când o căde, apoi îi rău.

S. MIHĂILESCU, *Şezăt. I*, p. 220.

Greşela femeii nu se pôte sterge nici îndreptă atât de uşor
ca a bărbatului.

6643 *△ Căciula când cade jos, o scutur ş'o puŭ în cap;
dar tu cărpă?

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovđ*,
J. Vasluii.

Acelaş înŭeles ca la No. 6642.

6644 *△ Până la an multe căciul'i rămân pustii.

N. BIRJARU, *c. Piteşti, J. Argeş*.

Acelaş înŭeles ca la No. 41.

6645 *△ Badea cu căciula albă
De departe par'că 'î babă.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova*,
J. Vasluii.

Se arată, în bătae de joc, omul sărac şi leneş care nu e în
stare să'şi cumpere o căciulă negră:

Тыщанул нăгтă căciulă negră. Cele albe sunt mai puŭin cău-

- 6646 *△ Badea cu căciula lungă
N'are nici o para 'n pungă;
Iar cu căciula rotunjoră
Are în pungă grămăgioră.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova,*
J. Vaslui.

Vezi *Pălărie.*

Omul fudul e calic, căci cheltuesce pré mult pe îmbrăcăminte și pe nimicuri.

- 6647 *△ Nu se cumpără omul pe căciulă.

ZAMFIR G. NEGOESCU, *inv. c.*
Jideni, J. Rîmnicu-Sărat.

Omul nu se judecă după exterior.

- 6648 După plóie, și căciulă de óie.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 91.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 165.—
Abec. Ilustr. p. 29.

După plóie căciulă de óie.

KÁROLY ACS, p. 84.

- *
După plóie (plóe) căciulă.

N. ST. c. *Nijopole, Macedonia.*—
C. IONESCU, *inv. c. Nevésta, Macedonia.*—
V. DIAMANDY, *prof. c. Mețova, Macedonia.*

- *△
După plóie nu mai trebuie căciulă.

AR. GOROVEI, c. *Folticenii, J. Suceava.*

Vezi *Chepeneag, Ipișgea.*

1° Să ȃdice cānd, dupā un rēū, ne māj supērā Ńi cu bagȃocurȃ.—
(GOLESCU).

2° Cānd ne vine un lucru dupā vreme.

6649 * Δ Cācȃiula plātesce.

DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pȃrvu-
RoŃu, J. ArgeŃ.*—VARRON, p. 30.

Veȃi *Turc.*

Rēspuns ce se dā cānd nu vreȃi sā plātescȃ.

Veȃi ĩn Varron, snōva privitōre la acēstā ȃdicere.

6649_b * Δ Bunā ȃiua, cācȃiulā, cā stāpānul n'are gurā.

GAV. ONIŃOR, *prof. c. Sērbȃi, J.
Tutova.*

Pentru cel moȃic.

6650 * Δ Sā'mȃ ard cācȃiula pentru un chitic!

GAV. ONIŃOR, *prof. c. Dobrovēȃ,
J. Vasluiū.*

Veȃi *Pāduche, Purice.*

Sā mē supēr pentru atāta lucru!

6651 Cācȃiula ta, cānd va aflā tāina ta, ĩn foc s'ō bagȃi.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 105.*

Veȃi *CāmaŃi.*

Ne aratā cāt dē ascunsā trebuie sā pāzim tāina nōstrā (GO-
LESCU).

6652 * Δ Ce? cācȃiula nu mē Ńine banȃi?

GAV. ONIŃOR, *prof. c. Dobrovēȃ,
J. Vasluiū.*

De e lucru cāt de mic, tot trebue sā puȃ preȃ pe el.

6653 * Δ Cine te ĩntrebā de ce pēr ēȃi este cācȃiula.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 83.*—
DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pȃrvu-
RoŃu, J. ArgeŃ.*

Adică cine va să te scie; nimeni te bagă în sémă (GOLESCU).

6654 Dă cât căciulă dă óie, măi bine cu capul gol.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 117.

Adică să cinstim măi mult cualitatea lucrurilor (GOLESCU).

6655 Căçula al Gog va s-facă ¹⁾.

PER. PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres*,
p. 157.

A face un lucru nefolositor.

Er schiff't im Winde.

Prov. Germ.

6656 *[△] Căciula nu se pórtă vara.

V. SALA, *inv. c. Petrósa, comit.*
Bihor, Ungaria.

Când se face óre-ce in afară de vreme.

6657 De aveai căciulă nu încăpeai cu capu 'n pórtă.

T. SPERANȚIĂ, I, p. 257.

Se dice omului prost.

6658 *[△] La așa cap așa căciulă.

S. MIHĂILESCU, *Sezăt.* II, p. 219. —
H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*,
J. Dorohoi.—AVR. CORCEA, *paroh*,
c. Coșteiu, Banat.—GAV. ONIȘOR,
prof. c. Dobrovăț J. Vasluju.—G.
P. SALVIŪ & G. I. PATRICIU, *inv.*
c. Smulți, J. Covurlui.—V. FO-
RESCU, *c. Folticen, J. Suceava.*—
D-RA EC. SIȘMAN, *inv. c. Adam*,
J. Tutova.—B. P. HĂȘDEŪ, *Etym.*
Magn. pag. 1978.

¹⁾ Căciula lui Gog, va să facă.

*△

D'aşa cap aşa căciulă.

GH. TOMESCU, *înv. c. Broscari, J. Mehedinți* — ANDR. MARINESCU, *înv. c. Humele, J. Argeș.* — PREOT G. BUNGETIANU, *înv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.*

*△

Aşa cap, aşa căciulă.

Semin. Buc. cl. VIII prin P. GÂRBOVICEANU, prof.

*După cap și căciulă*¹⁾.

PER. PAPAĞAĞI, *Zweit. Jahres, p. 161.*

*

*Ahtări capete ce aũ, ahtări căciuli s' pörtă*²⁾.

V. DIAMANDY, *c. Mețova, Macedonia.*

*

*Ahtare cap, ahtare căciulă*³⁾.

ILIE GLICU, *prof. Arminciũ, Epir.* — I. COYAN, *c. Ianin z, Epir.*

*

*Cata caplu și căciula*⁴⁾.

I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir.*

Veđi Chũlaf, Fes.

Vrënd să arate că i s'a dat după merit saũ a pățit vre-o întimplare potrivită cu firea lui. Are un înțeles mai mult defavorabil.

S N Ó V Ă

Đice c'a fost odată un negustor Turc. El venind într'o ți, într'un sat, la o casă, să găzduiescă, și vedënd acolo o scrófă, cu mai

¹⁾ După cap și căciulă.

²⁾ Atări capete ce aũ, atări căciuli să pörte.

³⁾ Atare cap, atare căciulă.

⁴⁾ După cap și căciula.

mulți purcei mici, după dînsa, întrebă pe gazdă ce sunt aceia, fiind-că el nu mai văduse asemenea animale. Gazda îi răspunse, că aceea este o scrôfă cu purcei; îi mai spune că scrôfa fată de câte două și trei ori pe an, câte șapte, opt sau zece purcei de odată.

Atunci turcul se miră foarte mult de repeđicunea cu care se înmulțesc aceste animale și numai de cât, se hotărî ca, de tot capitalul ce avé, să cumpere porci, cređeud că are să se îmbogățescă tot așa de repede.

Cum ăise așa și făcu. Incepu a cumpără porci de toți haniî câți avé, și în scurt timp strînse o turmă mare de porci.

Dar nu trecu multă vreme la mijloc, și dete și brânca într'înșii, și muriră de se stinseră, așa că nu 'i mai rămase de cât câți-va purcei. Atunci turcul se puse de 'i tălă și pe aceștia, și piețele purceilor le dete ca să 'i facă o căciulă. Când căciula fu gata, o și puse în cap și se duse la tîrg. Acolo îl întîlniră o mulțime de prietenî de ai sei și văđeudu'l, numai de cât îl întrebare ce a pățit de și-a făcut o așa căciulă? El le răspunse: *La așa cap, așa căciulă, așa căciulă* trebuie, pentru că a trebuit să-mi vir toți haniî în porci, din care pricină am rămas calic.—*Șezătore.*

*Boilé bász, boilé traș*¹⁾.

Prov. Turc.

*Wie der Herr, so der Knecht*²⁾.

Prov. Germ.

*△
6659 Căcăcea fratele miresei cu căciula afumată.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* 1, 454.—
GAV. ONIȘOR, *prof. c. Avaramesci,*
J. Tutova.

Arată nevîrstnicia omului.

6660 Cîoc selean de la jupân Ibriam, că și-a făcut căciula șalvarî³⁾.

P. ISPIRESCU. — L. ȘĂINEANU,
Semas. p. 360 & 459.

La vorbe nepotrivite.

1) Așa cap, așa briciu.

2) Atara creer, atare pălărie.

3) *Cîoc selean* cuvinte turcesci însemnând: multă sănătate.

6661 *△ Nu rup căciula până te vîd.

GH. TOMESCU, *inv. c. Broscari, J. Mehedinți.*

Se întîmplă curînd.

6662 ' Cu căciula într'o parte.

IORD. GOLESCU, *Mss. II. Asem. p. 130.*

În semn de ne-păsare.

6663 * A purta căciula pe-o ureche.

FR. DAMĂ, III. p. 300.—M. CA-
NIAN, *publ. j. Iași.*

A nu'î pasă, a 'și bate joc de ôre-ce.

6664 *△ A îndesă (tufli) căciula pe urechi.

G. POBORAN, *inv. c. Slatina, J. Olt.—D-NA Z. JUVARA, c. Fedesci, J. Tutova.*

A se face că nu scie. Arată ne-păsare pentru ceea ce ni s'e spune saũ ni s'e cere.

Cuvîntul *a tufli* se aude numai în Moldova.

6665 *△ A pune căciula pe-o sprincenă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A se fuduli.

O asemenea locuțiune, născută dintr'un obicei identic, se întrebuițeză și la Turci.

6666 Este cu musca pe căciulă.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 17 2*

A se adaogă la No. 2178.

6667 *△ Altă căciulă.

AL. ODOBESCU, I, p. 136.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 230.—LAURIAN & MAXIM, I, p. 981.—FR. DAMÉ, I, p. 174.—S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 37.—L. ȘĂINEANU, *Semas.*, p. 348.—DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*—B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.* p. 921.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*—P. GÂRBOVICEANU, *c. Poenari, J. Argeș & Comănița, J. Olt.*

*Veđi Foie, Găscă,
Vorbă, Popă.*

E altă vorbă, altă cestiune; s'a schimbat starea de mai nainte a lucrului.

În privința originii acestei dicētori sunt două păreri:

Al. Odobescu, I, p. 136 ȃice :

«Pehlivanii arabi și hindici, ce 'i aduseseră din țera turcescă, făcură și feluri de năsdărăvănii și de jocuri minunate și nevēdute locurilor nōstre; unii săriaū în vēzduh, cu capetele în jos, peste opt bivoli puși în rind, alții călcaū cu iuțelă pe o foiță de tulpan întinsă fără de-a se cufundă, iar unul mai ales schimbă în tot chipul o căciulă, care, când o aruncă pe pământ, se prefăcea în feluri de căciuli deosebite. De acolo a și eșit vorba romānescă: *altă căciulă!* când vrē omul să ȃică că s'a schimbat starea de mai nainte a unui lucru».

D. B. P. Hășdeū, este de părere, ca ȃicerea a luat nascere din obiceiul atât dacic cât și romānesc de a se purtă căciuli deosebite, după ranguri.

A se asemēna cu ȃicerile de la No. 6658, 6669 și 6669₁.

C'est une autre paire de manches.

Prov. Franc.

Das ist ganz etwas Anderes¹⁾.

Prov. Germ.

¹⁾ Este cu totul alt-ceva.

6668 *△ A schimbat căciula.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 233;
Leg. I, 1872, p. 178.—HINȚESCU,
p. 21.—FR. DAMÉ, I, p. 174.—Ma-
ier P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*—DO-
BRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu,*
J. Argeș.

1° A trecut de la un lucru la altul.

2° Și-a schimbat părerea.

3° Și-a schimbat purtarea.

Schimbarea căciulelor arată schimbarea, precum ȕicerea : *deux capete într'o căciulă*, asemănarea părerilor.

Changer son fusil d'épaule.

Prov. Franc.

6669 Tot dintr'o căciulă scoșî.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 70.

Adică toți de-o părere (GOLESCU).

6669_b. Doi la un gând ca două capete într'o căciulă.

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci, J. Tutova.*—IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 49.

Veđi Căpěțîndă.

Acelas înțeles ca la No. 6669.

Deux têtes dans un chaperon.

Prov. Franc.

6670 *△ A umblă cu căciula 'n patru.

D-NA EGAT. ZANNE, *c. Bérlad,*
J. Tutova.

*△

A umblă cu căciula 'n dece.

DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-*
Roșu. J. Arges.

- 1° A se căciuli la totă lumea.
2° A căută mult și în toate părțile.

«Veți umbla cu căciula 'n patru până veți găsi altul ca mine».

6671 * A'și luă căciula.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 981.

Vezi *a se Căciuli*.

A se umili, a se rugă cu smerenie de cine-va.

6672 * Cu căciula 'n mână.

M. CANIAN, *publ. J. Iași*.

Cu rugămintele, cu smerenie.

6673 Căciula țiganului.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1377.

Vezi *Țigan*.

A se vedé la No. 4250 înțelesul, precum și snova care a dat naștere acestei diceri.

Vulpe.—.....Numai pentru atâta am dat eu două sute de galbeni!....Bree!

Arbore.—Ce'ți-am spus eu?... Haft!.. *Căciula țiganului.*

Boieri și Ciocoi.

6674 *△ A scăpat căciula pe apă.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Avramesci,*
J. Tutova.

Vezi *Pălărie*.

A pierdut ore-ce, a dat un lucru fără voie, precum a dat țiganul *de sufletul tatei* căciula lui care căduse în apă, și n'a mai putut-o prinde.

6674_b * A i se duce căciula pe apă.

L. COSTIN, *c. Banca J. Tutova*

A. se pierde.

«Când vedeu că *i se duce căciula pe apă*, trecu la cel-l-alti».

*
6675 Pe sub căciulă.

Maior P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov*.—
ION PAUL, *Transilvania*.

1° Cu gura pe jumătate, în dorul lelii, nimic sigur sau hotărât.—*J. Ilfov*.

«Mai târziu mai răspundeu și ei câte-ceva așa, *pe sub căciulă*».

2° Fără inconjur de-a dreptul.—*Transilv.*

«Il scormonesce la inimă să ȃică și el o vorbă mai de-a dreptul, mai așa *pe sub căciulă*».

*△
6676 A stă sub căciulă.

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci, J. Tutova*.

Veđi *Casă, Pălărie*.

A. nu avé locuință, a fi sărac lipit pământului.

«*Par'că stai sub căciulă !* adică: *par'că n'am casa mea*».

*△
6677 A fi vecinic cu căciula pe cap.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Simila, J. Tutova*.

1° A fi mândru, a nu se rugă de nimeni.

2° A nu avé trebuință de nimeni.

*△
6678 A dă cu căciula 'n căni.

V. IFRIM, *stud. c. Corodesci, J. Tutova*.—DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș*.

*△
A *svirlî cu căciula 'n căni*.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*.

Vești Pălărie.

1° Om svinturat, ne-statornic.— *J. Covurluii.*

2° A fi bêt.

«A bêt de a dat cu căciula 'n câni».—*V. IFRIM.*

*△
6679 Până va da (să asvirle) cu căciula în căne.

G. P. SALVIŪ, inv. c. Smulți, J. Covurluii.—*EM. POPESCU, inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița.*

Până la îmbêtare.

*△
6680 Până dă cu căciula în grindă.

Semin. Buc. cl. VIII prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

Acelaș înțeles ca la No. 6679.

*△
6681 Pecat că te-a făcut Dumneșu Român cu căciulă.

P. ISPIRESCU, Leg. I, 1872, p. 174.—*L. ȘĂINEANU, Semas. p. 353.*—*HINȚESCU, p. 163.*—*S. I. GROSSMANN, Dict. Germ. p. 227.*—*DOBRE MARINESCU, inv., c. Pîrva-Roșu, J. Argeș.*

*△
De gébă mai pôrtă căciulă.

C. TEODORESCU, inv. c. Lipova, J. Vaslui.

*△
Ești om cu căciulă 'n cap.

G. POBORAN, inst. c. Slatina, J. Ol.

Adică un pécătos, un prost, un Vlăduță.

*△
6682 De căciulă.

GAV. ONIȘOR, profesor c. Dobro-

De fie-care om, partea fie-cărui.

«Nu vine câte dece lei de căciulă».

6683 *△ Cel cu căciula roșie.

M. POPOVICI, *com. Rupta, comit. Hunedórei, Transilvania.*

Veđi *Tichie.*

Adică dracul.

«Fuge ca de cel cu căciula roșie».

A SE CĂCIULI

6684 *△ A se căciuli.

GR. JIPESCU, *Răur. Oraș., p. 116.*

Veđi *Căciulă.*

A se umili, a se rugă cu smerenie spre a dobândi óre-ce.

CADRĂ

6685 N'o să o puî cadră 'n perete.

A. PANN, II, p. 451.—HINȚESCU, p. 21.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist., I, p. 454.*

Veđi *Cervel.*

Despre cele cari le avem pentru întrebuițare iar nu de frumusețe, și ca să ne uîtăm numai la ele.

Să-ți iei nevastă de casă
Nici urită, nici frumoasă,
Că

N'o să o puî cadră 'n perete.

A. PANN.

6686 * A fi (ca o) cadră.

Veđi *Perete, Tabloă.*

CAFTAN

Veți *Domn.*

6687 Orî caftan până 'n pămînt, orî stréngul dē gât.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 9.

Sē dice dē cei dēznădējduiți ce vor orî să mōră, orî să do-
bândescă cinstea cea mai mare (GOLESCU).

6688 * A îmbrăcà caftanul.

FR. DAMÉ, I, p. 176.

A se boeri ; a deveni *Domn.*

6689 A luà un caftan.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1045

A fi bătut.

«Ar avé haz să iéu un caftan. De vreme ce'î tréba pe cîomag
apoî încep îndată.»

A CĂFTĂNI

6690 * A căftăni.

Adică a bate.

CALABALÎC

Veți *Buric.*6691 * A nu face cui-va calabalîc ¹⁾.LAURIAN & MAXIM, *Glosar.* p.
113.

A nu'î rupe mănecela, a nu merge des saū a nu stă mult
pe la dinsul.

6692 * Unde e calabalîc e și bucluc.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c.*
Focșani, J. Putna.

Unde este avere sunt și griji multe.

CĂLDARE

Veți *Cazan, Cuiă, Óld.*

6693 *^Δ Par'că'i fert într'o căldare.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Banca, J. Tutova.*

E rușinat, umilit.

6694 * A cădé din căldare în foc.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 298.—
S. I. GROSSMANN, 205.—FR. DAMÉ,
I, p. 175 & 182.

Veți *Ceaun, Plóie.*

Adică din rău în mai rău.

*Κάπνον γε φεύρων, εἰς το πῦρ παρίεπεσον*¹⁾).

Prov. Elin.

*De fumo ad flammam tendere*²⁾).

Prov. Lat.

Tomber de la poêle dans la braise.

Prov. Franç.

*Uit de pan in't vuur springen*³⁾).

Prov. Oland.

*Out of the fryingpan into the fire*⁴⁾).

Prov. Engl.

6695 *^Δ Căldare ne-spoită.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Stoicescî, J. Tutova.*

Veți *Ceaun, Țigan.*

Se ȕice de omul negru la faȕă, și mai ales țiganilor.

1) Fugind de fum, a căđut în foc.

2) Din fum a cădé în flacăre.

3) A cădé din tingire în foc.

4) Din tincire în foc.

CĂLDĂRUȘĂ

Veđi *Cazan*.

CALŢAVETĂ

6696 * A'î legà calŷaveta.

GAV. ONIȘOR, c. *Bêrlad J Tutova*.—M. CANIAN, publ. *J. Iași*.

Supunere pré mare din partea unui ibovnic.

6697 * Are cânele calŷavete? ¹⁾ILIE GHICU, prof. c. *Abela & Perivoli, Epir*.* Are cânele culŷavetă? ²⁾I. COYAN, prof. c. *Abela, Epir*.* Di la câne culŷavetă? ³⁾G. ZUCA, stud. c. *Elbasan, Albania*.

Când cerem de la unul ceea ce nu pôte să aibă, ceea ce nu i se cade.

6698 * S-nu alași culŷaveta asvarna ⁴⁾.G. ZUCA, stud. c. *Ciravaia, Albania*.Veđi *Briū, Obelă*.

Să nu fii cârcotaș, să nu cauți cêrtă.

CALUP

Veđi *Cap. X, c. Calup*.

6699 * A mânca calupul.

A. de CIHAC, II, p. 555.—L. ȘAI-NEANU, *Dicț.*, p. 129.—S. I. GROSSMANN, *Dicț. germ.* p. 36.

1) & 2) Are cânele calŷavetă?

3) (Cerî) de la câne calŷavetă.

4) Să nu lași calŷaveta să tirăe.

Veđi *Săpun*.

A fi înșelat.

A se vedé, la cuvîntul *Săpun*, origina acestei điceri.

CĂMARĂ

6700 Cine iubescé din suflet pre cel din camară, mare fericire simte a'î zdvori afară la scară.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 106.

Iubesci pre cine-va, iubescé și tot ce'î a lui, tot ce'l înconjură.

6701 *△ Cum ăl chemară, își din cămară.

!ORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 29.—
D-na Z. JUVARA, c. *Fedesci*, *J. Tutova*. — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu*, *J. Argeș*.

Arată grabnica supunere spre slujbă (GOLESCU). Gata la în-tăia poruncă.

6702 *△ Ce e în camară e și afară.

D. MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu*, *J. Argeș*.

1° E sărac cu desăvîrsire.

2° Ce are cine-va în cap, aceea pôte spune. — *J. Argeș*.

6703 * Are multe cămări.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșani*, *J. Putna*.

E bogat.

CĂMAȘĂ

Veđi a *Bé*, *Chiabur*, *Diminétă*, *Drac*, *Haină*, *In*, *Môrte*, *Om*, *Piele Rufă*, *Sărac*.

6704 Cămașa, fie cât de supțire, acoperé rușinea.

!ORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 32.

*△ *Cămașa, cât de próstă, acoperere rușinea.*

DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

1° Adică mintea, cât de puțină, acoperă greșalele (GOLESCU).

2° Haina, fie cât de rea, în lipsă de alta, e bună.—*J. Argeș.*

Veđi snóva de la No. 379, precum și o variantă, a acesteia în *Povestea Vorbiș*, I, p. 156—159.

*△
6705 Nu dà cămeșa pentru altu, ca tu să rămâi în
pelea gólă.

I. GIU. SIMION, *elev c. Băsesci-Tămășeni, J. Iđlcii.*

Să dai, dar să măi opresci și pentru tine.

*△
6706 Pruncul se nasee în pele gólă, alții dau cămașa
pe el.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Beresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Când unul capetă de la alții saú se înalță cu ajutorul altora.

6707 Cămașa veche umbli să o cîrpesci și măi reu o
spargi.

A. PANN, III, p. 140.

Bêtránul bolnav, când cauți a'l vindecă.

*△
6708 In care cămeșă s'a mániet într'aceea s'a des-
mâniã.

I. CRÉNGĂ, *Amint.* p. 98. — C. N. TROTEANU, *stud. c. Stănesci, J. Botoșani.*

*△
*In care cămașă te-ai supërat, în acea să
te desuperi.*

I. ARBORE, *ing. J. Buzëi.*—DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

1° Arată nepăsarea noastră față de supărarea altuia.

2° Când cine-va să supere și n'avem ce'i face, pentru ca să'i trecă supărarea.

*△
6709 Cămașa e mai aprópe de piele (pele).

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 93; III, p. 109. — HINȚESCU, p. 23. — FR. DAMÉ, I, p. 186 *Semin. Buc. cl. VIII prin P. Gârboviceanu, prof.* — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Cămașa e mai aprópe de pelea omului.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 354.

*△
Cămașa e mai aprópe de pele de cât haina.

Semin. Buc. cl VIII prin P. GÂRBOVICEANU, prof.

*△
Cămașa e mai aprópe de pele.

IULIU GROFȘOREANU, *ãasc. c. Gal-șã, comit. Arad, Ungaria.*

Veđi Dinte, Haĩnã, Piele.

1° Arată milã dupã gradul de înrudire.

2° Eũ ca eũ, de alții ce-mĩ pasã.

Γόνυ χνήμης ἔγγυον ¹⁾

Prov. Elin.

Plus près m'est char que m'est chemise.

Chr. GODEF. DE PARIS, XIII Siècle.

Pu près m'ès la car qõ la camiso. ²⁾

Prov. Langued.

Das Hemd ist mir näher, als der Rock ³⁾

Prov. Germ.

1) Genuchiu e mai aprópe de cât fluorul piciorului.

2) Mai aprópe m'è carnea de cât cămașa.

3) Cămașa e mai aprópe de cât rochia.

The smock is nearer than the petticoat.¹⁾

Prov. Engl.

6710   **Maï aprópe cămașa de cât anteriul.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 43.

*△

Cămeșa e maï aprópe de cât anteriul.

C. NEGRUZZI, I, p. 249. — FR. DAMÉ, I, p. 76. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ott.*

*△

Cămeșa e maï aprópe de cât antereul.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

*△

Tot maï aprópe cămeșa de cât antereul.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Veđi Dinte, Pele.

1° Adică maï mult n'e milă de noi de cât de cei-l-alți (GOLESCU).

2° De rudă de cât de străin, etc.

Tunica pallio propior est²⁾.

Prov. Lat.

La chemise m'est plus proche que le pourpoint.

Prov. Franç.

Tocca più la camicia che il giubbone³⁾.

Prov. Ital.

Közelebb az ing, mint a suba⁴⁾.

Prov. Magh.

1) Cămașa e maï aprópe de cât fusta

2) Tunica e maï aprópe de cât mantaua.

3) Maï aprópe e cămașa de cât haína.

4) Maï aprópe e cămașa de cât șuba.

6711 *△ **Maî aprópe 'i cămaşa de cât cojocu.**

Acelaş înţeles ca la No. 6710.

6712 * **Cămaşea mîi-u cama aproapea di cânduşe¹⁾.**

D. A. MILESCU, c. *Gopeşi, Macedonia.*

Acelaş înţeles ca la No. 6711.

6713 *△ **Cămeşa e maî aprópe ca sumanul.**

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova J. Vaslui.*

*△ *Cămaşa e maî aprópe de cât sutmanul.*

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulţi, J. Covurlui.*

*△ *E maî aprópe cămaşa (cămeşa) de cât (ca) sumanul.*

V. FORESCU & A. GOROVEI, c. *Folticenî, J. Suceava.*

* *Tot îi maî aprópe cămaşa de cât sumanu.*

S. MIHĂILESCU, *Şezdt. I, p. 219.*

Acelaş înţeles ca la No. 6712.

6714 **Cămaşa e maî aprópe de cât haîna.**

I. G. VALENTINEANU, p. 17.

* *Cămeşea mîi-u cama aproapea di straniu²⁾.*

D. A. MILESCU, c. *Gopeşi, Macedonia.*

Acelaş înţeles ca la No. 6713.

1) Cămaşa a maî aprópe de cât scurteica.

2) Cămeşa e maî aprópe de cât straiu.

- 6715 Nu te uita că 'i cămașa albă, că pôte în eredet este stăpân pe dînsa.

A. PANN, I, p. 161.—HINȚESCU, p. 23.

Despre săracul mândru.

- 6716 *△ Cine umblă la Crăciun în cămeșă, la Pasce umblă cu cojoc.

N. JUVARA, c. *Popeni*, *J. Fdiciu*.

Când iernă este caldă, primăvara va fi gerosă.

*A Noël au balcon,
A Pâques au tison.*

Prov. Franc.

- 6717 *△ Cămașa 'i sa lipit pē spinare.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 32—
DOBRE MARINESCU, c. *Pîrvu-Roșu*,
J. Argeș.

1° Adică nu mai are alt nimic (GOLESCU).

2° Se țice de cine-va bătut sdravên.—*J. Argeș.*

- 6718 *△ Cămeșa copilului arată că ce mamă are.

V. SALA, *dasc. c. Nimăiesci*,
comit. Bihor, Ungaria.

Când se cunoște vrednicia omului după ore-carî semne.

- 6719 * A nu se mai încrede nici în cămașa lui.

FR. DAMÉ, I, p. 186.

Nu crede nici la cămașă.

HINȚESCU, p. 40.

- *△ Nu te încrede nici în cămeșa ta.

IUL. GROȘOREANU, *dasc. c. Galșa*,
comit. Arad, Ungaria.

Veđi *Căciu.ă, Chimeșă, Cojoc.*

Pentru acel care nu se încrede în nimene; să nu spuă ce ai de gând se faci dacă vrei să isbutesci.

«De 1-ar sci cămeșă sfaturile lui, o ar arunca în foc.»—N. COSTIN, *Div. I*, p. 391.

«De ar sci hațna de pre dînsul gândul lui, o ar băgă în foc.»—GR. URECHIĂ, *I*, p. 170.

METELLUS.

Generalul roman Metellus, poreclit Macedonicus, ne putënd luă orașul Contrebia, în Spania, puse soldații săi să facă marșuri repeđi în toate direcțiile. Când se întăria pe un munte, când pe altul. Un prietin îl întrebă pentru ce atâtea mișcări: «Nu mă mai întrebă, răspunse generalul, căci dacă aș sci că tunica cunoșce gândul meu, aș arunca-o în foc». Intr'o ăi, după unul din aceste marșuri, se întorse repede spre Contrebia, găsi apărătorii ei nepregătiți și luă orașul cu asalt.

Que ta chemise ne sache ta guise.

Prov. Franç.

6720 A ajuns vremea (tréba) să nu se mai încredă omul nici în cămașă lui.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I*, p. 227.—*Gazeta Sătén.*, Dec. 1897.

Nu te mai poți încrede în nimeni.

6721 *△ Dăi și cămeșă, și fugi.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.*

Veđi *Pólă.*

Se dăspre pentru omul rău; dăi ori-ce și scapă.

6722 *△ Pe unde scoți cămașa ?

I. ARBORE, *ing. Buzău*.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*.—GAV. ONIȘOR, *Junimea, No. 16, J. Tutova*.—D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci, J. Tutova*.

Se dice unuia când l'am încolțit, și nu mai are în cotro, nu scie cum să ăsă din încurcătură saū ce să mai ȃică.

«Să te vĕd acum *pe unde scoți cămașa*».

6723 * Nu mai scie pe unde să pune (scôte) cămașa.

I. ARBORE, *ing. Buzău*.—ALFRED JUVARA, *c. Bĕrlad, J. Tutova*.

Nu mai are încotro, nu scie ce să mai facă.

6724 *△ Gata ca o cămașa de sócră.

D-NA Z. JUVARA, *Fedesci, J. Tutova*.—E. I. PATICIU, *inv., c. Smulți, J. Covurluiū*.—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Galați, J. Covurluiū*.

Veđi *Iee*.

1° Se ȃice de o trĕbă făcută de mântuelă, fără tragere de inimă.

2° Se ȃice pentru orĭ-ce lucru ce e gata, isprăvit.

Nora e datore să dé sócrei o cămașa ca prin acĕsta să dovedĕscă că scie să țĕsă pânza, să o croiĕscă, să o cósă și să o și înflorĕscă cu bibilurĭ. Camașa sócrei e cel d'intăiū lucru care trebuie să fie gata.

6725 *△ Cămeșă de sócră fără de mănici și fără de gură.

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci, J. Tutova*.

Se ȃice de o trĕbă făcută de mântuelă, fără tragere de inimă, ne-isprăvită.

«Feciorul nu eși din hotărire mațca-sa, nunta se făcū și baba își

luă cămașa de sócră; ba încă ne-tăiată la gură: care înseamnă că sócra nu trebuie să fie cu gura mare, și să tot cârtéscă de tóte cele.—
I. CREANGĂ *Prov.* p. 4.

6726 Până va eși cuî-va cămașa prin ismene.

A. PANN, I. p. 117.—HINȚESCU,
p. 12.

Să ție pentru cei cari béu până se imbată.

6727 *[△] Par'că am uscat cămeși la acelaș sóre.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova,*
J. Vaslui.

*
A'și uscà cămășile la un sóre.

FR. DAMÉ, IV, p. 79 & 204.

Veđi Rudă, Rufă.

1° A trăi împreună, a avé aceleași interese.

2° A se înrudi.

6728 *[△] Ce am uscat cămășile pe un gard?

Maior P. BUDIȘTEANU, j. Ilfov.

Răspuns ce se dá aceluî care își ıea nasul la purtare, se o-brăznicéscé.

Nous n'avons pas gardé les pourceaux en-semble.

Prov. Franç.

6729 *[△] I-a uscat cămeșile.

GAV. ONIȘOR, *c. Puiesci, J. Tu-tova.*

6730 * Δ O făcut cămeşa ismene.

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovăţ, J. Vaslui.*

1° Şi-a greşit planul, n'a isbutit într'o trebă.

2° A ajuns din cal, măgar.

6731 * Δ Îl strînge cămaşa.

G. P. SALVIŪ, *înv. c. Smulţi, J. Covurlui.*

Nu pôte să facă saŭ să spună ce-va din mai multe pricinî.

6732 * Δ A'şî rupe cămaşa (cămeşa).

AR. GOROVEI, *c. Folticeni, J. Suceava* — GAV. ONIŞOR, *c. Avramesci, J. Tutova*. — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţi, J. Covurlui.*

A avé un mare necaz. Să dice de cei ciudoşî.

6733 * Δ Ca pe mâneca cămeşei.

D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, J. Tutova*.

Adică fôrte uşor.

«O să faci (cutare lucru) *ca pe mâneca cămeşei.*»

6734 * Δ A dice (spune) pe gura cămeşei (cămeşii).

GR. AKENANDRESCU, *c. Focşani, J. Putna*. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* — N. BUJORANU, *c. Voinesci, J. Tutova*.

1° Cam din gură şi mai mult minciună.

2° Spune din gură, dar din inimă eugetă alta.

6735 * Δ S'a uĭtat pe gura cămeşii.

Adică îi merge rău.

6736 * **A rămâne în cămașă.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 354.—
FR. DAMÉ, I, p. 186.

A rămâne sărac, a pierde averea.

6737 * **În cămașă.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 354.

* *Numai cu cămașa.*

Vezi *Deget.*

Adică săracă, fără nici o zestre.

«A luat'o numai cu cămașă.»

6738 * **Fără cămașă.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 354.

Acelaș înțeles ca la No. 6737.

6739 * **A'și dà și cămașa.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 354.—
FR. DAMÉ, I, p. 186.

Adică tot ce are pentru a dobândi ce-va sau a scăpa de vre-un rău.

6740 * **A'î luà și cămașa.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 354.

Până la cămașă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 290.

A'î luà tot, a'î despuia așa în cât se nu'î rămână nici cămașa pe dînsul.

6741 * **Arde cămașa pe el.**

Veđi *Călcăie*.

De multă dragoste.

6742 *△ De sare cămaşa pe dînsa.

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 4; *Pov.* 254. — T. BĂLĂŞEL, *inv. c. Ştefănesci, J. Valcea*.

1° Plînge cu mare foc.

«Plînge ca o mirésă de *sărē cămaşa* pe dînsa.» — CREANGĂ, *Amint.*

2° A tremură de frig.

«Clănţănēu de frig de *sărē cămaşa* pe dînsiŃ.» — CREANGĂ, *Poveşti*.

3° A tremură de frică.

6743 * A nu avē cămaşa pre sine.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 354. — FR. DAMÉ, I, p. 186.

A fi sărac lipit.

6744 * A se certă pe cămaşa cui-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 354. — FR. DAMÉ, I, p. 186.

Veđi *Vrabie*.

A se certă pe lucru străin.

Alusie la vestimintele lui Hristos pre cari Ńi le aŃ împărţit soldaţii care 'l păzēu restignit pe cruce.

6745 *△ Nu'l încape cămaşa.

G. POBORAN. *inst. c. Slatina, J. Ott.*

*△ Nu'l Ńine chimeşa.

AVR. GORCEA, *paroh. c. Coşteiu*,

1° Nu'l încape locul de treburi multe ce are.

2° E ne-răbdător.

6746 Ca cămașa de piele.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 80.

Să lipesce.

CAMILAFCĂ

Veđi *Rasă*.

CANDELĂ

**6747 Cine va să 'i ție candela mai multă vreme, tre-
buie din vreme s'o umple de unt-dē-lemn.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 115.

Adică sănătatea, starea trebuie să îngrijască de ele (GOLESCU).

6748 * Candela pe sfârșit.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 24. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 456.

Veđi *Lumînare*.

Să ție când se sfârșește omul (GOLESCU).

6749 * Se sfârșește unt-de-lemnul din candelă.

D-NA SM. LAMBRINO, c. *Găgesci*,
J. Fălciu. — GR. ALEXANDRESCU,
magist. c. Focșani, J. Putna.

Acelaș înțeles ca la No. 6748.

**6750 Când unt-dē-lemnul se isprăvesce, candela se
istovesce.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 34.

*
*După-țe s' bitisesce untulemnul s'astindze
candilă.¹⁾*

D. A. MILESCU, c. *Gopeși, Ma-
cedonia*.

Insemneză sfirșitul vieții (GOLESCU).

Este și o snovă, care nu se poate da, și care este basată pe credința că, fie-care om are candelă lui, care arde într'un loc anumit; când se sfirșește unt-de-lemnul dintr'insa, omul trebuie să moră.

6751   **Daca puî unt-de-lemn în candelă, îți va lumină.**

A. PANN, III, p. 28. — HINȚESCU,
p. 196. — *Rom. Glumeț*, I, p. 55.

Vezi *Vlădică*.

Fără dare de mită nu capeți dreptate la judecăți.

CĂPENEAG

Vezi *Chepeneag*.

CĂPĚTĂIU

Vezi *Cap. XXII, Căpătăiū, Căscat*.

6752   *△ **Puseiū dorul căpătăiū.**

B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.* p.
205. — *Șezdōre*, I, p. 164.

A renunța la dragoste.

Frunzișoră mēr mustos,
Măi hădiță de om prost,
Spune-asară unde-ai fost?
Eū de mult te-am așteptat
Pân cocoșul a cântat;
Dac' am vĕđut că nu vii,
Puseiū dorul căpătăiū
Cu jale m'acoperii,
Și bine mă hodinaii.

Poes Pop.

6753   *△ **A'i pune capul căpătăiū.**

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J.*
Cowrluiū.

A 'l ucide.

6754 *△ A umblă fără (nici un) căpătâiu.

HINȚESCU, p. 193.—A. PANN, I,
p. 100.

Fără nici un rost.

Unde 'l trimeți, unde 'l măiu
Umblă fără căpătâiu.

A. PANN.

6755 *△ A fi fără căpătâiu.

S. MIHĂILESCU, *Șezăt.* II, p. 72.

Om ne-statornic, derbedeu.

6756 *△ Om fără căpătâiu; nici cățel, nici purcel.

V. FORESCU, *c. Dorna, J. Suceava.*

Veđi No. 1612

Se ȃice de omul care nu are nimic după dînsul, adică nici casă, nici femeie, nici copii.

CĂPISTERE

6757 *△ A vedé alb în căpestere.

BARONZI, p. 47.—DOBRE MARI-
NESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Ar-
geș.*

*△ *A vedé alb în căpistere.*

AL. MIHĂILESCU, *inv. c. Bușteni,
J. Prahova.*

*△ *A se vedé cu alba în căpistere.*

I. SPIRESCU, *Snóve*, p. 38.—S.

*△ *A adună alb în căpistere.*

N. POPESCU, *Calend.*, 1882, p. 17.—L. ȘĂINEANU, *Semas.* p. 355.

*△ *A adună alb în căpisterie.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Alb în căpesterie.

DE LA VRANCEA, *Sultănica*, p. 229.

*△ *N'a vădut încă alba în căpistere și . . .*

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 168.
HINȚESCU, p. 2. — V. RÂMBU, *c. Brănești, J. Dâmbovița.*

Așteptă întâi să vedem alb în căpistere ¹⁾.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 166 ;
III, p. 133. — HINȚESCU, p. 3.—
B. P. HĂȘDEŢ, *Etyrn. Magn.* p. 706.
—FR. DAMÉ, I, p. 56. — G. DEM.
TEODORESCU, *Cercet.* p. 56.

*△ *Sărac de n'are alb în căpesterie.*

Semin. Buc. Cl. VIII prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

Vezi *Strachină.*

Adică făina în albia saŭ copaiea în care se ține mălaiul, și care se numesce *căpesterie*, *căpistere*, *căpisterie*, după localități.

1° A 'și atinge scopul.

2° A strînge ce-va avere, a lega gura pânzei.

«Spuse și Mitică tôte necazurile cu ucenicia, cu una, cu alta, până ce se vedu cu alba în capistere. Acum dișe el, Mărire Ție Dómne trăesc în largul meu». — ISPIRESCU, *Snóvé*

3° Să aibă răbdare până să se macine grâul, și apoi să caadă făina în lada morii.

Acest înțeles, arătat de D-l Hașdeu, *Etym. Magn.* p. 706 se poate da, mai ales, variantelor 6 și 7.

4° Atât L. Șăineanu cât și S. I. Grossmann dau pentru această zicere, înțelesul de: a se căsători, care 'mă pare a fi cu totul greșit.

În orî-ce cas exemplul citat de d. L. Șăineanu însemnează: a se îmbogăți.

«Ceî mai mari feciori se făcură flăcăi ungueresci și chiar băețanilor li ce făcuse de însurătore, de le sfrăea inima, și unchfașului i se apropiă de a stă în colțul patului și de a vedé pe alții adunând pentru el, *alb în căpistere*».

5° Póte însemnă, câte odată, și ce-va de hrană.

«Muncia să se repue și 'și ține casa cu rostul ei, stropolind și deretecând prin vecini; pleca din revărsatul zorilor și se întorcé pe la amurg *cu alb în căpesterie*: cu d'ale gurei pentru ea, cu hóbe pentru păséri».— *Sultănica*, p. 229.

6758 Până se ved albe (alb) în capestere mă-a eșit
pêrul p'în căciulă.

BARONZI, p. 62 & 67.—HINȚESCU,
p. 25.

1° Până să mă ved cu ce-va parale, cu ce-va chiag la pungă, am așteptat și am muncit mult.

2° Arată o așteptare lungă, căci la móră se macină pe rînd.—
Etym. Magn. p. 706.

*△
6759 Până nu veđi alb în căpistere să nu cređi.

I. POPESCU, *inv. c. Dobreni, J.*
Ilfov.

Adică până nu veđi folosul, căștigul în mâna ta.

*
6760 Alb în căpesteré sé vede ?

IORD. GOLESCU. *Mss.* II, p. 3.—
I. ARBORE, *ing. J. Buzău.*

Să ȕice când cercetăm să vedem de găsim ce-va să ne folosim din óre-ce (GOLESCU).

E vre-o speranță să eșim la un sfirșit bun.

CAPTUȘÉLA

Veđi *Față, Petec.*

6761 *△ **Maí scumpă căptușala de cât blana.**

D-NA Z. JUVARA, c. *Fedesci, J. Tutova.*

*△ *Ține căptușala maí scumpă ca fața.*

TH. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv.*
c. *Stiubieni, J. Dorohoi.*

Când accesoriile te țin maí scump de cât principalul.

6762 *□ **A fi căptușéla cui-va.**

A înlocui pre cine-va, fără însă a prețui cât dinsul.

Etre la doublure de quelqu'un.

Prov. Franc.

CÂRPĂ

Veđi *Căcñulă, Gură, Nevéstă, Urechje.*

6763 **Nu e cărpă să o descoși și să o lepedi.**

A. PANN, *Edit. 1889, p. 104.*

Veđi *Nevéstă.*

Se ȕice pentru femei.

6764 *△ **A purtă ca pe-o cărpă de dar.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiă, Banat.*

Adică încóce și încolo fără nici un folos, numai de fală.

Cârpe se dăruiesc, mai ales la nunți, când apoi mulți le privesc luându-le din mână în mână.

6765 * Cărpă.

FR. DAMÉ, I, p. 202.

Veđi *Buléndră*.

1° Pentru hainele rupte, sdrențeróse.

«Hainele lor erau *cârpe*».

2° Femeie desfrinată.

«Vré să Iea de soție *cărpă* lepădată de tótă lumea».

3° Om slab, fără vlagă.

«Nu e om, e *cărpă*».

Francesul ăice de asemenea: *c'est un chiffon*.

6766 * A'l face cărpă.

A'l vorbi de rău.

«Il face lumea *cărpă*».

CASĂ

Veđi *Ban*, *Cap. IV c. Bărbat*, *Boi*, *Căciuld*, *Capră*, *Cap. XIX & XXI, c. Casă*, *Cinstit*, *Ciórd*, *Condur*, *Copil*, *Cósă*, *Cuc*, *Cuúu*, *Cumnată*, *Datorie*, *Domn*, *Dumneđeú*, *Fată*, *Frumos*, *Livadă*, *Lup*, *Meșteșug*, *Mirésă*, *Nópte*, *Pat*, *Pétră*, *Prăștie*, *Primar*, *Sete*, *Stălp*, *Știucă*, *a Tăcé*, *Talpd*, *Uliță*, *Ușă*, *Zapis*.

TRADIȚIE POPORALĂ

La început casa a fost făcută de dracul. El nepricepându-se cum să facă să intră lumina într'insa, se apucă ca să care lumina cu oboroc. Dumneđeú, trecând pe acolo, și vedându'l cum se necăjesce, s'a apucat și-a făcut ferești, la carí a pus însă *cruce* (cerceveua). De atunci dracul nu mai are trebă cu casa. — *Șezătóre*, III, p. 240.

6767 *[△] Casă cu două rinduri ; sus câinii, jos stăpâni.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Adică bordeiu, în care locuiesc ómenii, și pe acoperișul căruia se scie că câinii au culcușul lor obicinuít.

6768 Dă casă nouă să te feresci, dă muiere tineră să te lipesci.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 329.*

Casa nouă e verde și te poți îmbolnăvi, muierea tineră e drăgostósă.

6769 *[△] Casa nu se ține cu miróse de fată mare.

IDEM, *Calend. Român, 1892.*—DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Veđi *Fată, Gogóșă, Oú.*

Fata, pe lângă alte însușiri, trebuie să mai aibă și sestre.

6770 * Câte sî-aí, nu'ți mîcă casa ¹⁾.

I. COYAN, *prof. c. Băesa, Epir.*

Sfatul părinților către fii risipitori și, mai cu sémă, către cei cari se mîrginesc numai la ce e strict necesar și nu se îngrijesc de rest.

6771 Dacă 'ți este casa gólă, bagă mărăciní în ea.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 116.*

De ți-e casa mare, bagă un mărăcine, de cât pe fie-cine.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 175.*

1) Câte să aí, nu'ți mîcă casa.

Dacă 'ți este casa mare, bagă în ea un mărăcine, de cât pe fiește cine.

A. PANN, II, p. 81.—HINȚESCU, p. 28.

*△ *Dacă ți-e casa mare bagă mărăcină în ea.*

I. POPESCU, *înv. c. Dobreni, J. Ilfov.*

*△ *In casă, mai bine un mărăcine de cât pe fie-cine.*

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Comănița, J. Olt.*

*△ *Când ți-e larg în casă pune un spin în mijloc.*

D-RA EC. ȘIȘMAN, *înv. c. Adam, J. Tutova.*

*△ *Bagă în casă un mărăcine, de cât pe ori-cine.*

Semin. Buc. cl. VI prin P. GÂRBOVICEANU, prof.

Vezi *Chiriaș.*

Adică mai bine să băgăm mărăcină în casă și să o năpustim, de cât s'o dăm cu chirie (GOLESCU).

6772 *△ **Cine are străin
Are, în casă, spin.**

A. PANN, II, p. 81.—HINȚESCU, p. 181. — DOBRE MARIMESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Acelaș înțeles ca la No. 6771.

6773 *△ **Pre cine primesci în casă, te scóte din casă.**

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coșteiu, Banat.*

Când faci bine unuia, care în urmă se face stăpân în casa ta, și-ți dice ca Tartufe: *la maison est à moi, c'est à vous d'en sortir.*

6774 *△ Lesne a intră în casa omului, anevoe a eși.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Veđi a Intră.

1° E bine a începe un lucru, anevoe a'l duce la capăt.

2° E bine a merge la cine-va, e anevoe a dobândi ceea-ce vrei de la dînsul.

6775 *△ Casa ce nu troncănesce, pustie sē socotesce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 25.*—
H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*—DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pirvu-Roșu, J. Argeș.*

Adică casa fără muiere pustie sē socotesce, pentru-că, din vechime, muierile purtaū condurī în picere, și când umblă, troncăné (GOLESCU).

6776 * Casa nu s' façe cu ună chétră.

D. A. MILESCU, *c. Gopeși, Macedonia.*

Veđi, *Zid.*

Pentru casele unde nu sunt copii.

6777 *△ Casa ne-măturată
Ôspeți așteptă.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiū.*

*△ Casa ne-măturată
Mosafiri (musafiri) așteptă.

D-RA EC. ȘIȘMAN, *inv. c. Adam, J. Tutova* — C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vasluj.* — E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiū.*

1° Ast-fel se scusă femeile, când le apucă cine-va cu casa nemăturată sau ne-gătită.

2° Tocmai când cine-va nu e pregătit, e controlat de măi marii lui.

6778   La casa cui ne are,
Că mai bine 'i pare.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 38.

*△
*Ne ducem la casa cui ne are,
Că mai bine 'i pare.*

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova,
J. Vaslui.*

Adică la cel ce ne iubesc, la ai noștri (GOLESCU).

6779   *△ Casa omului e și iad și raiu.

S. TEODORESCU-KIRILEANU, *J. Suceava*. — D-NA S. NĂDEJDE, *Universul (ziar) Martie*, 1899. — S. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vaslui.*

Arată bunurile și ne-ajunsurile căzniciei. Se dice măi ales pentru femei cari, după împrejurări fac casa lor plăcută sau nesuferită bărbatului.

6780   *△ Ce e pe dînsul e și în casă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 75. — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

△
Ce 'i pē el și a-casă.

GR. JIPESCU, *Opinc*, p. 141.

Veđi *Ladă.*

Arată prōsta stare a celui scāpētat (GOLESCU).

6781 * Cât îi pe mine, atâta'i și a-casă, ferescă Dumne-deu de foc.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșani, J. Putna.*

Acelaș înțeles ca la No. 6780.

6782 *△ Eū strălucese în casă, și ale mele hirburī pē masă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 7. — DOBRE MARINESCU, inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

1° Sē ȃice pentru cele scăpătate, când sē mândresc (GOLESCU).
2° In bordeiul meū eū sunt măi mare, și lucrurilor mele li se cuvine intăietatea. — *J. Argeș.*

6783 *△ Cine nu'și laudă casa, casa pē el cade.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 81. — DOBRE MARINESCU, inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

* *Nicuchiriu ca i nu pignisescă casa, cade di-l apitrusescē.¹⁾*

ILIE GHICU, *prof. c. Abela & Băesa, Epir.*

1° Sē ȃice pentru ceī ce'și laudă marfa lor dē vinȃdare, cā intr'alt chip, rēmāne ne-vindutā (GOLESCU).

2° Să'ți laudī nēmul căci alt-fel, nu'ți dā nimenea nici o însemnătate.

6784 *△ Fie-care e stăpân în casa sa.

G. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vaslui.*

*△ *Tot omul e împērat in casa lui.*

DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

1) Stăpânul daca nu'și laudă casa, cade de-l copleșesce.

Tot omul e domn în casa sa.

HINȚESCU, p. 47. — E. I. MAWR,
p. 12.

Fie-care e domn în casa lui.

AL. DUMITRESCU, p. 121.

Toți se povidescu en esae casa.¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I,
p. 15.

1° Omul, fie cât de mic, în casa lui e cel mai mare.

2° Fie-care e stăpân pe averea lui.

Charbonnier est maitre chez soi.

Prov. Franc.

Ognuno è padrone a casa sua.²⁾

Prov. Ital.

Mientras en mi casa estoy, Rey soy.³⁾

Prov. Span.

Iedermann ist Herr bei sich.⁴⁾

Prov. Germ.

A man's house is his castle.⁵⁾

Prov. Engl.

6785 *△ Nicăeri ca la casa omului.

D-NA Z. JUVARA, c. Fedesci, J.
Tutova.

△ *Ca la casa omului nu'i nicăiurea.*

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 135.

1) Fie-care (toți) e stăpân, în a sa casă.

2) Fie-care e stăpân, în casa sa.

3) Cât sunt în casa mea, sunt rege.

4) Fie-care e stăpân în casa sa.

5) Casa omului e castelul său

* *Pretutindenî e bine, dar a-casă e mai bine.*

Maîor P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

In tot locul e bine, dar e mai bine a-casă.

ACS KÁROLY, p. 80.

Acéstă đicere se deduce din cea precedentă, și precum đice Dim. Cantemir: „Coliba în țarina sa și bordeiul în pămîntul său, de cât palaturile în străinătate, mai desfătăță și mai frumósă a fi socotiră. «*Ist. Ierogl. p. 237.*»

Nicăerî nu'î fericere
Omul ca la casa lui.

T. SPERANȚA, III, p. 204.

Nullus est locus domestica sede jucundior.¹⁾

Prov. Lat.

Non si dat mezus riposu que in domo sua.²⁾

Prov. Sard.

East or west, Home ist best.³⁾

Prov. Engl.

Ost oder West, daheim ist best.⁴⁾

Prov. Germ.

Свуда е добро, аль кодъ куђе найболѣ⁵⁾

Prov. Sêrb.

Wšudy dobre, ate doma nejlépe.⁶⁾

Prov. Cech.

Mindenütt jó, de legjobb otthon.⁷⁾

Prov. Magyar.

1) Nici un loc mai plăcut de cât casa unde locuesci.

2) Nu e mai bună odihnă de cât în casa sa.

3) & 4) La est și la west, acasă e mai bine.

5), 6), & 7) In toate părțile e bine, acasă e mai bine.

6786 *[△] Ajungî în casa altuia nu poţi şedé cum îţi place.

A. PANN, I, p. 136.—HINŢESCU,
p. 28. — DOBRE MARINESCU, *inv.*
c. *Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

*Ajungî în casa altuia, cum îţi place nu
poţi şedé.*

*Ajungî la masa altuia, cum ţi-e gustul nu
poţi mâncà.*

*Ajungî în patul altuia, cum ţi-e voiea nu
poţi dormi.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 175.

*Când agiungî tru-a altui casă, nu poţi
s'şedî cum ţi-éste vrérea ; nu poţi s'mâci
cum ţi-éste gustul ; nu poţi să dormi cum
'ţi-va trupu ! ¹⁾*

ANDREIŢ AL BAGAV, *Cart. Aleg*
p. 91.

Acelaş înţeles ca la No. 6785.

6787 *[△] Vai de casa cu mulţi stăpâni.

I. G. VALENTINEANU, p. 21.—
DOBRE MARINESCU, *inv.* c. *Pîrvu-
Roşu, J. Argeş.*

Unde toţi poruncesc şi nimeni nu ascultă.

6788 * O-adră casa, pâlur s'tradzi !²⁾

G. COYAN, *prof.* c. *Abela, Epir.*

Se dice de o femeie risipitoare care 'şi aduce casa în așa stare,
că dacă tîresci un mănuchiū de spinî prin ea nimic nu se va
prinde de el.

1) Când ajungî în casa altuia, nu poţi să şedî cum 'ţi este vrérea ; nu poţi să mâ-
nânci cum ţi-este gustul, nu poţi să dormi cum îţi vré trupul.

2) A făcut casa, spin să tragi (prin ea).

6789 *△ In casa lui să învîrtesci o mîță de cîdă n'are de ce s'apucă.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

*△ Casa'i gîlă ca o îlă, de n'are de ce se prinde mîță.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vasluii.*

Adică e fîrte sîrac. Acelaș înțeles ca la No. 6788.

6790. *△ Ii urlă cîniî la casă.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Bêlad, J. Tutova.*

Sîracie intrupată : nici cîniî n'au ce mîncă la casa lui.

6791 Casă 'n doi pereți.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 25.*

Adică ne-unirea casnicilor (GOLESCU).

6792 *△ Casa 'i-e (mî-e) în trei pereți și cu ușa p'în (prin) pod.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 45 ; I. p. 156 ; II, p. 144.*—HINȚESCU, p. 23—C. MANOILESCU, *stud. c. Cosmesci, J. Vasluii.*

Acelaș înțeles ca la No. 6791.

6793 Casa lor este cu ușa prin pod și cu ferestrele pe sub pat.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 166, Leg. p. 291.*—HINȚESCU, p. 28.

Acelaș înțeles ca la No. 6792.

«Cu sluta în vatră casa ajunge să fie cu ușa prin pod și cu ferestra pe sub pat. Mai bine

Să muncesci

Și să trăesci

Și ce'î place să iubesci».

P. ISPIRESCU, *Leg.*

6794 A avé ferestre și prin vârful casei.

SLAVICI, *Conv. Liter.* IX, p. 93.

Să ție pentru cei proști.

6795 La casa aprinsă și vecinul vrăjmaș alérgă să o stingă.

A. PANN, III, p. 21.—HINȚESCU, p. 29.

Căci focul să póte întinde și la tine.

Qui la maison de son voisin voit ardre doit avoir peur de la sienne.

HENRY ESTIENNE.

Tua res agitur, paries dum proximus ardet¹⁾.

Prov. Lat.

Es geht dich auch an, wenn deines Nachbarn Haus brennt.²⁾

Prov. Germ.

When thy neighbour 's house doth burn, be careful of thine own.³⁾

Prov. Engl.

*△
6796 Ardă casa mea, dar ardă și a vecinului.

V. FORESCU, c. *Folticenii, J. Suceava.*

Veđi *Mórđ.*

Đice omul orbit de patimă.

*
6797 Dă foc casii ca să ardă șórecii.

Veđi *Mórđ.*

Se ție de omul iute și mánios care, pentru a'și prăpădi și dușmanul, e în stare să se nenorócască singur.

*
6798 A se bucurà ca de o casă aprinsă.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

1) Lucrul tđu e în cauza, când peretele vecin arde.

2) Es geht dich auch an, wenn deines Nachbarn Haus brennt.

*△ *Imi pare rău ca după o casă aprinsă.*

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova.*
J. Vasluii.

Când se întâmplă o ne-norocire dușmanului.

6799 *△ **Acela strigă căruia îi arde casa.**

IULIU GROFȘOREANU, *dasc. c.*
Galșa, comit. Arad, Ungaria.

Se aplică la ómenii cari, pentru a scăpa de o crimă saú o faptă rea, comisă de ei, învinoválesc pe alții ca, prin apucătura asta, să scape ei.

6800 * **Cine nu alérgă să'si stingă casă, când s'ar aprinde ?**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c.*
Focșani, J. Putna.

Cine nu'si vré binele ?

6801 * **A unui li-arde casa, altu s-aprinde țigara ¹⁾.**

D. A. MILESCU. *Gazet. Maced.*
I, p. 3.

Veđi *Ciubuc, Lulea,*
A se Peptena, Ciubuc.

Unul petrece pe când altul e nenorocit.

6802 *
— Omule! **íți aú ars casa!**
— **Ș'apoi! că eú îi am cheile.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c.*
Focșani, J. Putna.

Pentru omul prost.

6803 **Carle cúmpera casa facuta, nu plate ne íapna ne molta (salbún) ²⁾.**

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* I,
p. 9.

1) Unui-a îi arde casa, altu își aprinde țigara.

Îți vine mai eștin să cumperi o casă făcută gata, de cât să o clădesci singur.

*Acheptez paix et maison faite
Et vous gardez de vieille debte.*

Mots dorés, XVI-e Siècle.

6804 *△ Casa fără perdele se pare pustie.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova,
J. Vasluii*

Arată ne-îngrijirea și lenea celor cari locuiesc într'insa.

6805 * Casa fără perdele ca fimeea (femeia) fără sprincene.

V. FORESCU, *c. Folticenî, J. Suceava.*—GR. POENARU, *ing. c. Focșani, J. Putna.*

Acelaș înțeles ca la No. 6804. Acéstă țicere ne arată cât de înrădăcinat eră, înainte, la femeile năstre, obiceiul de a'și drege sprincenele.

6806 * Ună casă n'oadară hóră¹⁾.

G. ZUCA, *stud. c. Cavaia, Albania.*

Acelaș înțeles ca la No. 2454.

6807 * Mută munțli, mută casa²⁾.

G. ZUCA, *stud. c. Samarina, Epir.*

Când strigă cine-va fôrte tare, saũ face pré mare caz pentru un lucru de nimica.

6808 *△ Nicî a-casă nu-î alésă.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Arată o situație incurată.

1) O casă nu face oraș.

2) Nuntă muntli, nuntă casa.

S N Ó V Ă

Ci-că o nevestă după ce fugise de la bărbatul său, fără vre-o pricină mai însemnată, și după ce a umblat multă vreme, fără să'și găsească un rost mai bun, dând din rău în mai rău, ar fi dorit mai bine să se întorcă a-casă. Știind însă că acum bărbatu-său nu are să o laude pentru ceea ce făcuse ar fi ținut: dar *nicî a-casă nu'î alésă*.

*△
6809 **Are casa sub căciplă.**

H. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Veđi No. 6676.

Nu are nicî un adăpost, e sărac lipit pămîntului.

*△
6810 **Casa o are sub cușmă.**

AR. GOROVEI, *c. Folticenî, J. Suceava.*

Acelaș înțeles ca la No. 6809.

*△
6811 **Casa o are sub pălărie.**

V. FORESCU, *c. Folticenî, J. Suceava.*

Acelaș înțeles ca la No. 6810.

*△
6812 **Mî-o pus foc la casă.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluiș.*

Veđi Ușă.

A purtat vorbe, a vîrit o intrigă, de unde e traiu rău în casă.

*
6813 **Lapte di puiū pörtă 'n casă! 1).**

I. COYAN, *prof. c. Ianina, Epir.*

Se ținut de omul vrednic căruia nu 'î lipsese nimic în casă; are până și lapte de puiū, adică chiar lucru cari nu există.

1) Lapte de puiū pörtă în casa lui.

6814 *△ E cu casă în spinare ca melcul.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 377.—DOBRE MARINESCU *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Casa 'i e c'a melcului în spinare.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 45; I, p. 133.—HINȚESCU, p. 168.

*△ Iși pörtă casa 'n spate ca cucumelciu.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

Veți Sărac.

1° Se dice de țiganii nomazi, de ómenii cari se mută din loc în loc.

2° Pentru săraci.

Francesii au ȃis, despre femeile cari 'și cheltuesc tótă averea pe înbrăcăminte: *elles portaient leurs maisons sur leurs habit comme les escargots.*

6815 * N'are casă, n'are masă.

A. PANN, I, p. 133.—HINȚESCU, p. 29.

E cu totul sărac.

Il n'a ni feu, ni lieu.

Prov. Franc.

6816 * Par'că casă, masă n'are.

A. PANN, III, p. 5.—HINȚESCU, p. 29.

Pentru cel care vecinic lipsesce de la casa lui și s'a făcut vătășel de mahala.

6817 * Nicî tu casă, nicî tu masă.

P. ISPIRESCU, *Snove*, p. 47 —FR. DAMÉ, I, p. 205.

Nici tu masă, nici tu casă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* 162 & 174,

1° Acelaș înțeles ca la No. 6815.

«*Nici tu casă, nici tu masă, nimic, nimic, dară nimic n'avéu după sufletul lor*». — ISPIRESCU, *Leg.* p. 174.

2° Nu vede de nimic, nimic nu deretică prin casă.

«De cum se făcē dioa, o luă la papuc la drum p'în sat. *Nici tu casă, nici tu masă, nici tu de unele. La ea nu sciă de nimic*». — ISPIRESCU, *Snóve*, p. 47.

3° Așa de odată, fără nici o pricină.

«A doua și *nici tu casă, nici tu masă*, băiatul începū éráși să plângă și să voiescă să se întórcă la părinți». — ISPIRESCU, *Leg.* p. 162.

6818 *△ Nice în casă, nice-afără.

V. SALA, *inv. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Nici nu intră; nici nu plécă. Ne-hotărit.

6819 De unde vii?—D'a-casă.
Unde te duci?—A-casă.

A. PANN, III, p. 5.

Pentru cei cari sunt vecinic pe drumuri.

6820 N'a stricat Domnul doae case.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 47.

*△ N'a spart Dumneđeū douē case.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 46; I, p. 157. — HINȚESCU, p. 11.—DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

* N'a stricat Dumneđeū douē case.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșani, J. Putna.*

Dumneșu nu sparge două case.

A. PANN, II, p. 135.—HINȚESCU, p. 52.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 164.

Să țiee când, într'o căsătorie, amîndoi casnicii sunt rîi.—(GOLESCU).

6820_b *△ E rea casa fără clopot.

GAV. ONIȘOR, c. *Banca, J. Tutora.*

Adică fără copii.

6821 A se porni ca de la o casă pustie.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 293.

Fără a 'și luă țieua bună de la gazdă saü de la cei de față.

«Cum se dă jos din pod cu lada, nu se mai duce să 'și țiea țieua bună și bine cuvîntare de la sfînta Duminecă, ci pornesce ca de la o casă pustie și se tot duce înainte».—I. CREANGĂ.

6822 *△ Nu i-s porcii (vacile) a-casă.

G. P. SALVIÛ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiü.*

Veți Boü.

Aceleași înțelesuri ca la No. 1349.

6823 *△ A veni de-a-casă.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 231 & 422.—L. ȘĂINEANU, *Semas.* p. 356.—P. ISPIRESCU, *Snöve,* p. 48; *Leg.* 181 & 196.—G. P. SALVIÛ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiü.*—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Așa mai vii de-a-casă.

B. P. HĂȘDEÛ, *Etym. Magn.* p. 123.—V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 577, 635, 706, 902 & 1292.

*△

Acum mai vii de-a-casă.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 223.—E. I. PATRICIÛ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiü.*

1° A pricepe, a înțelege, a se dumiri; a 'și veni în simțire, la cunoscință, la adevăr.

«Totmai atunci își venird și țeranii de-acasă». Acum înțeleseră șiretenia vorbei cucónei». — SPIRESCU, *Leg.* p. 181.

Susana.—AI priceput acum?

Galuscus.—*Acu mai viú de-acasă*, dar n'am priceput, licí acu —, bine de tot, că vorbescí pré lute.—ALEXANDRI, p. 706.

2° A fi zăpăciți, a nu mai fi în apele sale.

«Nu mai înțelegem ce a pățit ómenii noștri, că *nu mai sunt*, ca mai nainte, *veniți d'a-casă*. Spun lucruri de pe ceea lume». — ALEXANDRI, p. 691.

3° A 'i place.

«Așa țrance mai viú de-acasă; să ai șapte sate pline». — V. ALEXANDRI, p. 231, 387, 981.

4° Ca să arate că cine-va s'a îndreptat.—*J. Covurluiú*.

*
6824 A fi a-casă în vre-o trebă.

A se pricepe ca să o facă.

«Cât despre lucrurile de tímplărie *sunt a-casă*».

*
6825 A o găsi a-casă.

P. SPIRESCU, *Leg.* p. 354.

Adică fată mare.

«Fata de împărat și fiul văduvei se învoiseră și se înscriă. Nicí unul din amindoi, nu s'a căit, mai în urmă, pentru acesta. Veđi că el, în viața lui nu alunecase până atunci, eră curat cum îl făcuse măsa; și pe fata imperatului o găsisse a-casă. Copilul cu care eră însărcinată fată, când o goni tată-séu, se născu, și se făcuse un bălat de se nu te înduri de el. Érá ei, petrecând cu bine, își ultaseră de ne-cazurile cele trecute».

6826 A face casă.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 493.

A se căsători.

*△
6827 A face casă cu cine-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 493 & 494 & 1212.—FR. DAMÉ, I, p. 204; II, p. 6.

*
A duce casă bună cu cine-va.

1° A se învoi, a trăi în bună înțelegere cu cine-va.

«Cânele nu face casă cu pisica».

2° A să stabili, a se aședă, a ședé mult unde-va.

«N'am să fac casă nici cu voi».

6828 * Om cu casă.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 494.

Om stabilit, însurat și cu ôre-care avere.

6829 * A ținé (fi) de casa cui-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 494.—
FR. DAMÉ, I, p. 204.

A fi omul casei, a fi clientul cui-va.

6830 * A sparge (strică) casa cui-va.

A. PANN, I, p. 54. — LAURIAN
& MAXIM, I, p. 493.

1° A strică buna înțelegere între soți.

2° A face ca soții să se despartă.

6831 * A fi stîlpul casei.

EN. BĂLTÉNU, *Lum.* I, p. 87.

Acel care ține o casă prin munca, priceperea, influența lui.

6832 * O casă de copii.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 232.—
IANOV, *Conv. Liter.* I, p. 24.

Vezi, *Ciorbă*.

Copii mulți.

CATALIGĂ

Vezi *Pictor*.

6833 *△ Par'că'i cu catalige în picîóre.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluii.

Are picerile lungi.

CATARAMĂ

Veđi *Bătae, Prietin, Slujbă.*

6834 * Δ Mai lasă din cătaramă.

IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

A lăsă mai slobod, a nu mai constringe așa de tare.

6835 * Δ Ți slab în cataramă.

GAV. ONIȘOR, *ziar Junimea, No. 16. J. Tutova.*

Nu are putere, nu îndrăznesce.

CATENĂ

Veđi *Lanț.*

6836 Catena de aur încă e catenă.

G. MUNTEANU, p. 150. — HINȚESCU, p. 30.

Țice omul care ține la independența lui.

Cuvintul *catenă* se află și în poeziile populare :

Plugul cu catenă de fer legat.

CATRAFUSE

6837 * Δ A'și luă catrafusele.

C. NEGRUZZI, I, p. 249. — E. I. PATRIGIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.* — LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 125. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A se cără de unde-va ; a plecă, și mai ales vrënd ne-vrënd, dintr'un loc, dintr'o slujbă, etc.

Prendre ses cliques et ses claques.

Prov. Franc.

CATRINȚĂ

6838 * A 'i mirosi a catrință.

FR. DAMÉ, I, p. 212.

Pentru băeți când încep să se gândescă la femei.

«O să începă a'i mirosi a catrință». — I. CREANGĂ.

CĂUȘ

Veți Tărițe.

6839 *[△] Va (a) veni (el) drăguș la căuș!

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 179, 201 & 270. — S. I. GROSSMANN, *Dicț.* p. 4. — E. I. PATRIGIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.* — GAV. ONIȘOR, *c. Dobrovăț, J. Vasluii.* — G. POBORAN, *ir. st. c. Slatina, J. Olț.*

[△] O mai veni iar róta la știrbină și drăguș la căuș.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 267 & 268.

A căde drăguș la căuș.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1413. — L. ȘĂINEANU, *Semas* p. 342.

*[△] O mai ajunge drăguș, la căuș.

C. MANOILESCU, *stud. c. Cosmesci, J. Vasluii.*

*[△] Veți veni tu drăguș la căuș, vară este iernă este.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. Galați, J. Covurluii.*

Veđi Ólă.

Îmi vei încăpé în mână, vei mai avé nevoe de mine, vei mai veni iarăși la mine, să te ajut, dar va fi pré târđiú.

A se vedé origina đicerii și înțelesul cuvintului *drăguș* la No. 306.

«Eú îi sunt popă de acum : am să-l călugăresc cât ai đice : Tatăl nostru. A ! *mi-ai căđut drăguș la căuș*».—ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1413.

«Aice'í tréba pe *drăguș la căuș*».— V. ALEXANDRI, p. 179. Cu înțelesul de : a sosit césul ca să căștig ce-va, căci mi-a încăput în mână.

6840 A luà cu căușul de la inimă.

IAMBRIOR, *Conv. Liter.* IX, p. 5.

A alinà durerile, necazurile cui-va de odată, ca și când le ar fi luat cu căușul.

CAZAN

Veđi *Pântece*.

6841 * Mic și mare într'un cazan fierbem.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 44.

Adică toți cu necazuri (GOLESCU).

6842 *△ A' dat un cazan mare și a' luat o căldare.

A: PANN, III, p. 109. — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

*△ A dat un cazan și a luat o căldărușă.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșani, J. Putna.*

A' dat un lucru de preț, și a' primit în urmă altul nevoiaș.

6843 * Ună căzane ce hérbe, vai crépă.¹⁾

I COYAN, *prof. c. Samarina, Epir.*

1) Un cazan care ferbe (inchis ermetic) o să crape.

Când e ne-mulțumire, complot, o să isbucnescă.

6844 * Cățanlu după ce s' frândzi nu s'alichêșce ¹⁾).

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeși, Macedonia.*

Pentru cele cari nu se mai pot îndreptă.

6845 * 'Nă câzane hêrbe, ma nu scim ce vaî scôtă ²⁾).

I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir.*

Nu sê scie ce va eși din cutare afacere, tratative, complot, etc.

CEAS

Veđi *Cap. I, c. Ceas.*

6846 Ceasul umblă, lovesce,
Și vremea stă, odihnesce.

A. PANN, *Ediț. 1889, p. 176.* —
FR. DAMÉ, I, p. 217.

*△

*Ceasul umblă și lovesce
Iar vremea se odihnesce.*

A. PANN, III, p. 151. — HINȚESCU, p. 194. — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Veđi *Óră.*

1° Sê dice pentru cei cari disprețuesc birfelile.

2° Tóte sunt trecătoare în lume, numai vremea e statornică.

6847 *△ Cu un ceas mai nainte.

S. FL. MARIAN, *Ornit. I, p. 103.*

Indată, fără întârziere, fără a mai aștepta.

6848 *△ 'I-a venit vremea dar nu 'i-a venit ceasu.

D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, J. Tutova.*

1) Cazanul după ce se frânge, nu se lipesc.

2) In cazan ferbe, dar nu scim ce va eși dintr'însul.

Se dice la facere și pentru măritiș. Despre fata cari este bună de măritat dar nu și-a găsit încă bărbat.

CEAUN

6849 *[△] A cădé din ceaun în foc.

DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Veđi *Căldare.*

Acelaș înțeles ca la No. 6693.

6850 * Fund de ceaun.

Veđi *Cazan, Țigan.*

Acelaș înțeles ca la No. 6695.

CENUȘER

6851 Cenușer.

L. ȘĂINEANU, *Dicț. p. 159.*

Odinióră copist prost, căruia francesul dice *gratte-papier.*

CENUȘERÉSĂ

6852 Cenușerésă.

L. ȘĂINEANU, *Dicț. p. 159.*

Femea murdară și próstă.

Din eroina din basme, numită *Cendrillon* la Francesi, care ascunde, sub o înfățișare respingătoare și nerodă, cele mai înalte însușiri ale inimii și ale minții. — L. S.

CEORICAR

6853 *[△] Ceoricar.

GR. JIPESCU, *Opinc. p. 128.*

Veđi *Opincar.*

Purtător de ciorici, adică țeran.

CERCEL

6854 * Voind să porțe cercei mai bunî, își perde urechile.

P. ISPIRESCU, *Leg.* 1872, p. 171.—
HINȚESCU, p. 31. — I. BĂNESCU,
prof. J. Roman.

*△ Ai gândit (te-ai căznit) să'ți pui cercei, și
ți-ai pierdut și urechile.

IORDACHE CĂLIN, *student J. Ar-
geș.—Semin. Buc. cl. VII prin P.
GÂRBOVICEANU, prof.*

Cămila când s'a dus la tirg să'și cumpere
cercei, și și-a pierdut o urechie.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 24.

Au cercat cămila să'i pue cercei la urechie
și i le-au tăiat.

Magasin Istor. IV p. 107.

Vezi Cămilă.

Cel lacom silindu-se să dobândescă mai mult pierde și ceea
ce are.

6855 După ce nici n'are de cercei urechi
Umblă să'și cumpere și două perechi.

A. PANN, I, p. 160.—HINȚESCU,
p. 197.

* N'are urechi și umblă să'și cumpere cercei.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c
Focșani, J. Putna.*

1° Pentru săracul mândru.

2° Când unul caută să'și dobândescă lucruri ce nu'i pot fi
de nici un folos.

6856 *△ Cercelul a cădut dar urechile au rămas.

D-RA EC. ȘIȘMAN, *inv. c. Adam,
J. Tutova.*

*△ *A călăt cerceii, a rămas urechile.*

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Banca, J. Tutova.*

Cinstea a rămas dacă averea a perdut'ο.

Tout est perdu fors l'honneur.

Prov. Franc.

6857 * **A pune un lucru cercel la ureche.**

Maior P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

Veți *No. 671.*

Adică puțin îi pasă.

6858 *△ **Și asta e cercel la ureche.**

A. PANN, I, p. 168, — HINȚESCU, p. 31. — E. I. PATRIGIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.* — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Avramesci, J. Tutova.*

1° A pățit'ο cât de bună, ο va ține minte.

2° Ne-ajunsul ce întâmpină nu e nimic față de altele.

6859 **N'ο să ο atîrn cercel la ureche.**

A. PANN, II, p. 151.

Veți *Cadră.*

N'ο să ο țin numai de frumusețe, voiū face trebă cu dinsa. Se ȃice mări ales pentru femeii care trebuie să fie folosite în casa omului.

6860 △ **A rămâne cercel fără tórtă.**

Poes. Pop.

Lucru stricat, bun de nimic.

Căți voinicii din lumea mare

Toți au iclénă purtare,

Creșemint nici unul n'are.

Că cu vorba mi te póită,

Rămâi cercel fără tórtă,

Rămâne dragoste mórtă.

Poes. Pop.

CERGĂ

Veđi *a se Intinde, Purice, Raiu.*

6861 * Δ Pentru un purece nu puu cerga 'n foc.

GAU. ONIȘOR, *prof. c. Delu-Mare, J. Tutora.*

Veđi *Manta, Purice.*

Acelaș înțeles ca la No. 7312.

CHEIE

Veđi *Aur, Bărbat, Biserică, Lada, S-tu Petru, Vecin.*

6862 * Δ Cu cheie (chee) de aur ori ce ușa poți deschide.

IORD. GOLESCU, *Ms. II, p. 23.*—
P. IPIRESCU, *Rev. Ist. II, p. 158.*—
H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*—A. GOROVEI, *J. Suceava.*
DOB. MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

* Δ Cheia de aur deschide toate ușele.

Abeceă. Ilustr. p. 25.—C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Valuiu.*

* Δ Cu chee de aur și de argint, deschizi toate ușele (descuți ori-ce ușa).

E. I. PATRIGĂ, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Veđi *Aur, Raiu, Sabie, Sulă.*

Adică cu banul în mână intri la ori-cine (GOLESCU).
Arată puterea banului.

Auro quæque janua panditur ¹⁾).

Latin. Ev. Med.

La clef d'or ouvre toutes les portes.

Prov. Franc.

Colle chiavi d'oro s'apre ogni porta ²⁾).

Prov. Ital.

Gold geht durch alle Thüren ausser der Himmelsthür ³⁾).

Prov. Germ.

There's no lock but a golden key will open it ⁴⁾

Prov. Engl.

Guldnyeklar läsa upp alla lås ⁵⁾).

Prov. Scd.

6863 *△ **A luat cheea dar lacata a rămas.**

V. FORESCU, c. *Folticenî, J. Suceava.*

Pe când bărbatul crede că a împedicat pre soția sa de la fapte rușinoase cu atâta el se înșelă, căci dînsa tot în obiceiul ei a rămas de a se da, ori când găsesce prilej, și măsurile aspre luate de bărbat sunt zadarnice.

6864 **Cheiea la tine și brósca la mine.**

AL. DUMITRESCU, p. 123.

Veđi *Ladă.*

Să ție pentru cei ce se daū, cu totul, pe mâna altuia.

Vous avez la clef et nous avons la serrure.

Prov. Franç.

1) Aurul deschide ori-ce ușa.

2) Cu cheia de aur se deschide ori-ce ușa.

3) Aurul deschide toate ușile chiar și ușa raiului.

4) Nu este gaură pre care o cheie de aur să nu o deschidă

5) Cheia de aur deschide toate ușile.

6865 Ea s-nică, și «c̄leili, c̄leili», strigă¹⁾.

PER. PAPAĞAGI, *Zweit. Jahres*,
p. 162.

Se ȃdice de omul prost care fiind, el singur, în mare primjdie, se mai îngrijesce de alții.

S N Ó V Ă

O femeie având o rea purtare, a fost aruncată de bărbatu său în apă. Aducându-și aminte, când se înneacă, că cheile casei le are în buzunar, începù să strige: cheile, cheile!

*△ 6866 Are două chei pentru o încuetóre.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

E șiret.

*△ 6867 Cheia umblată nu ruginesce.

G. BĂNULESCU, *inv. c. Pietroșifa, J. Dîmbovița.*

Contrariul ȃdicerei de la No. 632.

*△ 6868 Dă cheile Mariucăi.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Balabănesci, J. Tutova.*

Dă totul pe mâna ei.

* 6869 'Ncacete cu c̄leia-ți!²⁾

I. COYAN, *prof. c. Băleșa, Epir.*

Ci nu cu vecinii tȃi, dacă ți s'a întimplat vre-o pagubă, ți s'a furat ce-va din casă, ș. c. l.

* 6870 A dà cheile (pe mâna) cui-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 730.

A'î incredința averea ta.

1) Se înneacă și „cheile, cheile”, striga.

6871 * Nu'ți dà cheiea pe mâna altuîa.

AL. DUMITRESCU, p. 124

Nu'ți dărui averea înainte de mörte.

Il ne faut pas se dépouiller avant de se coucher.

Prov. Franç.

6872 * A fi cheiea.

*
A fi cheiea tuturor.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Face tot ce vroesce, de dînsul atirnä totul, el e tare și mare.

«La tôte ei sunt cheiea».

6873 *△ A fi cheiea și lacata cui-va.

D-NA L. LINDE, *c. Bêrlad, J. Tutora.*

Scie tôte ale lui.

CHEIETÖRE

6874 △ Rîd și chetorile de la casă.

S. FL. MARIAN, *Nascere*, p. 62.

Arată o mare bucurie într'o casă, s'a întimplat un eveniment fericit.

CHEPENEAG

6875 *△ După plöie chepeneag.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 100; III, p. 15. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 165. — IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Gâlșa, comit. Arad, Ungaria.*

* *După plóe căpeneag.*

DIM ȚICHINDEAL, *Fab.* p. 238.—
HINȚESCU, p. 148. — FR. DAMÉ, I,
p. 227.—G. POBORAN, *inst. c. Sla-*
tina, J. Olt.—KÁROLY ACS, p. 84.

După plóe căpeneagul.

DIM. ȚICHINDEAL, *Fab.* p. 120.

*△ *După plóie chepeniag.*

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiă,*
Banat.

Veđi Căciulă, *Ipingea,*
Manta.

1° Tóte îi merg d'andaratele; când un lucru ne vine in afară de vreme, pré târđiũ și nu ne mai póte folosi.

2° Când după un reũ, ne mai supără și cu batjocuri.

*Τάς μηχανάς μετὰ τόν πόλεμον κομιζειν.*¹⁾

Prov. Elin.

C'est de la moutarde après diner.

Prov. Franc.

*Depois de vindimas canavejos.*²⁾

Prov. Port.

*Das Kommt zu spät.*³⁾

Prov. Germ.

*Nó'm Rén brocht em nichen Mánkel.*⁴⁾

Germ. Transilv.

*Eső után Kőpönyeg.*⁵⁾

Prov. Ung.

1) A aduce mașinele după rebel.

2) După cutesul viilor coșuri.

3) Acésta vine pré târđiũ.

4) După plóie nu mai trebuie manta.

5) După plóie căpeneag.

*Po dești plăst.*¹⁾

Prov. Cech.

6876 * Δ Sî-a întors căpeneagul.

D. POPOVICIU, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*

Și-aû întors chepeneagul pe dos.

Gazeta Transilv. Nov. 1897.

Veđi Cojoc.

¹ A'și schimbă părerile de odată și pe ne-așteptate.

¹ A se supără, a se iuți.

6877 * Δ A'și întorce chepeniagu după cum suflă vîntu.

AVR. GORGEA, *paroh, c. Coșteiș, Banat.*

Veđi Manta, Șubă.

A se da după vremuri, a nu se împotrivi.

CHERESTEA

6878 * Nu 'î-e chereștea obrazul.

Maîor P. BUDIȘTEANU, J. Ilfov.

Se đice de omul cu obrazu subțire.

6879 * Ce maî chereștea ești!

D. ZANNE. *c. Bolintin, J. Ilfov.*

Adică: ce om ești! Are, după împrejurări, un înțeles favorabil sau defavorabil.

CHIBRIT

6880 * Δ 'I-a dat cu chibritul pe la nas.

V. RÂMBU, *c. Brđnesci, J. Dâmbovița.*

1) După plóie căpeneag.

L'a supărat.

6881 * I-a trosnit chibritul.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Delu-Mare,*
J. Tutova.

O să ieă parale. Credință poporană.

6882 * Chibrit.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c.*
Focșani, J. Putna.

1° Om lung și slab.

2° Om ție, mănios.

CHICHIREZ

6883 *△ A nu avé nici un chichirez.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J.*
Olt

Veđi *Titirez.*

1° A fi lipsit de nuri, a nu avé pe vino 'ncóce.

2° Mai rar : a nu avé nici o noímă, când se aplică la lucruri.

6884 *△ Ii umblă gura ca chichirezu la móră.

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coșteiü,*
Banat.

Pentru ce'l căruí nu 'i mai tace gura.

După șese luni namele duc copiüi la móră, și acolo, apoi, îi pun în coșul unde se pune grăul său porumbul de măcinat, pentru ca ei să fie liberi la vorbă cum e chichirezul de la móră.—S. FL. MARIAN, *Nascere, p. 421.*

CHICHIȚĂ

6885 *△ A căută chichițe.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J.*
Olt.

A sili să găséscă greșeli cuí-va, a 'i căută nod în papură.

6886 *[△] A umblă cu chichițe.

A umblă cu chichițe și momițe.

L. ȘAINEANU, *Dicț.* p. 166.

Șiret, meșter, caută să înșele.

6887 *[△] A întorce chichițe și dulapuri.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 6886.

CHIMEȘĂ

Veđi *Gară*.

6888 *[△] E mai aprópe chimeșa de cât șuba.

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coșteiș, Banat.*

Veđi *Camașă*.

Acelaș înțeles ca la No. 6710.

CHIUL

6889 * A trage chiulu cui-va.

A 'l înșelă.

CHIULAF

6890 * La așa cap, așa chiulaf.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 82; II, p. 52.—HINȚESCU, p. 26.—I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

* *Ama cap, ama chiulaf.*

Maior P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

Veđi Căciula, *Fes.*

Acelaș înțeles ca la No. 6658.

*Duro nodo durus quarendus est cuneus*¹⁾

Prov. Lat.

*A gros enclumy, gros marteou*²⁾.

Prov. Provens.

*Auf einen groben Klotz gehört ein grober Keil*³⁾.

Prov. Germ.

CIBOTĂ

Veđi Căbotă.

CIMITIR

6891 *△ Păzesce cimitiru.

IUL. VULCĂNESCU, *eleo. Șc. Norm.*
J. Dolj.

*△
S'a băgat pândar la cimitir.

A murit.

Sucer les pissenlits par la racine.

Prov. Franc.

CIŢOBOTĂ

Veđi Cap. VII, c. Apă, Ban,
Drac, Șóptă.

6892 *△ Fie-care scie unde 'l stringe ciobota (ciubota,
ciobota).

JAC. NEGRUZZI, *Conv. Liter.* XII,
p. 16.—H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*—E. I. PATRICIŪ,
inv. c. Smulți, J. Covurlui.—GAV.
ONIȘOR, *prof c Simila, J. Tutova.*—
C. TEODORESCU, *c. Lipova, J. Vaslui.*—
S. MIHĂILESCU. *Șezăt.* I, p.
219.

1) Pentru un nod tare trebuie căutată o pană tare.

2) Pentru o grósă nicovală, un ciocan gros.

3) Pentru un butuc mare, trebuie o pană și mai grósă.

Tot omul scie unde 'l stringe ciobota.

Abeced. Ilustr. p. 28.

Veđi *Cismă, a Duré, Opincă.*

Fie-care scie păsul sėu, necazurile sale.

Veđi Andr. al Bagavu, Cart. Aleg. p. 174.

*
6893   **Numai tu scii unde te stringe ciobota.**

C. NEGRUZZI, I, p. 251.

De 'i păfi ce-va numai tu să scii; nu 'ți spune păsurile la or'i și cine.

Negruzzi, ca și Paul-Emiliu, aplică acéstă đicere pățeniilor casnice.

«Acéstă đicere vine de la Paul-Emiliu. Acest senator Roman luase hotărîrea de a se despărți de Papiria, nevėsta lui, pe care toți o sciau de bună. Prietnii lui căutau să'i schimbe părerea înșirându'i, cu laude mari, darurile nevėsti lui. Paul-Emiliu, drept rėspuns, le arătă ciobotă cu care eră încălțat, đicėndu-le: Acéstă ciobotă e frumoasă, nouė și bine-făcută. cu tóte acestea nici unul din voi nu scie unde mē supėră».—C. NEGRUZZI

△
6894   **N'am mai avė cine să ne tragă ciubotele.**

I. CREANGA, *Amint.*, p. 13.

Veđi *Boer, Mare, Stăpân.*

Ar fi toți de o potrivă; nu ar mai fi mic și mare, slugă și stăpân, s. c. l.

«Dacă ar fi să iėsă toți învățați, după cum socoți tu, n'ar mai avė cine să ne tragă ciubotele».—I. CREANGĂ.

△
6895   **Cu ciubotele dintr'o vacă și cu tálpele din alta.**

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 99

Când unul are ciobote pré largi pentru dınsul.

6896   **De ciobote.**

B. P. HĂȘDEU, *Cuv. Bėtr.* I, p. 52.

*
A'î plăti cîbotetele.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*
Galatz, J. Covurluiă.

Adică îndemnisare pentru alergătură. Plata *cîbotelor* era despăgubirea ce o hotără Domnul, sau vre un alt dregător, când trimité pe un delegat sau expres, să execute sau se aducă pre cine-va, sau se facă să se îndeplinéască vre un ordin sau hotărâre. Plata se hotără de trimitător și să împliniă de adresant.

Găsim această locuțiune într'o carte de judecată dată la Iași în 15 Aprilie 1588.

„Boboc din satul Murgesci omorâ pe un om; pentru acesta trebuia una din doué: ori să fie decapitat, ori „să-și plătescă capul,“ adică să se dé judecătorului, marelui vornic al țerei, o amendă de răscumpărare, anume doi-spre-zece boi. Ne putând plăti, Boboc fuge; fugând el, ori-câtă va fi, se va dá aceluia ce 'l va înlocui la plata amendei. Judecătorul chemă dară de 'ntâiu pe frații vinovatului, Marco și Petrea.

«pentru că au fost frăție lui, Marco și Petrea, de față nainte mé și n'au avut putere să 'l plătescă capul, pentru acela l-am făcut și noi această scrisore a noastră ca să ție ace moșie parté lu Boboc în bună pace, iar de se va afla cene-va den rudele lui, să albă a daré aci 12 boi și trei galbeni *de cîbote* lui Necoră și lu Stefan. Iar de nu se va afla nemenele den rudele lui să se plătescă ce au dat, iar ție să ție aca ocnă și fecorie lor în véce».

Acești Necoră și Stefan plătesc amenda cuvenită și capétă ast-fel partea de ocnă a lui Boboc. Asupra acestei averi rămâne totuși rudelor vinovatului dreptul de a o redobândi, întorcând lui Necoră și lui Stefan cei 12 boi, ér, pe de-asupra mai dându-le, ca îndemnisare, pentru ostenelele lor, trei galbeni *de cîbote*.—HĂȘDEŪ.

La noi până astă-đi mirele trebuie să dé socrului, sau *vornicelului* în dar, o pereche de cîbote, înainte de nuntă iar sócrei mirelui, nora adică mirésa, e datóre să'í dé o cămașă cusută frumos și lucrată de dînsa.

O locuțiune identică găsim în dreptul occidental din evul-mediú, Veđi du Cange la cuvintele *calzarus, calzatus, calciarium calciagium*.

«Et concedimus ipsi homines, ut qualemcumque terram de sanum exaudineravit, in hereditatem habeant ad respondendum, sicut in marinae consuetudo est, sine calzaru... *Charta, an. 1117.*

«Interrogate quidem fideles vestros, et omnia vobis nota erunt, eo quod illi, qui vobis eum collaudant, hoc per munera et *calciaria* faciunt». *Leon. III. Sed. P. P. Epist. 9.*

«Ab omni thelonei, winagii, *calciagii*... praestatione.. dimitti volumus liberos et absolutos». *Charta Ioan. Ducis Lothar. ann. 1282.*

«Comme le prévost fermier de Bar-sur-Aube eust fait adjourner pardevant lui tous les habitants de Putevillé.... à laquelle journée il dit ausdiz habitans qu'il venoit querir *ses chausses*.... Le dit prévost condempna le suppliant envers lui en deux-huit solz Parisis d'amende». *An. 1403.*

Locuțiunea francesă, à *propos de bottes*, pare a avé o origină identică :

Lors de l'occupation de la France par les Anglais, ceux-ci non contents de percevoir les revenus ordinaires des villes et villages que le roi leur avait assignés comme fiefs, se faisaient payer encore assez fréquemment de fortes sommes *pour leurs souliers et pour leurs bottes*. *Quitard, p. 164.*

6896_b. Cu cîubote.

NIC. COSTIN, *Letop. II, p. 38—89.*

«Cariî nu vreaû din cei (boierî) ne-înțelegători să vie de față la divan, după jaloba omului, îndată trimité de'i aducéu ómenî domnesci *cu cîubote*, fără voiea lor». — COSTIN.

6897 * A'î plăti cîubote roșii.

M. CANIAN, *J. Iași.*—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșani, J. Putna.*

1° A'î plăti mult, căci *cîubote roșii* purtaû numai Vodă, și tot de odată pelea roșie eră măi rară și măi scumpă de cât cele-l-alte.

«Numai Vodă, iar nu și boierî, are dreptul de a'și căptuși pantofii cu postav roșu». — ZALLONY, *Fanarioți.*

Acest obiceiû ne a venit de la curtea din Bizanț, unde numai Basileul și porfirogeneții avéu dreptul de a purta vestminte și măiales încălțăminte roșii.

2° Astă-đi se întrebunțeză, cam rar, și cu înțelesul de : a nu'î da nimic, lăsându'l să umble cu picerile góle.

6898 * A umblă (se duce) cu ciobote roșii.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad J. Tutova.*

Veđi *Domnie.*

1° A umblă desculț ; a fi sărac cu desăvirșire.

2° A o păși.

6899 *△ Cu ciubote roșii.

C. CRISTESCU, *c. Valea-Rea J. Vasluii.*

Adică rar și prin urmare scump.

«Anul acesta o să fie ierba cu ciubote roșii».

6900 * Terchea-berchea, trei lei perechea, ciubote roșii.

GR. POIENARU, *ing. c. Focșani, J. Putna.*

Pentru omul care, de și ocupă o poziție înaltă, este cam prost.

6901 □ Și-a pus fên în ciobote.

HINȚESCU, p. 58.

S'a îmbogățit.

Il a du foin dans ses bottes.

Prov. Franc.

CÎOCHINĂ

Veđi *Dobândă.*

6902 A spînzurat'o la cîochină.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 4.*

*△

A pune (legă) ce-va la cîochină.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 682.—
S. I. GROSSMANN, p. 85. — P. IS-
PIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 232. — G.
DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.* p.
514.—AL. ODOBESCU, I, p. 437.—
G. POBORAN, *inst. c. Slatina J. Ol*

Veți *Cuîu*.

Adică a lăsat'o la o parte fără nici o grijă, fără a 'i păsa de ce-va (GOLESCU).

A pune la păstrare, la uitare, a nu ține socotélă, etc.

«Puse cartea domnescă la *ciochină*».—ODOBESCU.

Ciochină se numește :

1° Curelușa, dinapoia șelei, de care drumuțul își légă buclucurile.

2° Cărligul ce țeraniî de la munte pórtă la briî.

Buzdugan în mână luă

Și plecă

Din stână în stână

Cu cântarul la ciochină.

Prov. Pop.

Pendre au croc.

Prov. Franc.

CIOMAG

Veți *Câne*, *Cuvînt*, *Drag*,
Femea, *Nebun*. *Ôlă*, *Pâne*,
Vorbă.

*△
6903 Omul nu fuge de colac ci de ciomag.

LASCAR CATARGIŪ, c. *Goldșei*,
J. Covurluii.

Veți *Câne*.

Omul nu fuge de bine ci de rău.

*△
6904 Arăchiți strîmbele ș-adunați còdele¹⁾.

ILIE GHICU, *prof. c. Abela & Băesa*
Epir.

Când zăresc vre-un hoț său un lup păstorii obicinuesc a strigă între ei : Luați strîmbele (adică ciomegile) și dați drumul còdelor (adică cânilor).

1) Răniți (luați) strîmbele și adunați còdele.

6905 * Școplu 'i dit parădis ¹⁾.

I. COYAN, *prof. c. Abela, Epir.*

Veđi *Bătaie, Frică.*

Adică cumintesce pe om; arată că și prin bătae poți face ce-va.

6906 Cîomagul are două căpătâie.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 156.—FR. DAMÉ, I, p. 246.

Cîomagul are două capete, și cu cel d'al doilea se dă tot-dé-una mai cu sete.

BARONZI, p. 52. — HINȚESCU, p. 34.

Veđi *Bătă, Băț.*

Orî-ce lucru își are binele și răul său; precum lovesci, poți fi și tu lovit. Veđi No. 448 & 452.

6907 A fi tréba pe cîomag.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1045.

Adică pe bătae.

6908 *△ Bate'i urma cu cîomagul.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Puiesci, J. Tutova.*

Adică bate'l dacă 'l poți prinde.

6909 *△ Par'că e cu cîomagu la brîu.

G. POBORAN, *inst. c. Statina, J. Olt.*

Veđi *Resteă, Topor.*

Se ăice de omul arțăgos, tot-dé-una gata la cértă.

1) Ciomagul 'i din raiu.

- 6911 * **A merge pe cîomag.**
 G. POBORAN, *inst. c. Slatina,*
Veđi Bđđ, Prđjină. J. Olt.
 Acelaş înţeles ca la No. 6591.

CIORIC

Veđi Cap. VII, c.
Cioric.

- 6912 **A mânà ce-va cîoric (tot cîoric).**
 LAURIAN & MAXIM, I, p. 686.
 A spune curînd, a vorbi repede.

CIORICAR

Veđi Ceoricar.

CÎRCHEA

- 6913 * **Īi are tricută cîrchéua ¹⁾.**
 G. ZUCA, *c. Elbasan, Albania*

Il duce unde vrea, il pòrtă după gustul său.

CIUBĚR

Veđi Vacđ.

CIUBOTA

Veđi Boer, Ciobota,
Dragoste, Opincđ.

- 6914 *△ **A fi ca cîubota.**
 A. GOROVEI, *J. Suceava. — N.*
 ALBU, *c. Pétra, J. Némţu.*
Veđi Cizmă.

A fi prost.

- 6915 * **Nu'î vrednic să'î tragă cîubotele.**
 GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c.*
Focşani, J. Putna.

1) Ii-a trecut inelul (în nas).

Arată inferioritatea unuia față de altul.

Il n'est pas digne de dénouer les cordons de ses souliers.

Prov. Franc.

CIUBUC

Veđi *Traistă, Saltea.*

6916 *△ A fi cïubuc.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi *Lulea.*

A fi amorezat.

6917 * Altuî lî se arde barba, altu va sî-aprindă cïubucea ¹⁾).

I. COYAN, *prof. c. Bălsa, Epir.*

Veđi *Casă, Lulea.*

Unul perde și altul câștigă; unul suferă și altul petrece, etc.

CIUCURE

Veđi *Sărăcie.*

CIUPIC

6918 *△ Cu cïupicile scârțâind și cu mațele ghiorăind.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Pentru cei îmbrăcați bine dar cari nu aű ce mîncă.

CIZMA

Veđi *Cap. VII c. Apă, Boer, Cizmar, Mare, Stăpân.*

6919 Nime nu scie măi bine unde 'l strînge cizma
de cât cel ce o pörtă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 4.—E.

B. MAWR, p. 60.—BARONZI, p. 62
& 66 —HINȚESCU, p. 35.

Tot omul scie unde 'l strînge cizma.

I. G. VALENTINEANU, p. 29.

* *Fie-care scie unde 'l strînge cizma.*

V. FORESCU, c. *Folticenî, J. Suceava*.—*Sem. Buc. Cl. VI* prin P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Nu scie unde mă strînge cizma.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 51.

Veđi *Cîrobotă, Opincă.*

Adică ceea ce mă supără (GOLESCU).

Veđi origina acestei đicerî: la No. 6893, Dr. Gaster, *Chrestomatia*, p. 265, Andreiú al Bagavu, *Cart. Aleg.*, p. 174.

*Nemo scit ubi calceus urat, nisi qui eum portat.*¹⁾

Prov. Lat.

Chacun sait où son soulier le blesse.

Prov. Franc.

*Ognuno sà dove la scarpa lo stringe.*²⁾

Prov. Ital.

*Cada qual sento o seu mal.*³⁾

Prov. Span.

*Jeder weiss am besten, wo ihn der Schuh drückt.*⁴⁾

Prov. Germ.

*Every ones Knowes best, where the shoe pinches him.*⁵⁾

Prov. Engl.

1) Nimene nu scie unde încălțăminteá dóre, de cât acel care o pörtă.

2) Fie-care scie unde ghéta il strînge.

3) Fie-care își simte durerea.

6920 Cizma, fie cât de frumoasă, dacă la picior te strînge, departe se lasă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 78.

Sé ȕice pentru cele ce ne supără, arătându-ne că trebuie să ne depărtăm de ele, fie cât de scumpe (GOLESCU).

6921 * A linge cizmele cui-va.

M. CANIAN, *publ. J. Iasi.*

A linguși, a se gudurà pe lângă cine-va.

6922 * Δ De cât cizmă 'ncăputată
Mai bine lipsă de tótă.

C. CRISTESCU, *c. Valea-Rea, J. Vaslui.*

Impotriva celor cari vor să se căsătoréscă cu o femeie vėduvă.

6923 * Δ E cizmă.

N. ALBU, *c. Pétra, J. Némțu.* —
N. CARCALACHI, *c. Cămpina, J. Prahova.*

Veđi *Ciubotă.*

E prost.

Bête comme un pot.

Prov. Fran.

A CLADI

6924 * A clădi pe nisip.

A începe o întreprindere care nu va isbuti, căci nu e aședată pe o temelie sănătósă.

Se va asemănă bărbatului nebun care și-a zidit casa sa pe nisip.—
S. MATEIŪ, 726.

*In saxis seminare*¹⁾.

Prov. Lat.

1) A semėnă prin petre.

Bâtir sur le sable.

Prov. Franc.

CLANȚĂ

6925 * A ține clanță (clanț) cu. . . .

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 257 ;
Conv. Liter. V. p. 139.— P. BU-
DIȘTEANU, *J. Ilfor.*

A se luptă cu vorba, a se certă cu cine-va.

«Am ajuns a puté ține clanț cu ori-cu avocat.»—V. ALEXANDRI.

6926 *△ Bun de clanță (clanț).

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți,*
J. Covurlui. — C. TEODORESCU,
inv. c. Lipova, J. Vaslui. — I.
BĂNESCU, *prof J. Roman.*—GR.
ALEXANDRESCU, *c. Focșani, J. Putna.*

Se ȳice de omul vorbăreț, guraliv ; vorbește bune și rele.

6927 *△ E rău de clanță.

V. SALA, *dasc. c. Buntesci, co-*
mit. Bihor, Ungaria.

E rău de gură, mușcător la vorbă.

6928 * Tótă ȳioa, clanța, clanța din gură.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 151 ; III,*
p. 122.—HINȚESCU, p. 35.

Despre omul căruia nu ȳi tace gura.

6929 * Clanț.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina,*
J. Ol.

Adică gură.

«*Maı ȳineți clanțul adică : maı taci.*»

6930   Clanță.

L. ȘĂINEANU, *Dict.*, p. 181.

Flecar, guraliv.

«Ce *clanță* de femee».

CLIN

Veđi *Nebun*.

6931   *△   A nu avé nici în clin nici în mânăcă cu cine-va.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 82. — LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 180. — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 43. — E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Corurluii*. — A. DE CIHAC, II, p. 62. — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrcu-Roșu, J. Argeș*. — V. SALA, *inv. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor și comit. Arad, Ungaria*.

*△   N'am cu dinsul nici în clin nici în mânăcă.

HINȚESCU, p. 45. — JUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa, comit. Arad*. — P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872*, p. 178. — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluii*.

Cu nebunul să nu'ți pui nici în clin nici în mânăcă.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 25; I, p. 85. — HINȚESCU, p. 119.

*△   Cu omul prost să nu aî a face nici în clin nici în mânăcă.

I. CREANGĂ, *Fov.* p. 202; *Amint.* p. 197. — K. A. ZAMFIRESCU, *Diacon, inv. c. Stăubieni, J. Dorohoi*.

A nu avé nici o legătură, nici o daraveră cu cine-va, căci e din acei cu care nu o poți duce la cale.

Cuvîntul *clin* în tóte părțile României și în comitatele din

Ungaria sau din Transilvania locuite de Români are numai următoarele două înțelesuri :

1° O bucată de pânză sau de panură la veștmintele țărănești, numită la Francesi *biais* sau *lé*.

2° O bucată de pământ având forma unui triunghi cu o basă foarte mică în raport cu înălțime, sau a unui segment de cerc cu raza mare.

În Țera Românească, piezișala sau povirnișul unui deal se numește *clină*.

De aci rezultă că explicarea acestei dicere, pe care o dă D. G. Cosbuc în *Foia pentru toți*, I, No. 38, nu poate fi primită. Din întrebuire acuvintului *măneac*, numai în Banat, și cu un înțeles cu totul deosebit de cel cunoscut pretutindeni la Români pentru cuvintele eșite din aceeași rădăcină, nu se poate primi, fără alte probe mai temeinice, argumentarea D-lui Coșbuc, care de alminterea schimbă și dicerea scriind-o : *Nici în clin, nici în măneac*.

Dicerea francesă : *tenir quelqu'un dans sa manche* se apropie oricum de cea românească și ne ajută ca să o înțelegem.

În vechime punga se purta la Francezi, ca și astăzi, adeseori la Români, între piele și partea cămeșei unde se află *clinul*, adică sub măneca. De aci auz venit locuțiunile *tenir quelqu'un dans sa manche* sau *dans sa bourse*, cari sunt similare.

*
6932 Nu 'ți lipsesce clin, ma muma întregă ¹⁾.

ILIE GHICU, *prof. c. Abela & Samarina, Epir.*

Vezi *Dogă*.

Când cine-va e prost și vorbește năstrăvăni.

CLOP

*△
6933 Nu poartă el clopul.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Când mușterea e mai mare în casă.

C'est elle qui porte la culotte.

Prov. Franc.

1) Nu 'ți lipsesce clinu ci sarica întregă.

CLOPOT

Veđi *Cap. XII, c. Clo-*
pot, a Murî

6934 * Δ Nicî cât să astup un clopot.

R. SIMU, *inv. c. Orlat, Tran-*
silvania, în Etym. Magn. p. 1912.

Adică forte puşin. Se ăice mai ales pentru fên, paie, etc.

«N'am adunat fên *nicî cât să astup un clopot*».

CLOPOŢEL

6935 * Δ Are gura (ca un) clopoţel.

IUL. GROŞOREANU, *inv. c. Galşa,*
comit. Arad, Ungaria.

E vorbăreţ, guraliv.

COLINA

Veđi *a Rîde.*

COCOŞ-DE-VÎNT

6936 * Δ A fi cucuş-de-vînt.

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci, J.*
Tutova.

Veđi *Môră, Vînt.*

1° A se dá după vînt, a nu se potrivi întimplărilor.

2° Se ăice, mai ales, pentru cei carî 'şî schimbă părerile la fie-ce cés.

C'est une girouette.

Prov. Franc.

CODORISCE

Veđi *Toporisce.*

COFA

6937 *△ A căută cofe de Moși.

E. I. PATRIGIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

A căuta pléscă, chilipir.

In ȕioa de Moși se impart cofe, de pomană, de sufletul mor-
ților.

6938 *△ A pune 'n cofă pre cine-va.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* 237, 277, 574, 1152 & 1360.—A. DE CIHAC, II, p. 567.—*Șezătore*, II, p. 101.—*Abec. Ilustr.* p. 29.—FR. DAMÉ, I, p. 270; III, p. 297.—E. I. PATRIGIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*—GAV. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

*△ A'l băgà în cofă.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 766.—G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Veđi *Covată.*

A înfundà, a înșelà, a răpune, a rămâné, a dovedi pre cine-va.

Mette quelqu'un au sac.

Prov. Franc.

6939 *△ A turnà cu cofa.

A. DE CIHAC, II, p. 567.—D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci, J. Tutova.*

Veđi *Doniță, Galétă.*

A plouà fórte tare.

6940 Ca din cofă.

S. FL. MARIAN, *Tradit. pop.* p. 188.

Adică în mare număr.

«Trece, mai departe, prin ploia de glonțe și de bolovanî, cari curgêu ca din cofă de pe vârful stâncelor, asupra lor».

COFIȚĂ

6941 *[△] A 'l lovî peste cofița cu oule.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Snuțî,*
J. Covurluiă.

A 'l atinge tocmai unde 'l dore.

COHE

6942 * N'agiundze câ 'l badzî 'n casă, ma va ș-tu cohe¹⁾.

G. ZUCA, *stud. Albania și Epir.*

Veđi *Pat.*

Pentru cel nemulțumit și obraznic. *Cohea* e partea vetrei care e lipită de perete. E locul de cinste în casă.

Acolo nu are dreptul să sté de cât cel mai bătrân din casă.

COJOC

Veđi *Ac, Cămașă, Dochia,*
Ilie, Joc, Lup, Silă, Vară.

6943 De cu vara, pentru iernă, dă cojoc să te 'ngrijesci.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 374.*

Veđi *Ințelept.*

Ne învață a fi prevădători.

6944 Cojocul căutare, numai la iernă are.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 374.*

Arată căutarea unui lucru, după vremuri.

1) Nu ajunge că 'l bađi în casă, ci vrăa și în vatră.

6945 *△ Spală'mi cojocul, dar nu mi'l udă.

A. BAȘOTA prin V. FORESCU, *J. Suceava*.

Se dice de un om care a greșit. Să fie pedepsit, căci i se cuvîne, dar să nu fie sărăcit, să nu fie urmărit în averea lui pentru greșeli ce nu au adus pe nimine în sapa de lemn.

6946 Nu te uita la cojoc, ci te uita ce e sub joc.

A. PANN, III, p. 48, *Edit.* 1889, p. 84. — HINȚESCU; p. 36. — E. B. MAWR, p. 21.

*△ Nu te uita la cojoc, ci la cel ce e sub cojoc.

M. LUPESCU, *inv. c. Brosceni, J. Suceava*. — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș*.

Vezi *Haină*.

Nu te uita la portul omului ci la om însuși.

On ne cognoist pas les gens aux robes.

Prov. Franc.

Mal si giudica il cavallo dalla sella¹⁾.

Prov. Iosc.

Do not look at the coat, but at what is under the coat²⁾.

Prov. Engl.

Kappe og Kalk skinle mängen Skalk³⁾.

Prov. Danez.

6947 Șapte frați pe un cojoc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 96; *Asem.* p. 159.

Se dice pentru cei foarte scăpatați (GOLESCU).

1) Rēi se judecă calul după șea.

2) Nu te uita la haine, ci la ce e sub haine.

3) Pălărie și pantaloni ascund mulți rēi.

6948 *△ A 'și întorce cojocul (pe dos).

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 717;
Poes. Pop. p. 73.—FR. DAMÉ, I, p.
 271.—V. FORESCU, *J. Suceava.*—
 DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-*
Roșu, J. Argeș.—G. P. SALVIŪ,
inv. c. Smulți, J. Covurluiă.—A.
 PANN, II, p. 130.

A întorce cojoca (cojocul).

LAURIAN & MAXIM, I, p. 494.

Vezi *Chepeneag.*

1° A 'și schimbă părerile de odată și pe ne-așteptate.

Să tem, tremură în tot pasul.
 Să nu 'și supere norocul
 Și să 'și întorcă cojocul.

A. PANN.

2° S'a supărat, s'a mâniat, s'a iuțit.

«El, măi badeo, nu mă faceți să-mi întorc cojocul pe dos,
 că, de și sunteți omeni liberi, vă-olu face acum s'alergați iepuresc.»—
Rusaliiile, p. 717.

Era Mane cel pletos
 Cu cojoc mare, mișos,
 Cu cojoc întors pe dos
 Și cu ghioga ne strujită,
 Numai din topor cioplită
 El la Toma 'nct venia.
 Și din gură așa 'i grăia:
 Alci! Toma Alimoș
 Boer din țera de jos,
 Ce ne calci moșiele
 Și ne strici fenețele?
 Boer Toma Alimoș
 Ii da plosca cu vin roș:
 Să trăiesci, Mane fărtate
 Dă-ți mânia după spate
 Ca să hem în giumătate.»

Profetul Sofronie, Cap. I, v. 8 a ținut, cu același înțeles: *a îm-*
brăcă o haină străină.

*Tourner casaque.**Prov. Franc.***6949** A cunósce cui de ce îi e cojocul.

A. PANN, III, p. 145.

Cunósce cu cine are a face, și se pôrtă cu dînsul cum trebuie.

6950 *△ A nu căută cui-va de ce 'i-e cojocul (cojóca).LAURIAN & MAXIM, I, p. 770.—
P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 42. — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu*,
J. Argeș.

1° A nu face deosebire de persóne, a trată de o potrivă, cu aceeași severitate pre toți, fără a ține sēma de pozițiunea persónelor, de iubirea noastră pentru ele, etc.

2° Fără a mai cercetă.

«Nu'î mai caută de ce 'i-e cojocul». — ISPIRESCU.

6951 *△ A'l întrebă de ce 'i e cojocul.G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurlui*.

A'l bate. Se aude la jocul „de-a baba órba“.

6952 *△ A nu'l mai întrebă de ce'i e cojocul.I. CREANGĂ, *Pov.* p. 274. GAV.
ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluii*. — FR. DAMÉ, I, p. 271.

A nu'l mai lăsă să se gîndescă, a'l luă repede.

«Turturică par'că n'ar fi voit; dar calul n'o mai întrebă de ce'i e cojocul». — CREANGĂ.

6953 *△ A'si teme cojocul.E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii*. — M. CANIAN, *publ. J. Iași*.

1° Se dice de omul fórte fricos, care se sperie de orî-ce lucru.

Il a peur même de son ombre.

Prov. Franc.

2° De cel bănuitor, care se ferește de totă lumea.

6954 A sună cui-va cojocul (cojoca).

LAURIAN & MAXIM, I, p. 770.

*△ A 'i scutură cojocul.

S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 96.—
FR. DAMÉ, I, 271; IV, p. 44.—
GR. ALEXANDRESCU, *magist. c. Focșani, J. Putna.*—C. TEODORESCU,
înv. c. Lipova, J. Vaslui.—G.
POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vedî Nădrag.

Adică a 'l bate.

6955 A 'i rupe din cojoc.

A. PANN, I, p. 96.

A 'l bate rău, a 'i rupe pielea.

6956 *△ A 'și păzi cojocul.

A se feri de bătae.

6957 △ A fi vai de cojocul cui-va.

Sezătore, I, p. 186; III, p. 86.

Vai de dînsul, vai de pelea lui.

6958 * Cât îi pôte cojocul.

PANN, III, p. 145.

Cât pôte cine-va.

«Scie cât îi pôte cojocul lui».

COJÓCA

COLIBĂ

- 6959 * E mai bine în coliba ta de cât în palatul al-
tuia.

G MUNTEANU, p. 150. — HIN-
ȚESCU, p. 36. — A GOROVEI, *J. Su-
ceava*.

Vezi *Bordeiul, Casă*.

Nicăeri ca la casa omului și, precum țice Cantemir : „Ca co-
liba în țarina sa și bordeiul în pământul său, cât palaturile în
străinătate, mai desfătate și mai frumoase a fi socotiră“. *Ist.*
Ierogl. p. 237.

- 6960 S'ai mâșină călivă, ma a ta să-hibă.¹⁾

ANDR. AL BAGAV, *Cart. Aleg.*
p. 75.

Acelaș înțeles ca la No. 6959.

*Domus sua, domus optima.*²⁾

Prov. Lat.

- 6961 Órfăn s'hiî c-udă călivă, mâși a ta călivă să-
hibă.³⁾

ANDR. AL BRAGAV, *Cart. Aleg.*
p. 91.

*As hiî órfăn, ș-tu călivă, mași căliva s'hibă
a mea.*⁴⁾

PER. PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres.*,
p. 171.

Acelaș înțeles ca la No. 6960.

COLȚ

Vezi *Țeră*.

- 6962 * A dà din colț în colț.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 44, 152 ;
Snóve, p. 10. — FR. DAMÉ, I, p. 274,

1) Să ai numai o colibă, dar a ta să fie.

2) Casa omului (sa), casa cea mai bună.

3) Sărac să fiî cu o colibă, dar a ta colibă să fie.

4) Să fiî sărac, într'o colibă, dar coliba să fie a mea.

1° A alergă zăpăcit, ne mai sciind ce să facă.

2° A fi nedumerit, nehotărit, a nu scie ce să facă, și cum dice Francesul: *ne plus savoir à quel saint se vouer.*

«Slujitorii *dedău din colț în colț*, și nu sciau ce să răspundă». — ISPIRESCU.

COMANAC

Vezi *Coromac.*

6963 * A fi cu comanac.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

A fi bărbat, voinic.

6964 *△ Sunt bărbat cu comanac,
Nu muere cu cârpa 'n cap.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova,*
J. Vasluii.

Acelaș înțeles ca la No. 6963.

COMAȘ

6965 * Comaș.

Vezi *Cumaș.*

L. ȘĂINEANU, *Dict. p. 149.*

Om de nimica. Ispirescu dă acestei țiceri un înțeles cu totul opus, care se va găsi la c. *Cumaș*

CONCIU

6966 Mai multe concîuri dă cât căciuli.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 43.*

Adică mai multe muierî dă cât bărbați (GOLESCU).

CONDUR

6967 Condurii, sarea veseliei.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 26.*

Adică muierile, că mai nainte condurî purtă muierile (GOLESCU).

6968 Casa fără conduri ca o casă pustie.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 58.

Veđi No. 6775.

Adică fără muieri căci mai înainte, muierile purtau conduri în picere.

COPAIE

Veđi *Epure.*

6969 Mai bine c'o copaei de cât cu coşul la apă.

IORD. GOLESCU *Mss. II, p. 107.*

Mai bine cu cel învăţat tu să te slujesci, fie cât de prost la nem, de cât cu cel de mare nem şi fără de nici o sciinţă.— (GOLESCU).

6970 *△ A dat cu mâna prin copae.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I, p. 227;*
Leg. I, Edit. 1872, p. 174.— HIN-
ŢESCU, p. 98.— DOBRE MARINESCU,
inv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.

A furat, s'a lăsat să fie mituit.

COPTOR

Veđi *Cuptor.*

COROMAC

Veđi *Comanac.*

6971 Coromacu nu se face za o ploia ¹⁾.

FR. MIKLOSICHI, *Rum. Unter., I,*
p. 12.

Omul multe trebuie să pată în viaţa lui.

No se fa un capel per una piova sola ²⁾.

Prov. Triest.

1) Comanacu nu se face pentru o plóie.

2) Nu se face o pălărie pentru o singură plóie.

CORT

6972 *△ A umblă cu cortul.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 949.—
D-NA Z. JUVARA, c. Fedesci, J. Tutova.—FR. DAMÉ, I, p. 292.

*△ A se mută ca țiganu cu cortu.

AVR. CORCEA, paroh, c. Coșteiș, Banat.

A nu fi aședat la un loc, a se mută de colo până colo, dintr'un oraș într'altul.

6973 *△ A cere ca la ușa cortului.

Șezdătorea, I, p. 213

A cere ca țiganii, cu insistență și fără rușine.

6974 *△ Ca la ușa cortului.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 949.—
NIC. MATEESCU înv. c. Movilița, J. Putna.

1° A se tot certă, a se gâlcevi ca țiganii.
2° Un fel de horă foarte iute și animată.

COȘ

Vedî a Găti, Hogeac.

6975 *△ A șters coșul fără să vré.

GAV. ONIȘOR, prof. c. Crângu, J. Tutova.

A pălit-o.

6976 *△ A scrie pe coș.

AVR. CORCEA, paroh. c. Coșteiș, Banat.

Vedî Grindă.

Să dice pentru o noutate, ce-va ne-obicinuit de la o persoană.

COȘ

Veți *Copaie*, *Cop. X, c*
Coș.

6977 In coș fărămiturile se pun.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 16.

Adică cele pröste și de nimic, la o parte, ca nisce netreb-nice. (GOLESCU).

*△
6978 A aruncă la coș.

A lepăda un lucru, a 'l dă uitărei.

COȘ

Veți *Oiem.*

*△
6979 Caută să ieă din coș grăunțe și din postavă malaiū.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 64. —
DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-*
Roșu, J. Argeș.

Se ȃice pentru cel lacom, ne-sățios sau sgărcit.

6980 Și din coș grăunțe și din postavă tărîțe.

A. PANN, III, p. 69.

Și din coș grăunțe și din postavă tărîțe ;
și din făină parte și din tărîțe merinde.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 99.

Să ȃice pentru cei ce cer parte din tôte (GOLESCU).

6981 Nicī din coș grăunțe, nicī din postavă făină.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 49.

Să ȃice pentru cei fôrte scumpi, cei ce nu vor să de nimic (GOLESCU).

6982 *△ Am băgat și eu în coș.

B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.* p. 2318.—JULIŪ GROȘOREANU, *dasc. c. Gașa, comit. Arad, Ungaria.*—AVR. CORCEA, *paroh, c. CoșteiŪ, Banat.*

1° Am început a măcina, am căpătat rind la móră, mi-a venit rindul să fac óre-ce.

2° În comitatele din Ungaria are mai ales înțelesul de: mi-a venit rindul să vorbesc.

La móră se bagă, în coș, grăunțele și, până nu sunt măcinate, altul nu póte să tórne grăunțele sale.

6983 *△ 'I a căđut (picat) din coș.

E. I. PATRICIČ, *inv. c. Smulfi, J. CovurluiŪ — Șezđtóre, II, p. 47.*

A sărăcit, nu mai stă bine, nu mai trăesce în belșug ca înainte.

COȘAR

Veđi a Ríde.

6984 *△ Mulțumesc ție, Dómne, că 'i coșarul gata.

A. PANN, *Moș Alb, II, p. 24 — 38.*—I. ARBORE, *ing. BuzěŪ—DOBRE MARINESCU, inv. c. Pírru-Roșu, J. Argeș.*

1° Pentru un lucru făcut, ce trebuia, dar care se paré greŪ.

2° Sě đice acelor carí se laudă, înaintea nóstră cu săvirșirea saŪ îndeplinirea unŪ lucru care nu e de cređut că va puté eși la un bun sfirșit.

SNÓVĂ

Bunea începu odată un coșar vroind a face pe placu nevetei, care avé o vacă de adăpostit. Lucrěză el o sěptěmână încheiată tot stricând și iar drogěnd ce lucrase, căci nu sě mai mulțumea cu ce eșea din mânele lui. În sfirșit, după multă trudă, isprăvesce coșarul. «Đi, ne-

vastă, *mulțumesc ție, Dómnne, că e coșarul gata !*» Dinsă se împotrivesce, bărbatul o înhață de cânepa dracului. Arendașul din sat sare ca să'î împace. Vădënd însă că nu face nici o ispravă, îi lasă în plată Domnului și se întorce a-casă de povestescă întâmplarea nevastei sale, și încheie dîcënd: «tu dragă, ai fi spus îndată, *mulțumesc ție Dómnne, că 'i coșarul gata*. Ba nu, bărbate, și bine făcu femeica lui Bunca de se împotrivi cererei atât de nesocotită a bărbatului». Din vorbă în vorbă, ajung și la cociorbă. Pe când arendașul își snopia nevasta întră preotul satului, care îi dojenescă, mirându-se ca nisce ómeu de la oraș să se bată ca mojitit, și la urmă îi împacă.

*△
6985 **Intr'un coșar se póte pune și un vițel.**

AL. MARTINIAN, *J. Ilfov.* — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pirru-Roșu, J. Argeș.*

Intr'o casă próstă póte stă și un om bun.

*△
6986 **A intrat lupo în coșar.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Păzesc-te.

Le loup est entré dans la bergerie.

Prov. Franc.

*△
6987 **A început a rupe ca purceii la coșere.**

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bîrlad, J. Tutova.*

1° Te necăjesce fără a'ți face mult rău.

2° Când încep copiii, cei mici, a gânguci.

COȘNIȚA

*
6988 **A pune (aruncà) la coșniță.**

M. CANIAN, *public. J. Iași.*

Veđi Coș

Acelaș înțeles ca la No. 6978.

Jeter au panier.

Prov Franc.

6989 * **Dóră n'ăi căduť cu coșnița din cer.**

Maior P. BUDIȘTEANU, J. Ilfov.

Veđi Hirzob.

Nu ești de viță mare, nu e ce-va de tine.

COTȚA

Veđi Cap. IX, c. Coțcă.

6990 *△ **A strică coțca cui-va.**

A. DE CIHAC, II, p. 78. — FR. DAMÉ, I, p. 296. — C. TEODORESCU, înv. c. Lipova, J. Vaslui.

*△ *A strică cotca cui-va.*

G. POBORAN, inst. c. Slatina, J. Olt.

Veđi Cap. IX, c. Coțcă.

A strică planul, socotela cui-va; a'l dà la brazdă.

COTEȚ

Veđi a Rîde.

6991 *△ **E mai mare porcul de cât cotețul.**

C. FLĂMÎND, elev. Semin. c. Borgo-Susenî, comit. Bistrița-Năsăud, Transilv.

Când e belșug.

COTRUȚĂ

6992 **Cotruță.**

L. ȘĂINEANU, Dicț. p. 226.

Femea intrigantă.

COVATĂ

Veđi *Făindă*.6993 * Δ A băgă pre cine-va sub covată.D-NA PROF. SION, c. *Bérlad, J. Tutova*.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*.Veđi *Cofă*.

A'l învinge, a 'l rămânê, a'l înșelă, a se arêta mai dibaciũ de cât dînsul, a'l face de rușine.

«Băgă sub covată, pre cele-l-alte pasêri, prin cântecul sêũ».

CRANG

6994 Δ S'a întors crângul morii.S. FL. MARIAN, *Ornit. I, p. 347*.Veđi *Cap. VI. c. Rôta*.

S'aũ schimbat vremurile, nu se mai întîmplă ca înainte.

6995 * Δ Nu scii cum se întorce crângu.D-NA Z. JUVARA, c. *Fedesci. J. Tutova*.

Adică cum vin lucrurile, cum se întorce trêba.

«Pörtă-te bine cu dînsul căci nu scii cum se întorce crângu».

CREMENE

6996 * Δ Cât ai dà în cremene.P. ISPIRESCU, *Leg. 377. — FR. DAMÉ, I, p. 304*.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*.Veđi *Amnar*.

Acelaș înțeles ca la No. 6535.

6997 *[△] Nicî cât ai dà în cremene.

D-NA Z. JUVARA, c. *Fedesci, J. Tutova*.—P. ISPIRESCU, *Leg.*, 120, 249, 286.

Acelaş înţeles ca la No. 6535_b.

6998 * A stà cremene.

FIG. DAMÉ, I, p. 304.

A remâne încremenit, ca stana de pétra. ne-mişcat de mirare, spăimă, etc.

Demeurer pétrifié.

Prov. Franc.

CUCĂ

6999 **Cuca, la ori-cine nu sê cuvine, ci numai la un-
sul lui Dumneđeş.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 28.

Adică la fieş-care nu sê cuvine a fi Domn, ci numai la acela orinduit de Dumneđeş (GOLESCU).

CUCUIATĂ

7000 * **A stà în (la) cucuiata.**

BARONZI, p. 42. — D-NA Z. JUVARA, c. *Bêrlad, J. Tutova*.

A fi mort.

7001 **A pune la cucuiata.**

D-NA Z. JUVARA, c. *Bêrlad, J. Tutova*. — S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 105.

Veđi *Gurguiata*.

A da uiftăreî.

GUMAȘ

Vezi *Comaș*.7002 **Cumaș.**P. ISPIRESCU, *Snove*.Vezi *Comaș, Stofă*.

Om bun și harnic.

Vezi la No. 304, *Serbul ne-mângâiat de pierderea muierei*.

«Ce mai *cumaș* de mulere, eră să întorcă cine-va lumea cu susul în jos, și tot nu cred să mai găsească un ast-fel de drăguț de femeie». — ISPIRESCU.

A se vedé la No. 6965 un înțeles cu totul opus.

CUPTOR

Vezi *Cărbune, Vatră*.7003 *△ **Cât e (de când) lumea și pământul
Pe cuptor (cuptor) nu bate vîntul.**

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 324; *Conv. Liter.* XII. p. 31. — G. P. SALVIŪ, *înrv. c. Smulți, J. Covurlui*.

Când e omul la adăpost de orî-ce rău.

7004 * **La cuptorul cald puține lemne trebuie.**

A. PANN *Edit.* 1889, p. 151, 158; III, p. 122. — HINȚESCU, p. 41.

*△ *La coptorul cald puține lemne trebuie.*

DOBRE MARINESCU, *înrv. c. Pirvu-Roșu, J. Argeș*.

*△ *La coptoriul cald puține lemne trebuie.*

Semin. Buc. Cl. VII, prin P. GĂRBOVICIANU, prof.

1° Celui supărat puțin îi trebuie ca să-l apuce toți dracii.

2° Pentru femeile cele rele.

Urit amor gravior, quo urimur intus.

Ovidiū.

Un vieux four est plus aisé à chauffer qu'un neuf.

Prov. Franc.

*Alt Holz gibt gut Feier*¹⁾.

Prov. Germ.

7005 Nu cel ce bagă lemne în cuptor, ci cel ce le aprinde să înțelege că dă foc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 51.

Adică cel ce dă pricină de un rău, acela să înțelege că îl face (GOLESCU).

7006 * A trăi pe cuptor.

M. CANIAN, *public. J. Iași.*

A fi leneș, a nu se mișcă din casă.

7007 *△ A fi la gură de cuptor.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vezi *Gădina*.

¹° A încăpe în gură de femeie.

²° A păți rușinea.

³° A'î stă în mână tot. De la el se împărtășesc toți; prin mâna lui trec toate; dă cui vrea el și cât vrea.

7008 △ Pe cuptor.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 8.

Adică în casă.

«Intr'o bună dimineață, feciorul mamei îi aduce o noră *pe cuptor*».— I. CREANGĂ.

1) Lemnul bătrân face foc bun.

CUREA

Veți a se Intinde.

*△
7009 A umblă cu curéua.GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovêt, J. Vasluii*

A căuta să înșele.

Era un joc, când-va, unde unul căută să înșele pre altul cu o curea.

«Nu'mi umblă cu curéua, că te pricep».

*△
7010 Tot natu scie unde'l string curelele.AVR. CORGEA, *paroh, c. Coșteii, Banat.*

Veți Cismă, Opincă.

Fie-care își cunoșce necazurile sale.

*Chacun sait où le bât le blesse.**Prov. Franc.**△
7011 Cauți și tu curele pe unde aū ros căniī teele.G. POBORAN, *instit. c. Slatina, J. Olt.**△
*Unde rod căniī tee, de géba maī cafi curele.*A. COJOCARU, *stud. c. Tîfesci, J. Putna.*

A căută ce-va bun unde lipsesc și cele maī proste.

*
7012 Adună-ți curăile, carī si vreī s-nu ti aumbréză ¹⁾.G. ZUCA, *c. Elbasan, Albania.*

Păzesce-te de vreī să nu o pățesci.

---

1) Adună-ți curelele, de vreī să nu te lovesc (sau să nu te închid).

7013 *[△] A nu'l ține curéua.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.* — D. MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Nu te țin curelele.

BARONZI, p. 86.

* *Nu'l ține curelele.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 933.

Nu'l țin curelile.

GR. JIPESCU, *Răm. Oraș.* p. 59.

Nu 'l ține curé(ua).

A. DE CHIAȘ, I, p. 71.

1° A nu puté.

2° A nu îndrășni.

«Aū dat și ei mese după cum îi ținéu curelele».

Următorele versuri din *Păunașul Codrilor* ne reamintesc credința Românului privitoare la mărirea sa și micșorarea puterii omului după cum briul îi strînge, mai mult saū mai puțin, trupul.

Ear băctul cum slăbîă
Briul i se descîngea.
 Și Păunul mîl strîngea
 Trupușorul îi frîngea..
 «—Mândro, mândrulița mea,
 Vin de-mî strînge briul meū!
 Apăra te-ar Dumneđeū,
 Că-mî slăbesc puterile,
 Mi se duc averile!

7014 * *Daca te ține curelele.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 380.

Daca te ține curéua.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 332. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 397.—LAURIAN & MAXIM, I, p. 247.

*△

*Numai să te țină curéua.*T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

1° Dacă poți.

2° Dacă îndrăsnesci.

«Mai poftescă și alții *daca* le dă mâna, și 'i ține *curéua*».—I. CREANGĂ.**7015**   **Ěși lungesce curéua.**IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 15.

Adică ేశi măresce averea, puterea (GOLESCU).

*Allonger la courroie.**Prov. Franc.***7016**   **A dă curéua.**V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 119 & 1287.

A avé putere de a face ce-va; a'i dă mâna, a îndrăsni.

Adela.—Adevărat e, Radule?... Nu răspunđi?**Petcu.**—*Nu'i dă curéua să răspundă.**Giner. lui H. Petcu.*

*△

7017   **A strînge în curele.**A. PANN, II, p. 32.—LAURIAN & MAXIM, I, p. 933. — HINȚESCU, p. 159.—GR. ALEXANDRESCU, *J. Putna*.

A constringe, a ține de scurt, a înfrînă.

Nu se părăsă de rele,
Dar *l'a cam strîns în curele.*

A. PANN.

*△

7018   **Il strînge curéua.**G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

*△

*Il strîng curelele.*AVR. CORCEA, *paroh, c. Coștei, Banat.*—IUL. GROȘOREANU, *dasc. c. Galșa, comit. Arad.*

Veđi *Frâmbie*.

E mărginit în puterile lui, nu pôte să facă saŭ să spună óre-ce.

CURMĂTURĂ

- 7019 * — Ba e curmătură.
— Ba e forfecătură.

Veđi *Alb, Raș, Rață*.

Pentru cei îndărătnici și cărcotași.

CURTE

- 7020 *△ Ierbă în curte, sărăcie în casă.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș*.

1° Despre omul leneș.

2° Despre cel sărac care, ne-având vite, îi crește ierba în curte.

- 7021 *△ Are trecere 'n ori-ce curte.

A. PANN, III, p. 28.—HINȚESCU, p. 192.—DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș*.

E bine privit de ori-cine. Se đice mai ales despre banı.

- 7022 * A ține de curtea cutăruia.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 947.

A fi clientul cui-va, omul lui de casă.

CUȘMĂ

Veđi *Casă, Parale*.

CUTIE

- 7023 * A umblă cu cutia.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1003.

A cerși pentru sine, dar mai ales pentru bisericii saŭ scopurî de bine-facerî.

7024 * Δ Par'că e (a fi ca) scos din cutie.

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ*.—G. POBORAN, *înst. c. Slatina, J. Olt*. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna*.

Scos din cutie.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1003.

A fi gătit frumos și curat.

DESAGÎ

Veđi *Fragă, Grópă, Mare, Nă-dragi, Traistă*.

A SE DESBRĂCĂ

7025 * Δ Desbracă-te, Radule, și îmbracă-te, gardule.

FĚTU, *stud. c. Onesci, J. Bacăŭ*.

Daŭ lucrul cui nu trebuie și nu'î șede bine cu el.

DESBRACAT

7026 * Δ S'a învățat desbrăcat și 'i e rușine-îmbrăcat.

A. PANN, III, p. 32. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. Focșani, J. Putna*. — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș*.

Veđi *Despuiat*.

Să ȑice :

1° Pentru cei rușinoși, unde nu trebuie.

2° Pentru cei proști cari, și când se îmbogățesc, se pörtă sdrențuroși, după cum s'aŭ obicînit.

3° Pentru cei cari, din proști, ajung mari, și nu sciŭ cum să se pörte.

DESCULȚ

7027 * Δ Pe brumă desculț și pe rouă încălțat.

N. IORDAN, *stud. c. Tecucel, J. Tecuciŭ*.

Veđi *Vacă*.

Pe lângă înțelesul de la No. 2613, în județul Suceava, se mai adaogă și următorul:

Omul bogat care nu face nici un bine, care nu ajută pe cei sărmani, care nu trăesce de cât pentru dînsul, mai bine ar fi fost să nu fie bogat.

7034 * **A turnă cu donița.**

Veđi *Cofă, Gălétă*.

A plouă tare.

DRUG

7035 * **A se ține drug de..**

Arată tăria cu care ne ținem de cine-va sau de o trebă.

7036 **A o ține drug înainte.**

FR. DAMÉ, I, p. 395.

A merge drept înainte, a'și vedé de trebă fără șovăire, fără abatere.

DULAP

Veđi Cap. IX, c. *Dulap*.

DUȘ

7037 * **A căpétă un duș.**

L. ȘĂINEANU, *Dieț*, p. 288.

Răspuns ne-asteptat sau pățelă ne-plăcută.

ESLE

Veđi *Boă, Cal, Iesle*.

7038 *[△] **Eslea nu merge la boă, ci boul la ea.**

V. SAFA, *inv. c Drăgănesci & Beiuș. comit. Bihor, Ungaria.*

Nimic nu se dobândește fără muncă. Folósele nu vin de cât la cei cari le caută.

FĂCĂŪ

Veđi *Móvă*.

FAȘĂ

Veđi *Fustă*.

7039   **Incă din fașie.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 359.

*△

Abia eșit din fașe (fașă).

G. POBORAN, *inst. J. Olt.* — GR.
ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

*△

Numai ești în fașă.

GR. JIPESCU, *Rèur. Oraș.* p. 21.

Cuvîntul *fașa* este semnul prunciei, în aceste trei ȃiceri cari însemnăză, după ordinul în care sunt aședate : din frageda copilărie : încă copil mic ; nu măi ești copil.

Dès le berceau.

Prov. Franc.

FAȚĂ

Veđi *Ață*.

7040   *△ **Tótă fața 'i bună, dacă căptușala 'i căldurósă.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Ghermănesci, J. Tutova.*

Acelaș înțeles ca la No. 6700.

FELENAR

7041   **Felenarul înainte când nouă ne merge, măi mult ne luminăză.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II. d. 71.*

Adică milostenia înaintea morții mai mult ne folosește (GOLESCU).

7042 Păzesce-ți felenarul, să nu cum-va să se stingă,
ca să nu te rătăcesci.

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 111.

Adică mintea să nu se smintescă. (GOLESCU).

7043 Felenarul luminază, însă nu șî de dēsupt.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 71.

Arată ne-domirirea omului la ceea ce nu vede (GOLESCU).

FEREDEŪ

7044 * A trimite (duce) la feredeū.

M. CANIAN, *public.* J. Iași.

Veđi *Baie*.

Acelaș înțeles ca la No. 6568_b, și cum țice francesul: *L'envoyer se coucher*.

FEREGEA

7045 Tóte le are coconița, numaï feregéoa 'i lipsesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 69;
Asem p. 159.

Veđi *Filigea, Mara,*
Țopî, Zamfirica.

Să țice pentru cei scăpătați, ce vor să pórte haïne domnesci, (GOLESCU); precum și când cine-va nu dispune de mijlóce și totuși doresce să întreprindă lucruri mari, peste puterile lui.

FERÉSTRĂ

Veđi *Ban, Burtă, Casă, Doctor,*
Fóme, Maestre, Pântece, Perete,
Pórtă.

7046 *△ Ferestrele aū ochi, iar gardul și pēreții urechi.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J.*
Covurluiă.

Veđi *Gard, Perete.*

Acelaș înțeles ca la No. 940.

7047 *△ **A ascultă la ferestra altuia.**

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A fi om flecar și fără căpătăiū.

FERFENIȚĂ

7048 * **A'l face ferfeniță.**

FR. DAMÉ, II, p. 19.

1° A'l bate rău, rupendu'i și straele de pe dînsul.

2° A certă într'un mod grosolan.

FES

Veđi *Interes, Mînte, Taiă.*

7049 * **Am înțeles
Cine pórță fes!**

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiū.*

*
*Ai înțeles
Cine pórță fes?
Chelbósa
De la Ruginósa.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșani, J. Putna.*

Am înțeles cine se crede mare și tare, pe când, în adevăr nu e de cât un prost și un mișel.

Đicere rămase din vremea fanarioșilor, când cicoimea se purtă cu fes.

7050 * **Carī are cap, are și-fese¹⁾.**

G. ZUCA *stud. c. Fieri, Albania.*

1) Care are cap, are și fes

Cine e deștept dobândesce și parvine.

7051 * **Ahtare cap, ahtare fesi** ¹⁾.

N. ST, c. *Nijopole, Macedonia.*

* *Cum îi e caplu, și feslu* ²⁾.

D. DAN, stud. c. *Moloviște, Macedonia.* — META CONSTANTIN, stud. c. *Pirlepe, Macedonia.*

* *S'proti caplu, ș-afesea* ³⁾.

C. IONESCU, inv. c. *Nevêsta, Macedonia.*

* *Çi soi di cap, ahtare fese vai pôrtă* ⁴⁾.

G. ZUCA, stud. c. *Fieri, Albania.*

Veđi *Căciulă Chiulaf.*

Acelaș înțeles ca la No. 6658.

7052 *△ **A'î turti fesul.**

G. P. SALVIŪ, inv. c. *Smulți, J Covurlui.* — D-RA ALEXANDRINA ZANNE, c. *București, J. Ilfov.*

A'î rușină. Când unul pășesce o rușine, ca urmare a tru-fiei lui.

FESTILĂ

Veđi *Fitul.*

FILIGEA

Veđi *Zamfirica.*

FIRIDĂ

Veđi *Pôrtă.*

1) Atare cap, atare fes.

2) Cum îi capul, și fesul.

3) După capul și fesul.

4) Ce soi de cap, are; atare fes va purtă.

FITIL

Vezi *Festilă, Luminare.*7053 * Δ E fitilul mai lung de cât c $\acute{e}$ ra.DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrou-Roșu, J. Argeș.**Mai lungă e feștila decum ajunge c $\acute{e}$ ra.*

HINȚESCU, p. 59.

1 $^{\circ}$ Prăvălie mare și marfă puțină.2 $^{\circ}$ Mai multe pretenții de cât putere.

7054 A'Y dà fitil.

A. DE CIHAC, II, p. 577.—S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 53.—FR. DAMÉ, II, p. 27.*
A'î pune fitil.Maior P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*1 $^{\circ}$ A îmboldi, a ademeni pre cine-va să facă ce-va.2 $^{\circ}$ A'î așîță, a 'l întărită în potriva cui-va, a'î dà pricină de c $\acute{e}$ rtă.

FÓRFĂ

7055 Δ Fórfă.

Șezătore, II, p. 75.

Neglijent în îmbrăcăminte.

7056 Δ Fórfă la gură.S. MIHĂILESCU, *Șezăt.* II, p. 75.Nu'și ieă s $\acute{e}$ ma ce vorbesce.

A FORFECĂ

7057 * Δ A forfecă pre cine-va.G. POBORAN, *inst. J. Olt.* — L. SĂINEANU, *Dict.* p. 333.—FR. DAMÉ, II, p. 35.

1° A muștră pre cine-va.

2° A'î bate.

FORFECĂTURĂ

Vezi *Curmătură*.

7058 * A'î trage o forfecătură.

1° A'î certă.

2° A'î bate.

FÓRFECE

Vezi *Bărbat, Limbă, Némț*.

7059 * Fără măsură nu bagă fórfece¹⁾.

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeși, Macedonia*.—D. DAN, *stud. c. Moloviște, Macedonia*.

Măsora-ți bine cuvintele.

7060 *△ A umblă cu fórfecele în buzunar.

ZOE MIHAILESCU, *inv. c. Bușteni, J. Prahova*.

FRÂMBIE

7061 *△ Il strîng frâmbiile.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiș, Banat*.

Vezi *Curea*.

Imprejurările îl supără, e mărginit în puterile lui.

Frâmbiu este o legătură de brăcivă sau briuri de lână cu care se încing Români, în Banat.

FUND

7062 * Cu fundul în sus.

IORD. GOLTESCU, *Mss. II, p. 31*.

1) Fără măsură nu bagă fórfecele

Adică în potriva buneî orînduieî (GOLESCU).

7063 * **A'î dà de fund.**

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 169.

A cuiósce tóte gândurile cui-va, până și cele mai ascunse ; a înțelege bine o afacere.

«Câte scii tu, numai dracul cred că póte să-ți *dee de fund*». — I. CREANGĂ.

7064 * **A dat de fund.**

Nu-mai scie ce să dîcă, ce să facă, e încolțit, și cum dîce francesul, *il est au bout de son rouleau*.

7065 * **A nu'î dà de fund.**

G. I. MUNTEANU, p. 72.

Contrariu dîcerii de la No. 7063.

FUS

Veđi Cap. IX, c. *Fus*.

7066 *△ **Dintr'un fus de móră face o códă de teslă.**

D-NA E. B. MAWR, p. 37.—DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș*.

1º Dintr'un lucru însemnat, prin ne-dibăcie, se face o nimica tótă. Tot schimbând destinația unuî lucru, îl reducem la nimic.

2º A sărăci cheltuind nebunesc.

De l'arbre d'un pressoir le manche d'un cernoir.
Prov. Franc.

*Far d'una lancia una spinella.*¹⁾
Prov. Ital.

FUSTĂ

7067 *△ **Fusta femeii, fașa dracului.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1356 ;
Conv. Liter. VII, p. 374.—DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș*.

1) A face dintr'o suliță un bold.

Femeia e chiar dracu.

- 7068 * Δ
Nu's bătrân de bătrânețe,
Ci's bătrân de fuste crețe.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*

Veđi No. 7611.

Pentru cei herbauți.

- 7069 *
Fustă.

Adică femeie.

«Tot între fuste trăesc».

GAITAN

- 7070 *
Lucru merge găitan.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 284 — FR.
DAMÉ, II, p. 49; IV, p. 178.—
Maior P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*—
L. ȘĂINEANU, *Dict.* p. 343.

Veđi *Ciripie.*

Adică foarte bine, drept, fără nici o smintelă.

«Treburile împărăției mergéu găitan.» — ISPIRESCU.

Comme sur des roulettes.

Prov. Franc.

GĂLÉTĂ

Veđi *Vacă.*

- 7071 * Δ
Vré să umple, 'n puț, găléta
Cu gaura ne astupată.

A. PANN I, p. 81. — HINȚESCU,
p. 158 — DOBRE MAHINESCU, *inv.*
c. *Pirvu-Roșu, J. Argeș.*

Despre cel prost.

- 7072 * Δ
A turnă (plouă) cu găléta.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J.*
Olt.—FR. DAMÉ, II, p. 51, IV, p.
190.

Veđi *Cofă, Doniță*.

A ploua tare.

Il pleut des hallebardes.

Prov. Franc.

GARD

Veđi *Ban, Bărbat, Bêtrân, Bir, Brad, Cal, Câne, Cep, Cioră, Cocos, Gras, Gură, Iépă, Inalt, Mântuleasa, Necaz, Nucă, Óncea, Orb, Perete, Politicos, Proptea, Prost, Răzóiea.*

*△ 7073 Gardul lui nu 'l fură, numai a vecinului.

V. SALA, *inv. c. Câmpeni, comit. Bihor, Ungaria.*

Pentru vecinul rău. De la omul cel de omenie, i se fură din grădină orî rodurile de pe câmp, pe când de la omul rău nu'î instreinează, nimeni, nimic din al său.

*△ 7074 Gardul are ochi și zidul urechii.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 6 ; I, p. 21.*—HINȚESCU, p. 68.—D-A E. B. MAWR, p. 94.—P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Schitu-Golesci, J. Muscel.*—V. SALA, *dasc. c. Petrileni, comit. Bihor, Ungaria.*

*△ Și përeții aũ urechii, precum și gardurile aũ ochi.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

*△ Și gardu arc urechii, și përeții aũ ochi.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.*

Gardul ocl̄i pôte s'facă, murlu urecl̄i pôte s'tindă ¹⁾.

ANDREIŪ AL BAGAV, *Cart. Aleg. p. 99.*

1) Gardul ochi pôte să facă, zidul urechii pôtă să scótă (lungescă).

*Gardul ari ochi, murlu ari urechi*¹⁾.

PER. PAPAĞAGI, *Zweit. Jahres*,
p. 157.

Acelaș înțeles ca la No. 940.

Les murs ont des oreilles.

Prov. Franc.

*Las matas tenen ulls, y las pareds tenen orel-
las.*²⁾

Prov. Catal.

*Wände haben Ohren*³⁾

Prov. Germ.

*De muren hebben ooren.*⁴⁾

Prov. Oland.

7075 *△ *Cine sare garduri multe îi dă (intră) câte un
par in cur.*

C. NEGRUZZI, I, p. 251. — IDEM,
Calend. Rom. 1892.—P. ISPIRESCU,
Rev. Ist. II, p. 154.—IL. ȚIFANCA,
c. Țifu, J. Fălciu. — E. I. PATRI-
CIU, *inv. c. Smulți, J. Corurlui.* —
DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-
Roșu, J. Argeș.*

*△ *Cine (cel ce) sare multe garduri, îi dă un
par in cur.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 82;
Asem. p. 45.—G. P. SALVIU, *inv.*
c. Smulți, J. Corurlui.

1) Gardul are ochi, zidul are urechi.
2) Tufșurile aŭ ochi și zidurile urechi.
3) & 4) Zidurile aŭ urechi.

*Cei ce multe garduri sar
O (or) să dé cu curu 'n par*

A. PANN, II, p. 28.—HINȚESCU,
p. 169.

*Cine sare mai multe garduri, cade in-
tr'unul.*

I. G. VALENTINEANU, p. 28.

*△
*Cine sare multe garduri, îi rămâne chi-
meșă 'n par.*

AVR. CORCEA, paroh. c. Costeiă,
Banat

*△
Cine sare peste garduri dă adesea în pari.

P. GÂRBOVICEANU, prof. e. Co-
mănița, J. Olt.

*△
*Cine sare multe garduri se înțepă în urmă
intr'un par.*

C. FLĂMÂNDU, stud. comit. Bis-
trița-Năsăud, Transilvania.

Veđi Cap. XXI, c. Gard,
Par, a Umblă.

1° Cine urmăzeă multe rele, ăi dá și dé capul lui un reű
(GOLESCU).

2° Lacomia la om nu e bună; omul ne-astimpărat o pate
adesea.

«Cine gardul străin trece, și în pomul altuia se suc, la întors gar-
dul zid și la mâncare póma petró i se face». — D. CANTEMIR, *Ist.*
Ierogl. p. 199.

7076 Gardul cu proptele nici odată piere.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 21.

*Gardul cu proptele bune,
Nu cade 'n timp de furtune.*

A. PANN, III, p. 27.—HINȚESCU,
p. 68.

*Gardul cu proptele,
Nu cade în timpuri grele.*

BARONZI, p. 61.—I. G. MUNTEANU,
p. 150. — HINȚESCU, p. 68.

*△
*Gardurile cu proptele,
Nu cad de vinturi rele.*

NIC. MANOILESCU *inv. c. Movi-
lița, J. Putna.*

*△
*Gardul cu proptele,
Nu cade la vremuri rele.*

*Semin. Buc. cl. VII prin P. GÂR-
BOVICIANI, prof.*

*△
Gardu cu proptele nu cade.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrocăț,
J. Comarluiș.*

*
Gardu cu propele nu cade.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J.
Putna.*

*△
Gardul cu proptele bune nu cade.

V. SALA, *dasc. c. Chișcoi, comit.
Bihor, Ungaria.* — D. POPOVIȚI,
*inv. c. Curin, comit. Arad. Un-
garia.*

*△
Gardul cu proptele ține mai mult.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p.
173.* — V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-
Bărești, comit. Bihor, Ungaria.*

*△
*Gardul cu proptele,
 Ține la nevoi grele.*

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova,
 J. Vashui.*

*△
Gardul cu proptele nu se imburdă.

V. SALA, *dasc. c. Sudrigiū, co-
 mit. Bihor, Ungaria.*

*△
Gardul cu propte bună nu se imburdă.

IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Gal-
 șa, comit. Arad, Ungaria.*

Adică cel cu bunii ocrotitori (GOLESCU), nu piere.

7077   **Gardul fără proptele nici cum pôte stă.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 21.*

*△
*Gardul fără proptele,
 Cade în timpuri grele.*

E. I. PATRICŪ, *inv. c. Smuții,
 J. Covurluiū.*

Adică cel fără nici un ocrotitor (GOLESCU). Arată cât pôte un om, fără sprijin.

*△
7078   **Gardul cu ragele
 E ferit la timpuri grele.**

P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Rî-
 tesci, J. Argeș.*

Acelaș înțeles ca la No. 7074.

7079   **Un gard de tot căzut de o propta numai nu se
 pôte ține.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 12.*

Să ȃice pentru cei ce se bizuiesc în mică nădejde la mari întâmplări (GOLESCU).

7080 [△] De cât îi pune la un gard propele verđi de stejar, mai bine taie-le și le pune pe foc.

S. MIHĂILESCU, *Șezăt.* I, p. 220.

*△ De cât îi pune la un gard uscat proptele de stejar, mai bine să le puă pe foc.

E. I. PATRIGIŪ. *Înv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Când n'ai pentru cine să te puă, mai bine caută-ți de trebă.

7081 Peste gardul mititel
Sare și un cățel.

A. DUMITRESCU, p. 131.

Omul prea smerit de toți e lovit.

Plus la haie est basse, plus on y passe.

Prov. Franc.

7082 *△ Până veți odini să ridicăm ăl gard.

A. PANN *Ediț.* 1889, p. 175.—
DOBRE MARINESCU, *Înv. c. Pîrvu Roșu, J. Argeș.*

Pînă veți odihni să ridicăm ăl gard.

A. PANN, II, p. 147.—HIŢESCU,
p. 128.

Se dice unor muncitori căror, chiar în timpul odihnei, li se da de stăpân, lucruri mici spre a le face.

7083 *△ Tot omul împroptescă gardul lui.

V. SALA, *Înv. c. Vașcoi-Băresci & B. Lazun, comit. Bihor, Ungaria.*

Tot omul caută, îngrijesc de ale lui.

7084 *△ **Omul șede (șade) lângă un gard și tot mătură
împrejur.**

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 174 ; II,
p. 147.—HINȚESCU, p. 135 — DO-
BRE MARINESCU, *inv. c. Pireu-
Roșu, J. Argeș.*

*△ **Omul șede lângă un gard, și tot mătură
împrejur.**

V. SALA, *dasc. c. Brâsca, comit.
Bihor, Ungaria*

1° Pentru cei cari nu pot stă fără a deretică câte ce-va, fără
a vorbi, etc.

2° Curățenia trebuie ținută și într'o casă mai rea.

7085 **Gardurilor dă ocol
Și se trântesce 'n nomol.**

A. PANN, III, p. 39 — HINȚESCU,
p. 128.

Pentru omul moșic care tot la ale lui se întorce.

7086 * **Nevastă nu me feçi, di pi gardu nu vedzui ?¹⁾**

I. I. E GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*

Mie nu mi s'a întâmplat lucrul acesta, dar nu'l vedui ?

7087 * **Nu ti țini di gardu putridzit.²⁾**

D. A. MIHESCU, *stud. c. Gopeși,
Macedonia.*

Vedj *Stilp.*

Sa nu cređi că nevoiașul o sa'li fie de vre-un folos ; daca
'ți ieși un ocrotitor, alege'l puternic.

1) Nevastă nu mă făcu, de pe gard nu vedui ?

2) Nu te țin de gardul putredit.

7088 *△ **Îi pare gardu pîrleaz.**

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Fuge speriat, nebun, de nu 'l opresce nici un obstacol.

7089 *△ **Vrabie pe gard.**

E. I. PATRIGIU, *înc. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Veđi No. 2649.

Când unul să laudă cu stăpânirea unui lucru care nu 'l are, și nu 'l stă în putință să 'l dobândescă.

7090 *△ **A legă la gard.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 143. —
V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 695. —
A. JUVARA, *c. Fedesci, J. Tutora.*

*△ *L'a legat ca pe un dobitoc la gard.*

A. PANN, I, p. 167. — HINȚESCU,
p. 88. — *Șezdt. Poes. Pop.* I, p. 14.

*△ *A 'l legă de gard.*

G. MADAN, *Poes. Pop. Basarabia,*
p. 30 & 56. — G. POBORAN, *înst.*
c. Slatina, J. Olt.

Veđi *lesle.*

1° Adică a amăgi, a prosti, a înșelă a 'și bate joc de cine-va a face pre cine-va să credă ceea-ce nu este, a făgădui ore-care cu gândul de a nu se ține de cuvîntul dat.

*Cu cuvîntu m'ai legat
Ca p'un dobitoc de gard.*

G. MADAN.

2° A dă ce-va uitării, a se lăsa de o slujbă, de o muncă ore-care.

Elei, bărbate! *légî vornicia de gard*, că oă nu mai am parte de tine,
și'ți duc doru. — ALEXANDRI.

3° A fermecă: se țice pentru dragoste.

A venit un blăstemat
Și capul mi l'a legat
Ca pe un dobitoac la gard,
Și s'a dus și m'a lăsat.

Poes. Pop.

7091 *^Δ Să'l legi la gard să'ți dai fên.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

*^Δ *Légă'l de gard și 'i dă fên.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

*^Δ *Légă'l de gard și dă'i paie.*

I. BĂNEȘCU, *prof. J. Roman.*

Veđi No. 627.

Pentru cel prost.

Bête à manger du foin.

Prov. Franc

7092 *^Δ Nu e legată de gard.

I. CREANGĂ, *Por. p. 128.*

Va trece, se va sfiuși:

«Helbet, o nópte nu'i legată de gard, a trece ea cum a trece».

7093 *^Δ A legat cânele de gard.

D-RA SILVIA LAZĂR, *c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

N'a făcut nici o ispravă. Pentru o laudă deșertă.

7094 *△ A potrivit-o cu oiștea în gard.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

*△ A dat cu oiștea în gard.

V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suceava.*

* A nemerit-o cu oiștea în gard.

*△ A nimerit-o, ca prostu, drept cu oiștea în gard.

GAV. ONIȘOR, *stud. c. Banca, J. Tutova*

Vezi *Irimia, Ivan, Stan.*

Nu a nemerit-o, a potrivit-o prost. Se țice mai ales la vorbe ne-potrivite și celui care greșese ce-va.

Se țice că Irimia, un om din satul Hogeia, comuna Dógele, fiind bét și mergénd, spre sat, cu căruța cu doi cai, nu a lăsat, pre tovarășul sėu, să mănė caii, ci, luând el hățurile în mână, în 'oc să țină drumul aũ cărmii oiștea tocmai într'un gard, lângă pórta țarnei, și de atunci a rămas țicerea. — PATRICIŪ.

7095 Fecior de după gard.

ȘINCAI DIN ȘINCA, *Edit. 1853, Cron. II, p 172.*

Copil de la umbra gardului.

Vezi *Copil. Propté.*

Copil făcut în afară de casătorie.

«Cantemir țice că, după hronicele moldovenesci, (Ștefan VII) aũ fost fecior de după gard al lui Bogdan III Vodă». — ȘINCAI.

«Ear după, aceia, Voica a născut pe acel fiu mai sus țis Despot, pe sub gardurĩ, ca pe un bastard, și pretindea Voica, muma lui Dispot, cum că a rămas îngreunată de Șușan» — *Crisov Mihnea-Vodă, an. 1586 în Cuv din Bėtr. I, p. 164.*

7096 * Deslégă-ți iépa de la gard.

GR. BĂLĂNESCU, *c. Focșani, J. Putna.*

Vedî *Cal, Iépă.*

Deslușește-ți vorba. Acest înțeles, care nu s'a dat la No. 1904, este identic cu cel de la No. 1438.

7097 *^Δ Par'că 'i-a tăiat vita (boii) de la gard.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vedî *Iépă.*

E supărat, stă posac și tacut. Această dicere, este o variantă a celei de la No. 1903.

7098 *^Δ A trântit'o ca baliga în gard.

E. I. PATRIGIŪ, *inv. c. Smulțî, J. Corurluiș.*

Se dice la vorbe ne-potrivite.

7099 *^Δ A sări (peste) garduri.

V. ALEXANDRI & L. ROSETTI, *Mss.* — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1227, 1278. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 28. — FR. DAMÉ, II, p. 56; IV, p. 18. — A. CANDREA, *Rev Nouă*, VII, p. 409. — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

A umblă după femeii saū după bărbați. A sărit gardul se dice mai ales pentru fetele cari și-au perdut fecăoria.

«Bree! ce berbantlic!... imi Ica fata, ii mănâncă zestrea și sare garduri». — ALEXANDRI.

7100 *^Δ Un sare-garduri.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 268.

Un crai, un berbaut.

7101 * Rădăcină de gard.

Excrementele omului.

A SE GĂTI

7102 *△ Lumea arde în foc și cocóna se gătesce.

I. VĂLCOF, *elev. Sc. inv. c. Craiova, J. Dolj.*

Veđi *a se Pieptenă.*

Nepăsare pentru durerile și nenorocirile celor-l-alți.

7103 *△ Până se gătesce,
Sórele sfințesce.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 44; I. p. 155.* — HINȚESCU, *p. 178.* — D. POPOVICIU, *inv. c. Cuvin, comit. Arad.* — V. SALA, *inv. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Pentru cel leneș.

GĂTIT

Veđi *Mitră.*

GAURA

7104 A suflă pe gaură.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1363.

A nu avé cheia ușei și, prin urmare, a nu puté intră în casă.

GHEM

Veđi *Cap. XXI, c. Ghem, Măr.*

7105 *△ Parcă 'i molie de gHEME.

G. P. SALVIČ, *inv. c. Smulfi, J. Covurlui.*

Se dice pentru cei cari umblă sau lucrează incet.

7106 *△ S'a plătit ca săraca de ghebele satului.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. J. Gorj.*

O femeie săracă, mai ales la țără, se hrănește lucrând la celelalte femei, torcând, și îndrugând, și, dacă se întâmplă să aibă mult de lucrat, caută să lucreze mai iute, și prin urmare mai prost, ca să isprăvescă mai repede.

Prin această asemănare se înțelege, prin urmare, ori-ce om care, pentru plată, caută numai să de peste ochii lucrului cu care este însărcinat.

7107 *△ Ghemul e mare, însă e mic cine l'a fecut.

V. SALA, *dasc. c. Rieni, comit. Bihor, Ungaria.*

L'a adunat după ce-va materie ne-folositoare, cu scop de a înșela. E mic în omenie, adică înșelător.

7108 *△ A se face ghem.

M. CANIAN, *publ. J. Iași. — FR. DAMÉ II, p. 64.*

A se strînge, a se face mititel.

«S'a făcut *ghem* de frică».

7109 *△ A se face ghemotoc.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ott.*

Acelaș înțeles ca la No. 7108.

GHÉTA

Vezi Fată.

7110 *△ A strînge ghetetele pre cine-va.

I. GRIGORESCU, *elev, Șc. Inst. București, J. Ilfov.*

Veți Ciobotă, Cizmă,
Opincă.

A ave un necaz, o superare, un pas, a se află într'o împrejurare grea.

Etre dans ses petits souliers.

Prov. Franc.

GÎRLICIU

Veți a Cântă.

GIUBEA

Veți a Bé.

GIUBELIU

7111 Giubeliu.

FR. DAMÉ, II, p. 70.

Veți Ișlicar.

Om cu idei ruginite, din alte vécuri.

GOL

Veți Boer, Cap. XXI,
c. Gol, Meiū, Négă.

7112 *△
Eă gol, el sdrențos, nu ți-om fi nici de un folos.

V. SALA, inv. c. Vașcoi-Băresci
& Buntesci, comit. Bihor, Ungaria.

Când nu dăm ajutorul nostru cui-va, arătându'i că nu'i pôte fi de nici un folos.

7113 Mii și sute de voinici nu pot desbracă pē cel gol și despuiat.

LORD. GOLESCU, Mss. II, p. 44.

*△
O sută de talhari, nu pot despôie pe un (săruc) gol.

V. SALA, desc. c. Colesci, comit. Bihor, Ungaria.

Adică de la cel ce n'are n'ai ce luă (GOLESCU).

7114 Singur se dă de gol
Până să 'i de ocol.

A. PANN, I, p. 112.—HINȚESCU,
p. 70.

Pentru bețiv.

7114_b. Cel gol trebuință n'are d'a-și păzi hainele sale.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 76.

Adică cel sărac n'are de ce îngriji (GOLESCU).

Homme nu ne peut être dépouillé.

Prov. Franc.

7115 Gol ai venit, gol te duci, cu tine d'aici nimic
duci.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 296.

*△

Gol m'am născut, gol o să mă duc.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 134;
II, p. 88.—HINȚESCU, p. 70.—DO-
BRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-
Roșu, J. Argeș.*

Sărac am fost, sărac o să mor. Țicere luată din Biblie.

*Gol m'am născut din mitra mamei mele,
și gol mă voi întorce acolo.*

Iov., 2.21; Ps., 49.17; Ecc., 5.15.

*△

7116 A rămas din gol cu pelea.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J.
Covurlui.*—GAV. ONIȘOR, *prof. c.
Dêlu-Mare, J. Tutova.*

Când un om deșă sărac, sărăcesce și mai rău.

7117 *
Ți s-fați gulișan ca pūlu di cloce ?¹⁾

G. ZUCA, *stud. c. Cusina, Al-
bania.*

Ce să faci când nu ai nimica, fără parale ?

1) Ce să faci gol ca puiu de cloșcă ?

*△
7118 A fi gólă
Ca o ólá.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Casă săracă, gólă.

*△
7119 Gol ca degetul (degitul).

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1644.—
D-NA S. NĂDEJDE, *Nuv.* p. 87.—FR.
DAMÉ, I, p. 344.

Sarac lipit pământului.

Sandu.—Și dău, Antohi, ești gol ca degitul?

Antohi.—Gol, gol, păcatele mele! că chiar casa asta, în care șed de două-șeci de ani, e a ta, nu'ă a mea.—*Sgârcit. Risip.*

*△
7120 Gol nap.

G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 68.—I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*—M. STĂNCEANU, *înv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

*△
Gol ca napul.

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coșteiș, Baniat.*—FR. DAMÉ, II, p. 75; III, p. 85.

*Veți a se Imbrăcă, Meiș.
a Sări.*

Golan, fără haine pe dinsul, sărac.

Cred că nu'ți pré vine
Să te duci *ca napul*, cum veniși la mine.

SPERANȚIA, I, p. 49.

7121 Gol pistol.

P. IȘPIRESCU, *Leg.* p. 289.—FR.
DAMÉ, III, p. 221.

Eră gol, făcut pistol.

A. PANN, *Fab.* I, p. 42.

*△
*Umblă gol,
Ca un pistol.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 45; I, p. 156.—HINȚESCU, p. 70.—H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Drohoiș.*

Veđi a se *Imbrăcă*.

Acelaș înțeles ca la No. 7120.

«Băiatul rămase adumbrit într'un crânguleț verde, căci eră *gol pistol*». — SPIRESCU.

7122 *△ **Gol pușcă.**

A. PANN, I, p. 62. — *Șezătore*, I, p. 259. — L. ȘĂINEANU, *Arch. Ist.* III, p. 226. — FR. DAMÉ, III, p. 302. — EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița*.

*△ *Gol pușcă, îmbrăcat pistol și încălțat cu ghetete de la botez.*

C. DANILESCU, *elev. șc. Inst. c. Scundu, J. Vâlcea*.

1° Gol ne-îmbrăcat, sărac.

2° Casă golă, fără nimic într'însa.

«O cocfobă de casă derăpănată, iar în lăuntru *gol pușcă*, sărăcie lucie». — *Șezătore*.

Γυμνότερος πακίλου

Prov. Elen.

Nudior paxillo.

Prov. Lat.

Nu comme le main.

Prov. Franc

7123 **Gol șușanea.**

L. ȘĂINEANU, *Arhiv. Ist.* II, p. 226.

Acelaș înțeles ca la No. 7122.

Se întrebuintează câte o dată această dicetore sub forma: *gol sacsana*. Fiind dat înțelesul cuvintului *sacsana*, în limba turcească, adică cal de sarcină, și într'un mod figurat, sarcină, povară, este apröpe cert că *gol sacsana* nu este de cât o corupție a dicerei *gol șușanea*.

7124 *△ Gol chilug.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulț, J. Covertuă.*

Gol pilug.

FR. DAMÉ, III, p. 216.

Veți *Sărac.*

Acelaș înțeles ca la No. 7123.

7125 *△ Gol chilug și gras butuc.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulț, J. Covertuă.*

Veți *a se Imbrăcă*

Se dice la acei cari cheltuesc, tot ce aú, pe béutură.

7126 *△ Gol făcăleț.

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănescu-Mărgineni, J. Ialomita.*

Acelaș înțeles ca la No. 7124.

7127 Gol tócă.

FR. DAMÉ, IV, p. 167.

Acelaș înțeles ca la No. 7126.

«A găsit casa *gólă tócă*».

7128 *△ In gol.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 144.*

Veți *Cap. XII, c. Sec.*

Adică fără isbândă.

«Pe unde se ducé tot *in gol* umbla».—CREANGĂ.

7129 *△ A dà de gol.

A. PANN, *Ediț. 1889, p. 52.*—HINȚESCU, p. 128.

A ți dà pe față uneltirile saú însușirile sale cele rele.

7130 *△ A se dà de gol.

A. PANN, I, p. 112.—HINȚESCU, p. 70.—AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiú Banat.*

Când cine-va din ne-pricepere, său fără a voi, își descopere slăbiciunile.

GOLĂCIUNE

Vezi *Goldtate*.

GOLAN

Vezi *a se Intoli*.

GOLĂTATE

7131 *△ **Golătatea încunjură, iară fόμεa dă de-a-dreptul.**

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 69.—E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Cercului*.

* *Golăciunea încunjură satul ; (iar) fόμεa dă d'a dreptul.*

N. GH. IONESCU, *inv. c. Mamor-mița, Dorohoiu* —C. IORDĂCHESCU, *elev Șc. Inv. c. Cristesci, J. Botoșani*.

De haîne poți răbdă, dar de mâncare nu. Omul gol său rău îmbrăcat se feresce de lume, dar cel flămând dă busta.

«Mamă, bate-mă, ucide-mă, spiazură-mă, fă ce scii cu mine ; numai dă-mi ce-va de mâncare, că mor de fόμε. Vorba ceea : *golătatea încunjură, iară fόμεa dă de-a dreptul*». —CREANGĂ.

7132 *△ **Sănătate de la golătate, că despueții vin pe urmă.**

E. BAICAN, *Bin.* p. 10.—Maior P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov*.

*△ *Multă sănătate de la golătate, că desbrăcații vin din urmă.*

V. IFRIM, *inv. c. Corodesci, J. Tutova*.

1° Răspuns ce se dă aceluși care te întrăbă de sănătate.

2° S'aui închiăburit și acum nu mai curiose lumea.—*Tutova*.

A SE GOLI

7133 *△ Nu te goli înainte de-a ajunge la gârlă.

V. FORESCU, c. *Folticenii*, *J. Suceava*.

Vezi *Gârla*, *Piriu*, *Riu*.

Acelaș înțeles ca la No. 1104.

GRADINA

Vezi *Cap. II, c. Grădina*.

7134 *△ Udă întâiu grădina ta, și de ți mai rămâne apă, udă și pe a vecinului.

E. I. PATRIGIŪ, *inv. c. Smulți*, *J. Covurlui*.

Ingrijesce întâiu de tine, și pe urmă de alții.

7135 Carle maere en vrt, locu plierde. 1)

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 10.

Cine își părăsesce locul, îl vede luat de alții. Ne învață să fim statornici căci: *petra care se mută din loc nu prinde mușchiu*.

Qui va à la chasse perd sa place.

Prov. Franc.

GRAJD

Vezi *Armăsar*, *Cal*, *Mătură*

7136 Inchide grajdul după ce ți fură calul.

Vezi *Ușă*.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 15.

Să dice pentru cei ce nu îngrijesc la vreme (GOLESCU).

1) Cine merge în grădină, (își) pierde locul.

Fermer l'étable quand les chevaux n'y sont plus.

Prov. Franc.

7137 * Doi ați tr'ună adamc nu 's façe.¹⁾

G. ZUCA, *stud. c. Abela, Epir.*

Doi inși nu pot porunci în acelaș loc.

GRINDĂ

Veți a Jucă.

7138 *Δ Nici din grindă cerc de bute,
Nici din mojić om de frunte.

V. ALEXANDRI & L. ROSETTI,
Mss. — DOBRE MARINESCU, inv. c.
Pirvu-Roșu, J. Argeș.

Veți *Cer, Mojić, Salcie.*

Pentru cei eșiți din proști.

7139 Când grinda dē sus sē plēcă în jos, ce pōte
face cea mai dē jos?

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 34.*

Adică cei mici ce pot face când cei mari greșesc (GOLESCU).

7140 Ca grindele pē casă

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 223.

Când unu stă.

7141 *Δ A pune ochii în grindă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci,*
J. Vâlcea.

Veți *Ușă.*

A fi pe mōrte.

Romānul crede că mōrtea se aședă, în casa omului care e pe
patul de mōrte, în grindă saū după ușă.

1) Doi armăsari într'un grajd nu sē pōte.

7142 *△ **A încrestă în grindă.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Murgeni,*
J. Tutova.

*△ *Samnă 'n grindă.*

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiș,*
c. Banat.

1° Pentru a'și reaminti, în tot-dé-una, ore-ce.

2° Când affi o noutate, ce-va ne-obișnuit, de la o persoană.

«*Am să încrest în grindă.*»

7143 * **A tăia în grindă.**

Mașor, P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*
M. CANIAN, *public. J. Iași.*

A nu face nimic, său o trebă de nimic.

GRÓPA

Veđi *Cap. c. II, Grópă,*
a se Invetă.

7144 *△ **Miróse a grópă.**

ANDR. MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș

Nu e sănătos, e gata să móră.

Il sent le sapin.

Prov. Franc.

GULERAT

7145 **Om gulerat.**

LAURIAN & MAXIM, *Glosar, p.*
278.

Veđi *Giocoiș.*

Mindru și însemnat prin obrăzuicie.

GUNOIU

Veđi Cap. I, c. *Gunoiu*, a *Mătură*, *Ochiu*,
Vierme.

7146 *△ **Gunoiul vechiū când s'aprinde, anevoie sē stînge.**

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți*,
J. Cocurlui.

1° După multe neajunsuri, ce am făcut unuia, să ne păzim de a'l mai supără.

2° Pentru dragoste la bătrânețe.

Le vieux bois fait bon feu.

Prov. Franc.

7147 *△ **Gunoiul vechiū s'aprinde.**

G. P. SALVIU, *înv. c. Smulți*, *J. Cocurlui*.

Pentru dragoste la bătrânețe.

7148 *△ **A nu face gunoie multe la casa lui N...**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Bărlad*, *J. Tutora*.

Veđi *Parice*.

A nu stă multă vreme în casa cui-va, ne putându-se înțelege cu dînsul.

«Ved că nu am să fie prē multe gunoie la casa d-tale».

GURGUIATA

7149 *△ **A pune la gurguiata.**

T. BĂLĂȘEL, *înv. c. Ștefănesci*,
J. Vâlcea.

Veđi *Cucuiată*.

Acelaș înțeles ca la No. 7001. A'l duce la biserica care este mai naltă, mai gurguiată ca toate casele din sat.

GURGUIŪ

7150 *△ A luà pe gurguiŭ.

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coșteiŭ, Banat.*

Adicã a goni pre cine-va. Gurguiul este partea dinainte a o-pincei. Cu acêsta Românul dã în lãturi din cale obiecte ce nu le aflã demne de a fi prinse cu mâna.

HAÎNĂ

Veđi *Ac, Ban, a Bé, Croitor, Gol, Cap. XXI, c. Hainã, Nuntã, Sãrac, Somn, Strãin.*

7151 *△ Din casã de pãlajen nu se face haînã.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Rãtesci, J. Argeș.*

Din nimic ce o sã poți face?

7152 *△ Haîna 'i bunã, dar omu nu 'i.

V. SALA, *dasc. c. Miziries, comit. Bihor, Ungaria.*

*△ *Haîna 'i haînã, dar om nu 'i.*

V. SALA, *dasc. c. Holod, comit. Bihor, Ungaria.*

Pentru omul rãu, farã nici o calitate.

7153 A îmbrãcat pe dînsul haîne noi,
Și-au ținut de Joi pânã mai apoi.

A. PANN, III, p. 70,—HINȚESCU, p. 74.

*△ *Haîne noi,
De Joi pânã apoi.*

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Bãrãscu, comit. Bihor, Ungaria.*

Pentru omul care nu scie să 'și economisască avutul.

- 7154 *△ Milă mi-e de haîna lui, dar de cămașa mea și mai tare.

D-NA Z. JUVARA, c. Fedesci, J. Tutova.

Vedți Cămașă, Piele.

Ține omul care 'și caută întâi de sufletul lui, și în urmă se gândesce și la alții.

- 7155 *△ De cap, că haînele îs pe bani.

IULIU GROFȘOREANU, dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.

Când doi se cêrtă și sunt gata la bătaie.

- 7156 Se rêsfață 'n haîne lungi
Ca un ban în două pungi.

A. PANN, I, p. 161.—HINȚESCU, p. 160.

Se ȃice despre cel mândru.

- 7157 Haîna asta străină, a ta este ?

A. PANN, II, p. 73.

Pentru cei cari cumpără pe datorie.

- 7158 *△ Haîne de anglie
Petece o mie.

V. SALA, dasc. c. Vașcoi-Bă-
rêsci, comit Bihor, Ungaria.

Pentru cel care are haîne frumoșe, alese, însă facute pe datorie.

- 7159 *△ Nu te uită la haîne, ci la ce este în haîne.

ANDREI MARINESCU, inv. c. Hu-
mele, J. Argeș.

*△

Nu se caută haina, ci cel din haină.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți,*
J. Cocurluii.

Vedî Cojoc.

Să prețuesci și să cinstesci omul nu după portul, după înfățișarea, după averea, ci după valoarea lui proprie.

Nastratin Hogeia, odată, fiind la nuntă chemat
Se duse în haîne simple, ca sărac biet îmbrăcat.
Nuntașii ast-fel vedându'l, nici în sémă nu 'l băgă,
Ci pe cei cu haîne scumpe să trateze alergă.
Și după ce aședară la masă, pe toți, frumos,
Il puseră și pe dînsul în colțul mesei de jos
Nastratin vedënd acésta se sculă 'n grabă, alergă,
Și la un al sėu prietin să 'i dé haîne il rugă,
Dându'i haînele acela se-îmbrăcă galant, pe loc,
Puse și o blană asupra 'și, cu postav roș de foc,
Și așa mergënd el iarăși, la nunta ce a fost chemat,
Cum îl vedură nuntașii, cu cinste l'a întîmpinat:
Poftim, poftim, Hogeia-Efendi, către dînsul toți dicënd,
L' a pus tocmai 'n fruntea mesei, fie-care loc făcënd.
El dacă ședü la masă, ș'a întins măneca în vas,
Dicënd: poftim, poftim, mănăncă ce e mai gras.
Il întrebără nuntașii: Hogeia-efendi, dicënd,
Pentru ce o faci, acésta, ș'întingî măneca mănecând?
Pentru că, el le răspuse, cü, întălu, când am venit
Cu haînele cele próste, nimenea nu m'a cinstit;
Și când v'am dat bună ziua abia mî-ați dis: mulțumim.
Iar acum venii cu aceste, toți mi ați dis; poftim, poftim
De acea și eü blana sė mănănce o poftesc
Că ved, toți privesc la haîne și persóna n'o cinstesc.

A. PANN.

7160 *△

Hainele nu fac pe om (omul) mai de trebă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 57; III, p. 71.—HINȚESCU, p. 74.—B. CONSTANTINESCU, *Cart. Cit.* III, p. 15.—V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Bărdăci, comit. Bihor, Ungaria.*

*△

Hainele nu fac pe om mai bun de cât este.

Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

*△ *Haïna nu face pe om mai de trebă.*

DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîr-
vu-Roșu, J. Covurluiă.*

*△ *Haina nu face pe om.*

E. I. PATRIGIŪ, *inv. c. Smulți,
J. Covurluiă.* — FR. DAMÉ, III, p.
153.

Nu face haïna pe om.

AL. DUMITRESCU, p. 130

*△ *Haïnele nu fac pe om.*

V. SALA, *inv. c. V. Seliște. co-
mit. Bihor, Ungaria* — IUL. GROF-
ȘOREANU, *dasc. c. Gașa, comit,
Arad, Ungaria.*

*△ *Haïnele nu fac omul.*

D. POPOVICIŪ, *dasc. c. Cuvin.
comit Arad, Ungaria.*

Vedî *Imbrăcăminte.*

Acelaș înțeles ca la No. 7159.

In vestimentis non est sapientia mentis ¹⁾.

Prov. Lat.

L'habit ne fait pas le moine.

Prov. Franc.

Das Kleid macht keinen Mönch ²⁾.

Prov. Germ.

7161 *△ **Omul cînstesce haïna, nu haïna pe om.**

Nu face haïna pe om, ci omul face haïna.

I. G. VALENTINEANU, p. 34.

Vedî No. 4342.

1) In haïne nu stă cumînțenia minței.

2) Haïna nu face călugărul.

Acelaş înţeles ca la No. 7160.

7163 * **Haïna (haïnele) face pe om.**

AL. DUMITRESCU, p. 136.

Vedî *Medic, Rusă, Robă.*

Acelaş înţeles ca la No. 7162.

Εἵματα ἀνὴρ ¹⁾.

Prov. Elin.

Vestis facit virum ²⁾.

Prov. Lat.

La belle plume fait le bel oiseau.

Prov. Franc.

7164 **După cójă se vede pomul,
După haïna omul.**

V. A. URECHIA, *Leg.* p. 131.

Acelaş înţeles ca la No. 7163.

7165 *△ **Nu face omul cât haïna.**

DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîr-
vu-Roşu, J. Argeş.*

Pentru cel bogat dar nerod, ne-cinstit.

7166 *△ **Haïne noi cu bumbii vechi,
Sună cam rău la urechi.**

V. SALA, *inv. c. Totoreni, comit.
Bihor, Ungaria.*

La lucruri ne-potrivite, mai ales în căsătorie când e mare deosebire de vîrstă între sofi.

7167 **Haïnele împrumutate nu ţine de cald.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 176.

1) Haïna (este) omul.

2) Vestmintul face omul.

*△

*Hăinele imprumutate nu țin de cald.*V. SALA, *inv. c. Budureasa, comit. Bihor, Ungaria.**Hăina imprumutată nu ține de cald.*A. PANN, II, p. 73.—HINȚESCU, p. 74.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 235.

*△

*Hăina străină nu ține de cald.*E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulfi, J. Covurluii.*

*△

*Hăinele străine nu țin cald.*NIC. MANOILESCU, *inv. c. Movița, J. Putna.*Vezi *Avere, Străin*

1° Lucru străin nu ne folosește.

2° De lucru furat nu te poți folosi.—*J. Covurluii.**D'habits d'autruy mal on s'honore.**Mimes de Baif, XVI Siècle.*

*△

7168 *Haună lungă 'i minte scurtă.*

Șezătore, II, p. 35.

*△

*Hăine lungi și minte scurtă.*S. FL. MARIAN, *Sat. Pop.* p. 52.Vezi *Plătă, Pôlă.*

1° Arată mintea cea prôstă a femeilor.

Frunză verde lemn uscat
 Hai nevastă la vînat!
 — Eū đic, đeū, că am barbat.
 — Eū đic, đeū, că am muere
 Și cu tine tot aș mere.
 Nevasta ne-pricepută,
Hăine lungi și minte scurtă,
 Stă puțin, pe loc gîndesce,
 Apoi la vînat pornesce.

Poes. Pop.

2° Prin extensiune se aplică și bărbaților, în țările unde si ei pòrtă haïne lungi.

Turcilor, nebunilor,
Sărăcie 'i vorbă multă
Haïna lungă 'i mîinte scurtă.

Poes. Pop.

7169 Bune sunt haïnele late, dar la călugări numai sunt date.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 85.

Arată fericirea călugărilor la tóte (GOLESCU).

7170 *△ Cine haïnele și le păstrează, le are pè jumătate,

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 83.—
DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pirou-Roșu. J. Argeș.*

*Cine 'și ține haïnele ne 'mbrăcate
Ale lui sunt numai pe jumătate.*

A. PANN, III, p. 91.—HINȚESCU,
p. 74.

Ne învață să nu ne păstrăm averea, că păstrând-o, d'abia pè jumătate o putem avé (GOLESCU).

Daca nu te folosesci de avere, de gèbă o mai ai. Se ȃice mai ales pentru cel sgircit.

7171 Haïna lucrată, fie și ne-purtată, eși pierde prețul ei.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 74.

Sè ȃice dè fetele ce 'și pierd fecioria până a nu sè marită, însemnând că le-a scăđut cinstea (GOLESCU).

7172 Haïna să-ți fie cum e sacul și peticul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 57.

Haïna să 'ți fie cum e sacul și petecul.

Român. Glumeț, I, p. 24.

Omul să se îmbrace după starea lui.

7174 *△ Il fac o haină în spate.

V. SALA, *înv. c. Câmpeni, comit. Bihor, Ungaria.*

Mă folosesc de cine-va pentru a mă apără de un ne-ajuns, de un necaz óre-care, cu saú fără voiea lui.

HAMBAR

Veđi *Condac.*

7175 *△ Intr'un hambar gol, și șórecile să cadă, capul o să'și spargă.

A. PANN, I, p. 133.—HINȚESCU, p. 74.—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pírru-Roșu, J. Argeș.*

Pentru cel sărac.

In eine leere Scheuer kommt keine Maus.¹⁾

Prov. Germ.

7176 *△ Hambarul gol nu are șiorecî.

V. SALA, *dasc. c. Dumbrăveni, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 7176.

HOGĖAC

7177 Nu tuti udjacularli țe-afumă aú nicuchirată.²⁾

PER. PAPAHAĐI, *Zweit. Jahres.*, p. 170.

* *Nu la tute udjăcurile ți afumă maghiripsesc³⁾*

ILIE GHICU, *c. Turia, Epir.*

Nu toți cei carî se laudă mult fac trebă bună.

Ne sont pas tous chasseurs qui sonnent du cor.

Prov. Franc.

1) Intr'un hambar gol nu vin șórecî.

2) Nu tóte hogeacurile (coșurile) ce fac fum aú gospodărie.

3) Nu la tóte hogeacurile ce fac fum, se gătesc bucate.

Alle sind nicht Läger, die das Hörn blasen.¹⁾

7178 * **Fumlu si s-ducă ambar, deam udjeaclu a s'hibă strîmbu.²⁾**

I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir.*

* *Udjeaclu la s'hibă strîmb. fumlu s'êsă indrept.³⁾*

C. IONESCU, *prof. c. Nevêsta, Macedonia*

Trébă să mERGă bine, fie cum o fi, prin orî-ce mijlóce. Să ne uităm la țintă iar nici decum la mijlóce. Scopul să fie bun, mijlócele sunt indiferente.

HOGEAG

7179 *△ **L'a luat la hogeag.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Fedesci, J. Tutova.*

I-a dat o bucațică de slujbă, un mic folos și ast-fel l'a prins.

HORN

Veți a Serie.

7180 *△ **Unde'î hornul mare, fumu 'î pînin.**

GAV. ONIȘOR, *în Junimea, No. 16, Bêrlad.*

Pentru cei cari vor să se arête mai mult de cât sunt.

7181 *△ **Abia a eșit din horn.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovêț, J. Vastuiș.*

E ne-virstnic.

IACA

7182 **A rupe cui-va iacaa.**

FR. DAMÉ, II, p. 115.

1) Nu sunt toți vinători, cari sună din corn.

2) Fumul să se ducă bine (drept), dar hogeacul să fie și strîmb.

3) Hogeacul lasă să fie strîmb, fumul să eșă drept.

Veđi *Măneacă, Pulpană.*

A 'l ruga cu multă stăruință.

IATAC

Veđi *Cap. XIX & XXI,*
c. Iatac.

IBRIȘIM

Veđi *Ibrișin.*

*△
7183 A'i trage un ibrișim pe la nas.

DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-
Roșu, J. Argeș.* — FR. DAMÉ, II,
p. 117.

Veđi *Ibrișin.*

1° A aminti un lucru de departe și într'un mod sarcastic

2° A dojeni, a muștră, a batjocori.

*
7184 A merge lucru ibrișim.

D. ZANNE, *arh. c. Bolintin-din-
Vale, J. Ilfov.*

Veđi *Ciripie, Ibrișin, Strună.*

Adică ușor, fără greutate.

IBRIȘIN

Veđi *Ibrișim.*

*△
7185 A'i trage un ibrișin pe la nas.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 94. — S.
MIHĂILESCU, *Șezăt.* II, p. 73. — E.
I. PATRICIŪ, *înv. c. Smulți, J. Co-
vurluiū.* — M. LUPESCU, *înv. c.
Brosceni, J. Suceava.*

Acelaș înțeles ca la No. 7183.

«Ne trage câte un ibrișin pe la nas despre fata popei». — CREANGĂ.

*△
7186 A merge lucru ibrișin.

GR, ALEXANDRESCU, *magistr. J.
Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 7184.

IEE

7187 Supt póle de iee nouă,
Nici mă ninge, nici mă plouă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 65.

Să ǎice pentru cei ce se ocrotesc de dame (GOLESCU).

7188 *△ Se găti ca ieea de sócră.

G. POBORAN, *inst. J. Ol.*

Veǎi *Cămaşă*.

Acelaş înţeles ca la No. 6724.

7189 *△ Ieea lată
Că se gată,
Ieea îngustă
Că mai custă.

G. SIMULESCU, c. *Meheleni*, comit. *Zarand, Ungaria*.

Adică cu ieea lată se gătesce averea, cu ieea îngustă averea ǎine mai mult. Ne îndemnă prin urmare a trăi cu păstru.

7190 Ca o iie fără bízări.

IORD GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 48.

Pentru un lucru care nu este gătit.

IESLE

Veǎi *Boi, Cal, Este*.

7191 *△ L'a legat la iesle.

DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş*.

Veǎi *Gard*.

Acelaş înţeles ca la No. 7090.

IGRASIE

7192 * A avé igrasie la cap.

A fi prost, timp, într'o dögă.

IIE

Veđi *Iee*.

ILIC

Veđi *Ţigan*.

A SE ÎMBRĂCA

Veđi *Copil, Cuc, Desbrăcat, Cap. XXI, c. a se Imbrăcà, Serbătóre*.

7193 Când imbrăcat când despuiat (despoiat).

A. PANN, I, p. 134 — HINŢESCU,
p. 77.

Despre cel sărac care ađi are şi mäne nu.

7194 *△ Stai, mă, că nu 'l îmbraci tu!

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Bêrlad,*
J. Tutova.

Când un altul îți bate copilul.

7195 *△ Zena până se îmbracă
Aă supt viţelul la vacă.

V. SALA, *dasc. c. Negri, comit.*
Bihor, Ungaria.

Veđi *a se Incăltă*.

Pentru cel leneş.

7196 *△ A fi îmbrăcat pe dinăuntru.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulţi, J.*
Covurluiă.

Se îmbracă numai pe din-lăuntru (năuntru).

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 45 ; I, p. 156.—HINȚESCU, p. 77.

Vezi *Gol.*

Se dice pentru cei bețivi, cari din cauza acestui viciu, se pórta mai mult goi, ne avënd cu ce să se îmbrace.

7197   **E îmbrăcat ca un nap**
Din călcâe pân' la cap.

A. PANN, I, p. 133. — HINȚESCU, p. 77.

Vezi *Gol.*

E atât de sărac încât nu are nici cu ce să se îmbrace.

7198   *△ **Imbrăcat pistol.**

C. DANILESCU, *elen. Sc. Inst. c. Scundu, J. Vâlcea.*

Vezi *Gol.*

Pentru cei cari sunt mai mult goi.

IMBRĂCĂMINTE

7199   *△ **Imbrăcămintea nu face pe om.**

V. SALA, *dasc. c. Drăgănesci, comit. Bihor, Ungaria.*

Vezi *Haină.*

Acelaș înțeles ca la No. 7160.

IMBRĂCAT

Vezi *a se Imbrăcă, Minte.*

7200   * **Alăcsită ș'ni bâseată¹⁾.**

C. IONESCU, *inv. c. Nevésta, Macedonia.*

1) Imbrăcate (gătită) și ne-sărutată.

Despre tinerii care se gătesc pentru logodnă și rămân ne-logodiți.

*△
7201 A fi îmbrăcat domnesce,
Si a tremură Dómne-păzesce.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci*,
J. Vâlcea.

Se dice celor fudulii cari se îmbracă subțire pe un timp friguros.

A IMBROBODI

*△
7202 L'a îmbrobodit femeia.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*,
p. 175; *Snóve*, p. 33.—HINȚESCU,
p. 58.—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*△
A îmbrobodii ca pe-o muere (muiere).

A. PANN, *Ediț. 1889*, p. 104; I,
p. 56; II, 97 & 125. — HINȚESCU,
p. 77.—P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 64.—
DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-
Roșu, J. Argeș.*

Veđi *Femeie*.

1° Să dice, *om îmbrobodit*, de acela care se pórtă pe placul muierii și nu vede de cât cu ochii ei, ne-cređend réul ce ți póte spune, alții, de dînsa.

O vėduvă însă când-va, după lege,
Cu a doua nuntă capul : ău să'și lege,
Ea atunci dice cum că, se însoră,
Iar nu se mărită pentru a doua oră.
Și caută, 'n lume, bărbat să găsească
Ea să fie mare, ce o vré să facă.

A. PANN.

2° A înșelă.

«Pe acești bărbați, mai adese, îi *îmbrobodesc* femeile lor.»—ISPIRESCU.

7203 [△] Umblă îmbrobodit.

Românul Glumeț, I, p. 41.

7204 ^{*△} A îmbrobodit trăba.

E. I. PATRIGIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

A ajuns de nu duce lipsă.

A ÎMPĂTURĂ

7205 A o împătură.

FR. DAMÉ, II, p. 134.

A fugi.

A IMPUNGE

Vezi *Mundă.*

A ÎNCĂLȚĂ

Vezi *Boș, Vacă, Viță.*

7206 ^{*△} Încălțat cu ghetete de la botez.

C. DANILESCU, *elev. Sc. Inst. c. Scundu, J. Vâlcea.*

Desculț, sărac.

7207 ^{*△} A încălță bine pre cine-va.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș. p. 207.*
G. POBORAN, *inst. J. Olt.—DOBRE*
MARINESCU, *inv. c. Pîrvu Roșu, J.*
Argeș.—I. FURCĂ, ing. J. Ilfov.—
GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluii.—AVR. CORCEA, paroh,
c. Coșteiș, Banat.

1° A 'l înșelă, a 'l puue bine.

„Bine l'a mai încălțat.“

2° A 'l bate.

7208 *△ Până se încalță
Sórele se-înalță.

A. PANN. *Edit.* 1889, p. 44; I, p. 155. — HINȚESCU, p. 178. — G. ONIȘOR, *prof. în Junimea Bêrlad*, II, No. 36. — V. SALA, *înv. c. Vașcoi-Bărêsci, comit. Bihor, Ungaria.* — D. POPOVICIÛ, *înv. c. Cuvin, comit. Arad*

*△
Ioniță abia se 'ncaltă.
De la ușă pân la pat,
Obielele tôte cad.
Până sórele se 'nalță

ST. STOICESCU, *preot, c. Băldăcénca, J. Ilfov.*

*△
Vlad până se 'ncalță
Sórele se 'nalță :
Vlad până se 'ncinge
Sórele se frânge ;
Vlad pân' se gătesce
Sórele sfîntesce.

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pietroșița, J. Dimbovița.*

Veđi a se Găti.

Despre cel leneș.

7209 * A se încălță cu cine-va.

D-NA C. BALLY, *c. Nicorești, J. Tecuci.* — I. ARBORE, *ing. J. Buză.*

1° A face o cunoșcință ne-plăcută și de care nu te poți desbăra.—*J. Tecuci.*

„M'am încălțat cu dînsa în străinătate.“

2° A 'l bate.—*J. Buză.*

ÎNCINGĂTÔRE

Veđi *Cap. XXI, c. Încingătôre.*

A ÎNCOLȚI

7210 * A 'l încolți.

A încurcă pre cine-va, a 'l supără, a 'l strimtoră și, precum ȃice francesul: *mettre quelqu'un au pied du mur, l'acculer.*

ÎNCUETÔRE

Veđi *Cheie.*

INEL

Veđi *Deget, Porc.*

7211 * Sgâmî 'ți nelu cu surçelu¹⁾.

G. ZUCA, *stud. c. Samarina, Macedonia.*

Adică vorbă să fie, nu să pôte.

7212 *^Δ Tras ca prin inel.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 245&290.*—
AL. ODOBESCU, I, p. 132. — *Sezđt.*
I, p. 10.

Se ȃice despre un flăcău 'nalt, subțirel.

Cine-aŭ cunoscut
Cine mi-aŭ vęđut
Mindru clobănel
Tras printr'un inel?
Fețișóra lui
Spuma laptelui
Mustețióra lui
Spicul grăului.

Pocs. Pop.

1) Sgârie-ți inelul cu surcēja

A ÎNFĂȘA

7213 * **Çe aveam că erà mōșa lihónă, 'nfășé ș-caslu.**¹⁾

I. COYAN, *prof. c. Ianina, Epir.*

Se dice de câte ori pe lângă un bolnav, slab din fire, se bolnăvesce și se culcă, alături de dînsul, vre un altul de o constituție mai tare.

S N Ó V Ă

O sócră născu și ea un copil, la o vîrstă cam înaintată. Cu drept cuvînt nora sa nu puté să vadă cu ochi bunî o ast-fel de întîmplare, căci dînsa, care avusese trei copii, trebuia acuma să îngrijescă de sócra sa lehusă, și la așa vîrstă! Cu tóte acestea, de voe de nevoe, a trebuit să mérgă la gârlă ca să spele rufele murdare ale lehusei.

Intr'acestea socrul se întórce séra, acasă, bolnav. Care nu a fost necasul și mirarea bieteî nurorî când, venind de la gârlă, găsesce la stînga vetrei pe tata socru văicărându-se și cerénd de la ea, fel de fel de serviciî pe lângă cele ce trebuia să facă sócrei și copilașilor seî. In supérarea și zăpăcéla ei, dice atunci: *ce aveam că era mōșa lihónă, 'nfășé ș-caslu.*

A ÎNGĂLA

7214 * **A'l îngălă.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Al ocări.

A ÎNGRĂDI

Veđi *Cur, Gură.*

7215 *[△] **Dă nuele (nuiele) la cei carî îngrădesc.**

P. GĂRBOVICEANU, *prof. J. Mehedinți.* — AL. MARTINIAN, *J. Ilfov.* — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.* — C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vaslui.*

1) Nu erà de ajuns că aveam pe bătrâna lehusă, a infășat și moșnégul.

* *Dă lemne la cel dă îngrădesce.*

Mai. P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

Se dice :

1° De ómenii care 'și fac de lucru pe lângă acei cari muncesc, cari sunt cea-ce francesul numesce : *la mouche du coche.*

2° Pentru acei pe cari 'i găsım muncind la o trébă la care să scie că nu se pricepe de fel.

«Are trébă ! slugă la dirlógă, *ridică nuele și le dă la cel care îngrădesce.*»

A SE INGRĂDÌ

7216 A se îngrădi cu cine-va.

BARONZI. p. 46.

A dobândi protecția cui-va.

«Se îngrădise cu Cupărescii». — N. COSTIN.

A SE ÎNȚOLI

7217 *[△] S'a înțolat (*sic*) golanul.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

A dobândi ce-va la care nu se așteptă.

A ÎNVELI

7218 Cine te învălesce, acela te și desvölesce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 83.*

Să dice pentru cei fățarnici (GOLESCU).

ÎNVELITÖRE

Veși a se Intinde.

7219 * Di frândză di curcubetă, tendă nu se-adară.¹⁾

I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir*

1) De frunză de dovlec, învelitöre nu se face.

Cu minciuni nu se face trébă; cu nimic, nu poți face ceva.

IPINGEA

Veđi *Drac, Lup, Peșin, Șea, Șindă, Vreme.*

7220 *△ După plóie, vine și el cu ipingéua.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 91.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 165.—
DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Veđi *Căciulă, Căpeneag, Manta.*

Sé ȃice pentru cei ce nu vin, la vreme, spre ajutor (GOLESCU).

7221 Se 'nvelesce cu ipîngéoa
Și sé scarpină cu surcéoa.

A. PANN, III, p. 91.

Pentru cel sgărcit și cumplit.

7222 Netegea
Pě ipingea.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II p. 47.

Veđi *Peșin.*

Adică cu peșin, și sé ȃice când slujbele sé vînd dă față pě banî (GOLESCU).

IȘLIC

7223 *△ A călcă pe colțu ișliculuî.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

1° A supără pe cine-va.

2° A 'i pune piedici într'o afacere.

7224 * Nu mă călcă pe colțul ișliculuî.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 157;
III, p. 127. — HINȚESCU, p. 36.—
DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Aceleași înțelesuri ca la No. 7223 sub formă de oprire.

IȘLICAR

7225 * Ișlicar.

FR. DAMÉ, II, p. 234.

Veđi *Giubeliă*.

Om cu idei ruginite, din alte vécuri.

ISMENE

Veđi a *Bé*, *Călugărișă*, *Cămașă*, *Grea*, *Cap*.
XIX, c. *Ismene*, *Némț*,
Nevéstă.

7226 *△ Nu daū eū ismene pe călător.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 154;
III, p. 124. — I. ARBORE, *ing. J.*
Buzău. -- M. STÂNCEANU, *inv. c.*
Piria, *J. Mehedinți*.

*
Nu trimite ismene pe călător.

GR. POENARU, *ing. J. Buzău*.

*△
Ai trimes, și tu, ismene pe călător.

I. POBORAN, *inst. J. Olt.*—I PO-
PESCU, *inv. c. Dobreni*, *J. Ilfov*.

Când dai o însărcinare unuia care nu mai are speranță că o va îndeplini.

«Daca faci ceea ce spun, e curat a da ismene pe călător»
adică: te păcălești fără dór și póte.

7227 Ne lasă cu ismenele deslegate.

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 47.

Adică nu șed până la sfârșit, ca să svirșască óre-ce (GOLESCU).

7228 Cine mi-a umplut ismenele!

A. PANN, I, p. 99.

Pentru cel nerod.

7229 *△ Ușor de ismene.

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coșteiș, Banat.*

Iute, grabnic la nărav.

7230 *△ Cu ismenele pe băț.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Gol pușcă, sărac.

LUFT

7231 A rămâne iuft de . . .

L. ȘĂINEANU, *Dict. p. 444.*

Adică lipsit cu totul de un lucru și mai ales de parale.

«A rămas iuft de parale».

A LA

Vezi *Muiere, a se Rade,*

7232 *△ Te vei la
Când a plouă,
Te vei unge
Când a ninge.

GR. ALEXANDRESCU, *magist. J. Putna.*

Pentru cei murdari și ne-curați.

7233 * La-mă, mamă, și pe mine.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 104.*—
GR. ALEXANDRESCU, *magist. J. Putna.*

Lea-mă, mamă, și pe mine.

IORD. GOLESCU. *Mss. II, p. 43.*

Vezi *Muiere.*

1° Să dice pentru cei leneși și nevoiași (GOLESCU).

2° Pentru cei proști și nătărăi.

7234 Lă-mă, mamă, ti pë mine, că ađi e tâmbătă.

A. PANN, II, p. 125.—HINȚESCU,
p. 102.

Acelaș înțeles ca la No. 7233.

7235 La-mă, mamă, și pe mine
Și mă fă frumos, ca tine.

A. PANN, I, p. 103.

Acelaș înțeles ca la No. 7234.

7236 *△ Un la-mă, mamă.

A. PANN, II, p. 97.—I. CREANGĂ,
Amint. p. 96.—A. CANDREA, *Rev.*
Nouă, VII, p. 296.

Adică un prost, un nătărău.

Și dacă găsește vr'un lă-mă mamă,
Nu vede, n'aude și nu'l bagă sémă,
De părere bună pe care 'ntilnesce,
Iși laudă casa și se fericesce

A. PANN, II, p. 97.

A SE LĂ

Veđi *Buhă*.

7237 *△ Lumea pïere de belea,
Lelea pune să se lea.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova*,
J. Vasluiă.

Veđi a *Bé*, a se *Gătî*.
Cap. IX, c. Lăgăn, a se
Peptenă.

Când unul e necăjit și cei de față sunt veseli.

LACAT

Veđi *Cheie*, *Gură*, a
Vorbî.

7238 *△ Lacătul nu se pune la uşă pentru hoji, ci pentru ómenii cinstiţi.

DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrou-Roşu, J. Argeş.*

*△ Lacata este pentru ómenii (cei) buni.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vaslui.*—G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulţi, J. Covurlui.*

*△ Lacăţile se ţin pentru ómenii cinstiţi, nu pentru hoji.

G. C. MICLESCU, *c. Micesci, J. Vaslui.*

Se întreba cu înţeleul său literal dar mai ales pentru înscrisuri cari nu légă decât pe omul cinstit.

Contre coignée serrure ne peut.

Adages Franc. XVI Siècle.

LACRĂ

Veđi *Zestre.*

LADĂ

Veđi *Ban, Făgăduielă, Molie.*

7239 *△ Ce (e) pe dînsul, aceea şi 'n ladă.

A. PANN, I, p. 165 ; III, p. 119.—
P. ISPIRESCU, *Rev Ist.* II, p. 146.—
H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

*△ Ce pe dînsul (noi), şi în ladă.

A. PANN, II, p. 155. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna* —
P. GĂRBOVICEANU, *prof. J. Mehedint.*

Veđi *Casă*.

Se ăice de cei cari în lune, ies bine îmbrăcați, dar a-casă, nu aű nimic.

7240 *△ Căte pe dînsul și a-casă, ce'i în ladă 'i străin.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulfi, J. Covurluiű.*

Acelaș înțeles ca la No. 7239.

7241 *△ Lada la mine și cheia la tine.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 40.* —
LAURIAN & MAXIM, I, p. 731. —
GAV. ONIȘOR, *prof. J. Tutova.* —
DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-
Roșu, J. Argeș.*

Sé ăice pentru cei ce sé socotesc că sunt siguri fără nici o pază, și pentru cei ce eși daű puterea lor în mânia altora (GOLESCU).

7242 *△ Cheia și lada în mânia lui.

D-NA CL. BALLY, *c. Nicoresci,
J. Tecuciű.*

Totul stă in puterea lui.

7243 *△ Atăta (i) tot
și lada 'n pod.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 711. —
D-NA EC. Z. c. *Bérlad, J. Tutova.* —
G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulfi, J. Covurluiű.* — B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.* p. 2037. — D. CRUCEANU, *stud. c. Popeni, J. Tutova.*

- 1° Când se isprăvesce o trébă. — *J. Covurluiű.*
2° Arată că s'a făcut puțin lucru. — *J. Tutova.*
3° Arată puțină însemnătate a unei persóne.

— Se vede că nu scii cine sunt și ce pot eu?

— D-ta ? ești D-l Răsvrătescu ; *atâta tot și lada 'n pod.*— V. ALEXANDRI.

4° Când se dă zestrea, se numără cu de-amărunchelul toate lucrurile, la urmă se isprăvesce cu : *atâta 'i tot și lada 'n pod.* Acésta 'i gólă și stă de îndemână, să o umple cu zestrea, și apoi în car cu patru boi.

7244 *△ A nu mai avé ladă cu cine-va.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci,*
J. Vâlcea.

A fi certat cu dînsul, a nu mai puté trăi împreună.

LAITĂ

Veđi *Mire.*

LÂNA

Veđi a *Impletii, Cap.*
III, c. *Lână.*

7245 *△ Lâna cea bună prin spinii rămâne.

E. I. PATRICIŪ, *în v. c. Smulți,*
J. Covurluii.

Multe talente se perd prin bordee.

7246 *△ Unde 'i una
li curge lâna.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți,*
J. Covurluii.

Arată paguba celui sărac, tot pe dînsul îl lovesc toate relele

7247 *△ Lână 'n lâna, pěr în pěr.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovět,*
J. Vasluii.

Când schimbăm un lucru pentru altul care face tot atâta.

7248 * Δ Nu 'și pôte purtà lâna sa.

E. I. PATRIGIÛ, *înv. c. Smulfi, J. Covurluii.*

Pentru omul putred de bogat.

7249 * Δ Face din lâna lae, lâna albă.

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coșteii, Banat.*

Arată dibăcia omului care e în stare să facă lucruri peste putință.

LANȚ

Vezi *Catenă.*

7250 * Δ Dacă se rupe o verigă, tot lanțul se desface.

HINȚESCU, p. 200. — I. G. MUNTEANU, p. 150 — DOBRE MARINESCU *înv. c. Pîrnu-Roșu, J. Argeș.*

Când o serie de lucruri stau într'o strinsă și firescă legătură ast-fel că, prin lipsa uneia dintre ele, tot rostul lor dispăre.

7251 * Δ A se ține lanț.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 396.*

Fără întrerupere.

«De când ai venit tu pagubele se țin lanț.» — ISPIRESCU.

LĂTURI

Vezi *Nevoie.*

7252 * Δ Cine se mestecă în lături 'l mănâncă porcii.

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coșteii, Banat.*

Vezi *Tărițe.*

Arată că omul trebuie să fugă de societatea celor stricați și cu purtare rea.

LAVIȚĂ

7253 *△ Par'că a supt la lăviți.

P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Dégu,*
J. Argeș.

E foarte slab.

LÉNCĂ

7254 *△ Ș'a mâncat léncă.

IUL. VULGĂNESCU, *elev. Sc. Inst.*
c. Pelești, J. Dolj.

A înșelat pre cine-va și și-a pierdut cinstea.

LÉGĂN

7255 Ii îmburdă cu légănul.

Vezi Copil, Cap. IX,
c. Légân.

IUL. GROFȘOREANU, *inv. c. Gașa,*
comit. Arad, Ungaria.

E scrintit la minte.

7256 *△ Din légăn.

Vezi Fașă.

De copil mic, din pruncie.

Dès le berceau.

Prov. Franç.

LEȘIE

7257 * A 'i turnă leșie pe inimă.

SOF. NADEJDE, *Nuv. p. 20.*

A 'l viri în grijă, a 'l supără.

LIPUDĂ

- *
7258 S'nu hiî di ațeîi și alasă cîora di lipudă as-
varna ¹⁾).

G. ZUCA, *stud. c. Cusina, Albania.*

Veđi *Brii, Calțavetă*

Să nu cauți pricină de certy.

LOC

- 7259 Cănd aveam locul, n'aveam mijlocul, acum că
am mijlocul, ămî lipsește locul.

IOND. GOLESCU, *Mss II, p. 34.*

Arată ne-potrivirea norocirii ce nu vine la vreme (GOLESCU).

- *
7260 Tu loc-mîi, s'chetrile mî-agitută ²⁾).

I. COYAN, *prof. c. Băesa, Epir.*

Arată căt valorază patria pentru fie-care.

LOCAȘ

- 7261 Mai fericit este cine-va cu strîmt traîu în lo-
cașul seî, de căt cu tôte desfătările în ca-
sele străine.

DIN. CANTEMIR, *Ist. Ierogl. p. 96.*

Nicăeri ca la casa omului.

LUCRU

Veđi *Cap. X, c. Lucru.*

1) Să nu fii din aceia cari lasă calțaveta (legătura de la ciorapi) să tirie.

2) În locul meî (patria) și petritele 'mî ajută.

LULEA

Veđi *Amorezat, Dragoste, Malaiū, Tutun, Vorbă.*

*△
7262 N'ajunge nici o lulă (pipă) de băgău.

IULIŪ GROFȘOREANU, *inv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Arată cât de puțin prețuesce un om, adică nici cât *băgăul*, ultima rămășiță a tutunului dintr'o lulea. Se referă atât la calitățile fizice cât și la cele morale.

*△
7263 Caută luleaua și el cu ea în gură.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohciū. — DOBRE MARINESCU, inv. c. Pircu-Roșu, J. Argeș.*

*△
Cu luliaua în gură și (el) caută luliaua.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smuți, J. Covurluiū.*

*
Cu luleaoa în dinți, și 'și caută luleaoa.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

*△
Caută lula, și lula 'i în gură.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiū, Banat, Ungaria.*

*△
Nate cată luleaua, și el cu ea în gură.

I. POPESCU, *inv. c. Dobreni, J. Ilfov.*

Veđi *Nan.*

1° Când cine-va întrebă de un lucru, ce e sub ochii săi, dar, din nebagare de sémă, nu'l vede.

2° Despre omul prost.

7264 *
 Trei lulele,
 Trei dughene,
 Capul plin de socotele.

I. PETRESCU, *ing. c. Pitești, J. Argeș.*

*△
 Trei lule în cinci dughene.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

*△
 Ene, Ene,
 Cu trei dughene!
 În una lulele,
 În una tabac
 Și-n una căcat.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Pentru negustorul sărac, greu ca fulgu pe apă.

7265 Trei lulele în două zambile.

A. PANN, II, p. 85.—HINȚESCU, p. 93.

Acelaș înțeles ca la No. 7264.

7266 *
 Unlui s'aprinde barba, ș-altul 'ș-aprinde lulelu.¹⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Perivoli, Epir.*

Vezi Ciubuc, a se Pieptenă.

Unul suferă, altul petrece; unul perde, altul câștigă, ș. c. l.

7267 *△
 Nici luleaua nu'i arde.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Șchiopeni, J. Fălci.*

1) Unuia i se aprinde barba, și altul își aprinde luleaua.

Veđi *Sărac.*

Când îi merge unuia tot rău.

7268 A dà cui-va cu luleaoa în nas.

A. PANN, III, p. 37.—HINȚESCU,
p. 126.

A nesocoti, a disprețui pre cine-va.

Nu 'ți mai caută 'n obraz,
Iți dà cu luleaua 'n nas.

A. PANN.

*△
7269 Luleaua lui Dumnezeu.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J.*
Covurluiș.

Adică sticla cu vin.

*△
7270 A se luà cu luleaoa.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți,*
J. Covurluiș.

1° A 'și uità de interes.

2° A se îmbetà.

*
7271 A se afumà cu luleaua.

S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 28 &
48.—FR. DAMÉ, I, p. 48; II, p.
29.—L. ȘAINEANU, *Semas.* p. 351 &
458.

*
S'a afumat cu luleaua.

B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.* p.
460 & 462.—A. PANN, I, p. 111.—
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J.*
Olt.

1° A se îmbetà, a fi bêt.

2° E negru și murdar, se ȃice mai ales despre țigani.

«De ce sunt negri țiganii?—S'aî afumat cu luleaua. — E. P. SALVIŪ, III, p. 37.—HINȚESCU, p. 126.»

T'ai-jè fait voir de joie une belle animée
 Qui, souvent d'un repas sortant tout *enfumée*,
 Fait même à ses amant, trop faibles d'estomac,
 Redouter ses baisers, pleins d'ail et de tabac.

BOILEAU, *Satire X*.

Dem Affen zum Kater tragen ¹⁾.

Prov. Germ.

7272 *△ A furat luleaua Némțului.

AL. ODOBESCU, III, p. 27.—L. ȘĂINEANU, *Semas.* p. 458; *Arch.* III, p. 200.—P. ISPIRESCU, *Unc. Sfăt* p. 30.—BARONZI, p. 40.—GR. JIPESCU, *Răur. Oraș.* p. 113.—GH. I. TOMESCU, *înv. c. Broscari, J. Mehedinți.*—E. I. PATRICIŪ, *înv. c. Smulți, J. Covurlui.*—I. STĂNESCU, *stud. J. Argeș.*

* A pupat luleaua Némțului.

ION GRIGORESCU, *elev. Sc. Inst. J. Ilfov.*

*△ A luat luleaua Némțului

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea J. Dorohoi.*—EM. POPESCU, *înv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița.*—I. POPESCU, *înv. c. Dobreni, J. Ilfov.*

Acelaș înțeles ca la No. 7271.

7273 A furat luleaua Némțului, cu zale cu tot.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p. 103.

Acelaș înțeles ca la No. 7272 cu mai multă tărie.

7274 *△ A turtit luleaua Némțului.

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pietroșița, J. Dîmbovița.*

1) A duce maîmuța la motan.

Acelaş înţeles ca la No. 7273.

S N Ó V Ă

Némţul fiind odată covârşit de băntură a vrut să stea jos, pe pământ; dar, când s'a aşezat, a uitat lulea sub el. Când s'a sculat târziu, ca trezit a vădit lulea spartă.

7275 *△ A ajuns la lulele.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Dégu, J. Argeş.*

A sărăcit cu totul.

7276 *△ A se face lulea.

L. ŞĂINEANU, *Arh. Ist. III, p. 200.* — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

A fi lulea.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulţi, J. Covurlui.* — G. POBOHAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A se ameţi, a nu scie ce face; a se îmbătă; a fi bét.

2° A fi amoretat.

Se dice *are fumuri (cêţă) în creeri*, cu înţelesul de a fi bét; de aci, printr'o succesiune naturală de idei, *e afumat, afumat cu luleana, făcut lulea.*

În judeţul Suceava se dice: *a se luli* cu înţelesul de a petrece, a se chefui:

M'aş *luli* şi n'am cu cine.

Poes. Pop.

7277 *△ A 'i dà luleana prin cenuşe.

I. POPESCU, *inv. c. Dobreni, J. Ilfov.*

A'l terfeli, a'l face de ris.

7278 *△ A 'i bate luleana pe datorie.

V. RĂMBU, *stud. J. Dimboviţa.*

A'l supără cu vorbă multă sau ne-potrivită.

LUMINĂ

Veđi *Oboroc*.

7279 Lumina la 'ntunerec mai mult luminéză.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 41.

Adică cel învățat între cei proști (GOLESCU).

7280 * Δ Drept ca lumina (cea dréptă.)D. ȚICHINDEAL, *Fab*, p. 44. —G. POBORAN, *inst. c Slatina, J. Olt*.Veđi *Lumînare*.

Adică fôrte drept.

7281 * Aă aprins lumina.

GR ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna*.

Aă priceput, aă înțeles.

LUMÎNARE

Veđi *Biserică, Bocluc, Botez, Cértă, Cap. XII, c. Colac, Ți, Gălcévdă, Cap. XII, c. Lumînare, a Murî, Oboroc, Om, Pâne, Sărac*.7282 * Δ Lumînarea e pe sfirșit.DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș*.Veđi *Candelă*.

Adică viéta i se curmă.

7283 Lumînarea, când ăi tai mucle, atunci mai mult luminéză.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 41.

Adică cei drepti după ce mor (GOLESCU).

7284 Aprinde luminaarea înainte de a se face nóptea.

IDEM *Calend. Rom.* 1892.

A face un lucru înainte de vreme.

7285 * A scrie pe luminaare.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

Scrie pe luminaare pentru ne-uítare.

A. PANN, III, p. 108. — HINȚESCU, p. 172.

*△ Scrie pe mucul luminaării.

GAV. ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*

Veđi No. 140.

Uítă ușor îndatoririle ce i se fac.

7286 Luminaarea luminéză casa, numai pe sine nu se luminéză.

BARONZI, p. 51. — HINȚESCU, p. 94.

Despre cei cari, pentru alții sunt buní, dar pentru ei nici de cum.

7287 ● Țși aprinde luminaarea d'amíndoë căpătăile.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 15.

Adică Țși rásipesce averea, cam din tóte părțile (GOLESCU).

Acéstă đicere pare o traducere a cuvintului frances: *Brúler la chandelle par les deux bouts.*

7288 *△ Orí la unul, orí la trei, tot o luminaare arde.

A. PANN, III, p. 70. — HINȚESCU, p. 94. — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pírvu-Roșu, J. Argeș.*

Să ne ferim de risipă.

7289 Lumînarea se aprinde pentru cei ce vîd, nu pentru cei orbi.

A. PANN, I, p. 150 — HINȚESCU, p. 94.

* *Lumînarea se aprinde pentru cei ce vîd.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Se ȃdice celor cari nu vîd, nu pricep ceea ce li se arăta saũ se petrece împrejurul lor.

7290 Arde lumînarea noastră
Și facem socotela vîstră.

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 93.

*Δ *Arde lumînarea noastră
Pentru socotela vîstră.*

A. PANN, III, p. 109. — HINȚESCU, p. 94. — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.* — DUMITRESCU, p. 130.

Ardem lumînarea noastră ca să facem socotela altuia.

Veđi *Sărac.*

EN. BĂLTÉNU, *Lum. I*, p. 86.

1° Pentru cei cari vîd de alții în loc să îngrijescă, mai întâi, de dînșii.

2° Când împrumuți pe alții, îți faci singur beleaoa, căci tu ai de luat și tot tu ești cu grija.

Nous faisons les frais et vous avez les profits.

Prov. Franc.

7291 *Δ 'I-a suflat în lumînare.

A. PANN, I, p. 167. — HINȚESCU, p. 182. — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Veđi *Borș*.

1° L'a rămas, și-a bătut joc de dînsul.

2° 'I-a luat viața.

7292 *△ A mîncă mucul lumînării.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 196.—
FR. DAMÉ, II, p. 294.—E. I. PA-
TRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covur-*
luii.—AL. VASILIU, *inv. c. Tătă-*
ruși, J. Suceava.

*
Ș-o mîncat lumînarea cu feștilă cu tot.

S. MIHĂILESCU, *Sezătorea*, I, p.
218.—G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți,*
J. Covurluii.—GAV. ONIȘOR, *prof.*
c. Dobrovăț, J. Vasluii.

Veđi *Muc*.

1° S'a înșelat rău, a pășit-o.—*J. Covurlui & Suciava*.

2° Nu mai are trecere la cine-va din cauza relei sale pur-
tări, și-a pierdut omenia.—*J. Vasluii & Covurlui*.

3° A fi în mare primejdie, a fi pierdut, a nu mai fi chip
de scăpare.—LAURIAN & MAXIM.—*J. Vasluii*.

7293 *△ A mîncă lumînarea.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova,*
J. Vasluii.—GR. ALEXANDRESCU,
magistr. J. Putna.

Acelaș înțeles ca la No. 7292.

7294 *△ A 'i mîncă lumînarea.

DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîr-*
vu-Roșu, J. Argeș.

A 'i pricinui, a 'i dori mórtea.

7295 *△ Ieà mucu lumînării.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluii.

N'ai știut să te folosești de împrejurări, toți au luat câte
ce-va iar ție nu 'ți rămâne nimic.

7296 *△ A căută... cu lumînare.

A. PANN, III, p. 23.—HINȚESCU, p. 66.—GR. JIPESCU, *Rèur. Oraș.* p. 21.—V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 451, 478, 775&4174.—GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluii.*

*A căută cu lumînare
Diua în amiadă mare.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 175.—HINȚESCU, p. 31.

*△ *Umblă cu lumînare diua la ameadă.*

IUL. GROFȘOREANU, *inv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

*Veđi Cértă, Gălcévă,
Pricină.*

Adică cu tot dinadinsul, cu mare sîrguință.

«Să vă caute cine-va cu lumînarea, nu v'ar putea găsi mai potri-viți... Când facem nunta?» - ALEXANDRI.

7297 *△ Are lumînări la nas.

V. SALA, *Dasc. c. Vașcoi-Bă-rășci, comit. Bihor, Ungaria.*

1° E încă copil, e un mucos.

2° E prost.

7298 *△ Măcar să 'l fi picat cu lumînarea.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 134.

Orî-ce ai face, orî cât l'ai pedepsi, orî ce ar fi pățit.

«Nu 'și astîmpără gura către mai marii săi, măcar să 'l fi picat cu lumînarea.»—CREANGĂ.

7299 * A fi ca lumînarea.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 221.

*△ A stă drept ca lumînarea.

AYR. CORCEA, *paroh, c. Coștei, Banat, Ungaria.*

*△ A stă (fi) drept ca lumînarea.

A. PANN, II, p. 30. — HINȚESCU, p. 94. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 377; *Leg.* p. 3. — I CREANGĂ, *Pov.* p. 271. — FR. DAMÉ, II, p. 294. — GR. ALEXANDRESCU, *măgistr J. Putna.*

Adică drept.

«Înțepenindu-și piciorcele rămase drept ca lumînarea». — ISPIRESCU.

Droit comme un cierge.

Prov. Franc.

7300 Drept ca lumînarea în sac.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 196.

Vezi *Funie.*

Adică strîmb.

MACIUCĂ

Vezi *Lemn, Ólă, Păr, Vacar.*

*△ 7301 Cu o măciucă a lovit două capite.

V. FORESCU, *c. Dorna, J. Suciava.*

Cu o vorbă^m a lovit în doi inși.

Faire d'une pierre deux coups.

Prov. Franc.

* 7302 A făcut el poc cu măciucă, dar și eș fliș cu bi-
ciușcă.

Când unul, fricos, a fost hătut și să laudă că a dat și el în adversar.

Ei d'aprópe cu măciucă : fischea, plișchea trag în noi ;
 Noi d'départe cu bicușca : poca, poca într'amindoi.
 Când îndrăciți erați, ei, toți!,
 Dar voinic și noi cu toți!
Speranția, II, p. 92.

MÂNECĂ

Veđi *Clin*.

7303 *△ Bune sunt mânecele late dar nu ajunge pânza.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna*.

*△ *Bună e măneca lungă
 Dar pânza nu va s'ajungă.*

A. PANN, I, p. 161.—HINȚESCU, p. 100. — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș*.

1° Să ne mulțumim cu puțin când nu putem să avem mai mult.

2° Pentru cei cari vor să se arête mai mult de cât sunt, și mai ales pentru săracul mândru.

il ne suffit pas de vouloir, il faut encore pouvoir.

Prov. Franc.

7304 Ca ce nu pote maere en sir, maere en măneca.¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 7.

Pentru cel lacom și hrăpitor.

7305 *△ A o băgà pe mănecă.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 40. — G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.* p. 557. — I. C. FUNDESCU, *Basme*, p. 75.—FR. DAMÉ, III, p. 18.

1) Cea ce nu pôte merge în sin, merge în mănecă.

*△

A (cam) băgat'o pe mânecă.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 227; *Leg.* 158, 203 & 260.—LAURIAN & MAXIM, II, p. 231. — FR. DAMÉ, I, p. 112. — EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița*. — P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Păcioiș, J. Muscel*. — GAV. ONIȘOR, *prof. J. Tutova*.

*△

A luat'o pe mânecă.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș*. — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluiș*.

1° A se rușină.

2° A se speria; a 'l trece sudorî de mörte; a se teme.

3° A se supără.—*J. Covurluiș*.

Ienicerî d'auđiã
Pe mânecă o băgã
Sã credã nu le veniã,
Când ius-bașa le điceã.

Poes. Pop.

Ne pas en mener large.

Prov. Franc.

*△

7306 A rupe mâneca (mânecele) cui-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 232; *Glosar*, p. 113. — GR. JIPESCU, *Opinc.* 6 & 147. — G. P. SALVIŪ *inv. c. Smulți, J. Covurluiș*. — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș*.

*△

A trage de mânecă pe cine-va.

FR. DAMÉ, III, p. 18. — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluiș*. — A. GOROVEI, *J. Suciava*.

1° A cere ore-ce cu mare stăruință.

«Mi-a tot *rupt măneca* ai de cuscu Matei, ca să 'i dau locșoru ăla, dă te la nasu dumitale acolea.»—GR. JIPESCU, p. 147.

2° A merge des la cine-va ; a 'l supără cu desele noastre ceretări.

«Nu 'i rupe nimene mănecile și 'i e tot casa pustie.»—G. P. SALVIŪ.

3° Când minte.

Maî *trage 'l de mănecă* că pré le spune bécăne.

7307 *△ **Taeți măneca și fugi.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiș, Banat.*

Veđi *Pôld.*

De rău caută să te scapi jertfind ore-ce. Acestă đicere ne reamintesc pățania bietului Iosif care și-a lăsat, nu numai măneca, dar mantaua întregă în mânele nevetei lui Putiphar.

7308 **A 'și sterge nasul cu măneca.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 231.

A fi rău crescut, mojić.

7309 **A lovî în mănecă.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 231—232.

1° A voi să facă rău fără ca să isbutescă.

2° A ațură, a spune lucruri ne-potrivate.

7310 * **Pe sub mănecă.**

BARONZI, p. 44. — M. CANIAN *publ. J. Iași.*

Veđi *Față.*

Pe ascuns și, precum đice Francesul, *en sous main.*

7311 *△ **Cu măneci largi.**

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 168.—E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covur-luiș.*—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° Bucuros, cu plăcere, cu voe bună.

«Părinții fetei, când aud asta, sar de bucurie că le a picat un om așa de bun și o dau *cu mâneci largi*.»—I. CREANGĂ.

2° Cu ne-răbdare.

«Te așteptă *cu mâneci largi*.»

MANTA

7312 *△ Pentru un purice nu mi-oiu pune eu mantaua (cerga) pe foc.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Vezi *Purice*.

1° Acelaș înțeles ca la No. 2425.

2° Pentru cei mari cari nu se pricină, nici odată, pentru interesul celor mici.

7313 *△ Până a nu găsi mantaoa nu eram (era) dator.

V. ALEXANDRI & L. ROSETTI, *Mss.*—G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*—C. NEGRUZZI, I. p. 249.

Când creșdend că am dat de un folos, ne alegem, pe ne-așteptate, cu o supărare.

S N Ó V Ă

Doi tovarăși mergend pe un drum, găsiră o manta. Ne-putend s'o împartă ast-fel, o făcură părălesce și o luă unul, iar cel-alt țise atunci: «Va să țică tu, acuma mie imi datoresci atâtea parale, pentru partea mea de manta! — Măi, cum vine asta? răspunse cel d'intăiu, *pân a nu găsi mantaua eu nu eram dator!*»

7314 *△ Socotela... hrîști mantaua!

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Plătesci datoria și ție-ți amanetul, sau cumpăratura și țieți marfa, ș. c. l.

S N Ó V Ă

Un om slujise la mai mulți stăpâni. Când i se împlinea timpul și i se face socotela în loc să mai primescă ce-va, ei îi luaă și hafele ce mai avé. De acolo el prinsese minte. Așa când se mai duse la alt stăpân, și când acesta îl socoti iarăși, stăpânul n'apucă bine să isprăvescă socotela și el hristi mantaua, și pe fugă.

7315 După plóie manta.

HINȚESCU, p. 148.

*△
După plóie
Manta de óie.

D-NA Z. JUVARA, c. Fedesci, J. Tutova.

Manta după plóie.

G. I. MUNTEANU, p. 60. — HINȚESCU, p. 175.

Veți Căciulă, Căpenég,
Ipingea, Tâmbară,
Zărculă.

Când ne vine óre-ce după vreme și nu ne mai póte fi de nici un folos.

«Sfat după faptă e manta după plóie».

7316 *△ A 'și găsi mantaua cu cine-va.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 253; *Conv. Liter.*, XI, p. 189. — A. DE CIHAC, II, p. 186. — FR. DAMÉ, III, p. 20. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.* — G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.* — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Și a găsit beleaaua. Se ție pentru omul nevinovat dar pe care a căduț năpastea.

«Dar de când ați pus voi stăpânire pe mine. ți se Gerilă? Apoi nu mă faceți din cal măgar că *vă veți găsi mantaua cu mine.*»—CREANGĂ.

Acastă ȳicere se trage din snovă de la No. 7313.

7317 A pune cui-va o manta.

A. DE CIHAC, *Etym.* II, p. 186.—
S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 40 & 50.

A 'l înșelă.

7318 * Δ Manta de vreme rea.

V. FORESCU, c. *Folticeni, J. Suciava.*—FR. DAMÉ, III, p. 21

1° A fi întrebuițat de nevoie, în lipsa altuia mai bun.

2° A fi luat într'o trebă, ca kódă de topor.

«S'a slujit de el *ca de o manta de vreme rea.*»

«M'a luat *manta de vreme rea.*»

7319 Manta.

D-NA S. NĂDEJDE, *Nuv.* p. 117.

Acelaș înțeles ca la No. 7318.

«Nu ți-am spus, de la început, că te ține *ca manta.*»

7320 A (și) întorce mantaua dupre vînt.

G. I. MUNTEANU, p. 72.

Veđi *Chepeneag,*
Șubă, Umbrelă.

A se dá după vremuri, a nu se împotrivi.

MĂNUȘĂ

Veđi *Despuiat, Cap.,*
VII, c. Mănușă.

7321 * Δ Despuiatului mănuși îi lipsește.

I. POPESCU, *inv. c. Dobreni, J. Ilfov.*

Acelaș înțeles ca la No. 5032.

7322 *△ Par'că 'i cu mânuși în mână.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluii.*

Umblă așa de incet încât nu face nici o trebă.

7323 Subt mânușă stă ascunsă sî cea mai urîță mână.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 65.*

Adică subt zmerenie, ca subt mască, cel mai fățarnic (GOLESCU).

7323_b *△ De cât mânușă în mână, mai bine brânză și smântână.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Crângu, J. Tutova.*

Se ții mai bine la mâncare de cât la îmbrăcăminte.

7324 *□ A aruncă mănușa.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 238.

A desfide pre cine-va, a te luă la întrecere, la luptă cu dînsul.

In evul-mediū cavaleriī aruncaū mănușa in semn de desfiderē : „*jeter le gand*, autrement *jeter le gage de la bataille c'est proposer le combat et maintenir ce que l'on a proposé vĕritable.*“—*Anc. coutumes p. 1.*

7325 *□ A ridică mănușa.

A primi lupta.

MARAMĂ

7326 A 'și pune marama.

L. ȘĂINEANU, *Arch. Ist. III, p. 202.*—FR. DAMÉ, III, p. 23.

A se mărită.

MASĂ

Veđi *Cap. VII, c. Masă.*

MASALA

Veđi *Orb.*

7327 Dă masalaua pē un poponeț.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 93.

Dă mai bun să ieà mai prost (GOLESCU).

MASCĂ

7328 *□ A'și ridicà masca.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

A spune pe șleaū, a se arētà precum ește, a se dà pe față, etc.

*Jeier (lever) le masque.**Prov. Franc.*

MĂTASE

Veđi *a Impletì, Rochie.*

MATERIE

7329 După gustul altora să nu'ți alegi materie, nici nevéstă.

A. PANN, II, p. 151.—HINȚESCU, p. 74.

Veđi *Muierc, Pânză, Soție.*

Căci gusturile nu se potrivesc.

MĂTURĂ

7330 *△ Mătura nouă, mătură bine.

IULIŪ GROȘOREANU, *dasc. B. Comlaș, comit. Arad, Ungaria.* — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Rosu. J. Aracs*

Mătura nouă, mătură frumos.

HINȚESCU, p. 102.— G. I. MUNTEANU, p. 150. — E. B. MAWR, p. 59.

Metura nova metae bire¹).

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 13.

Lucru nou e mai bun, mai plăcut.

*Neue Besen kehren wohl,
Biss das sie werden staubes voll.²)*

Prov. Germ.

Granata nuova spazza ben la casa.

Prov. Ital.

Tout nouveau, tout beau.

Prov. Franc.

7331 *△ **Mătura nouă 'i bună.**

AVR. CORCEA, *paroh*, c. Coșteiu, Banat.

Acelaș înțeles ca la No. 7330.

7332 *△ **Mătura nouă nu lasă praf în urmă.**

A. BAȘOTĂ *prin* V. FORESCU, c. Folticeni, J. Suciava.

¹ Acelaș înțeles ca la No. 7731.

² După omul bun, cinstit, cu rânduieală și cu socotelă nu rămâne judecăți, ne-înțelegeri, datorii și sfadă. — BAȘOTA.

7333 **Mătura cea nouă în cuiu se atîrnă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 46.

Adică ori-ce lucru nou se cinstesce mai mult (GOLESCU).

7334 * Δ **Mătura veche ajunge la grajd.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 96; II, p. 64.—BARONZI, p. 61.—HINȚESCU, p. 102.—G. I. MUNTEANU, p. 150.—S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 253.—DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Veđi *Sită*.

Lucrul ne-trebuincios, ne-folositor se înlătură ca, de pilda, slugă bătrână.

7335 * Δ **Și-a făcut nasul mătură.**

V. DARIU, *în Gazet. Transilv.* 1898.

Și-a pierdut omenia, e un linge-talere.

7336 * **A vedé de códa măturei.**

M. CANIAN, *public. J. Iași.*

A'și vedé de trebă. Se ȳice mai ales pentru femei, când se amestecă unde nu le ferbe óla.

A MĂTURĂ

Veđi *Scară*.

7337 * Δ **Măture fie-care la ușa sa (lui).**

G. I. MUNTEANU, p. 150.—HINȚESCU, p. 102.—E. B. MAWR, p. 28.—DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

* Δ *Fie-care mătură, întâi, înaintea părții lui.*

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Schitu-Golești, J. Muscel.*

Pentru cei cari vorbesc pe alții de rău, și nu se uită la dînsii.

Chacun doit balayer devant sa porte.

Prov. Franc.

Ieder fege vor seiner Thür.¹⁾

Prov. Germ.

7338 *△ Nu'și mătură gunoîul din naintea casei lui.

IUL. GROFȘOREANU, *dasc. e.*
Galșa, comit. Arad, Ungaria.

Nu îngrijesce de ale lui.

7339 *△ Mătură ca măța (pisica).

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci, J.*
Tutora.

*△ Sgrabăla ca măța.

IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c.*
Galșa, comit. Arad, Ungaria.

Veđi No. 2339.

Când cine-va e murdar, și în loc de a curăți cum trebuie, își ascunde numai murdăriile.

7339_b *△ A mătura.

Adică a goni, a lepăda.

MERSIC

7340 * A dà după mersic.

GR. I. ALEXANDRESCU, *magistr.*
c. Galați, J. Covurluii.

Veđi *Persic.*

A ascunde un lucru ce aparține altuia, a fură.

La monăstire, sau la seminare, în trapeza adică în odaia unde se șede la masa, se află într'un colț o ladă, care se umple cu făina de lemn ce provine din tăerea lemnelor cu ferestrău. Farfuriile, pe care s'a dat mâncarea, nu se mai spală, din

causa greutatei și a numărului puțin, ci se șterg cu acea făină de lemn și apoi se pun la masă. Lada în care se păstrează rișlăitura de lemn se numește *mersic*. Acum se întimplă că acei din călugări, sau seminarisți, cari fac cu rîndul serviciul de sters, să găsească pe talere rămășițe de mâncare mai bune. Atunci farfuria cu acest scump conținut, în loc a o deșerta și apoi a o șterge, o dă *după mersic*, și în așa mod încât să nu o zărească economu; și după ce se isprăvesce masa, apoi scot și ei de după *mersic* bunătățile ascunse și le mănâncă. Din acest obicei s'a născut ȕicetorea de mai sus.

MEȘII

7341 * A dă meșii cui-va.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 33.—L. ȘAINEANU, *Arh. Ist.* III, p. 207.—FR. DAMÉ, III, p. 40.

Nu 'i dă meșii.

A. PANN, III, p. 22.—P. ISPIRESCU, *Leg.* 201 & 255.

A 'i dă mâna, a 'i conveni, a cuteză.

Insă pe unde il scie
Nu 'i dă meșii să mai vie.

A. PANN.

«Ce să facă? să se ducă acolo, nu 'i dă meșii, căci nu scia ca ce dracovenie să fie.»—ISPIRESCU, *Leg.* p. 255.

Meșile erau un fel de încălțăminte, de piele galbenă, peste cari se purtau papucii.

MEȘINĂ

Veđi *Beșină*.

MEȘTINĂ

Veđi *Beșină*.

MINTIĂ

7342 *△ Dar nu m'ò scurtà mintia.

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coșteiș*, Banat.

Arată ne-păsarea de o greșală ce a făcut-o sau are de gând să facă ore-cine, ne-temându-se de pedepsă, precum au să se teme preoții, cari poartă mintii ori reverendă. Cuvintul *mintie* se pronunță și *mincie*, *minciă*.

A scurtă mintia unui preot, însemnă a'l despopi, a'l carterisi, ceea ce se face odinioară, în Banat, sub ierarhia sîrbescă, prin scurtarea și tăerea minticiei și a părului, de către episcopi.

MIROZNĂ

7343 *△ A 'i curge din mână numai miroznă.

D-NA Z. JUVARA, c. Fedesci, J.
Tutova.

- 1° E vrednic, se pricepe la ori-ce.
2° Implinesce numai fapte bune.

MODĂ

7344 *△ —Ce poțîi, leleo, chelbea 'n cap?
—Dacă 'i modă, ce-am să fac!

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova*,
J. Vaslui. — EC. ȘIȘMAN, *inv. c.*
Adam, J. Tutova.

Pentru cele care 'și tot schimbă portul după gustul țilei.

MÓLE

Veți *Cap. V. c. Môle*.

7345 Nu tot pe môle, ca să poți suferi și cele tare.

IORD. GOLESCU, *Miss*, II, p. 110.

Adică să te dedai și cu cele mai proște, ca să le poți suferi la vreme (GOLESCU).

7346 * A se aședă pe môle și la căldură.

FR. DAMÉ, III, p. 58.

A duce o viață bună și liniștită.

7347 * A nu ți fi môle.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*—
I. CREANGĂ, *Pov.* p. 126. — FR.
DAMÉ, III, p. 58.

A nu ți plăcă, a i se întâmplă ce-va displăcut.

«N'are să ți fie môle, când m'oiu întorce.» — CREANGĂ.

MÓRĂ

Veđi *Adunare, a A-*
scultă, Făină, Femeie,
Găină, Gură, Lipsă, Mă-
măligă, Mirésă, Ne-feri-
cit, Rășniță, Sac, a Scui-
pă, Stomah, Sură, Vorbă.

7348 Și móra să ardă, și șórecii să se risipescă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 98.

*△

Lasă să ardă (și) móra numai șórecii să
mórá.

A. PANN, III, p. 15.—E. I. PA-
TRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covur-*
luii.—I. IONESCU, *Cart. Cit.* II, p.
157.

*△

Arde móra dar și șórecii se prăpădesc.

HINȚESCU, p. 178.—P. ISPIRESCU,
Leg. I, 1872, p. 171; *Rev. Ist.* I. p.
232.—FR. DAMÉ, III, p. 58.—V.
SALA, *inv. c. Brădet, comit. Bihor,*
Ungaria.

Lasă să ardă și móra,
Numai șórecii să péră.

HINȚESCU, p. 6.

*△ *A ars móra, dar și șórecii s'aũ dus dra-
cului.*

G. POBORAN, *inst. J. Olt.* — EM.
BĂLTEANU, *Lumin.* I, p. 8.

* *A ars móra dar și șórecii dintr'ĩnsa.*
Arđă móra, arđă și șórecii.

I. G. VALENTINEANU, p. 34.

*△ *A arde móra ca să arđă (și) șórecii.*

BARONZI, p. 52. — J. OȚOIŢ, *teo-
log. c. Aciliã, Ungaria.*

*△ *Arđă móra, numai șórecii să móră.*

E. I. PATRICIŢ, *ĩnv. c. Smulŷi, J.
Covurluiũ.*

* *Arđă și móra și șórecii.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J.
Putna.*

A arde móra, cu șórecii cu tot.

FR. DAMÉ, IV, p. 79.

*△ *Dă foc mórei ca să gonéscă șórecii.*

E. I. PATRICIU, *ĩnv. c. Smulŷi,
J. Covurluiũ.*

Z-dédi foc a mórĩlei, s-ascapă di șóriçi ¹⁾.

PER. PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres,*
p. 168.

Veđi Casđ.

1) De te foc mórei, să scape de sóreci.

Să ȕice când ne primejduim, însuși, viața noastră, numai să piară și cei cumpliți, ca să scăpăm de supărări și necasuri, ce pătimim de la ei, și să ȕice la dėsnađeȕuire (GOLESCU).

Se ȕice, mai ales, pentru omul iute și mănios, care caută să facă rău altuia, chiar cu paguba lui.

«De cum-va intră un șorece în móră, se cade să aprindem móra ca să'l scótem d'acolo?» — JIPESCU, *Keur. Oraș. p. 62.*

Il vaut mieux laisser son enfant morveux que de lui arracher le nez.

Prov Franc.

Der Raupen wegen muss man dem Baum nicht umhacken.¹⁾

Prov. Germ.

7349 *△ Ca să ardă șóricii, nu dà foc morii.

V. FORESCU, *c. Folticenii, J. Suciava.*

Acelaș înȕeles ca la No. 7348 sub formă de oprire.

7350 *△ Pentru un șorece nu pot să daș foc morei.

G. BĂNULESCU, *inv. c. Pietroșița, J. Dimbovița.*

Acelaș înȕeles ca la No. 7349.

7351 *△ La móră (cine) cin să duce, să umple de făină.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 39.* — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Cine umblă prin móră ese plin de făină.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1223. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist., II, p. 155.* — FR. DAMÉ, II, p. 9.

1) Din cauza omiȕilor nu trebuie tăiat copacul.

*Carte maere ẽn mora, se nepreșãe.*¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I,
p. 10.

Adicã cine pẽ la cei proști merge, sã smereduesce de prostia lor (GOLESCU). Intr'un mod mãi general cine se adunã cu cei rãi, devine ca dinșii și in ori-ce cas, i sã ȃice și lui rãu.

*Chi va al molino, s'infarina.*²⁾

Prov. Ital.

*Quien anda entre la miel, algo se le pega.*³⁾

Prov. Span.

*Die in den Molen komt wordt light bestoven.*⁴⁾

Prov. Germ.

*△
7352 Trece ca pe lângã o mórã pustie.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluii.

Fãrã sã se mãi oprẽscã, fãrã sã mãi intre.

7353 Móra nu macinã pãnã nu o ungi la fus.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 45.

Adicã, fãrã interes, nimeni ẽfi ajutã (GOLESCU).

*△
7354 Din cotro bate vîntul sã ındrẽptã aripele morii.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Crãngu, J.*
Tutova.

Veđi *Manta*.

Din cotro sunt folõsele, puterea.

*
7355 Care nu va s'avdã clopote nu s'duce la mórã.⁵⁾

V. DIAMANDY, *prof. c. Mẽțova,*
Macedonia.

1) Care merge in morã, se umple de fãinã.

2) Cine merge la mórã, se umple de fãinã.

3) Cine umblã la miere, i se lipescce ce-va.

4) Cine intrã in mórã, se umple de prãf.

5) Care nu vrẽ sã audã clopote nu se duce la mórã

Dacă vrei să intri în gura lumii, nu te amestecă în afaceri, stai de o parte.

7356 * **Care nu va s'avadă vârdăchile, la móră s-nu s'ducă.¹⁾**

C. COYAN, *prof. c. Băesa, Epir.*

Acelaș înțeles ca la No. 7355.

7357 **Plutim și noi morile.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 60.*

Să ție pentru cei proști, când se fălesc a fi și ei ore-ce (GOLESCU).

7358 *△ **Cine fuge de la móră, se întorce fără mălaiu.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 85.—*

DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Adică cine fuge de slujbă, rămâne fără nici un folos (GOLESCU).
Intr'un mod mai general, cine fuge de muncă, de bine, ajunge rău, nu are cu ce trăi.

7359 * — **Este călăbăliche la móră?**
— **Ca s-te duți vai veți.²⁾**

I. COYAN, *prof. c. Abela, Epir.*

Când vei să scii un lucru, du-te singur și cercetază.

7360 * **Cându nu este vintu, nu măcină móra.³⁾**

V. DIAMANDY, *prof. Mețova Macedonia.*

Când nu ai bani nu poți trăi bine.

7361 **Móra bună și chetri mačină.**

PER. PAPAĞI, *Zweit. Jahres. p. 168.*

*△ *Móra bună macină ori-ce.*

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Banca. J. Tutova.*

1) Care nu vré s'avadă țitirezul, la móră să nu se ducă.

2) Este mu't de lucru (îmbulzélă) la móră?—Daca te duci vei vedé

3) Când nu e vint, nu maciră móra.

Pentru omul vrednic.

7362 Când grăiesci și nu te-ascultă pune 'n gând că
estî la móră.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 105.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 457.

Veđi *Adunare*.

Pentru că la móră nu se póte ascultá de odorogitura rótelor
(GOLESCU).

7363 *△ A îndrugă ca la móră.

DOBRE MARINESCU, *inv. J. Ar-*
geș. — FR. DAMÉ, II, 174. — *Poes.*
Pop.

1° A vorbi de tóte, și bune și rele, verđi și uscate.

2° In coșul morii se primesce și bun și rău, orî și cine are
dreptul să tórne. — *J. Argeș.*

7364 *△ Vorbesce ca în móră.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J.*
Putna.

1° Acelaș înțeles ca la No. 7363.

2° Adică vorbește tare. Veđi No. 7362.

7365 * Multe sbóre la móră s-dzîc.¹⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Turia, Epir.*

*
*Sbóre multe la móră.*²⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Abela &*
Bdésa, Epir. — I. COYAN, *prof. c.*
Ianina, Epir.

*
*Multi sbóre s'dzîc la móră.*³⁾

G. ZUCA, *stud. c. Elbasan, Al-*
bania.

1) Multe vorbe la móră sê țic.

2) Vorbe multe la móră.

3) Ca și la No. 4.

Veđi *Vorbă*.

1° Când nu ai timp să ascuți pre cine-va și el tot mai vře să te ție de vorbă.

2° Acelaș înțeles ca la No. 7363.

*Qui veut ouir des nouvelles,
Au four et au moulin on en dit de belles.*

GABR. MEUNIER, XVI Siècle.

7366   **Hodorog, tronc, vorba îndată**
Ca móra când e stricată.

A. PANN, I, p. 23.

*Hodorog, tronc, ca o rótă,
De la o móră stricată.*

A. PANN, I, p. 9. — HINȚESCU,
p. 75.

*△ *Hodorogescce ca o móră stricată.*

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J.
Covurluiă.*

*△ *Hodoronc, tronc, ca móra ne-ferecată.*

CĂLIN IORDACHE, *stud. J. Argeș.*

*△ *Ca o móră ne-ferecată.*

G. TOMESCU, *inv. c. Broscari, J.
Mehedinți.*

*△ *Ți merge gura ca o móră hodorogită.*

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova,
J. Vaslui.*

Pentru flecari, cari vorbesc mult, dar fără miez.

*Brairies de moulin.**Dit de l'Apostoile XIII Siècle.*

Persanii ȃic, cu acelaș înțeles: *aud sgomotul mórei dar nu vęd făina.*

7367 * Δ Par' că umblă móra fără grăunțe.

AL. VASILIU, *inv. c. Tătăruși, J. Suciava.*

Acelaș înțeles ca la No. 7366.

7368 Móra când stă, atunci se sfărâmă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 45.*

Adică tréba când stă din lucrare, și sănătatea când stă omul din mișcare (GOLESCU).

7369 Morile când plutesc
Dě corăbii se socotesc.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem. p. 140.*

Pentru cei proști când se fălesc.

7370 * Δ Astrînge ca găina la móră.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteră, Banat.*

Adică resfiră, răsipesce.

Cuvîntul *astrînge* se întrebuintéază aci într'un mod ironic. Găina la móră are bóbe multe. Când dă de o grămadă ricăe, și ast-fel resfiră și imprăștie in tóte părțile.

7371 * Δ Ține rîndul ca la móră.

A. PANN, I, p. 15.—DOBRE MARI-
RINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

*△
Pe rînd ca la móră.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 52. —
Colum. Traian, 1882, p. 87.—GAV.
ONIȘOR, *J. Tutova*.—G. P. SALVIŪ,
inv. c. Smulți, J. Covurluii.—N.
MACHEDON, *stud. c. Nicoresci, J.*
Tecuci.—I. POPESCU, *inv. c. Do-*
breni, J. Ilfov.

Unul după altul; fie-care la rîndul său.

Nimenea nu pôte fi scutit de a așteptă rîndul la móră, ci
acel care a turnat în coș este urmat de acel care a venit după
dînsul.

*Primus veniens, primus molet.*¹⁾

Prov. Lat.

Le premier venu engrène.

Prov. Franc.

*Chi primo arriva al molin, primo macina.*²⁾

Prov. Ital.

*Wer zuerst in die Mühle kommt, mahlt zuerst.*³⁾

Prov. Germ.

*First come, first served.*⁴⁾

Prov. Engl.

7372 *△
Unul macină la móră.

I. CREANGĂ, *Pcv.* p. 248. — DO-
BRE MARINESCU, *inv. c. Pîrrou-Roșu,*
J. Argeș.

1° Acelaș înțeles ca la No. 7371.

2° Unu se folosesce.

1) Cel d'întăiū care vine, cel d'întăiū macină.

2) Cine întăiū ajunge la móră, cel d'întăiū macină.

3) Cine întăiū vine la móră, întăiū macină.

4) Întăiū venit, întăiū slujit.

7373 *[△] La rea móră am dejugat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 39.—
ION GHICA, *Scris.*, XVIII, p. 20. —
GAV. ONIȘOR, *Junimea*, II, No.
36.— DOBRE MARINESCU, *inv. c.*
Pîrvu Roșu, J. Argeș.

*
La rea móră a desjugat.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J.*
Putna.

La grea móră a dejugat.

Voință, XII, No. 3348.

Să ȃice când nu nemerim unde să cuvine (GOLESCU); și mai ales când un servitor nemerescce r u la un st p n.

7374 *[△] Par'că  i făcut la m r .

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coștei *,
Banat.

Se ȃice despre unul care vorbesce multe și tare.

7375 *
A'  umblă gura m r .

M. CANIAN, *public. J. Iași.*

Acelaș inȃeles ca la No. 7366 & 7374.

C'est un moulin   paroles.

Prov. Franc

7376 *
Las, că o să tragă la m r .

Junimea, III, No. 15.

O să aibă odată nevoe de mine.

7377 *
Tricut pi tu ȃifunea di m r .¹⁾

D. A. MILESCU, *siud. c. Gopesci*,
Macedonia.

1) Trecut prin ȃifanea m rei.

Care a pățit și scie multe.

Țifunia este o scândură găurită care se aședă în punctul unde apa vine pe cupele roții.

7378 Când va veni apa la móră.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 34.—
FR. DAMÉ, III, p. 58.

*△

A'i veni apa la móră.

G. I. MUNTEANU, p. 73. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 284.—GAV. ONIȘOR, *prof. J. Tutova*.—ST. TUȚESCU, *stud. c. Catanele, J. Olt.*

*

'I-a venit apă la móră.

A. PANN, II, p. 68.—HINȚESCU, p. 5. — I. IONESCU, III, p. 159. — A. MARINESCU, *inv. J. Argeș*. — S. FL. MARIAN, *Trad.*, p. 186. — preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți*.—E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii*.—V. FORESCU, *J. Suciava*.

1° Adică vremea fieș-căruia (GOLESCU).

2° Stă mai bine, a ajuns și el mai mare, a dobândit un ajutor, 'i-a venit bine într'o afacere.

Faire venir l'eau au moulin.

Prov. Franc.

7379 *△ Mî-a veni (și mie) apa la móră.

V. ALEXANDRI & L. ROSETTI, *Mss.*—A. GOROVEI, *J. Suceava*. — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluii*.

*△

Vine apă și pe móra mea.

IUL. GROFȘOREANU, *inv. c. Galșa, comit. Arad*.—V. BRATU, *stud. comit. Alba Inferiordă, Transilvania*.

Va (o) veni apa și la móra mea.

D-NA E. B. MAWR, p. 83.—HINTEȘCU, p. 5.

*△ *Va veni apa și pė móra mea (nóstră).*

V. SALA, *inv. c. Verzar, comit. Bihor, Ungaria.* — D. POPOVICIŪ, *inv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*

Arată speranța că vom fi, și noi, odată bine, și un fel de amenințare pentru acei cari nu ne iéu in sémă, credėndu-ne mici.

Il peut y avoir un retour du matin.

Prov. Franc.

Es ist noch nicht aller Tage Abend.

Prov. Germ.

7380 *△ *A luà (tăia) cui-va apa de la móră.*

LAURIAN & MAXIM, II, p. 188.—FR. DAMÉ, I, p. 78; III, p. 58.—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*△ *'I-a luat apa de la móră.*

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 6.—P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 179.—S. MIHĂILESCU, *Șezăt.*, II, p. 73.—HINTEȘCU, p. 5.—FR. DAMÉ, II, p. 290.—M. LUPESCU, *inv. c. Brosceni, J. Suciava.*—V. SALA, *inv. c. Vașcoi-Bărėsci, comit. Bihor, Ungaria.*—V. BRATU, *stud. comit. Alba-Inferiőră, Transilvania.*

*△ *'I-ai luat apa.*

GAV. ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*—C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vashuă.*

1° Adică 'i-a luat totă nădejdea, totă puterea (GOLESCU).

2° 'L a întrecut în trebă. — *J. Suciava*.

3° 'L a răpus cu vorba. — *Șezătorea*.

4° Nu mai are mijloce de trai.

Rompres l'eau à quelqu'un.

Prov. Franc.

7381 'I-a luat apa, a stătut mōra.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 5.

'I-ai luat apășora,

A stătut mōra.

A. PANN, I, p. 134.—HINȚESCU,
p. 5.—FR. DAMÉ, I, p. 83.

1° Insemneză că, când lipsesce stăpânul casei, ca când ar lipsi sufletul casei (GOLESCU).

2° 'I-ai luat nădejdea, puterea, nu mai prețuesce nimic.

7382 * Par'că 'i-am (a) tăiet apa de la mōră.

A. PANN, III, p. 13.—S. I. GROS-
MANN, *Dicț.* p. 23. — HINȚESCU,
p. 5.—FR. DAMÉ, IV, p. 138.

*△

Par'că 'i-a oprit apa de la mōră.

IUL. VULCĂNESCU, *stud. c. Pe-*
lescii, J. Dolj.

*△

Par'că 'i-a luat apa de la mōră.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți,*
J. Covurlui.

Când unul stă supărat, posac, abătut.

7383 *△ Mână apa la mōra lui.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu.*
Banat.

Cathi-un apa trât móră 'lu tradzi ¹⁾.

PER. PAPAĞI, *Zveit. Iahres*,
p. 160.

A trage tóte folósele pentru sine.

Chacun tire l'eau à son moulin.

Prov. Franc.

Ognuno tira l'acqua al suo molino ²⁾.

Prov. Ital.

Es denkt jeder an seinen Sack ³⁾.

Prov. Germ.

Every miller draws the water to his own mill ⁴⁾.

Prov. Engl.

7384 *[△] Turue ca móră fără apă.

I. POPESCU, *inv. c. Dobreni, J.*
Ilfov.

Adică tace din gură.

7385 * lî umblă móră.

lî merg treburile bine, face parale. Veđi No. 7402.

·Lucrăză și pune de-o parte căci într'alt chip, nu 'fî umblă móră».

7386 * S'a pornit móră.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 241.

Când un flecar incepe a sporovăi.

1) Tótă (fie-care) apă către móră lui trage.

2) Fie-care trage apa la móră lui.

3) Gândesce fie-care la sacu lui.

4) Fie-care morar trage apa la móră lui.

7387 * Δ S'a dus de la móră la rîșniță.

D. POPA, *inst. c. Sinaia, J. Prahova.*

* Δ E om purtat de la móră la rîșniță.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Veđi *Vatră.*

Se ție, în deridere, celui care se pretinde că a umblat mult prin lume.

7388 * Δ A fi dus și la móră și la rîșniță.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Scie și a pățit multe.

7389 * Δ A fost o dată la móră și de două ori la rășniță.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 172, III, p. 154.*—P. ISPIRESCU, *Snóve, p. 103.*—G. POBORAN, *ins. J. Olt.* DOBRE MARINESCU, *inv. J. Argeș.*

Pentru cei cari se laudă că au vėđut și sciũ multe, ci tot proști au rėmas.

7390 Asta moș Ion o scie
Pe el să 'l chemăm să vie;
C'a fost odată la mori
Și în tîrg de două ori.

A. PANN, II, p. 15.—*Gaz. Să-tén. Dec. 1897.*

Acelaș înțeles ca la No. 7389.

7391 A fost pân la móră!

T. SPERANȚIĂ, II, p. 35.

Acelaș înțeles ca la No. 7390.

Să ne spue dînsul ce e
Că dór Dediü-I om, bre dóră
Om ce scie multe, frate,
Căci a fost *pân și la móră*.

T. SPERANȚĂ.

7392 Dă la móră la rișniță.

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 93;
Asem. p. 197.—I. G. VALENTINEANU,
p. 32.

*△

Ajunge de la móră la rișniță.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 78; III,
p. 105.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*,
I, p. 226 — HINȚESCU, p. 110.—S.
I. GROSSMANN, *Dict.* p. 157.—*Semin.* Buc. Cl VII prin P. GĂRBO-
VICEANU, *prof.*—DOBRE MARINESCU,
înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.

*△

A se duce (merge) de la móră la rișniță.

G. DEM. THEODORESCU, *Cercet.*,
p. 80.—I. ANTONESCU, *stud. c.*
Vâlcele, J. Argeș.

*△

A duce de la móră la rișniță.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vaslui.

Adică dă la cele mai mari la cele mai mici (GOLESCU).
Din bine în rău; din rău în mai rău.

*△

7393 A dejugă de la móră la făcău.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 85.

Acelaș înțeles ca la No. 7392.

«Să nu te trezesci că dai din lac în puț și ca, dă silă, *dějugi dă la móră la făcău*».—JIPESCU.

7394 A ajunge de la móră la morișcă.

G. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 157.

Acelaș înțeles ca la No. 7393.

*△
7395 A 'l trimite de la móră la rîșniță.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*△
A'l purtă de la móră la rîșniță.

PÂRVU, *stud. c. Ivesci, J. Tutova.*

Veđi *Ana.*

Te duce cu vorba, te trimite de la unul la altul, dar de dat nu 'ți dă.

△
7396 A'î face o móră de vînt.

S. FL. MARIAN, *Trad.* p. 18.

A'și bate joc de cine-va.

*△
7397 A se întóree ca móra în vînt.

DIM. ȚICHINDEAL, *Fab.* p. 184.—
DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

*△
Ca móra in vînt.

GH. I. TOMESCU, *inv. c. Broscari, J. Mehedinți.*

Veđi *Cocoș-de-Vînt.*

A'și mută părerile după împrejurări; a umbla de colo-colo fără nici un rost.

C'est une girouette.

Prov. Franc.

7398 *△ Móră stricată.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 506 & 104. — S. MIHĂILESCU, *Şezdt.* II, p. 47. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — FR. DAMÉ, III, p. 58. — E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulţi J. Covurluii.*

*△ Móră hodorogită.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 252. — D-NA S. NĂDEJDE, *Nuv.* p. 159. — A. GOROVEI, *J. Suciava.* — EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomiţa.* — Şezdtórea II, p. 47. — E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulţi, J. Covurluii.* — GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobroţ, J. Vasluii.*

*△ A fi móră spartă.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

* Móră ne-ferecată.

* Sburasce ca móra spartă.

D. DAN, *stud. c. Nevésta, Macedonia.*

*△ Îi umblă gura ca móra cea stricată.

D. POPOVICIŪ, *inv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*

Om vorbăreţ şi flecar.

7399 *△ Are de móră.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 232. — FR. DAMÉ, III, p. 58. — D. POPOVICIŪ, *inv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.* — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Are de móră
Nu'ri e frică să móră.

A. PANN, III, p. 105. — HIN-
ȚESCU, p. 62.

E de móră.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 155.

Veđi a se *Insurà.*

Are cu ce trăi; e bogat.

Tu cređi că numai așa se ține femeea; vorba ceea: când să 'n-
sóră *nu'ri de móră*». — CREANGĂ.

*
7400 N'are de móră.

E sărac.

*△
7401 S'a isprăvit de móră.

A. PANN, III, p. 109. — HIN-
ȚESCU, p. 110. — DOBRE MARINESCU,
inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.

A sărăcit, din bogat și cheltuitor a rămas cu dracu 'n pungă.

*
7402 'I-a stat móra.

FR. DAMÉ, IV, p. 98.

Nu'ri mai merge bine, nu mai are folóse. Veđi No. 7385.

7403 A dà la móră.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.*
p. 28 & 48.

A bé vin, a se îmbetà.

*□
7404 A se bate cu mori de vînt.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 129.

Adică cu protivnici său greutăți inchipuite.

Se battre contre les moulins à vent.

Prov. Franc.

MORIȘCĂ

Veđi *Móră*.

MORMÎNT

Veđi *Babă, Cer, Flóre, Gură, Orb, Vierme*.

7405 * Nu plandzi pi mormintul altului.

D. DAN, *stud. c. Nevésta, Macedonia*. — META CONSTANTIN, *c. Moloviște, Macedonia*.

Păstréză-ți lacrimele pentru nenorocirile tale.

7406 *△ A fi secret ca mormîntul.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Știubieniș, J. Dorohoiș*.

A ține bine o taină.

7407 * A băgà pre cine-va în mormînt.

A'l supèrà rău, a'î amări vieța.

«Și-a băgat copila de vie în mormînt».

Despre un părinte care și-a măritat fata cu unul care nu'î plăceà.

7408 *□ A fi ca un mormînt văruiț.

A nu prețui nimic.

Vě aseměnați mormintelor celor văruițe.

MATEI, p. 23, 27; *Luc. 11, 44*.

MOSOR

7409 *△ Să trăiți până vi 'ți sărută cu mosorul.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș*.

Urare hazlie pentru viață lungă.

Să scie că bătrănilor, după ce le cad dinții, li se duc buzele înăuntru, și li se întorce barba ca un cîrmoj de sanie, ceea ce îi face să nu se pótă sărută.

MUC

Veđi *Frumos, Lumina-*
nare.

7410 Mi-a ajuns mucul la deget.

Conv. Liter. apud. DAMÉ, III, p.
70.

*
'I-o ajuns mucu la virfu degetului.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluii.

Când îi vine mucul la deget.

S. FL. MARIAN, *Tradiț. p. 122 &*
303.

1° A nu mai puté răbdă.

2° A fi la dică, la mare strîmtóre, în primejdie.

«Se luptară ei voïnicesce, adică cum sciaū ei să se lupte, când îi
ajungé mucul la deget».—MARIAN.

*
7411 A mâncă mucul.

ALFRED JUVARA, *c. Bêrlad, J.*
Tutova.

Veđi *Luminare.*

1° S'a înșelat rău, a pătit'o.

2° Și-a perdut omenia, nu mai are trecere la nimeni.

MUR

Veđi *Zid.*

MUNDIR

Veđi *Peșchir.*

MUȘAMA

7412 * A face (pune, trage), lucrul mușama.

L. ȘĂINEANU, *Arh. Ist.* III, p. 212.

A acoperi lucrul, a 'l ascunde, a nu 'l scôte la lumină, a 'l cocoloși.

7413 * A rămâne lucrul mușama.

A rămâne lucrul curat.

NĂDRAGI

Veđi *Cizmar, Nevéstă.*

7414 N'are pe sine (el) nădragi
Și își cumpără desagi.

A. PANN, I, p. 161.—HINȚESCU,
p. 117.

Despre săracul mândru.

7415 Căți veđ cu nădragi
Toți ămi sunt dragi.

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 37.

*△

*Căți cu nădragi
Toți îi sunt dragi.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 105.—
GR. ALEXANDRESCU, *magist. J. Putna.* — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrcu-Roșu, J. Argeș.*

*Pe căți îi veđi cu nădragi,
Toți îi sunt frumoși și dragi.*

A. PANN, II, p. 109.—HINȚESCU,
p. 117.

*Orî căți cu nădragî
Toți îi sunt ei dragî.*

P. ISPIRESCU, *Leg. I*, 1872, p.
179.—HINȚESCU, p. 117.

Să ȃice pentru muierile cele ne-sățioșe, și desfrinate (GOLESCU).

7416 * Δ 'I-a scuturat nădragii de prav.

IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Gal-*
șa, comit. Arad, Ungaria.

Veđi *Cojoc*.

Adică l'a bătut.

NE-MĂTURAT

Veđi *Casă*.

NE-SPĂLAT

Veđi *Găt, a Măncă*.

7417 * Δ A fi un ne-spălat.

I. CREANGĂ, *Pop.* p. 248.—GR.
JIPESCU, *Răur. Oraș.*, p. 175.—GR.
ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna*.

Un om de rind, un mojie.

7418 * Δ E un ne-spălat la gură.

IULIŪ GROFȘOREANU, *inn. c. Gal-*
șa, comit. Arad, Ungaria.

Vorbesce prostii.

NE-TUNS

7419 Mai bine cu capul ne-tuns de cât cu el tăiat.

BARONZI, p. 62 & 67.—HINȚESCU,
p. 27.

Acelaş înţeles ca la No. 7350.

Il vaut mieux laisser son enfant morveux que de lui arracher le nez.

Prov. Franc.

NOJIȚĂ

7420 Cât ți-ai legà nojițele.

DE LA VRANCEA, *Sultănica*.

Intr'o clipă.

NUIA

Veđi a *Ingrădi*.

7421 *[△] A plecà pe nuia.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi *Băț*.

A plecà repede dintr'un loc, gol pușcă.

OBADĂ

7422 * A venit obada cea rea de-asupra.

C. FLĂMÎND, *c. Borgo-Susenî comit. Bistrița-Năsăud, Transilvania.*

Au venit împrejurările grele.

OBIALĂ

Veđi a *Dormi, Lună, Opincă*.

7423 *[△] A'și căută de obele.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiș, Banat.*

A'și caută de interese ; a se sili să ajungă la capăt bun fără ajutor străin.

7424 *△ Mă ard obelele.

ALES. DÂNCU, c. *Vaşcoi-Bărzeci*, comit. *Bihor*, *Ungaria*.

Sunt strimtorat, supărat.

7425 A scôte din obiăle.

MIRON COSTIN, *Letop. Mold.*

A ridică pe o tréptă socială mai înaltă pe un om din popor.

«*M'ai scos din obiăle și den sărac m'ai îmbogățit*». — M. COSTIN.

7426 *△ A ajunge obiălă.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*△ A fi obelă.

AVR. CORCEA, *paroh*, c. *Coșteiu*, *Banat*.

Om de nimic, fără vlagă, fără caracter, slugarnic.

7427 *△ Tirie-obelă.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți*, *J. Covurluii*. — ST. STOICESCU, *preot*, c. *Bălăcena*, *J. Ilfov*.

*△ Tirie-oghele.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț*, *J. Vasluii*.

Veđi *Brii*.

1° Nevoiaș, sdrențuros. — *J. Vasluii*.

2° Buclucaș. — *J. Covurluii*.

7428 *△ Ii curg obiălele.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

E sărac lipit.

7429 Il întinde ca pe o obîală.

Rom. *Glumeț*, I, p. 55.

Vezi *Opincă*.

1° Pate multe.

2° E bătut.

OCHELARI

7430 — Bună diminéța, ochelarilor.

— Rămâneți sănătoșe, fetelor.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 86

Să ȃice pentru cei bētrāni cānd încep a pune ochelari la ochi, arētānd cā nu mai sunt deștoinici a face curte muērilor (GOLESCU).

Aflarea acestuī proverb, în manuscrisul lui I. Goleșcu, aratā pānā la evidența, cāt de greșit erā Lambrior cānd afirmā cā acēstā colecție este scutitā de orī-ce înriurire stricătore felului și noimeī literaturēi poporane.

Bonjour lunettes, adieu fillettes.

Prov. Franc.

Cāci : precum ȃice poetul latin,

*Quæ bello est habilis, Veneri quoque convenit ætas;
Turpe senex miles, turpe senilis amor.*

OVIDIŪ.

*
7431 A orbuluī ghiliile nu ūi da vidēlā.¹⁾

C. IONESCU, *prof. c. Nevēsta, Macedonia.*

Pentru cele ce nu ne pot folosi.

1) Orbuluī vedere nu ūi daū ochelarii.

OCHINCĂ

Veđi *Opincă*.

OCNĂ

Veđi *Sulta*.

ODAIE

Veđi *Cap. XIX, c. Odaie*.

OGHÉL

7432 *△ Am, nu am, trebuie să 'mă ajungă oghélu pe picióre, când îl întind mai mult.

D-NA SM. LAMBRINO, *c. Găgesci, J. Fălciu*.

Veđi *a se Intinde*.

Ne învață a nu ne întinde peste puterile nóstre.

7433 A privi de sub oghél.

FR. DAMÉ, III, p. 137.

Cu nepăsare, ca omul care stă bine și liniștit.

OGLINDĂ

Veđi *Cap. XIX, c. Odaie*.

7434 *△ Pocitului oglindă 'i lipsesce.

I. POPESCU, *inv. c. Dobreni, J. Ilfov*.

Acelaș înțeles ca la No. 5032.

7435 *△ Bate toba surdului, dă oglindă orbului.

P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Bătesci, J. Argeș*.

Acelaș înțeles ca la No. 6043. Trébă zadarnică.

7436 Stergeți oglinda, ca mai bine să te veți în ea.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 117.

Adică curățați sufletul (GOLESCU).

* 7437 Oglinda este dușmanul femeelor urâte.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vasiluiș.*

Căci le arată precum sunt.

Aınaiâ bacân iuzu nâ ghiorür.¹⁾

Prov. Turc.

7438 Oglinda mică încă arată persóna 'ntrégă.

HINȚESCU, p. 128.

*△ *Are oglindă mică, dar se vede tot în ea.*

ILIE HOCTOTĂ, *c. Seliște, comit. Sibiu, Transilvania.*

Are avere mică însă ăi ajunge.

* 7439 Mai bine te-ai uita în oglindă.

Pentru cei cari muștră pre alții ci, ăi singuri, sunt cu musca pe căciulă, și, în deosebi, pentru defectele fizice.

OLAN

7440 Sliptzi se dau da bae^l ur lu at.²⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter*, I, p. 15.

Ômenii trebuie să se ajute unul pe altul.

Il se faut entraider c'est la loi de nature.

LAFONTAINE.

1) Privind în oglindă își veți fața.

2) Olanele își dau să bé unul la altul.

*I copi se dà bever l'un coll'altro*¹⁾.

Prov. Venit.

OPINCA

Veđi *Cap. VII, c. Apă. Códă, Drac, Papuc, Popă, Vlădică.*

«Iară pentru încălțăminte ȃice, tot istoricul Topeltin, și nu de la sine, ce pune cuvintele altor istorici mai vechi de cât ȃinsul, anume Alfons, Plaut și Angel, cari aũ scris cărți de portul cel vechiũ al limbilor : „*Felul încălțămintelor Românilor este pelea crudă de dobitoac, învêlit piciorul bine în obiële de lândă încălțați, legat cu curele peste picior, de la degete până sub glezne, și acesta e portul Romanilor celor vechi. strămoșii lor, cari purtau în oști a slujitorilor oșteni. Iar la Rómieni numai atâta deosebire vedem, precum cetim la istoriile cele vechi, că oșteni Rómului nu învâlê în obiële, ce gol piciorul încălța cu pele și cu legături în cruciș*“. — MIRON COSTIN, *Letop. I, p. 71—72.*

Veđi MIR. COSTIN, *Letop. I, p. 27.*

*△
7441 Nu'ı smintelă
Din obelă,
Ci'ı fălincă
Din opinca.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiũ, Banat.*

Se ȃice când, într'o casă, lucrurile merg rău, și vina pentru acêsta, o pórta capul casei. Intr'un mod mai general, când diriguitorul nu e la înălțimea îndatoririlor sale.

*△
7442 Fie-opinca cât de bună
Ca ciubota nu mai sună.

G. MADAN, *c. Trușeni, țin. Chișenũ, Basarabia.*

De cât țóran, chiar fruntaș, mai bine de la oraș.

1) Olanole daũ de bêt unul altuia.

7443 Opinea din piele grosă se face.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 9.

Adică cei proști din proști, norodul din proști (GOLESCU).

7444 *△ Opincile de la botez is ale mâi bune și mâi traînice.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

Adică tâlpele picioarelor.

7445 △ Opincile să se rupă, stăpânul să trăiescă.

GR. JIŢESCU, *Opinc.* p. 143.

Când prăpădim un lucru ce ne aparține. Trăind stăpânul, el muncesce și îndreptază ori-ce pagubă.

7446 * Opinea e talpa țerii.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 922.

Pe țărâtime se rezemă țera, naționalitatea unui popor.

7447 *△ Nu mă călcă pe opinci
Că te fac de le mănânci.

G. P. SALVIŢ, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Veđi *Ișlic. Picior.*

Când te atinge cine-va în vorbire. Acelaș înțeles ca la No. 4511.

7448 *△ Nu mă călcă pe opincă
Că eu știu de ce ți-e frică;
Nu mă călcă pe picior
Că eu știu de ce ți-e dor.

ST. TUŢESCU, *c. Catanele, J. Dolj.*

Acelaș înțeles ca la No. 4510.

7449 *△ **Opincî rupte și ȃile perdute.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

* *Am rupt multe părechî de opincî.*

Adică o lucrare întreprinsă sau o călătorie fără ispravă, în care silința nu a lipsit.

7450 **Fie-care singur scie unde îl strînge opinca.**

A. PANN, *Ediț. 1889, p. 57; III, p. 71.* — HINȚESCU, p. 471.

*△ *Fie-care scie unde îl strînge opinca.*

P. ISPIRESCU. *Rev. Ist.* III, p. 382.—S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 248.—FR. DAMÉ, III, p. 156; IV, p. 117.—I. HOCIOTĂ, *c. Seliște, comit. Sibiu, Transilvania.*—P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Corbu, J. Olt.*

Veđi *Ciobotă, Cizmă.*

Fie-care își scie păsul său.

Saper dove la scarpa stringe ¹⁾.

Prov. Tosc.

Cada hum sente o seu ²⁾.

Prov. Port.

Selb weiss am besten, wo der Schuh drückt ³⁾.

Prov. Germ.

Every man kens best where his ain shoe binds him ⁴⁾.

Prov. Engl.

1) A scie unde gheta stringe.

2) Fie-care om simte (cunoșce) ale lui.

3) & 4) Fie-care scie mai bine unde 'l strînge gheta.

7451 *△ Il strînge opinca.

IUL, GROSOREANU, *dasc. c. Gal-
şa, comit. Arad.*—G. I. MUNTEA-
NU, p. 122.

Are vre-o supărare, vre-un necaz.

7452 * Strînge-ți țîruhile ¹⁾.

G. COYAN, *prof. c. Turia, Epir.*

Ca să poți merge mai îute și mai sigur. Grăbesce-te, nu
pierde timp.

7453 *△ A umblă cu opincă de fer.

Șezătore, II, p. 75.

A umblă mult și bine.

«Să fi umblat *cu opincă de fer* și uu găseai așa lucru».

7454 *△ Te-aū cam strînsîn chingă (chinci) bielele o-
pincă²⁾.

A. PANN, II, p. 145.—HINȚESCU,
p. 136.—DOBRE MARINESCU, *inv.*
J. Argeș.

Acelaș înțeles ca la No. 1075.

7455 *△ Il întinde ca pe o opincă scurtă.

A. PANN, III, p. 27.—HINȚESCU,
p. 81.—*Rom. Glumeț*, I, p. 55.—
DOBRE MARINESCU, *inv. J. Argeș.*

Vezi *Obvălă*.

Acelaș înțeles ca la No. 7429.

7456 A fi opincă hîrzobată.

POMPLIŢ, *Conv. Liter.*, XI, p. 30.

1) Strînge-ți opincile.

2) Din greșelă Pann scrie *chingă* și Hințescu *cinci*.

Om de nimic, o secătură.

7457 * Δ 'I-a pus opinca (ochinca).

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 832. —
E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.* — S. MIHĂILESCU, *Șezăt.*, II, p. 73. — C. BALLY, *c. Cărlomănesci, J. Tutova.* — DOBRE MARINESCU, *inv. J. Argeș.*

Veđi a *Incăltă.*

1° 'L a păcălit.

2° 'L a rușinat.

3° 'L a răpus, a rămas de nimica.

Il lui a rivé son clou.

Prov. Franc.

7458 * Δ A 'i pune (da cu) opinca în obraz.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Acelaș înțeles ca la No. 7457.

Veđi în *Calendarul pentru toți* pe 1896 o scenă, între Teodor Văcărescu Furtună și președintele sfatului orășănesc al Bucureștilor, care ne dovedește că această țicere nu eră o simplă metaforă acuma opt-șeci de ani, în urmă.

7459 * Δ A fi din opincă.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 7 & 13. —
FR. DAMÉ, III, p. 156.

A fi din țărani.

«In vatra *opincii* staă acoperite cu spuza ultării ș'a năpustirii portu, datinele, ghicitorile, credințele, basmele, visurile, și tot felul de numiri romănesci, și voinicia, mărirea veacurilor noastre trecute și urmele amarurilor unde vor ca fripți de sete, nepoți noștri, tóte cele spre desăvîrșirea și împlinirea némului romănesc». — JIPESCU.

OPINCAR

Veđi *Ceonicar.*7460 * Δ Opincar.GR. JIPESCU. *Opinc.*, p. 128.

Țeran purtător de opinci.

ÓRĂ

Veđi *Ceas.*7461 Óra imnă și-agudésce; timpul stă-n loc și se-
descurmă.¹⁾ANDREIŪ AL BAGAVŪ, *Cart. A-*
leg. p. 90.

Acelaș înțeles ca la No. 6846.

OROLOGIU

7462 • Orogliul la óra a două-spre-đece bate mai mult.

HINȚESCU, p. 137.

OTREP

7463 * Δ A ajunge otrep de vase.G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Om de nimic, fără caracter, fără vlagă.

OTRÉPA

7464 * A fi o otrépă.

Otrépă de om.

FR. DAMÉ, III, p. 168.

Acelaș înțeles ca la No. 7463.

1) Ora merge și lovesce; timpul stă în loc și odihnesce.

PĂCLIE

Veđi *Sat.*

PAĪPANÓGĂ

Veđi *Papaînógă.*

PĂLĂRIA

Veđi *Casă, Flóre, In-
telept, Pipă, S-ta Maria.*

- 7465 [△] Săracă pălărie
 Tu tragi tot a sărăcie;
 Dar căciula cea buhósă
 Aduce de dulce 'n casă.

B. P. HAȘDEŪ, *Etym. Magn.*, p.
 47 din c. *Orlat, Transilvania.*

Veđi No. 6646.

Țicere ciobănescă din Transilvania. Țăranul trăește mai bine și câștigă mai mult de cât omul de la oraș.

- 7466 * De s'ar fi apucat să facă pălării, toți ómenii
 s'ar fi născut fără cap.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Pentru omul fără noroc.

- 7467 *[△] A purtă pălăria.

IUL. GROȘOREANU, *dasc. c.*
Galșa, comit. Arad, Ungaria.

A fi mai mare în case. Se ȝice când mușierea poruncese în casă.

Porter culotte.

Prov. Franc.

- 7468 Până asvirlă cu pălăria după lună.

Conv. Liter., IX, p. 192.

Veđi *Căciulă.*

Până la îmbetare.

„Măncă și bé, până chiușea și cu pălăria după iunđ asvirlă“.

7469 *△ A lovit'o în pălărie.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.* — FR. DAMÉ, III, p. 175.

A'l pocnî in pălărie.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 463 & 565.

*△ M'ai plesnit in pălărie.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 150. — G. P. SALNIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

*△ Mě loviși in pălărie.

I. IORGULESCU, *inv. c. Baia-de-Aramă, J. Mehedinți.* — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

1° A atinge cu o vorbă înțepătore.

2° Când se trântesce o vorbă la nelocul ei.

3° A brodi rău o trebă, a păți ôre-ce.

7470 *△ A'și găsi pălăria.

GAV. ONIȘOR, *c. Dobrovăț, J. Vasluii.* — M. CANIAN, *public. J. Iași.*

1° Acelaș înțeles ca la No. 7316.

2° Când doi soți sunt răi de o potrivă.

7470_b *△ A scăpat pălăria pe apă.

G. ONIȘOR, *prof. c. Simila, J. Tutova.*

Acelaș înțeles ca la No. 6674.

PALAT

Veđi *Bordeiŭ, Colibă.*

PANGLICĂ

7471 * **A scóte panglice pe nas.**

A înşelá lumea.

Una din boscăriile pelulivanilor consistă în a scóte panglice din gură şi din nas.

PANGLICAR

7472 * **Panglicar.**LAZĂR ŞĂINEANU, *Semas.*, p. 348,
Dict., p. 588. — FR. DAMÉ, III, p.
181.

Înşelător, şarlatan. La origină scamator care scotea panglici pe nas.

PANTALONAR

7473 * **Pantalonar.**A. CANDREA, *Rev. Nouă*, VII, p.
473.Veđi *Surtucar.*Poreclă ce se dá între 1830 şi 1848, tinerilor cu idei înaintate şi revoluţionare care, pe lângă idei, adoptase şi portul străinilor. Aceştia, la rindul lor, trataŭ pe adversarii lor de *işlicari, giubeliă*, ş. c. l.

PANTOF

7474 **C'un pantof şi c'o opincă.**GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 108.Veđi *Papuc.*

Ne-pregătit, cu nepusă masă.

«De te-ar polti alte puteri dopolițe, va să joci, flămând, *c'un pantof și c'o opincă*, cum te-ar găsi». — JIPESCU.

S'enfuir un pied chaussé et l'autre nu.

Prov. Franc.

PĂNURĂ

7475 * A fi tot de o panură.

KARÓLY ÁCS, p. 83.

A fi toți de o potrivă.

Este de observat că :

La Firenza, postavurile mai próste se numeșu *panni oltramontani* sașu *franceschi*.

La Francesi în proverbul: *qui trop estent son mantel, la penne en ront*, cuvintul *penne* însemnăză : postav.

*Essi sono dello stesso conio.*¹⁾

Prov. Ital.

*Leisten geschlagen
Sie sind über einen.*²⁾

Prov. Germ.

*Egy húron pendülnek.*³⁾

Prov. Ung.

Iednaky tanec skaču.

Prov. Cec.

7476 De pánura cutáruí.

S. FL. MARIAN, *Tradiț.*, p. 124.

De felul.

«Căci pe timpul acela, nu era ca acuma, atáta óste invěțatá, câtá ar fi fost în stare să dee față cu óstea unuí împěrat *de pánura* celui turcesc».

1) Sunt însemnați la fel — Il sont frappés au même coin.

2) Tóte córdele (de la vióră) sună la un fel.

3) Sě aud clopotele în cer.

PÂNZĂ

Veđi *Di, Fată, Iernă, Mâncă, Materie, Muire, Nadă*, Cap. XII & XXII, c. *Pânză, Silință, Sirguintă, a Țese*.

7477 *△ Pânza nu se țesă fără spată.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiș, Banat*.

Pentru cele ne-apărat trebuincioase în anumite împrejurări.

7478 Cine a încurcat pânza trebuie să o descurce.

Bertoldo apud GASTER, Lit. Pop. p. 209.

Cine a făcut rău, trebuie să dregă.

7479 *△ A pus pânza după șură
Și n'ajunge bătetură.

E. MIHĂILESCU *stud. c. Băsesci, J. Fălciș*.

S'a întins mai mult de cât trebuia. Cu toate că s'a ferit dar s'a prins, c'a apucat-o toamna când, pe frig, nu pôte țese afară.

7480 *△ Pânză și nevastă noptea să nu ți alegi.

A. PANN, II, p. 72.—HINȚESCU, p. 140.—G. POBORAN, *inst. J. Ott*.

*Nici pânză, nici muiere să nu cumperi
la luminare că, și una și alta, la față
te înșală.*

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 464.*—
HINȚESCU, p. 140.

*Nici pânză, nici muiere să nu alegi la lu-
minare.*

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 326.*

Nici pânză, nici muiere să nu ieși la luminare.

I. G. VALENTINEANU, p. 46.

Pânză și soție să n'alegi noaptea.

GR. JIPESCU, *Lunea*, I, p. 262

Vezi *Materie*.

Căci, precum zice Francesul : *à la chandelle la chèvre semble demoiselle*.

*△
7481 Câtă pânză ai luat, apusul sórelui țe-o arată.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 36.—
DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pirvu-Roșu*, *J. Argeș*.

1° Adică cât ai muncit într'o zi (GOLESCU).

2° La bătrânețe se cunoște cât ai știut adună.

7482 La pânza urzită, Domnul ne dă bătătură.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 39.

Adică la lipsă și la orî-ce începere, Domnul ne ajută (GOLESCU).

Dieu donne fil a toile ourdie.

Prov. Franc.

7483 Ține-te, pânză, nu te rupe.

A. PANN, II, p. 72.

Ține-te, pânză, să nu te spîrgi.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 95.

*△
Ține-te, pânză, să nu te rupi.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 575.—
HINȚESCU, p. 140.—*Lum. Ilustr.*
II, p. 696.—P. ISPIRESCU, *Leg.* I,
1872, p. 180.—G. IONESCU, *inv. c.*
Brosari, *J. Mehedintzi*.—G. P.
SALVIŪ, *inv. c. Smulți*, *J. Covur-*
luii.—G. POBORAN, *inst. J. Olt-*

*△

Să te ții, pânză să nu te rupi.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfînt.* p. 82.—L. ȘĂINEANU, *Semas.* p. 350.—
DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Veđi a se Intinde, Pîrle.

1° Să țiece pentru cei ce vorbesc prę mult, ce nu le tace gura, și pentru cele rele, cãnd vin una dupã alta (GOLESCU).

«Ține-te pânză să nu te rupi, începurã certurile și pe urmã judecãțile».

2° Ieați inima în dinți și te pregãtesce de luptã. Se țiece mai ales cãnd e omul într'o greutate și nu scie ce mijlóce să întrebuințeze spre a scãpã.

3° Cãnd nisce inși se cęrtã saii se și bat.

«Joe, dupã ce se fãcu fãgãdãu mare, ręsturnã pe tat'seũ din scaunul domniei, se puse el în locu'i. apucã trãsnetele și fulgerile în mãnã, și apoi, *sã te ții pânză să nu te rupi!* cãci, pe cine cutezã să se scóle asupra lui, îl rostogoliã din înaltul cerului.»—ISPIRESCU.

*△

7484 Pânză ręu țesuta
Și vreme perdutã.

A. PANN, I, p. 10. — BARONZI, p. 57.—HINȚESCU, p. 45 & 140.—
N. MANOLESCU, *inv. c. Moviița, J. Putna.*

Acelaș înțeles ca la No. 94.

*△

7485 A dà pânza pe fuióre.

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci, J. Tutova.* — I. GH. SIMION, *stud. c. Bãsesci-Tãmășeni, J. Fãlcii.*

A pãgubi la un schimb.

A da lucru gata, sigur, ce'l ai în mãnã pe ceva ne-fãcut, problematic. Intr'un cuvînt a dà bun și a luã prost.

7486 *△ S'a încurcat pânza.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*, J. Putna.

Veđi *Ite*.

S'aü încurcat treburile.

7487 * A țese pânzele.

D-NA SM. LAMBRINO, J. Iași.

A pregăti o intrigă.

„*Ea a țesut toate pânzele*“.

Francesul țice cu acelaș înțeles, *ourdir une intrigue*.

7488 *△ Și-a găsit vremea a țese pânza!

GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*, J. Putna.

Când cine-va se apucă de o trebă în afară de vreme.

7489 *△ A legă gura pânzei.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 209; *Snóve*, p. 23. — EN. BĂLTEANU, *Lum.*, I, p. 87. — FR. DAMÉ, III, p. 181. — E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți*, J. Covurluii. — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*△ A prinde gura pânzei.

(G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți*, J. Covurluii.

1° A începe o trebă îndrumând'o pe o cale bună.

2° A începe o trebă, fără însă a o isprăvi.

3° A stă mai bine în treburile sale, a se îmbogăți.

«Tóte îi mergéu în de bine. Incepu și el a legă gura pânzei. Munca lui se vedea cum mergea înainte, și avea parte de ea». — ISPIRESCU, *Leg.* 209.

Acéstă ȃicere s'a năseut din munca țesutului pânzei. E greũ femeii până légă gura pânzei; pe urmă țese și mai pe apucate.

*△
7490 A fi pânză.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 63.

Adică la un gând, uniți.

«Puneți-vă sərbătorea toți la unire, pânză să fiți, rugați pe dregător ăla care o fi, și 'i ȃiceți!...».

*△
7491 A curge pânză.

V. FORESCU, c. *Folticenii*, *J. Suciava*.

Adică fôrte dêsă.

«Plóiea curgea pânză ca șiroiul».

*
7492 Pânză înălbită.

FR. DAMÉ, III, p. 181.

Pentru un lucru fôrte curat.

PAPAINÓGĂ

*△
7493 A merge în papainóge (paipanóge).

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A merge vesel și sărind, par'că ar sburá.

PAPUC

Veđi *Drac*, *Géba*, *Muc*,
Pară.

*△
7494 Cel încălțat cu papuci nu cunósce pē cel cu opinci.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 76.—
H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*, *J. Doroheiú*. — DOBRE MARINESCU,
inv. c. Pîrvu-Roșu, *J. Așgeș*.

Să ȳdice pentru cei mari, ce să fac că nu cunosc p  cei mici (GOLESCU). Arată fudulia celui bogat, fa  de cel sărac.

7495 * $\triangle$ Intr'un papuc  'o opinc ,
Lipa, lipa, nea Stănică.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 45; I, p. 155.—HINȚESCU, p. 140.—DOBRE MARINESCU, *inv. c. P rvu-Ro u, J. Arge .*

Ve i *Pantof.*

Pentru cel lene .

7496 Mai bine să ' i spargi papucii d  c t să'i  ii
 nv li i.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 107.

Să ȳdice pentru cei sg rci i, ce nu vor să umble, ca să nu ' i spargă  nc l amintele (GOLESCU).

7497 * $\triangle$ Po i să mergi cu papuci galbeni.

G. P. SALVI , *inv. c. Smul i. J. Covurlui .*

A a 'i de curat pe jos. Boerii cei mari purta  odinioră me ii sau papuci galbeni.

On irait en pantoufles en ce lieu.

Prov. Franc.

7498 Mai bine cu papuci c rpi i d  c t cu piciorul gol.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 107.

Să ȳdice pentru cei iconomi, ca să nu r m ie cu totul în lipsă (GOLESCU).

7499 * Dooă cicioare tru un  papu   nu intră.¹⁾

ILIE GHIGU, *prof. c. Arminci , Epir.*

1) Două picioare intr'un papuc nu intră.

Veđi *Domn, Sabie*.

Adică două stăpâni nu pot fi într'un loc.

7500 L'ai călcat pe papuc, foc țe-ai aprins în capul tēu.

JORD. GOLESCU, *Mss.* II. p. 38.

Veđi *Picior*.

Adică ai dat pricină de gâlcēvă (GOLESCU).

7501 * A'și pierde papucii.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 145. — *Conv.* XII, p. 235. — DIM. OLLĂNESCU, *Pe Mal. Gârl.*

A muri.

«Cât p'aci eră să'și pērđă papucii».

Il a laissé ses houseaux.

Prov. Franc.

7502 * A o șterge la papuc.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 47; *Conv.*, IX, p. 456. — P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 47. — L. ȘĂINEANU, *Arh. Ist.* III, 219; *Semas.*, p. 357. — FR. DAMÉ, III, p. 182. — POBORAN, *inst.*, J. *Olt.*

*
A o luà la papuc.

A se porni, a plecà, a fugi.

7503 * A'și luà papucii.

· Acelaș înțeles ca la No. 7502.

7504 *△ A'i dà papucii.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți J. Covurluii.* — AL. MIHĂILESCU, *inv. c. Bușteni, J. Prahova.*

A'l goni de unde-va, a'l depărtă dintr'o slujbă.

7505 *△ A bate (tocă) la papuc.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Veđi *Pingea, Talpă.*

A cheltui în jocuri și petreceri.

7506 *△ A fi (pune. ține) sub papuc.

N. GANE, *apud. DAMÉ, III, p. 182* — G. POBORAN, *inst. J. Olt.* — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.* — IUL. GROȘOREANU, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Îi poruncesce femeiea.

Etre sous la pantoufle de quelqu'un.

Prov. Franc.

7507 A pune pre cine-va cu picioréle într'un papuc.

BARONZI, p. 206.

PAPUGIŪ

7508 * PapugiŪ.

I. CARAGIALE, *Nopt. Furt. Act. I, sc. 1.* — A. CANDREA, *Rev. Nou. VII, p. 407.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Inșelător, viclén, care scie să potrivescă vorba saŭ fapta spre a isbuti.

În vechime se numea la noi *papugiŭ*, și chiar astă-đi pórtă la Turci numele de *ceauș* saŭ *papugi* (*babugi*), trimisul care avea poruncă să ridice și să aducă la domn pe un boer pírit saŭ urmărit pentru vre-o greșelă. Adusul eră în urmă osindit să plătescă ostenelă și despăgubirea cuvenită acestui trimis, adică să'i *dé de ciobote*.

PAR

Veđi, Cioră, Dinte,
Gard, Cap. X, c. Par,
Vrabie.

7509 *△ Aï sărit din par în par,
Și-aï dat peste naș cotar.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Co-*
mănița, J. Olt.

Acelaș înțeles ca la No. 7075.

7510 *△ Cine sare din par în par, tot îi dă unul prin cur.

HOCIOTĂ, *stud. c. Siliște, comit*
Sibiū, Transilvania.

*△ Cine alérgă între pari se întépa în unul.

V. FÖRESCU, *c. Folticenî, J. Su-*
căva.

*△ Cine sare pari mulți odată se întâpă în-
tr'unul.

Semin. Buc. Cl VIII prin P.
GÂRBOVICEANU, prof.

*△ Cine sare pari mulți îi dă câte unul în cur.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci,*
J. Vâlcea.

*△ O sărit până 'i-o intrat un par în cur.

IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c.*
Galșa, comit. Arad, Ungaria.

*
Cari alagă di par în par, parlu l'întră
'n cur.¹⁾

I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir.*

1) Cine alérgă din par în par, parul îi intră în cur.

Veđi No. 7075.

Cine nu se astimpără, pate câte ce-va.

7511 Parul se înfige cu căpătâiul în pămînt.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 51.

Adică partea cea mai tare se pune temelie (GOLESCU).

7512 *[△] A'i dà cu parul în cap.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Simila, J. Tutova.*

A'l omori, a'l nimici, a recurge la forța brutală în lipsa unor argumente mai temeînice.

«Orî-cum ar fi, nu poți să'i dai cu parul 'n cap».

7513 * Parlu cu cât 'l bați, cu ahtând intră ma năuntru.¹⁾

G. ZUCA, *stud. c. Berat, Albania.*

O idee, o părere, cu cât o repeți mai mult cu atât mai bine intră în mintea celor-l-alți.

7514 *[△] 'I-a pus parul la ușa.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 164. — DOBRE MARINESCU, *inv. J. Argeș.* — I. GH. SIMION, *stud. c. Băsesci-Tămășeni, J. Fălciu.*

A'î pune secestru; a'î scôte averea în vînzare.

Odinióra când vrîi să puî secestru pe o casă, saū averea dintr'însa, băté un par înaintea ușei precum astă-đi se pune sigiliu.

«După ce că-ți plătesc chiria regulat, apoi vrîi să-mi puî și parul la ușă». — ISPIRESCU.

7515 * Cât frunza 'n par.

V ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 254.

1) Parul cu cât îl bați, cu atât intră mai năuntru.

Acelaş înţeles ca la No. 1656.

7516 Ca cióra 'n par.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 620.

Acelaş înţeles ca la No. 1658.

«Şi fiind-că eră cam fudul, s'ar fi fudulit în ştreang ca cióra n par». -- *Doi Morţi vii.*

*△
7517 A luà par.

D-NA M. JUVARA, c. *Săraţeni, J. Tutova.*

A se luà la bătae.

PĂRETE

Veđi *Perete.*

PÂSLĂ

Veđi *Curaj.*

7518 Obraz de pâslă.

Drapelul (ziur), I, No. 285.

Adică gros de obraz.

PAT

Veđi *Bolnav, Inalt, a se Intinde, Mirésă, Muşiere, Nevoe, Vădană, a se Zori.*

*△
**7519 Toţi câinii bat,
Dar el şede 'n pat.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoi, comit. Bihor, Ungaria.*

Nevésta lui sé ţine cu tot satul şi numai el nu o scie.

7520 Lasă'l în pat, lasă'l pē pat, sé cacă în pat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 39.

Să ție pentru cei obraznici, arătându-ne că nu trebuie să le dăm obraz (GOLESCU).

7521 Eū ție-am dat voe în pat, și tu m'ai băgat sub pat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 7.

Să ție pentru cei obraznici (GOLESCU).

*△
7522 Lasă-mē subț pat, lasă-mē în pat.

A. PANN, III, p. 34.—D-NA E.
B. MAWR, p. 32.—I. G. VALENTI-
NEANU, p. 31.

*△
*Lasă-mē în casă, lasă-mē sub pat, lasă-
mē în pat.*

BARONZI, p. 62.—HINȚESCU, p.
29.—V. FORESCU, c. *Folticeni*, J.
Sucăava.

*Ba lasă-mē în casă, ba lasă-mē sub pat,
ba lasă-mē în pat.*

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p.
83—84.

*△
*Lasă-mē sub pat, lasă-mē în pat, până se
urcă și în cap.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci*,
J. *Vâlcea*.

Se ție despre cel obraznic și lacom care, avēnd voe la un lucru, se înădesce mai departe.

SNÓVĂ

Un călător inoptând într'un sat se rugă de o femeie să 'l lase să tragă la casa ei. Acesta nu vru de odată căci bărbatu 'l lipsia, dus după treburi, dar la urmă se învoi ca călătorul să dormă în tindă. Dintr'una într'alta, tot vaetându-se de frig, se rugă de nevēsta ca să

'l primescă întâiu în casă, pe urmă sub pat, și în sfârșit într'un colț al patului. Dar nici cu atâta nu se mulțumi și, vădând bunătatea femeiei îi ceru, în cele din urmă, ca să se culce lângă dînsa ca să se încălzească mai bine. Nevêsta supêrată foc de așa îndrăsnelă și nerușinare chemă pe Grivei și 'l dete din casă afară, cu alaiū.

*Cui plus licet quam par est, plus vult quam licet*¹⁾.

Prov. Lat.

*Non introdur l'asino in sala, che poi ti manderà fuori e della sala e della camera*²⁾.

Prov. Ital.

*Lässest du Einen in's Haus kommen, so kommt, er dir bald in die Stube*³⁾.

Prov. Germ.

*Hvem Du indlader i Dit Huus, kommer i Din Stue*⁴⁾.

Prov. Dan.

7523 Cine dórme pē pat móle nu dórme în odihnă.

LORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 83.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 151.

Adică cei mari, ce dē multe griji nu pot dormi în odihnă (GOLESCU).

7524 *△ Ajungī la patul altuia, cum țī-e voia nu poți dormi.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 175.—
DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

1) Celui cărui i se dă voe să facă mai mult de cât are drept, vrē să facă mai mult de cât i se dă voe.

2) Nu băgă măgarul în tindă, căci pe urmă te va dă afară și din tindă și din odae.

3) Dacă lași pe cine-va să intre în casa ta, în curînd va intra în odaia ta.

4) Pe cine poftesci în casa ta, acela va intra în odaia ta

*Ajunși în patul altuia, nu poți dormi cum
ți-e voia.*

A. PANN, I, p. 136.—HINȚESCU,
p. 142.

Veți *Casă, Masă*.

Nicărei ca la casa omului.

*Qui dormit in lectu anzeno, non dormit quantu
querel¹⁾*

Prov. Sard.

*Wer will meiden Ungemach, Bleibe unter sei-
nem Dach²⁾.*

Prov. Germ.

*Dhem som wil lefwa i gott maak, han sittie
hemma under Taak³⁾.*

Prov. Sued.

7525   Și 'n pat și c'ochii pe foc,
'I se pare tot un loc.

A. PANN, I, p. 94.—HINȚESCU,
p. 142.

*△

*Să 'l pui ori în pat, ori cu ochii la foc,
el tot una gândesce.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J.*
Putna.

Pentru cel norod.

7526   *△   Ca d'an dă tine
Mulți subt pat la mine.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 25.—
DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrcu-
Roșu J. Argeș.*

1) Cine dorme în pat străin, nu dorme când vrea.

2) & 3) Cine vrea să trăiască liniștit, trebuie să trăiască în casa lui.

Să ȃice, spre ne-cinste, cĂtre cei ce sĂ mĂndresc (GOLESCU).

7527 * Δ A 'l bĂgĂ sub pat.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna*.—FR. DAMÉ, III, p. 194.

Il bagă sub pat, și'l pune să cĂnte cocoșesce.

A. PANN, II, p. 125. — HINȚESCU, p. 8.

1° A infricoșĂ pre cine-va.

2° Se ȃice mai ales cĂnd e bĂrbatul sub papucul nevetei.

7528 * Δ NicĂ în pat, nicĂ sub pat.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Veđi *Car.*

Pentru omul vecinic ne-mulțumit.

7529 * Δ S'a dat jos din pat ĂntĂiĂ cu picĂorul stĂng.

I. PUȘCARIĂ, *stud. c. Poiana-MĂrului, comit. EdgĂraș, Transilvania.*

Acelaș Ănțeles ca la No. 4514.

PĂTURĂ

Veđi *a se Intinde.*

A PEPTENĂ

Veđi *a PieptenĂ.*

7530 * Δ A peptenĂ pre cine-va.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 148.

Veđi *a ScĂrmĂnĂ.*

A'l bate.

«L'a *peptenat* de Ți-ău mers petecele». — CREANGĂ.

PĚR

Veđi *Fir*.

7531 *△ In doi perĭ.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 36. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 9. — A. DE CIHAC, I, p. 200. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 166.—DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pirvu-Roșu, J. Argeș.*

Veđi *Vorbă, Ochiu*.

Pentru un lucru ne-hotărit, indoelnic, cam cu două înțelesuri. *Mi-a răspuns cam în doi perĭ*, nu mĭ-a dat un răspuns hotărit. Um om *umblă* în politică *cam în doi perĭ*, când se dă pe lângă toate partidele.

Acastă locuțiune vine de la cuvintul *stofă în doi perĭ*, adică o ștofă țesută cu fire de două fețe deosebite, și ast-fel lucrata ca să se obțină ceea-ce se mai numesce *stofă ca gușa porumbelului* său, în limba francesă, *étouffe changeante*.

7532 *△ A stă în doi perĭ.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

La indoiělă, ne-hotărit.

7533 *△ A fi în doi perĭ.

BARONZI, p. 42. — D-NA Z. JUVARA, *c. Fedestĭ, J. Tutova*. — I. CREANGA, *Pov.* p. 166.

1° Adică bét. Se aude mai mult în Moldova.

7534 De-a fir a pĕr.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 98 & 219. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 594.—S. I. GROSSMANN, *Dicț.*, p. 250.—A. DE CIHAC, I, p. 51.—I. CREANGA, *Pov.* 223; *Amint.*, p. 74. — FR. DAMÉ, II, p. 25.

De fir a pěr.

V. A. URECHE, *Conv. Liter.*,
XXI, p. 572.

* *Din fir în pěr.*

G. I. MUNTEANU, p. 122. — A.
DE CIHAC, I, p. 200. — FR. DAMÉ,
III, p. 202. — I. SBIERA, *Pov.* p.
302.

*△ *Din fir până 'n pěr.*

C. BUNGEȚIANU, *inst. c. Cosovăț,*
J. Mehedinți.

Veđi *Fir.*

1° Cu de-aměruntul.

«Tóte cuvintele lupului *de-a fir a pěr* povesti». — DIM. CANTE-
MIR, p. 98.

2° Cu cea mai mare scrupulositate, băgare de sémă.

«A cercetă un lucru *din fir până 'n pěr*».

3° Intocmai.

«A urmat *din fir în pěr* cum a ڃis moșneagul». — I. SBIERA.

*A pelo, a pelo.*¹⁾

Prov. Ital.

PERDEA

Veđi *Casă, Ochiu.*

7535 *△ A'ı pune perdea la ochi.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

1) Din fir în fir.

A'î pune perdele la ochi.

S. I. GROSSMANN, *Dicț.*, p. 85.—
FR. DAMÉ, II, p. 203.

'I-a pus perdelele la ochi.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, *Edit.* 1872,
p. 175. — HINȚESCU, p. 143.

Veđi Cap. V, c. *Perdea.*

A înșelă pre cine-va, a'î împedică de a vedé lucrurile cum sunt.

7536 * **Cu perdea.**

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 50.—
FR. DAMÉ, III, p. 203.—I. BANESCU, *prof. J. Roman.*

* *Fără perdea.*

D-NA S. NĂDEJDE, *Nuv.* p. 15.

* *Cu perdea ori fără perdea ?*

D. C. OLLANESCU, *Teatr.* I p
19.—G. DEM. TEODORESCU, *Poes.*
Pop. p. 120.

1° *Cu perdea*, înseamnă :

a) prin aluși, și cum ȕice Francesul, à *mots couverts.*

«*A vorbi cu perdea.*».

b) nu într'un mod fățis.

«Omu și ađi este robu omului, chiar în țerile ȕise luminate, însă este o sclavie *cu perdea.*».—JIPESCU.

2° *Fără perdea*, adică pe față, pe șleaű, fără încunjur.

«A spus lucru pe față, *fără perdea.*».

3° *Cu perdea ori fără perdea ?*

În jocul păpușelor, la Vicleim, se întrébă daca adu narea do-

resce ca să se vorbescă *cu perdea ori fără perdea*, adică într'un mod cuviincios sau ba, cu sau fără cântar de bună cuviință la gură. De aci se trage și dicerea.

Ia 'ntrebați boferii și cucónele
Cum să jucăm păpușele ?
Așa ori așa,
Cu perdea ori fără perdea.

7537 * A 'l luă cu o perdea mai sus.

M. CANIAN, *public. J. Iași.*—
D-NA Prof. SION, *c. Bêrlad, J. Tutova.*

A 'l luă repede cu vorba, a 'i-o luă înainte, a 'i tăia apa de la móră.

7538 * A dà cui-va o perdea.

A. de CIHAC, II, p. 605.—G.
ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

A'l certă, a'i dà o răfuială.

7539 A se dà după perdea.

FR. DAMÉ, III, p. 203.

A se ascunde, a lucră într'o afacere pe ascuns, fără ca a-mestecul nostru să fie bănuít.

7540 * A ridică perdeoa.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșani, J. Putna.*

A dà lucrurile pe față, a spune pe șleaú, etc.

Lever le voile.

Prov. Franç.

PERETE

Veđi *Burete, Cadră, Cap, Casă, Comedie, Cruce, Ederă, Muscă, Nucă Orb.*

7541 *△ Păreții aũ urechi.

V. HARAM, *inv. c. Grivița, J. Tutova*.—T. SPERANȚIA, II, p. 74.

*△ Păreții casei aũ urechi.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii*.

*△ Și păreții aũ urechi.

IUL. GROȘOREANU, *dasc. c. Gașa, comit. Arad, Ungaria*. — D. POPOVICIŪ, *dasc. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria*.—E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii*.

Păreții aũ urechi și fereștile ochi.

I. CREANGA, *Pov.*, p. 21.

*△ Păreții aũ urechi și ferestrele gură.

ILIE TRIFU, *stud. c. București, J. Ilfov*.

*△ Și peretii aũ urechi, precum și gardurile aũ ochi.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea J. Dorohoi*.

Pădurele aũ urechi și huditioși păreții de pेत्रă ochi aũ.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 73

Gardul are ochi, și zidul urechi.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 6; 1, p. 21.—HINȚESCU, p. 168.—D-NA E. B. MAWR, p. 94.

*Gardul ocl̄i p̄ote s'facă, murlu urecl̄i p̄ote
s'tindă.¹⁾*

ANDREI AL BAGAV, *Cart. Aleg.*
p. 99.

Veđi *Gard*.

Acelaş înţeles ca la No. 940.

Staterii paries.²⁾

Prov. Lat.

Les murs ont des oreilles.

Prov. Franc.

7542 *△ D'aia face omu patru pereţi, ca să se acioleze
şi cei străini.

A. ILIESCU, c. *Sărdanu, J. Dîm-*
boviţa. — Etym. Magn. p. 188.

Arată firea primitoră a Românului.

7543 Mănuşiţă mórta
Cine mi te pórtă?
Taica burete
Tup de părete.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiit,*
Banat.

O dicere pe care obicnuesc a o folosi părinţii saū cei mari, luând mână copiilor şi legănând'o într'o parte şi într-alta. La cuvintele „*tup la părete*“ daū cu ea de părete saū de alt obiect, în jucărie.

7544 * A vorbì între patru păreţi.

LAURIAN & MANIM, II, p. 589.—
FR. DANÉ, III, p. 183.

Veđi *Ochii*.

Adică taīnic.

1) Gardul ochi p̄ote să facă, zidul urech̄i p̄ote să întindă.

2) Zidul lui Stateriū.

Emplâtre sur une jambe de bois.

Prov. Franc.

7553 * S'o pui în părete.

H. JUVARA, c. *Bêrlad*, J. Tutova.

Veđi *Cadră*.

Atât e de frumósă.

7554 * A remâné (ca) scris pe părete.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 143&319.—
FR. DAMÉ, III, p. 186.—G. POBO-
RAN, *inst. c Slatina*, J. Olt.

Veđi *Tabloă*.

A remâne incremenit de frică saă de mirare.

«Impăratul și ómeniđ din cetate se părėu a fi *scriși pe părete*, atât îi înmărmurise frica.»—ISPIRESCU, p. 319.

PERNĂ

Veđi *Bolnav*, *Bôld*.

7555 * A muri fără pernă (perină) la cap.

P. BUDIȘTEANU, *maior*, J. Il-
fov.—GAV. ONIȘOR, *prof. Bêrlad*,
J. Tutova.

1° A muri singur și în sărăcie mare.

2° Se đice de omul care nu va muri în patul lui, ci va fi omorît de alții.

PERSIC

7556 A dat'o după persic.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1297.

Veđi *Mersic*.

Acelaș înțeles ca la No. 7340.

— Nu te am vėđut eă când le-ai furat ?

— În adevěr ar puté crede cine-va că le am *dat după persic* ; însă mă gıur, să n'am parte de ele, dac'am avut de gând să le... să le...

PERUCĂ

7557 Cel cu perucă nu cam heretisește.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 77.

Adică cel vinovat nu cam grăiește, ca să nu se prință (GOLESCU).

PEȘCHIR

7558 ^{*△} Cum e peșchirul și mundirul.

P. GĂRBOVICEANU, *prof. cl. VII, Semin., J. Gorj.*

Pentru cei cari se potrivesc, mai ales la căsătorie.

PETEC

Vezi *Petic.*

PETIC

Vezi *Blană, Gură, Sac.*

7559 ^{*△} Intinde petecul numai cât ajunge, căci se rupe.

Z. G. NEGOESCU, *inv. c. Jideni, J. Rîmnicu-Sărat.*

Nu încercă peste puterile tale.

7560 ^{*△} Din petece căptușală
Mare greșală.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 89.—
DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Adică meremet cu vecheturi, mai multă pagubă (GOLESCU).

7561 ^{*△} Iși găsește gaura petecul.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi *Sac.*

Când doi inși se potrivesc, mai ales la rele.

7562 * A cöse petic la petic.

A fi stringător, sgârcit.

7563 *△ De 'i-a mers petecele.

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 38; *Pov.*, p. 148. — SBIERA, *Pov.*, p. 37. — E. I. PATRICIŪ & G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Arată repediciunea, zorul și anume:

1° A fi bătut fără milă.

«L'a snopit de 'i-a mers petecele».

2° A jucă cu foc.

«Jucă de 'i mergeà petecele».

7564 *△ A'si dà în petic.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 654. — GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.*, p. 19. — FR. DAMÉ, I, p. 332; III, p. 207. — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

*△ A'si dà in petec.

N. POPESCU, *Calend.* 1877, p. 14. — E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.* — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*△ Și-o dat in petice.

I. TEODORESCU, *inv. c. Cotârğaș J. Suciava.*

Veđi *Țigan.*

1° A se întorce la o vechie deprindere rea; a'și arătă firea cea ticăloasă, a veni la obirșia sa.

2° A'și dà pe față neghîobia.

«Cătă-va vreme se purtă bine, dar peste puțina, își dete în petec». — N. POPESCU.

7565 *△ A'l face petecă.

D-NA Z JUVARA, c. Fedesci, J. Tutova.

A'l ocări rău, a'l face de risul lunei.

7566 *△ A se face (a fi) petecă (petică).

GAV. ONIȘOR, prof. c. Slobozia J. Tutova.

1° A se muia, de frică.

2° A fi fără vlagă.

PETICOS

7567 * Peticos.

Adică copil în fașe. Se dice celui care se întinde la lucruri ne-potrivite pentru vrista lui.

PÉTRĂ

Vedî *Fată, Inimă*.

7568 *△ Două pietri (pietre) tari nu pot măcină bine.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 100; III, p. 16. — HINȚESCU, p. 47. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 162. — *Semin. Buc. cl VII, prin* P. GĂRBOVICEANU, prof.

* Două petre (petri) tari nu pot măcină.

BARONZI, p. 60. — HINȚESCU, p. 144. — GR. POIENARU, *ing. J. Buzăi*.

Două petri tari macină bine.

KÁROLY, ACS, p. 79.

*△

Două petrii tari nu pot măcină bine.

V. SALA, *dasc. c. Măgura, comit. Bihor, Ungaria.*

*△

Două petrii tari nu fac fărină bună

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiș, Banat.*

*△

Două pietre tari nu fac mălaiș.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr., J. Putna.*

1° Doi ămeni, de o potrivă puternici săi deștepti, nu se pot învinge lesne.

2° Doi inși având caractere grele, nu pot trăi împreună.

3° În căsnicie, ca să mergă lucrurile bine, trebuie ca unul din soți să fie mai domol.

Duro con duro non fà mai buon muro.¹⁾

Prov. Ital.

Zwei Harte Steine mahlen nicht gut.²⁾

Prov. Germ.

To hār Stien mæl il gāt³⁾

Prov. Dan.

Dva tvrdé kamene nedobre mel.⁴⁾

Prov. Teec.

Két kemény kő nem jól őröl.⁵⁾

Prov. Ung.

1) Tare cu tare nu se face zidu bun.

2) 3) 4) & 5) Două pietre tari nu macină bine.

7569 *△ Trebuie să macine pétra, ca să curgă la piscoaie.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 114.—
DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Adică trebuie întâi să muncim, apoi să așteptăm să dobândim (GOLESCU).

7570 Pétra care nu e bună
Rău macină tot-dé-una.

A. PANN, II. p. 27.—HINȚESCU,
p. 144.

*△ Pétra care nu e bună macină rău.

DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

*△ Pétra ră, ră făină face.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Cu un lucru rău, rău te slujesci; se dice, mai ales, pentru omenii stricați de la cari nu poți aștepta nimica bun.

7571 *△ A fi pétră de móră în casă.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluii.*— I. CREANGĂ, *Pov.* p. 284.

Vezi *Fată, Pétră.*

Se dice pentru fetele cari rămân, ne-măritate, în casa părinților.

«Pentru babă, fata moșnégului eră *pétră de móră în casă*».—CREANGĂ.

7572 Ca o pétră de móră.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 50.

Adică greū.

PÉTRĂ

Vezi *Sonătos*.

7573 Pétra din zidire, cu vreme, iară la zidire să pune.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 304.

1° Pentru nădejde în viitor. Omul, în vremurile de restriște, să nu pėrdă speranța, de a se vedé iarăși cum a mai fost.

2° Acelaș înțeles ca la No. 7574.

7574 * Chétra bună la coahe s'bagă ¹⁾.

D. A. MILESCU, *c. Gopeși, Macedonia*.—XENOFONTE CAPSALE, *c. Pırlepe, Macedonia*.

* Chétra di chiușe éra tu chiușe va s'ducă ²⁾.

C. IONESCU, *inv. c. Nevésta, Macedonia*.

1° Slujbele marí sunt pentru ómenii de valóre.

2° Omul de ném bun are tot-dé-una speranță de un viitor mai bun de cât alții.

7575 Pétra ce n'aũ socotit'o ziditoriĩ, aceea s'aũ pus în capul unghiului.

LORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 52, Asem. p. 196*.

Adică pė cel ce nu 'l bagă nimenĩ în sémă, acela ajunge mai mare și mai destoinic (GOLESCU).

7576 Pétră cu pétră, fără var, nu ne face zidul bun.

LORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 52*.

Adică ıute cu ıute, fără înduplecare nu se pot învoi (GOLESCU).

1) Pétra bună la colț să pune.

2) Pétra din colț, iarăși în colț o să mėrgă.

7577 Pétra după sfóră s'o aședî la zid, iar nu sfóra
după pétră, că te înșelî îndată.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 111.

Adică urmare după dreptate, iar nu dreptate după urmări
(GOLESCU).

7578 Să nu rămâe pétră pre pétră.

N. MUSTE, *Letop. Mold.* III, p. 86.

Să strice, să dărime totul.

«Că Munteni, ca nisce tiranî, numaî pentru norocirea lor pur-
taî grija, érá în țera nóstră să nu rămâe pétră pre pétră să nevo-
ieaî».—N. MUSTE.

Ne pas laisser pierre sur pierre.

Prov. Franc.

PETROIŪ

7579 *△ Aștéptă dumné-ta pâ'n' s'a cóce petroiū.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluii.

*△ Las' să se cócă petroiū.

CATRINIŪ, *stud. c. Rădii, J.*
Vasluii.

Să nu ai nici o nădejde.

A PIEPTENA

Veđi a Peptenă.

7580 * A 'și pieptenà stilul.

L. ȘĂINEANU, *Dict.* p. 614.

A scrie cu îngrijire.

A SE PIEPTENĂ

7581 * Δ Satul arde și baba se péptenă.

C. POSSA, *stud. Scol. inv. c. Humulești, J. Némțu.*—A. GOROVEI, *J. Suciava.*

Satul arde, baba se piaptănă.

P. IPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 164.*

Satul arde, baba se péptenă.

HINȚESCU, p. 7.

* Δ Satu arde, baba se peptenă.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*—IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

*Veđi a Bé, a se Gătî,
Cap. IX, c. Légăn,
a se Lă.*

Când unul nu vré să scie de păsurile altuia.

7582 Satu plânge, baba se péptenă.

G. I. MUNTEANU, p. 31.

Acelaș înțeles ca la No. 7581.

7583 * Hóra s'npâdà, móșea s'chiptinà¹⁾.

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonia.*

Acelaș înțeles ca la No. 7582.

7584 * Δ Arde casa și baba se peptenă.

I. BOLDEA, *c. Orihalna, comit. Tîrnava-Mare, Transilvania.*

1) Satul se jefuia, baba se pieptenă.

*
Casa arde, mósa s'chéptină.

D. DAN, *stud. c. Nevésta, Macedonia.* — META CONSTANTIN, *stud. c. Molovište, Macedonia.*

Acelaş înţeles ca la No. 7583.

7585 *△ *Lumea piere, şi ea se piaptănă.*

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 41.* — V. FORESCU, *J. Folticeni.* — GR. ALEXANDRESCU, *magistr., J. Putna.*

*△
Lumea pere şi baba se péptănă.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulţi, J. Covurluii.*

Lumea pere, baba se péptănă.

C. NEGRUZZI, I, p. 251.

1° Să ăice când, în cele mai mari primejdi, muierile staă pe gătelî (GOLESCU).

2° Acelaş înţeles ca la No. 7584.

7586 *Ţera piere şi éa se piaptănă.*

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 95.*

Să ăice când, în primejdiile cele mari, aflându-ne, noi atunci ne înveselim, şi mai ales muierile (GOLESCU).

PĪEPTENE

Veđi *Barbă.*

PINGEA

7587 *△ *A pune pingéoa cui-va.*

S. I. GROSSMANN, p. 38. — FR. DAMÉ, III, p. 217 & 297. — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*
A pune pingele cui-va.

BARONZI, p. 40. — HINȚESCU, p. 27. — S. I. GROSSMANN, *Dicț.*, p. 50 & 157. — L. ȘĂINEANU, *Arh. Ist.* p. 222.

Vezi *Cârpaciū, a Potcovi.*

1° A amăgi pre cine-va, a'l potrivi bine, a'l înșelă, a'l potcovi.
2° A'l fură.

«Spătarul Pingelescu, om ce se siliă să nu desmință pronumele sēū....». — FILIMON.

*△
7588 A'ī dā pingéua.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A'ī respinge o cerere și a'l goni.

*△
7589 A bate la pingea.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Vezi *Papuc, Talpă.*

A cheltui în jocuri și petreceri.

*△
7590 A ține la cine-va ca la pingele.

ST. DEMETRESCU, *elev, Sc. Inst. c. Balș, J. Romanați.*

Adică foarte puțin și chiar de loc.

A PINGELUI

*
7591 A pingelui.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

*
A pingeli.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaş înţeles ca la No. 7587.

PIPĂ

Vedî *Lulea, Malaii.*

7592 * Δ Nu ajunge nici o pipă de băgău.

IUL. GROFŞOREANU, *dasc. c. Gal-
şa, comit. Arad, Ungaria.*

Adică foarte puţin.

7593 * Δ Pipă (lulă) cu cintură,
Mălaiu nu 'i la gură.

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoi-Bă-
resci, comit. Bihor, Ungaria.*

Pentru cel fălos, fudul însă lipit de sărac.

7594 * Δ Pipa, pălăria şi totă gospodăria, ulciorul şi
schimburile, să nu le uitaţi a-casă.

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Schiopeni,
J. Fălciu.*

Arată sărăcia satelor.

Acastă dicere, foarte veche, reamintesce acele vremuri de restrişte când, vestindu-se sosirea Turcilor sau a Tătarilor, fiecare 'şi ridică avutul şi se adăpostia la munţi sau prin păduri.

PÎRLEAZ

Vedî *Gard, Necaz.*

7595 * A sări pîrleazu.

GR. JIPESCU, *Opînc., p. 41.*

A avé purtare rea.

«Fă, cuscră, ce făceti când eraî mai tinăre? Te tăvăliaî pe unde era Iérba mai mare, ori te pitiaî p'în porumburi şi săriaî pîrleazu?» —
JIPESCU.

7596 * Δ A fi (a'l face) iepure de pîrleaz.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi *Iepure.*

Acelaş înţeles ca la No. 1924 & 1925.

PIROSTII

7597 * Δ A pune pirostiile în (pe) cap.

DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.* — G. POBORAN, *inst. J. Olt.* — FR. DAMÉ, III, p. 219.

A pune pirostriile (pe cap).

BARONZI, p. 45. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 232; *Leg.*, p. 233 & 353.

A se căsători.

«D'apoi când află tată-său că fie-sa are să fie mumă, fără să fi pus pirostiile pe cap? se făcu foc şi pîrjol». — ISPIRESCU, *Leg.*, p. 353.

PIROSTRII

Veđi *Pirostii.*

PISCOIŪ

Veđi *Pétră.*

PLAPUMĂ

Veđi *a se Intinde, Păduche, Purice.*

7598 * A trage plapuma.

Maior P. BUDIŞTEANU, *J. Ilfov.*

Veđi *Tol.*

A'și lua partea cea bună, în tóte.

Odinióră se culcau mai mulți ómenī într'un pat și sub aceeași plapumă. Acest obiceiū, care a mai rēmas pe alocurea, la țeră, a dat nascere đicerīi care ne ocupă.

Tirer à soi la couverture.

Prov. Franc.

PLÓCILĂ

7599 * Va-o spun ș-a plócilei.¹⁾

I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir.*

O să spun până oiū muri, ce am tras.

POD

Veđi a Atirná, a Căde, Casă, Dumneđeū, Ladd, Mósă, Cap. XI, c. Pod.

7600 *△ Hodor, hodor și în pod nimica.

G. MADAN, *c. Trușeni, țin. Chișeněū, Basarabia.*

Fudul și sărac.

7601 *△ Culcă-te în pod, că nu umblă vacile.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiū.*

Se đice, în batjocură, celui nerod.

7602 *△ Iși pune gura în pod.

IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

1) O să o spun și plăcei (de pe mormint).

A sărăcit.

7603 *△ A sări ca din pod.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiș, Banat.*

Să ăice când îmbrăcămintele sunt pré mai făcute, ast-fel că poți sări, în ele, ca din pod.

7604 *△ Par'că a căđut din pod.

IORD. CURCUBETĂ, *c. Vlădeni, comit. Făgăraș, Transilvania.* —
P. BUDIȘTEANU, *maior, Ilfor.*

E buimac.

Tomber de la lune.

Prov. Franc.

7605 A călcă din pod.

FR. DAMÉ, I, p. 180.

Veđi a Călcă.

A fi măndru.

7606 *△ Căți ca tine
In pod la mine.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

Căți ca tine am învins și stăpănesc. Arată că nu ne e témă de cine-va.

PÓLĂ

Veđi Bětrán, Cap, Copil, Gárlă, ouș, Pară, Pírú, Răi, a Umblă, Vlădică.

7607 *△ Póle lungi și minte scurtă.

LORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 54.—
 A. PANN, *Edit.* 1889, p. 105.—
 HELIADE-RĂDULESCU, *Mouvt.* 1848,
 p. 165.—HINȚESCU, p. 148.—P. IS-
 PIRESCU, *Leg.* I. 1872, p. 167.—
 E. I. PATRICIŪ. *înv. c. Smulți J.*
Covurluiū. — ANDREI MARINESCU,
înv. c. Humele, J. Argeș. — H.
 D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Do-*
rohoiū.—G. ONIȘOR, *prof. J. Tu-*
tova.—*Semin. Buc. Cl. VII,* prin
 P. GÂRBOVICEANU.—DOBRE MARI-
 NESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Ar-*
geș.—*preot. C. BUNGEȚIANU, înv. c.*
Cosovet, J. Mehedinți.—G. POBO-
 RAN, *inst. J. Olt.*—K. A. ZAMFI-
 RESCU-DIACON, *înv. c. Stîubieni,*
J. Dorohoiū.—D-NA EL. SEVASTOS,
Nuv. p. 214.—AVR. CORCEA, *pa-*
roh, c. Coșteiū, Banat.—I. PUȘCA-
 RIŪ, *c. Poiana-Merului, comit. Fă-*
găraș, Transilvania.

Póle lungi, minte scurtă.

G. I. MUNTEANU, p. 31.—V. A-
 LEXANDRI, *Teatr.* p. 1086. — A.
 PANN, II, p. 101.—HINȚESCU, p.
 112.

*△ Póle lungi, minte puțină.

I. POPESCU, *înv. c. Dobreni, J.*
Ilfov.

△ Póle lungi și minte scurtă,
 La nimic ne-pricepută.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop*
 p. 553

*△ Póle lungi și minte scurtă,
 Judecată mai mărunță.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*
 p. 520.

Mușerea cu pôle lungi și cu mintea scurtă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 321.

*Pôli lundzi, ș-mintî scurtă*¹⁾.

PER. PAPAĞI, *Zweit. Jahres.*
p. 169.

*Veđi Cosiță, Haină, Minte,
Mușere, Plétă, Rochie.*

Să ție pentru cei ce se fălesc în haine largi și lungi, și minte puțină aű, și mai ales pentru mușeri (GOLESCU).

Pentru a se arătă ne-destoincia, ne-priceperea femeilor, în afaceri, inferioritatea minții lor, față de a bărbatului.

Ci tac, maică, la naiba,
Ca așa e femeia,
Pôle lungi și minte scurtă
Judecată mai mărunță;
Cap legat, inimă 'ncinsă,
Și de minte ne-coprinsă.

Poes. Pop.

Γυναϊκός φρένας²⁾).

Prov. Elin.

*Mulieris animus*³⁾.

Prov. Lat.

*Femina vestis longa et longior amentia.*⁴⁾

Prov. Lat.

*La donne spesso hanno longa vesta, ma corto intelletto.*⁵⁾

Prov. Ital.

*Cabello luengo y corto el seso.*⁶⁾

Prov. Span.

1) Pôle lungi și minte scurtă.

2) și 3) Minte de femeie.

4) Haina femeiească e lungă și mai lungă prostia.

5) Femeile adesea aű haina lungă, dar scurtă minte.

6) Haina lungă și scurtă mintea.

Weiber haben langes Haar und kurzenn Sinn.¹⁾

Prov. Germ.

Qvinder have stakket Sind og langt Haar.²⁾

Prov. Dan.

7608 De póle ridicate nu rîde nimeni, ci de póle
călcate.

A. PANN, *Edit.* 1889. p. 159;
III, p. 128.

*De póle căcate (întinate) tótă lumea rîde;
iară de póle ridicate nimeni.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p.
159.

*
*Nimene nu ride de póle ridicate, ci de póle
întinate.*

Nimeni nu rîde de omul harnic, ci de cel leneș.

7609 *△ Póle călcate, muierile bete.

DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-
Roșu, J. Argeș.*

Semnul lenei și al desfrînărei.

7610 *△ Unul în póle
(Și) - altul în fóle.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 147;
III, p. 119.—V. SALA, *inv. c. Saca,
comit. Bihor, Ungaria.*

*△
Unul în mațe, altul de póle se acață.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Bă-
rșci, comit. Bihor, Ungaria.*

Pentru cele cariî au copii mulți.

1) și 2) Femeia are păr lung și minte scurtă

- 7611 *△ La bētrânețe
Mē tem de pōle crețe.

S. TEODORESCU-KIRILIANU, *inv.*
J. Suciava.

Veđi No. 7068.

Adică de muierī.

- 7612 Pōlele muierīi, cinstea muierīi; cum și le ridică, cinstea pe jos pică.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 327.

- 7613 Bagă'ți pōlīli 'n brīn, di vrei s'adzundzi diparti.¹⁾

PER. PAPAĞAGI, *Zweit. Jahres.*,
p. 152.

*
*Adună'ți polile 'n brin.*²⁾

I. COYAN, *prof. c. Abela, Epir.*

Grăbesce-te, silesce-te din rēspuțerī.

- 7614 N'ai ajuns la gârlă și ți-ai ridicat pōlele.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p.
168.

*
*A ridicat pōlele la briu până a nu ajunge
la riū.*

V. FORESCU, *c. Folticenī, J. Suciava.*

Veđi *Gârlă, Piriū, Riū.*

Acelaș înțeles ca la No. 725.

1) Bagă'ți pōlele in briū, de vrei s'ajungi departe.

2) Adună'ți pōlele 'n briū.

Ousou udjel ugei ghoutoul tailba.¹⁾

Prov. Mong.

7615 *△ Să ajungi la păreū, ș'apoī sà rēdicī pólele.

M ALBU, *stud. c. Ivescī, J. Tutova.*

Acelaș înțeles ca la No. 7614, sub formă de povață.

7616 *△ Tae din póla și pune la umēr.

V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

*△ Tae din póle și pune la măneci.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

*△ Tae din póle și pune 'n mánecă.

N. MIRON, *stud. c. Onesci, J. Bădău.*

Veđi *Arvinte.*

Când omul a sărăcit cārpesce și drege, din spirit de economie.

7617 * Bati'ți caplu, până nu ti luă apa di póle.²⁾

G. ZUCA, *stud. c. Berat, Albania.*

* Bati'ți caplu, până nu ți si udă pólile.³⁾

G. ZUCA, *stud. c. Berat, Albania.*

Caută să faci, la vreme, cele trebuinciose.

Póla, la Macedo-română, însemnăză partea de jos a băinei; la femeī, însemnăză și șorțul.

1) Fără a fi veđut riul, și-a și trēs cismele.

2) Bate'ți capul până nu te ea apa de póle.

3) Bate'ți capul pân' a nu ți se udă pólele.

7618 *△ A'și dà pólele peste cap.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*△ A'și pune pólele în cap.

E. I. PATRICIÛ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.* — DELAVRANCEA, *Trubad.*, p. 148.

1° Pentru femeile desfrinate cari au perdut ori-ce rușine.

2° Când într'o cértă nu se mai ține socotélă de nimic.

Jeter son bonnet par dessus les moulins.

Prov. Franc.

7619 *△ A'și luà pólele în cap.

A. PANN, II, p. 143.—HINȚESCU, p. 159. — *preot C. BUNGEȚIANU.* *inv. c. Cosovet, Mehedinți.*

Veđi *Cap.*

Acelaș înțeles ca la No. 7618.

7620 *△ A'și luà pólele în dinți.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*—GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovet, J. Vasluii.*

A'și pierde rușinea, a nu'i mai pásă de nimeni.

7621 *△ Să tai pólele și să fugi.

SM. LAMBRINO, *c. Găyesci, J. Fălciu.*—D-NA EC. ZANNE, *Bérlad, J. Tutova.* — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

*△ *Tae pólele și fugi.*

G. MADAN, *c. Trușeni, tin. Chișenii, Basarabia.* — E. I. PATRICIÛ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*—V. FÓRESCU, *c. Folticen, J. Suciava.*

*△
Tae póla și fugi.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț.*
J. Vushuiă.

Veđi *Hursuz, Mánecă, Nebun,*
Rěu, Suman.

Sě rěmăi păgubaș cu ce-va, dar să scapi.

7622 * A se ține de pólele cui-va.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1328.

Veđi *Pulpană.*

A nu slăbi pre cine-va, a se tot ține de dînsul,

«In câți-va ani m'aș înstări, cu banî m'aș tot *acățã de pólele boerilor,* pânã ce m'aș încuțba, frumos, în *árhontologie.*»—ALEXANDRI.

7623 A fi în póla cui-va.

B. P. HĂȘDĚŪ, *Cuv. Bětr.* I, p.
174.

Veđi *Mână.*

A fi în puterea cui-va.

«Așa să-ți fie mila Dumitale și dé capul miu, că eũ astăđi *sunt în póla Dumitale,* și mi-I nédéjdé numai prin Dumniđiũ și pre dum-nita». — *Act din județ. Ilfov. An. 1609.*

7624 *△ A purtã póle.

G. POBORAN, *ins. J. Olt.*

1° A fi femeie.

2° A avé minte de femeie.

PONEAVA

7625 *△ Intinde-te cât țî-poneava.

IUL. GROFȘOREANU, *inv. c. Galșa,*
comit. Arad, Ungaria.

Veđi *a se Intinde.*

Acelaş înţeles ca la No. 5366.

POPÎRNĂŪ

7626 Când mai bine, când mai rău
Pân' ajungî în popîrnău.

ANDR. ŞAGUNA, *mitropolit, Transilvania.*

Arată traiul omului.

POPONET

Veđi *Masala.*

PORT

Veđi *a Vorbî.*

«Către aceste tóte, caută ce scrie de portul Românilor iscusitul istoric Laurentie Topeltin din Medieşî. Cuvintele lui Ńi le isvodesc, că aşa scrie: *Românii din Ardel, ai noştri. pórtă o haînă de la unere pân peste tot trupul îmbrăcaţi. Ne fac mare învęđătura portului de a vécului celui vechiú. care au ținut părțile aceste de la Septentrion, adică părțile care sunt apropiete spre męză-nópte, tot trupul acoperit. Care fel de haine pomenesce un dascál anume Martiales, că se chiamă andromida.*

Cu aceste cuvinte îi trimetea Andromida vechiú port, nu mândru; iar bun de luna Decembrie. Şlice aú de páslă, pe limba noastră Dăcéscă, *glugă*. Eú socotesc chivere care am apucat şi eú la boerii țereí nóstre». -- MIRON COSTIN, *Letop.* I, p. 27.

7627 *△ Pórtă-te 'n port,
Ca țiganka 'n cort.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiu, Banat.*

Pentru femeile ne-harnice, cari nu iubesc ordinea, îngrijirea şi curăţenia.

7628 *△ Vrednicia omului se cunoşce după port.

A. PANN, I, p. 150. — HINŢESCU,¹⁾ p. 203. — DOBRE MARINESCU, *inv. J. Argeş.*

1) Hinţescu scrie, din greşală, *pat* pentru *port*.

Căci omul lenes nu are nici cu ce să se îmbrace.

*Habitus virum indicat.*¹⁾

Prov. Lat.

La robe fait l'homme.

Prov Franc.

*Kleider machen Leute.*²⁾

Prov. Germ.

7629 *△ A purtă portul cui-va.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 252. — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A'î semănă.

«Cine o mai dori să facă tovărășie cu tine... aibă'și parte și *pór-tă'ți portul*, că pe noi sciū că ne-a'î amețit». — CREANGĂ.

«Cine o mai face ca mine *să'mi pórte portul*». — POBORAN.

PÓRTĂ

Veđi *Boi, Fóme, Surd, Vițel, Vorbă.*

7630 *△ Eū îți deschid pórta și tu imi ȑici nebun.

P. GĂRBOVICEANU, *prof. J. Mehedinți.*

Imi răsplătesci cu rēū, binele ce 'ți-am făcut.

7631 Cine bate la pórta altuia, trebuie să bată și la pórta luī.

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 93.

1) și 2) Haina arată pe om.

*△

*Cine bate la pórta altuia, o să bată și al-
tul la pórta lui.*

A. PANN, III, p. 108.—HINȚESCU,
p. 12. — DOBRE MARINESCU, *inv.*
c. *Pîrvu Roșu, J. Argeș.*

1° Cine cere cu împrumut; i se va cere la rîndu lui.

2° Cine se iubesc cu nevêsta altuia, o să i se întîmple și
lui acelaș ne-ajuns.

7632 * *Da pri pórta, s'eavdă parathira.*¹⁾

ILIE GHIGU, *prof. c. Turia, Epir.*

*

*Agudese pri pórta, s'eavdă firida.*²⁾

G. ZUCA, *stud. c. Elbasan, Al-
bania.*

Acelaș înțeles ca la No. 2480.

7633 * *Pe pórta mare.*

Cu fruntea ridicată, fără înjosire.

7634 * *Pe pórta mică (portița).*

Cu umilința, fără nici o însemnătate.

PORTIȚĂ

Vedî *Pórta*.

7635 * *A'și păstrà (găsi, deschide, lăsà) o portiță (de
scăpare).*

A'și păstrà puțința de a scăpà.

Il a toujours une porte de derriere.

Prov. Franc.

1) și 2) Lovesce pórta; să audă ferêstra.

POSPĂIALĂ

7636 Pospăială.

L. ȘĂINEANU, *Dict.*, p. 636.

Lustru, superficialitate.

«Are și el o *pospăială* de învățătură.

POSTAVĂ

Vezi Coș.

POSTOLA

7637 Mușata postola va fi anca mușata zavata.¹⁾FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I,
p. 13.

Urmele frumuseței se cunosc în tot-dé-una.

Francesul ȳice d'impotrivă : *Beru soulier devient laide savate.*

POTCAP

7638 * A pune potcapu în cap.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J.*
Olt.

1° A rupe cu lumea, a eși din lume.

2° A se călugări.

7639 * A pune potcapu în par.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*
Focșani.

A fugi de la monăstire, a se întorce în lume.

*Jeter le froc aux horties.**Prov. Franc.*

1) Frumosul pantof va fi încă un frumos papuc.

*Care 'ș-bate caplu la pragul diñ sus, mu-
trésce la pragul diñ gïos¹⁾*

G. WEIGAND, *Die Arom.* II, p.
276, *Samarina*.

* *Cându omlu da caplu di praglu di sus,
atunçe mutrașce în ghïos²⁾.*

ILIE GHICU, *prof. c. Abela, Epir*,

Së ȕice pentru cei mândri, ce nu së uĩtă în jos, până nu
le dai piste nas, cum și pentru cei ce nu l'e milă dē săraci,
până nu sărăcesc și ei (GOLESCU). Intr'un mod mai general:
până nu pățesci multe, nu te inveți minte.

7641 Lovit cu capul de pragul de sus și de cel de jos.

P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 80.

Om care a pățit multe și prin urmare scie și multe.

7642 A dà cu capul de prag.

BARONZI, p. 44.

*△ *A dà cu capul de pragul de sus.*

G. POBORAN, *inst. J. Olt*.

* *A dà de pragul de sus.*

M. CANIAN, *public. J. Iași*.

*△ *S'a lovit cu capul de pragul de sus.*

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv.*
c. Stiubieni, J. Dorohoiș.

A prinde la minte, a dobândi experiență după ce a pățit'o.

1) Cine și lovesce capul la pragul din sus, privește la pragul din jos.

2) Când omul lovesce capul de pragul de sus, atunci privește în jos.

7643 Cine cu capul dă multe praguri se lovesce, a-
cela în urmă mai bine se socotesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 79.

Adică cel ce multe pate (GOLESCU).

7644 *△ A pune picioru în prag.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 388.—
A. PANN, III, p. 95.—G. POBORAN,
inst. J. Olt.—DOBRE MARINESCU,
inv. J. Argeş.

*△ A se pune în prag.

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovëţ,*
J. Vaslui.

1° A se hotărî să facă ore-ce.

Noi hotărît 'Ńi mai spunem
Că piciorole 'n prag punem,
Şi vorba nu ne schimbăm.
Nici un cuvînt nu mai pôte,
Din pepeni a ne mai scôte,
Supunerea ca să 'Ńi dăm.

A. PANN.

2° A se împotrivi.

«Daca vedu tatăl fetei, împăratul, că fie-sa pusese piciorul în prag,
şi nu voia, în ruptul capului, să Ńea pe altul de bărbat...».—ISPIRESCU.

3° A stă pe loc, a nu voi să facă nimic.

«Se pune în prag şi pace».

7645 *△ A pus piciorul pe pragul sôrteii.

V. FORESCU, *c. Folticeni J. Su-*
căva.

A invins necazurile, stă bine.

7646 Măcar din afară de prag.

DIM. CANTEMIR, *Cronic*, I, p.
205.—B. P. HĂŞDEŪ, II, p. 426 &
1043.

Cât de departe. Se dice pentru o învățatură cu totul superficială, o pospoială științifică.

«Cine-va carele măcar cât de puțin cetela sfințelor și a profanelor scrisori va fi amirosit, precum se dice cuvîntul, *măcar den afară de prag*, cât de departe...»—CANTEMIR.

7647 *△ A bé pentru pragul ușei.

T. SPERANȚIĂ, *prof. Iași.*

Veți *Resteu*.

A bé când nu măi ți-e sete și, cum dice Rabelais, *boire pour la soif à venir*. Origina ȃdicerei este aceeași ca la cuvîntul *Resteu*.

Boire aux anges.

Prov. Franc.

7648 A fi pragul casei.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Veți *Stilp*.

A fi cel măi de sémă, în casă; se ȃdice pentru bărbat.

PRĂJINĂ

Veți *Cap. II, c. Prăjina*.

7649 *△ A încălecă prăjina.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Veți *Bét*.

De doru cui-va i se face de ducă, însă nu are cu ce să ȃși țină cheltuelile de drum.

7650 A 'l pasce cu prăjina.

V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 459.*

A 'l păzi, a 'l supraveghia.

7651 * O prăjină (de om).

Om înalt și deșirat.

PRIDVOR

Veđi *a Sări*.

PRIMENELE

Veđi *Tivgă*.

PRISACĂ

Veđi *Urs*.

PRISNEL

7652 * A fi prisnel.

I. ARBORE, *inginer. J. Buzău*.

△ *Iute ca prisnelul.*

I. CREANGĂ, *Pov. p. 310.*

△ *Iute ca un prisnel.*

I. CREANGĂ, *Pov. p. 68.*

*△ *Se invirte ca un prisnel.*

IUL. GROFȘOREANU, *înv. c. Gal-
șa, comit. Arad, Ungaria.*

Veđi *Titirez*.

1° A umblă repede, a fi iute la trehă.

«Umblău dracii în toate părțile, iute ca prisnelul, și 'i intrau, lui I-
van, în voie, în toate cele.»—CREANGA.

2° Copilul mic și foarte vioiu.

PROPTEA

Veđi *Gard, Cap. XXI,
c. Proptea.*

7653 *△ A avé proptele.

Veđi *Spate*

Adică ocrotitori bunî, sprijin.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

7654 * Nu 'l țin proptelele.

Omul gârbovit, ne-putincîos.

7655 *△ Proptéua gardului.

Șezătóre, I, p. 111.—G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*—FR. DAMÉ III, p. 289.

1° Om leneș.

Cu cine mă cununași?

Cu tónța din Făgăraș

Cu urîta satului

Cu proptéua gardului.

Ioes. Pop.

2° Copil făcut în afară de o legîuită căsătorie. Veđi cuvintele *Copil și Gard.*

PROȚAP

Veđi *Jalbă.*

PSATHA

7656 * Nu i s'arde psatha.¹⁾

Veđi *Rogojină.*

ILIE GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*

Când un om remâne nepăsător și rece la tóte necasurile și loviturile sórtei.

PULPANĂ

7657 *△ A se ține de pulpana cui-va.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.*, p. 285.

1) Nu'î s'arde rogojină.

Veđi *Iaca, Măncă, Pălă*.

Acelaş înţeles ca la No. 7622.

A PURTĂ

Veđi *a Măncă*.

PUŢ

Veđi *Apă, Câne, Drac, Funie, Gălétă, Lac, a Sărî*.

7658 * Δ Nu scui^ă în puŢ, căci se póte întîmplă să béi din el.

I. SILAGHI, *şcol. comit. Mureş-Turda, Transilvania*.

Nu dispreţui un lucru de care póte veĭ avea trebuinţă.
Nu batjocori un om căci poţi fi silit odată să'ĭ ceri sprijinul.

7659 La un puŢ bun mulţi voinicĭ s'adună.

B. P. HAŞDĖŢŪ, *Cuvint. II, p. 839*.

Veđi *Fântână, Gospodină*.

Adică la cele bune ceĭ mai mulţi alérgă.

7660 Nu găsesce nici apă în puŢ.

AL DUMITRESCU, p. 127.

Despre cel prost.

Si on l'envoyait à la rivière il n'y trouverait point d'eau.

Prov. Franc.

7661 * Δ Sare de la fântână în puŢ.

I. POPESCU, *inv. c. Dobreni, J. Ilfor*.

Acelaş înţeles ca la No. 799.

A RADE

Vezi *Barbă, Fiū, Spân,*
a Tunde.

7662 Eū il laū, (și) el sē rade.

A. PANN, I, p. 97 & 99.—IORD.
GOLESCU, *Mss.* II, p. 6. — P. IS-
PIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 379. —
FR. DAMÉ, II, p. 254.

1° Sē dice pentru cei ce prea mult sē pripesc (GOLESCU).
2° A face ce-va în grabă și nerodește.

S N Ő V Ă

Un chirigiū cu tocmelă
Incōci, în colo umblând,
Și luni întregi primenelă
Și spălare ne-vēdēnd,
Cum se întorse din cale
Și la casa sa veni,
Porunci nevestii sale
Al là și al premeni.

Nevēsta pune în grabă cāldarea la foc, pe cānd dīnsul umblă în-
grijīnd de cai. Dupā cāt-va timp cere sã se lae :

Ea umple óla prostesce,
Ne 'ncercānd apa de fel,
Și-i tōrnă de 'l opăresce
Tocma ca pe un purcel.

Ei biet, cum erā zăpada se tāvălesc într'īnsa virīndu'și capu în-
tr'o grāmadă; dar cānd il trage afară, pērul rēmane în zapadă, și el
cu capul ras ca cu brieul :

Nevēsta l'acea întimplare
Incepu a se 'nchină
Țicēnd cu mare mirare
Uite-te acuma, na !

*

Tot sã stai și sã 'ți faci cruce
De poznașul meū bărbat,
Că prin cāte țeri sē duce,
Vine cu una 'nvēțat.

*

*Eă il laă și el se rade,
Cu briclu fără să mai dé,
Părul lui de sine cade;
Ce avuă a mai vedé.*

7663 *△ Cine are barba rară, se rade lesne.

P. GĂRBOVICĂANU, *prof. c. Furduescă, J. Argeș.*

Pentru cel sărac. Veđi No. 5036.

7664 lă dai un ban să te radă și doi să te lase¹⁾

A. PANN, I, p. 85.—HINȚESCU, p. 9.

*
Aă dat un ban să 'l radă și doi să'l lase.

(GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Veđi *Bărberie.*

Despre omul prost.

7665 *△
Multe-am tras
Și nu m'am ras,
Nici de asta nu m'oiă tunde.

Șezăt. I, p. 220.—B. P. HAȘDEŪ, Etym. Magn. p. 1889.—R. SIMU, c. Orlat, Transilvania.—DOBRE MARINESCU, înv. c. Pîrou-Roșu, J. Argeș.—G. MADAN, c. Trușeni, țin. Chișineu, Basarabia.—V. FORESCU c. Folticeni, J. Suceava.—E. I. PATRICIŪ, înv. c. Smulți, J. Covurluiă.—C. TEODORESCU, înv. c. Lipova, J. Vasluiă.

1) Din greșală Hințescu ăice *radă* în loc de *radă*,

*△

*Mulle am tras
Și nu m'am ras,
Nici de tine nu m'oiu tunde.*

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

Dice omul necăjit.

Mângaierea nevoiașului care crede că și de o belea nouă va scăpa ca și de altele.

*△

7666 **A rade pre cine-va.**

S. I. GROSSMANN, *Dict.*, p. 120. —
GAV. ONIȘOR, *prof. c. Adam, J. Tutova.* — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A'i rade barba.

FR. DAMÉ, I, p. 119.

1° A'l infruntă.

2° A'l bate.

3° A'l întrece cu inteligență, talent, etc.

4° A'l înșela.

5° A'l face să përdă o cauză, a nu'î da dreptate; a'l impedică de a isbuti.

În legile vechi ale Germanilor eră interdiș ca un om liber, să fie tuns, sau să i se radă barba, fără voiea lui. Raderea barbei a fost privită ca o pedepsă infamantă la multe popore.

Eu vos despist feumes si mal tenus
Que sans noz barbes sommes is revenus.

Ogier le Danois.

Idcirco praebet stolidam tibi vellere barbam Jupiter.

PERSIUS, II, 28.

«Mulți din fruntașii satelor s'au primejdut cu ulița și le-au ras barbele». — I. CANTA, *Letop.* III, p. 173.

Faire la barbe à quelqu'un.

Prov. Franc

7667 *△ A'i rade o mustață.

T. BALAȘEL, *inv. c. Ștefănesci.*
J. Vâlcea.

A'și face ris de cine-va.

7668 *△ A'l rade fără săpun.

T. SPERANȚIA, II, p. 96.—GAV.
ONIȘOR, *prof. c. Delu-Mare, J. Tu-*
tova.—FR. DAMÉ, IV, p. 15.

Acelaș înțeles ca la No. 7666.

Dăm, după T. Speranția, următoarea snová.

GRECUL LA BĂRBIER

Grecul vrënd să'și rađă barba
La un bărbier s'a dus,
Și intrând acolo, 'n casă,
Intr'un colț p'un jelț s'a pus.
Bărbierul însă al naibeî,
Și cum mucalit de fel,
Vrënd să ridă acum de el
Cum rădea p'un óre-care
Incepu să'î d'ică tare :

Săpunul te murdăresce pe mână, și la urmă când cauți, nu e pen-
tru bărbați ci mai mult pentru femei. La Athena de pildă, un arhonte
palicar nu se rade cu săpun nici odată. ba nici chiar apă nu pune.

Grecu 'î grec adevărat
Nu'î femeie e bărbat,
El se rade pe uscat.

Bărbierul d'ice și, isprăvind de ras mușterial seű, Iea apă și săpun
și, apropiindu-se de grec :

— Dumnévóstră negreșit
Să vė radeți ați venit ?
— Da, 'î răspunde, dar să 'ți spun
Nu voiű apă nici săpun,
N'am nevoie de lighean
Că sunt grec athenian,
Sunt arhonda palicar.

. . . . .
. . . . .

Bărbierul începe dar să 'l radă pe uscat :

Trage 'n sus cu briciu odată,
 Și când iar mai vrea să dee
 Grecu 'i dice, încet, se stee:
 — Eă, drăguță, nu 'ți-am spus?
 Chiar de tot arhonda nu 's,
 Și d'accea dacă vraf
 Ceva apă poți să dai.

*

Bărbieru 'i udă barba,
 Dar când briciul iarăși pune
 Grecul iar, încet, îi spune:
 — Scii ce, dragă, dacă vref
 Poți cu apă să mai dai,
 Udă bine, n'ai habar
 Că nu sunt nici palicar.

*

Îl mai udă bărbierul
 Dar cum face, cum mai drege,
 Când dă colo, ca să-l radă,
 Grecul vede că nu merge,
 — Sta!, îi dice, sta! să-ți spun:
 Dă, mă rog, nițel săpun,
 Nu prea mult, ci cât îi vrea.
 Nu sunt tocmai din Athena
 Sunt din jos de mahala.

*

Bărbierul îl ascultă,
 Cu nițel săpun îl sterge
 Însă briciul tot nu merge:
 Dar și grecul dice: Stăi!
 Uite, frate dumneata,
 Nu sunt nici din mahala.
 Adă tot, săpun, lighean,
 Nu 's de loc athenian.
 Din Athena pân la mine
 Sunt cinci poște și mai bine.

7669 *△ A scăpă ras.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți,*
J. Covurluiă.

Veđi *Chel, a Tunde.*

Adică bătut.

7670 A 'l rade cu briciu domnese.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 81,
141 — 142.—GAV. ONIȘOR, *prof.*
Bérlad.

1° A boieri pre cine-va.

2° Aceleași înțelesuri ca la No. 7666.

«Așa, așa, păcatele mele! Vremea vremuesce, bêtânii se duc, obicelurile se prefac, ómenii se schimbă, cânticele se schimonosesc și lăutarii mor de fóme!... Hei!... în vremea boerilor cu ișlic și cu antereuri ca mine, ce de mai veselii! ce banchieturi!... Când se căftănia vre un boer, se ducea bărbier-bașa de 'l rădeu cu bricile cele de mărgean în cerdacu casei, și eú mă ducém la el cu tarafu meú de 'l dícem: «și la mai mare, vere!» El imi umplea fesu de galbeni, și eú îi cântam, după cum se obicnuia pe atunci». — *Barbu Lăutarul.*

7671 *△ S'a ras cu brici de București.

GH. I. TOMESCU, *inv. c. Broscaru,*
J. Mehedinti.

Când se vede un om ras frumos.

7672 *△ L'o ras cu briciu lui Cuza.

I. TEODORESCU, *inv. c. Cotârğaș,*
J. Suciava.

1¹ Adică cu un briciu ne-tăios.

2° L'a ras bine, l'a potcovit.

7673 Tu îi dicit rasă, ea îți dice tunsă.

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 104.

Tu îi dicit rasă și el tunsă.

A. PANN, I, p. 23.

*
Ba că'i rasă, ba că'i tunsă.

*

*Ba e rasă, ba e tunsă.*A. PANN, *Moș Albu*, II, p. 44.—G. DEM. TEODORESCU, *Cercet*, p. 59.Veți a *Tunde*.

1° Se țice pentru cei cari nu se unesc la vorbă.

2° Pentru cei cari nu răspund lămurit la o întrebare, ci în mai multe feluri, fără să spună lucrurile cum sunt, și adevărul.

S N Ó V Ă

O femeie se cicălesce cu bărbatul său pentru chipul cum sè cosise erva de pe câmpia unde se afla. Ea îndărătnică, țicea că parc'o tunsese cu fôrfecele; el, poznașul, că parc'o răsese cu briciul. Și ast-fel, ne mai lăsând nici unul nici altul, veni cêrtă la gâlcévă și de la gâlcévă la mai rău.

A. PANN povestesc, precum urrêză, acêstă întimplare :

D'acolo într'o livede
 Amîndoi dac'aū sosit
 Aruncând el ochii vede
 Locul care s'a cosit,
 Și-a țis ce frumos e rasă
 Astă livede de fên !
 Parcă e cu briciul trasă,
 Bravo ! meșteraș român !
 Ca cu fôrfecei este tunsă,
 Nu veți ? îi rêsponse ea
 Ș'incă nici nu e pătrunsă,
 Cum sciū eū că trebuia.
 Ba e rasă, el iar țise.
 Ea, ba tunsă, a rêspons,
 Până când, el se aprinse
 Și la cêrtă a ajuns :
 — *Ba e tunsă*, — *Ba e rasă*,
 Unul și altul tot țicend,
 Ea nu va, el nu se lasă,
 Și în calea lor mergend
 Déca ajung la un riū mare
 Iar la vorbă sè innod,
 — *Rasă, tunsă*, se cert iare
 Tocmă în mijloc pe pod :
 El pe loc luând, o lęgă

Pe subt suptiori, cu un briu,
 Și îi dise : ȃici rasă, dragă ?
 Or te-arunc aici în riu.
 Și ne vrënd ea, el o lasă
 Ș'o cufundă, până în gât,
 ȃicënd : ȃici tu că e rasă
 Or te innec numai de cât ?
 Tunsă, iar dacă 'i rëndpund.
 ȃise el : Ia să o 'ncerc,
 Și lăsând să se cufunde :
 — ȃi, fa, rasă că te innec.
 Ea fiind și cufundată
 Nici de cum nu s'a supus
 Că cu mâna ardicată
 Forfica din dește în sus,
 Arătând că tunsă este,
 Cum a ȃis și dinti'ntăiü,
 Și așa el nici cu aceste
 N'o scösă la căpătăiü.

Veđi la No. 7974 snöva, luată din Goleescu, care ne proböză că, dacă ȃicerea sub formă ei, astă-ȃi obicüinită, ne vine de la A. Pann, acöstă snövă, sau alta cu totul similară, a trăit în limbă înainte de dinsul.

Veđi Șaineanu, *Basme*, p. 892 & 916.

7674 Rase, tunse.

A. PANN, III, p. 94; *Moș. Albu*,
 II, p. 45.—G. DEM. TEODORESCU,
Cercet. p. 59.

Adică certuri, cuvinte de ocară.

Precum iată și 'ți spunem
 Că d'aȃi, hotărire punem,
 Și de loc nu 'ți dăm nimic.
 La a'reste *rase, tuns*,
 Pântecele aü rëndpuns.

PANN.

7675 * Ras, ne-ras.

Ras, ne-ras, haide a-casă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 62.

Mórtea, ras, ne-ras, te ieà.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 93,

1° Cum o fi, gătit saú nu, cu ne-pusă masă.

2° Să ȕice pentru césul morȕii ce, gătiȕi ne-gătiȕi ne ieà cum să întimplă (GOLESCU).

A SE RADE

Veȕi *a Rade.*

RASĂ

Veȕi *Drac, Haînă,*
Cap. XXI, c. Rosă.

7676 * Rasa te cinstece.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 62 -
I. PETRESCU, *ing. c. Curtea-de-Ar-*
geş.

Adică haîna, nu destoînicia ta (GOLESCU).

7677 *△ Rasa nu te face călugăr.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 61.—
DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrnu-*
Roşu, J. Argeş.

*△ *Rasa nu face pe călugăr.*

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova,*
J. Vaslui. — GR. ALEXANDRESCU
magistr. J. Putna.

Veȕi *Haînă, Robă.*

Adică haîna nu te face om, d'aceea nu după haînă se ju-
decă omul, ci după purtarea lui (GOLESCU).

*Isiacum linostola (lia) non facit.*¹⁾

Prov. Lat.

1) Rochia de in nu face pe preotul Isisei.

L'habit ne fait pas le moine.

Prov. Franc.

Das Kleid macht keinen Mönch.¹⁾

Prov. Germ.

The gown does not make the friar.²⁾

Prov. Engl.

S'a crezut că această dicere este relativ nouă și s'ar fi născut din faptul că frații pörtă rasa fără a fi călugări. Citim în *Decretalele* papei Grigore IX din 1227: *Cum monachum non faciat habitus, sed professio regularis*. În realitate însă dicerea este mult mai veche precum o învederăză proverbul latin, mai sus citat.

7678 * Nu tot ce pörtă rasa și camilafca e călugăr.

DIM. ZANNE, c. *Bclintin, J. Ilfov.*

Acelaș înțeles ca la No. 7677.

În alegerea costumului bisericesc se citește »Iară camilavca închipuesce pentru măriia deșartă adecă slava cea deșartă«. PRAV. ³ 181. 120.

RĂSĂTURĂ

7679 *△ La așa barbă, așa răsătură.

A. PANN, II, p. 52.—HINȚESCU, p. 40.—B. P. HAȘDĚŪ, *Etyrn. Magn.* p. 1978.—DOBŢE MARINESCU, *inv.* c. *Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

1° Cum e omul și lucrul.

2° După faptă și răsplată.

RÎȘNIȚĂ

Veđi *Armăsar, Gură, Mămăligă, Móră, Óspe.*

1) Rasa nu face pe călugăr.

2) Rasa nu face pe fratele (călugăr).

7680 Aci la rășniță nu e
Care când o vrea să pue.

A. PANN, I, p. 15. — HINȚESCU,
p. 159.

Veți *Móră*.

Pentru cei cari nu mai dau pas și altora să deschidă gura,
ci vorbesc într'una, când ar trebui să tacă.

ROBA

7681 Roba nu face frataru.¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I,
p. 15.

Veți *Haină, Rasă*.

Acelaș înțeles ca la No. 7677.

*L'abito non fa il monaco.*²⁾

Prov. Ital.

ROCHÎE

Veți *Mușiere, Mură,*
Popă.

7682 *△ Rochișe lungă minte scurtă.

ILIE HOCȘOTA, *stud. c. Siliște,*
comit. Sibii, Transilvania.

Veți *Cosiță, Haină, Minte,*
Mușiere, Plătă, Pólă.

Acelaș înțeles ca la No. 7607.

7683 Rochișe de mătase sting focul bucătăriei.

IDEM, *Calend. Român*, an. 1832.

Luxul sărăcesce pe om.

1) Fochiă nu face pe frate (călugăr).

2) Haina nu face pe monah.

7684 Rochie sumésă.

BARONZI, p. 95.

Adică femeie desfrînată.

ROGOJINĂ

Vedî *Chef, Psatha,*
Cap. IX, c. Rogojină.

7685 Rogojîna nu te învelesce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 62.

Adică lucru prost, slugă prăstă nu'ți folosesce (GOLESCU).

7686 Rogojîna nici cum te 'ncăldesce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*,
p. 139.

Acelaș înțeles ca la No. 7685.

7687 *△ A'i trage rogojina de sub picioare.

Tribuna Popor. (ziar) II, No. 186,
Arad, Ungaria.

A'l doborî, a'l învinge.

7688 * A sparge nuca pe rogojină.

Maîor P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

Variantă de adăogat la No. 926.

7689 *△ Ca mîța pe rogojină.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți,*
J. Covurluiș.

Când o trebă merge rău.

7690 *△ Trage mîța pe rogojină.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Banca, J.*
Tutova.

O hirie, o duce greu.

RÓTĂ

Veđi *Cap. X, c. Rótă.*

7691 * Δ Róta umblă, baniĭ pică.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiŭ, Banat.*

1° Arată folósele morăritului.

2° Când îți merge bine într'o întreprindere.

7692 * Δ S'a întors róta.

ION GRIGORE, *stud. J. Ilfov.* —
G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Veđi *Cap. XII, c. Rótă.*

Acelaș înțeles ca la No. 6994.

RUFĂ

7693 * Spală-ți rufele în ograda ți, și le întinde pe funia ta.

V. FORESCU, *c. Folticenĭ, J. Suciava.*

Nu cere ajutor de la alții, caută-ți de trebă ; nu te amestecă, unde nu te privește.

7694 $\square$ Rufele murdare se spală a-casă.

D-NA E. B. MAWR, p. 24.

Nu 'trebuie să dai în vileag greșelile rudelor tale, să cerțurile familiare.

Il faut laver son linge sale en famille.

Prov. Franc.

7695 * Δ Se bagă (vîră) ca rufa (camaşa) în curul săracului.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*—I. BANESCU, *prof. J. Roman.*—Maior P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

* Δ Se acată ca rufa în gâtul săracului.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

1° Pentru cei cari se bagă ne-poftiți în vorbă sau într'o adunare.

2° Pentru cel ne-sățios.

7696 * Δ Usucă-te, rufă, în cuļu,
Că altă nădejde nu'î.

A. GOROVEI, *c. Folticeni J. Suciava.*

Arată sărăcia omului.

7697 A uscă rufele la (un) sóre.

A. PANN, II, p. 107.—HINȚESCU, p. 163.

Vedî Cămașă, Rudă.

A trăi împreună, a avé aceleași interese.

SAC

Vedî Bărbat, Cal, Cap, Cerșetor, Condac, Cunătru, Dumneșeu, Femeie, Fîn, Fuvie, Lacomie, a Lăudă, Lumînare, Mășă, Minciună, Mort, Nucă, Păr, Pară, Pom, Popă, Porc, Rudă, Sărac, Sgârcit, Tăgârță, Vulpe.

7698 **Sacul de la gură se păstrează.**IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 63.*Sacul se păzesc de la gură.*

FR. DAMÉ, IV, p. 6.

*△ *Sacul de la gură se légă.*E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți,*
*J. Covurluii.**Sacul cu făină se iconomisesce când se 'n-
cepe, iar nu când ajunge pe fund.*

HINȚESCU, p. 165.

*△ *Sacul de la gură să începi a'l legă.*E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți,*
J. Covurluii.*△ *Cruță sacul de la gură.*K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv.*
c. Știubeni, J. Dorohoi.—H. D.
ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Do-*
rohoi.*△ *Sacul se cruță de la gură.*C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova,*
J. Vaslui.*△ *Légă sacul de la gură.*ILIE HOCIOTA, *stud. c. Seliște,*
comit. Sibiu, Transilvania.—E.
I. PATRICIŪ, *inv. J. Covurluii.*—
DOBRE MARINESCU, *inv. J. Argeș**Légă sacul la gură până e plin.*

HINȚESCU, p. 165.

*△ *Sacul de la gura trebuie chibzuit, nu de la
fund.*GAV. ONIȘOR, *prof. c. Avramesci,*
J. Tutova.

*△ *Légă sacul până e plin.*

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 170.—ILIF HOCIŢOTA, *c. Seluşte, comit. Sibiu, Transilvania.* — EC. ŞIŞMAN, *inv. c. Adam, J. Tutova.*

*△ *Légă sacul până e plin, nu când ajunge la fund.*

V. SALA, *inv. c. Beiuş, comit. Bihor, Ungaria.*—*Semin. Buc. cl. VII prin P. GĂRBOVICEANU, prof.*

Légă sacul când e până în gură, nu când ajunge la fund.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 58.—BARBU CONSTANTINESCU, *Cart. Cit.*, III, p. 5.

* *Păzesce sacu de la gură, iar nu de la fund.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

*Légă sacul până e rotund,
Nu când ajunge la fund.*

A. PANN, III, p. 72. — HINTESCU, p. 165.

*△ *Légă sacul până e plin, nu când ajunge la fund.*

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomiţa.*

*△ *Légă sacul cât e plin, nu când ajunge la fund.*

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovăţ, J. Vaslui.*

*△ *Grijesce de sac până e plin.*

IUL. GROFŞOREANU, *inv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

*
*Iconomisesece sacu din gură, nu când e la
fund.*

G. POBORAN, *inst. J. Ott.*

Vezi *Cap. XIII, c. Sac.*

Ne invață că, de la început, trebuie să păstrăm (GOLESCU).

Când ai, să te gândești să pui de o parte, iar nu după ce
ți-ai cheltuit tot avutul.

*Il est tard d'être chiche quand on est au fond
du tonneau.*

Prov. Franc.

*Sparagna la tina, mentri è china, quannu lu
funnu pari, nu c'è chiu di sparagnari.¹⁾*

Prov. Sard.

Auf die Neige ist nicht gut sparen.²⁾

Prov. Germ.

Better spare at the brim, than at the bottom.³⁾

Prov. Engl.

7699 *△ **Maî strînge sfóra la gura sacului.**

GAV. ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*

Același înțeles ca la No. 7698.

7700 **Sacul sec nu pôte stă 'n picere.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 63.*

Sacul deșert nu stă in picioré.

V. ALEXANDRI & L. ROSETTI,
Mss.

1) Economisesece butoiul, cât e plin, când fundul se vede, nu maî e ce să economiseci.

2) La sfîrșit nu e bine să economiseci.

3) E maî bine să economiseci la început de cât la sfîrșit.

*△

Sacul gol nu stă în picioare.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi, comit. Bihor, Ungaria.* — DOBRE MARI NESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

*△

Sacul nu stă în picioare până nu'i plin.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Banca, J. Tutova.*

Sacul gol, cu anevoie stă drept.

Junimea (ziar), III, No. 15.

*△

Sacul plin cu vînt, greu stă în picioare.

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

Adică cel fără putere și cel flămând (GOLESCU); precum și cel lipsit de avere, de sprijin, etc.

Sacco vuoto non può star in piedi.¹⁾

Prov. Ital.

On vud sèche ni sâreut s'tini dreut.²⁾

Prov. Wallon.

Ein leerer Sack steht nicht aufrecht.³⁾

Prov. Germ.

7701 *△ *Sacul plin curînd se varsă.*

HINȚESCU, p. 165. — MAIOR P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.* — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

1) Sacul gol nu poate stă în picere.

2) Un sac gol nu ar putea să se țină drept.

3) Un sac gol nu stă drept.

Rabdă, rabdă, până se supără.

*△

7702 Intre doi saci goi, alegi p'ăl cu pae.

G. BANULESCU, *inv. c. Pietroșița, J. Dimbovița.*

Veđi *Datornic.*

Intre două rele, alegi ce e mai puțin rău.

7703 După sac și peticul.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 94.*

*△

După sac și petec.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. J. Stubieni, J. Dorohoiu.*—H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoiu.*—A. GOROVEI, *J. Suciava.*—S. I. GROSSMANN, *Dict. p. 20 & 123.*

*△

După sac și petecă.

G. MADAN, *c. Trușeni, țin. Chișineu, Basarabia.*

*△

După sac și petic, după Turc și pistol.

G. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vaslui.*

*△

După sac, petec.

GAV. UNIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.*

△

După cum e sacul, așa (e) și peticul.

V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava*

*△

Cum îi sacul, (aşa) şi petecul.

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamotea, J. Dorohoiu*.—E. I. PATRICIŪ, *înv. c. Smulţi, J. Covurluiu*.—P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Comăniţa, J. Olt*.—G. POBORAN, *inst. J. Olt*.

*△

Cum e sacul şi peticul.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 57; II, p. 151*.—HINȚESCU, p. 165.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. II, p. 16*.—LAURIAN & MAXIM, II, p. 654 & 1027.—P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Şuici, J. Argeş*.—DOBRE MARI-NESCU, *înv. c. Pîrou-Roşu, J. Argeş*.—I. VULCĂNESCU, *elev. Sc. Ins. c. Peleşci, J. Dolj*.—LAURIAN & MAXIM, I, p. 938.

*△

Cum e sacul, şi petecul.

I. G. VALENTINEANU, p. 34 & 50.—MARIN RĂDULESCU, *stud. c. Slatina, J. Olt*.

*△

Cum e sacul, aşa e şi peticul.

B. CONSTANTINESCU, *Cart. Cit. III, p. 15*.

*△

Cum e sacul, aşa e şi petecul.

Semin. Buc. Cl. VIII prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

*△

Cum sacu, cum petecu.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţi, J. Covurluiu*.

*△

Sacul şi petecul.

G. POBORAN, *inst. J. Olt*.—M. CANIAN, *public. Iaşi*.

* *A face sacul după cum e peticul.*

DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Iși nemeresce sacul petecul.

A. PANN, II, p. 135.

*△ *Și-a găsit sacul petecul.*

HINȚESCU, p. 165.—FR. DAMÉ, IV, p. 6.—G. POBORAN, *inst. J. Ol.*—E. I. PATRIGIŪ, *inv. J. Covurluiă.*—GR. POIENARU, *ing. c. Russa, J. Ialomița.*—N. RUSU, *c. Ighisdorf, comit. Tîrnava, Transilvania.*

Și-a găsit sacul peticul.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 169.*

*△ *Și-a găsit sacul petecu.*

AVR. GORCEA, *paroh, c. Coșteiă, Banat.*

Și-a aflat sacul peticul.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 654.

*△ *Ș'o aflat sacul petecu.*

AVR. GORCEA, *paroh, c. Coșteiă, Banat.*

* *Fie-care sac își găsesce peticul.*

V. FORESCU, *c. Folticenii J. Suciava.*

*△ *Tot sacul își găsesce petecul.*

BARONZI, p. 54.—S. I. GROSSMANN, *Dicț.* p. 191.—IUL. GROFȘOREANU, *înv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

△ *Peticul după sacul său.*

S. FL. MARIAN, *Nuntă*, p. 37.

Sacul și-a găsit petecul.

C. NEGRUZZI, I, p. 251.

* *Cum e sacul și peticlu* ¹⁾.

D. DAN, *stud. c. Nevésta, Macedonia.*—XENOF. CAPSALE, *c. Pîrlepe, Macedonia.*

Vezi *Petic.*

1° Adică după om și cinstea, arată asemănarea (GOLESCU).

2° Când doi inși se potrivesc, mai ales soții.

«Și a găsit sacul, peticul».

3° Pentru lucruri potrivite.

«Haîna să 'ți fie cum e sacul și peticul».

4° Se țice de un lucru rău ce 'l are un om de nimic.—*J. Argeș.*

«Omul e lacom, dar face sacul după cum 'i-e peticul».

Tel pied, tel soulier.

Prov. Franç.

Qual piede, tale scarpa. ²⁾

Prov. Ital.

1) Cum e sacul și peticul.

2) Atare picior, atare ghétă.

*Zulke leest, zulke schœn.*¹⁾

Prov. Oland.

7704 Tot sacul  şi caută petecul s u.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 70.

1° Adică fie-care dă sine- i  ngrijesce (GOLESCU).

2° Fie-care îşi caută prietin,  i mai ales nev st , care să se potriv sc  cu dinsul. Are un  n eles mai mult rău.

7705 * F sule după f sule se umple s cna.²⁾

V. DIAMANDY, *prof. c. Metova, Macedonia.*

Pu in cu pu in se face mult.

7706 * G rnu  di g rnu  s'umple sacu.³⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*

* Gr nu  di gr nu  s'umple sacu.⁴⁾

I. COYAN, *prof. c. Turia, Epir.*

Ve i *Gr unte.*

Acela   n eles ca la No. 765  i 7705.

7707 Când tot sco i din sac,  i nimic bag i în sac, cur nd  i dai d  fund.

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 36

Ve i *Cap. X, c. a Lu .*

Adică c nd tot cheltuiesci  i nimic mai adaog i, cur nd istovesci,  i îndată s r cesci (GOLESCU).

7708 *  Sacul din care tot  ai  i nu mai puni, să golesce.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Co teiu, Banat.*

1) Cnm e calapodu, a a  i gh ta

2) Fasole după fasole se umple sacul.

3)  i 4) Gr un e cu gr un e se umple sacul.

Acelaş înţeles ca la No. 7707.

7709 Gura sacului legată pururea să nu o ʒii.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 103.

Adică să nu fii prea sgârcit (GOLESCU).

7710 [△] Nu se 'ncepe nici odată sacul de la fund.

1. FL. MARIAN, *Nuntă*, p. 84.

Când ni se cere ca să facem un lucru în afară de orinduială.

«Românii de la sate nu voesc, cu nici un preţ, a-şi mărită mai întâiu fetele cele mici, sau a-şi însură fectorii cei mai tineri, inaintea celor mai inaintaţi în virstă, ʒicând că «*nu se 'ncepe nici odată sacul de la fund*».

7711 * Sac am, grân n'am; grân am, sac n'am.¹⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Băesa, Epir*.

Veđi *Brânză*.

Celui căruia vecinic îi lipsesce ce-va; se ʒice mai ales pentru omul sărac.

7712 In sac şî la móră.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 102.

Adică cele grabnice să nu le zăbovim (GOLESCU).

**7713 *[△] Două mâţe în sac
Nu încap.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovét. J Vaslui*.

Doi reütăcioşi nu pot trăi împreună, şî mai ales nora şî cu sócra în aceeaşi casă.

**7714 *[△] In sacul legat,
Nu scii ce'i băgat.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoi, comit. Bihor, Ungaria*.

1) Sac am, grâu n'am; grâu am, sac n'am.

* *Sac legat nu scii ce are.*¹⁾

I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir.*

Se dice femeilor, când sunt ingreunate, arătându-se că, prin nici un semn nu se poate cunoște de va nasce fecior saū fată.

7715 A găsit sac dē bucate.

IORD. GOLESCU, *Mss, II, p. 2,*

Sē dice pentru cei ce nemeresc ore-ce, după gândul lor (GOLESCU).

*△ **7716 Sacul spart nu se mai umple.**

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi. — DOBRE MARINESCU, inv. c. Pirvu-Roșu, J. Argeș.*

Omul cheltuitor nu mai adună cât e lumea.

*△ **7717 Sacul cu două guri nu'l poți umple.**

V. SALA, *inv. c. Vașcoi, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 7716.

* **7718 Cu sbóre, saclu nu s'umple.**

I. COYAN, *prof. c. Băesa, Epir.*

Veđi *Baniță, Ciorbă, Vorbă.*

Acelaș înțeles ca la No. 6385.

*△ **7719 Tórnă ca într'un sac spart.**

G. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vaslui.*

Mănâncă mult.

1) Sac legat nu scii ce are.

7720 *[△] **Orî își umple sacu, orî își pune sacu.**

ILIE HOCİOTĂ, *stud. c. Seliște, comit. Sibiu, Transilvania.*

Pentru cel care caută cu orî-ce preț să facă avere mare.

7721 *[△] **A fi sac fără fund.**

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 141 & 241. — FR. DAMÉ, IV, p. 6. — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stiubieni, J. Dorohoiu.* — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, J. Cœurului.* — C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vaslui.* — G. POBORAN, *inst. J. Ol. — Abeced Illustr.*, p. 27.

*[△] *Sac fără fund.*

S. MIHĂILESCU, *Șezdt.*, II, p. 47. — IUL. GROȘORĂANU, *dasc. c. Gașa, comit. Arad, Ungaria.* — IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 63. — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.* — FR. DAMÉ, II, p. 44.

*[△] *Sac fără fund e omul fără rînd.*¹⁾

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi, comit. Bihor, Ungaria.*

Vezi *Femeie.*

1° Să ȋdice pentru cei ce nu sciū cum să ȋși păstreze averea, și pentru cele ce nu poȋ le dă de fund (GOLESCU).

2° N'are saț, nu se mulțumesc; nu se mai satură de mîncare.

«Pescunne c'aista'i Flămîndilă, lometea, *sac fără fund*, saū cine mai scie ce pricopselă o li, de nu'l mai satură nici pămîntul». — CREANGĂ.

3° Nu se isprăvesc, poȋ luă mereu.

1) Fără rînd adică fără cumpet.

Ἀπληστος πίθος¹⁾

Prov. Elin.

*Inexplebile dolium.*²⁾

Prov. Lat.

C'est un panier percé.

Prov. Franc.

7722 * A fi sac spart.

IDEM, *Calend. Rom.*, 1892.—FR. DAMÉ, IV, p. 6. — M. CANIAN, *public. J. Iași.*

Acelaș înțeles ca la No. 7721.

Evreii au un proverb cu totul identic.

7723 *△ Ṣ-a pus saciū 'n car.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Simila, J. Tutora.*

Ṣ'a făcut tréba, nu'î mai pasă de nimeni, și de nimic.

7724 *△ A deslegă sacul.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 41. — A. PANN, III, p. 8 & 31. — HINȚESCU, p. 165. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 160.

A începe să vorbescă.

«Ascultați, copiii moșicului, să desleg eu sacul cu glumele și cu snóvele». — JIPESCU.

Vider son sac.

Prov. Franc.

7725 Deslegă-voiū sacul,
Vedé-vei pe dracul.

A. PANN, III, p. 51.—HINȚESCU, p. 165.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 160.

1) și 2) Butoiul care nu se pôte umplé (fiind fără fund).

*
A deslegat sacul și a vădut pe dracu.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Amenințare. Voiu spune tot ce știu.

7726 N'a deslegat sacul încă
Dar să veđi vorbă adîncă.

A. PANN, III, p. 8.—HINȚESCU, p. 165.

Pentru cei proști.

*△
7727 A'l prinde cu mâna în sac.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1027.—P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 76.—AL. ODOBESCU, III, p. 147.—GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 95.—FR. DAMÉ, III, p. 278.—V. FORESCU, *c. Șarul-Dornii, J. Suciava.*—GAV. ONIȘOR, *c. Dobrovăț, J. Vasluii.*—DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Veđi *Traistă.*

A prinde asupra faptului. Orî cât a căutat să tăgăduiescă, a fost dovedit de faptă rea.

«Căți s'au prins cu mâna 'n sac, cu ocaua mică, toți au păpat duba». — JIPESCU.

La main dans le sac.

Prov. Franc.

*△
7728 O băgat'o în sac.

IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

S'a incurcat la cêrtă.

7729 A băgă în sac pre cine-va.

FR. DAMÉ, IV, p. 6.

Vezi *Traistă*.

A'î înșelă.

7730 * **A i se umplè sacul.**

M. CANIAN, *public. J. Iași.*

1° A se îmbogăți.

2° A se sătura.

7731 * **A băgat lumina în sac.**

Maior P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

1° Caută să facă lucruri peste putință.

2° E prost.

7732 *△ **A bate sac pre cine-va.**

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Vezi *Țol*.

A dà fără milă, ca pe un sac plin.

7733 * **A'î găsi cu diminéța în sac.**

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Adică sculat de diminéță.

7734 * **A'î intră Țilele în sac.**

M. CANIAN, *public. J. Iași.*

A muri.

7734 *△ **A dà de fundul sacului.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Simila, J. Tulova.*

A'și chieftui tot avutul.

7735 * **Cu sacu.**

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 150.

Vezi *Bărbat*.

Adică mult, în mare cantitate.

«Femeia are nouă guri, și să i le astupî pe toate, tot nu se îndestulază din lăconie: îi cere inimă să'î tot cari cu sacu». — GR. JIPESCU.

7736 * **Un sac.**

Acelaș înțeles ca la No. 7735.

«Scie un sac de minciuni».

SAFTIAN

7737 **A avé urechi de saftian.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 393.

A fi tare de urechi.

7738 **A avé obraz de saftian.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 4066;
Scrierile lui C. NEGRUZZI, prefață,
p. XXV.

Vezi *Obraz*.

Acelaș înțeles ca la No. 4141.

«Te socotiam un ciubotar cu ambiție; dar ved că m'am înșelat, ai obraz de saftian». — ALEXANDRI.

SĂLAȘ

7739 △ **Bună 'i brânza, bunu'î cașu, amaru'î sălașu.**

GR. JIPESCU, *Răur. Oraș.*, p. 260.

Dicătoare cîobănescă. Arată că, dacă ródele muncii cîobanului sunt bune, vieța pre care o duce în munți, mai fără tovarăși, și fără adăpost, e de tot grea și amară.

SALBĂ

Vezi *Drac, Nepot*.

7740 *△ Lasă'l pe salba lui.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiș, Banat.*

Adică în năravul său, cu planul său, cu scăderile sale.

SALTEA

Veđi *a se întinde.*

7741 Daca întinđi saltéua se rupe.

FR. DAMÉ, IV, p. 44.

Să te mulțumesci cu ce ai.

7742 * A stă (ședé) pe saltea.

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci, J. Tutova.*

Veđi *Tandur.*

1° A nu face nimic; a nu'și da nici o ostenelă.

2° A fi fără griji.

3° A fi bogat.

7743 * De pe saltea.

T. CODRESCU, *Uricar, XXII, p. 45.*

Adică fără muncă; fără ca să ne coste nimic.

Adică *de pe saltea*

Cu ciubuc și cu cafea.

Cu acelaș înțeles Jipescu a ăis:

«Boșeria *de pe saltea* a perit». — *Opinc.*, p. 28.

Adică cei carți nu munciați.

7744 *△ A pune sub saltea.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 703.—
FR. DAMÉ, IV, p. 44. — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

1° A pune de o parte, a înlătură.

2° A dà uitării.

ȘALVARI

Veđi *Mahomet*.

ȘALVARAGIŪ

7745 * ȘalvaragiŪ.

Poreclă ce se dà Turcilor, purtători de șalvari.

ȘANDRAMA

7746 * Șandrama.

POIENARU, *Dict.* I, p. 1140.—
FR. DAMÉ, IV, p. 13.

Femeie prăpădită de bătrânețe saŭ de bôle; cădețură de om.

C'est une ruine.

Prov. Franc.

SĂPUN

Veđi a *Rade*.

7747 *^Δ Săpun ai cumpărat, săpun mănânci.

DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîr-
vu-Roșu, J. Argeș.*

Săpun ieî, săpun trebuie să mănânci.

A. DUMITRESCU, p. 129.

*
Săpun să fie, parale am dat.

Veđi *Calup*.

Cine face o greșelă trebuie să ți sufere urmările. Se dice când te a păcălit cine-va, și mergi înainte.

S N Ó V Ă

Un bulgar vrînd să cumpere brînză, capătă o bucată de săpun. Ajuns a-casă se pune pe mîncare, înfige dinții în calupu de săpun, vede că s'a păcălit, dar, ca să nu rămînă păgubaș îi dă înainte ȕicînd : *săpun am cumpărat, săpun mîdnînc*.

Speranța, II, p. 140 a dat o variantă a acestei snóve. La dînsul un Muscal, care nu are de cît trei parale, cumpără o rădăcină de hrén și o róde, pînă la sîrșit, cu tot necazul lui spunînd :

Să 'l lăsăm curat pecat!
Orî mîncat
Orî crăpat
Dară nici că nu 'l lăsat :
Eă pe el parale dat.

Acéstă snóvă se găsește și la Bulgari, de unde, e de cređut, că am luat-o și noi.

Qui fait la faute la boit.

Prov. Franc.

7748 *△ A strigă la săpun.

TEODORESCU, *inv. c. Lupșeanu,*
J. Ialomița.

A strigă tare.

«D'oiu prinde'o, o s'o bat cu vergéoa aia dă hier de la pușcă, *păn o strigă la săpun.*» *Etyrn. Magn. p. 16.*

7749 *△ A 'i trage un săpun.

Maior, P. BUDIȘTEANU, J. Ilfov.

A 'l certă.

Donner un savon à quelqu'un.

Prov. Franc.

7750 A 'l face cu săpun și cu apă rece.

FR. DAMÉ IV n. 15.

Vedî Oŭ.

A 'l certă, a 'l luă la trei parale.

A SĂPUNÎ

7751 *△ A săpunî pre cine-va.

IUL. GROFȘOREANU, *inv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 7749.

SARICĂ

Vedî Păduche.

7752 Nu te uită la albéța saricului, când săpunul, cu care l'a spălat, pe răboj l'a luat.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 140.*

Adică la gătéla cocónelor ce cu împrumutare o fac (GOLESCU).

SĂRITĂ

7753 *△ A 'și perde sărita.

BARONZI, p. 66.—D. POPOVICIŪ, *inv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*—ILIE HOCIOȚĂ, *c. Seliște, comit. Sibiu, Transilvania.*—G. COȘBUC, *Fóie p. Toți, II, No. 16.*—MIRON COSTIN, *Letop.*—V. SALA, *dasc. c. Vașcoi, comit. Bilor, Ungaria.*

A 'și perde mersul regulat, a 'și schimbă obiceiurile bune, felul de gândire sau de purtare.

Cuvîntul e luat de la morari cari numesc *sărita*, căderea a pei din scoc pe cupe. Se dice prin urmare că mōra și-a perdut *sărita* când apa se fură în lături, și nu cade regulat în cupele roții.

Se dice de o apă, când și a lăsat matca ei obicinuită, și a eroit o albiă nouă, că *și-a lăsat sărita*.

7754 *[△] A scóte pre cine-va din sárite.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 510 & 1111.—I. CREANGĂ, *Pov.* p. 152.

A 'l supără rău, a 'l scóte din rábdare.

Faire sortir quelqu'un de ses gonds.

Prov. Franc.

ŞATRĂ

Veđi *Pétră, Vie.*

7755 *[△] Tot la noi în şatră
Bate vînt şi pétră.

A. P'ANN, II, p. 27. — B. P. HĂŞDEŪ, *ziar Traian*, 1869, No. 63, p. 256, — HINŢESCU, p. 169. — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roşu. J. Argeş.*

Đisa űiganului. Nu mai scápam de rele şi de necesurî; nu-mai la noi, nu şi la alűii, e rău.

7756 * Aruncă cu pétra în şatră.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Acelaş înűeles ca la No. 1014, la care se adaogă ca variantă.

SBANŢ

7757 * 'I-am pus sbanűu.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi *Branű.*

1° L'am domolit, l'am făcut să tacă.

2° L'am păcalit.

Sbanűu, e un fel de petec ce pun cismariű la ghetete.

SBICIŪ

Veđi *Biciu*.

7758 * Δ In fine plesne sbiciul.

V. SALA, *inv. c. Vaşcoi-Bărdsci*,
comit Bihor, Ungaria.

* Δ La capăt pocnesce sbiciul.

D. POPOVICIŪ, *inv. c. Cuvin*, co-
mit. Arad, Ungaria.—IUL. GROF-
ŞOBEANU, *inv. c. Galşa*, comit. A-
rad, Ungaria.

Sfirşitul laudă începutul. Pentru cei ce se laudă înainte de vreme.

*Végén csattan az ostor.*¹⁾

Prov. Ung.

SBURĂTURĂ

Veđi *Câne*.

A SE SCĂLDĂ

Veđi *Apă, Avere*.

7759 * A o scăldă.

FR. DAMÉ, IV, p. 26.

Veđi *Cap. II, c. Apă*.

Acelaş înţeles ca la No. 406.

7760 * A fi scăldat în lapte dulce.

M. CANIAN, *publ. J. Iaşi*.

1° Alb la faţă.

1) Biciul pocnesce la capăt.

2° Plăcut, amabil.

7761 *△ Are unde să se scalde.

EN. BĂLTEANU, *Lum.* I, p. 87.—
G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Are pe ce să se bizue; să urmeze vorba saŭ lucru că isbutesce.

SCĂLDĂTÓRE

7762 *△ S'a căcat în scaldătóre.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 63.—
Maior P. BUDIŞTEANU, *J. Ilfov.*

1° Să ūice pentru cei ce ūi fac însu-ūi ei rēul lor, că când se cacă omul în scaldătóre, ēi vine scārna la gură, ūi cum am ūice, ūi-a māncat căcatul (GOLESCU).

2° Din potrivă când se întimplă ca un prunc să se cace în scaldătóre se crede că dīnsul va fi cu noroc.

7763 *△ I-a pus sare în scaldătóre.

Maior P. BUDIŞTEANU, *J. Ilfov.*

Om deūtept, hazliŭ; nu e dintr'acei ōmeni cari sunt ne-sāraūi.

SCĀNDURĀ

Vēđi a se Inneçà.

7764 *△ Scāndura crepată, trēbue cleitā.

IUL. GROFŞOREANU, *inv. c. Galūa,*
comit. Arad, Ungaria.

Un lucru rēu ūnceput trēbue schimbat, o greūelā trēbue ūndreptatā.

7765 *△ Vēđ eŭ pe ce scāndurā calcā.

G. BALLY, *c. Cārlomānesci, J.*
Tutova.

Veți *Talpă*.

Am înțeles vicleșugul, ved că umblă cu înșelăciune.

7766 * I s'a luat scândura de sub picere.

Veți *Cracă*.

Acelaș înțeles ca la No. 576.

7767 *△ A'l lăsă ca scândura.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*,
p, 306.—DOBRE MARINESCU, *inv.*
c. *Pîrvu-Roșu, J. Argeș*.

*△ A'l lăsă scândură.

Maior P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov*.

1° Adică sărac cu totul.

M'au bătut și m'au mîncat
Ca scândura m'au lăsat.

Poes. Pop.

2° Slab, în urma unei bóle.

7768 * A fi ca o scândură.

FR. DAMÉ, IV, p. 70.

* A fi scândură.

Slab, la trup.

Țicerea francesă : *être comme une planche*, se țice, mai ales,
despre femeile cari nu au peptul dezvoltat.

7769 *□ Scândură de scăpare.

Adică mijloc de scăpare.

Planche de salut.

Prov. Franc.

7770 * **Este cu trei scânduri.**

PER. PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres*,
p. 176. — P. VULCAN, *Gaz. Ma-*
ced. I, p. 5.—META CONSTANTIN,
c. *Pirlepe*, *Macedonia*.

Veđi *Dogă*.

1° Uşurel la minte, cam ținut.

2° Bét.

Il lui manque un clou.

Prov. Franc.

Er hat einen sparren zu viel.¹⁾

Prov. Germ.

7771 * **Este cu patru scânduri.**

D. DAN, c. *Pirlepe*, *Macedonia*.

Om cu mintea sănătósă, întregă.

SCARĂ

Veđi *Dumneđeş*, *No-*
roc, *Cap. III*, c. *Scară*.

7772 **Scara dē sus în jos se mătură, iar nu de jos
în sus.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 67.

Adică pilda dē la cei mari se ieà; iar nu dē la cei mici
(GOLESCU).

7773 **Când te urci în sus pe scară, din tréptă în tréptă
să pâşesci, ca să nu te poticnesci.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 105.

Adică la ori-ce, după orinduială să pâşesci, ca să înaintezi
fără nici o greşală (GOLESCU).

1) Are o prea mare economie.

*Aiác, aiác, merdivené cicarlár.*¹⁾

Prov. Turc.

7774 Pě scară streină să nu te urci, că numai în-
dată te încurci.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 112.

Adică la slujba altuia să nu te amesteci, și în patul altuia să nu te urci (GOLESCU).

7775 *[△] Scară la cer și pod peste mare nu se póte.

GR. POIENARU, *ing. J. Putna.*

Veđi *Dumneđeș, Pod.*

Pentru cele peste puțină.

7776 *[△] A se face scară și punte.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1082.—
DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-
Roșu, J. Argeș*

Veđi *Luntre.*

A face totul, a întrebuiță orî-ce mijlóce pentru a'si ajunge scopul.

7777 * Ii s'a pus o scară bună.

FR. DAMÉ, IV, p. 29.

A dobândit un ajutor insemnat, a fost bine susținut.

Il a eu un bon marche-pied.

Prov. Franc.

7778 * Ii s'a luat (tăiat) scara.

FR. DAMÉ, IV, p. 29.—M. CA-
NIAN, *public. J. Iași.*

Veđi *Scândură.*

1) Tréptă cu tréptă se urcă scara.

A perdut puțința de a ajunge unde-va, de a dobândi óre-ce.

On lui a coupé l'herbe sous le pied.

Prov. Franc.

7779. * Pe o scară întinsă.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Adică în mare.

7780 * A suî scările cui-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 4082.

1° A se duce la cine-va pentru a'î cere óre-ce.

2° A se umili.

7781 Scară la (în) cer.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 4082.

Lucru peste fire, miracol.

7782 * Scara mâții.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 177 & 204.—I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

*
Scara pisiceî.

DIM. ZANNE, *c. Bolintin, J. Ilfov.*

1° Când nu intri într'o casă pe ușă, ci pe o feréstră, etc.

Anica.—Îi avea dreptul de a intra la mine pe ușă, ȕiua mare, iar nu tot pe feréstră ca acum, și nóptea.

Magdian.—Că Ȑeu, drept să 'ți spun, m'am cam săturat de *scara mâței*, și mai ales de alergări călare.—ALEXANDRI, p. 175.

2° Joc în care copiii se huțună pe o scândură.

«Unul când se sue, altul se cobóră. Par'că ne jucăm *de-a scara mâței*».—ALEXANDRI, p. 204.

SCATOLCĂ

Vedî *Scatuleă*.7783 * Δ I-a tras câte-va scatolce.L. ŞĂINEANU, *Dict.* p. 720.

La bătut, l'a palmuit.

7783_b Scatolcă.L. ŞĂINEANU, *Dict.* p. 720

Acelaş înţeles ca la No. 7784.

SCATULCĂ

7784 Scatulcă (veche).

POIENARU, *Dict.* p. 140.

Femeie gârbovă şi prăpădită de bătrână.

SCAUN

Vedî *Nepoftit, Vorbă*.7785 * Δ Scaunul tot din picîore îşi are perire.HINŢESCU, p. 171.—DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Omul din rude pîere.

7786 Al meu scaun să-mî trăiescă, alt picîor în loc,
şi al meu deget să-mî trăiescă, alt inel în loc.IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 2.

Să şice când nu ne pasă de ceea-ce am pierdut, cum nevasta de bărbat şi bărbatul de nevastă (GOLESCU).

7787 * Δ Scaunul, cu un picîor numai, nu pôte stă drept.HINŢESCU, p. 171.—DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Omul cu un prietin, cu un singur sprijin, nu are puterea pre care o are cu mai mulţi.

7788 Să nu te razimî în scaun cu trei picere.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 113.

Adică în om ce ți lipsește o dîgă (GOLESCU).

7789 *△ Scannul nalt în picîore, curînd se rîstîrnă.

HINȚESCU, p. 171.—DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Cine se înalță, curînd cade jos.

7790 *△ Cine vra sa stee (șadă) între două scaune pică între ele.

V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

Veđi *Luntre*.

Pentru cei cari nu se hotăresc, vréu să cruțe interese opuse. Are un înțeles defavorabil.

Entre deux selles, le cul à terre.

Prov. Franc.

7791 A ședé între două scaune.

G. I. MUNTEANU, p. 72.

*△ Stă cu curul pe două scaune.

IUL. GROȘOREANU, *inv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

A nu se hotări.

7792 Par'că l'a țintuit de scaun.

A. PANN, III, p. 4.

Par'că l'a ținut legat de scaun.

HINȚESCU, p. 170.

Pentru cel care tot stă pe capul nostru, și nu mai plécă.

7793 * A fi cu scaun la minte.

Vedî *Vorbă*.

Adică priceput, deştept, cu judecată.

SCĂUNAŞ

7794 * A fi scăunaş de picîore.

FR. DAMÉ, IV, p. 31.

A îndurà fel de fel de ne-ajunsuri.

SCÓRȚĂ

Vedî *Cap. X, c. Scórță*.

7795 * **Obraz de scórță.**

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 51 & 108.

Vedî *Obraz, Saftian*.

Pentru omul făr de ruşine.

«*Obraz de scórță* și las'o mórta 'n popușoiu. — CREANGĂ.

7796 *[△] Se 'ndóie ca scórță.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat*.

Arată pe omul ne-statornic în faptele și ideile sale.

SCRUM

7797 * A se alege scrum de...

FR. DAMÉ, IV, p. 4.

A nu se alege nimic de cine-va saú de ce-va.

Veđi No. 1078 și 1079.

SCUFIE

Veđi *Chel, Chelbos.*

7798 A fi născut cu scufia (în cap).

FR. DAMÉ, IV, p. 41.

Veđi *Căiță, Cămașă.*

Acelaș înțeles ca la No. 2823.

Etre né coiffé.

Prov. Franc.

SCULĂ

Veđi *Femeie.*

7799 *[△] Ce mai sculă!

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 77.—
H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea.*
J. Dorohoi.—P. ISPIRESCU, *Rev.*
Ist., II, p. 148.

Să ție, în bătaie de joc, pentru cele de nimic, ce nu ne plac (GOLESCU).

7800 * Nu e vre-o sculă.

Nu e lucrare mare de dinsul.

7801 *[△] A fi sculă bună.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*[△]
A fi sculă.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova,*
J. Vaslui.—GR. ALEXANDRESCU,
magistr. J. Putna.

A prețui mult ; se dice despre ómeni.

Dicerea francesă : *c'est un bijou*, arată numai frumusețea.

7802 *
Sunt sătulă
De așa sculă.

A. PANN, II, p. 108.—HINȚESCU,
p. 169.

Cânuđ nu măi putem răbdă pre cine-va care, de alminterea,
e om de nimic.

SCURSURĂ

7803 *
A fi o scursură (de om).

FR. DAMÉ, IV, p. 43.

Om de nimic.

SCURTĂTURĂ

7804 A'l măsura cu scurtătura.

FR. DAMÉ, IV, p. 44.

A'l bate.

SCURTEICĂ

Veđi *a Suge*.

SDRÉNȚĂ

Veđi *Trénță*.

7805 * Δ
De copii și de sdrențe să nu cânți nici-odată¹⁾.

IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Gal-*
șa, comit. Arad, Ungaria.

Veđi *Barbă, Copil, Cot,*
Insurătóre, Măritat,
Pěr.

Acelaș înțeles ca la No. 3018.

1) A cântă = a dori, a se plânge că nu are.

7806 * Δ A nu se ține sdrénță de sdrénță.

N. POPESCU, *Calend.* 1876, p. 16.
—L. ȘĂINEANU, *Semas.*, p. 354.—
Etym. Magn., p. 2628. — G. PO-
BORAN, *inst. J. Olt.*

A fi foarte sărac.

7807 * A fi o sdrénță.

Femea de nimic, desfrînată.

SDRENȚOS

Veđi *Gol.*

ȘERPAR

7808 Δ A fi cu șerpar de ață.

R. SIMU, *c. Orlat, Transilvania,*
apud. B. P. HĂȘDĂRĂ, Etym. Magn.,
p. 2079.

Adică sărac. Șerparul se face, de obicei, de piele.

SFARĂ

7809 * Δ A (se) dà sfară în țără.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 141, 232 &
246.—V. HARAM, *inst. c. Grivița,*
J. Tutova.—L. ȘĂINEANU, *Semas.*
p. 358.—LAURIAN & MAXIM, *Glos.*
p. 244.

Veđi *Sfóră.*

A dà de scire, a respândi o veste în țără.

Dicerea a dà sfóră în țără este greșită. Cuvîntul sfară a-
rată dunga de fum care, se întinde în aer, eșind dintr'un horn,
din mucul unei lumînări care s'a stins, etc., într'un cuvînt
dintr'un foc ôre-care.

«*Sfară se dete în țără de acéstă fericită întimplare. Și alergă porimea din tôte părțile să vedă pe acela carele mort a fost și a înviat.*»—ISPIRESCU.

SFEȘNIC

7810 *△ A stà sfeșnic.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Drept, în picere.

ȘFICHIU

7811 *△ Ce are a face șfichi cu poc.

G. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vaslui.*

Nu se potrivește înțeleptul cu prostul, învățatul cu cel ne-
învățat.

7812 *△ A 'i trage un șfichi.

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci, J. Tutova.*

A 'i atinge cu vorba, a 'l certă.

A SFICHUI

7813 *△ A șfichi.

LAZ. ȘĂINEANU, *Dict. p. 741.*—
G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Vedă a *Bicui.*

A muștră, a înțepă cu vorbe subțiri.

SFÎRLÉZ

Vedă *Sfîrléză, Zăgaz.*

ȘIC

7814 *△ A avé șic la vorbă.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulfi, J. Covurluiă.*

Are temeinicie, rost, lipiciu la vorbă. Vorbesce la locul său, potrivește vorba.

Cuvîntul șic arată un fel de fôe fôrte subțire, de metal aurit, ce se pune la sorcovă, în țesătura zuvelcei, etc.

ȘINDRILĂ

Veđi *Mildă.*

ȘLEAŪ

7815 * Pe șleaŭ.

L. ȘĂINEANU, *Dict. p. 75.*

De-a-dreptul, fără ocol.

«I-am spus *pe șleaŭ* că rău face».

SOBĂ

Veđi *Suflet.*

7816 *△ Și ne-spălați se 'ncăldesc la soba albă.

C. DANILESCU, *Sc. inst. c. Scundu J. Vâlcea.*

De vrednicia unei fete.

7817 *△ A trăi cu capu 'n sobă.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

1° A nu eși din casă.

2° A nu sci nimica.

7818 *△ Ii cântă grierul în sobă.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluii.

Veđi *Gărgăun,*

Ii sárit la minte.

SOFRA

7819 Cine păzesce sofraoa
Mănâncă ciorbaoa.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 132 ;
II, p. 86.—IORD. GOLESCU, *Mss.*
II, p. 81.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*
II, p. 153.—HINȚESCU, p. 178.—
D-NA E. B. MAWR, p. 32.

Cine nu păzesce sofraoa
Nu mănâncă ciorbaoa.

S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 22.

Adică cine vine la vreme, se împărtășeză dě ore-ce (GOLESCU).
Său mai bine ȓis :

Cine muncesce se folosesce și, precum a ȓis Solomon, Prov.
27. 18 : *cel ce păzesce smochinul va mănca din fructele sale.*

Cuvântul *sofra*, însemnézá, în limba turcescă, masa de măn-
care.

Tarde venientibus ossa ¹⁾).

Prov. Lat.

La balle va au joueur.

Prov. Franc.

Chi tardi arriva, male alloggia ²⁾).

Prov. Ital.

1) Celor carı vin târđiü, ósele.

2) Cine vine târđiu, e găzduit prosti.

*Si non llegais al punto,
No comereys del unto* ¹⁾.

Prov. Span.

First come, first served ²⁾.

Prov. Engl.

Abwesende verspielen immer ³⁾.

Prov. Germ.

ȘOMOIĂG

7820 Șomoiaș.

FR. DAMÉ, IV, p. 83.

Se ȕice de omul mic la stat.

SPĂRTURĂ

7821 * Δ Spărtura până e mică trebuie cârpită.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 57; III, p. 71.—HINȚESCU, p. 179.—D-NA E. B. MAWR, p. 6.—DOBRE MARINESCU, *inv. c. Fîrnu-Roșu, J. Argeș.*

Daca un om nu se îngrijesce când răul este mic, ci 'l lasă să se mărească. Ne invață prevederea și economia.

Un point fait a temps en sauve cent.

Prov. Franc.

Chi non tura bucolin, tura bucone ⁴⁾.

Prov. Ital.

A stitch in time saves nine ⁵⁾.

Prov. Engl.

1) Cine nu vine la vreme, nu mănâncă din grăsime.

2) Întăiu venit, întâiu servit.

3) Cei cari nu sunt de față, în tot-dé-una, nu aũ dreptate.

4) Care nu astupă o gaură mică, va astupa una mare.

5) Un punct făcut la vreme scapă nouă

Zur rechten Zeit ein Nadelstich erspart sicherlich neun ¹⁾.

Prov. Germ.

A SPĚLĂ

Veđi *Dundre, Mureș, Prut, Putină.*

7822 *[△] Ceea ce e curat n'are trebuință de spelat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 75.—
H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoiu.*

Adică sufletul (GOLESCU).

7823 *[△] Rău a intrat la spelat.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluiu.*

Rău te necăjesce, în mare belea ai intrat.

7824 * A 'i spělà capul.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1230.

Veđi *Săpun.*

A 'l dojeni, a 'l muștră rău.

Laver la tête à quelqu'un.

Prov. Franc.

7825 *[△] L'a spelat cum să cade.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

1° L'a ocărit bine.

1) O înțepătură de ac, la vreme, îți economisește de a cumpără un lucru nou.

2° L'a bătut.

«Daca nu te astimperî acuș *te spël*».

7826 * **A spëlà pre cine-va cu oũ și cu oțet.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1230.

Acelaș înțeles ca la No. 7824.

7827 *△ **A spëlà multe.**

*Locot. C. CRISTESCU, c. Rucăr,
J. Muscel.*

A vorbi multe, mai ales verđi și uscate.

A SE SPĚLĂ

*Veđi Bahlui, Dunăre,
Mând, Prut, Rufe.*

7828 **Câți se spală, toți la masă vor să sedă.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 37.

* *Câți se spală cu noi vor să ospêteze.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J.
Putna.*

Arată obrăznicia celor lingușitori (GOLESCU).

„Venind Domnul în sală, mitropolitul ȃice rugăciunea la masă, și bine-cuvinteză bucatele; iar medelnicerul cel mare dă Domnului apă de spelat mânila“. — D. CANTEMIR, *Descr. Mold. p. 101.*

Acest obicei era de ne-aperat trebuința în vechime, și până odinioră, când se mână la masă mai mult cu degetele.

*Non licet omnibus adire Corinthum.*¹⁾

Prov. Lat.

1) Nu e permis tutolor să mergă la Corinta.

*Non tutti possono haver la casa in piazza.*¹⁾

Prov. Ital.

*Nicht jeder ist auf die Hochzeit geladen.*²⁾

Prov. Germ.

7829   **Câți ș-la mânli, cu dispótî măcă pâni? ³⁾**

PER. PAPAĞI, *Zweit. Jahres.*
p. 155.

Acelaș înțeles ca la No. 7828.

7830   **Tu îl puî să'ți tórne, el te 'ntrébă: câți se
spală toți prânzesc.**

A. PANN, I, p. 99.

Veđi a *Mâncă*.

Pentru cel prost.

7831   *[△] **Să te speli să puî mâna pe un lucru.**

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J.*
Covurluiă.

Pregătire pentru a începe un lucru.

7832   * **A se spălă de cine-va.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1230.

Veđi *Mână*.

1° A se liberă, a scăpă de cine-va, a se lipsi de dînsul.

2° A se lepădă de cine-va, a țice că nu'l cunósce.

7833   * **A se spălă de ce-va.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1230.

1) Nu toți pot să aibă casa pe piață.

2) Nu fie-care e poțit la nuntă.

3) Câți își laū mânele, cu episcopul mănăncă la masă.

1° A perde ce-va.

2° A se lepădă, a se desvinovăți de o învinuire ce ni se aduce.

Se laver d'une accusation.

Prov. Franc.

7834 *△ Te-ai spălat astă-di ?

GR. ALEXANDRESCU, magistr. J.
Putna.

Acelaș înțeles ca la No. 7825. Amenințare.

7835 *△ Cum e spălătore așa 'i ștergătore.

SAVETA COROIU A FILII, c. Vaș-
coi, comit. Bihor, Ungaria.

Folosul, rezultatul e după muncă.

A SE SPILCUI

7836 *△ A se spilcui.

D-NA Z. JUVARA, c. Fedesci, J.
Tutova.

A se găti frumos.

SPOIALĂ

7837 * Spoială.

Ceva cu totul superficial; se dăce mai ales pentru învățatură și educație.

«La dînsul totul e numai o spoială».

SPONCĂ

7838 * A rămâne pe sponci.

BARONZI, p. 87.

Adică a sărăci.

7839 *△ Par'că șede pe sponci.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova*,
J. Vasluii.

Se grăbesce, nu mai vré să șadă.

7840 *△ Pe sponci.

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 125 &
197.—D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci*,
J. Tutova.

1° Puțin, în mică cantitate.

«Măncarea cam *pe sponci*, dar apa, mila Domnului». — CREANGĂ,
p. 197.

2° Repede.

STAMBĂ

Veđi *Stampă*.

STÂNĂ

Veđi *Pesce, Țigan*.

7841 Stâne góle de câini și pline de lupi.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 68.

Adică noróde fără ocrotitori și pline de jėfuitori (GOLESCU).

7842 *△ La începutul stânií se mănâncă cânií,
La spartul stâniíe se bat stăpânií.

NIC. MATEESCU, *inv. c. Movilița*,
J. Putna. GAV. ONIȘOR, *prof. J.*
Tutova.

*△
La începutul stânií se mănâncă cânií,
Iar la spartul stânií se sfădesc stăpânií.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J.*
Covurluii.

Intr'o tovărășie treburile merg bine la început, dar străinii ulesc pe tovarășii cari, la urmă, se cêrtă.

Se ȕice când se cêrtă nisce tovarășii, ca să se înțelégă că tovarășia lor e pe ducă.

7843 * Δ A închide pe lupul în stână.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A pune păzitor tocmai pe dușman. Veȕi No. 2040.

Enfermer le loup dans la bergerie.

Prov. Franc.

7844 * Di porȕi câșare nu s-faȕe.¹⁾

C. IONESCU, *prof. c. Nevêta, Macedonia.*

De la ómenii rêi nu te poȕi așteptă la nici un bine, nici o procopselă.

7845 Fă stână (cușari) cu birbeȕi.²⁾

PER. PAPAHAȕI, *Zweit. Jahres.*, p. 175.

A încercă un lucru care nu se pôte.

*Den Bock melken.*³⁾

Prov. Germ.

7846 * Δ Lângă stână la un loc cu câniî.

G. MADAN, *c. Trușeni, ȕin. Chișeniș, Basarabia.*

Pentru cei cari nu sunt primiȕi la o adunare.

7847 Δ S'a dus și el la stână, și a ajuns Vinerea.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș. p. 260.*

Veȕi *ȕigan.*

1) De porci stână nu se face.

2) Fă stână cu herbeci.

3) A mulge țapu.

Pentru omul fără noroc, care nu o nimerese nici odată.
A se vedea snova de la cuvîntul *Țigan*.

STAUL

Vezi *Lup*.

7848 * Δ El face staulul și apoi oile.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluii.

Acelaș înțeles ca la No. 1704.

STĂVÉLĂ

7849 * Δ N'are stăvélă.

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coșteiu,*
Banat.

Nu are astîmpăr.

STEMĂ

7850 * Δ A fi cu stemă (stea) în frunte.

FR. DAMÉ, IV, p. 103.—G. PO-
BORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° De nēm mare, ales.

2° Om de o valóre deosebită.

STÎLP

7851 * Δ Nu te rēzîmă de stîlp putred.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 96 ; II,*
p. 64. — HINȚESCU, p. 179.—B.
CONSTANTINESCU, Cart. Cit. III,
p. 15.—Semin. Buc. Cl. VIII prin
P. GĂRBOVICEANU, prof.—DOBRE
MARINESCU, inv. J. Argeș.

* Δ Nu te rezemă nici de umbră, nici de stîlp
putred.

GR. POIENARU, *ing. c. Rassa, J.*
Ialomița.

Vedî *Gard*.

Să nu cređi că nevoiaşul are să-ţi fie de vre un folos sau ajutor, ci alegeţi, ca protector, un om puternic şi cu vlagă.

7852 *△ **Stîlpii ţerei.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 68.—
GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 120.—E-
NACHE KOGĂLNICEANU, *Letop. Mold.*
III.

Adică boerii cei mai mari, ce țin ţera, ca nisce stîlpi (GOLESCU).

«Intr'acastă Domnie s'au săvirşit doi boeri mari, cariĭ putem să ăicem doi *stîlpi ai ţerii*».—EN. KOGĂLNICEANU.

7853 *△ **Stîlpu casei.**

P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 73.—G.
POBORAN, *inst. J. Olt.*

Vedî *Bărbat*.

- 1° Cel mai de lipsă în casă, ajutorul cel mai mare.
- 2° Bărbatul.

«Rău dacă lipsese *stîlpul casei*».—ISPIRESCU.

7854 * **A fi stîlp.**

FR. DAMÉ, IV, p. 106.

- 1°. Sprijin

«Fii *stîlp* ţepăn casei noastre».—A. ODOBESCU.

- 2° Cel mai cu vađa, cel d'intăiū.

«Moş Trifu, *stîlpul* şi veselia satuluĭ».—P. BUJOR.

7855 **A rămâne stîlp.**

FR. DAMÉ, IV, p. 106.

- 1° De mirare.

- 2° De frică.

Se mai ăice, cu acelaş înţeles, *a rămâne stană de pētra*.

STÎLPIT

7856 A remâne stîlpit.

P. ISPIRESCU, *Legende*.

Acelaş înţeles ca la No. 7855.

STISMA

Veđi *Zid*.

STIUBEIŪ

7857 Până şi cenuşa din stîubeiū.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 32.Veđi *Cenuşă*.

Sărăcie desăvirşită.

«Datori vinduţi până şi cenuşa din stîubeiū». — JIPESCU.

7858 *[△] Êtă stîubeele, vin şi albinele.GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovêt,*
J. Vasluiū.

Când alerg unii la bine, la folose.

STOFĂ

7859 * Bunătatea stofei nu stă în înfloritură ce în ţe-
sătură.A. BAŞOTĂ, *prin V. FORESCU,*
*c. Folticeri, J. Suciava.*Valórea unui om nu stă numai în averea lui, în rangurile
pre cari le a putut dobândi, ci în învătătura, în înţelepciunea
şi alte asemenea calităţi.

7860 * Are stofă (bună) într'însul.

Veđi *Cumaş*.

Prețuesce mult.

STRAIȚĂ

Veđi *Fală, Gostiă.*

STRAIŪ

Veđi *Ban. Cap. I, c. Crăciun.*

7861 Strañiulu ȇ'ai de 'mprumutare, tră tine căldură n'are.¹⁾

ANDREIŪ AL BAGAV, *Cart. Aleg.*,
p. 90.

Veđi *Haină.*

Acelaș înțeles ca la No. 7167.

7862 Strañia nu façe omłu.²⁾

M. BOJADSCHI, *Γραμ. Ρωμα.*, p.
496.

Omlu façi strañlu, nu strañlu omłu.³⁾

PER. PAPAĞI, *Zweit. Jahres.*,
p. 174.

Veđi *Haină, Rasă.*

Acelaș înțeles ca la No. 7160.

7863 Strañlu façi omłu.⁴⁾

PER. PAPAĞI, *Zweit. Jahres.*,
p. 174.

Acelaș înțeles ca la No. 7163.

7864 * Firea-ți strañele ca s-aï giunități.⁵⁾

I. COYAN, *prof. c. Băesa, Epir.*

1) Strañlu ce ai de împrumut, pentru tine căldură n'are.

2) Strañlu nu face pe om.

3) Omul face strañlu, nu strañlu pe om.

4) Strañlu face pe om.

5) Păzesce-ți strañele ca să ai pe jumătate.

Cu pază și tot se pierde, dar dacă nu le-ai păzi ce ar mai rămâne. Prin urmare pază tot-d'a-una și la toate.

7865 * Δ **Straele împodobesc pe om.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Acelaș înțeles ca la No. 7863.

7866 **Aũ tras straiul de sub el.**

KÁROLY ÁCS, p. 84.

Veđi *Păduréđă.*

Adică a murit.

Ha morso la terra.

Prov. Ital.

Er hat ins Stras gebissen.

Prov. Germ.

Elrántották alóla a gyékényt.

Prov. Ung.

Wytrhli z pod neho lavičku.

Prov. Cech.

Отегнути папке.

Prov. Sîrb.

STRANIŪ

7867 * Δ **Cine se 'ntinde mai mult de cât îi straniŭ, îi rămân picíorele góle.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiŭ, Banat.*

Veđi *a se Intinde.*

Acelaș înțeles ca la No. 5366.

Straniŭ se numesce în Banat un fel de plapomă.

STRAȘINĂ

7868 *△ A dormit sub strașină.

Se ȳice de cel care suferă de reumatisme. Veȳi *Ielele* de I VĂCĂRESCU, și *Ielele* de L. ȘĂINEANU, și în deosebii p. 6 și 7. Este de observat că, în credinȳa Românilor, Ielele umblă pe strașinele caselor.

7869 Nu ti chișe tu chicute, că ti 'nchicutéză.¹⁾

M. IUTZA, c. *Crușova*, *Macedonia*. — L. ȘĂINEANU, *Ielele*, p. 25.

ȳicetóre menită a dă obiceiuri bune copiilor.

Aromânul crede că *Albile*, adică *Ielele* nôstre, umblă în timpul nopȳii pe lângă strașine. Ele lovesc cu bôlă (închicutéză) pe toȳi acei cari, nôptea staũ în *chicute* saũ se ușuréză, în acele locuri, pe lângă strașine.

ȘUBĂ

Veȳi *Cap. I, c. Drum*.

7870 *△ Iși întóree șuba după cum suflă vîntu.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiũ*, *Banat*.

Veȳi *Căpeneag, Manta*.

Se dă după vremuri, nu se împotrivesce.

SUCMAN

Veȳi *Suman*.

SUMAN

Veȳi *Cămașă*.

7871 Sumanul alb se pôte înnegri,
Iar cel negru nu se pôte albi.

LINȳESCU, p. 182.

1) Nu te pișă sub strașine că te lovesce bôlă (damblaua).

*△ *Sumanul alb se pôte negri ; cel negru nu se pôte albî.*

DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Omul cinstit are ce perde, iar cel stricat nu are nici ce perde nici cum să se mai îndrepte.

7872 *△ **Nu după suman trebuie judecat omul.**

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci, J. Tutova.*

Vedî *Haină, Rasă.*

Acelaş înţeles ca la No. 7677.

7873 *△ **La anu n'o cuprinde sumanu.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovăţ, J. Vaslui.*

Se dîce pentru femeî şi mai ales pentru cele bune de sîmintă.

7874 **Să 'ţi tai pólele sumanului şi să fugi.**

S. FL. MARIAN, *Trad. Pop. p. 186.*

Vedî *Pólă.*

Acelaş înţeles ca la No. 7621.

SURTUC

Vedî *Pomană.*

SURTUCAR

7875 * **Surtucar.**

L. ŞĂINEANU, *Dict. p. 788.*—
A. CANDREA, *Rev. Nouă. VII, p. 413.*

Om de la oraş şi mai ales burghez. Poreclă pe care a dat'o poporul tinerimeî de la 1840, care se întorsese din străinătate cu idei liberale şi mode străine.

SUTMAN

Veđi *Cămașă*.

TABLOŪ

7876 * A remâne tabloŭ.

Acelaș înfeles ca la No. 7554. Acéstă đicere pare a fi mai de curînd intrată în limbă de căt: *a remâne scris pe pèrete*.

TAFTA

7877 A venit tafta la cot.

GR. TOCILESCU, *Rev. Ist.* I, p. 235.Veđi *Cap. X, c. Cot*.

Tocmai pe tocmai, nu a fost lipsă.

7878 Taftă.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 32.

Adică cu totul.

«Și tot așa ne uns de câte două și trei orî pe đî cu nôpte, până ce, în Vinerea Sécă, ne am trezit vindecați *taftă*».—CREANGĂ.

TĂGÂRȚĂ

Veđi *Vară*.

7879 Tăgârță a 'mprumutat, și sac nouă acuma cere.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 70.

Tăgârță ruptă te împrumută, și cere la soroc să 'i dai sac nouă în loc.

A. PANN, III, p. 110.—HINȚESCU, p. 184.

Veđi *Fin*.

Sě đice pentru ceî ce cer mai mult de căt ceea ce aŭ dat (GOLESCU).

Veđi, la cuvîntul *fin*, o snová care ilustréză acéstă đicere.

Vorba *tăgârță*, traistă de drum, e de origină turcésă, de la *tagar*, vās saŭ traistă pentru merinde, a carui diminutiv este *tagargic*.

TALPĂ

Veđi *Iud, Mojic.*

7880 *△ Din talpa casei cerc de bute nu se póte face.

GR. POIENARU, *ing. c. Rassa,*
J. Ialomita.

Veđi *Mojic.*

Adică din om de jos, boer saú om de omenie.

7881 *△ Din talpa de casă nu se face obadă de rótă.

AR. GOROVEI, *J. Suciava.*

Veđi *Mojic.*

Acelaş înteles ca la No. 7880.

7882 *△ A cunósce ce-va din talpă.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Adică fórte bine.

7883 * A călcă pe talpă putredă.

G. I. MUNTEANU, p. 121.—A.
PANN, II, p. 146.

Veđi *Scândură.*

A se înşelă, a face un pas greşit.

A cunoscut pe ce *talpă putredă a fost călcat*
Şi ducându-se îndată cu nevasta s'a 'mpăcat.

A. PANN.

7884 *△ Talpa casei.

GR. JIPESCU, *Opinc. 1.*—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

1° Bărbatul.

2° Țărănimea.

«Țărănimea este talpa casei, temelie nații».—JIPESCU.

7885 * Δ Talpa țerii.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1344.

Veđi *Opincă*.

De obicei u acéstă dicere se aplică țărănimei. Alexandri o întrebuițeză pentru boeri, care de obicei u se numesc *stîlpii țerii*.

«Hatmanul Stefan Stîlpcanu, boieru de cel vechi, *talpa țerii*, român întreg ca din vremea lui Tăut cel bătrăn».—ALEXANDRI.

TALPOIU

7886 * Δ Tălpoiu.

L. ȘĂINEANU, *Dicț.* p. 795.

Babă rea, afurisită, caruia i se mai dice *talpa iadului*.

„Despre diuă *tălpoiu*l a venit posomorită”.—CREANGĂ.

TÂMBARE

7887 După plôie multe tâmbări.¹⁾

ANDREI AL BAGAV, *Cart. Aleg.*
p. 56.

*
*După plôie tâmbare nu lipsésce.*²⁾

I. COYAN, *prof. c. Abela, Epir.*

*
*Plôia di cari trece, tâmbare nu s'lipsésce.*³⁾

G. ZUCA, *c. Turia, Epir și Elbassan, Albania.*

Veđi *Căciulă, Căpeneag, Ipingea.*

Se dice când dobândim ôre-ce, după vreme. Lucrul e bun la vremea lui, în urmă nu are nici un rost.

Tâmbara este o manta făcută numai din lână de capră, și

1) După plôie multe mantale.

2) După plôie mantaua nu e de lipsă.

3) Plôia dunnă ee trece. mantaua nu e de lipsă.

pre care numai Românii sciū să o țesă și să o lucreze. E purtată mai ales de păstorii din Pind și este pentru dinșii ceea ce e *talaganul* său *zârcoul* pentru cei de la oraș.

7888 * Va ti fac mânică di tâmbare.¹⁾

G. ZUGA, c. *Samarina, Epir.*

Nu te voiū ascultă, nu voiū face ce vreî. Se ȃdice in bătae de joc.

Mânecele tâmbareî se pörtăin tot-d'a-u na aruncate pe spate.

7889 * Mâneacă di tâmbare va te adarū ?²⁾

I. COYAN, *prof. c. Turia, Epir.*

Adică : ce hatir o să'ți fac ?

7890 * Am cheaden ș-trî tâmbarea ta!³⁾

I. COYAN, *prof. c. Băesa, Epir.*

Veđi *Ac.*

Am cu ce să te frec, să te înving, să'ți astup gura.

Rendre à quelqu'un la monnaie de sa pièce.

Prov. Franc.

TANDUR

7891 A stă pe tandur.

FR. DAMÉ, IV, p. 143.

Veđi *Saltea.*

A stă cu mânila în sin, a nu face nici o trebă.

TĂRĂBUȚE

7892 * A'și luă trăbuțele.

1) O să te fac mânecă de tâmbară.

2) Mâneacă de tâmbară o să te fac ?

3) Am fir (de lână pentru cusul) și pentru tâmbarea ta.

Veđi *Catrafuse*.

A se porni cam cu nepusă masă.

ȚĂRUHĂ

7893 * Țăruhă din loc-măi, ș'as hibă 'mpiticate. 1)

I. COYAN, *prof. c. Perivolți, Epir.*

Veđi *Țără*.

Arată dragostea de țără.

TAS

7894 * A umblă cu tasul.

FR. DAMÉ, IV, p. 147.

A cerși.

TAȘCĂ

Veđi *Cap. IX, c. Goș-tiă*.

TAVĂ

7895 A dà tavă pre cine-va.

I. ȘĂINEANU, *Dicț.*, p. 799.

A'l bate rēu.

TEICĂ

7896 *△ L'a dus (tras) cu nasu la teică.

G. P. SALVIŪ & E. I. PATRICIŪ,
inv. c. Smulți, J. Covurluii. —
N. MACHIDON, *stud. c. Nicorești,*
J. Tecuciă.

L'a tras în judecată, l'a dus înaintea fețelor judecătorești.

1) Opinci din țera (local) mea, fie și cărpite.

TEMELIE

7897 După temelie, zidirea să țe o zidesci.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 146.

Adică după putere ori-ce să urmeză (GOLESCU).

TÊRFĂ

7898 * Têrfă.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 558.

Femea desfrinată, curvă. De la *têrfă*, țesătură roșă și murdară.

ȚEST

7899 * Δ E umblat ca țestu, de la unghete la foc, și ia-răși la unghete.

IUL. VULCĂNESCU, *stud. Sc. Inst. c. Pelesci, J. Dolj.*

Vezi *Móră*.

Pentru cei cari nu aũ văduț și nu știu nimica, și se dau de ómenĩ pricepuți în tóte.

7900 * Δ A'i pune țestu în cap.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 104; I, p. 56. — G. POBORAN, *inst. J. Olt.* — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

*Ii pune țestul în cap,
Și 'l întórce ca 'n dulap.*

A. PANN, II, p. 125.—HINȚESCU, p. 186.

1° A'l spune, a'l prosti. Se ȕice mai ales, despre acele femei, cari aflând slăbiciunea bărbatului îl fac în tot-dé-una să ȕică ca ele.

2° Când bărbatul își iubesce nevêsta, și dînsa are apucături rele.

7901 *△ Cu țestul în cap.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 31.—
C. DANILESCU, *Sc. inst. c. Sîndu,*
J. Vâlcea.

1° Sê ȕice pentru cei ce nu vor să ȕi vadă nimeni (GOLESCU).

2° Om prost.

3° Om leneș, trândav.

7902 *△ A fi ca țestu.

IUL. VULCĂNESCU, *Sc. Inst. c.*
Pelesci, J. Golj.

A. fi vrednic.

TICHIE

Veđi *Chel, Chelbos,*
Drac.

7903 Cap d'avea, n'avea, el scie.
Dar și-a cumpêrat tichie.

A. PANN, I, p. 83.—HINȚESCU,
p. 26.

Pentru cei proști.

SNÓVĂ

Trei neghiobi mergênd pe o vale zăresc un urs care intra în vizunia lui. Ca să'l pôtă prinde unul din ei propune ca să se descingă cu toți, să lege briurile lor cap la cap și în urmă de piciorul lui. După aceea el va intra ast-fel legat în vizunie, va apuca ursul, și tovarășii sêi trăgêndu'l afară vor rămâne cu toții stăpâni pe urs. Dis și făcut. Inșă cînd prostul vru să prindă pe urs de urechi, acesta îl apucă de cap, și 'l imbucă. Tovarășii de cuvînt îl trag repede afară dar vedêndu'l fără cap se uită mirați unu la altul. «Avuta Vladu

cap ore ? întrebă unul». — Nu știu minte, ai să întrebăm pe nevêsta lui, ȃice cel-alt. Și se duc la Stana sã o întrebe. Muierea stã puțin, de se gândește și le ȃice : nu știu bine d'avea cap, dar la Pasci imi pare cã și-a cumpêrat tichie.

7904 Dê tichia chelului nicî cum sã te atingî.

IORD. GOLESCU, *Mss*, II, p. 117.

Veđi *Chel, Drac*.

Adicã sã ne ferim dẽ ceea ce ne pôte vãtãmã, cum și sã nu pomenim omului dẽ ceea ce el sã supêrã, dẽ cusurul lui (GOLESCU).

7905 * Nu te jucã cu tichia chelului.

IORD. GOLESCU, *Mss*, II, p. 109.—
BARONZI, p. 50.—HINȚESCU, p. 85.

Cu tichia chelului nu te jucã.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 162.

Veđi *Drac*.

Ne invațã sã ne ferim dẽ orî-ce pôte sã ne vatãme (GOLESCU).
Romãnul crede cã necuratul e chel și umblã cu o tichie în cap.

7906 Joci cu tichia chelului ajungî și tu în felul lui.

A. PANN, II, p. 163.—HINȚESCU, p. 186.

Feresce-te de cei rõi, sã nu ajungî, și tu, ca dînșii.

7907 Cu tichia de frenghie Cu pene de ciocãrlie ¹⁾.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 162.—*Buciumul*, No. 212 An. 1864.

Pentru omul fudul de imbrãcãminteã lui.

Frénghi era odiniórã numele unei stofe prețiose. Acest cuvînt pare a fi o corupție a cuvîntului Frãnc, adicã Francez,

1) Intr'un mod greșit Ispirescu scrie = *frãnghie* în loc de *frenghie*.

nume ce se dă, în Orient, popoarelor din Occident. Francesii luând o parte cu totul preponderantă în resbelele cruciadelor eră natural ca numele lor să rămâne, pentru Orientali, numele generic al tuturilor Europeanilor.

ӨТИХАР ѡ ФРКНГИ ЧЕРНС,

(stihar din frênghi negru)=persan, *frênghi*, ceea ce nu este alt ce-va de cât *pannus aureus Francorum*.—VULLERS, II, p. 667.

Veđi B. P. HĂȘDĂREȘU, *Cuvinte din Bêtrăni*, I, p. 250 și *Arch. Istorică*, II, p. 689.

7908 A se jucă cu tichia chelului.

BARONZI, p. 47.

Adică ă se apuca de lucruri primejdióse.

*△ 6909 Născut cu tichia în cap.

AL. ODOBESCU, III.—FR. DAMÉ,
IV, p. 156.—DOBRE MARINESCU,
inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.

Veđi *Cămașă*.

Se țiece despre omul norocos în tóte. Veđi origina la No. 2823.

* 7910 Cel cu tichia.

Veđi *Căciulă*.

Adică dracul.

ȚIGARE

* 7910, A ajuns la mucuri de țigări.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad,*
J. Tutova.

A sărăcit de tot.

TINDĂ

Veđi *Ghindă, a Jucă,*
Suflet.

7911 *△
Ca să scurteze din cale
De cu séră a plecat,
Și în tindă s'a culcat.

A. PANN, I, p. 82.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 144.—HINȚESCU, p. 22.—H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea. J. Dorohoiu.*—DOBRE MARINESCU, *înv. J. Argeș.*

Ca din drum să mai scurteze
Se culcă la ușă 'n tindă.

T. SPERANȚĂ, III, p. 26.

*△
Se culcă în tindă ca să-și scurteze din cale.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. J. Mehedinți.*

1° Pentru cel prost.

2° Când unul se pregătește la un lucru, mult înainte de vreme.

S N Ó V Ă

Ci-că unul, auzind pe alții că când au să plece la vre un drum depărtat, se scólă cu nôptea în cap, el s'a culcat în tindă, ca să mai scurteze din cale.

Veđi BOGDAN, la *Hirlău*, p. 56.

ȚIGANUL LA DRUM

Intr'o séră, nu știu unde,
 Un țigan căsaș de sat,
 Vrënd a doua-đi să se ducă
 La un loc îndepărtat,
 După ce'și luă desagi
 Și lulea de pe grindă,
 Ca din drum să mai scurteze
 Se culcă, la ușă 'n tindă.
 Dar, cum ese el copiii
 Ba că'i asta, ba că'i aea,
 Intr'o clipă certa 'i gata
 Și cu certa și băta :
 Unul țipă, unul plânge

Strigă, strică tot, dobără :
 Socoteai că dau Tătarii,
 Socoteai că te omără.
 Iar țiganul colo 'n tindă,
 Unde singur se găsește,
 Îi aude ce fac totul
 Și de ciudă așa grăsește :
 «Hei, vă bateți, nu vă pasă !
 «Cum v'aș bate eu acum
 «Dacă și fi cu voi acasă !...
 «De ! Noroc că sunt pe drum».

T. SPERANȚIA.

*Nimum properat, serius absolvit.*¹⁾

Prov. Lat.

*Oy ensilla, manaña se va.*²⁾

Prov. Span.

*Früh gesallelt, spart geritten.*³⁾

Prov. Germ.

7912 *[△] I se face ȃina 'n tindă.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiu.*

1° Se ȃice în zeflema, despre cei leneși cari vin la muncă după resăritul sorelu, adică cari nu se mănecă de diminetă.

2° Precum și când unul se culcă de vreme, ca a doua ȃi să se scôle mai de diminetă la lucru, și el s'a sculat mai târȃiu ca în tot-dé-una.

7913 *[△] Pildă în tindă, că în casă nu te lasă.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Veȃi *Casă, Pat.*

Să ne nulțumim cu puținul când nu putem dobândi cel mult.

1) De vreme gătesce, târȃiu isprăvesce.

2) Aȃi pune șeua, mănecă plecă.

3) De diminetă pune șeua, târȃiu incalecă.

7914 *△ A se duce (merge) până 'n tindă.

I. IONESCU, *Cart. Cit.* III, p. 108.—G. I. MUNTEANU, p. 121.—
DOBRE MARINESCU, *inv. J. Argeş.*

*△ Făcuşi *tréba până 'n tindă.*

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

1° A începe un lucru fără a 'l sfişi.

2° Când un om este trimis să facă ore-ce, şi el vine foarte repede, şi cu lucrarea ne-făcută.

7915 *△ A sluji până în tindă.

A. PANN, II, p. 49.—HINŢESCU,
p. 208.

Se dice despre sluga leneşă şi próstă.

Vrednicia 'ţi mi'e oglindă
Că m'ai slujit până 'n tindă.

A. PANN.

TINICHEA

7916 * A rămâne tinichea.

Adică sărac.

P. ILIEŞ, *ing. Pitesci, J. Argeş.*

7917 * 'I-a pus tinichéua de códă.

P. ILIEŞ, *ing. Pitesci, J. Argeş.*

1° Acelaş înţeles ca la No. 1694.

2° Şi-a bătut joc de dînsul.

TIPSIE

7918 *△ Séde cu capul pe tipsie.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Nu ese în lume, se căește, se pocăește.

7919 *[△] Linge tipsia.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi, comit. Bihor, Ungaria.*

Pentru cel lipsit de creștere și de omenie.

TÎRN

7920 *[△] Gras ca tîrnu.

I. GRIGORESCU, *Sc. Inst. J. Ilfov.*

Adică slab la trup.

A TÎRNUÎ

7921 * A tîrnuî pre cine-va.

A 'l bate bine, a 'i dă de petrecanie.

ȚÎȚINĂ

7922 *[△] A scóte (afară) din țîțînî (țîțîne).

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 333.—S. NĂDEJDE, *Nuv.* p. 123.—F. DAMÉ, IV, p. 36 & 166.—L. ȘĂINEANU, *Semas.* p. 360.—G. P. SALVIŢ, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A scóte din țîțînă.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 371.

Veđi *Batama, Opréđă.*

A necăji rău pre cine-va, a 'l face să pėrdă răbdarea, a 'l scóte din pepeni.

7923 * A eși (sări) din țîțîni.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.--M. CANIAN, public. J. Iași.*

A pierde răbdarea.

7924 *△ A fi sărit din țîțîni.

T. BĂLAȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A fi nebun.

TITIREZ

7925 *△ A umblă ca titirezul.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vaslui.* — D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci, J. Tutova.*

Veđi *Chichirez, Prisel.*

Acelaș înțeles ca la No. 7652.

7926 * Titirez.

Copil mic și vioi.

TOIAG

Veđi *a Muri.*

7927 Toiagul bătrânețelor.

V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 237.*

Toiagul bătrânețelor și nebunia tineretelor.

V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 841.*

Adică vinul care dă putere bătrânilor.

ȚOL

Veđi *a se Intinde.*

7928 * **Țolu pe chioru, și țieași drumu la Pitești.**

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Pentru cei cari se încercă să facă lucruri fără să le dea de rost.

7929 *△ **A bate țol pre cine-va.**

GRIG. *Conv. Lit XXII*, p. 243.—
G. P. SALVIUȘ, *inv. c. Smulți J. Covurluii.*—FR. DAMÉ, IV, p. 69.

A snopi în bătăi.

7930 * **A trage țolu.**

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

Veđi *Plapumă.*

A opri toate folósele, tot binele pentru sine.

Tirer à soi la couverture.

Prov Franc.

ȚOLINĂ

7931 * **Țolină.**

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 561.

Femea desfrinată.

TOMBATERĂ

7932 **Tombateră.**

L. ȘĂINEANU, *Dict.* p. 817.

Veđi *Ișlicar.*

Bêtrân cu ideî ruginite.

ȚOP

Veđi *Feregea, Zamfirica.*

7933 * Δ Numai țopii îi lipsesc.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 120.—
E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Vezi *Feregea, Mara, Zamfirica.*

Se dice pentru cei scăpătați cari se pörtă mai bogat de cât li s'ar cădea.

Prin cuvintul *țop* Românul înțelege după locuri :

1° O panglică roșie care, la fete, lęgă cöda përulei. Se dice, prin extensiune, și pentru cöda përulei. Vezi HEL. RÄDULESCU, *Sburătorul.*

2° Panglice roșii, de un centimetru lățime, pre cari le pun flăcăii la pälărie.

3° Funde la cioboșele.—*J. Argeș.*

ȚOPÎRCĂ

7934 * Țopîrcă.

Nume de ocară, ce se dă țerancei, purtătoră de țopii.

ȚOPÎRLAN

7935 * Țopîrlan.

Nume de ocară, ce se dă țeranului, purtător de țopii.

TOPORISCE

7936 * Δ O pune în toporisce.

IUL. GROFȘOREANU, *inv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Sușține cu tărie un lucru ce nu e așa. Ține mult la spusele lui, și nu lasă nimic din ele, cu töte că sunt greșite sau chiar mincinöse.

Toporisce, sau cum se dice pe ațurea *codorisce*, se numesc bēțul de care e legat bicțul.

TRAISTĂ

Veđi *Brânză, Bucurie, Cal, Calic, Câne, Cap, Dumneđeú, Făind, Fală, Funie, Gâscă, Gost, Inimă, Măță, Pistică, Rață, Sărac, Țigan.*

7937   **Cată traistă să găsească,
Vrînd desagii să'și goléscă.**

A. PANN, I, p. 81.

*
A cerut traista să goléscă desagiú.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Pentru cel prost.

7938   *△
Traista gólă te omórá.

HINȚESCU, p. 191.—DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

1° Grea e vieța celui sărac.

2° Când un om de nimic se crede de o potrivă cu cei buni.

7939   *△
Două trăiști góle, nu pot să trăléscă.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vasluiú.*

Nu e bine ca bărbatul și femeia să fie amîndoi săraci.

7940   *△
De cât doué traiste góle, mai bine una.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiú.*

De cât să iéú o fată săracă, mai bine rămân ne-insurat.

7941   **Scie moșul ce are în traistă.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 100.*

Insemnăză taina ce fieș-care ș'o scie, cu care supără pe ôre-cine, și s'a ȃis când unul băteă pe nevastă-sa cu traista, și al-tul se miră de prôsta bătaie, însă nu sciă că moșul avea traista plină de pietre (GOLESCU).

7942 *△ A'și luă traista și cîubucul.

DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*—M. CANIAN, *pu-blic. Iaș.*

*
*Tot calabalicul,
Traista și cîubucul.*

I. ARBORE, *ing. J. Buzău.*

Veđi Oă, *Sulă.*

Se ȃice de un om fôrte sârac când plcă din satul lui fără să aibă ce lăsa în urma lui.

7943 *△ La culesul viei nu merge cu struguri în traistă.

V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Su-ciava.*

Veđi Pôlă.

Acelaș înȃeles ca la No. 1236.

7944 *△ Numai traistă 'i trebuie.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vashui.*

În deridere. Tôte le are și numai traistă 'i lipsesce.

7945 *△ Le aruncă în traista dinapoî.

D-NA PR. SION, *c. Bêrlad, J. Tu-tova.*

Nu le ține în sémă, le dă uitărei.

«Ce nu țî-o place din vorbele mele, *aruncă în traista dinapoî, ce țî-o place în cea dinainte*».

7946 * A se duce cu nepus în traistă.

Veđi *Masă*.

M. CANIAN, *public. J. Iași*.

Adică pe ne-așteptate, repede; fără a ave vreme să stringă ce'i trebuie de drum.

7947 * A'și luă lumea în traistă.

Veđi *Cap, Funic*.

V. ALEXANDRI & LASCAR ROSETTI, *Mss.*

A se duce de rēul cui-va, a plecā supērat de unde-va.

7948 *△ A'și băgā mințile în traistă.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*
p. 339.

A se liniști, a se mulțumi.

7949 *△ Umblă cu capu 'n traistă.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiș, Banat*.

Arată o stare de rușine.

Acest înțeles se deosibesce cu totul de cel pre care l'am dat la No. 2901.

7950 *△ A prinde cu mâna în traistă.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș*.

Veđi *Sac*.

A fost prins asupra faptului, furând saū cu de furat.

7951 *△ Cel cu gâsca 'n traistă.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș*.

Veđi *Gâscă*.

Cel vinovat. A se vedé la No. 1881 snóva care a dat nascere acestei điceri.

7952 *△ **Lí mănâncă rațele din traistă.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Veđi *Rață*.

Acelaș înțeles ca la No. 2450.

7953 * **A trage la traistă.**

Veđi *Cal*.

Unde sunt folóse, slujbă, etc.

7954 *△ **O mai veni murga la traistă.**

I. ANTONESCU, *stud. c. Vâlcele,*
J. Argeș.

* *Maí vine murga la traistă.*

P. DANILESCU & G. BAZĂVAN,
Craiova, J. Dolj.

*△ *Vine murgu la traistă.*

AVR. GORCEA, *paroh, c. Coșteiú,*
Banat.

Veđi *Căuș*.

Arată reintórcerea la locul părăsit saú la folósele pre cari le-a mai dobândit odată.

Se răspunde ast-fel unor ómení cărora, dupá ce le facem bine, saú că nu vor să ne fie recunoscători, saú că caută a ne face vre-un reú.

In timpurile maí de demult, când caii nu se ținéu în grajduri, ca astă-đi, ci trăind pe jumătate sélbaticí, pe câmpiile întinse, se obicínuiá traista, ca să prindă caii de cari se simția trebuință. Fără traista cu grăunțe, încercându-se cine-va, nu'í puteá prinde. De aci s'a născut vorba de *murga cu traista*.

7955 *△ S'a băgat murga 'n traistă.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Veđi *Murgana*.

Când se împarte ce-va și se isprăvesce.

7956 *△ Ii bate vîntul în traistă.

G. TEODORESCU, *inv. c. Lipova,*
J. Vasluii.

E sărac lipit.

7957 * A perde traista cu grăunțe.

Veđi *Cal.*

Slujba pe care o aveà, folósele ce'i venéu de unde-va.

7958 * A fi traistă (gólă).

M. CANIAN, *public. J. Iași.*

Adică sărac, calic.

7959 * Cu traista în bêt.

FR. DAMÉ, IV, p. 175.

1° Sărac, cerșetor.

2° Călător.

7960 *△ A pune pre cine-va în traistă.

Maior P. BUDIȘTEANU, *J. Il-*
fov.—FR. DAMÉ, IV, p. 175.

Veđi *Cofđ, Doniță.*

1° A se face stăpân pe el.

1° A'i înșelà.

7961 * Δ Pune-o 'n traistă.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluii.*

* Δ Pune-o 'n traistă și înghite gutuia.

G. ONIȘOR, *c. Banca, J. Tutova.*

Veđi *Gătușcă, Gutuie, Hap.*

Când ai pățit vre un ne-ajuns.

7962 * Δ Ș-a luat'o în traistă.

E. I. PATRIGIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.* — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.* — M. CANIAN, *public. J. Iași.*

A pățit'o, a făcut o faptă rea, a fost surprins și bătut.

7963 * Δ A scóte vorbe din traistă.

E. I. PATRIGIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.* — M. CANIAN, *publ. J. Iași* — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Bălăbănesci, J. Tutova.*

¹ A spune palavre multe, a minți.

² A spune vorba de la el, pe cuvânt că e ăisă de un altul.

7964 * Δ A veni luna lui traistă în beț.

E. I. PATRIGIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Adică timpul muncii.

TRÉNTĂ

Veđi *Sdrénță.*

7965 * Δ Pîrț în trențe că cele bune s'au rupt.

GR. POÏENARU, *ing. J. Putna.*

Privitor la omul care a fost bogat, în urmă a sărăcit, și tot năzue să se pórte ca înainte, dar nu póte.

TRÉPTĂ

Vedí *Scară*.

7966 Din trépta cea mai dě jos, când vei alunecă în jos, lesne te mai scoli dě jos, iar din cea mai dě sus anevoie mergi în sus.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 89.

Adică din mare când vei scădeă, anevoie mare te mai faci, iar din mic mare mai cu inlesnire (GOLESCU).

*△
7967 Cine sare multe trepte de odată, i se frânge picioru.

DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîr-vu-Roșu, J. Argeș.*

Cine d'odată multe trepte va să sară, piciorul șe 'l va frânge fără nici o greșală.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 83.

Vedí *a Sărî*.

1° Cel ce din mic d'odată va să se înalțe, îndată scapătă dě tot (GOLESCU).

2° Omul lacom, care va să coprindă multe, i se întimplă neajunsuri.

Áiác, aiác merdivené cicarlár 1).

Prov. Turc.

*
7968 A fi de o tréptă mai jósă (înalță).

1° A fi de un ném mai de rînd saũ mai ales.

2° A ocupa, în lume, o poziție mai mică saũ mai înaltă.

TRÎMBĂ

*
7969 Trîmbă.

P. IPIRESCU, *Leg.* p. 287.

1) Tréptă cu tréptă se urcă scara.

Intr'o linie, într'un șir lung.

«Nu se domiriă de ce cocorii umblă inșirați *trîmbă*».—ISPI-
RESCU.

TRÓCĂ

7970 * Δ A 'l face trócă de porcî.

LEXIC. BUD. p. 274.—GAV. O-
NIȘOR, c. *Dobrovăț, J. Vasluiă*.

Veđi *Albie*.

Acelaș înțeles ca la No. 6531.

«L'a făcut *trócă de porcî* in fața mea».

7971 * Δ Stă ca tróca peste gard.

GH. I. TOMESCU, *inv. c. Bros-*
carî, J. Mehedinți.

Adică nu este bine asigurat căci, tróca de peste gard, nu
este a celui cu grădina ci a trecătorilor.

ȚUCAL

Veđi *Hîrb, Olă*.

TULPAN

Veđi *Căciulă, Cap. XX,*
c. Tulpan.

A TUNDE

Veđi *Chel, Chilug, Co-*
cén, Óie, Popă, a Rade,
Cap. XXI, c. a se Tunde.

«Aice este locul a pomeni și de tunsura përulei, aceea de care
aă scris un Simeon Dascalul, și mai înainte de dinsul Eustratie Lo-
golëtul. Tunsura acésta, precum s'aă arëtat de portul trupului și de
incălțăminte opincelor, din istoricul Topeltin, și iarăși într'insul se
arată, de care așa đice: *Mă mir cum de douë feluri de tunsură aă*
luat Ardeleni noștri de la Rômleni, care o țin în sémă și până astă-đi:

*un fel de tundere mai adânc la peliță apropiată ; alt-fel mai departe de peliță, prin peptine tund përul. Și acea tunsură, mai aproape de peliță, noi Dacii o numim ȘIERAN, iar acea mai depărtată de peliță COLUNSUL. Și tot Topeltin dice : Rômnenilor le place a se rade, și în chipul ceatlăului acoper căruntețele lor. Și pricină dacă, la cap, din dos, la cefă, tundea përul, să fie capul tot slobot de sudori și în recorêla la ostenele. Vede-se dar că este vechi obiceiu tunsura acéstă, care și până astă-zi se vede la o sémă de locuitori ai țërii nòstre și în Ardél, și este de la Rômneni acest semn slujitoresc ; că în chipul cetlăului își inveliă capul slujitorii Rômului cu tafta subțire ca în chip de cunună slujitoréscă. Vedu-se dar basnele acelor scriitori, mai sus numitul Simeon Dascalul, și Eustratie Logofëtul, și acel amăgeu Misail Călugërul, cari au scris că semnul acei tunsuri ca un ceatlău, au fost semn tâlhăresc cu care însemnă Rômnenii pre ómenii cei de rëu-făcëtori.—MIRON COSTIN, *Letop.* I, p. 27.*

7972 Unul te tunde și altul te rade.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 12.

Arată supërarea ce suferă omul când îl trage din tóte părfile, și când îl despóie până la piele (GOLESCU).

7973 * Eü îl tund ș'nâsu crésce ¹⁾.

G. IONESCU, *prof. c. Nevêsta. Macedonia.*

Vreî să faci rëu cui-va și nu isbutesci.

7974 *△ Ba e tunsă, ba e rasă.

BARONZI, p. 59. — HINȚESCU, p. 7.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 450. — A. PANN, *Moș Alb*, II, p. 44.—DOBRN MARINESCU, *în c. Pîrru-Roșu, J. Argeș.*

Ba că o fi una, ba că o fi alta ; ba că e tunsă, ba că e rasă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, p. 22.

1) Eü îl tund și dinsul cresce.

C'o fi tunsă c'o fi rasă.

CARAGIALI, *Conv. Liter.*, XIII,
p. 410.

Unul ȕice tunsă, altul rasă.

G. I. MUNTEANU, p. 121.

*ȕiceà el tunsă, ea rasă ; ȕiceà el rasă, ea
tunsă.*

B. P. HĂȘDĂU, *Etym. Magn.*, p.
1628—1629.

*

Ba că'i tunsă, ba că'i rasă.

Eũ ȕic tunsă și el rasă

Nu sciũ la ce o să iésă.

A. PANN, II, p. 158. — HIN-
ȚESCU, p. 193.

Veȕi *Ras*.

Acelaș înȕeles ca la No. 7673.

S N Ó V Ă

Un bărbat aveà o muĕere care il cinsteà tótă ȕiua. Intre cele-l-alte, mai adese-orĩ îi ȕiceà păduchios. Bărbatul, măcar că o băteà, tot-dé-una, dar nu puteà să'i astupe gura, până ce hotări să o innece. Și du-cénd'o la o apă, și băgând'o câte puȕintel o întrebă.—«Veĩ mai ȕice păduchios». Ea tot «păduchios, păduchios» strigà. Băgând'o tot în apă, până i se astupă gura, ȕi ȕise :—«Mai ȕi păduchios, daca poȕi.» Ea ne-puténd vorbi, ridică mânilo în sus, afărà din apă, și începũ cu unȕhiile, a face semn, ca când ar ucide la păduchi. Atunci bărbatul o lăsà din mâni ȕicénd. «Du-te la dracul că, și cu gură și fărà gură, tot cicală ești». — IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 822.

A se vedé snóva de la No. 7673.

7975 * Δ Tunsă, rasă, asta e.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulȕi,*
J. Covurluiũ.

Veȕi a *Rade*.

Pentru a se curmă vorba arătându-se că nu mai e nimica de
 ținut, lucrul fiind ast-fel precum se arată, precum se dă pe față.

7976   **Unde o eși să iésă,
 Ori că tunsă, ori că rasă.**

A. PANN, III, p. 12.—HINȚES-
 CU, p. 196.

Veđi a Eși.

1° Acelaș înțeles ca la No. 4622.

2° Pentru cei iuți și mânioși.

*△
7977   **Nu 's tuns nici ras pe cap.**

S. MIHĂILESCU, *Șezăt*, II, p. 73.—
 E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J.
 Covurluii*.—K. A. ZAMFIRESCU-DI-
 ACON, *inv. c. Stîubenii, J. Suciava*,

Adică : nu se pôte. Se ține când nu îți vine la socotélă să
 faci ore-ce.

*△
7978   **Nici tuns, nici ras.**

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J.
 Covurluii*.

Adică fără câștig, dar și fără pagubă.

«A eșit *nici tuns, nici ras*, din acéstă tovarășie».

7979   **A tunde ridiche.**

CARAGIALI, *Epoca*, III, No. 371.

Veđi *Cocén, Chilug*.

A tunde la piele.

*
7980   **A 'l tunde pe tobă.**

Maïor, P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov*.

A tunde până la piele, cum se tunde la casarmă.

*△
7981   **L'a tuns bine.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Slobozia,
 J. Tutova*.

*L'a tuns bine,
Cum sê cuvine.*

A. PANN, II, p. 29.—HINȚESCU,
p. 493.

Veđi a Rade.

Adică l'a bătut.

7982 *[△] A scăpă tuns.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Veđi Chel, a Rade.

Adică bătut.

7983 *[△] Tunde-o.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 47.—G. P.
SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*
—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Veđi a Fugi, Pîrle.

Adică : fugi, plécă.

«Apoi ese pe uși, pune mâna pe lăpă, și pe-o secure, și *tunde-o*».—CREANGĂ.

ȚUNDRĂ

7984 *[△] Ii lovit cu mâneca țundrei.

G. PETRIUCA, *c. Cornea, comit. Alba-Inferiôră, Transilvania.*

E prostănac.

TUNS

Veđi a Rade, a Tunde,
Popă.

7985 Tunsul lesne sê piaptănă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 70.

Veđi *Chel.*

Adică săracul lesne se gătesce, că n'are ce 'mbracă (GOLESCU).

7986 *△ Ori tuns, ori ras.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Ori cum o fi; arată o hotărîre.

TUR

Veđi *Gură.*

TUREAC

7987 A fi la tureac.

Tribuna Popor. Arad, Nov. 1897.

Desnădejduit, gata să pună mâna la tureac, să scôtă cuțitu.

TURÉTCĂ

Veđi *Dumneșu, Pildă.*

7988 *△ A luat foc în turecî.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Veđi *Păr.*

S'a păcălit foarte rău într'o afacere.

7989 Turétcă.

LAZAR ȘĂINEANU, *Dieț. p. 837.*

Bêtrân ruginit.

«Te măi și porclese *turétcă*».—ALEXANDRI.

TURN

Veđi *Colțea.*

TUZLUC

7990 *△ N'are nici tuzluc nici ipingea.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

E lipsit de tôte.

ULUC

7991 *△ Dintr'un butuc,
Facî un uluc.

G. BĂNULESCU, *inv. c. Pietro-
șița, J. Dimbovița.*

Dintr'un mojie și nesciutor, un om cu creștere și învățatură.

UMBRĂ

7992 * A 'l băgà la umbră.

A. PANN, II, p. 28.—HINȚESCU,
p. 8.

Adică în temniță.

Mettre à l'ombre.

Prov. Franc.

UMBRELĂ

7993 ● Intôrce umbrela din cotro vine plôia.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p.*
179.—HINȚESCU, p. 195.

Se apără de unde vine răul, primejdia.

UNGHETE

Vedî *Țest.*

UNGHIU

Vedî *Colț.*

7994   **A umblă prin unghiuri.**NIC. COSTIN, *Letop.* I, p. 452.

De colo până colo, într'o parte și într'alta.

«Și așa s'aũ prăpădit de tot acca ște Turcescă, ce mergeă pre apă la Astrahan; și, ce aũ rămas, *ămbland pren unghiurî*, într'o parte și într'alta, nici un galion deplin până in Țarigrad nu s'aũ întors.»—N. COSTIN.

UȘĂ

Vedî *Biserică, Câne, Ciocoiu, Lacăt, a Mătură, Par, Surd, a se Teme, Cap. XVII & XIX, c. Ușă, Vorbă.*

7995   **Care ascultă la ușă își aude defaîma.**

D-NA E. B. MAWR, p. 51.—G. I. MUNTEANU, p. 30. — HINȚESCU, p. 6.

Vedî *Cărciumă.*

Căci, de obicei, cauți să afli vorbele ămenilor pre cari îți bănuiesci că nu 'ți sunt bine-voitori, saũ cu cari ai vre-o dă-raveră.

Eclesiastul ăice : „*cunctis sermonibus qui dicuntur ne accomodes cor tuum, ne forte audias servum tuum maledicentem tibi*“.

Qui se tient aux écoutes entend souvent son fait.

Prov. Franc.

*Chi ascolta alla porta, ode il suo danno.*¹⁾

Prov. Ital.

*Quien escucha su mal oye.*²⁾

Prov. Span.

1) Cine ascultă la ușă, aude rău de dînsu.

2) Cine ascultă, aude rău de dînsu.

*Horcher an der Wand,
Hört seine eigne Schand.*¹⁾

Prov. Germ.

*Listeners seldom (ne'er) hear good of themselves.*²⁾

Prov. Engl.

7996   **Cu bătaia la uşă afli dă este cine-va în casă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 34.

Adică cu cercetarea afli orî-ce (GOLESCU).

7997   **Cine în urmă vine, acela închide uşa.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 79.

Adică cine în urmă rămâne, acela slugă se 'nţelege (GOLESCU).

7998   * **Numai boierii mari şi câniî nu închid uşile.**

D-NA Z. JUVARA, c. *Fedesci, J. Tutova.*—N. J., c. *Popeni, J. Fălciu.*

* **Numai câniî şi împăraţii nu închid uşile.**

Maîor P. BUDIŞTEANU, J. Ilfov.

Când unul, intrând în casă, lasă uşa deschisă.

*Cani e nobili Veneziani lasciano sempre l'uscio aperto.*³⁾

Prov. Ital.

*Hunde und Edellente lassen die Thür auf.*⁴⁾

Prov. Germ.

*Hunde og Adelsmænd lukke ikke Døren efter sig.*⁵⁾

Prov. Dan.

1) Cine ascultă la perete, îşi aude răul.

2) Ascultătorii nu aud nici odată ceva bun despre dinşii.

3) Câniî şi nobilii Veneţiani lasă în tot-dé-una uşa deschisă.

4) Câniî şi nobilii lasă uşile deschise.

5) Câniî şi nobilii nu închid uşile după ei.

7999 *△ Nu'î vinovat cânele; el intră unde vede uşa deschisă.

G. P. SALVIŪ, *înv. c. Smulţi, J. Covurluii.*

Vedî *Căţea.*

Nu e vinovat bărbatul care se lăgă de o femeie, ci dinsa că primesce.

A se apropia de ăicerile 1604 şi 1605.

8000 *△ Cânele nu intră daca nu'î uşa deschisă.

GR. POÏENARU, *îng. J. Buzdău.*

Acelaş înţeles ca la No. 7999.

8001 Nu zaciide uşa, când eii porcu scapat.¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter., I, p. 14.*

Vedî *Grajd.*

Pentru cei cari nu îngrijesc la vreme.

8002 Uşa deschisă pē orî-cine primesce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 14.*

Adică unde nu e poprit, orî-cine intră (GOLESCU).

8003 *△ Inhide uşa,
Că mōre mătuşa.

MAIOR P. BUDIŞTEANU, *J. Ilfov.*

Când unul lasă uşa deschisă şi e frig afară.

8004 *△ Inhide uşa că ese iepurele.

GH. TOMESCU, *înv. c. Broscari, J. Mehedintzi.*

1) Nu închide uşa când e porcu scapat.

Se ȕice în timpul iernei. Să închidă uşă căci ese căldura, potrivindu-se acésta cu iepurile, căci îndată se răcesce casa.

8005 * Δ Uşa a mea şi casa a ta.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulţi, J. Covurluii.*

Daca nu'ţi place, eŭ plec din casa ta. Sunt slobod să es, nu mă pôte nimenea opri.

8006 * Δ Mî-o pus foc la uşă.

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovăt, J. Vasluii.*

Vedî *Casă.*

Acelaş înţeles ca la No. 6812.

8007 * Δ A'î pune scaiul (spinul) la uşă.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulţi, J. Covurluii.* — C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vaslui.*

A'l sărăci.

Se ȕice că, înainte vreme, ȕeraniî munciau tótă vara pe lanurile boeresci şi pe a-casă nu mai lovéu de loc. Iar tómnă târdui, când se întorcéu în sat, îşi găseau curtea plină de holeră, scaieţi şi bălării cari crescuseră în voie, până la uşa casei, în cât ȕeraniî nu puteau pătrunde până la dînsa, până când nu luaŭ cósă, sau vre-o sapă; şi deschidéu mai întâiî o cărăruşe de la pórtă până la uşa casei.

8008 * Δ Nu mai scărţai uşa de géba.

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovăt, J. Vasluii.*

Nu mai stărui că'i de géba.

8009 * Δ A luà uşa 'n spate.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulţi, J. Covurluii.*

Adică : eși afară. Se ȋdice, cam în bătae de joc, când vrei să dai pe cine-va afară din casă, cu nepusă masă.

8010 *△ A îmbrăcă ușa.

G. P. SALVIŪ, *inv. J. Covurluii.*

Acelaș înțeles ca la No. 8009.

8011 *△ Ușa, Panaite!

G. P. SALVIŪ, *inv. J. Covurluii.*

Acelaș înțeles ca la No. 8010.

8012 *△ A'î cădé pétră la ușa.

G. POBQRAN, *inst. J. Olt.*

A nu'l slăbi, a'l cercetă într'una.

8013 *△ Câne de nouă (ȋce) uși.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulțî, J. Covurluii.*

*△ Câne de două uși.

IULIU MOLDOVAN, *c. St. Miclăuș, comit. Tîrnava-Mică,*

Veȋi *Căne.*

Arată pe omul ne-aședat într'un loc ne-stabil. Variantă la No. 1552.

8014 *△ A ștrînge cu ușa pre cine-va.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 373 & 444.— G. P. SALVIŪ, *inv. J. Covurluii.*— I. BANESCU, *prof. J. Roman.*

Veȋi *Balama.*

1° Nevoit a recunoșce, a face ôre-ce : a conștrînge (cu vorba).

«I-am prins mai dinioră cu oca mică la picioarele fetelor în genunchi... și tronc! 'i-am strîns cu ușa. De aci poți să'i privești ca ginerii mei».— ALEXANDRI, p. 444.

2° A'l jucă, a'l frecă.

3° A'l prinde.

«*M'o strîns cu ușa*, grecu, dar oiū să mă fac surd».—ALEXANDRI, p. 273.

*△
8015 Par'că'i strîns cu ușa.

E. I. PATRICIŪ & G. P. SALVIŪ, *inst. c. Smulți, J. Covurluiă*.

Pentru ómenii slabi.

*△
8016 A'î ține ușa.

A'l ajută la rele. Se ȃice mai ales pentru femei.

«I-a ținut, mă-sa, ușa».

*△
8017 A fi (stà) după ușa.

G. POBORAN, *inst. J. Olt*.

Ne-băgat în sémă.

*△
8018 A fi cu ochii stîlpiți după ușa.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea*.

Veđi *Grindă*.

E pe mórte. Românul crede că mórtea se aședă, în casa omului care e gata să'și dé sufletul, în grindă saū după ușa.

*△
8019 L'a prins cu còda între ușa.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluiă*.

L'a prins cu minciuna chiar din vorba lui, s'a trădat singur.

8020 * Bate uşele.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 127.

Umblă din casă în casă fără căpetaiū.

8021 * Bate la uşă.

*
E după uşă.

D-NA EG. Z., c. Bărlad, J. Tutova.

Se apropie, nu e departe.

«Răsboiul bate la uşă».

8022 * A nu încăpé pe uşă.

A. PANN, II, p. 108.

1° De mare, grozav ce este.

Bărbatul gândeam păpuşă
Şi el nu 'ncape pe uşă.

2° De frică, nu nimerea uşa ca să fugă mai iute.

«Nu incape pe uşă de frică».

8023 * A nu nemerî uşa.

A. PANN, III, p. 36.

De frică.

«N'a sciut cum să nemerescă uşa».

8024 *△ Ii rupe călcânila cu uşa.

AVR. CORCEA, paroh, c. Coşteiu, Banat.

Il scóte afară, il gonesce cu ruşine.

8025 *△ A'i dà cu uşa în nas.

M. STÂNCEANU, inv. c. Pîrva, J. Mehedinţi.

A goni cu dispreț.

Jeter la porte au nez.

Prov. Franc.

8026 * A scăpat prin ușa din dos.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad,*
J. Tutova.

Cu mare greutate, cu rușine.

Se sauver par la porte de derrière.

Prov. Franc.

8027 *△ A deschide ușa cui-va.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 73.

A'î cercetă, a intră în casa lui.

«Țipenie de om nu'î deschide ușa». — CREANGĂ.

UȘERNICĂ

8028 Ușernică.

I. ȘĂINEANU, *Dict.* p. 847.

Femea desfrinată.

Les femmes fenestrières et les terres de frontières sont mauvaises à garder.

Prov. Franc.

VAR

Veđi *Pétră*.

VARGĂ

Veđi *Dumneđeș, a Tremură, Cap. II, c. Vargă*.

8029 A căută pae și vergele.

V. LUCACIŪ, *paroh*, *Gazeta*, I,
No. 160.

Tóte mijlócele de lipsă pentru a isbuti.

«Së svircolesce *căutând pae și vergele* să scape din noroiul in care
a vrut să mă tragă pe mine». — LUCACIŪ.

VATRĂ

Veđi *Cenușă, Fată,*
Pétră, Stut, Cap. XIX,
c. Vatră.

8030 Fie pânea cât de rea
Tot mai bună 'n vatra mea.

D-NA E. B. MAWR, p. 43.

Veđi *Tără.*

Nicăeri ca la casa omului.

A chaque oiseau son nid semble beau.

Prov. Franc.

Ost, Sud, West, Daheim ist's am best¹).

Prov. Germ.

*Home is home, be it never so homely; there's
no place like home²).*

Prov. Engl.

8031 Vatra csénă nu țini căldură³).

PER. PAPAĞI, *Zweit. Jahres,*
p. 178.

Acelaș înțeles ca la No. 8030.

1) Ost, Sud, Vest, a-casă e mai bine.

2) Casa e casă, nu e nici odată fără găteți; nimic nu 'mă place ca casa.

3) Vatra străină nu ține căldură

Eigen Feuer und Herd kocht wohl ¹⁾.

Prov. Germ.

8032 • **Vatra mea, palatul meu.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 49.

Adică în casa mea ca într'un palat (GOLESCU).

Acastă zicere pare a fi o simplă adoptare a proverbului italianesc :

*Casa mia, per peccina que tu sia
Tu mi pari una badia.*

Prov. Ital.

8033 *△ **E un om purtat de pe vatră pe cuptor.**

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți,
J. Covurluiu.*

Vezi *Móră*.

Se zice, în deridere, celui care se pretinde că a umblat mult prin lume.

8034 *△ **Nu 'i arde nici focu 'n vatră.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,
J. Vasluuiu.*

*△ *Nu 'i ard tăciunii în vatră.*

G. I. IONESCU, *inv. c. Broscari,
J. Mehedinți.*

*△ *N'are nici tăciune în vatră.*

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*△ *Nici focu 'n vatră nu 'ți arde, și nici mă-
măliga nu 'ți fierbe.*

G. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J.
Vasluuiu.*

1) Propriul foc și vatră ard bine.

Când îți merge rău.

8035 *△ N'are nici cenușă 'n vatră.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiș, Banat.*

Acelaș înțeles ca la No. 8034.

8036 *△ A se prinde cu mânilor de vatră.

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, XI, p. 21; *Pov.*, p. 140.—DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

1° A'și dură o casă, a prinde chiag.

«Că d'abia acum se prinsese și el cu mânilor de vatră».—CREANGĂ.

2° Când o tinără, după căsătorie, se face mare în ale casii, față de socrii.

8037 * A stă pe vatră.

FR. DAMÉ, IV, p. 243.

Adică în casă; se țice mai ales de femeile lăuze.

8038 A îmbetrâni în vatră.

P. IȘPIRESCU, *Leg.*, p. 233.

În casa părintescă.

«Intrase la grijă că o să'i îmbetrânescă fetele în vatră, și o să impletescă costița albă, fără să pue pirostriile în cap». — IȘPIRESCU.

8039 *△ A'i căde în vatră.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Adică în casa, în sarcina cui-va. Se țice mai ales, pentru fete, când una s'a iubit cu cine-va, și dînsa cu voie fără voie, vine în casa omului să nască pruncu și să o hrănescă.

VEARĂ

8040 * Si nîi treçi ună veară di uréc̃le.¹⁾

G. ZUCA, c. Fieri, Albania.

Đice acel care se jură că nu va mai face un lucru.

VERIGĂ

Veđi *Hîtru, Lanț.*

8041 *[△] Par'că 'i trasă prin verigă.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Veđi *Inel.*

Naltă și subțirică. Se đice mai ales pentru femeii, pe când đicerea: *par'că 'i tras prin inel*, se întrebuintează mai ales despre bărbați.

VESTMINTE

8042 Vesmintele luate împrumut nu țin de cold.

Rom. Glumet, I, p. 11.

Acelaș înțeles ca la No. 7167.

8043 * A împărți vestmintele cui-va.

Veđi *Cristos.*

Se đice, cam în glumă, când uniî își însușesc lucrul altuia.

«Impărțit-au vestmintele mele între ei, și pentru mantia mea aű aruncat sorții». — PSALM. XX, 11, 18; LUC. 23, 24; IOAN, 19, 23, 24.

8044 Veșmîntul nu face pe om.

G. MUNTEANU, p. 151. — HINTESCU, p. 200. — D-NA E. B. MAIOR, p. 64.

1) Să-mi treci o verigă (cercel) de urechie.

*△ *Vesmintele nu fac pe om.*

V. SALA, *dasc. c. Sënd. Ferice*
& *Şust, comit. Bihor, Ungaria.*

Veđi *Haină, Rasă.*

Acelaş înţeles ca la No. 7160.

ZADIE

8045 *△ *Zadie băgată 'n casă,*
Multă zarvă 'n casă lasă.

V, SALA, *dasc. c. Vaşcoi-Bărëscă,*
comit. Bihor, Ungaria.

Nora rea face necaz, vrajbă, între cei-l-alţi casnici.

În Bihor *zadia*, este catrinţa de la noi, care, în alte comitate din Ungaria poartă şi numele de *opreg* sau *zepreg*.

ZAGAZ

8046 *Să rupe zăgazul.*
Ii stă şi sfîrlézul.

A. PANN, I, p. 134.

Pentru cei cariî pierd folósele ce le trăgeú de unde-va.

ZAMBIL

Veđi *Lulea.*

ZĂRCULĂ

8047 * *După plóie zărculă. 1)*

ILIE GHICU, *prof. c. Băesa, c.*
Abela & Samarina, Epir.

1) După plóie, glugă

Veđi *Căciulă, Chepenég,*
Ipingea, Manta.

Acelaș înțeles ca la No. 7315.

ZEGHIE

Veđi *Păduche.*

ZEMBIL

Veđi *Lulea.*

ZID

Veđi *Mur, Mut. Pă-
rete, Pétră, a Tace.*

8048 * Zidul alb e hârtia nebunilor.

Semin. Buc. cl. VII, prin P.
GĂRBOVICEANU, prof.

Pentru cei cari măzgălesc zidurile cu scrisul lor.

Stultorum nomina parietibus insunt.¹⁾

Prov. Lat.

8049 *△ A fi ca un zid.

Poes. Pop.

1° Neclintit.

2° Adăpost, sprijin, apărare pentru cine-va.

8050 *△ Cu capu nu spargi zidul.

ILIE HOCTOTĂ, teolog. c. Seliște,
comit. Sibiu, Transilvania.

Când încerci un lucru peste puțină, și mai ales, când unul mic și slab, se lăgă de altul mult mai tare de cât dînsul, în toate privințele.

1) Numele nebunilor sunt scrise pe pereți.

8051 *[△] Zidul are urechi și gardul proptele.

G. BĂNULESCU, *inv. c. Pietroșița, J. Dimbovița.*

*
Și stizmile aū urec̄i.¹⁾

I. COYAN, *prof. c. Turia, Epir.*

Veđi *Perete.*

Acelaș înțeles ca la No. 7074.

8052 * Stizma nu s'mută, omul s'mută.²⁾

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeși, Macedonia.*

Omul e schimbător, nu se pôte ține de cuvint.

8053 * Murlu s'fațe ș'cu chetrî miçi.³⁾

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeși, Macedonia.*

Și poporul, și cei miçi, aū rostul lor în lume și aduc folóse obștei.

A ZIDI

Veđi *Temelie.*

8054 Cine pē lângă drum zidesce, mulți stăpâni dobândesce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 62; Mss. I, p. 587.*

Veđi *Mazère.*

1° Adică mulți musafiri din călători (GOLESCU).

Odinioară călătorii obicînuiau să poposescă la ori-ce casă o întâlnia în drum, ne fiind ospetării saū banuri pe la țeră. A-

1) Și zidurile aū urechi.

2) Zidul nu se mută, omul se mută.

3) Zidul se face și cu pietre mici.

cest obicei era atât de înrădăcinat în cât, la unele case mari boeresci, se găsea în permanență o masă, așezată gată, la dispoziția drumeților.

2° Arată și nesiguranța traiului, în vechime, pentru cei cari sedând pe lângă drum, erau în calea invasiunelor, și astfel supuși la prădăciune și alte neajunsuri. Acastă grijă se resfrânge în următorul cântec popular.

Făcuî cuibul lângă drum
 Intr'o crenguță d'alun.
 Câți drumeți pe drum trecei
 Toți în cuibu meu svirlei
 Și din gură așa dicei :
 «Păsărică, păsărea,
 «Mută-ți cuibul d'acolea,
 «Că-oîu veni 'ntr'o sară bat,
 «Ți-î găsi cuibul stricat».

*Chi fa la casa in piazza
 O 'la fa alta, o 'la fa bassa*¹⁾.

Prov. Ital.

*Quien en la plaza á labrar se mete, muchos
 adestratores tiene*²⁾.

Prov. Span.

*Wer an den Weg bauet, hat viel Meister*³⁾.

Prov. Germ.

*He that builds a house by the high-way side,
 either too high or too low*⁴⁾.

Prov. Engl.

ZIDIRE

Vedî Temelic.

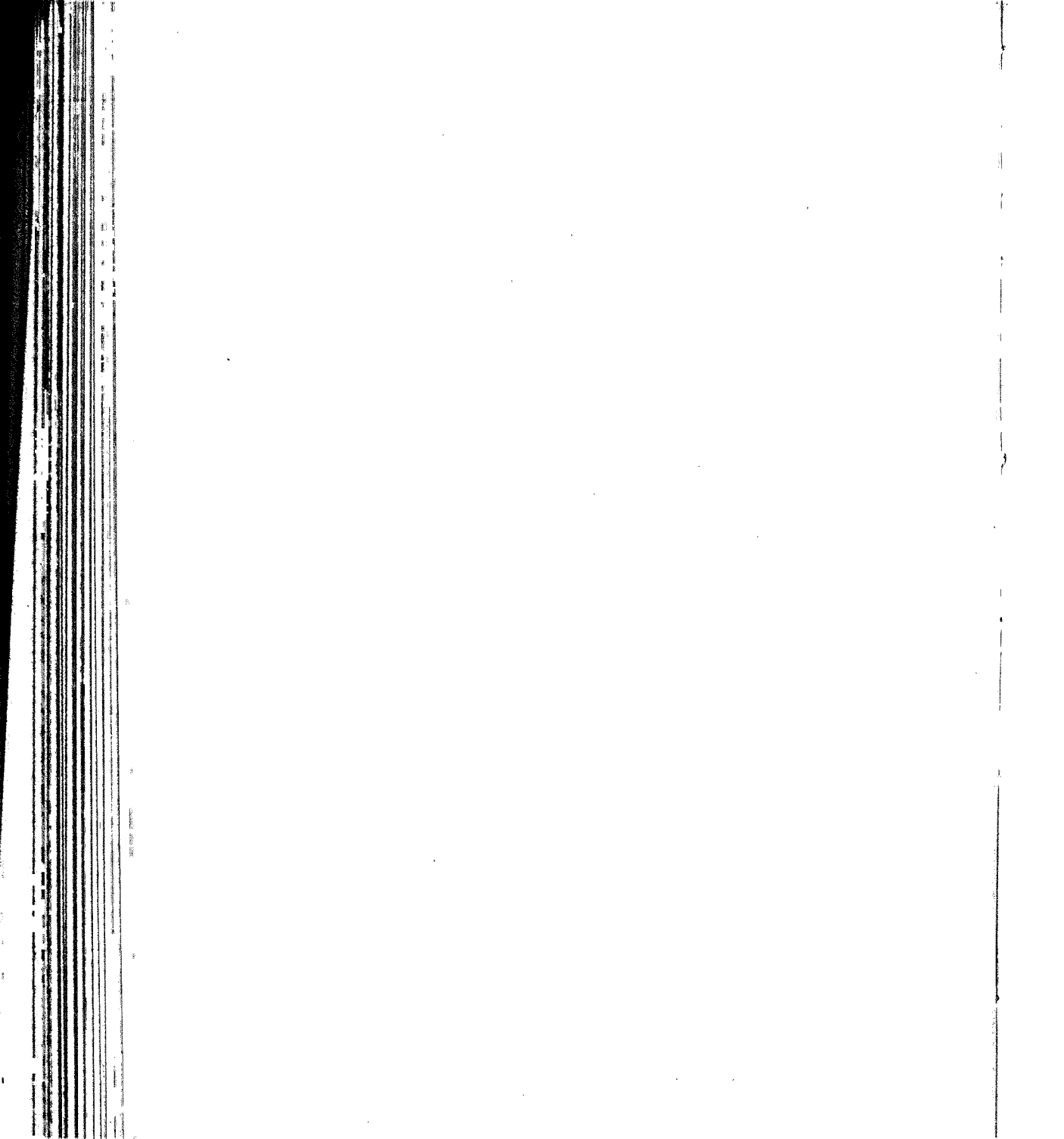
1) Cine și face casa în piață, ori să o facă înaltă, ori să o facă josă.

2) Cine clădesce în piață dobândește mulți stăpâni.

3) Cine clădesce la drum, are mulți stăpâni.

4) Cine clădesce casa pe drumul mare, să o facă sau foarte mare sau foarte mică.

CAPITOLU VII
DESPRE VIÉȚA FISICĂ

Mâncare. — Băutură.

ACRU

Vedî *Dulce.*

8055   **Acruuu, de la nașu (I), povestea țiganului.**

A. PANN, I, p. 113. — HINȚESCU, p. 1. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 227. — G. DEM.-TEODORESCU, *Cercet.* p. 54. — T. SPERANȚĂ, I, p. 235 ; II, p. 209.

Când unul gustă o băutură mai acrișoră.

S N Ó V Ă

«Un țigan, lacom ca toți cioroii, și vecinic lihnit de fôme, se ducea, într'una, la nașu seú, tocmai pe vremea mesii, ca să 'l pohtëască și pe dinsul, până i s'a infundat și lui odată. Românul, vrënd să-l păcălescă, nu 'i dete să mănânce de cât mămăligă cu lapte bătut, dar bătut d'atâta vreme, în cât se făcuse acru de 'ți spârgă gura. Măncă faraonul flămând, până nu mai putu, dar ținu mînte pățela. Ori-când gustă în urmă, ce-va acrișor ȃiceă că sémănă cu laptele de la nașu-seú : *acruuu!*

8056   * **A cru țiganului întorce căciula.**

I. ARBORE. *ing. J. Buzău.*

Acelaş înţeles ca la No. 8055.

8057 **Ėmă place acru, dar fôrte acru.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 15.

Să şice când ni se dă piste plăcerea noastră (GOLESCU).

8058 **De roşu, roşu! de acru, acru! de Ploeşti, Plo-
eşti! chef nenaî.**

A. PANN, I, p. 113. — P. ISPI-
RESCU, *Rev. Ist.* II, p. 159.

Pentru un chef cam prost. Beţivul, bé vinul cât de reû să fie.

8059 **E aşa de acru încât să 'ţi fie cât de rudă şi tot
îî faci cu ochiu.**

G. BĂNULESCU, *inv. c. Petroşiţa,*
J. Dâmboviţa.

Acelaş înţeles ca la No. 8056.

8060 * **A 'î veni acru de cine-va.**

A. PANN, I, p. 113. — HINŢESCU,
p. 1. — FR. DAMÉ, I, p. 36.

* **A i se face acru de cine-va.**

AL. ODOBESCU, III, p. 243.

A'î fi cine-va displăcut, a nu'l mai puté suferi, a se sătura
de dînsul.

A SE ADĂPĂ

Vedî *Apă.*

AGURIDĂ

Vedî *Cap. II, c. A-*
guridă.

8061 *△ **Unul mănâncă aguridă, şi la altul se strepe-
zesc dinţii.**

K. A. ZAMFIRESCU-DIAGON, *inv.*
c. Stîmbieni, J. Dorohoi.

Vedî *Părinte*.

Unii greşesc şi alţii pătimesc.

ALB

Vedî *Căpestere, Strachină*.

ALIU

8062 *△ Altul măcă aliu, altul amurzésci¹⁾

D. A. MILESCU, *c. Gopeşi, Macedonia*.—META COSTANDIN, *c. Molovisce, Macedonia*.

Vedî *Părinte*

Acelaş înţeles ca la No. 8061.

ALUAT

Vedî *Făină, Om, Ţigan*.

8063 Aluatul mic, într'o covată, totă frămîntătura o dospésce.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 36.

Bucăţieoa aluatului la totă covata destul este.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 279.

Aluatul cât de mic, totă frămîntătura o dospesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 2 ; *Asem.*, p. 196.

Puţin aluat totă frămîntătura îndată o dospesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 56.

1) Altul mănăncă usturoiū; altul miróse.

1° Un om rău într'o publică pre toți, cu răutatea lui, amestecă și'i tulbură. — CANTEMIR, p. 36.

2° Adică vorba dulce, cât de mică, tot sufletul ți'l mângâie, și din potrivă, vorba rea, cât de mică, totă mintea ne-o frământă, cum și pentru cei mici ce lucruri mari săvîrșesc. — GOLESCU, p. 2.

3° Adică cuvîntul cât de mic, mare ispravă ne arată. — GOLESCU, p. 56.

Nu știți că mic aluat totă frământătura dospesce.

Biblia 1688, 1 Cor. 5, 6.

AMAR

Vedeți Dulce, Făhar.

8064 *△
Cine n'a gustat amarul
Nu scie ce e zaharul.

A. PANN, I, p. 145.—HINȚESCU, p. 3.—I. IONESCU, II, p. 134.—V. FORESCU, *Folticenii, J. Suciava*.—EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomîța*.—I. M. RIUREANU, *Dat. Cop.* p. 96.—E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii*—H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi*.—*Scol. Norm. cl. VII prin P. GĂRBOVICEANU, prof.*—G. PETRIUCA, *c. Corna, comit. Alba Inferioară, Transilvania*.

Cine n'a gustat amarul, nu scie ce e dulcele.

BARONZI, p. 61.

*△
Cine n'a gustat amarul, nu cunoște gustul
mierii.

Z. C. NEGOESCU, inv. c. Jideni, J. Rîmniceu-Sărat.

*△

Până nu guști amarul, nu scii ce e dulcele.

E. I. PATRIGIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

△

Până nu'î gustà amaru, nu scii ce'î dulcele.

S. MIHAILESCU, *Șezăt., I, p. 219.*

De-ai gustat amarul

Scii și ce'î zaharul.

Rev. Copiilor, II, p. 176.

Care nu gustă amarlu, nu scie și e zahărlu.¹⁾

G. WEIGAND, *Die Arom. II, p. 276, Crușero.*

*

Cari nu m'că fărmaclu, nu scie ce e mierea.²⁾

I. COYAN, *prof. c. Băesa, Epir.*

Veđi *Dulce.*

Binele, îl simte mai mult acela care e trăit în nevoi.

*△

8064_b. *Îi sătul de dulce, vré și amar câte-odată.*

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Avramesci, J. Tutova*

Când unul s'a săturat par'că cu binele, și să pörtă ast-fel că răul trebuie să'l ajungă.

8065 **A se face zahar amarul.**

A. PANN, II, p. 9.

¹⁾ A îmbună pre cine-va.

1) Care nu gustă amarul nu scie ce e zaharul.

2) Care nu mănâncă amarul nu scie ce e mierea.

2° A se drege, a se împacă lucrul.

Se făcî *zahar amarul* cu cele ce s'a mai dîs.

A. PANN.

APĂ

Vedî *Cap. II, c. Apă,*
a *Bé, Chiselită, Fidea,*
Punn, Sete, Sperietură,
Tărățe.

8066 *△ **Apa nu e (este) bună nici în cizmă (cizme).**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 52 ; I,
p. 114. — HINȚESCU, p. 4. — P.
ISPIRESCU, *Leg. I,* 1872, p. 170.—
GR. JIPESCU, *Rêur Oraș,* p. 113.
— G. POBORAN, *inst. J. Olt.*—
B. P. HĂȘDĂȘ, *Etym. Magn.,* p.
1269. — *Sem., Buc., Cl VIII,*
prin P. GÂRBOVICEANU, prof. —
IULIU GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa*
comit. Arad, Ungaria.

△ *Apa nu e bună nici de frică, nici în cizme.*

P. ISPIRESCU, *Leg.,* p. 113.—GR.
JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 113.—FR.
DAMÉ, I, p. 78.

Apa nu este bună nici în opinci.

P. ISPIRESCU. *Pov. Unch.* p. 103.

*△ *Apa nu e bună nici în cibote.*

E. I. PATRIGIU, *inv. c. Smulți,*
J. Covurluiă.

*△ *Apa, nici în ciubote nu'i bună.*

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluii.

*△ *Apa nu e bună nici în ciobote.*

G. TEODORESCU, *inn. c. Lipova,*
J. Vasluii.

Dicerea bețivilor.

L'eau fait pourrir soulier et housseau.

(JAV. MEUNIER, XVI e Siècle.

8067 * Cine bé apă din pumni străini, nu se satură
nici odată.

A. PANN, II, p. 46.—HINȚESCU,
p. 42.—S. I. GROSSMAN, p. 37.

*Din pumni străini nu te saturei când bei
apă.*

A. PANN, I, p. 136.—HINȚESCU,
p. 136.

*△ Cine bé apă din pumni streini nu se s -
tură.

ILIE HOȚOTA, teol. c. Seliște,
comit. Sibii, Transilvania.

Acelaș înțeles ca la No. 4583.

*Qui s'attend à l'écuelle d'autrui est sujet à mal
dîner.*

Prov. Franc.

Chi escudella d'altri espera, freda la menja¹⁾

Prov. Catal.

*Chi per le man d'altri s'imbocca, tardi si sa-
tollo²⁾.*

Prov. Ital.

*He that waits on another man's trencher, ma-
kes many a late dinner³⁾.*

Prov. Engl.

1) Care așteaptă mâncarea altuia, o mănâncă rece.

2) Cine se nutrește cu mâna altuia, târziu se satură.

3) Acel care așteaptă din blidul altuia, face adese ori o proastă mâncare.

8068 Dacă nu dai omului apă, nu 'i dà nici mâncare.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872. p.
179.—HINȚESCU, p. 5.

Când faci omului un bine, fă'l întreg.

8069 * Δ Nu bé apă că faci bróscă.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți,*
J. Covurlui.

Δ Nu bé apă multă că'i face bróscă 'n pân-
tece.

S. MIHAILESCU, *Șezdt.*, I. p. 248.

Vedî *Bróscă.*

Dic bețivii.

Les méchants sont buveurs d'eau.

Prov. Franc.

8070 * Δ A béut apă, are să plóe.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Fedesci,*
J. Tutova.

Pentru cel bețiv.

8071 Apa o béu pe picior
Ca o pasere în sbor.

A. PANN, III, p. 130.

*
Apa o bé, ca rîndunéoa, din sburat.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J.*
Putna.

Arată vrednicia omului.

8072 * Δ Dă 'i în cap, să nu bé apă.

I. S. MARDARE, *stud. c. Cerțesci,*
J. Tutova.

Veđi *Bețiv*.

Nici citindu'ți moliftele Sfântului Vasile nu se lasă de beție.

8073 * **Bé apă rece că te 'i răcori.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1088.

Veđi *Sperietură*.

Se țece, în deridere, celui supărat, sfătuindu'l să o lase mai domol.

8074 *Δ **Unul nu găsesce pod pe apă, altul nu găsesce apă de băt.**

V. FORESCU, *c. Folticenii, J. Suciava*.

Unii au prea mult și alții mai nimica.

Unii au averi mari, cheltuesc în petreceri, alții nu au nici ce mănca.

8075 *Δ **Și apa se gată câte-odată.**

V. SALA, *dasc. c. Vașcoii-Băresci, comit. Bihor, Ungaria*.

Orî cât de mare să fie o avere, cu vremea îi veđi sfîrșitul.

8076 * **Îi dădiră apă ni-grită.¹⁾**

G. ZUCA, *c. Abela, Epir și Cavaia, Albania*.

E pe mărte.

Când cine-va cade greș bolnav, se trimite la izvor, un băiat ca să țeă apă, și în tot drumul, de când plcă până se hitorce a-casă, nu trebuie să vorbească cu nimeni. Dacă îi vorbește cine-va, el nu trebuie să răspundă, nici măcar prin semne.

8077 * Δ A sci (vedé) în ce apă se adapă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 47.—B. P. HĂȘDĂU, *Etym. Magn.*, p. 1267.—
HINȚESCU, p. 5.—BARONZI, p. 68.—
L. ȘĂINEANU, *Semas.*, p. 358.—
G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A cercà în ce apă se adapă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 845.—
FR. DAMÉ, I, p. 78.

Adică ce cugetă, ce scopuri are.

8078 * A se adăpă în aceeaș apă cu cine-va.

S. I. GROSSMAN, *Dicț.*, p. 148.

A fi înțeles cu cine-va.

8079 A nu mai bé apă rece.

B. P. HĂȘDĂU, *Etym. Magn.*, p. 1269.—I. SBIERA, *Pov.*, p. 27.

A fi mort, a omori.

«Dacă te apucă, mai mult nu vei bé apă rece».—SBIERA.

Faire passer le goût du pain à quelqu'un.

Prov. Franc.

8080 * Δ A béut apă după ghétă.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

E cărn.

8081 * Δ A se întrece în apă rece.

D-NA Z. JUVARA, c. *Fedesci, J. Tutora.*

A se obrăznicii.

8082 *△ Nu te întrece în apă rece.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluiș.*—C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vasluiș.*

Acelaș înțeles ca la No. 8081 sub formă de povăță.

8083 *△ A îmbetă cu apă rece.

Tribuna-Sibiș, 1886, p. 418.—
B. P. HĂȘDĂU, *Etym. Magn. p. 1269.*—AVR. GORCEA, *paroh., c. Coșteiș, Banat.*

1° A spune nimicuri, a flecări.

2° A înșelă, a amăgi pre alții cu vorba.

«Lasă că nu mă imbeți tu cu apă rece, ved unde vrei să ajungi».

8084 *△ Nu plătesce nici apa care o bé.

B. P. HĂȘDĂU, *Etym. Magn. p. 1269.*—D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci, J. Tutova.*

Arată puțină însemnătate sau valoare a unui om.

Il ne vaut pas la corde pour le pendre.

Prov. Franc.

8085 *△ N'are după ce bé apă.

A. PANN, I, p. 132.—HINȚESCU p. 5 & 201.—I. ȘĂINEANU, *Semas, p. 354.*—P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 177; Leg. p. 174.*—
B. P. HĂȘDĂU, *Etym. Magn., p. 1268.*—*Semin. Buc., Cl. VIII, prin P. GĂRBOVICEANU, prof.*—
DELAVRANCEA, *Sultănica, p. 15.*—
C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vasluiș.*—IULIU GROȘOREANU, *c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*—V. SALA, *inv. c. Vașcoi-Băreșci, comit. Bilhor, Ungaria.*

E sărac cu desăvârșire.

8086 *△ N'are după ce bé apă și el se scobesce în măsele.

B. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

E sărac și mândru.

8087 *△ Il ferbe fără apă.

A. PANN, *Moș Alb*, II, p. 62.—
HINȚESCU, p. 5. — P. ISPIRESCU,
Leg. I, 1872, p. 170. — V. SALA,
dasc. c. Serbesci, comit. Bihor, Un-
garia. — E. I. PATRICIU, *inv. c.*
Smulți, J. Covurluiă.

Vedî *Olă.*

Il necăjesce. Se ȃice mai ales când, unul mai mare, iți dá porunci fără nici un rost.

8088 *△ Apă gólă.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți,*
J. Covurluiă.

Adică nimica tot.

«Tóte 's apă gólă».

8089 △ A face cui-va apă.

B. P. HĂȘDEU, *Etym. Magn.*, p.
1271.

A'l prăpádi, a'l inmormintá.

«Ba o ingropă pe mună-sa, da pe noi sciú că nu, că *i-om face noi apa*».—*Tribuna-Sibiú*, 1885, p. 559.

Obiceiul următor a dat nascere acestei ȃiceri :

După că s'a îngropat mortul, toți se spală pe pămînt cu apa mortului peste grópă, pentru ca să nu amortéscă saú să a-sude mánele.—*Banat.*

Când se însoră de a doua oră bărbatul, rămas văduv, pe mormintul femeii sale murtă se varsă apă multă, că aceia se crede că arde în gropă.—*Transilvania*.

APETIT

8090   **Apetitu vire muncându.**

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I,
p. 7 & 34.

Veđi a *Bé*.

Muncând se deschide pofta de mâncare. De ce ai, de ce ai
vré să ai mai mult.

L'appétit vient en mangeant.

Prov. Franc.

ARDEIU

Veđi *Cap. II, c. Ar-*
deiu, Borş.

8091   **A poftit l'ardeiu prăjit,
Şi ne-gustând s'a stêrpit.**

A. PANN, II, p. 143.—HINŢESCU,
p. 6. B. P. HĂŞDEŢ, *Étyrn. Magn.*,
p. 4546.

Se Ţice despre fetele cari vor, cu ori-ce preŢ, ca să se mă-
rite mai curind.

8092   *△   **A 'i dà cu ardeiu pe la nas.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Veđi *Piper*.

A 'l supără, a 'l întărită după ce e înfocat de necaz său de
mănie.

8093   *△   **A pune ardeiu peste rană.**

Acelaş înţeles ca la No. 8092.

ASMAȚUCHI

8094 * A mănecă asmațuchi (hațmațuchi).

GAV. ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*—
M. CANIAN, *public. J. Iași.*

A se păcăli.

AZIMĂ

Veđi a *Macină.*

Azima se face din făină de orz, cernută prin sită desă, în vreme de lipsă la șes.

Se macină orzul, se cerne făina întâi prin sită rară, ca să rămăe *hospa*, se dă prin sită desă, se opăresce în covată, se frământă, și apoi se face turte, ca pogacile, rotunde, se pun pe lopată, peste care se presură puțină făină, ca să nu se prindă turtă de lopată, să fac pe turtă nise borte cu două degete și apoi se dau în cuptor. Când sunt cöpte, se scot din cuptor și se mănăcă. Azimele sunt bune la gust. Ele se mănăcă și göle, cu sare. Azime se pot face și din făină de grău.

8095 *△ Azima mai cöptă, mai bunî öspeți așteptă.

G. MADAN, *c. Trușeni, țin. Chișineu, Basarabia.*

Spre lauda mănăcărilor bine gătite.

BALAMIȘ-BALAMUȘ

8096 Un balamiș-balamuș, ca la cumetra, povestea țiganului.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 671.

Veđi *Talmeș-Balmeș.*

O amestecătură de tot feluri de bucate.

BASAMAC

- 8097 * Δ Basamacul
Sparge capul.

ION NIȚESCU, *inv. c. Viespesi*,
J. Olt. — Semin. Buc. Cl. VIII,
prin P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Prin urmare să ne ferim de a'l bé.

A BÉ

Veđi *Cap. VII, c. Apă*,
a Avé, Ban, a Mâncă,
Muscal, Pahar, Flocă,
Pumn, Rótă, a Săpă,
Sperietură, Tórtă, Vară.

- 8098 * Δ Bé de-ți fă giubea; că tat'to n'a bėut și giubea tot nu ș'a făcut.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Se đice în zellemea, de cei beđivi.

- 8099 * Δ Hop odată
Baba ți bată;
Moșu-ar be
Și n'are ce.

AVR. GORCEA, *paroh, c. Coștei*,
Banat.

1° Đicere de care se folosesc cei mai vristnici când copiii se împedică și vrėu să cadă, făcėndu'i să ridă de frica ce au pățit-o.

2° Se đice de asemenea și când bătrăniș sunt bėutori.

- 8100 * Δ Vom be cât om pute, și om plăti când vom ave.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți*,
J. Covurluii.

Pentru omul ne-gospodar.

- 8101 *△
Bé cu óla
Să fugă bóla,
Și cu ploschița,
Să-și ude gurița.

C. C. BUNGEȚIANU, *stud. c. Coșovăț, J. Mehedinți.*

Pentru cei băutori.

- 8102 *△
Dacă béi și mai mănânci, pare mi se că nu te usuci.

GAV. ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*

- *△
Dacă bei și mai mănânci, par'că nu te prea usuci.

Scol. Norm. Buc. Cl. VII prin P. GÂRBOVICEANU, prof.

Voiea bună te face să nu mai îmbetrânesci.

- 8103 **Mândra, bé și chiuesce,**
Mândru, tace și plătesce.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 179.* — HINȚESCU, p. 100.

Când unul petrece în socotéla altuia.

- 8104 **Unii béu și mănâncă, alții rabdă și se uită.**

GR. JIPESCU, *Opinc., p. 27.*

Veđi a Avé, Ploscă.

Arată deosebire de traiu între bogați și săraci, boeri și țărani, etc.

- 8105 *△
Eú am bėut și tu te-ai îmbėtat!

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluii.*

- *△
Unu bé și altu s'imbata.

D. DAN, *stud. J. Ilfov.*

Unii beu mult, și lumea nu le ȃdice bețivi; iar alții dimpo-trivă.

8106   **Mirancea bé, Mirancea să plătéscă.**

BARONZI, p. 52.

Cine trage folósele să pórte și cheltuelile.

8107   [△]
**Cel ce bé și cântă bine,
Nu'l mai veđi cu haíne bune,
Tóte la críșmă le pune.**

Șezătt., *Poes. Pop.*, p. 142.

Cine se ține de petreceri, sărăcesce, și precum se mai spune :
vrednicia omului se cunósce după port.

8108   **Țéra pîere dē Tătari,
P... bé cu lăutari.**

IBRD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 95.

Veđi a se Gătì, *Légǎn.*
a se Peptenă.

Sē ȃdice când, în primejdiile cele mai mari aflându-ne, noi
atunci ne înveselim, și mai ales muierile (GOLESCU).

8109   ^{*△}
**Țéra pîere (móre) de Tătari,
Și el bé cu lăutari.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 105.—
G. BĂNULESCU, *inv. c. Pietroșița,*
J. Dimbovița. — *Școl. Norm. Buc.*
Cl. VII, prin P. GĂRBOVICEANU,
prof.

Când unul nu vré să scie de păsurile altuia.

8110   ^{*△}
**Lumea móre de Tătari,
Stanca bé cu lăutari.**

Șc. Norm. Inv. Cl. VII, prin P.
GĂRBOVICEANU, prof.

*△
*Lumea piere de Tatarî,
 Şi tu beî cu lăutari.*

D. GHEORGHIU, *stud. J. Tecuciă.*

Aceleaşi înţelesuri ca la No. 8108 şi 8109.

8111 **Beţi şi mâncaţi, şi dă gaură să nu vă depărtaţi.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 416.

Adică la ori-ce veselie să avem mare grijă de cele vătămătoare, ca şorecii pe lângă găuri (GOLESCU).

8112 **Ce ai băut de ne-ai urît?**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 146; *Leg. I*, 1872, p. 179.—HINŢESCU, p. 14.

Vedî a Măncă.

Când ne cercetază unul care, de multă vreme, nu a mai călcat pe la noi.

8113 **Cine bé în cinste, ori în dator,
 Se îmbată de două ori.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 52; I, p. 414.—HINŢESCU, p. 12.

*
Cine bé în datorie se îmbată indoit.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

1° Adică când întorce cinstea saŭ când plătesce datoria.

2° Când nu plătesci mai bine 'îi pare.

Bacşış ia verese icén ichi cheret sarhoş olur.¹⁾

Prov. Turc.

Veresié icichi icén ichi cheré sarhoş olur.²⁾

Prov. Turc.

1) Cine bé în cinste, ori în dator, se îmbată de două ori.

2) Cel ce bé pe credit se îmbată de două-ori.

- 8114 Bé, pipota 'și înnecă,
Altul ca să nu 'l întracă.

A. PANN, I, p. 110.—HINȚESCU, p. 12.

Bé până 'și innecă pipota.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 451.

Pentru bețivul de frunte.

- 8115 Bé de se turtesce și cocă se face.

A. PANN, I, p. 164. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 451.

Acelaș înțeles ca la No. 8114.

- 8116 Să bei (béi) până ți-o eși pěrul p'în căciulă și cămașa p'în ismene.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 55; I, p. 117; *Fab.* II, p. 46. — HINȚESCU, p. 12.

Vedî *Pěr.*

Adică până la îmbetare.

- 8117 * Δ Cine bé pân la 'mbetare
Nume bun, în lume, n'are.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 55; I, p. 117.—HINȚESCU, p. 12. — *Sc. Inst. Buc. Cl. VIII, prin P. GĂRBOVICEANU, prof.*

Și s-héi, și nume bună s'ai, nu s-faci.¹⁾

PER. PAPAĞI, *Zweit. Jahres.* p. 153.

De vreî să dobândescî nume bun, să ai și bună purtare.

- 8118 Să bei, dar să nu 'ți bei mințile.

Vedî *Vin.*

I. G. VALENTINEANU, p. 20.

La băutură, ca și la orî-ce lucru, se cere cumpetare.

1) Și să bei, și nume bun să ai nu se pôte.

8119 ^{*△} Din ce bei, din ce ai mai bé.

ILIE HOCTOTĂ, *teol. c. Seliște,*
comit. Sibii, Ungaria.

Cu cât bei cu atât voesci să bei mai mult.

Gazet. Pop. I, p. 131.

Vedî *Apetit, a Mâncă.*

Pentru cel ne-sățios.

*Quanto più si beve, più si ha sete*¹⁾.

Prov. Toscan.

*Ever drunk, ever dry*²⁾.

Prov. Engl.

*Je mehr Einer trinkt, je mehr ihn dürstet*³⁾.

Prov. Germ.

8120 Tu îl bei pe dînsul și el te bé pe tine.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 52 : 1,*
p. 114.—HINȚESCU, p. 45.

Adică vinul.

8121 ^{*} Cine a bătut o să bé, cine a furat o să fure.

Cel rău nărăvit anevoie să mai îndreptă.

Qui a bu, boira.

Prov. Franc.

8122 Să 'l tot bei și să mai cei.

V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 899.*

Pentru vinul bun și cel bătător.

8123 ^{*△} Bé apă clocotită și mănâncă foc.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasiliiu.

A se adaoga la No. 706.

1) Cu cât bei mai mult, cu atât mai mult ți e sete.

2) Tot bé, tot îi e sete.

3) Cu cât bé, cu atât îi e sete

8124 *△ Dă'i să bé că n'a mâncat.

Sen. Buc. Cl. VI, prin G. GĂRBOVICEANU, prof.

Când se dá un lucru în afară de vreme.

8125 *△ A bé ca în codru.

G. P. SALVIŪ, inv. c. Smulți, J. Covurluiu.

Veđi a Mâncă.

Fără să poftéscă, să imbie și pre altul.

8126 *△ A bé ca în târg.

IUL. GROFȘOREANU, dasc. c. Galșă, comit. Arad, Ungaria.—G. P. SALVIŪ, inv. c. Smulți, J. Covurluiu.

Veđi a Mâncă.

Acelaș înțeles ca la No. 8125.

8127 * A 'și bé și cămașa.

LAURIAN & MAXIM. I. p. 354.

A fi bețiv de frunte.

8128 * A 'și bé mințile.

A. PANX, I, p. 127.—HINȚESCU, p. 91.

A 'și bé mintea.

S. I. GROSSMANN, Dict. Germ.

A bé până la îmbetare.

8129 *△ Bé cât șépte.

V. ALEXANDRI, Teatr. p. 564.—G. TEODORESCU, inv. c. Lipova, J. Vasluiu.

Veđi a Măncă.

Adica bé mult.

8130 *△ Bé până 'i (de 'i) trăsesc urechile.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 30; *Reur.*
Oraş. p. 113.

Veđi No. 1803.

Adică până la îmbetare.

8131 * A'şi bé şi căciula din cap.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 135.

Acelaş înţeles ca la No. 8129.

8132 S'o beî într'un pahar de apă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 360.

S'o beî într'o cană de apă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* II, p. 17.

Ar fi bėut-o într'un pahar de apă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* II, p. 40.

Veđi a Sorbi.

A fi mică la trup.

«El nu voi să o ducă, pe jos, a-casă la tată-sėu, ca să nu ostenească, fiind că o vedeă că era așa puţinţică la trup în cât *ar fi bėut-o într'un pahar de apă*».—ISPIRESCU.

8133 *△ S'o beî cu lingura (o bardacă) de apă.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Veđi a Sorbi.

Arată ce-va frumos, plăcut.

8134 *△ L'ar bé într'o lingură de apă.

AR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ,*
Banat.—S. MIHĂILESCU, *Şezăt.*, II,
p. 47.

Veđi a Sorbi.

Arată o ură ne-țermurită.

8135 * Cât (cum) ar bé o lingură de apă.

Conv. Liter., IX, p. 188. — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Veđi a Sorbi.

1° Iute, într'o clipă.

2° Lesne, cu ușurință.

8136 *△ Bé a gol.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Bărdăsci*, comit. Bihor, Ungaria.

Adică pe datorie.

8137 *△ Bé a duplu.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Bărdăsci*, comit. Bihor, Ungaria.

Acelaș înțeles ca la No. 8136.

8138 A bé pre cine-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 135.

A bé în socotéla cui-va; a'l stôrce de bani, bënd în socotéla lui.

BELTEA

8138 _b * Beltea.

ALF. JUVARA, *c. Bêrlad, J. Tutova.*

Vorbă saū scriere lungită fără trebuință.

«A făcut o *beltea*».

BERE

Veđi Vin.

BÉT

Vedî *Adevăr, Copil, a
Flueră, Nebun, Rugă-
ciune.*

8139 Să fii tréz ne-mâncat, dacă ți-o ȳice lumea că
ești bét du-te de te culcă.

A. PANN, *Edit.* 1880, p. 173.

*Să fii tréz ne-mâncat, de 'ți-va ȳice lumea
că ești bét mergi de te culcă.*

A. PANN, I, p. 114.—HINȚESCU,
p. 192.

*Când trei ómeni ȳic că ești bét, culcă-te și
dormi.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 158;
Leg. I, 1872, p. 171.—HINȚESCU,
p. 13.—FR. DAMÉ, I, p. 314.

*Când trei iți ȳic că ești cu chef, te du și
te culcă.*

V. A. URECHĂ, *Conv. Liter.*,
XXI, p. 578.

*△

Când ȳic doi că ești bét, du-te și te culcă.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv.*
c. Stiubieni, J. Dorohoi.

Nu te poți împotrivi opiniei publice. Chiar când ai dreptate
trebuie să te supui.

Si tous disent que tu es un âne, brais.

Prov. Franc.

Quando tutti ti dicono briaco, va a dormire¹⁾.

Prov. Tosc.

1) Când toți iți spun că ești bét, du-te să dormi.

Greul modern țice, aprópe ca noi : *dacă ți se spune că ești bét, rezemă-te, când mergi de ziduri.*

8140 *△ **Omul când e bét se crede împărat.**

I. NIȚESCU, *inv. c. Viespesci, J. Ol.*

*△ *Omul când e bét se crede că e împărat.*

GR. POENARŪ, *ing. c. Rassa, J. Ialomița.—Sc. Norm. Cl. VII, prin P, GÂRBOVICEANU, prof.*

*△ *Omul bét se crede împărat.*

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița.*

*△ *Omului bét i se pare că 'i împărat.*

D-RA EG. ȘIȘMAN, *inv. c. Adam, J. Tutova.*

A 'mbetatului lî se pare că nás amiră a-giunse¹⁾.

ANDREI AL BAGAV, *Cart. Aleg. p. 75.*

* *'Mbitatlu ș-ă-ari, că nás ă-amiră²⁾.*

PER. PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres., p. 168.*

Veđi *Beđiv.*

Pentru cel care se crede mai mult de cât este.

8141 **Bét dintr'o cărciumă ese,
Intră 'n alta, fiind dese.**

A. PANN, I, p. 110,—HINȚESCU, p. 13.

1) Celui bét i se pare că dinsul a ajuns împărat.

2) Cel bét crede că dinsul e împărat.

Pentru bețivul de frunte.

8142 * **De la bét cârciumă viū, cu partea într'o căciulă.**

HINȚESCU, p. 12.—GR. I. ALEXANDRESCU, *magist. J. Covurluiū.*

*△

De la bét cârciumă viū, cu partea 'ntr'o căciulă. Nici un latră nu mă căine.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 158.—G. BĂNULESCU, *inv. c. Pietroșița, J. Dâmbovița.*

Un țigan vroind să spună, unui român, că a venit bét de la cârciumă cu căciula într'o parte, a spus frasa greșit. Asemenea inversiuni sunt nenunțate la țeră, și tóte se dau pe séma țiganilor.

8143 **Umblă pe drum bét
Ca căine (cânele) turbat.**

A. PANN, I, p. 110.—HINȚESCU, p. 194.

Arată starea omului bét.

8144 **Ce e în inima trézului, stă în gura bétului.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 75.

*△

Ce e 'n inima trézului, este în gura bétului.

A. PANN, I, p. 112.—HINȚESCU, p. 192.—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Ce e în inima trézului, stă în gura celui bét.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 146.

*△

Ce e în inima trézului, stă în gura celui bat.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoiu.*

Veđi *Adevèr, Copil,*
Nebun.

Adică cel hét tótă taĭna și-o spune în beție (GOLESCU).

Τό ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦνέφροντος, ἐπὶ τῆς γλώττης ἐστὶ τοῦ
μέθοντος¹⁾).

Prov. Elin.

Quod est in corde sobrii, id est in lingua ebrii²⁾.

Prov. Lat.

Depois de beber, cada hum dá seu parecer³⁾.

Prov. Port.

Drukkins manns munnz drasfar af hjartans⁴⁾.

Prov. Isl.

Trunkner Mund Verräth des Herzens Grund⁵⁾.

Prov. Germ.

What soberness conceals, drunkenness reveals⁶⁾.

Prov. Engl.

Araki ou ghoubasou uge olana ugelemui⁷⁾.

Prov. Mong.

*△
8145 **Popa bat și Ivan nici gustat.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Schiopeni,*
J. Fălciă.

Când unul are tot și altul nimic.

8146 **Lasă 'n pace pe cel hét că singur va cădé.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 106.*

Adică pe cei răi și furioși, că singurii ei se poticnesc. (GOLESCU).

1) și 2) Ce e în inima trezului, aceea e pe limba hétului.

3) După băutură spune cine-va părerile sale.

4) Gura bețivului spune din fundul inimei.

5) Gura bețivului desvelește fundul inimei.

6) Ceea ce trézul ascunde, cel hét desvelește (dă la ivétă)

7) Când bei vin devii vorbitor.

- 8147 * Δ
Drag mi-este bărbatul bét
Că sare 'n sus ca un țap,
Sare 'n sus, se veselesce
Picioarele deși belesce.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănești,*
J. Vâlcea.

Cuvinte prin cari se iaă in ris bărbații cei bețivi.

- 8148 *
Din calea bețivului și Hristos s'a abătut.

BARONZI, p. 59.—HINȚESCU, p.
 43.

Δ
Din calea omului bét și Hristos s'a dat in
lătură.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p.
 161. — *Șezătore*, I, p. 258.

Să nu ne împotrivim celor beți, căci sunt primejdioși.

P O V E S T E

In vremea de demult, când umblă Dumnezeu și cu sf. Petrea pe pământ, străvestiți în doi moșnegi sërmanî și sdrențeroși îmbrăcați, cu desagele în spate, se vede pentru ca să nu'i cumósă ómenii, se povestesc că, ajungënd ei într'un sat, li-au esit în cale, din întâmplare, un căne turbat. Atunci sfintul Petrea a ȓis către Dumnezeu : să ne ferim în lătură din cale, Dómne că tată vine asupra-ne un căne turbat.

— Nu te teme, Petre, 'i-a răspuns Dumnezeu, că acela'i un căne bolnav, nu turbat, care, dacă'i veți dá pace, nu face rău.

Și chiar așa a și fost, căci cănele a trecut pe lângă ei, fără a li face nimica. Ajungënd ei însă mai încolo, tată în drum un om bét care venind spre ei, se tot cumpénia încóce și încolo.

— Să ne ferim din cale, Petre, a ȓis Dumnezeu, că tată un om turbat.

— Nu, Dómne, să n'avem ténuă, adăose sfintul Petrea căci acel om îi bét, nu 'i turbat.

— Bine, Petre, dacă'i bét și nu turbat, cum ȓic óu, te rog atunci fă tu înainte.

Și cum sfintul Petrea mergea înainte, când ajunge în dreptul o-

mului bêt, acesta îl oprește de-odată, întrebându-l de unde vine, unde se duce și ce caută pe acolo.

— Cer ertare, om bun, ți se sfîntul Petrea cu glas blînd, is un biet serac, și necăjit, și umblu și oă cerënd de la mila ômenilor ca să mă miluîască cu ce 'i-a lăsă inima.

— Așa! pare-că oă nu sciă că tot ce stringeți voi dați pe bêt, javre hiclene ce sunteți!—Și nici una, nici alta, haț pe moșniag de piept, invirte, sucesce, trage, intinde, și după ce 'i-a dat un taval, cole de tocmală, bețivul ș-a luat drumul iar ȑicënd : Na! să te satur eă de cerut!

— Eă, Petre, îi ȑise Dummedeu in urnă, după ce s'a apropiat de el, ș'acum vei spune că omul acela tot bêt este?

— Ba nu, Dôinne, acum vęd că e tare adevărat ce-ai spus mai odinioară, căi turbat : căci cănele mî-a dat pace, iar acesta nu. — ȘEZĂTÔRE.

8149 * Zurlul fudze di 'mbitat.¹⁾

C. IONESCU, *prof. c. Nevêsta, Macedonia.*—I. COYAN, *prof. c. Băesa, Epir.*

Vedă *Nebun.*

Acelaș înțeles ca la No. 8148. Arată că omul bêt e mai de temut chiar de cât cel nebun.

8149_b *Δ Vędut'ai mătă legată la cap, și om cu minte când îi bêt?

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Banca, J. Tutova.*

Cel bêt nu măi scie ce face.

8150 *Δ Omului bêt să'i bați în strună.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovět, J. Covurluiă.*

Acelaș înțeles ca la No. 8149.

1) Nebunul fuge de omul bêt.

8151 * Δ S'a uîtat bét d'a-séră.

I. GRIGORESCU, *stud. J. Ilfor* —
G. P. SALVIŪ, *inv. J. Covurluii*. —
G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Se dice celui care umblă tot bét și nu se mai trezesce. Când îl cauți e cu luléua Némfului în gură.

Se întrebuințeză în bâtae de joc: „Nu e bét frate, căci ađi n'a gustat, dar póte s'a uîtat așa d'aséră».

8152 * Δ A se căcă bét și a 'l mâncă tréz.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci,*
J. Vâlcea.

A face ce-va rău în ne-știre, și a'î trage în urmă ponosul.

8153 * Δ A călcă a bét.

BARONZI, p. 42. — G. P. SALVIŪ,
inv. c. Smulți, J. Covurluii.

A dà semne de beție.

8154 * Bét frânt.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.,* p. 112.

Bét cu desăvirșire.

8155 * Bét mort.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.,* p. 112.

Acelaș înțeles ca la No. 8154.

8156 * Bét turtă.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.,* p. 113.

Acelaș înțeles ca la No. 8155.

BETIE

Veđi *Bețiv, Limbuție,*
Tinerețe.

8157 *△ **Beția e nebunie cu voie.**

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Bă-răschi, comit. Bihor, Ungaria.*

Omul bêt nu mai scie ce face, ca și nebunul.

8158 *△ **Omul la beție
Cade 'n nebunie.**

G. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vasluii.*

Acelaș înțeles ca la No. 8157.

8159 *△ **Beția e sărăcie grozavă.**

P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Pă-cioiți, J. Muscel.*

Omul, care are darul beției, nu'și mai vede de treburi, și rămâne calic.

8160 **Darul beției este cel mai rău.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist., II, p. 156.*

Darul beției este cel mai urit din toate darurile rele.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 136.

Căci înjosește cu totul pre om.

S N Ó V Ă

O dată un Episcop chemă la sfînta episcopie, pe un preot bețiv vestit. Cum sosi preotul, episcopul începî cu cuvînt dulce și blînd a'l muștră, dîcîndu'i:

— «Fiule, a intrat în urechile noastre, pē cum Sfîntia-Ta, ai darul beției! Așa e fiule? — Nu e dar Prea Sfînte, nu e dar; e pa-timă la mine!» rēspunse preotul stringēnd giubēua la pept.

8161 **Beția o vindecă sapa și lopata.**

A. PANN, I p. 111.—HINTESCU, p. 13.

*△

Beția o vindecă numai sapa și lopata.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*
J. Putna.

E bôlă fără léc pre care numai mórtea o vindecă.

8162   **Beția este ușa tuturor răutăților.**

A. PANN, I, p. 111.—HINȚESCU,
p. 13.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I,
p. 451.—FR. DAMÉ, IV, p. 204.

Cel beutor e gată la orî-ce, pentru a'și satisface pofta, sau fiind bét e în stare să făptuiască orî-ce nelegiuire.

8163   **El ce face la beție
Se căesce la trezie.**

A. PANN, I, p. 111.—HINȚESCU,
p. 13.

Căci omul fiind bét, nu'și mai dă sêma de ce face.

Trunken gesundigt, nüchtern gebüsst. ¹⁾

Prov. Germ.

*He that kills a man when he is drunk, must
be hang'd when he his sober.* ²⁾

Prov Engl.

*△
8164   **Multe spune Românul la beție.**

N. CURIERU, *c. Ținta, J. Pra-*
hova.

Când ți sê reamintesce o făgăduința dată, în anumite împrejurări, și de care nu mai vrei să scii nimica.

*△
8165   **Arama omului la beție se arată.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 55 ; I,
p. 117.—HINȚESCU, p. 13.—*Sem.*
Buc. Cl. VIII, prin P. GÂRBOVI-
CEANU, prof.—FR. DAMÉ, I, p. 86.

1) Fiind bét păcătuescî, tréz ispășescî.

2) Acela care omôră un om când e bét, trebuie să fie spânzurat când e tréz.

La joc și la beție se cunósce Românul.

BARONZI, p. 206.

*△

Arama omului la beție se cunósce.

PĂRVU, c. *Ivesci*, J. Tutova.

*△

Omul la beție își dă arama pe față.

G. BĂNULESCU, *inv. c. Pietroșita*, J. Dîmbovița.

Veđi *Aramă*.

Căci atunci, ne mai dându'si sémă de ce face, se arată așa cum este.

8166 * *La beție omul este pisică, maimuța și la urmă porc.*

I. ARBORE, *ing. J. Buzău*.

Arată deosebitele fase prin cari trece omul la beție. Găsim, la Evreii, următorul apolog :

A P O L O G

Patriarhul Noe depărtându-se puțin de primul butuc de viță pe care 'l sădise, Satana se apropie plin de bucurie strigând : «Draga pómă, vréu să te ud ! și îndată alergă în grabă și se întorse cu patru animale, un miel, o maimuța, un leu și un porc pre care 'i injunghia îndată la rădęcina viței, pentru-ca însușirile sângelui vęrsat să trecă în mustul viței. De atunci dacá omul bé un pahar de vin, devine blând și plăcut ; are blândețea mielului ; două pahare il fac iute, zglobiu, sare și se strimbă ca maimuța ; trei pahare il asemănă cu leul ; se arată mândru, neinduplecat, totul trebuie să i se plece ; se crede o putere ; și ęice în sine : Cine se asemănă cu mine ? Dacá bé mai mult își perde mințile, nu se mai póte conduce singur, se tolănesce în tină, devine ca un porc.

Francesii întrebuintău mai înainte fórte des, ęicrile : *vin d'agneau, vin de singe, vin de lion, vin de porceau*, pentru a aręta deosebitele fase ale bęuturii ; fără a mai vorbi de : *vin d'âne, vin de pie, vin de cerf, vin de renard*. O menajerie întręgă, precum se vede.

8167 *△ Beție la tórtă.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.*, p. 112.

Cel mai înalt grad al beției.

8168 *△ Beție la cataramă.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.*, p. 112.

Acelaș înțeles ca la No. 8167.

BETIV

Veđi *Copil*, *Cărciumar*, *Joc*, *Rugăciune*.

«Bătura nu o urăsc (Moldovenii) prea tare, dar nici nu sunt prea plecați spre ea. Plăcerea lor cea mai mare este, de a-și petrece de la șese ore de seara până la trei după miezul nopții, și une-ori până în revărsatul zilei, tot în mâncări și băuturi, până ce și versă câte-odată. Dar acesta nu o fac în toate zilele, ci numai în sărbători mari, și ierna când e timpul urit, și când frigul face pe oameni să ședă pre a-casă, și să-și încălzească trupul cu vin. Vinarsul nu le place, decât numai soldaților, și nu beú, decât un păharel înainte de masă. Cei cari locuiesc în Moldavia inferioară, și la confiniele Munteniei, sunt mai amatori de vin, de cât cei-l-alți. Odată s-au apucat pe rămas un Moldoven și un Muntén, să vadă cari sunt mai tari în băutura, Moldovenii ori Muntenii? Și-au mers pe podul din Focșani, care este marginea între Moldova și între Țera-Românească, unde cei doi atleți de băutura, atâta s-au luptat cu paharele, până când Munténul a cădút mort, de prea mult vin ce a beú. Iar pre Moldovenul, în semn de premiu pentru victoria sa, l'a dăruit Domnul sêu cu boțeria». — DIM. CANTEMIR, *Descr. Mold.*, p. 137.

CREDINȚĂ

«Sê dice că omul bêt are 3 nemți în stomah. Cu cât omul bê, cu atâta nemți se ridică deasupra, în stomach, plutind în vin, până ce se sue în cap.—În capul omului sunt două scaune, și nemți fiind 3, unul rămâne în picioare. Apoi încep toți Nemții a cîntă în capul bețivului, și cel din picioare vrënd să se pună și el pe scaun, cei-l-alți 'l feú la batae, și se bat grozav, până ce 'și capătă loc cel din picioare și, punându-se el pe scaun, rămâne altul în picioare adică cel biruit, și ast-fel se impacă, și iar încep a cîntă, și îmbătându-se cu

toții de tăria vinului ce se ridică mereu din stomahul bețivului, cad eu toții în stomah, și atunci bețivul cade și el jos, nu mai poate bé, și dăruie dus, de 'l ling căniî la gură».—FLORESCU, *J. Tecuciî*.

*△
8169 **Bețivului tot la vin 'î-e gândul.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna*.

Adica fie-căruî la ce 'î place.

8170 **Omul bețiv nu scie ce face la beție.**

A. PANN, I, p. 141.—HINȚESCU, p. 131.

Veđi *Beție*.

Acelaș înțeles ca la No. 8158.

8171 **Nu e bețiv cine bé, ci cel ce se îmbată.**

I. G. VALENTINEANU, p. 31.

Răspunsul ce se dá de cel căruia i se fac muștrări că bé prea mult vin.

8172 **Bețivul, când trece pe punte, închide ochiî să nu vadă apa.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 55; I, p. 17.—HINȚESCU, p. 13.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 451.

Veđi *Pisică*.

Atât de mult o urășce.

8173 **Omul bețiv, la beție, scóte din gură ceea ce are la trezie.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 9.

Adică în beție își arată năravul ce are (GOLESCU).

8174 **Bețivul, când este bét, lî pare că e împărat.**

A. PANN, I. 112. — HINȚESCU, p. 13.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 451.

*△

Bețivul când e bêt se crede împărat.

I. G. VALENTINEANU, p. 30.--
E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți. J. Covurluii.*

Veđi *Bêt.*

Acelaș înțeles ca la No. 8140.

*△

8175 *Saltă, bețive, și te veseleşce, îmbată-te și te tăvăleşce.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Arată fazele prin cari trec cei bêtători.

*

8176 *Bețivului și dracul îi ese cu oca (ocaoa) înainte.*

C. NEGRUZZI, I, p. 250.—V.
ALEXANDRI, *Teatr.* p. 302 & 741.—
I. G. VALENTINEANU, p. 26.—V.
FORESCU, *c. Folticenii, J. Suciava*—
GAV. ONIȘOR, *prof. c. Simila, J. Tutova.*

*△

Bețivului și dracul îi ese cu cana înainte.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoiu.*—E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiu.*

*

La omul bețiv iese și dracul cu ocaua plină.

I. PETRESCU, *ing. c. Curtea-de-Argeș, J. Argeș.*

*

Bețivului și dracul îi ese cu óla (de vin) înainte.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

*△

Bețivului și dracul îi ese cu colaci înainte.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Crângu, J. Tutova.*

1° Adică celui norocos, căruia toate îi merge după plac.

2° Când ne ese înainte unul pre care 'l doriam, sau de care aveam mare trebuință.

8177   **Bețivul își tot spală gâtul cu apă de sapă, de
témă să nu ruginescă.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I.* p. 452; *Snóve*, p. 56.

Bețivul nu se poate stăpâni.

8178   **Pe bețivul toți îl arată cu degetul.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 55.

Bețivul de toți e arătat cu degetul.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I.* p. 452.

*Bețivul, de mic și mare în sat,
E cu degetul (deștul) arătat.*

A. PANN, I, p. 444.—HINȚESCU, p. 43.

E vechut rău de totă lumea.

8179   *△ **Bețivul se învață cu beția, ca și talharul cu
hoția.**

V. FORESCU, c. *Dorna*, J. *Suciava*.

*Hoțu 'nvață la hoție,
Și bețivul la beție.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 55; I, p. 447; *Fab.* II, p. 47.—HINȚESCU, p. 75.

Vezi *Hoție*.

1° Arată relele deprinderi ce se dobândește în adunarea celor răi nărăviți.

2° Facând tot mereu ore-ce te înveți să 'l faci cât de bine.

C'est en forgeant qu'on devient forgeron.

Prov. Franc.

8180   **Bețiv nu 's, că n'am ce bé.**

I. CREANGĂ, *Amint* p. 200.

Pentru cei cari, nu de voie ci de nevoie, nu fac ore-ce, și mai ales vre-un rău.

8180_b * Bețivul ese la ivelă ca păduchele în frunte.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Se arată tutulor căci a pierdut ori ce rușine, ne mai sciind ce face.

8181 *[△] Bețivul își bé și straele și mințile.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Veđi No. 8127 & 8128.

8182 *[△] Cât gura bețivului pe cepu antalului.

M. CANIAN, *public. J. Iași*

Adică multă vreme.

8183 *[△] Bețiv împărătesc.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I, p. 451.*
—G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurlușu.*

Adică de frunte. Francesul ȃdice de asemenea : *se griser royalement.*

BĚUT

8184 [△] — Hai, nevéstă, la prășit.
— Bărbate, m'am bolnăvit!
— Hai, nevéstă, la bėut.
— Bodaproste, mi-o trecut;
Fă nainte că te-ajung.

Șezăt. I. p. 74.

*[△] — Hai, nevéstă, la prășit.
— Aoleo, m'am bolnăvit.
— Hai, nevéstă, la bėut.
— Bodaproste mĭ-a trecut.

G. BĂNULESCU, *inv. c. Pietroșița, J. Dĭmbovița.*

*△

- *Hai, nevastă, la săpat !*
 — *Aoleo, m'am deochiat.*
 — *Hai, nevastă, la plivit.*
 — *Aoleo, m'am bolnăvit.*
 — *Hai, nevastă, la băt.*
 — *Bodaproste mî-a trecut.*

G. BĂNULESCU, *inv. c. Valea-Scurzei, J. Dâmbovița.*

Veđi a *Lucră.*

Pentru femeile leneșe și bătătoare.

8185 *△

**La muerea bătătoare,
Nu trebă cuptorul mare.**

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Bărești, comit. Bihor, Ungaria.*

Căci, nu e gospodină bună și tot avutul ei se duce la cârciumă.

BĂUTURĂ

Veđi *Măncare, Necaz*
Om.

8186 * **Bătura e ce e, mîncarea e fudulie.**

Bătura e unde e, mîncarea e fudulie.

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 52.

Bătura e unde e, mîncarea e o fudulie.

A. PANN, I, p. 114.—HINȚESCU
p. 27.

Bătura e unde e, iar mîncarea e fudulie.

L. LAURIAN & MAXIM, I, p. 171.

*△

Mâncarea e o fudulie, băutura este unde e.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 479. — G. BĂNULESCU, *Înv. c. Pietroșița, J. Dimbovița*. — G. P. SALVIU, *Înv. c. Smulți, J. Covurluii*.

*△

Mâncarea e o fudulie, băutura să fie.

GR. JIPESCU, *Răur. Oraș.*, p. 413. — FR. DAMÉ, II, p. 42. — *Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GÂRBOVICEANU, prof.*

△

*Mîncarea 'i numai o zabavă, băutura
mai iese ce iese.*

I. CREANGĂ, *Prov.*, p. 258.

Bețivii mai ușor se lipsesc de mâncare de cât de băutura.

8187 * **Băutura e mai bună la cărciumă de cât a-casă.**

D. DRĂGUESCU, *c. București J. Ilfov*,

Căci acolo o bei singur pe când a-casă trebuie să o împarți cu ai tăi.

8188 *△ **Băutura cere mâncare și mâncarea băutura.**

G. BĂNULESCU, *Înv. c. Pietroșița J. Dimbovița*,

Pentru mâncare și băutura precum și, în deobște pentru cele care stau într'o strînsă legătură.

8189 • **Băutura bețivă stinge vîrtutea și norocul tînerului.**

DIACONOVICI-JOGA, p. 23.

Arată tristețe urmări ale beției.

8190 *△ Băutura e sēmînță de vorbă.

G. BĂNULESCU, *inv. c. Pietroșita, J. Dîmbovița.*

Acelaș înțeles ca la No. 8144.

8191 *△ Cine băutura iubeșce de sărăcie se găteșce.

V. SALA, *dasc. c. Vascoi-Bărești, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 8107.

8192 * Ma mulți s'necă tu biuturi di cât 'tru apă ¹⁾.

G. IONESCU, *inv. c. Nevêsta, Macedonia.*

Arată numărul cel mare al celor iubitori de vin.

BIRT

Veđi *Crîsmă.*

BLEJDE

8193 Avem blejde și cașcove.

G. PUGORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*—H. JUVARA, *c. Bêrlad, J. Tutova.*

Blejde și cașcove sunt mîncări închipuite. Prin urmare nu avem nimica de mîncare.

BLID

Veđi *Domn, Iepure, Linte.*

8194 *△ Când e blidul gol se bate lingura cu el.

V. SALA, *dasc. c. Vascoi-Bărești, comit. Bihor, Ungaria.*

¹ Mai mulți se innecă în băutura de cât în apă.

Veđi *Ospe*.

- 1° Când nu are omul ce'î trebuie, se cêrtă cu casnicîi lui.
2° Dacă capul de familie nu e vrednic să'și ducă casa, copii
i se sue în cap.

8195 *△ Să nu se bată lingura cu blidul.

ION GOROIU, *preot, comit. Bihor,*
Ungaria.

Acelaș înțeles ca la No. 8194.

8196 *△ N'are ce pune în blid.

IUL. GROȘOREANU, *înv. c. Gal-*
șa, comit. Arad, Ungaria.

Sărac cu desăvîrșire.

8197 *△ A linge blide.

AVR. GORCEA, *paroh, c. Coștei,*
Banat.

Veđi *Taler*.

A mîncă des la cine-va, a trăi pe spinarea cui-va.

Pique assiette.

Prov. Franc.

8198 *△ Amîndoi se spurcă (cacă) într'un blid.

IUL. GROȘOREANU, *înv. c. Gal-*
șa, comit. Arad, Ungaria.

*△ *Amîndoi mîndăncă dintr'un blid.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J.*
Putna.

Prietenî la cataramă ; se ȃic mai ales pentru cei rîi și stricațî.

Manger à la même écuelle.

Prov. Franc.

8199 *△ A intrat nora 'n blide.

D-NA Z. JUVARA, c. Fedesci, J. Tutova. — G. P. SALVIU, inv. c. Smulți, J. Covurluii.

*△ A intrat nora 'n blide până ce se mai deprinde.

G. MADAN, c. Trușeni, țin. Chișenii, Basarabia.

Când cine-va strică toate pe care pune mâna, umblă cliorăcind și împrocând prin lucruri.

BOB

Vedî Cap. II, c. Bob.

8200 *△ Tu îl cerci de bob și el cacă mazere.

E. I. PATRICIU, inv. c. Smulți, J. Covurluii.

Vedî Mazere.

Ca să arate pe cel care, ori câte i s'ar spune, tot pe a lui o ține. Tu îl întrebî de una și el răspunde alta.

8201 *△ Alégă-se odată bobul din mazere.

A. BAȘOTĂ prin V. FORESCU, c. Folticeni, J. Suciava.

Adică să se osebească cei buni din cei răi său, precum se mai țice, *neghina din grâu*.

SNÓVĂ

Locuitorii dintr'un sat erau prigonii de proprietari, ca ómenii răi, și se tânguieú de dinșii pentru furtisaguri și alte fapte ale lor. Vre-o căli-va fruntași ai satului s'aú dus la stăpán și l'aú rugat se deosebască pre cei buni dintre cei răi și atunci, dându-se de gol unii pe alții, stăpánul a vedútu cu bine pe cei buni și a alungat, pre cei rei, din sat.

8202 *△ A mâncat bob.

C. C. MICLESCU, c. *Miclești, J. Vasluii.* — G. POBORAN, *inst. J. Olt.* — GAV. ONIȘOR, *Junimea, No. 16.*

1° E însărcinată.

2° Minte.

8203 *△ Multe spune, dar bob mănâncă.

V. FORESCU, c. *Folticeni, J. Suciava.*

Pentru cel vorbăreț și mincinos.

8204 *△ Bob, mazere,
Schimbă talere.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr., J. Putna.*

BORȘ

Vezi *Cocoș, de Departe, a se Frige, a Tăcé, Tărite.*

8205 *△ A fi cu borșul la foc și cu peșcele în iaz.

D-NA IEC. 7, c. *Bêrlad, J. Tutova.*

*△ *Borșul la foc și peșcele în iaz.*

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*△ *Borșul la foc și peșcele în caz.*

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluii.*

Vezi *Urs, Vulpe.*

Despre cei cari făgăduesc și dispun de un lucru care nu le stă în mână, saii cari se laudă înainte de isbândă.

8206 *△ Borș cu știr.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 104; II, p. 111.—HINȚESCU, p. 191.—C. NEGRUZZI, I, p. 251.—BARONZI, p. 60.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 157.—V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 640, 650 & 1159.—C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vasluii.*

*
Borș.

1° Mâncare proastă; băutura proastă, mai ales acră când e vorba de vin.

2° Lucru de nimic.

De departe, trandafir
De aproape, *borș cu știr.*

«Dar ce vin? *borș* nu alt-ceva».

8207 *△ A veni ca la borș.

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci, J. Tutova.*

A veni și a pleca îndată, fără să stea mult.

8208 *△ S'a înăcrit ca borșul.

C. MANOLESCU, *stud. c. Cosmesci, J. Vasluii.*

Arată prosta stare a unui lucru.

8209 *△ A'î pune ardei în borș.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*—GAV. ONIȘOR, *prof. c. Simila, J. Tutova.*

A întărită, a iuți pre cine-va. După ce e înfocat de necaz său de mânie, tu îi măresci supărarea.

8210 *△ A suflă în borș.

Șezătore, II, p. 103.—FR. DAMÉ, I, p. 150.—D-NA EC. Z. *c. Bèrlad, J. Tutova.*

A ronfăi.

8211 * Δ Nimeni nu'î suflă în borș.

A. PAPADOPOUL-CALIMAH, *Conv. Liter.*, p. 24. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1039. — I. CREANGĂ, *Pop.*, p. 230. — S. FL. MARIAN, *Tradiț. Pop.*, p. 149. — E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Nimeni nu îndrăznesce să'l supere, să se lege de dînsul.

«Ștefan-Vodă fiind un om care nu suferiă nici când pre nime să'î sufle în borș, nu se lăsă până nu da fie-căruî câte o bătae de la rotă». — S. FL. MARIAN.

«E abraș nu'î suflă mulți în borș».

Ὅβ γὰρ πόποι' ἐμάς βοὺς ἤλασαν, οὐδὲ ἵππους¹).

Prov. Elin.

Nunquam enim meos boves abegerunt, nec equos.²

Prov. Lat.

8212 * A mâncat borș.

S'a păcălit, a pățit'o.

8213 * Δ A umplut'o de borș.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluii.* — G. G. MICLESCU, *c. Miclescî, J. Vasluii.*

¹ Nu 'î-a făcut nici o trébă, nu s'a procopsit.

² 'I. a batjocorit.

8214 * Δ Facă borș cu...

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Nu'mî pasă de cum va întrebuiță el cutare lucru.

BOTĂ

8215 * Δ Nu dà bota în mâna prostului.

M. LUPESCU, *inv. c. Brosceni, J. Suciava.*

Nu pune pe prostul la vre-o trebă, căci te vei căi.

8216 * Δ Botă.

(R. JIPESCU, *Opinc.*, p. 32.

De fel, nimica.

«Primaru nu scie carte *botă* și 'l înșală și copilul ăl mic». — JIPESCU.

BRAGĂ

Veđi *Liturghie, Negustorie.*

8217 La lipsă de înghețată braga ne răcorêșce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 38.

Braga ne răcoresce în lipsă de înghețată.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*, p. 140.

Adică, de nevoie, și cu cele mai proște ne putem sluji (GOLESCU).

8218 Șî braga răcoresce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 99.

Adică și cele proște folosesc (GOLESCU).

8219 * Δ Ca braga în ziua de Paști.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Când o trebă merge rău căci, în ziua de Paști, braga nu se caută.

*Ne fichi, ne sermoni, dopu Pasqua un so più boni.*¹⁾

Prov. Ital.

8220 *△
Bragă desă
Peste masă.

D-NA R. BELOESCU, c. Bêrlad.
J. Tutova.

*△
Brahă grósă
Peste masă.

G. TEODORESCU, inv. c. Lipova,
J. Vastuiă.—GR. ALEXANDRESCU,
magistr. J. Putna.

Prieteșug mare.

«Nu o să împărțesc bragă desă peste masă cu el».

8221 A bé bragă cu cine-va.

A. PANN, III, p. 125.

A trăi, a lucră împreună.

«Sciū că n'o să béū bragă cu tine».

8222 *
Bragă.

Băutură próstă ; apă tulbure.

BRÂNZĂ

Veđi An, Frate, Ier-
nă, Intuneric, Mămăligă,
Runc, Sălaș, Săptemână.

1) Nici smochinele, nici omiliite, după Paști nu mai sunt bune.

8223 * Δ Când e brânză nu-î bərbînță.

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, IX, p. 455; *Pov.*, p. 45. — FR. DAMÉ, I, p. 130. — S. TEODORESCU-KIRILEANU, *J. Suciava*.

Când e brânză nu e berbință.

A. DE CHIAC, II, p. 481.

Când e una, nu e alta.

8224 * Când ți-e brânza mai prospătă, n'ai smântână.

BENGESCU, *Conv. Liter.*, XI, p. 60.

Acelaș înțeles ca la No. 8223.

8225 * Aî și tu puțină brânză la puțină și cređi, acum, că aî cășarie.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.

Când unul se crede mai mult de cât este.

8226 * Δ Brânza o mâncat'o câniî, da găléta 'i de față.

I. GH. SIMION, c. *Băesci-Tămășeni*, *J. Falcii*.

Veđi *Drac*.

Când ore-ce semne vėdesc un lucru.

8227 Brânza de capră strică și pe cea de oie.

HINȚESCU, p. 19.

Lucru rău strică și pe cel bun. Se đice și pentru ómeni.

8228 *△ Brânză bună în burduf de (dă) câne.

IORD. COLESCU, *Mss.* II, p. 87.—
BARONZI, p. 50.—A. PANN, *Edit.*
1889, p. 57; III, p. 71; *Archiv.*
p. 40.—HINȚESCU, p. 49.—G. PO-
BORAN, *inst. J. Olt.*—P. ISPIRESCU,
Leg., I, 1872, p. 178; *Rev. Ist.*, I,
p. 453.—M. LUPESCU, *inv. c. Bros-*
cenî, J. Suciava.—GAV. ONIȘOR,
prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.—
FR. DAMÉ, I, p. 157.—EN. BĂL-
TEANU, *Lum.*, I, p. 87.—V. CĂ-
LIN, *stud. J. Argeș.*—V. FORESCU,
c. Folticeni, J. Suciava.—E. I. PA-
TRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covur-*
lui.—C. IORDĂCHESCU, *stud. c.*
Cristesci, J. Botoșani.—LAURIAN
& MAXIM, I, p. 254.—V. SALA,
dasc. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bi-
hor, Ungaria.—I. G. VALENTI-
NEANU, p. 33.—G. C. BUNGEȚIANU,
c. Cosovăț, J. Mehedinți.—K. A.
ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Stiu-*
bieni, J. Dorohoi.—H. D. ENESCU,
inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.—
I. SILAGHI, *comit. Mureș-Turda,*
Ungaria.

Brânză bună în burduh de câne.

G. NEGRUZI, I, p. 249.

*△ Brânză bună în burduș de câne.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu,*
Banat.

Brânză bună în fole de câine.

T. CODRESCU, *Uricar*, XXII, p.
51.

*△ Brânză bună bătută 'n fole de câne.

D. POPOVICIŪ, *inv. c. Cuvin, co-*
mit. Arad, Ungaria.

*△

Bună brânză, numai e în fole de căne.

IUL. GROȘOREANU, *inv. c. Galșa,*
comit. Arad, Ungaria.

Vezi *Caș.*

Arată pe cei învățați, dar nebuni și cu năravuri rele (GOLESCU).
Pentru omul deștept dar cu năravuri urite său, într'un mod
mai general, cu o calitate și o mie de defecte.

**8229 De am avé brânză, după cum n'avem pâine,
bună apă dă păpară.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 92.*

Să ȳice când tóte ne lipsesc, după cum a ȳis un sërman ce
treceá pë o punte dë o apă mare și n'aveá ce mánçá (GOLESCU).

Une bonne fricassée de pain sec.

Prov Franc.

*△

8230 Mánâncă brânză cu mămăligă gólă.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova,*
J. Vasluï.

Pentru cel sgárçit. Vezi No. 8248.

Se ȳice cá ȳiganii, când se așezá la masá, virá brânza într'o
sticlă, pe care o pun pe masá, când le este poftá de brânză.
Apoi, aducënd mămăliga, se pun cu toȳii imprejurul mesei, și
incep a întinge pe din afará de sticlă, până ce mánâncă tótá
mămăliga gólă și, în urmă, string masa, punënd sticla în ladá,
spre a o avé iarășî când le va mai veni poftá de brânză.

*△

8231 Vací n'avem, brânză mánçám.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulfi,*
J. Covurluï.

1° Sárac și cheltuitor.

2° Pentru cel care scie să dobândescá ce ȳi lipsece.

3° Pentru omul ne-gospodar.

*△

8232 De un deget în turtă și de-o unghie în brânză.

CAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobro-*
vël, J. Vasluï.

Calicie, sgârcenie, sgârie-brânză.

8233   **Burdul de brânză în sâma câinilor.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 86.

A dat burduful, cu brânză cu tot, pe sâma cânelui.

A. PANN, I, p. 167.—HINȚESCU, p. 20.

* *A dat burduful de brânză în sâma câinilor.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșani, J. Putna.*

Să ȃce pentru cele ce sâ dau, în pâstrare, la risipitori (GOLESCU).

Laisser aller le chat au fromage.

Prov. Franc.

8234   * Δ **Brânză de iepuri.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Lucru peste putinȃ, care nu se allâ.

«Cere sâ 'i dâ și brânză de iepuri».

8235   * **Altâ brânză (în ceea traistâ).**

Acelaș înȃeles ca la No. 1881.

8236   * Δ **S'a bȃgat brânza 'n putinâ.**

A. PANN, III, p. 109.—HINȚESCU, p. 19.—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Nu se mai întimplâ ce s'a întimplat, nu o sâ mai fie folosele cariî aũ fost, nu mai e pomana aia.

8237 * Δ **A nu fi bun de nici o brânză.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 253.—
MINȚESCU, p. 20.

* *Nu e de nici o brânză.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p.
173.

Nu e bun de nimic, nu e nimic de făcut cu dinsul.

8238 * **Nu e nici o brânză de el.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 254.—
L. ȘĂINEANU, *Dict.* p. 107.—FR.
DAMÉ, I, p. 157.

Acelaș înțeles ca la No. 8237, însă exprimat într'un mod
mai energetic.

8239 * Δ **A nu face brânză cu cine-va.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 253 &
1212.—I. CREANGĂ, *Pov.* p. 230.—
FR. DAMÉ, II, p. 6.—G. POBORAN,
inst. J. Olt.—GAV. ONIȘOR, *prof.*
c. Dobrovăț, J. Olt.

A nu face trebă, a nu se înțelege cu cine-va.

«Numai eă ăi vin de hac. Alt stăpân în locul meu *nu măi face
brânză* cu Harap-Alb cât e lumea și pământul».—CREANGĂ.

8240 * Δ **A nu face nici o brânză.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 253.—
FR. DAMÉ, I, p. 157.

A nu isbuli, a nu face nici o ispravă.

«Ce *brânză mi-ăi făcut*?».

8241 * Δ **M'ăi umplut dă brânză!**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 43.—
G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J.*
Covurluiu.—G. ONIȘOR, *prof. c.*
Dobrovăț, J. Vasluiu.

*△

*Mă umpluși de brânză!*G. POBORAN, *inst. J. Olt.*Vezi *Filipesci*.

1° Să ție pentru cei ce nu grăiesc cuvinte potrivite, cum și pentru cei ce nu dau cât să cuvine (GOLESCU).

2° Nu mi-ai făcut ce speram.

*△

8242 S'a umplut de brânză ca brósca de pör.

G. P. SALVIÜ, *inv. c. Smulți, J. Covurluü.*

Nu a căștigat, nu s'a folosit cu nimic.

*△

8243 A stricà brânza.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1:304—
M. BALLY, *c. Cărlomănesci, J. Tutova.*

A se supără.

«A stricat brânza Niculae.

*△

8244 S'a împuțit brânza.

D-NA EG. Z. *c. Bėrlad, J. Tutova.*—E.I. PATRICIÜ, *inv. c. Smulți, J. Covurluü.*—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*—AVR. CORGEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

*△

*Se împute brânza între ei.*IUL. GROȘOREANU, *inv. c. Galșu, comit. Arad, Ungaria.*

A se stricà prietenia. Acelaș înșeles ca la No. 8243 exprimat cu mai multă tărie.

«Cu mine N... și-a împuțit brânza».

*△

8245 S'alege brânza din zör.

AVR. CORGEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

Veđi *Urdă*.

S'alege binele din rău, se va găsi cel vinovat și cel ne-vinovat.

8246 * Δ 'I-a cam eșit brânza în barbă.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiu.*

Veđi *Găscă*.

A îmbetranit. Se întrebuintează cu înțeles de : și-a pierdut creditul său puterea, nu mai face nici cinci parale.

8247 * Δ 'I-a cădut brânza în barbă.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiu.*

Când unul a dat norocul peste el.

8248 * Δ Pune brânza în sticlă și întinge pe din afară.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiu.*

Acelaș înțeles ca la No. 8230.

8249 * Δ Brânză 'n sticlă.

NIC. MATEESCU, *inv. c. Movilița, J. Putna.*

Pentru omul sgărcit.

8250 * Δ Pune brânza în strachină și întinge pe alătura.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 64 ; III, p. 78.*—B. P. HĂSDĂŪ, *Etym. Magn. p. 693.*—HINȚESCU, p. 19.—H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoiu.*

* Δ Pune brânza în strachină și întinge alături.

Semin. Buc. Cl. VI prin P. GĂRBOVICEANU. prof.

Acelaș înțeles ca la No. 8248.

8251 * Δ Sgârie-brânză.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 50.—GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluiu.* — E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiu.* — EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița.* — C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vasluiu.*

1° Om foarte sgârcit. Acest înțeles este cel obicînit.

«Eră un puîu de *sgârie-brânză*».—CREANGĂ.

2° Om arțăgos, cărpănos, cărtitor, căruia nu pôte nimeni să 'i int're în voie.—*J. Vasluiu.*

8252 * Brânză 'n bete.

BARONZI, p. 96.—GR. JIPESCU, *Răv. Oraș.* p. 287.

Vedți *Logofăt.*

1° Om de nimic, fléc care se crede ce-va.

2° Prost, ne-priceput.

BUCATĂ

Vedți *a se Arde.*

8253 * Bucata bună, cine-o lépădă?

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 85.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 453.

Adică lucrul bun, cui nu 'i place? (GOLESCU).

8254 Cu bucățica mică se prinde pesci mari.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 158.

Cu bucățica mică se prinde pescele mare.

I. G. VAVENTINEANU, p. 41.

Cu bucățele mici se prind pesci mari.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 651.

Veđi *Fărămitură, Pesce,*
Pitic, Rimă.

Acelaș inteles ca la No. 2453.

*

8255 **Bucățica mare**
Trece cu 'nnecare.

Veđi *Imbucătură.*

1° Pentru cei lăudăroși și buni de gură.

2° Pentru cei lacomi la avere.

8256 **Bucata mai mare de cât fărămitura.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 85.

Adică păcatul de cât greșala. (GOLESCU).

8257 **Mestecată bucată**
Cere și așteptă.

IORG. GOLESCU, *Mss.* II, p. 44.

Să ție pentru cei ce vor tôte, d'a-gata, fără nici o osteneală (GOLESCU).

8258 * **Bucata din gură.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 267.

*△

A'și rupe bucățica din gură.

S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 4.—
GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J.*
Putna.

1° A dà din puținul sôu, și la care ține mult.

2° A cruță, a economisi.

BUCĂTĂRIE

Veđi *Rochie.*

8259   **Cu bucătăria plină**
Sărăcia e vecină.

BARONZI, p. 61.—HINȚESCU, p.
19.

Vedî *Cuhnie.*

Cel care petrece în desfătări, își prăpădesce starea.

A grasse cuisine, pauvrelé voisine.

Prov. Franc.

A grassa cucina, povertà vicina ¹⁾.

Prov. Ital.

Wohlschmack Bringt Bettelsack ²⁾.

Prov. Germ.

8260   *^Δ **Bucătărie grasă, moștenire slabă.**

I. TZINTZU, *ing. J. Buzău.* —
GR. POIENARU, *ing. J. Putna.*

Vedî *Cuhnie.*

Grasse cuisine, maigre testament.

Prov. Franc.

Cucina grassa, magra eredità ³⁾

Prov. Ital.

Buena olla, y mal testamento ⁴⁾.

Prov. Span.

Fette Küche, mägere Erbschaft ⁵⁾.

Prov. Germ.

BUCATE

Vedî *Dragoste, Mărar,*
Pâne, Piscică, a Sărà,
Sare, Vorbă.

1) Cu bucătăria grasă, sărăcia e vecină.

2) Măncarea gustosă aduce traistă.

3) Bucătărie grasă, slabă moștenire.

4) Bună oia și rău testament.

5) Grasă bucătărie, slab testament.

8261 *△
Dece feluri de bucate,
Tot fasole mestecate.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

1° Pentru cel sărac și mândru.

2° Tot acelaș lucru.

8262 *△
De cât bucate stricate, mai bine mațe sparte.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Döbrovăt. J. Vasluiü.*

Pentru cel lacom la mâncare.

8263 Bucatele de la masa altuia sunt mai cu gust.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 65; III, p. 81.*—HINȚESCU, p. 49.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist., I, p. 453.*

Vedî *Mâncare.*

Pentru cel sgârcit care, în tot-dé-una, e gata să primescă de la alții, dar nici de cum să dé la rindul său.

A table d'autrui on mange de meilleur appétit que chez soi.

Prov. Franc.

Si balla bene sulla sala degli altri¹⁾.

Prov. Ital.

Auf anderer Leute Kirchweih ist gut Gäste laden²⁾.

Prov. Germ.

It's good to cry Yule at other men's cost³⁾.

Prov. Engl.

8264 Bucatele, ca mușerea, fără dresuri n'are gust.

IORD. GOLESCU. *Mss. II, Asem., p. 205.*

1) Se jôcă bine în sala (odaia) altuia.

2) Când alții sfințesc biserica, e bine a poști musafiri.

3) E bine să strigi Yule când alții plătesc.

Îți deschide pofta de mâncare.

8265   **A mănca singur bucatele și a lăsa altora zéma.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 267.

A trage singur tot folosul, lăsând, pe séma altora, fórté puțin saú nimica.

8266   **Bucatele fură bune, dar nu a știut nașa să le pue.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 453

*
Bucatele fură bune, dar n'a știut nașa a le pue.

A. PANN, *Moș Alb*, I, p. 14.—
GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*, c.
Focșani, J. Putna.

*Hiii! nașa, bucate bune,
Dar nu mi le ai știut pune!*

G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.*,
p. 74.

Când lucrurile nu vin cu orindușala cuvenită. Se țice, mai ales, in deridere.

S N Ó V Ă

«Țiganul cu laptele *acruu* de la *nașu*, după ce se săturase, de nu mai putea mănca, când vedú că, pe la sfirșitul mesei, nașa sa aduce un purcel fript la coptor țice, lăsându'i gura apă : «*Hiii! nașa, bucate bune, dar nu mi le ai știut pune!*»

8267   **Bune bucate dar rău date.**

LAMBRIOR, *J. Iași.* — G. DEM.
TEODORESCU, *Cercet.*, p. 74.

Acelaș înțeles ca la No. 8266.

8268   **A fi în capul bucatelor.**

HELIADÉ-RĂDULESCU, XLVIII.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 228.—
LAURIAN & MAXIM, I, p. 423. —
GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 86. — M.
PĂSCULESCU, *La întâl.* p. 31.

*△ *Vecinic în fruntea bucatelor.*

GAV. ONIȘOR, *Junim.* II, No. 36.

În locul cel mai bun, cel mai de cinste și, prin urmare, cel mai mare, cel mai puternic, și în stare de a trage folose din acesta.

În capul mesei stau persoanele cele mai considerate. Expresiu-nea în *capul bucatelor*, este și mai energică de cât în *capul mesei*. Cea de a doua se referă la cinstea ce se dă cui-va, cea d'întâi mai mult la plăcerile și folosele de cari se bucură, cel chemat și pus în capul bucatelor.

Tenir la queue de la poêle.

Prov. Franc.

8269 * *Bucate grecești.*

GR. POIENARU, *ing. J. Buzău.*

Aceleaș înțeles ca la No. 4996.

BUCĂTURĂ

8270 *△ *Fă bucătura cât ți-e gura.*

Semin. Buc. Cl. VI prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

Vezi Duminicatul, Imbucătură.

1° Nu fii lacom.

2° Nu te încercă peste puterile tale.

È bisogno far i bocconi a misura della bocca¹).

Prov. Ital.

Mann muss den Bissen nicht grösser machen, als das Maul²).

Prov. Germ.

1) Trebuie făcute bucăturile după măsura gurei.

2) Nu trebuie făcută bucătură mai mare de cât gura.

8271 *△ **Cu bucătura mică se prinde peșcele mare.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Veđi *Imbucătură*.

Acelaș înțeles ca la No. 8254.

8272 *△ **Bucătura mare se pune în gât.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Veđi *Imbucătură*.

Acelaș înțeles ca la No. 8255.

8273 **Celii mai buri bucunele căce de familia¹⁾.**

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I.*
p. 8.

Cele mai bune se cuvin celor mai mari.

I majo buconni zi dei paroni²⁾.

Prov. Rov.

8274 *△ **Îi numără bucăturile.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

1° Îi dă puțină mâncare.

2° Când unul tot spune cât mănâncă un altul.

BURDUF

Veđi *Brânza, Câne,*
Carte.

8275 * **A legă burduf pre cine-va.**

FR. DAMÉ, I, p. 168; II, p. 263.

Veđi *Cobză*.

A legă cu putere.

1) Cele mai bune bucături tatălui de familie.

2) Cele mai mari bucături sunt pentru stăpâni.

8276 * A 'l face burduf de bătaie (bătăi).

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A 'l umflă în bătaii; a 'l bate fără milă.

8277 O să 'i facă pielea burduf.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 10.*

Adică o să 'l căznescă fără milă (GOLESCU).

8278 *[△] A se umflă burduf.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Din mâncare pré multă.

BURETE

Veđi *Cap. II & VI, c. Burete, Drac, Poftă.*

8279 *[△] Doar n'am mâncat bureți.

ILIE HOCIOTĂ, *teol. c. Seliște, comit. Sibiu, Transilvania.*

Veđi *Ciupercă, a Mânca, Păstră.*

Doar n'am innebunit.

8280 *[△] Par'că ai mâncat bureți.

MOISE POPOVICIU, *pedagog, c. Covrogi, comit. Hunedoara, Transilvania.*

1° A 'i innebunit, așurezi.

2° Se ȃdice celui slab la trup.

BUTILCĂ

Veđi *Vin.*

CAFEA

Veđi *Saltea*.8281 * Δ Căfea ruséscă.E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți,*
J. Covurluiu.

Pentru vin și, măi ales, rachiü.

CAÏMAC

8281_b Căimac.

Adică ce e măi bun.

CANĂ

8282 Căna până atunci merge la fântână, până se
sparge.G. MONTEANU, p. 30. — HIN-
TESCU, p. 24.Veđi *Ol, Tiegă, Uciör, Uciör.*Nu de multe ori înșelă, fură, minte, etc. cine-va, in cele
din urmă trebuie să se prindă odată.*Tant va la cruche à l'eau qu'à la fin elle se*
*brise.**Prov. Franc.*

CÂNCĚŪ

8283 * Δ E răü
De căncĚü ;
E betégă
De oiégă.ANA ROȘCA, *c. Topârcea, comit.*
*Sibiü, Transilvania.*Veđi *Oiégă.*

Când e omul hét.

CAPAC

Veđi *Tingire*.

8284 Capacul după ólá.

LORD. GOLESCU, *Mss.* II, p.
103.—S. I. GROSSMANN, *Dict.* p.
231.

Adică ori-ce după cuviința sa (GOLESCU).

8285 *△
Și-a găsit capacul.Veđi *Drac, Ólá, Tingire*.

Se ție despre căsătoriile potrivite în rēutate.

8286 Se arucati căpachea șî-află tingirea 1)

Gazeta. Macedon. I, p. 5.*Sě-arucuti cāpaca, di ș-aflā tindzirlu*²⁾.PER. PAPAĞAGI, *Zweit. Jahres.*,
p. 164.Veđi *Tingire*.

Când mirii sunt amîndoi urii.

*Kein Topf so schief, er findet seinen Deckel*³⁾.*Prov. Germ.**Il n'y a point de pot si laid qui ne trouve son
couvercle.**Prov. Franc.**Non vi è pentola si brutta che non si trovi il
suo coperchio*⁴⁾.*Prov. Ital.*8287 *△
A'i găsi capacul.A. PANN, III, p. 42.—D-NA Z.
JUVARA, c. *Fedesci, J. Tutova*.

1) Se rostogoli capacu și află (găsi) tingirea.

2) Se rostogoli capacu, deși află tingirea.

3) Nici o ólá cât de strîmbă, să nuși găsească capacul.

4) Nu e ólá cât de urită care să nuși afle capacul.

*△

*Găsesce capac la tôte.*E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți,*
J. Covurlui.

1° A găsi cusuru vorbeî.

2° A nu lăsà fără răspuns, a face răspunsul cuvenit.

«Pe loc îi găsi capacul».

*△

8288 **A'i pune capac.**GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vaslui.—GR. ALEXANDRESCU,
magistr. J. Putna.

1° A'i închide gura cu un răspuns bine potrivit.

2° A acoperi, a ascunde greșelile cui-va.

«Fugi de lingușitori cari îți vorbesc tot pe plac, *puindu'ți la greșeli capac*».

CARACUDĂ

*

8289 **Caracudă.***Locot. C. CRISTESCU, c. Valea-*
*Ra, J. Vaslui.*Om de puțină însemnătate, și cum țice francesul : *le menu fretin*.«A rămas numai *caracuda*, șelii aș fugit cu toțîf».

CÂRCEAG

*△

8290 **Cârceagu merge de multe ori la fântână până
să sparge.**AVR. GORCEA, *paroh, c. Coșteiu,*
*Banat.*Veđi *Ulcior*.

Acelaș înțeles ca la No. 8282.

Se numește *cârceag*, în Banat, un ulcior de pământ în care se ține apă de băut.

CÂRCIUMĂ

Vezi a *Bé, Bét, Bău-*
tură.

8291 *△
Nici cârciumă 'n drum
Nici parale 'n pungă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci,*
J. Vâlcea.

Se dice când te întâlnești cu vre-o rudă ori prietin, într'un loc unde nu ai cu ce face cinste.

Acastă țicere se obișnuiește a se dice mai mult d'andoselea :

Nici cârciumă 'n pungă
Nici parale 'n drum.

8292 *△
Cine te vede intrând în cârciumă nu țice că ai
intrat să te închină.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 55 ; I,
p. 117. — HINȚESCU, p. 27. — P.
ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 155. —
DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-*
Roșu, J. Argeș.

Să dice pentru bețivi precum și pentru acei cari se adună cu cei răi, cari și dinșii tot răi se socotesc.

8293 Popa tócă și îi chémă
La biserică să mérgă,
Ei la cârciumă alérgă.

A. PANN, I, p. 110. — HINȚESCU,
p. 150.

Pentru ómenii bețivi.

8294 *△
Cine pune urechile la crăcimă multe aude.

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci, J.*
Tutova.

Veđi Ușă.

Adică lucruri ne-plăcute pentru dînsu.

Qui écoute aux portes entend souvent plus qu'il ne désire.

Prov. Franc.

Chi sta a scollà, poch de bu el sentirà¹⁾.

Prov. Ital.

Quien escucha, su mal oye²⁾.

Prov. Span.

Der Horcher an der Wand Hört seine eig'ne Schand³⁾.

Prov. Germ.

8295 *△ Cine intră în crâcîmă nu intră ca să se închine.

GR. ALEXANDRESCU, magistr. J. Putna.

Pentru cei a căror rea purtare se dovedesce după ore-cari semne.

8296 *△ Crișma ori o vinđi, ori te vinde.

G. P. SALVIŪ, inv. c. Smulți, J. Covurluiu.

Arată vrednicia omului în negustorie. In loc să vinđi marfa, daca nu ești vrednic te vinde ea, adică rămăi calic, perđend și ce ai avut.

8297 *△ Crișmă (birtul, făgădăul, ospetăria) cui îi place, boii 'n jug baiu nu 'i face.

V. SALA, dasc. c. Vașcoi-Bărdăci, comit. Bihor, Ungaria.

1) Cine stă de ascultă, puțin bine va auzi.

2) Cine ascultă, răul său aude.

3) Cine ascultă la ușă aude pentru sine o rușine.

Cui îi place să mănânce și să bé bine, sărac ajunge.

CÂRNAT

Veđi *Datorie, Șagă, Socotélă.*

8298 Cârnatul, când se 'ndesă, începe a crăpă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 36 ;
Asem., p. 76.

Adică cel lacom (GOLESCU).

8299 Mai multe ڊile de cât cârnați.

KÁROLY ÁCS, p. 81.

*△

Mai multe ڊile ca cârnați.

IULIU GROFȘOREANU, *dusc, c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Nu e în tóte ڊilele belșug, folóse, petrecerí. Acéstă ڊicere, de care se folosesc Românií din Ungaria, pare a fi o traducere a proverbuluí similar maghiar.

*Ogni giorno non è festa*¹⁾.

Prov. Ital.

*Es is nicht alle Tag Sonntag*²⁾.

Prov. Germ.

*Több nap mint Kolbász*³⁾.

Prov. Ung.

8300 * De când ploău cârnați.

A. PANN, *Fab.* I, p. 126. — I.
ȘĂINEANU, *Semas.*, p. 363. — I.
ARBORE, *ing. J. Buză.*

1) Fie-care ڊi nu e sėrbătóre.

2) Nu e fie:ce ڊi Duminică.

3) Mai multe ڊile de cât cârnați.

*△

*Pe când ploaă cârnați și lipii calde.**AT. PETRESCU, ing. c. Curtea-de-Argheș, J. Argeș.**A fi de cînd cu plôia cu cârnații.**BARONZI, p. 47.**De când plôia cu cârnați.**P. ISPIRESCU, Rev. Ist, II, p. 156.—A. PANN, Fab., I, p. 117.—FR. DAMÉ, III, p. 233.**Veđi Cioc.*

De mult, într'o vechime îndepărtată când orî-ce se putea întimplă, și chiar lucrurile cele mai de ne-cređut.

*Lorsque les alouettes vous tombaient toute roties dans la bouche.**Prov. Franc.*

În tot-dé-una poporul a cređut în asemenea ploî ne-obićuite. Pliniu, în istoria sa naturală, ne vorbește de ploî cu lapte, cu sînge, cu fer, cu lînă, cu cărămiđi, etc. Veđi A. PANN, *Fab.*, I, p. 117 la 126 și J. ȘĂINEANU, *Basme*, p. 121, 917, 939, 991 și 997.

*△

8301 *Cîrnatul lung nu e bun.**E. I. PATRICIŪ, inv. c. Smulți, J. Covurluiă.**A ține trêba de scurt.*

*△

8302 *A lungî cîrnatul.**GR. ALEXANDRESCU, magistr. J. Putna.**Adică trêba.*

*△

8303 *Ca un cîrnat.**G. POBORAN, inst. c. Slatina, J. Olt.**Plin, gras de plesnesce.*

CARNE

Veđi *Os, Parale, Pe-*
cie, Seŭ.

8304 Carne tînă ră și pesce bătrân.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 103.

Veđi *Vițel.*

Adică ore-ce după cum se cuvine.

Jeune chair et vieux poisson.

Prov. Franc.

8305 *Δ La carne lesna e rea zama.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Bă-*
răscă, comit. Bihor, Ungaria.

Tot ce e eftin nu e bun. Carnea mai eftină este slabă.

8306 *Δ Carnea cea eftină căinlîi u mîcă.¹⁾

ILIE GIUCU, *prof. c. Abela & Bă-*
ăsa, Epir.

Pentru cele rele și fără preț.

8307 Alavdă făsulili, ș-mîcă carni.²⁾

P. PAPAĞAĞI, *Zweit. Jahr.* p. 148.

Pentru cei cari, între două saŭ mai multe lucruri, laudă pre cel mai prost.

*Lobe die Berge, und bleib' in der Ebene.*³⁾

Prov. Germ.

*Praise the sea but keep on land.*⁴⁾

Prov. Engl.

1) Carnea cea eftină, câinii o mîncăcă

2) Laudă fasolele și mîncăcă carne

3) Laudă munții și slă la cîmp.

4) Laudă marea și locuesce pămîntul.

Il faut louer la mer et se tenir en terre.

Prov. Franc.

Hablar de la mar, y estar en la tierra.¹⁾

Prov. Span.

8308 * Nicî carnea să ardă, nicî frigarea.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 63 ;
III, p. 77. — HINȚESCU, p. 27. —
AL. MARTINIAN, *J. Ilfov.*

*
A nu arde nicî carnea nicî frigarea.

M. CANIAN, *public. J. Iași.*

Să nu fii nicî prea sgârțit, nicî prea cheltuitor.

8309 Nicî carnea ne-friptă, nicî frigarea să se ardă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 109.

Vedî *Miel.*

Adică cu îndurare să urmăi la tôte (GOLESCU).

8310 Nicî carnea cu ôse, nicî frigarea arsă.

HINȚESCU, p. 27. — BARONZI,
p. 60.

Acelaș înțeles ca la No. 8308.

8311 * Nicî carnea, dar nicî frigarea.

ELIODOR VERGATTI, *c. Balș, J. Romanași.*

Potrivit, nicî prea mult, nicî prea puțin.

«Nu cer *nicî carnea, dar nicî frigarea*».

8312 *△ Tocmai carne pe ôlă.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

¹⁾ A vorbi de mare și a sta pe uscat.

S'a ajuns tocmai ce eră.

8313 * Δ Carne fără cïolan nu se pôte.

D-NA Z. JUVARA, c. *Fedesci, J. Tutova* — E. I. PATRICIÛ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiu.*

* Δ Carnea fără de óse nu se vinde.

G. MADAN, c. *Trușeni, țin. Chișenău, Basarabia.*

* Δ Carne fără óse se pôte?

I. G. SIMION, c. *Băsesci-Tămășeni, J. Fălciu.*

Nu e carne fără óse.

FR. DAMÉ, III, p. 163.

Nu e om fără cusur, folos fără pagubă, plăcere fără supărare, într'un cuvînt: printre multe lucruri bune trebuie să fie și ce-va rău.

Nul vin sans lie.

Prov. Franc.

Kein Fisch ohne Gräte, Kein Mensch ohne Mängel¹⁾

Prov. Germ.

Un c'è carne senza osse²⁾.

Prov. Cors.

8314 * Carne de lîngă os e cea mai dulce.

D-NA E. B. MAWR, p. 86. — D-RA DIDINA ZANNE, c. *Bèrlad J. Tutova.*

1° Cu înțelesul său natural.

1) Nici un pesce fără óse, nici un om fără cusur.

2) Nu e carne fără óse.

2° Pentru părinți și copii.

La chair la plus près des os est la plus tendre.

Prov. Franc.

La carne più vicina all'osso è più saporita ¹⁾.

Prov. Ital.

Je näher dem Bein, je süsser das Fleisch: ²⁾

Prov. Germ.

8315 Carne face carne.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 454.

Carnea este cea mai hrănitore mâncare.

Chair fait chair, et poisson poisson.

Prov. Franc.

Carne carne cria ³⁾.

Prov. Port.

Carne fa carne, pesce fa vesce ⁴⁾.

Prov. Ital.

Fleisch macht Fleisch ⁵⁾.

Prov. Germ.

CAS

Vedî a **Luà**, **Pâne**,
Pesce, **Sălaș**, **Terciü**.

*△
8316 Na, câine, caș
Numai că scăpași.

Dr GÂRBOVICEANU, *prof. J. Gorj.*

1) Carnca mai apröpe de os e mai gustösä.

2) Cu cât e mai apröpe de picior, cu atât e mai dulce carnea.

3) Carnea face carne.

4) Carnea face carne și pescele.

5) Carnea face carne.

Se dice atunci când, trimițând pe cine-va să facă o treabă, din care și el urmăzează să se folosescă, caută numai ca să scape de ea.

*
8317 Vede gîlnatlu și Ți si-pare grunghe di caș¹⁾.

G. ZUCA, stud., c. *Cavaia, Albania*.

Pentru cel prost.

8318 Caș bun tu fôli di câni²⁾.

PER. PAPANAGI, *Zweit. Jahres.*, p. 164.

*
*Caș bun tu chéle di câne*³⁾

ILIE GHICU, c. *Perivoli, Epir* —
I. COYAN, *prof. c. Bđesa, Epir*.

Vedî *Brânză*.

1° Acelaș înțeles ca la No. 9228.

2° Om deștept, inimă bună, într'un corp pocit.

*
8319 Caș bun tu chéle di porc⁴⁾.

I. COYAN, *prof. c. Turia, Epir*.

Acelaș înțeles ca la No. 8318.

*
8320 Caș bun tu chéle ampuțită⁵⁾.

I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir*.

Acelaș înțeles ca la No. 8319.

*
8321 Di chéle di porc, fôle di caș nu s'façe⁶⁾.

I. COYAN, *prof. c. Abela, Epir*.

1) Vede găinaț și Ți se pare bucată de caș.

2) Caș bun în fôle de câne.

3) Caș bun în pele de câne.

4) Caș bun în pele de porc.

5) Caș bun în pele impuțită.

6) Din pele de porc, fôle de caș nu sê face.

Veđi *Vátálah*.

Acelaş înţeles ca la No. 2364.

8322 *△ Aşa ieà şi ursu caşu.

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrověţ,*
J. Vasluiú.

Adică pe furiş.

8323 *△ Caş la stână.

*△ *Pesce 'n baltă, caş la stână.*

AL. ALEXANDRESCU, *c. Hirşova,*
J. Constanţa. — T. SPERANŢĂ, I,
p. 6.

Se đice despre acele lucruri cari se află neapărat şi cu bel-şug, în anumite locuri.

Veđi T. SPERANŢIĂ, *Ţiganul la stână.*

8324 Incă cu caşul la gură.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 16.

*△ *Incă nu 'i-a căđut caşul de la gură.*

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 112.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 231.—
HINŢESCU, p. 30.

* *A fi încă cu caşul la gură.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 504.

△ *Tot cu caşu la gură.*

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 150.

* *A avé caş la bot.*

A. COROVEI, *c. Folticeni, J. Su-*
ciava.

A fi încă puîşor cu caş la gură.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 378.—LAURIAN & MAXIM, I, p. 241.

A fi încă puîşor cu caş la botişor.

HINŢESCU, p. 156.—P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 173.

Nu 'i-a picat caşul de la gură.

BARONZI, p. 86.

Adică încă copil până acum, după asemnarea păsărilor ce, până puî a caş la gură, ăi imbucă mumele (GOLESCU).

A fi încă tiner şi a nu pricepe lucrurile vieţei.

«E! e! Măre Dane! *tot cu caşu la gură păi!* N'ăi audît vorba ăcea că femeia are nouă guri...»—JIPESCU.

Béjaune.

Prov. Franc.

Gelbschnabel ¹⁾).

Prov. Germ

8325 * **A deşertă caşul.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vedî *Putină.*

A o sbughia, a fugi.

A CĂSCĂ

Vedî *Cap. V, c. a Căscă.*

8326 **Unul cască, ş'altul înghite.**

A. PANN, I, p. 167.—HINŢESCU, p. 29.

Unul cască gura şi altul înghite.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 11.—GR. ALEXANDRESCU, *prof. J. Putna.*—M. STÂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinţi.*

1) Cioc galben.

*
Alți cască, alți înghit.¹⁾

D. MILESCU, *Gazet. Maced.* I.
p. 3.

Vedea *a Danicã*.

Să țiee când altul ne ieă îmbucătura din gură ce o așteptam pentru noi (MILESCU).

Un a fa la supa e un aotr la mangia.²⁾

Prov. Piem.

8327 Altu hască, ș-altu ńchirdísesci.³⁾

PER. PAPAĦAGI, *Zweit. Jahres.*
p. 149.

Acelaș înțeles ca la No. 8326.

8328 Altu hâscă, ș-altu s-cumnică.⁴⁾

PER. PAPAĦAGI, *Zweit. Jahres.*
p. 149.

*
Alți cască, alți s'cumănică.⁵⁾

D. MILESCU, *Gaz. Maced.*, I, p. 3.

Acelaș înțeles ca la No. 8327.

8329 Timi hașci, ș-altu pașci.⁶⁾

PER. PAPAĦAGI, *Zweit. Jahres.*
p. 176.

Acelaș înțeles ca la No. 8328.

- 1) Alți cască, alți înghit.
- 2) Unul face supa și un altul o mănăncă.
- 3) Altul cască, altul se folosese (câștigă).
- 4) Altul cască, și altul ieă grijania.
- 5) Alți cască, alți ieă erijania.
- 6) Tu cască și altul se împărțesece.

CAȘCAVAL

8330 *△ A se (prea) întinde la cașcaval.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui* — T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

* A se indulci la cașcaval.

Adică la vorbă sau la purtare. A se obrăznicii. A vorbi sau a face ce-va ne-cuviincios.

8331 *△ Nu te 'ntinde la cașcaval.

HINȚESCU, p. 29. — P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 166.* — I. IORGULESCU, *inv. c. Baia-de-Aramă, J. Mehedinți.* — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Bălăbănesci, J. Tutova.*

*△ Nu te tinde la cașcaval.

I. PUȘCARIU, *c. P. Mărului, comit Făgăraș, Transilvania.*

Acelaș înțeles ca la No, 8330, sub formă de oprire.

8332 *△ A se dà cașcaval.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

* A fi cașcaval.

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci, J. Tutova.*

A fi môle, a fi prost.

8333 * Mai bine aș mânca cașcaval.

Când ôre-ce nu ne vine la socotelă.

8334 * **A trăi în (ca într'un) cașcaval.**

Adică bine, în belșug, prin alușiă la șorecele din fabulă.

Vivre dans son fromage.

Prov. Franc.

8335 * **A avé cașcaval de ros.**

Adică de unde să se folosescă.

CASTANĂ

8336 *□ **A scóte castanele din foc cu mâna altuia.**

D-NA E. B. MAWR, p. 57.

*Veđi Cărbune, Foc,
Jeratic, Șerpe.*

A se folosi de ajutorul altuia pentru a îndeplini ce-va primejdios, în folosul sėu.

Dicerile în adevěr Românesci, se găsesc la No. 504, 673 și 2509.

Rem suam alieno periculo curare.¹⁾

Prov. Lat.

*Cavar la castagna dal fuc con la zampa al-
trui²⁾*

Prov. Ital.

Tirer les marrons du feu pour les autres.

Prov. Franc.

Auf anderer Leute Rücken tragen.³⁾

Prov. Germ.

1) A și îndeplini lucrul sėu cu primejdia altuia.
2) Castanele din foc cu mâna altuia.

Making use of a Cat's Paw to get the Chestnuts out of the Fire.¹⁾

Prov. Engl.

CASTRAVETE

Veđi Cap. II, c. Castravete.

8337 *[△] Aulică, bine 'mă pică,
Crăstăveți cu mămăligă.

*IUL. GROFȘOREANU, desc. c. Gal-
șa, comit. Arad, Ungaria.*

În deriderea celui sărac, când vrea să se porțe ca bogatul.

8338 * 'Nă mōșe, mîiađă-érnă, câstrăveți căftă!²⁾

I. COYAN, prof. c. Turia, Epir.

Când ceri un lucru care nu se pōte dobândi.

CAUC

Veđi Șofeiu.

A CENĂTUI

Veđi a Cinătu.

CÉPĂ

Veđi Cap. II, c. Cépu.

8339 *[△] Cine mănâncă numai cépă, dă mâna cu vîntu.

*V. IFRIM, stud. c. Corodesci, J.
Tutova.*

Tălharul trebuie să se descopere. Cine e prins, greu se desvinovățește.

1) A se slui de laba pisicei pentru a trage castanele din foc

2) O bătrână în mijlocul iernei, caută castraveți!

S N Ó V Ă

Vorba țiganului când a furat cĂpă, și prindĂndu'l Românul, l'a int'rebat : Ce cauți in grădină, mĂi țigane ? — Vintul m'a aruncat. — Dar de ce ai pus mâna pe cĂpă ? — Ca să nu mĂ dea vintul jos. — Dar in traistă ce ai pus ? — Asta-i asta, și tăcĂ țiganul.

8340 Cine mĂnĂncă cĂpă și nu iĂcrĂmeză ?

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 80.

AdicĂ cine greșasce și nu sĂ cĂiesce (GOLESCU).

8341 *△ Ađi o cĂpă, mĂne o iĂpă, poimĂne herghelia tĂtă.

EC. ȘIȘMAN, *inv. c. Adam, J. Tutova.*

Acelaș ințeles ca la No. 3139.

8342 A dĂ cĂi-va cĂpa.

B. P. HĂȘDEĂ, *Cuvint. BĂtr.*, II, p. 496.

A nu'i dĂ nimic.

*Mi 'mportat un azu.*¹⁾

Prov. Sard.

8343 *△ A mĂncă o cĂpă degeratĂ.

AL. VASILIU, *inv. c. TĂtĂruși, J. Suciava.*

A nu isbuti ințr'o afacere, a nu o duce la un bun sfărșit.

A CERNE

VedĂ a FrĂmĂntă,
MĂiere.

8344 Cine cerne tĂtă đioa e semn cĂ n'are gust sĂ frĂmĂnte.

BARONZI, p. 54.

1) Imi aduce o cĂpă.

Acelaş înţeles ca la No. 3949.

8345 *[△] Cine cerne tótă ziua, nu mănâncă mămăligă.

GAY. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovêţ,*
J. Vaslui.

Vedî a *Prămintă.*

Cine-şi perde vremea numai cu pregătirile, nu isprăvesce nimica, şi, prin urmare, nu pôte trage nici un folos din munca sa

CÊŞCĂ

8346 * Nu ti hârsia, hârsită; nu te-învirina, înviri-
nată, că srafa vine de-anvârliga ¹⁾.

N. Sr. c. *Nijopole, Macedonia.*

Fericirea, ca şi nenorocirea, cercetază de-a rîndul pe fie-care dintre noi.

CHEAG

Vedî *Chiag.*

CHEFTEA

8347 * Nenorocită cheftea.

Acelaş înţeles ca la No. 514.

CHĪAG

8348 * A fi un chĭag sbircit.

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, X,
p. 381; *Poe.* p. 127.

Adică bătrân şi fără putere.

¹⁾ Nu te bucură, bucurato; nu te măhni, măhniro, că cêşcă vine înprejur.

8349 ^{*△} Are chiag (cheag).

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 232.—GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 28 & 65.—T. BĂLĂŞEL, *inv. c. Ştefănesci, J. Vâlcea.*

Are chiag (cheag) la inimă.

HINŢESCU, p. 32.—A. PANN, III, p. 105.—FR. DAMÉ, I, p. 228.

Are cheag la pungă.

GR. JIPESCU, *Răur. Oraş*, p. 266.

Om cu dare de mână, cu avere.

«Sănătos lucru e să aveți cheagu vostru și la păs să legumiți din ce ați pus».—JIPESCU.

8350 ^{*△} A prinde chiag.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 314.—GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 71 & 105.—S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 152.—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*—GAV. ONIŞOR, *prof. c. Ghermănesci, Tutova.*

A prinde putere, a se înavuși.

«A prins și el o lécă de chiag».

CHIFLĂ

8351 ^{*} Tot trei chifle dece bani.

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Bărlad, J. Tutova.*

Tot acelaş lucru și lucru de nimic.

CHISELIŢĂ

Veđi *Cap. II, c. Apă, Piper, Tărițe, Uliță.*

8352   **Trei ape în chiseliță.**IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 71.

*△

*Trei ape în chiseliță și o brâncă de țăriță.*IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Gal-
șa, comit. Arad, Ungaria.*

*△

*Șapte ape în chiseliță și o mână de țăriță.*P. ILIEȘ, *c. Hațeg, Transilvania.*

Veđi No. 409.

Adică rudeniile de departe, în cât nu se mai socotesc de rudă. (GOLESCU).

*△

8353   **Trei brânci de țărițe într'o olă de chiseliță.**IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Gal-
șa, comit. Arad, Ungaria.*

*△

*A face trei ape în chiseliță.*G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*△

*Trei ape și o chiseliță.*E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți,
J. Covurlui.*

Veđi No. 409.

Atât prețuesce lucrul orî vorbele cui-va, ca să arate că ce se ștece de cine-va e aproape de nimic.

8354   *** A face chiseliță.**V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 236.—
A. DE CIHAG, I, p. 50.—FR. DAMÉ,
I, p. 235.

A bate rău.

«A face chiseliță de bătafe».—ALEXANDRI.

8355 * Chiseliță.

Amestecătură, talmeș-balmeș.

«Eraú tóte lucrurile numaí o chiseliță».

CHIȘLEAG

Vedí *Lucra.*

8356 * A fi gustat la óla cu chișleag.

M. GANIAN, *public.*, J. Iași.

Vedí *Smântână.*

Adică, unde nu trebue, a fi greșit.

CIMBRU

8357 *△ Se amestică ca cimbrul.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

*△

E ca cimbrul in tóte.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Vedí *Mărar, Pětrunjel.*

Se amestecă in tóte.

CINĂ

Vedí *Lucra.*

A CINA

Vedí *Minciuă.*

A CINĂTUÎ

8358 *△ Am să'l cinătuesc (cenătuesc).

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Amenințare; a *cină*tui înseamnă a scóte intestinele de la o pasăre și a o tăăă bucăăi pentru a o pune la ólá.

CINSTE

Veđi a *Bé*, *Cap. XV*,
c. *Cinste*.

8359 *△ **Ia fă cinste, popo Brat,
C'aí luat banii pe tocat.**

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci*,
J. Vâlcea.

Se đice preoților, prin cărciumi, de către cei glumeți și cu jind de băutură, dând a se înfelege că preotul are banii luați fără muncă.

Acéstă locuțiune se găsesce într'o baladă poporadă din județul Vâlcea :

. . . . .
. . . . .
Verde frunză ș'o lălea
Dară Radu că 'mí graăa.
Să mergem la popa Brat
C'a luat banii pe tocat.
D'a tocat, de n'a tocat
Că săracu tot 'și-a dat.
. . . . .
. . . . .

8360 *△ **Dă 'i cu cinstea să pĳeră rușinea.**

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 258.—B.
BAIGAN, *Binețe*, p. 40.—GAV. O-
NIȘOR, *prof. J. Tutova*.

Când indemnăm la supt.

8361 * **Cinste țigănescă.**

Când se cinstesc unul pe altul, pe rind și fără sfișit. Veđi No. 8363.

8362 * **Cu Romănu și cu lăutaru trebuie să te cinstesci
ca să te cinstescă.**

Maior P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov*.

Veđi *Cap. XV, c. Cinste.*

Trebue să beî cu dinşii, căci numaî ast-fel te bagă în sémă.

A CINSTÌ

8363 * Δ A cinsti țigănesce.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Acelaș înțeles ca la No. 8361.

CİOB

Veđi *Cap. XII, c. Cïob, Hîrb.*

8364 * Δ Rîde cïobu de hîrb.

I. ANTONESCU, *c. Plăinesci, J. Rîmnicu-Șirát — Sem. Buc. Cl. VII prin P. GĂRBOVICEANU, prof.*

Veđi *Hîrb.*

Când unul își bate joc de altul pentru un cusur pre care 'l are și dînsul.

E de observat că cuvîntul *hîrb*, arată bucățile unui vas de lut spart, iar *cïob*, bucățile unui vas de lemn. Acest din urmă cuvînt se trage de la persanul *cób*, lemn, bucată de lemn, a-schie. În limbajul curent nu se păzesce acéstă deosebire, în-trebuințându-se ambele cuvinte, unul în locul celui-l-alt.

8365 * Δ Rîde cïob de ólă spartă.

Semin. Buc. Cl. VI prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

Acelaș înțeles ca la No. 8364.

8366 Amîndoi mâncați dintr'un cïob.

A. PANN, II, p. 107.—HINTESCU, p. 3.

- 1° Când doi inși sunt ne-despărțiți.
2° Când sunt de o panură, cât unu cât altu.

CÎOLAN

Veți *Carne*.

- 8367 * Δ Umblă cu cîolane legate la gât.

ALFRED JUVARA, c. *Berlad*, J. Tutova.—GAV. ONIȘOR, prof. J. Tutova.

A innebunit de tot.

- 8368 A fi cîolan.

A. PANN, I, p. 55.

A fi rău, varvar.

«Cât de bun să 'ți pară, tot el *cîolan* este».—A. PANN.

- 8369 * Δ A 'i dà un cîolan (de ros).

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurluiu.

Veți *Os*, a *Róde*.

Adică o slujbă.

«A rămas fără *cîolan* de ros».

CÎORBA

Veți a se *Arde*, *Bucătăresă*, a se *Frige*, *Sofra*, *Strachină*, *Vorbă*.

- 8370 * Δ Cu momele cu șoșele nu se face cîorba.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurluiu.

Veți *Ólă*, *Vorbă*.

Acelaș înțeles ca la No. 6385.

- 8371 Par'că se pune la ciorbă
Una într'alta tot să sórbă,
Ast-fel nu 'ți dă pas la vorbă.

A. PANN, I, p. 15.—HINȚESCU,
p. 35.—BARONZI, p. 57.

Despre cel vorbăreț.

- 8372 Ciorba încălđită mult strică la stomah.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 84.

Veđi *Cap. VII, c. Manestra.*

Adică pacea cea dă silă mai mult ne vatămă (GOLESCU).

Amitié rompue n'est jamais bien soudée.

Prov. Franc.

La mnestra arscaldăda la sa d fom¹⁾.

Prov. Rom.

Geflickte Freundschaft wird selten wieder ganz²⁾

Prov. Germ.

- *
8373 Ciorbă încălđită.

Veđi *Cap. VII, c. Manestra.*

1° Lucru de nimic, fără nici o valóre.

2° Lucru dejă spus și, prin urmare, sciut.

3° Acelaș înțeles ca la No. 8372.

C'est du réchauffé.

Prov. Franc.

- 8374 Ciorbă lungă, să ne ajungă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 84 :
Asem. p. 139.—P. ISPIRESCU, *Rev.*
Ist. II, p. 156.

1) Ciorba încălđită are gust de fum.

2) Prietenie cărpită rare ori se face întrégă.

Vezi *Zemă*.

Adică lucru prost (GOLESCU).

8375 * Ciorbă lungă.

FR. DAMÉ, I, p. 247.

Vezi *Zemă*.

1° Mâncare proastă și mai mult zémă.

2° Vorbire care nu se mai sfârșește.

8376 * Ciorbă.

D-NA EL. GR. c. *Bucuresci, J. Ilfov.*

Arată un număr mare.

«Are o ciorbă de copii».

CÎORIC

8377 *△ A încheiet'o ca baba de la cîoric.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vasluiu.*—GH. ALBU, *stud. c. Schineni, J. Tutova.*

Dacă ai făcut greșéla nu ai decât să rabđi, că nu mai e chip de scăpare, după cum babele nu pot róde cîoricul de porc.

CIREȘĂ

Vezi *Cap. IX, c. Mare.*

CÎUPERCĂ

Vezi *Cap. II, c. Ciupercă.*

8378 * A mănca la ciuperci.

M. CANIAN, *public. J. Iași.*—Ma-
ior, P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

A un mănca nimic. Ciupercile nu jin la fóme.

8379 *△ Par'că mănâncă numai ciuperci fripte.

FR. DAMÉ, III, p. 15.—S. MIHĂILESCU, *Şezdt.* II, p. 47.—E. I. PATRIGIŢĂ *inv. c. Smulţ, J. Covurlui.*

*△ Par'că a mâncat numai ciuperci fripte.

GR. ALEXANDRESCU, *magist. J. Putna.*

E slab, fără sânge în obraz.

8380 *△ Doar n'am mâncat ciuperci.

ILIE HOCŢOTĂU, *teol. c. Selişte, comit. Sibiu, Transilvania.*

Veđi *Burete, a Mâncă, Păstrăv.*

Nu sunt nebun să fac cutare lucru.

CLISĂ

Veđi *Slănină.*

8381 *△ Din câne nu poţi face clisă.

IUL. GROFŞOREANU, *inv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

*△ Din câne nu faci clisă.

AVRAM CORCEA, *paroh. c. Coşteiu, Banat.*

Veđi *Câne.*

Din omul rău, stricat să leneş nu poţi face om bun, cinstit să şirguincios.

Kutyából nem lesz szalona¹⁾.

Prov. Ung.

8382 △* Clisa întregă şi curechiul uns.

IUL. GROFŞOREANU, *inv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

1) Din câne nu se face slănină.

△*

Nu pôte fi cu curechiul uns și cu clisa întrégă.

IUL. GROFȘOREANU, *comit. Arad*
Ungaria.

Veđi *Slănină*.

Când unul ar vré două lucruri de odată, cariî nu se pot împacă: să'și facă interesele și să nu'l coste.

CLONDIR

△*

8383 A se pupă cu clondiru.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Veđi *Sticlă*.

A fi sugaciî.

COCĂ

*

8384 A se face cocă.

A. PANN, I, p. 164. — P. ISPI-
RESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 451.—FR.
DAMÉ, I, p. 266.

A se îmbătă.

A CÓCE

*△

8385 S'a face, nu s'a face; acu dacă s'ar cóce!

G. P. SALVIŪ, *înv. c. Smulți, J.*
Covurlui.

Arată o dorință prostescă.

S N Ó V Ă

Ci-că unul după ce și-a isprăvit de semănat ogorul, în loc să ăică, cum e obiceiul: «de acum să dé Dumnezeu! să se facă», el fiind că prostesc și fi dic: «s'ar face, nu s'ar face, acu dacă s'ar cóce!»

Lui nu'î eră frică că nu se va face.... îî era mai frică că nu se va cöce!

8386 *△ A o cöce cui-va.

A. PANN, III, p. 25. — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 247; *Basm.* p. 79.—G. I. MUNTEANU, p. 72. — FR. DAMÉ, I, p. 236.— G. POBORAN, *inst. J. Olt.*—BARONZI, p. 45.

Veđi *Plăcintă, Turtă.*

A'î pândi pentru a'î întörce réul făcut, a'și rësbnă.

«Feciorii de boieri nu putură mistui vorbele cöbănaşului. Işi puseră în gând să 'o cöcă şi se culcară».—ISPIRESCU, p. 247.

8387 △ A cöce pre cine-va.

G. TEODORESCU, *inv. c. Lîpova, J. Vasluii.*—GH. POPESCU, *inv. c. Drăgăşani, J. Suciava.*—GAV. ONIŞOR, *prof. c. Avrămesci, J. Tutova.*

Acelaş înţeles ca la No. 8380.

«Ah! înşelătorul, cum m'a amăgit, diceă Păcală. Ei! da'î voiă cöce eă».—Şezăt. III, p. 131.

«De mult il cöcă».

COCONARA

8388 * Alandala coconara.

Pentru vorbe pröste şi fără rost.

COCOŞ

Veđi *Cap. III, c. Cöcoş.*

8389 * Bruma éste pi brumar, ş-cocutlu pi-alunar¹⁾.

G. ZUCA, *c. Elbassan, Albania.*

1) Bruma este în Brumărel (Noembrie) şi cöcoşu (se mănăncă) în Alunel (Iulie).

Fie-ce lucru la vremea lui.

CODRU

Veđi *Câne, Flămând,*
Fóme.

8390 Nu e vrednic codrul să'și plătescă.

A. PANN, II, p. 48.—HINȚESCU
p. 208.—FR. DAMÉ, IV, p. 235.

Pentru cel leneș.

Il ne vaut pas le pain qu'il mange.

Prov. Franc.

E interesantă tranșițiunea logică: *codru* = pădure, trecut în accepțiunea de *teritoriū delimitat*, s'a luat apoi în înțelesul general de *bucată*, de unde astă-dî țicerea poporană *codru de pâne*=bucată de pâne.—HĂȘDĂREȘ, *Cuv. Bêtr.* I, p. 163.

8391 * Cât codrul în mâna flămândului.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 45.

Pentru cele dē puțină vreme.

8392 *△ A visă codri.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci,*
J. Vâlcea.

*
A visă codri verđi.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 764.

Veđi *Fóme.*

1° A simți o fóme ne-spusă de mare.

«Mănâncă bine ca să nu visezi la nópte *codrii verđi*».

2° A mânca înfricoșat.

«Ce spuī tu? saū visezi *codri verđi*?»

CÓJA

8393 *△ A prinde cójă.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Veđi *Mața, Unghie.*

A maț invioră.

COLAC

Veđi *Câne, cap. XII,*
c. Colac, Femeie, a Luà
a Mâncă, Pâne.

8394 *△ Colacu nu'î a cui se menesce, îî a cui îl mă-
nâncă.

M. LUPESCU, *inv. c. Broșcenî,*
J. Suciava.—I. TEODORESCU, *inv.*
c. Cotîrğaș. J. Suciava.

Când un lucru pregătit pentru unul, îl capătă un altul.

8395 *△ Din colacul móle, ce cojile trudiî sê alege!

IUL. GROFȘOREANU, *inv. c. Gal-*
șa, comit. Arad, Ungaria.

Când nu rămâne nimic dintr'un lucru.

S N Ó V Ă

Pe pruncul țiganelui l'a bă^lut tată-său, pentru că a mâncat međul de la nouă colaci. Plângend purdelul l'a întrebat, un Român, de ce plânge. Spunendu'î pricina, Românul l'a întrebat, maț departe, ce a făcut cu cojile : «*Dar din colaciî moi, ce cojile trudiî sê alege !*» fu rês-punsul cîoroifului.

8396 *△ Asta'î lapte cu colac.

IUL. GROFȘOREANU, *inv. c. Gal-*
șa, comit. Arad, Ungaria.

Veđi *Lapte.*

Pentru o întâmplare plăcută, folositoare.

8397 *△ Umblă ca cânele cu colaci în coddă.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova,*
J. Vasluiu.

Pentru cel bogat, care are mai mult de cât îi trebuie.

8398 *△ Noi n'avem pâne și câni umblă cu colaci în coddă.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr.,*
J. Putna.

Când unii nu au ce mănca și alții se răsfală în averi și bunătați.

8399 A umblă după colaci caldi.

V. ALEXANDRI, *Teatr.,* p. 720

*△ A așteptă colaci caldi.

CAV. ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*

*△ A veni la colaci caldi.

G. P. SALVIŪ, *inv. J. Covur-*
luiu.— ALFR. JUVARA, *c. Bărlad,*
J. Tutova.

Adică după lucru bun, plăcut și de-a gata.

*
8400 A duce pre cine-va la colaci caldi.

M. CANIAN, *public. J. Iași.*

A'l duce cu vorba, cu făgădueli, a'l purtă pe la icone.

8401 Colac.

V. ALEXANDRI, *Teatr.,* p. 585.

Lucru bun, plăcut, întâmplare fericită, plêscă.

«Domnul Ghiftui mă iubesc pe măsură, și mă rogă să'lieu, că pîere. Ce ȃici de asta, moș Fluture ? Așa colac....». — *Doi morți vii.*

COLĂREZ

8402 *△ N'are colărez în cap (la vorbă).

G. POBORAN, *inst. J. Oit.*

N'are minte, vorbește fără socotelă.
Colărezul este un fel de mîncare ce se face, din lapte, făină și orez.

COLEȘA

8403 *△ A află spinî în coleșă.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiă, Banat.*

Acelaș înțeles ca la No. 976.

CÓSTĂ

8404 A mîncă cóste fripte.

Columna Traian, 1882—83, p. 585.

Adică nimic.

COVRIG

Veđi Câne, a Mîncă.

8405 *△ Cu un covrig tot calic.

E. I, PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Cu un lucru de nimic tot sărac rămăi.

8406 *△ A scóte la covrigi.

I, CREANGĂ, *Amint.*, p. 154. —
V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 145. —
E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiú.* — DAMÉ, IV. p. 35.

*△ A duce la covrigi.

V. FORESCU, *c. Folticenî, J. Suciava.*

*△ A eși la covrigi.

A ajunge la covrigi caldi.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiú.*

Veđi *Judecată.*

A ajunge rău de tot, a sărăci, a calici.

«Ciocoismul să trăiescă, și las pe dinșii, că ne scot ei la covrigi». — I. CREANGĂ.

8407 * A se face covrig.

A. DE CÎHAG, II, p. 78. — GR
ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

1° A se ghemui, măi ales de frig.

2° A slăbi la trup.

«Te-ai sbireit până te ai făcut covrig».

CRĂCANE

Veđi *Malaiú.*

CRÎȘMĂ

Veđi *Cărciumă.*

CRUD

8408 * Merge cruda cu ne-sărata.

MAIOR P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

*△ Cruda cu ne-sărata.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Bine cu rău amestecat, dar mai mult rău.

«Trăește și el *cruda cu ne-sărata*».

CUHNIE

8409 *△ Rîndueala când e bună, rostul cuhni merge strună.

EC. ȘIȘMAN, *inv. c. Adam, J. Tutova.*

Pentru cele cu rînduială.

8410 Lângă cuhnia cea bogată, sărăcia gata.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 43.*

Vezi *Bucătărie.*

Adică cel ce petrece în deslătări, curînd sărăcesce (GOLESCU).

A grasse cuisine, pauvreté voisine.

Prov. Franc.

8411 Cuhnia bogată lasă diată prăstă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 31.*—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. II, p. 159.*

Vezi *Bucătărie.*

Adică cel ce petrece în deslătări, prăstă stare lasă (GOLESCU).

Grasse cuisine, maigre testament.

Prov. Franc.

8412 Greu la cuhnie.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II. p. 23.

Adică cu anevoie se mișcă (GOLESCU).

CURCUBETĂ

8413 * Curcubete hérté ¹⁾).G. ZUCA, c. *Samarina*, *Ep'v.*1° Vorbesci minciuni.2° Spui prostii.8414 *[△] Curcubeta încă merge cât merge de asupra apei apoi dar odată se cufundă.IÓN NICULA, *preot*, *Vaşcoi*, *comit. Bihor*, *Ungaria*.

Acelaş înţeles ca la No. 8282.

8415 * Multe-ori s'duce curcubeta la fântână, ne-óră vă-s frângă ²⁾).V. DIAMANDU, c. *Arminciu*, *Macedonia*.Veđi *Car*, *Olă*, *Ulcior*.

Acelaş înţeles ca la No. 8414.

CURCUT

Veđi a *Frige*, *Piper*.

CURECHIU

Veđi *Slănină*.8416 *[△] Ii mai trebuie ş'o căpëţină de curechiu în mână.S. MIHĂILESCU, *Şezăt.* II, p. 73.

1) Dovleci fierţi.

2) De multe ori se duce tivga la fântână, odată se frânge.

Ca să ridă de cel ce merge călare în timpul friguros al er-nei. Când degeră picerile saū mânăle, românul le învelesce în tof de curechiu verde.

DĚMÂNCARE

Veđi *Câne*.

DROJDIE

Veđi *Vin*.

8417 * A fi pe drojdiū.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 378.

Despre acel care a fost odată bogat, și nu mai are de cât remășițe din averea sa.

8418 *△ A fi cu drojdiū în cap.

G. POBORAN, *inst. J. Olt*.

*△ A umblă cu drojdiū în cap.

G. TEODORESCU, *inv. c. Lipova*.
J. Vasluiū.

Adică bét.

8419 * Drojdie.

Ce mai răū, scursórea, lepédătura.

Drojdia societăței = La lie du peuple.

DULCE

Veđi *Amar*, a *Gustă*,
Miere, *Pahar*.

8420 *△ Ce-a fost verde s'a uscat,
Ce-a fost dulce s'a mâncat.

AVR. GORGEA, *paroh*, c. *Coșteiu*,
Banat.—GAV. ONIȘOR, *prof. c. Sîr-*
bii, *J. Tutova*.

Veđi *Verde*.

Arată timpul frumos, traiful bun, fericirea de odinioară, care a dispărut.

8421 * Dulce la limbă, amar la inimă.

V. ALEXANDRI & LASCAR ROSETTI, *Mss.*

Pentru cele cari d'întăi ni se par plăcute, la urmă însă ne aduc necazuri multe și supărări.

8422 Dulce le înghiți, amar i să le scoți.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 91.

Să ție pentru jăfuitori (GOLESCU).

8423 Dulce 'i-a fost la mâncare
Dar acre (acru) la scărpinare.

A. PANN, II, p. 32.—HINȚESCU, p. 51.

Acelaș înțeles ca la No. 8422.

8424 *△ Cum 'i-a fost dulcele și amaru!

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiă, Banat.*

Adecă cum a primit binele trebuie să primescă și răul.

8425 Unul gustă, țice: dulce!
Altul gustă, țice: acru!

A. PANN, II, p. 148.—HINȚESCU p. 51.

*
Unuia îi vine gust dulce, altuia îi vine gust acru.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Arată deosebirea de gusturi la ómeni.

Veđi A. PANN, II, p. 148—150,

8426 * **Om̃ul are un dulce și un amar.**

Veđi *Amar*.

Are și bune și rele. Om fără cusur nu se pôte.

Veđi morala fabulei: *Nu e nimic fără cusur*, din A. PANN, Fab., II, p. 52.

No gh' è dōce senz' amāo.¹⁾

Prov. Lig.

8427 **A trăi cu cine-va dulce și amar.**

A. PANN, *Moș Alb*, I, p. 60.

Adică împărțind împreună răul și binele, bucuriile precum și necazurile vieței.

DULCÉȚĂ

Veđi *Lingură*.

8428 * **Apă și dulceți
Cu capu de pēreți,
Cafe amară
Și pe ușă afară.**

Gr. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna*.

Pentru o primire prōstă.

8429 **Dulcēța aduce amareăță.**

M. BOJADSCHI, *Узр. Пова.* p. 197.

Binele aduce rău, bucuria scîrbă, ș. c. l.

Veđi povestea din Bojadschi.

8430 **Dulcēța cāt dē dulce, după mōrte însă, nici o
poftă mai aduce.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 90.

1) Nu e dulce fără amar.

Arată că ori-ce la vremea ei se cuvine căci, în urmă, în zadar se socotesc (GOLESCU).

8431 * Inghite (la) dulcătă.

D-NA Z. JUVARA, J. Putna. —
FR. DAMÉ, II, p. 188.

Veđi *Miere*.

Se bucură de ceea ce vede sau i se întâmplă.

Il boit du lait.

Prov. Franc.

A DUMICĂ

8432 * Cum dumiçași ași mâcași.¹⁾

N. ST., c. Nijopole, Macedonia.

* *Cum va-s diñici, ași va-s măci.*²⁾

ILIE GHICU, prof. c. Abela & Bă.
ésa, Epir.

*Cum îți diñicaș, acși măcă-ți.*³⁾

PER. PAPAHI, Zveit. Ialves.,
p. 162.

După cum ai muncit, așa vei dobândi.

*Wie man's einbrockt, much man's essen.*⁴⁾

Prov. Germ.

*As I brew, so I must drink.*⁵⁾

Prov. Engl.

1) Cum ai dumiçat așa ai mâncat.

2) Cum vei dumiçă așa vei mâncă.

3) Cum îți dumiçi, așa mânâncă-ți.

4) Cum o dumiçi așa trebue să o mânânci.

5) Cum torn așa beți.

Qui fait la faute la boit.

Prov. Franc.

Chi l'ha conciata, se la mangia.¹⁾

Prov. Ital.

El que hace la soma, este la como.²⁾

Prov. Span.

8433   **Unii duminică și alții mănâncă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 44.

Unii mănâncă și alții duminică.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 174. — HINȚESCU, p. 99.

*

Unul duminică și altul mănâncă.

I. ARBORE, *ing. J. Buzcū.*

*△

Cine duminică și cine mănâncă!

I. POPESCU, *inv. c. Dobreni, J. Ifov.*

Veđi Boi, a Căscă.

Arată că unii pentru alții muncesc, iar nu pentru însuși ei (GOLESCU).

8434   *△ **Cine duminică nu mănâncă.**

I. ANTONESCU, *c. Vâlcele, J. Argeș.*

Acelaș înțeles ca la No. 8433.

8435   **Cine duminică scie, cine mănâncă nu scie.**

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 63; III, p. 77. — HINȚESCU, p. 54.

1) Cine a pregătit'o, o mănâncă.

2) Cine face franzela, acela o mănâncă

Numai cel ce duminică scie cum și ce duminică, iar cel ce mănâncă n'are știință cât de mică.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 50.

* *Acel ce duminică scie, nu și acel care mănâncă (sadi) măcă.¹⁾*

D. DAN, *c. Nevastă, Macedonia.*—
META CONSTANTIN, *c. Moloviște-Macedonia.*

Adică cel ce muncesce, acela scie cum să câștigă, iar cel ce mănâncă d'a gata n'are nici o știință (GOLESCU).

DUMICAT

8436 *[△] *Dumicatul să ți'l faci cât îți încape în gură.*

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci, Mărgineni, J. Ialomița.*

Vezi *Bucătură, Imbucătură.*

Aceleași înțelesuri ca la No. 8270.

DUȘCĂ

8437 *[△] *Din dușcă în dușcă se face țușcă.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*—H. JUVARA, *c. Băsesci, J. Fălciș.*

Pentru cei băutori.

FĂCĂLEȚ

Vezi *Gol, Vorbă.*

1) Acel ce duminică scie, nu și acel care numai mănâncă.

A FĂCĂLUÎ

8438 * A făcăluî.

LAZ. ŞĂINEANU, *Dict.* p. 313.

Adică a bate.

FĂGĂDĂŪ

Veđi *Cărciumă*.

FĂINĂ

Veđi *Drac*, *Dumne-
deŭ*, *a Frămînta*, *Leneş*,
Móră, *Ochiu*, *Tăriţe*.

8439 *△ Din codină rea făină.

G. I. TOMESCU, *inv. c. Broscarî*,
J. Mehedinţi.

Codina este cel mai de pe urmă grău ce rămâne la vinturat, şi, prin urmare, cel mai rău. Bine înţeles, că şi făina făcută dintr'un asemenea grău nu poate fi bună.

Se aplică celor cariî sunt dintr'un ném rău saŭ cu obiceiuri rele, din fire.

8440 *△ Fie-care grăunţe are făină, dar are şi tăriţe.

V. FORESCU, *c. Folticeni*, *J. Suciava*.

Tot omul are şi bune şi rele.

8441 Şi din făină parte, şi din tăriţe merinde.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 99.

Se dice pentru cei ce cer parte din tóte (GOLESCU).

8442 Atât făina, cât şi aluatul, tot cu împrumutare.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 5.

*
Şi făina ş'aluat,
Tot împrumut le-a luat¹⁾.

A. PANN, I, p. 133.—HINŢESCU,
p. 57.

1) Acastă đicere se allă tipărită, intr'un mod greşit, atât în *Fovestea vorbel* cât şi în *Hinţescu*.

Să ție pentru cei de tot scăpătați, ce trăiesc tot cu impru-
mutare. (GOLESCU).

8443   **Vre să fie și grâu scump și făina eftină.**

G. ESARCU, *Bacău, Monit. Ofic.*
No. 26, 1898.

Cere lucruri peste puțină.

8444   *△ **I-a (mi-a) trecut făina prin traistă ¹⁾.**

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 155 ;
III, p. 125.—HINȚESCU, p. 56.—
G. POBORAN, *inst., c. Slatina, J.*
Olt.—I. POPESCU, *inv. c. Dobreni,*
J. Ilfov.—*Semin. Buc. Cl. VIII,*
prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

*△
I-a trecut făina prin straiță.

V. SALA, *inv. c. Vașcoi-Băresci,*
com. Bihor, Ungaria.

*△
A trecut făina prin traistă.

GAV. ONIȘOR, *Junimea No. 16.*

A fost când a fost, dar acuma nu mai însemnă nimic, și-a
trăit traiul, și-a mâncat mălaiul.

8445   * **S'a spulberat făina din covată.**

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

S'añ dus folósele.

8446   * **Altă făină se macină acum la móră.**

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 7.

Veđi *Móră.*

S'a schimbat rostul lucrurilor.

1) Hințescu serie din in loc de prin

«Și părintele mă ieă la dragoste, și Smarandița începe, din când în când, a mă țura cu ochiul, și hădița Vasile mă pune să ascult pe alții, și *altă făină se macină acum la móră.*»—CREANGĂ.

8447 Ca făina orbului.

Unirea (ziar), c. Blaj, Transilvania.

*△
Se perde ca făina orbului.

G. PETRICĂ, c. Corna, comit. Alba-Inferióră, Transilvania.

Adică împrăștiat, fără nici o legătură.

«Afirmăm sus și tare că înfundarea cauzei naționale n'a făcut'o nici Stan, nici Bran, ci a făcut'o pasivitatea. Suntem desorganisați, imperechiați, împrăstiați *ca făina orbului*».—*Unirea*.

8448 * Canda ți m'că gumarlu fărina! ¹⁾

I. COYAN, prof. c. Perivoli, Epir.

Pentru cel care stă supărat. Se ȃice mai ales când un om fără pricină bine-cuvintată, se dă la o gândire adâncă sau la o mâhnire inexplicabilă.

Măgarilor li se dau, de obicei, tărîțele iar nu făina.

8449 * Ți m'cară gumarli fărina ²⁾.

G. ZUGA, c. Cavaia, Albania.

Acelaș înțeles ca la No. 8448.

FĂINÉLĂ

8450 *△ 'I-a tras o făinélă.

G. P. SALVIŢ, inv. c. Luncașița, Tj. ulcea.

1) Par'că 'I-a mâncat măgarul făina.

2) Ți m'ncară măgarii făina.

*△

L'a înfăinat.

I-a tras o bătae sdravănă de l'a făcut, cum e făina de môle.

FĂRĂMITURĂ

Veđi *Bucată*.

8451 Cu o fărămitură, mare pesce prindem.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 28.

Veđi *Bucăţică, Pesce,*
Pitic, Rîmă.

Adică cu o vorbă viclénă şi pe cel mai mare înşelaş, şi cu o momelă de mită mult dobândim (GOLESCU).

8452 Fărămiturile ce Ńi rămân, dă le şi tu pe l'ai tēi câini, că şi ei să mănânce aşteptă de la stăpân.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 114.Veđi *Câne*.

Adică cu cele de prisos ajută pe cei săraci (GOLESCU).

Veđi No. 1517 & 1535.

8453 Şi câinii mănâncă din fărămiturile ce cad de la masa domnului.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 97.

Să ăice pentru cei mici şi scăpetaţi, ce se ajută din cele ce prisosesc de la cei mai mari (GOLESCU).

8454 *△ Din casa lui N_{***} n'o să mai ésa popa cu fărămături în barbă.GAV. ONIŞOR, *prof. J. Tutova*.

Pentru cel sgârcit.

FARFURIE

Veđi *Frumuseţe*.

8455 *△ Par'că calcă în farfuriu.

G. ALBU, *stud. c. Schineni, J. Tutova.*

Veđi *Strachină.*

Calcă cu grijă, încet și pe-a furișul ca să nu 'l audă nimenia.

FASOLE

Veđi *a se Arde, Bucate, Carne, Cap. II, c. Fasole.*

8456 * Nu ți-e fasolea fiértă.

A. PANN, I, p. 17.

Te înșeli, nu ai nemerit'.

Ba, ba vere, mă cam iértă
Că nu ȳ-e fasolea hiértă;
Eti am mánecat ce se chémă
Un mezelic de pastrámă.

PANN.

8457 *△ A rămâne de rís ca fasolea în ȳiua de Pasci.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulȳi, J. Covurluiu.*

*△ *Se lovesce ca fasolea in ȳiua de Pasci.*

G. BĂNULESCU, *inv. c. Pietroșita, J. Dimbovița.*

Veđi *Bragă.*

După post cine mai mánăncă fasole? Când e un lucru nepotrivit, saú nu e la locul lui ci fără nici un temeu.

8458 *△ Chef! fásui teci în cárnelegi.

IUL. VULCĂNESCU, *stud. c. Pelesci, J. Dolj.*

Pentru o vorbă la locul ei.

FEDELEȘ

Veđi *Porc*, *Urcior*.

8459 Pe porc nu poți a 'l face sa bé apă din fedeleș.

P. ISPIRESCU, *Leg. I*, 1872, p. 164.

A se adaogă la No. 2361.

Ci è pesce torna all'acqua ¹⁾.

Prov. Sicil.

*Setz einen Frosch auf goldnen Stuhl,
Er hüpfet doch wieder in den Pfuhl* ²⁾.

Prov. Germ.

The frog cannot out of her bog ³⁾.

Prov. Engl.

8460 *[△] A 'l legă fedeleș.

BARONZI, p. 206.—A. DE CIHAC, II, p. 497.—P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 9.—FR. DAMÉ, II, p. 16.—G. POBORAN, *inst. J. Olz.*

A 'l legă fideleș.

S. FR. MARIAN, *Tradit. Pop.* p. 171.

Veđi *Cobză*.

A legă cu putere, tēpēn, virtos.

FELIE

8461 *[△] Va'i păți ca cânile, și vré filie ma mare.⁴⁾

G. ZUCA, *c. Berat, Albania.*

1) Cine e pesce se întorce la apă.

2) Sue o bróscă pe un scaun aurit, sare iarăși în baltă.

3) Bróscă nu póte trăi în afară de baltă.

4) Ve'i păți ca cănele ce vrea o felie mai mare.

Când cine-va nu se mulțumesc cu puținul ce'l are. Alușie la fabula bine cunoscută, în care cănele scapă bucata ce o aveă în gură, vrënd să dobândescă alta mai mare ce i sē păreă că o vede în apă.

FIDEA

8462 * Fidea cu apă.

LORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 72 :
Asem., p. 47.—LAURIAN & MAXIM,
Glosar, p. 247.

Adică om dē nimic, fără nici un dar, fără nici o destoinicie (GOLESCU).

A FIËRBE

Vedī *Apă, Ólă, Sēu*.

FIERT

8463 * Aī făcut'o (o făcuși) fiértă.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 228.—FR. DAMÉ, II, p. 6.—E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Co-urliuă*.—G. POBORAN, *inst. J. Olt*.

Nu aī isbutit, aī stricat o trébă.

8464 * Par'că 'i fiert.

Vedī *Ólă*.

1° Slab, fără sânge în obraz.

2° Fără vlagă, abătut în urma unor nenorociri, pagube, intimplări dispăcute, etc.

FIERTURĂ

Vedī *Sare*.

8465 Când fiertură în olă,
Și când mămăligă gólă.

A. PANN, I, p. 151.

*Când fertură în olă
Și când mămăligă gólă.*

HINȚESCU, p. 59.

Despre omul sărac care, dintr'o di într'alta, nu mai are ce mânca.

FLĂMÂND

Vedî *Ađi, Capră, Codru, Lup, Pâne, Sătul, a Săturà, Vară.*

8466 *△ Flămândul codri viséză.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 50. —
I. G. VALENTINEANU, p. 12. — V.
FORESCU, c. *Folticenî, J. Suciava.* —
T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Flămîndul codri viséză și vrabia meiu.

A. PANN, I, p. 129 — HINȚESCU,
p. 60. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*,
III, p. 382. — S. FL. MARIAN, *Or-
nit.*, p. 412.

Flămândul codru viséză și vrabia meiu.

A. DE CIHAC, *Dict.*, p. 649.

*△ *Flămîndii codri viséză.*

I. DUMITRESCU, *inv. c. Gânciova.*
J. Dolj.

*Pită-agiunlu și-invisédză.*¹⁾

ANDREIU AL BAGAV, *Cart. Aleg.*
p. 62.

1) Plăcintă flămândul viséză.

Adjunlu cumăţ̃ in̄visédzǎ.¹⁾

PER. ПАРНАГИ, *Zweit. Jahres.*,
p. 148.

*

Adjünlu cumăţi in̄visédzǎ.²⁾

G. IONESCU, *c. Nevésta, Macedonia.*

Veđi *Fóme.*

Tot omul de ce'i aminte, de aceea vorbёsece, şi ceea ce nu are, tot de aceea doresce.

Veđi No. 2645.

Il porco sogna ghiande.³⁾

Prov. Ital.

Wenn der Hund träumt, so is't von Brod.⁴⁾

Prov. Germ.

Гоподній куриць просо снится⁵⁾

Prov. Rus-Mica.

8467 *△ Cine 'i flămând, pânea 'i (e) în gând.

HINȚESCU, p. 140. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoiu.* — V. SALA, *dasc. c. Sudrigiü, comit. Bihor. Ungaria.* — ILIE HOȚIOTĂ, *teol. c. Selişte, comit. Sibiu, Transilvania.* — N. RUSU, *c. Ighirdorf, comit. Tîrnava, Transilvania.* — I. CURCUBETĂ, *c. Vlădeni, comit. Făgăraş, Transilvania.*

*△

*Cine'î flămând,
Pita'î în gând.*

AVR. GORCEA, *paroh, c. Coşteiu, Banat.* — IUL. GROȘOREANU, *inv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

1) şi 2) Flămândul bucăfi (de pâne) visézǎ.

3) Porcul visézǎ ghiandǎ.

4) Când câenele visézǎ este de pâne.

5) Puiul flămând meiu visézǎ.

*△
*Celui flămând,
 Pita'i în gând.*

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Flămândului pânea 'i în gând.

Abecedar Ilustr. p. 26.

*△
*Celui flămând
 Pânea 'i în gând.*

N. CUSIAN, *c. Godinesci, comit. Hunedióra, Transilvania.*

*△
*Omului flămând
 Pânea 'i-e în gând.*

I. PUȘCARIŪ, *c. Poiana-Mêrului, comit. Făgăraș, Transilvania.*

Veđi *Pâne.*

Acelaș înțeles ca la No. 8466.

8468 *△ **Bolnavul doresce sănătatea și flămândul pânea.**

V. SALA, *inv. c. Băița, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 8467.

8469 **Flămândii visez mâncând
 Și setoșii apă bënd.**

A. PANN, *Fab. II, p. 123.*

Acelaș înțeles ca la No. 8468.

8470 **Flămândului îi pare miere, codrul cel uscat.**

S. I. GROSSMANN, *Dicț. p. 153.*

Pe omul flămând ori-ce mâncare îl mulțumesc.

«Cel sătul calcă în picioare făgurul, *dară celui flămând toate amărăciunile dulci i se par*». — *Prov. 27, 7.*

8471 Flămândilor nu le trebuie poftire multă.

S. I. GROSSMANN, *Dicț.*, p. 153.

Pentru cei flămânți, precum și pentru cei cari rîvnesc mult la un lucru.

*△ 8472 Flămându n'astăptă coptu, nici golu nălbitu.

AVR. GORCEA, *parol, c. Coșteiu, Banat.*

Veđi *Fóme.*

Acelaș înțeles ca la No. 8471.

*△ 8473 Cine se culcă flămând se scólă fără datorie.

GR. POENARU, *ing. J. Buzău.*

Inversul ȃicerilor de la No. 8259 și 8410.

8474 Cel flămând n'are urechi dă ascultat.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 77.*

Veđi *Păntece.*

Adică fómetea n'ascultă nici o poruncă. (GOLESCU).

S'a ȃis de unii că această ȃicere a fost întrebuintată, pentru întâiaș dată de un favorit al împăratului Titus, pentru o E-vreică, numită Maria care, împinsă de fómee, și ar fi mâncat copilul, în vremea când Ierusalimul era asediat de acest împărat. Acest proverb eră însă cunoscut cu mult înainte. În adevăr Catone, vorbind poporului la o fómee a ȃis : « *Arduum est, Quirites, ad ventrem auribus carentem verba facere* ».

Γαστήρ οὐκ ἔχει ὠτα¹⁾.

Prov. Elin

*Venter non habet aures*²⁾,

Prov. Lat.

1) Păntecele nu are urechi

2) Păntecele nu are urechi.

Ventre affamé n'a pas d'oreilles.

Prov. Franc.

*La fam no la ghe ved, nè la ghe sent*¹⁾.

Prov. Ital.

*Ein hungriger Bauch hat keine Ohren*²⁾.

Prov. Germ.

*A hungry belly has no ears*³⁾.

Prov. Engl.

8475   **Calea flămândului e cea mai lungă.**

SLAVICI, *Conv.* IX, p. 122. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 455.

Căci nimic nu'l poate face să'și uite de fόμε.

8476   *△ **De cât încercelată, mărgelată și flămândă, mai bine ciulă și sătulă.**

M. STĂNCESCU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Întâiu mîncare și traiu bun și în urmă, numai, gătélă.

8477   * **A dà flămândului scobitóre.**

A da eu'va un lucru care nu'î folosesce la nimic.

A FLĂMÂNÐI

Veđi *Cal, Copil, Ði, a Gătł.*

8478   *△ **Poftim! nu flămânđi ea a-casă!**

GAV. ONIÐOR, *prof. Junimea, No. 16.*

1) Fόμεa nu vede, ci simte.

2) Un pântece flămând nu are urechi.

3) Un pântece flămând nu are urechi.

Indemn, glumeț, la mâncare.

FÓIE

Veđi *Plăcintă*.

FÓME

Veđi *Bogat, a Dormi, Flămând, Găină, Golă-tate, Lup, Mațe, Pâne, Urechie, Vară, Cap. VII, c. Vas.*

8479 * Δ Când ți-e fόμε nu cați că malaiul e în cuptor.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Smulți, J. Tutova.*

Acelaș înțeles ca la No. 8472.

*Nihil contemnit esuriens*¹⁾.

Prov. Lat.

Qui a faim mange tout pain.

Prov. Franc.

*A buona fame non vi è cattivo pane*²⁾.

Prov. Ital.

*Dem hungrigen Bauch schmeckt Alles wohl*³⁾.

Prov. Germ.

8480 * Δ Cuī-e fόμε codrii viséză.

IORD. GOLESCU, *Ms. II, p. 27.*
BARONZI, p. 55. — HINȚESCU, p. 61. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. II, p. 159.* — EM. POPESCU, *inv. c. Cio-cănesci Mărgineni, J. Ialomița.* — GAV. ONIȘOR, *Junimea, II, No. 36.* — G. DEM. TEODORESCU, *Cercet. p. 30.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

1) Flămândul nu disprețuește nimic.

2) La o bună fόμε nu ți este pânea rea.

3) Pântecele flămând iubesc orice.

*△

Cui e fόμε, codrii viséză.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 177; *Rev. Ist.* III, p. 382.—I. IONESCU, II, p. 115.—*Abecedar Ilustrat*, p. 26.—A. GOROVEI, *J. Suceava*.

Veđi *Flămând*.

1° Adică la aceea ce poftim, la aceea ne gândim (GOLESCU).

1° Pentru acel căruia i se pare vorba tot despre ce dorește el.

*Hladovénu chleb na myslí*¹⁾.

Prov. Ceh.

8481 Când mî e fόμε să'mî dai pâine
Iar nu 'mî đice : vino mâine.

A. PANN, III, p. 139.

*Când mî-e fόμε să-mî dai pâne
Iar nu đice : vino mâne.*

HINȚESCU, p. 61.

Veđi *Sete*.

Să faci bine la vreme căci, măi târđiú, nu prețuesce nici un ban.

8482 Fόμεa se uită la pórta omului muncitor, și nu
îndrăsnesce să intre.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 44;
I, p. 155.

*Fόμεa se uită pe feréstră in casa omului
muncitor, și nu intră nici de cum pe ușe.*

HINȚESCU, p. 62.

*△

*Fόμεa se uită la pórta omului muncitor,
dar nu póte intră.*

V. SALA, *inv. c. Vașcoú-Băresci*,
comit. Bihor, Ungaria.

1) Cui i-e fόμε, e cu pânea in gând.

Fómea se uită doar pe uşe, în casa muncitorului, dar nu îndrăsnesc să intre înăuntru.

P. DULFU, *Albina*, I, p. 290.

*△

Fómea se uită la uşa muncitorului, dar nu cutéză să intre în casă.

I. G. VALENTINEANU, p. 42.

Prin muncă se înlătură lipsa şi sărăcia.

La faim regarde à la porte de l'homme laborieux, mais elle n'ose pas entrer.

Prov. Franc.

A fome chega à porta do official, mas não póde lá entrar¹⁾.

Prov. Port.

Dem Fleissigen guckt der Hunger wohl zuweilen in's Fenster, aber in's Haus darf er nicht kommen²⁾.

Prov. Germ.

8483 * *După fómea fi vai aí, ahtare mecare vai façi³⁾.*

G. ZUCA, c. *Cusina*, *Albania*.

După rivna şi activitatea ce vei desvoltă într'o întreprindere, va fi şi reuşita ce vei avé.

8484 *△ *Fómea e cel mai bun bucătar.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 383.—AL. DUMITRESCU, *Galic*, p. 140.—D-RA EC. ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, J. Tutova*. — CHIBICI-RÂVNEANU, *Conv. Liter.*, XVII.—GR. POIENARU, *ing. c. Rassa, J. Ialomîţa*.—C. MEISSNER & V. DOGAR *Lect.* II, p. 30. — V. SALA, *dasc. c. Finaţa, comit. Bihor, Ungaria*.

1) Fómea se uită la pórtă lucrătorului, dar nu póte intră.

2) Fómea se uită pe feréstră în casa slămândului, dar în casă nu îndrăsnesc să intre.

3) După fómea ce o să aí, atare mâncare vei face.

*△

Fómea e bucătarul cel mai bun.

G. MUNTEANU, p. 30.—KÁROLY
 ÁCS, p. 82.—HINȚESCU, p. 61.—
 I. G. VALENTINEANU, p. 20.—E.
 I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Co-*
murluiiș. D-NA E. B. MAWR, p. 36.

*

Bucătarul cel bun e fómea.

V. FORESCU, *c. Felticenș, J. Su-*
ciava.

Veđi *Pâne.*

Celui flămând ori-ce mâncare i se pare bună, și precum ȃice
 Horațiu : *pulmentaria quære sudando.*

Este sciut că mâncarea națională a Spartanilor eră un fel de ciorbă
 negricioasă, compusă : după unii din sare, oțet, sânge, și bucățele de
 carne ; după alții din grăsime de porc, sare și oțet. Dionisie Tira-
 nul, fiind de față la o masă publică, la Lacedemona, gustă din a-
 cestă ciorbă și o găsi foarte rea. «Nu mă mir, ȃice bucătarul, căci
 lipsese dresurile. — Ce dresuri ?—Alergătura, sudórea, ostenela, fó-
 mea, setea, acestea sunt carii dați gust mâncărilor noastre».

*Optimum condimentum fames¹⁾.**Prov. Lat.**Il n'est sauce que d'appétit.**Prov. Franc.**Lu megghiu cocu è lu pitittu²⁾.**Prov. Sard.**Hunger never fails of a gude cook³⁾.**Prov. Scoț.**Hunger ist der beste Koch⁴⁾.**Prov. Germ.*

1) Cel mai bun dres e fómea

2) Cel mai bun bucătar e fómea.

3) Fómei nuți lipsese nici o dată un bun bucătar.

4) Fómea e cel mai bun bucătar.

Nejlepší kuchar jest hlad ¹⁾.

Prov. Cech.

Legjobb szakács az éhség ²⁾.

Prov. Ung.

Тладъ е найболтый куваръ ³⁾.

Prov. Sîrb.

8485 Fómea face bucate bune.

S. I. GROSSMANN, *Dicț.* p. 153.

*△
Fómea face bucatele bune.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c.*
Focșani, J. Putna.

Acelaș înțeles ca la No. 8484.

8486 Fómea e soră bună cu setea.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1220.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 383.

Băutura și mâncarea merge împreună.

**8487 Fómea și rușinea
Nu se pot de loc uni,
Intr'un loc a locui.**

A. PANN, III, p. 32.—HINȚES-
CU, p. 196.

*
Fómea și rușinea nu se pot împreună.

Veđi Golătate.

Acelaș înțeles ca la No. 7131.

Nescit plebs jejuna timere ⁴⁾.

Prov. Lat.

1), 2) și 3) Fómea e bucătarul cel mai bun.

4) Poporul flămând nu se teme de nimic.

8488 **Maî tare și maî vrăjmașă jigănie de cât fόμεa alta nu iese.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 131.

Nimic maî rău de cât a fi flămând.

8489 * **E mare necaz
Când fόμεa nu 'ți dă ragaz.**

V. FORESCU, c. *Folticeni, J. Suciava.*

Acelaș înțeles ca la No. 8488.

8490 *△ **Boerul când îi e fόμε se primblă, Românul flueră, iar țiganul cântă.**

I. TACU, *inv. c. Braniscea, J. Coeurluu.*

△ *Țiganul când i-e fόμε cântă, boierul se primblă cu mâinile dinapoî, iar țeranul nostru își arde luléua și mocnesce într'insul.*

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 54.

S N Ó V Ă

Nisce Români coseă fên la un Turc, care se dice că eră foarte deștept. Un flăcău, maî tinër, mereu flueră, ca să nu 'l tradeze o slăbicuțune, când ascuția cósă, stă din fluerat. Turcul, care eră apröpe, aude ghiorăind mațele flăcăului.

— Bre, Ivane, ce tot flueri tu ?

— Ca să tae cósă bine, Ago, și să facem spor la lucru.

— Mațele tale ce tot aũ de mereu ghiorăesc ?

— Mî-e dor de tata care bine maî scie ascuți cósă.

— Bre, Ivane, nu spuî drept. Românul flueră când îi e fόμε.

După ce ospëtară, Turcul vede că flăcăul nu maî flueră.

— Acum nu 'ți maî e dor de tata, bre, Ivan ?

— Nu, Ago !

8491 * Nu muri mōșa di sbōră cā muri de fōme ¹⁾.

G. IONESCU, *înv. c. Nevēsta, Macedonia.*

Sē cer fapte iar nu vorbe gōle.

8492 *△ S'a întîlnit fōmea cu setea.

G. TEODORESCU, *înv. c. Lîpova, J. Vaslui.*

1° Sē dice mai ales pentru soți cānd amîndoi sunt sāraci.

2° Rare ori cānd doi nevoieși se întovărășesc pentru a face ore-ce.

C'est la faim qui épouse la soif.

Prov. Franc.

8493 *△ O murit de fōme ca țiganu între pāni.

GAV. ONISOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.*

Nu a ajuns să 'și vadă visul cu ochii.

S N Ó V Ă

Pānea veche se isprăvise, iar cea nouē erā ne-cōptă, și tocmai atunci mōre țiganul.

8494 *△ Mî-e fōme de nu te vēd.

G. POBORAN, *înst. J. Olt.*

Arată o fōme cumplită.

8495 *△ De fōme i sē lungesc urechile.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. II, p. 158.*

A se adăogă la No. 4772.

1) Nu muri baba de vorbe cā muri de fōme.

- 8496 De fόμε se învîrtesce,
Sub călcâiul locul găuresce.

A. PANN, I, p. 134.—HINȚESCU,
p. 61.

Pentru cel sărac cu desăvîrșire, care nu are nici ce mîncă.

FÓMETE

Veđi *Sărăcie*.

- 8497 — Tu, fόμεte lungă, unde ai ernat ?
— La săracu 'n pungă, și mai mult sub pat.

A. PANN, I, p. 135.—HINȚESCU,
p. 62.

Căci unde s'ar încuiba fόμεa dacă nu în casa săracului.

FRAGĂ

Veđi *Cap. II, c. Fragă*.

- 8498 * Δ Pentru fragă,
Și frunză țî-e dragă.

P. ILIEȘ, c. *Hateg, Transilvania*.

Acelaș înțeles ca la No. 711.

- 8499 * Δ In dorul fragilor rođi cotóarele.

D-RA EC. ȘIȘMAN, *inv. c. Adam*.
J. Tutova.

Acelaș înțeles ca la No. 8498.

- 8500 * Δ Nu e d'o fragă ci e d'o desagă.

G. POBORAN, *inst. J. Olt*.

Nu e dintre cei cari se mulțumesc cu puțin. Nu se satură așa lesne.

- 8501 * Δ Viî (te duci) cu gura la fragi.

G. POBORAN, *inst. J. Olt*.

1° Adică fără să ști la ce, fără nici un rost, ne-pregătit, ne-socotit.

2° Cređi că e mare scofală acolo.

A FRĂMÎNTA

8502 Frămîntă făina cu picerele și lutul cu mâinile.

IORD. GOLESCU, *Mss* II, p. 74.

Se ștece pentru cei ce tôte le urmază pē dos (GOLESCU).

8503 *△ Cine nu va să frămînte, tótă șteoa cerne.

IORD. GOLESCU, *Mss* II, p. 80.—
DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p.
372.—GR. ALEXANDRESCU, *magist.*
J. Putna.

*△ Cine nu vré să frămînte, tótă șteoa cerne.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 603.—
FR. DAMÉ, I, p. 223.—H. D. E-
NESCU, *inv. c. Zamostea, J. Do-*
rohòu.

Cari nu va s'frimintă, tută dzua 'nșérni 1).

PER. PAPAĞAĐI, *Zweit. Jahres.*
p. 462.

* *Cari nu va s'firmită, tută dziua 'nșérne* 2).

G. IONESCU, *prof. c. Nevésta,*
Macedonia.

* *Care ți-u leni s'frimintă, tută dzua inșérni* 3).

N. ST. c. *Nișopotli, Macedonia.*

1) și 2) Care nu vré să frămînte, tótă șteoa cerne.

3) Căreia ți-e lene să frămînte, tótă șteoa cerne.

*
Care nu va să-alóză, dziua cérná ¹⁾.

V. DIAMANDY, *c. Arminciu, Macedonia,*

Veđi a *Cerne, Femeie,*
Mămăligă, Muiere,
a Plămăd).

1° Să țiee când nu vrem să săvîrșim óre-ce, și dăm ție piste ție, găsind felurimí dē priciní (GOLESCU).

2° Pentru cel ce nu lucréză, și se fălesce numai cu vorba.

8504   **A tot cerne și a nu mai frămîntă.**

G. I. MUNTEANU, p. 121.

Pentru cel care tărăgănesce mereu o trébă și nu o mai dá gata.

FRAMÎNTĂTURĂ

Veđi *Aluat.*

FRIGARE

Veđi *Carne, Fum,*
Gâscă, Iepure, Miel.

8505   **Foc mare și frigare mică.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
 p. 116.

1° Trebuiețe mari și folóse puține.

2° Nume mare și slujbă mică.

*△
8506   **Epurele din frigare e mai bun decât gliganul din pădure.**

V. SALA, *dasc. c. Vinteri & Bುದureasa, comit. Bihor, Ungaria.*—
 D. POPOVICIŪ, *inv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*

1) Care nu vré să frăminte. țieua cerne.

Aceleaș înțeles ca la No. 1908.

Πρὸ φακῆς ἀβέβαιον τῆν λοπάδα ¹⁾

Prov. Elin.

*Ante lentem augere ollam.*²⁾

Prov. Lat.

8507 *△ Altul (unul) ține frigarea, și altul mănâncă friptura.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Stiubieni, J. Dorohoiu.*—D. E-
NESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoiu.*

*△ Cine o învirtit frigarea și cine mănâncă friptura.

G. MADAN, *c. Hîrtopu-Mare, țin. Orheiș, Basarabia.*

Vedî a Ară.

Unul lucrază și altul se folosește.

*Tariro ikhan nemene djetere okho okò, tsang
ni singgeri elemangga fountchetetele djekou bi* ³⁾

Prov. Mantchou.

8508 *△ Par'că 'l pune în frigare.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*△ Te frige ca cu frigarea.

MOISE POPOVICIŪ, *c. Rupt, comit. Hunediorei, Transilvania.*

A supără pre cine-va.

1) și 2) A mări óla înainte (de a avé) linteá.

3) Dacă pe de o parte boul care ară nu are ierbă să mănânce, pe de altă parte sórecul din pod are mâncare cu prisosință.

A FRIGE

Vezi *Linte*.

8509 Nu se p^ote. nici de cum,
Când frigⁱ să nu i^osă fum.

A. PANN, II, p. 34.—HINȚESCU,
p. 64.

Adică când faci ce-va rău să nu se afe.

FRIPT

Vezi *a Mâncă*.

8510 * Δ Int^orce-o că s'a fript.

CĂLIN IORDACHE, *stud. J. Argeș*.

Pentru unul leneș care stă lungit la s^ore, sa^u pe lângă foc
când alții muncesc.

FRIPTURĂ

Vezi *Frigare, Vin*.

GĂLUȘCĂ

8511 * Cine face gălușca trebue s'o și înghită.

AL. MARTINIAN, *c. București, J. Ilfov*.

Cine a greșit trebue să rabde urmărirea acestei greșeli.

8512 * Δ A înghiți gălușca.

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 167.—
P. ISPIRESCU, *Pov. Unch.*, p. 16;
Leg., p. 207 & 248; *Rev. Ist.*, I,
p. 229.—L. ȘĂINEANU, *Semas.*, p.
360.—FR. DAMÉ, II, p. 52.—S.
I. GROSSMANN, *Dicț.*, p. 36.—E.
I. PATRICIU, *inc. c. Smulți, J. Co-
vurlui.*—LAURIAN & MAXIM, *Glo-
sar*, p. 257.—V. ALEXANDRI,
Teatr., p. 1079.

A înghiți la găluscă.

Rom. *Glum.*, I, p. 45.

Veđi *Gutuie*, *Hap*.

1° A păți ce-va ne-plăcut, o batjocură.

2° A răbdă, în tăcere, o pățanie, făcându-se că nu pricepe.

3° A fi înșelat.

«Vă însurați?... (în parte). Și eu, ca un prost, îi fac curte și mă calicesc plătind! Scii că 'ncep a crede că 's neghîob?... Să nu 'ntreb eu ale cui sunt datoriile! Ce să fac acum? Să înghit, mai bine, gălușca cât e de ferbinte, și să tac». — *Creditorii*.

*In einen sauern Apfel beissen.*¹⁾

Prov. Germ.

GÂSCĂ

Veđi *Cap. III, c. Gâscă*, *Varză*.

8513 *
Și o găscă friptă sboră.

M. CANIAN, *public. J. Iași*.

Veđi *Rață*.

Când se povestesc un lucru de ne-cređut.

A GĂȚI

Veđi *Cap. XVII, a se Găți*.

8514 Cum își va găți, așa va prânzi.

A. PANN, II, p. 21.—HINȚESCU, p. 68.

Cum 'ș-a gătit, așa a prânzit.

A. PANN, II, p. 51.—HINȚESCU, p. 68.

1) A mușcă dintr'un măr acru.

Cum îți vei găti, așa vei prânzi.

S. I. GROSSMANN, *Dicț.*, p. 90,
92 & 158.

*

Cum măghiripsi, s-măcă.¹⁾

I. COYAN, *prof. c. Turia, Epir*

Veđi a *Asterne, a Sără.*

Adică răsplata după fapte.

Comme on fait son lit, on se couche.

Prov. Franc.

8515 Singur cine își gătesce,
El mai cu poftă prânzesce.

A. PANN, II, p. 42.—HINȚESCU,
p. 68.—A. DUMITRESCU, *Galic.*, p.
126.

Veđi *Lup.*

Cine se lasă în nădejdea altuia more de fôme, nu dobân-
desce.

*Qui s'attend à l'écuelle d'autrui, a souvent mal
dîné.*

Prov. Franc.

8516 Cel înțelept își gătesce
Încă pâo nu flămândesce.

A. PANN, I, p. 150.—HINȚESCU,
p. 81.

Pentru cel prevădător și econom.

*
8517 Mulți buharađi afumă, la puțină (psîni) măghi-
ripsesc²⁾

I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir.*

1) Cum gătesci, se mănâncă.

2) Multe coșuri fumegă, la puțină gătesc.

Vedî *Hogeac*.

Nu toți cei cariî se laudă mult, fac trébă bună.

GĂVAN

Vedî *An, Nan, Pită*.

8518 * Δ In tăină dă cu găvanu și scóte cu códa.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiă, Banat*.

In zadar îți face bine, te cinstesce, te omenesce, căci după puțin îți face rău și te batjocoresce.

8519 Până i se umple găvanul.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*, p. 296.

Până nu mai póte răbdă.

Dar cîocoîul, ca cîocoîul,
C'ășa 'î-e firea și soîul,
Se dete pe lângă car,
Și scóse, măre, d'un biciu,
Și-i trase vr'o patru-cinci.
Dar țéranul, ca țéranul,
Pân 'i se umple găvanul.
Dete ceă pe lângă boî,
Și scóse d'o tufă grósă,
Tufă grósă, nodorósă,
Și-i trase vr'o cinci și șése.

Poes. Pop.

La coupe est pleine.

Prov. Franc.

GHIVECIŪ

8520 * Ghiveciū.

Amestecătură de fel de fel de lucruri, adunate la un loc și cariî nu se asemănă una cu alta.

GOGÓȘA

Vedî *Cap. II, c. Gogóșă*.

8521 *
A vinde gogoși cui-va.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar.*, p.
271.—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A'î spune flécuri, nimicuri, minciuni, a'l amăgi.
Cui vinđi tu gogoși ? adică : pe cine vrei să înșeli ?

8522 *
Gogoși !

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p.
271.—M. CANIAN, *publ. J. Iași.*—
G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

1° Secături, nimicuri, flécuri.
2° Minciuni.

GRAS

Veđi *Seu*.

GUST

Veđi *Cap. XIII, c.*
Gust, Masă, Muscă.

8523 *
Cel ce a mâncat'o îi scie gustu.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*,
c. Focșani, J. Putna.

Adică cel ce a pățit'o său a dobândit ôre-ce.

8524 Gust mălăeș.

P. IPIRESCU, *Leg. I, 1872*, p.
175.—HINȚESCU, p. 73.

Veđi *Muscă*.

Adică prost.

A GUSTĂ

Veđi *Amar, Dulce,*
Lămâie.

8525 *
Care cum gustă, crăpă.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad,*
J. Tutova.

Pentru cele rele.

8526 * Δ Mai gustă pân s'o cöce.

G. BÄNULESCU, *inv. c. Pietroșița, J. Dâmbovița.*

Acelaș înțeles ca la No. 711.

8527 * Δ Gustă apoi mâncă.

V. SALA, *dasc. c. Sediște, comit. Bihor, Ungaria.*

Să nu te apuci, de vre-o trebă, de cât după o matură chib-zuintă.

GUSTARE

Veđi *Măncare.*

8528 La gustare
Cât cal mare,
Și la prânz
Nici cât un mânz.

A. PANN, III, p. 69.—HINȚESCU, p. 73.

*
*La gustare
Un cal mare,
Și la prânz
Un mânz.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșani, J. Putna.*

Pentru cel lacom la mâncare.

GUTUIE

8529 * Δ A înghiți gutuia.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.* — E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulț, J. Covurlui.*

Veđi *Gălușcă, Hap,*
Traistă.

Acelaș înțeles ca la No. 8512.

Avaler la pilule.

Prov. Franc.

HÎRB

8530 * Δ **Și-a găsit hîrbul capacul, tigva dopul și lelea hărbatul.**

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 46 ; I, p. 157 ; III, p. 13 ; *Moș Alb.* II, p. 62.—HINȚESCU, p. 11.—H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*—DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Veđi *Lele, Tingire.*

Se ȃice cȃnd un prost își gȃsesce tovarăș, și mai ales pentru soții cari sunt de o potrivă rēi.

Veđi în privința înțelesului precis al cuvintelor *hîrb* și *ciob*, nota de la No. 8364 și Arhiva Istorică, II, p. 676.

8531 * **Hîrbul stîrp, chiar dacȃ e de aur, nu e bun de cȃt de topit.**

Pentru cele cari nu sunt bune de nimic. Se ȃice mai ales pentru fetele care și-au perdut fetia.

8532 * Δ **Sēde hîrbu 'n drum și rīde de ȃlȃ!**

V. ALEXANDRI & L. ROSETTI, *Mss.*—I. DRĂGAN, *stud. c. Coșula-Miletin, J. Botoșani.*—C. TEODOR-RESCU, *inv. c. Lipova, J. Vaslui.*

* Δ
Sēde hîrbu 'n cale
Și rīde de ȃle.

Semin. Buc. Cl. VIII prin P. GĂRBOVICEANU prof.—C. IORDĂ-CHESCU, *Scol. Inv. c. Cristesci, J. Botoșani.*—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Veđi *Ciob*.

Când unul ride de altul mai mare, mai bun, mai deștept de cât dînsul.

La pelle se moque du fourgon.

Prov. Franc.

La padella vuol dir nero al paiuolo. 1)

Prov. Ital.

The kettle calls the pot black. 2)

Prov. Engl.

Der Topf lacht über den Kessel. 3)

Prov. Germ.

8533 Şadi 'n cali un ŧucal,
Di ş-arîdi di bucal 4).

PER. PAPAHAĞI, *Zweit. Ialres.*,
p. 151.

Veđi *Ciob*, *Hîrb*.

Acelaş înteles ca la No. 8532.

8534 *△ Rîde hîrbul de ciob.

T. BĂLĂŞEL, *inv. c. Ştefănesci*,
J. Vâlcea. — FR. DAMÉ, II, p. 99.

Când unul ride de altul pentru un cusur pre care 'l are şi dînsul. Veđi No. 8364.

8535 *△ Rîde hîrbul de óla spartă.

I. BOLDEA, *c. Crihalna, comit.*
Tîrnava-Mare, Transilvania.

1) Tigaiia vrè să ŧică cazanului: Nègro.

2) Căldarea ŧice ólei: nègro.

3) Oala ride de căldare.

4) Şade in cale un hîrb, de ride de un ulcior.

*△

*Ride hîrb de ôlă spartă.*I. BÂRSAN, c. *Șoarșul-Mare*, comit. *Tîrnava-Mare*, *Transilvania*.

Acelaș înțeles ca la No. 8534.

8536 *
Ș-ciuvaniul s' bate pedza di sut¹⁾.D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeși*, *Macedonia*.

Acelaș înțeles ca la No. 8535.

8537 Șade hîrbul în drum și rîde de cei ce trec.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 96.

Să dice de cei proști, ce se socotesc că'si bat joc de cei mari cu risul lor (GOLESCU).

8538 *△
Imi dicit hîrb, îți dic ciob.A. PANN, *Ediț.*, 1889, p. 158 ; III, p. 127.—HINȚESCU, p. 75. — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu*, *J. Argeș*.Veți *Urît*.

Pentru cei cari nu se lasă și întore, ne-întârziat, batjocura ce li se aruncă.

Calla tu, y callarè yo ²⁾.*Prov. Ităi.**Wie du mir, So ich dir* ³⁾.*Prov. Germ.**Ec tiini vicersîn, ettiini bulursîn* ⁴⁾.*Prov. Turc.*

1) Și ôla crăpată își bate joc de ôla fără coddă.

2) Tacî tu, și voiî tăcê și eî.

3) Cum tu mie, așa eî ție

4) Imî dicit hîrb, îți dic ciob.

8539 * Δ Ți-mi hîrb, pînă nu-ți Țic cîob.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Acelaș înțeles ca la No. 5334.

8540 * A fi hîrb.

FR. DAMÉ, II, p. 99.

Ca un hîrb de ôlă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 139.

A fi bătrân, istovit, fără putere.

«Dinsa acuma e *hîrb* și istovită»

HRANĂ

Veđi a *Hrăni*.

HRĂNACIU

8541 * Δ Îi băiat hrănaci, pântecelē nu coșu.

GAV. ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*

Mănăncă mult, dar nu are vlagă, e tot slab.

A HRĂNI

Veđi *Lingură.*

A SE HRĂNI

8542 * Δ Rēu te hrănesci cu măncarea în traista altuia.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiū.*

Veđi *Cap. VII, c. Apă.*

Acelaș înțeles ca la No. 8067.

8543 Omul cel înțelept se hrănesce ca să vieze.

DIM. ȚICHINDEAL, *Fab.*, p. 142

Veđi *a Mâncă.*

Adică să mâncăm cu măsură.

8544 * A se hrăni cu vînt.

M. CANIAN, *public. J. Iași.*

A nu avea ce mîncă.

Vivre de l'air du temps.

Prov. Franc.

HRÉN

**8545 *△ Mănâncă-ți hrénul
Că ți ai dat banul.**

C. IORDĂCHESCU, *stud. c. Cris-tesci, J. Botoșani.*

Veđi *Săpun.*

Cine face o greșelă trebuie să-și sufere urmările.
Se șice cînd te-ai păcălit la ce-va și mergi înainte.

HUȘȚII

Veđi *Putină.*

IAURT

Veđi *a se Arde, a se Frige, Piper.*

8546 *△ A turnă iaurt peste smântână.

GAV. ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*

Arată ne-priceperea unei femei ne-gospodine.

ICRE

8547 * După icre verđi alérgă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 91.
L. ȘĂINEANU, *Semas.* p. 360. —
FR. DAMÉ, II, p. 118.

Umblă după icre verđi.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 281.

Să ăice pentru cei fermecați, ce umblă ne sciind unde merg (GOLESCU) și după nimicuri saă lucruri ce nu există.

«Gazda il povėtui să ieă, pe sėma lui, o tocitore de banı, din care ı lăsase, să se apuce și el de ce-va, și să nu mai umble, ca un perde-vară, după icre verđi».—ISPIRESCU.

8548 A trimete pre cine-va după icre verđi.

S. I. GROSSMANN, *Dicț.*, 59. —
G. POBORAN, *ınst. J. Olt.*

Veđi *Cal.*

A'și rıde de cine-va trimițendu'l după un lucru care nu există.

Einen in den April schicken.

Prov. Germ.

8549 *△ A visă icre verđi.

P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Ră-tescī, J. Argeș.*

Adică lucruri peste putință.

8550 * A spune icre verđi.

Adică minciuni, povești.

A ÎMBĚTĂ

Veđi *Cap. VII, c. Apă.*

A SE ÎMBĚTĂ

Veđi a *Cap. VII, c. Apă, a Bé, Bețiv.*

8551 * Δ Nu te îmbetă până n'ai băt.

GAV. CRISTEA, *preot c. Forrău,*
comit. Bihor, Ungaria.

Pentru cel care vorbește într'așurea.

8552 Cine odată s'a îmbetat, anevoie se desbată.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 79.

Adică cine se învață cu năravuri rele, anevoie se desvață.
(GOLESCU).

8553 * Δ Omul se imbată și de inimă reași de inimă bună.

A. PANN, I, p. 114. — HINȚESCU,
p. 135. — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Sî-*
mila, J. Tutova.

Vezi *Necaz.*

Orî-ce pretext e bun pentru cel băutor.

IMBĚTARE

Vezi *a Bă.*

A IMBUCĂ

8554 Stă, imbucă lăcomesce,
Ca un lup când se pripesce.

A. PANN, III, p. 69. — HINȚESCU,
77.

Pentru cel lacom și hălpav la mănecare.

8555 Imbucă de pare că se bat lupii la gura lui.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p.
170.

A se adăogă acăstă variantă la No. 2051.

8556 * Cât ai îmbucà odată.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.*, p.
11.—FR. DAMÉ, II, p. 128. — G.
POBORAN, *inst. J. Olt.*

1° Intr'o clipă.

2° De loc.

«El n'aveà rude, nici cât ai îmbucà odată».

IMBUCĂTURĂ

Veđi *Cdlugăr, Gură,*
Mând, Pâne, Vorbă.

8557 După cum ți-e gura
Să-ți fie și îmbucătura.

BARONZI, p. 65.

Nu fi lacom; nu te încercă peste puterile tale.

E bisogno far i bocconi a misura della bocca¹).

Prov. Ital.

*Man muss den Bissen nicht grösser machen,
als das Maul²).*

Prov. Germ.

8558 Imbucătura mare strică stomahul.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 17.

Să ție pentru cei lacomi la avere, însemnând că mult îi
vatemă lăcomia (GOLESCU).

8559 Imbucătura cea mare.
Se înghite cu 'nnecare.

A. PANN, I, p. 14.—IIINȚESCU,
p. 77.

1) Trebuie să faci imbucătura după măsura gurei.

2) Nu trebuie să faci imbucătura mai mare de cât gura.

Vedî *Bucăţică*.

Acelaş înţeles ca la No. 8272.

8560   **Imbucătură mare şî vorbă mică.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 102.

*

*Muşcătură mare, sboră mici.*¹⁾

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeşi, Macedonia.*

Vedî *Inghiţitură*.

Adică să ne ferim de vorbe mari şi supărătoare, suferind cele d'impotrivă (GOLESCU).

8561   **Imbucătură mare poţi băga în gură, dar vorbă mare să nu scoţi din gură.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 178.

Imbucătură mare să îmbucăm, dar vorbă mare să nu dicem.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 180.

*△

Imbucătura mare s'o vîri în gură, da vorba mare să n'o scapi din gură.

I. I. DONCA, *stud. c. Cârja, J. Tutova.*

*Imbucătură mare să 'nghiţi
Şi vorbă mare să nu dici.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 6; I, p. 14. — BARONZI, p. 57. — HINȚESCU, p. 77.

Vedî *Inghiţitură*.

Acelaş înţeles ca la No. 6319.

1) Muşcătură mare, cuvinte mici.

8562 **Aşteptă îmbucătură**
Să i-o dé mură în gură.

A. PANN, I, p. 106.—HINȚESCU,
p. 77.

Vedî *No. 901.*

Pentru cei leneși cari aşteptă să dobândescă ori-ce de-a gata și fără muncă.

8563 * **A scóte și îmbucătura din gura omului.**

A. PANN, II, p. 125.

A'i luà îmbucătura din gură.

A. PANN, III, p. 20.

1º A fi vrednic.

2º A trăi pe spinarea, din avutul cuî-va.

A INCHEGĂ

8564 *△ **Le 'nchégă numa-aşa.**

D-NA L. LINDE, *c. Bèrlad, J. Tutova.* — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

Adică minte.

A INCHINĂ

8565 *△ **Cu ce 'mi închină, cu aceea 'i închin.**

I. OȚOIU, *teolog, c. Aciliu, Transilvania.*

Cum mă cinstesc așa 'l cinstesc.

INGHEȚATĂ

Vedî *Bragă.*

A INGHIȚI

Vedî *Ac, Agachi, a Căscă, Dulcătă, Gălușcă, Gutuie, Hap, Răbdare.*

8566 *△ Mai bine înghite bucățița mare.

D-NA Z. JUVARA, c. *Fedesci, J. Tutova.*

Sub înțeles: de cât să ȳci vorbă mare. Acelaș înțeles ca la No. 8561.

Il ne faut pas dire: fontaine je ne boirai pas de ton eau.

Prov. Franc.

8567 *△ Înghite cât poți mestecă.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

1° Nu fii lacom.

2° Nu încercă peste puterile tale.

8568 Să țineă ca să înghită un bivol, și d'abea înghii o muscă mică.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 66.*

Să ȳce pentru cei ce se socotesc la lucruri mari, și d'abea dobândesc cele mai mici (GOLESCU).

8569 *△ Înghite și taci
Că n'ai ce să faci.

AL. VASILIU, *inv. c. Tătăruși, J. Suciava.*

Când trebuie să răbdăm un ne-ajuns, ne-având în cotro.

8570 Înghite la noduri, cât pumnul,
Și suferă în nas, fumul.

A. PANN, I, p. 135.—HINȚESCU, p. 124.

Veđi *Cap. IV, c. Nod.*

Acelaş înţeles ca la No. 8569. A. Pann, întrebuinteză ȃicerea mai ales, pentru săraci.

8571 * Δ A *înghiţi noduri.*

LAURIAN & MAXIM, II, p. 424. — I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 38, 110 & 260; *Conv. Liter.*, IX, p. 453. — FR. DAMÉ, III, p. 130.

A înghiţi la noduri.

A. PANN, I, p. 135. — HINȚESCU, p. 124. — P. ISPIRESCU, *S rove*, p. 115.

* *A înghiţi cu noduri.*

* Δ *A înghiţi (la) noduri s ci.*

IUL. GROFȘOREANU, *inv. c. Gal-șă, comit. Arad, Ungaria.* — AVR. GORCEA, *paroh, c. Coștei , Banat.* — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Veđi *Gălușcă, Cap. IV, c. Nod.*

1° A duce dorul, a av  mare dor de ce am perdut sa  ne lipsesce.

În Banat arată mai ales, pofta de m ncare și lipsa de bucate.

2° A răbdă cu supărare.

«Nev sta, ne mai având in cotro, t ce  și *înghiția noduri*». — CREANGĂ.

«Cra ul și ac sta o *'nghiți cu noduri*». — A. PANN.

Avaler des poires d'angoisse.

Prov. Franc.

8572 * Δ Când n'ai, *înghiţi gol.*

N. ȘANDRU, *c. Geogul-Superior, comit. Alba-Inferi r , Transilvania.*

Acelaș înțeles ca la No. 8569 & 8570.

8573 *△ A înghiți în sec.

FR. DAMÉ, IV, p. 47.—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*△ A înghiți în sec.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Când cine-va se uită la altul, când mănâncă, și lui nu 'i dá, sau când dorește ce-va și nu 'l póte dobândi.

8574 *△ A înghițit ne-mestecat.

E. I. PATRIGIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

L'a batjocorit.

8575 * A înghiți și cu ochii.

I. SBIERA, *Pov.*, p. 107.

Vedî a Sorbi.

Arată pofta mare de a mânca ce-va.

«Tot numai fripturi și copturi ca acelea, de le-ai fi înghițit și cu ochii». — SBIERA.

8576 *△ A 'și înghiți limba.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Când mănânci ce-va prea gustos.

INGHIȚITURĂ

8577 *△ Inghițitură mare să înghiți, vorbă mare să nu dici.

V. SALA, *inv. c. Vașcoi, comit. Bihor, Ungaria.*

Veđi *Imbucăturdă*.

Acelaş înţeles ca la No. 8566.

A INSETĂ

8578 **Nóptea când însetoşază.
Sticle şi óle viséză.**

A. PANN, I, p. 111.

*Nóptea când insetoşéză
Sticle şi óle viséză.*

HINŢESCU, p. 124.

Pentru omul beţiv.

8579 **Când însetéză curtea ta,
Apa, 'n drum, n'ó lepedà.**

A. PANN, III, p. 72.

*Când insetéză curtea ta,
Apa, 'n drum, n'ó lepedà.*

HINŢESCU, p. 80.

Veđi *Sete*.

Ne învaţă să îngrijim întâi de aí nostri, când se găsec în lipsă.

LACOM

Veđi *Cap. XVI, c.
Lacom.*

8580 **Lacomul, şi sätul, flămând este.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 45.

Arată ne-saţiul celui lacom.

8581 *△ **Omul lacum e ca şi calul care, cum trece drumul, ear flămânđesce.**

V. FORESCU, *c. Folticenî, J. Suciava.*

Veți *No. 1410.*

Acelaș înțeles ca la *No. 8580.*

**8582 Lacomii sunt de unde n'are mărul cōje și ciré-
șa sîmbure.**

HINȚESCU, p. 86.

Veți *Măr.*

Acelaș înțeles ca la *No. 879.*

LĂMÂE

Veți *Grec.*

LAPTE

Veți *Colac, a se Fri-
ge, Judecată, Cap. III,
c. Lapte, Mîros, Olă, O-
părit, Păsat, a se Rugă,
Usturoiu, Vin.*

***△ 8583 Laptele și a vacii frumoșe, ca și a vacii próste
face coraslă.**

A. BAȘOTA prin V. Florescu, c.
Folticeni, J. Suciava.

Boierii ca și țeranii fac greșeli și fapte rele.

*△ 8584 Pune laptele 'n sticlă și întinge pe din afară.

I. Gh. SIMION, c. *Băscăi-Tă-
mășeni, J. Fălciu.*

Veți *Brânză.*

Pentru omul sgărcit.

*△ 8585 Umblă ca mîța pe lângă laptele ferbinte.

GAV. ONIȘOR, prof. c. *Dobrovăț,
J. Vaslui.*

Ar dori și să teme.

8586 *△ **Ii învățat ca mîța la lapte.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluii.

Veđi *Smântînd.*

Adică e rău năravit.

8587 *△ **Pune straje mîța la lapte.**

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi, comit.*
Bihor, Ungaria.

Incredințezi paza unui lucru aceluî care de sigur îl va prăpădi.

8588 *△ **Pentru lapte, că nu'i brînză.**

G. P. SALVIUȘ, *inv. c. Smulți,*
J. Covurluii.

Răspuns ce să dá aceluî care întrebă pentru ce s'a făcut cutare lucru, și întrebatul nu vré să'si descopere taina.

8589 *△ **Ce folos
De lapte gros ?**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluii.

*△ *Ce folos de lapte gros, că'i în burduf de
câne.*

D-RA EC. ȘIȘMAN, *inv. c. Adam,*
J. Tutora.

Pentru omul deștept dar cu năravuri rele.

8590 **Lapte numai dă vei mulge, vei dobândi și unt.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 106.*

Adică, puțin dă la supuși dă vom luă, mult vom dobândi.
(GOLESCU).

8591   **Laptele, până nu 'l bați, smântână nu poți să scoți.**

A. PANN, II, p. 34.—HINȚESCU,
p. 87.

Fără bătae adeseori nu poți face trebă.

8592   * **Până nu bați laptele nu ese unt.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J.*
Putna.

Acelaș înțeles ca la No. 8591.

8593   **Lapte dulce**
Ochiș ți se duce.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 898.

Arată cât de mult îi place Românului, laptele dulce.

8594   **Îi sporesce ca laptele țiganului.**

BOGDAN, *Pov.*, p. 138.

Când creși că dai de un folos și te alegi cu pagubă.

ÓLA CU LAPTELE

Intr'o șatră
Stă pe vatră
O ólă cu lapte
Pe junătate;
Ș'o păzeá un țigan buzat
Și lăbărțat,
Că țiganca se dusesse la crișmă,
Să cumpere pentr'un lîn crijmă.

Și iacă cum focu ardea
Óla se 'nferbintă
Și laptele 'ncepú a se umflá !
Țiganul ochi 'n ólă și 'i boldesce
Și vede cum laptele sporesce !
Și de bucurie sare în sus jucând,
Și așa strigând :

— Dă Dómne ! dă Dómne ! dă Dómne mereú !
Să curgă tot lapte, pân' și 'n heleșteú !

Și cum laptele sporecă
 Și din ôlă afar' dădeă
 Țiganu iute se repeđi,
 O covată de nuș' unde găsi,
 Și de vatrăolipi,
 Să curgă laptele in ea,
 Măcar cât a încăpeă.

Dar cât lapte 'n vatră a curs
 In covată n'a ajuns,
 Și când cată in cea ôlă,
 O găsesce danciü gôlă !

Atunci bietul greü oftéză
 Și pre ceruri cuvintéză :
 — Dómne, Dómne, mare ești
 Când laptele ne sporesci !
 Dar când lași ôla deșartă
 Nu faci nici o veșcă spartă.

8595 *△ A fi un papă-lapte.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1142.—
 GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 71.—AVR.
 CORCEA, *paroh, c. Coșteiü, Ba-*
nat. — EM. POPESCU *inv. c. Cio-*
cănesci-Mărgineni, J. Ialomîța. —
 E. I. PATRICIÜ, *inv. c. Smulți, J.*
Covurluiü.—FR. DAMÉ, III, p. 181.

Adică copilăros și prost.

LAPTE ACRU

Veđi a se *Frige, Lo-*
gofët.

8596 *△ Tare'i lapte acru.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J.*
Putna.

Adică displăcut, greü de apropiat.

8597 *△ Lapte acru în călimar,
 Chiü și vai prim buzunar.

V. IFRIM, *stud. c. Corodesci. J*
Tutova.

Vedî *Logofăt*

Pentru cei cari, cu tótă învătătura lor, nu aũ ce mîncă.

Se ȕice mai ales, în bătăile de joc, pentru acei cari, fugênd de o meserie bânósă, se îndesă la slujbele statului, unde abfa își agonisesc pânea de tóte ȕilele.

LAPTE COVĂSIT

Vedî *a se Frige*.

LEGUMĂ

8598   **Maĩ bine legumă puțină și dragoste multă.**

A. PANN, II, p. 92.—HINȚESCU,
p. 88.

În cãsătorie mai bine e sã fie dragoste de cât avere multă.

LEORCĂ

8599   * **A fi leorcă.**

LAZĂR ȘĂINEANU, *Dicț.*, p. 464.

Udat pânã la piele.

LEURDĂ

8600   **An a mîncat leurdă, și ȕestimp îi pute gura.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 3.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 230.

Vedî *Usturoiũ*.

Sẽ ȕice pentru cele ce nu sã potrivesc la vremea lor. (GOLESCU).

LINGĂŪ

8601   * Δ **A fi lingăũ.**

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci*,
J. Vâlcea.

1° A mănca măi mult pe la alții, și a fi ceea ce numesce francesul : *un pique assiette*.

2° Lingușitor.

LINGURĂ

Vedî *Ban, a Bé, Gemetură, Gură, Nebun, Ólă, Omemie, a Sorbi, a Sufă*.

8602 *△ **Cu lingura îți dă dulcetéă și cu cода îți scóte ochii.**

A. PANN, *Ediț.*, 1889, p. 88 ; III, p. 65.—HINȚESCU, p. 91. — V. FORESCU, *c. Folticenii, J. Suciavez.*—ECAT. ȘIȘMAN, *c. Adam, J. Tutovd.*

*△ **Cu lingura îi dă să mănânce, și cu cода îi scóte ochii.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 160.—H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

*Cu lingura te hrănesce,
Ear cu cода te chiorėsce.*

EL. SEVASTOS, *Pov.* p. 85.

*△ **Daî cu lingura și 'i scoți ochii cu cода.**

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Stiubieni, J. Dorohoi.*

*△ **Cu lingura te hărănesce, cu cода îți scóte ochii.**

IUL. GROȘOREANU, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

* *Cu lingura ti 'ntrici, și cu cōda țî scōte
ocli 1).*

N. Sr., Nijopole, Macedonia.

* *Cu lingura 'mî miçi ciurbau, ș-cu cōda
s'mî scoți ocli 2).*

G. IONESCU, *prof. c. Nevēsta, Ma-
cedonia.*

Pentru omul fațarnic.

8603 **Lingură cu cōdă mare și cu lēfă mică.**

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p.
346.

Când tragem puține folose dintr'o muncă, dintr'o meserie
sau dintr'o slujbă ore-care.

8604 * **Acel și l-ea lingură mare mîcă ma pțin (ptin) 3).**

G. ZUCA, *c. Georgea, Corița, Al-
bania.*

Cine o ieă prea lată nu isbutesce.

8605 * **Iu maghirie și ea lingura 4).**

ILIE GHICU, *prof. c. Abela & Sa-
marina, Epir.*

Pentru femeii cari, de obicei, trag la avere.

8606 *[△] **A ȳ atîrnă lingura de gât.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

1) Cu lingura te nutresce și cu cōda iți scōte ochii.

2) Acel ce ieă lingură mare, mîncă mai puțin.

3) Unde sunt bucate și ea lingura.

4) Cu lingura imi mîncăci ciorba și cu cōda vrei să-mi scoți ochii.

*△ A 'i atirnà lingurile de gât.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Steftnesci,*
J. Vâlcea.

*△ A pune lingurile la gușă.

AVR. GORCEA, *paroh, c. Coșteiu,*
Banat.

*△ A 'i pune lingura de brîu.

M. CANIAN, *public. J. Iași.*—G.
POBORAN, *inst. J. Olt.*

A 'i spînzurà lingura de brîu.

V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 40.*

A'i pune lingura în brîu.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova,*
J. Vaslui.

1° A nu dà cuî-va de mâncare. Se dice celor care întârdie la masă și, prin extensiume, celor cariî vin, după vreme, în oriî-ce. imprejurare.

2° A perdut ce erà să dobândescă.

«Când să ne dee bucate, gîupănu bucătar *ne spînzură lingurile de brău*, și se duce la primblare. Ei, apoi să nu'l baîi?».—SANDU NAPOILĂ.

Οχ' ἤλθεσ ἀλλὰ γ'εῖς κολωνὸν ἔεσο 1).

Prov. Elin.

Sero venisti, sed in colonum ito 2).

Prov. Lat.

8607 *△ A'și pune lingura de brîu.

D-NA. I. LINDE, *c. Bělud J.*
Tutova.

1) și 2) Târziu veniși, dute însă în colonu!

A isprăvi de mâncat.

8608 * Se-aștepți cu lingura 'n brîu ¹⁾

G. ZUCA, *stud. c. Corița, Albania.*

Să fii gata adică pentru primirea unui ordin, pentru o slujbă, s. c. l.

8609 *[△] A început de la lingura de lemn.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Murgeni, J. Tutora.*

Adică de jos, sărac.

8610 * $\bar{L}$ i si uscă lingura²⁾.

G. ZUCA, *c. Băesa, Epir & Elbassan, Albania.*

Nu are ce mai aștepta, s'a isprăvit.

8611 *[△] Cu lingura.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr., J. Patna.*

Adică mult.

«Mănâncă bani cu lingura».

LINGURIȚĂ

8612 * Iți dă cu lingurița și îți scöte cu furculița.

GR. POJENARU, *ing. J. Buzău.*

Te îndatoréza cu ce-va, apoi ne-încetat îți amintescce face-rea de bine.

1) Să aștepți cu lingura în brâu.

2) Li s'a uscat lingura.

LİNTE

Veđi *Cap. II, c. Linte.*

8613 * Linte viđuși, linte spun¹⁾

I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir.*

Când cine-va povestesc cu interes mare și cu laudă, un fapt în sine ne-insemnat.

8614 * Pentru un blid de linte.

Paloda, ziar, XIV, No. 25.

Adică pentru un lucru de nimic.

«A'și vinde drepturile pentru un blid de linte».

Esau saū Edom, fiul cel mai mare a lui Isaac și al Rebecei, vîndu drepturile sale ca prim născut, fratelui său Iacob, pentru un blid de linte.

Veđi MOISE I, 25. 31. 34.

8615 * Frige-linte.

A. PANN, III, p. 77.—V. ALE-
NANDRI, *Teatr.* p. 279; *Conv.*
Liter. V, p. 164. — BARONZI, p.
96.—E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulfi,*
J. Covurluiă.

Om sgărcit.

«Trebuie să fie un frige-linte ca Domnul Bursulescu, pentru ca ca să facă gură pentru un strugur» IERȚA RĂZĂȘUL.

8616 * Spală-linte.

G. POBORAN, *inst. J. Ott.*

Veđi *Varză.*

Adică palavragiū.

1) Linte vėđuși, linte spui.

LIPIE

8617 * Când se bătău omenii cu lipii peste gură.

Veđi *Cărnat*.

Adică de demult.

MAHMUR

8618 *△ De cât să dai de pomană la calici Sâmbăta
mai bine ce-va de bătut mahmurilor Marțea.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți,*
J. Comurluii.

Adică să nu dai cui nu'ți face trebuință; când faci un dar, să cauți unde se simte nevoia, ca să fie primit cu mulțumire.

Sâmbăta la țără, mai de obicei la toamnă, se fac praznice, pomeni și toți calicii sunt sătuți; așa că la urmă după ce parte din ei să și ametească de băutură te și înjură în loc să mulțumescă. Sâmbăta dar calicul nu are așa nevoie de pomana D-tale: pe când mahmurul, adică omul după beție, îi arde gâtul de băutură, îi cere stomacul, și dându'i să bea cană de vin îi faci mare pomană cu el.

MAIA

8619 * A prinde maia.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Veđi *Căjă, Unglie.*

A mai invioră.

MALAI

Veđi *Alaiu, Drum,*
Fată, Maiau, Móră, Ólă,
Pipă, Pungă, Rudă,
Traiu.

- 8620 *[△] Vai, vai, vai,
De cin' n'are malaï!

N. ȘANDRU, c. *Geoagiul-Super. comit. Aiba Inferiőră, Transilvania.*

Adică cine nu are mâncare. Arată tot de o dată rolul însemnat pe care'l are mălaiul în nutrimentul Românului de la țeră.

- 8621 * Ci-că mălaiu nu'i copt,
Și el înfulică cât opt.

S. FL. MARIAN.

Pentru cel lacom și vecinic ne-mulțumit.

- 8622 *[△] Căce-te mălai
Pân la Sfântu Niculai.

G. POBORAN, *inst. J. Ol.*

Dice cel cărui i se face o făgăduială deșertă.

- 8623 * Mălaiu
Din raïu.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p 198.

Arată cât de mult îi place Românului.

- 8624 *[△] Și-a trăit traïul,
Și-a mâncat mălaiul.

S. FL. MARIAN, *Immorn.*, p. 40. — *Semin. Buc. cl. VIII, prin P. GÂRBOVICEANU, prof.*—A. GOROVEI, *public. J. Suciava.*—E. I. PATRICIŪ. *în v. c. Smulți, J. Covurlui.*—V. SALA, *în v. c. Vașcoï-Băreșci, comit. Bihor, Ungaria.*

*Și-a trăit traiul
Și-a păpat malaiul.*

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 216.

*△
*Ți-ai trăit traiul
Ți-ai mâncat malaiul.*

V. ALEXANDRI & I. ROSETTI,
Mss. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p.
753. — I. CREANGĂ, *Pov.*, I, p.
319. — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Do-*
broveț, J. Vasluii. — GR. ALEXAN-

DRESCU, *magistr. J. Putna.*

*△
*Mi-am trăit traiul
Mi-am mâncat malaiul.*

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 944. —
G. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J.*
Vasluii.

△
*Ne-am trăit traiul
Ne-am mâncat mălaiul.*

M. PĂSCULESCU, *la Intîln.*, p. 4.

△
Și-a mâncat malaiu.

Șezătórea, III, p. 110. — VASILE
ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 633.

Veđi *Páne, Traiü.*

1° A trăit și a văcut, nu e păcat să moră.

2° A îmbătrănit, nu mai e bun de nimic.

3° A murit.

Talpă. — Glituj bătrân, eü?

Ghițui. — Bătrân, da cum? nu ți-ai mâncat mălaiu de când!

La noi în popor, se găsește amintire ca altă dată, în timpuri vechi, pe vremea deselor năvăliri și a fometei, cei tineri trimeteau ca să móră în pădure și în codrii seculari, pre cei bătrâni și istoviți, cari nu puteau lua parte la răsboi și la muncă, dându-le drept provisie, câte un mălaiu ca să 'l mănânce. Când se isprăvia mălaiul trebuia să móră Românul. Atâta era viața lui, cât ținea acel mălaiu.

Se crede că acest obicei barbar, a fost desființat în urma întimplărei de mai jos.

S N Ó V A

Gi-că a fost o vreme de mult, de mult, că stăpânirea poruncise să luie pe omenii cei bătrâni. Un om avea un tată bătrân, și de frică ca să nu 'l taie, l'a ascuns într'o taină în casă, și 'l dă mâncare acolo, de nimeni nu scia. Când vine o fomete mare, de nu se mai găsea semințuri de nici un fel de pâine. Omul se duse la tat-so și 'l întrebă: «Iacă tată, ce se facem, că nu mai e nici un fel de semință, în țară». Tat-so îi disc: «N'avea grijă. Du-te, ia plugu, și ară toate drumurile, și are să răsără fel de fel de semințe: orz, ovéz, grâu, ș. a». El așa făcu. După ce ară toate drumurile, prinse a resări toate felurile de semințuri.

Atunci stăpânirea prinse pe om, și 'l întrebă: că cine 'l a învățat pe el să are toate drumurile. El a răspuns că tat-so l'a învățat. «Da unde 'l tat-to. — L'am ascuns ca să nu 'l taie răspune omul». Și atunci stăpânirea a dat poruncă, ca să nu mai taie pe cei bătrâni, că dacă nu eră bătrânul celu, de unde eră să mai aducă ei semințuri. *Șezăt.*, III, p. 110.

O snová identică se găsește și la Aromâni.

Vezi LAZ. ȘĂINEANU, *Basmе*, p. 967—968. — DOBROGEANU GHE-REA, *Literat. și Știința*, No. 2, p. 127—128.

La Romani întâlnim atât în legi, cât și la literați remășițele unor credințe sau obiceiuri similare.

Ovidiu de pildă, face alusiune la această latină în *Fasti*, V, p. 623.

Corpora post decies senos qui credidit annos

Missa neci, sceleris crimine damnat avos.

Acel care ajungea la vârsta de 60 ani, perdea la Romani dreptul de a vota. Vezi Festus, V, *Sexagenarius*; Macrob, *Sat.* I, V și Pliniu, *Epist.* IV, 23: *ipsae leges monent quae majorem LX annis otio reddunt*. La 65 ani eră scutit de a plăti capitația. Ulpian, *Dig.* 4, 15, 3, *preem*.

După scriitorii din vechime. multe popore barbare din Asia

și din Europa, păstrară până în timpurile istorice, obiceiul de a ucide bătrânii și calicii. Erodote ne spune că la Masageții, când un om ajungea la o vîrstă prea înaintată, toate rudele lui se adunau, îl ucidu, și cu carnea lui pregăleu o mare masă. În credințele acestui popor, această mörte eră cea mai fericită.

Elien povesteste că în Sardinia legea siliă pre sîi ca să ucidă pre părinții lor, cu buzduganul, când aceștia îmbătrăneu, pentru-că, în ideile acestor popore, bătrănețele erău o rușine. Chiar după ce au primit botezul, Slavii își omorau ca înainte bătrăni și calicii. Wendi, ca și Masageții, îi frigău și se nutreu cu carnea lor.

În Tylor vedem că pentru sălbaticii autochtoni din America de Sud, uciderea bolnavilor și a bătrănilor eră privită ca o datorie sfântă. În unele casuri îi și mâncau. Relațiile călătorilor sunt pline până în zilele noastre, de asemenea povestiri. Vom cită numai cartea lui Samuel Baker, *Albert Nyanza*, și *Relațiile asupra Australiei*, ale părintelui Salvado.

8625 * A apropiat mălaiul din traistă.

FR. DAMÉ, III, p. 12.

1° Acelaș înțeles ca la No. 8624.

2° Ș'a cheltuit totă averea.

8626 *△ Nu e nebun cel ce mănâncă șapte mălae, ci e e nebun cel ce i le dă.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*,
J. Putna.

Vedî *Pâne, Pită.*

Pentru cei cari sărăcesc dând mese altora.

8627 △ Mălai dulce împrumut se dă.

M. LUPESCU, *Șezet.*, V, p. 52.

Țicală din bătrăni.

Mălaiul dulce se face așa : se ia lăină de păpușoi, se cerne în covată, se opăresce cu apă ferbinte, se frămintă cu apă rece și tot atunci se pune pe lonată și se dă în cuptor. El se face subțirel. Mă-

lăiul dulce nu se pune la dospit de loc. În mălai dulce se pun și legumuri: frunze de sfeclă, mărar, știr roș, foi de cėpă, cartofi, ș. a. Mălaiul dulce se face mai mult vara, când sunt muncitori mulți la lucru ămpului, și prin postul Săn-Petruului, când nu prea este cu ce posti. Mălaiul dulce e minunat de bun cu borș cu știr.

8628 * Când mălai are, sare n'are;
Când sare are, mălaiu n'are.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 44 & 158, I, p. 155; III, p. 128. — HINȚESCU, p. 97. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 457. — FR. DAMÉ, III, p. 12.

*Când mălai are, sare n'are; când are sare
și mălai, n'are legumă.*

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 313. — LAZ. ȘEINEANU, *Semas.*, p. 354.

Vedĭ Sare.

1° Când scapă de o belea, il inhață alta.

2° Îi lipsește în tot-dé-una câte ce-va.

3° Pentru omul sărac.

«Când mălai avėu, n'avėu sare, când avėu sare și mălai, n'avėu legumă. Trăiau și ei de ađi până mâine». — ISPIRESCU.

*Quando la bricca vuole, l'asino non puole;
quando l'asino puole, la bricca non vuole*

Prov. Ital.

Iorden er altid frossen for trevne Svin¹⁾.

Prov. Danz.

8629 * A tăia un fir de mălai în opt.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 825.

A fi foarte sgărcit.

«E în stare să taie un fir de mălai în opt».

1) Pămîntul este în tot-dé-una înghețat, pentru porcul ostenit.

8630 *[△] Zamă de mălai.

GAV. ONIȘOR, prof. c. Dobrorêț,
J. Vaslui.

Veđi *Niculae*.

1° Lucru de nimic.

2° Om fără duh, prostănac.

MĂMĂLIGĂ

Veđi *Arminden, Bărbat, a Cerne, Dan, Fată, Fiertură, Gospodar, Harțag, a Jucă, Pesce, Piemn, Piper, Prost, Tăciune, Zémă*.

Mămăliga, măliga, mămăliguța, culeșa, e temelia hranei țeranului. «*E greú de câștigat mămăliga*», însemnă că hrana se câștigă cu greú, cu anevoe. Când țeranul are mămăligă, *uddtura* ușor găsesce. Cel mai mare păcat face cine-va, când insultă ori injură mămăliga. «Nu călcă mămăliga în picioare, mă! că te-a bate la pantece!»

Mămăliga se face din făină sau lărină de păpușoi.

La moră, pentru măcinat plătesci vamă. Face mare păcat acel ce înșelă pe morar și nu-î dă vama; pe ceea lume, câte fire de făină sunt în măsura cu care l-a înșelat, toate le va căra cu genele ochilor, în genunchi, înșelătorul.

Făina înainte de a se pune în mămăligă se cerne prin *sită*. Când faci mămăligă cu făină necernută și în ea se află *spurcat de șórece*, de mănânci asemenea mămăligă, faci hube pe limbă.

Fie-care țeran are sita lui. Sita nu se dă cu împrumut; și când se dă vre-odată, să se ducă acoperită cu ceva, căci e rău *de dihdni*. Sita poate fi mai dósă ori mai rară, și se face ori din *drot* (sîrnă subțire) ori din pânză de pěr de cal. Cât de sîrac fie țeranul, el nu-î mănâncă mămăliga cu făină necernută; cine face așa, mănâncă lucru spurcat și trage a sărăcie.

Ceea ce rămâne după cernerea făinei, se numește *tărițe*. Tărițele nu se svirl, ci se fac cu ele multe alte lucruri: cu तरीțe se umple borș; तरीțe opărite (cu apă clocotită) se dau găinelor ca hrană, căci fac ouă multe; amestecate (indulcite) cu sare, se dau vitelor și oilor când fată; ferte cu urzici și *huște*¹⁾ se face *mînjală*, cu care se ung *natrele*²⁾ de la pânza de *cilf* (cincpă) ca să nu se scămóșeze firele de

1) Huștele sînt तरीțele, cu care s au făcut borș.

2) Nătră e locul dintre sulul de dinainte și cel de dinapoi.

lori și să se rupă; tărițe descântate se dau vacelor ca să fie *mănôse*; amestecate cu pucioasă pisată ca făină se dau vitelor care tusec, și în fine opărite și amestecate cu siecle duminicate, se dau vacilor, ca să aibă lapte mult și bun. Mufate cu ud de femeie îngreunată, se dau găinilor ce mor de holeră.

Făina descântată și rumenită-prăjită-e bună de *orbalt*; cine are *șuhărie*¹⁾ să tragă pe nas fum de făină de păpușoi și-i trece. Făina de păpușoi găsit, e bună de negei; iar presărată pe ranele ce capătă cât-o dată găinile, se tămăduesc.

Mămăliga se face în *ceaur*, care e cu atât mai mare, cu cât sunt mănăcătorii mai mulți la gospodărie. Când se pune cearul de mămăliga, se țea de sub laț unde e locul lui, se sulfă și se șterge cu mână ca să nu fie colbos, și apoi să tornă apă, băgând de sémă să nu fie în ea *gozuri*²⁾ ori *gujulii*³⁾. Peste apă, după ce s'a pus sare, se presară o mână de făină. Când se uită mămăliga nesărată e a bine. Cearul cu apă se pune pe pirosții, sub care se trage focul ori în *cujbă*⁴⁾ sau *virte*⁵⁾. Cujba și *melesteul*⁶⁾ (culșerul) nu se ieu din locul unde s'a făcut mămăliga, căci duce sărăcia cu tine.

Făina pentru mămăligă se ține în *săculețe* de pânză de cilț (pânză grosă) ori în *burdufuri* de ôc sau capră, iar sarea în săculețe mici, în *solniți*, cornuri înfundate, ori în *cășiți*⁷⁾.

Când apa din ceaur începe a se umflă, se pune făina cu pușorul său cu scara, potrivindu-se a se pune numai cât trebuie. — Când din mămăliga se țea și *cir* (zémă), atunci se pune apă multă și făină mai puțină. După ce mămăliga a fierit bine, se taie cu culșerul și mai lăsându-se puținel, se mestecă.

Când mămăliga e gata de mestecat, se *tepește* cu *lêfă*⁸⁾ ori cu dosul lingurei, căutând a nu o tepsi de tot, dacă vrei să nu-ți rămâie copiii *chelboși*. Mămăliga se răstornă ori pe *fund* ori pe *masă*, iar ceaurul se rade cu lêfa. Bucățile de pe de-asupra mămăligei, să nu se mănânce, căci e rău de năpaste. Dacă după ce răstorni mămăliga, ea crapă, vei face un drum. Când fundul ceaurului arde, va veni.

Mămăliga se taie cu o ață ori cu un cuțit de lemn, în două și apoi în patru părțiri. Ața mămăligei se lögă ori la stîlpul hornului ori la cîrda fundului de mămăligă. Mămăliga în zile de post se prăjește pe foc. Mărea de curechii și borșul cu fasole rece, e mai bun cu mămăligă prăjită.

Când casașii se pun la masă, nu încep tötă mămăliga, ci nu-

1) Șuhărie sau gutunor.

2) Gozuri sau gunoe.

3) Gujulii sau insecte și vermi.

4) Cujbă e un cărlig de lemn îndoit.

5) Virtejul e un instrument anume făcut pentru ținut ceaur pe foc

6) Melesteul sau culșerul e un băț de lemn de alun, cu care se mestecă mămăliga.

7) Cășițele sunt niște cutii ori de lemn, ori decôje de mestecăin, în care se ține sare.

8) Lêafa e o lopățică.

maș parte din ea. Înainte de a se pune la masă, cei mai mulți dintre țărani se spală pe mâini și-și fac cruce; după masă când se scoldă, iar își fac cruce, zicând : « mulțumescu-ți ție, Doamnă, și de bune și de rele, și de darul sfinției tale ».

Mămăliga rămasă, se copere cu o cărpă și se pune pe poliță cu tot cu fund, căci acolo nu ajunge mâța, nici alte găjușuri s'o spurece. Când în mămăliga ți-o pune cine-va lăină de *cară*, verși de dă mațele din tine.

Dacă rămâne multă mămăligă rece, se pune iar în ceain, când faci altă mămăligă ca să nu se facă risipă. Mămăliga în care se pune de cea rece, trebuie mestecată bine, să nu fie cu boțuri.

Țăranul face cam de 3 ori mămăligă pe zi ; când are lucrători mulți face mămăligi multe. Pe la boerii, pe vremea aratului, se fac la plugari mămăligi la *otac*, mari, în căldări cât roțița plugului de largi în dogă. Mămăliga făcută repede, e crudă. Mămăliga crudă numita și *telci*, *letiu* ori *clie* e bine să se mănânce, căci îngrășă. — În mălăii se pune mămăligă crudă ca să dospescă. Mămăliga crudă e bună și de *bolfe*. Mămăligele mari sunt iubite de muncăcioși și prosti, de unde și zicala : « iă mămăliga mare, măi Ioane, fie crudă, fie môle, număi mare ». Fata care nu știe a face mămăligă bună, fie cât de *stă-tută* (bêtrână) nu'i de mirat. *Mămăliga cu barabule* (cartofi) ori cu *bulughene* se face vara după ce încep a ieși cartofii. Ea se face mult în vreme de *scumpete*. Mămăliga cu barabule se face așa : se țeau barabule, se spală, se curăță de cojă, și se pun la fert în ceainul de mămăligă. Când au fert bine se *fecuesc*¹⁾ cu melestul ori cu lăfa și se pune peste ele lăină de păpușoi și sare ; se lasă apoi de fêrb bine se mestecă, se topește și se răstornă pe fund. Mămăliga de barabule se mănâncă și *gôlă*, ori cu mujdeiă, sau prăjită pe foc.

În vremuri grele — de fômete ori scumpete — se face mămăligă și din lăină de *hrîșcă* și *orz*²⁾ Mămăliga de hrîșcă ori de orz se face ca și cea de păpușoi ; ea e négră, môle, lipicioasă și sălcie la gust.

Mămăliga *pripită* e numai pentru léc. Ea se face punând în apă ciocotită lăină și mestecând-o în una. Când s'a îngroșat, se răstornă. Mămăliga pripită unsă cu mēduvă din falcă de porc și cu unt-de-naști, e bună de bolfe. Mămăliga prăjită și rece se numește și *hrîncă*. Hrinca o mănâncă lucrătorul de multe ori gôlă, întingând'o în sare, ori cu usturoi și cêpă. Când mămăliga se face prea virtôasă și mare, se numește *crihan* și *talcan* ; la munte, mămăligii virtôse i se dăce și *trozmeiă*. Unei bucăți mari de mămăligă, țărani de la munte îi dăce *halcă*, iar cei de la țară *șteap*.

Mămăliga pripită se face cu apă *ne-începută* și se mestecă cu

1) Se mestecă sau se sfarmă bine.

2) Mămăliga de hrîșcă și de orz e cunoscută numai de săteni de la țară ; cei de la munte — spun bêtini — în vremea unei fômete cumplite, de demult, au mâncat mămăligă de scôrjă de fag, măcinată.

un beț de alum, de se pôte cu acel cu care s'a ucis vr'un șerpe». —
ȘEZĂTÓREA.

8631 *△ Staī (șeđi) mămăligă să te mănânc.

C. BALLY, *c. Cărlomănesci, J. Tutova*. — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluii*.

Se đice de omul trândav.

8632 *△ E greū de câștigat mămăliga.

Șezătórea, V. p. 3.

Hrana cu anevoie se câștigă.

8633 *△ Bostanul nu șede în cui,
Dar nici mămăliga unde o puī.

D-RA EC. ȘIȘMAN, *inv. c. Adam, J. Tutova*.

Arată firea ne-statornică a omului fie cât de mic.

8634 *△ Nimene nu'ți pune sare în mămăligă.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii*.

Să nu te lași în nădejdea altuīa, căci nu e unul să îngri-
jescă, ca tine, de treburile tale.

8635 *△ Mămăliga ne-sarată e ca nunta fără lăutari.

IORGU BEREĂ, *c. Urtați, J. Fălciu*.

Pentru cele carī nu sunt după orînduēla lor.

8636 *△ Mămăliga e mai bună la móră de cât a-casă.

D. DRĂGUESCU, *J. Ilfov*.

Dice omul mănăcătoș și egoist. A-casă, toți luând câte o bu-

cățică, când dai să ieși nu mai găsești nimic, pe când la móră mănânci singur.

8637 * Δ Mămăligă, mēi Ióne; fie crudă, numai mare.
Tae hrincă și adu aici!

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluiu.

Δ Fă mămăligă mare, mēi Ióne; fie crudă,
fie môle, numai mare.

Șezătóre, V, p. 6.

Fómea și graba. Temerea că nu se va sătura. Pentru cei măn-căcioși.

Hrincă se numesce după locuri:

a) mămăligă prăjită și rece.

b) bucățile de mămăligă, taiate cu ața în pături subțiri ca să răcescă mai repede.

8638 * La mămăliga mare, vin multe haïmanale.

GR. ALEXANDRESCU, *Badea Tra-*
ian, p. 48.

La folóse mulți s'adună.

8639 * Δ Fie cât de crudă, numai să fie mare.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova,*
J. Vasluiu.

Adică mămăliga. Se țice, în glumă, de cei cari se pun la masă cu gândul să mănânce mult, când gazda cere ertare că bucatele nu sunt tocmai bune.

8640 De cât să mănânc mămăligă cu unt,
Și să mă uit în pămînt;
Mai bine să mănânc pâine cu sare
Și să mă uit la el (ea) ca la sóre.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 405 ;
II, p. 429.—GR. JIPESCU, *Lum.* I,
p. 262.—HINȚESCU, p. 99.

*De cât să mănânc mămăligă cu unt
Și să mă uit în pământ,
Mai bine să mănânc pâne cu sare
Și să mă uit la sóre.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p.
157.

*De cât mămăligă cu unt
Și să mă uit în pământ,
Mai bine pâne cu sare
Și să mă uit la sóre.*

B. P. HĂȘDEŪ, *ziar Traian*, No.
63, p. 256.

Veđi *Pâne, Sare, Unt*.

În casătorie se cauți dragoste iar nu avere. De cât urită și avută, mai bine sërmană și frumósă, și precum ȃice Solomon, 15. 17: *mai bine est un prânz de legume cu iubire, de cât un boú îngrașat și ura cu dinsul.*

*Mieux vaut en paix un oeuf, qu'en guerre
un boeuf.*

Prov. Franc.

*Più vale un pan con amore, che un cappone
con dolore¹⁾*

Prov. Tosc.

*Mes val pà y ceba en amor, que gallines ab
dolor²⁾.*

Prov. Val.

*Besser ein Gericht Kraut mit Liebe, als ein
gemästeter Ochse mit Hass³⁾.*

Prov. Germ.

1) Mai bine o pâne cu dragoste; de cât un clapon cu durere.

2) Mai bine pâne și cöpă cu dragoste, de cât găini cu durere.

3) Mai bine o farfurie de varză cu dragoste, de cât o circă de boú cu ură.

8641 * Δ Ca dorul de mămăligă nici un dor nu te strică

SCUREIŪ, *revis. școl. J. Bacău.*

* Δ *Nimic nu te strică ca dorul de mămăligă.*

E. I. PATRIGIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.* -- I. TACU, *inv. c. Brăneștea, J. Covurluiă.*

1° Dintre toate ne-ajunsurile fόμεa le întrece pe toate.

2° Răspuns ce se dă celui care se vaetă că 'i e dor de ce-va.

S N Ó V Ă

Un țigan umblă cu meșteșugul lui prin sat. La o vreme flămândi, dar nu avea ce mânca, căci nu'și luase nimic de-a-casă, și nu câștigase încă nici un ban. Tot mergând el prin sat, zărește nisce ômeni cari lucrau la o potată. De departe începe să'și laude marfa spunând că are de vîndare sule, ardele, precare, sfredele, lacăte, ș. c. l. Ômenii 'și vedeu de lucru. Țiganul se mai apropie, dă bună ziua și începe a se miră dîcînd: «de trebă ômeni și bună casă; dacă n'are coș!» Vêdînd că nimeni nu'l ieă în sêmă, țiganul, pre care se vede că'l găsise rușinea, se depărtéază dîcînd, mirat singur cum de s'a putut rușina: «*Ca dorul de mămăligă nici un dor nu te strică*».

8642 * Δ Mămăliga 'i stîlpul casei,
Pânea 'i cinstea mesei.

P. ILIEȘ, *c. Hațeg, Transilvania.*

Pentru boieri și țerani.

8643 Bună e și mămăligă, când ne lipsese pâinea.

LORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 86.* —
FR. DAMÉ, *III, p. 13.*

Vedî *Plăcintă.*

Adică când ne lipsesc cele mai bune, ne folosesc și cele mai prôste. (GOLESCU).

Ἄν μὴ παρῆ κρέα στεργάτων τῶ ταρίχῳ.

Prov. Elin.

Si non adsunt carnes, taricho contentos esse oportet.

Prov. Lat.

Faute de grives on prend des merles.

Prov. Franc.

8644 *△ Când omul n'are să facă o mămăligă mare, face două mai mici.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.* —
ENIU BĂLTEANU, *Lumin.* I, p. 87.

Când un om e nevoit să se lipsescă de un folos ôre-care, dar îi vin altele cel puțin tot atât de bune.

S N Ó V Ă

O preotésă rămăsese văduvă, și se plângea și se văeta grozav că i murise bărbatul, și unde mai găsește ea un om de potriva răposatului, care era de patru-șeci de ani. Iar femeile cari o cercetau au mângâiat-o ȕicând; «Ia tacă mamă preotésă; nu mai plânge, că dacă nu vei găsi unul de patru-șeci de ani, îți doi de câte două-șeci».

8645 *△ Mămăliga cere alb în căpêstere.

P. GĂRBOVICIANU, *prof. c. Șerbănesci, J. Argeș.*

Când vrei ce-va trebuie să dispui de cele de lipsă pentru a ajunge la ȕintă.

8646 *△ Femeia care nu vré să facă mămăligă tótă ȕiua cerne.

G. I. TOMESCU, *inv. c. Broscară, J. Mehedinți.*

Vedă Femeie, a Fră-
mântă, Muierc.

Acelaș înțeles ca la No. 8503.

8647 Nu scie încă cum se mănăncă mămăliga.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 177.

*△

*Nu scie nici cum să mănâncă mămăliga.*P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 14.—G.
POBORAN, *inst. J. Olt.*

1° A fi prea tânăr, lipsit de experiență.

2° A fi prost.

«— Ia spune-ne și nouă, că doră d'om putea să 'ți dăm vre-un ajutor.

«— Ca ce ajutor ați putea, voi, să-mi dați, voi cari *nu știți încă cum să mănâncă mămăliga*».—ISPIRESCU.*Il n'a pas inventé le fil à couper le beurre.**Prov. Franc.*

*△

8648 **Caută nod în mămăligă.**IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Gal-
șa, comit. Arad, Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 976.

*△

8649 **Mămăligă ne-fértă.**IUL. GROFȘOREANU, *inv. c. Galșa,
comit. Arad, Ungaria.*

Om nătărău, ne-isteț.

«Taci, *mămăligă ne-fértă*!»

*

8650 **A'și scóte mămăliga.**

A'și câștigă traful dîlnic.

*△

8651 **A rămâne cu ața mămăligei.**GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,
J. Vasluii.* — D-NA L. LANDE, *c.
Bérlad, J. Tutova.*

Adică sărac lipit.

8652 *△ A prins mămăliga cójă.

I. CREANGĂ, *Conv.* XI, p. 179; *Pov.*, p. 209.—P. ISPIRESCU, *Ley.* I, 1872, p. 176; *Rev. Ist.*, I, p. 232.—HINȚESCU, p. 36.—E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*—V. ALEXANDRI & L. ROSETTI, *Mss.*—N. GH. IONESCU, *inv. c. Mamornița, J. Dorohoi.*—K. A. ZAMPFIRESCU-DIACON, *inv. c. Stămbieni, J. Dorohoi.*—GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluiș.*—V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*—FR. DAMÉ, III, p. 13.—G. ALEXANDRESCU, *c. Alexeni, J. Ialomița.*—G. IORDĂCHESCU, *stud. c. Cristesci, J. Botoșani.*

*△ Aă prins mămăliga cójă.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

*△ Aă prins mămăliga la cörjă.

G. MADAN, *c. Trușeni. țin. Chișinău, Basarabia.*

* A prins cójă.

Veđi *Bostan.*

Arată pe bogatul, ridicat dintre nevoieși și tot de odată fudul.

«Ei, apoi... ăi că nu'i lumea de apoi. Să te ferescă Dumnezeu când *prinde mămăliga cójă.* Vorba cea: Dă-mi Dómnice ce n'am avut, să mă mir ce m'a găsit». — I. CREANGĂ.

8653 *△ Mămăliga când prinde cójă se împute.

I. VĂLCOV, *stud. c. Craiova, J. Dolj.*

Adică săracul când se îmbogățește. A se vedé No. 8652.

8654 *△ A (o) pune de mămăligă.

I. GREANGĂ, *Pov.* p. 161.—D-NA EC. Z., c. Bêrlad, J. Tutora. — MAIOR P. BUDIȘTEANU, c. Bucuresci, J. Ilfov. — G. P. SALVIŪ, *inv.* c. Smulți, J. Covurluii. — G. POBORAN, *inst.* c. Slatina, J. Olt — N. KARKALECHI, *ing.* c. Cămpina, J. Prahova.—E. I. PATRICIŪ, *inv.* c. Smulți, J. Covurluii.—EN. BĂL-TEANU, *Lum.* I, p. 86.

1° A nu face nimic, nici o ispravă, a stă cu mâinile în sin.
2° A stă pe loc, a zăbovi mult unde-va.

«Ce, vrei să pui de mămăligă de nu te mai duci?»

3° A sticat o trebă, a sfeclit'o, a pățit'o.

«Măi Chirică, apoi scii că și boțeru, cât îi de boțier, a pus'o de mămăligă». — GREANGĂ, p. 161.

4° A și lua gândul de la o trebă.

5° A suferi o pagubă.

8655 *△ A pus'o de mămăligă cu lemne verzi.

GAV. ONIȘOR, *prof.* c. Dobrovăț, J. Vasluii.—C. TEODORESCU, *inv.* c. Lipora, J. Vasluii.

A umblat în zadar.

8656 Jocă pe mămăligă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 52.

Să răsfată în avere, în bunătăți.

8657 Mămăligă 'n traistă.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 129.

Poreclă ce se da țeranului, în bătae de joc.

8658 *△ A fi (o) mămăligă.

*
A fi mămăligă mare.

T. SPERANȚIA, *Epoca*, IV, No. 780.

Vezi *Baligă*.

Om fără inițiativă, care așteaptă totul de a gata.

«Omenii cei-l-alți s'au dus la judecată și au scăpat. Iară Gheorghe al nostru, *mămăligă mare*».

8659 * Mămăligă môle.

T. SPERANȚIA, *Epoca*, IV, No. 780.

Vezi *Baligă*.

Om fără vlagă.

8660 *△ Par' că e cu mămăliga 'n gură.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Poenarii, J. Gorj*.

Vorbesce ne-deslușit.

8661 *△ E bun de tăiat mămăliga.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna*.

E prost.

MĂMĂLIGAR

8662 *△ A fi mămăligar.

D. OLLĂNESCU, *Teatr.*, p. 85.—
GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.*, p. 137.—
S. FL. MARIAN, *Ornit.*, I, p. 349.

1° Prost, nesăbuit, nătâng, bătăran, care nu se pricepe decât să mănânce mămăliga.

«Pe noi orășeni, ne credeă până la o vreme poporu, că suntem mari, grozavi, fahici, citiți; acu mi se pare că ne ia drept nisece *mămăligari*». — IONESCU.

2° Fricos. — OLLĂNESCU.

A MANCĂ

Vedî a Alergă, a Bé, Bogat, Bolnav, Boi, Bucate, Cal, Căpușă, Cap. IV, c. Carne, a Căștiğă, Căpa-Ciôrei, Chel, Copil, Cremene, Curcă, a Dumică, Găină, Grec, Gură, In, Jidan, Lăcustă. Laur, Lingură, a Lucră, Măgar, Măță, Mătrăgună, Miere, a Munci, Oie, Ôldă, Ospăt, Ôspe, Pâne, Pântece, Papară, Părinte, Plăcintă, Post, a Postă, Răbdare, Rahat, a Sără, a Sbură, Sfânt, a Sluji, Strachină, a Strînge, a Tocă, Turc, Usturoi, Vară, Vorbă, a Vorbă.

*△
8663 Rău mâncai,;
Bine mă săturai;
Nici nu fuse,
Nici n'ajunse;
Daca măi eră,
Tot nu strică.

G. BĂNULESCU, c. Pietroșita, J.
Dâmbovița.

După o masă măi mult próstă și sărăcaciósă.

8664 [△] Omul când n'are ce să mănânce, mănâncă și puî fripți.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Se dice în glumă când sunt bucatele mai bune de cât credeam.

8665 * Carî nu-are di puîiu, măcă ș-di gae¹).

I. COYAN, *prof. c. Turia, Epir.*

Când nu poți dobândi cel bun, te mulțumesci și cu mai prost.

8666 * Să facem ce-om face, și pe urmă iar om mănca.

Maîor P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

1° Pentru cei desfrinați.

2° Pentru cei cari sunt tot cu gândul la mâncare.

S N Ó V Ă

Ci-că unul s'a insurat odată. In séra nunții, voinđ să-și incerce nevêsta, și să vadă ce fel de pomă este, o intrêbă : Acum ce facem, nevêstă ? Măncăm ori ne culcăm ? «Și ea 'i a răspuns : «Să facem ce om face, și pe urmă iar om mănca».

8667 ^{△*} Măncăți cu bine
Și fără mine.

G. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vaslui.*

Se dice de cel ne-poftit la masa altuîa.

8668 * Și a mănca încă e greū.

[△] Și a mănca încă 'i greū că, dacă nu 'i mestecă, te frigî.

S. MIHĂILESCU, *Șezăt. I, p. 219.*

1) Care nu are de puîu mănâncă și de ciôră.

Pentru cei leneși și moi la muncă, cari se plâng că un lucru este greu de făcut.

8669   **Maî bine ar tot mânca
De cât ce-va ar lucra.**

A. PANN, I, p. 106.—HINȚESCU,
p. 99.

*△

Maî bucuos ar mânca de cât ar lucra.

GR. ALEXANDERESCU, *magistr. J. Putna.*

Pentru omul leneș.

8670   * **Omul nu trăesce să mănânce, ci mănâncă să trăiească.**

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 49; I, p. 129. — B. CONSTANTINESCU, *Cart. Cit.*, III, p. 14.—AL. MARTINIAN, *J. Ilfov.*

Omul nu trăesce ca să mănânce, ci mănâncă ca să trăiească.

HINȚESCU, p. 134.

Să mănânci ca să trăesci, iar nu să trăesci ca să mănânci.

I. G. VALENTINIAN, p. 47.

Veđi a se Hrănî.

Să mâncăm cu cumpătate.

Il faut manger pour vivre et non pas vivre pour manger.

MOLIÈRE, *Avare.*

Ede ut vivas, ne vivas ut edes. Origina acestei maxime care în Evul-Mediu se scria sub forma: *E. U. V. N. V. U. E.* se atribue lui Socrate.

Bun precept de igienă. Precum țicea Latinul e bine *vesci citra salturitatem* căci, altminterea, după energica espreșiune a lui Diogene, *stomahul devine prăpăstia vieței*. Dar e atât de dulce să 'ți sapi grăpa cu dinți.

Innumerabiles morbos esse miraris? Coquos numera. — SENECA, *Epist. XCV.*

*△
8671 La mâncare nu grăbi
Că sîngur ți bănuî.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoî-Bărêscî,*
comit. Bihor, Ungaria.

Regulă de igienă.

*△
8672 Nu e prost cine mănâncă, ci e prost cine îi dă.

Semin. Bucur. Cl. VIII, prin P.
GĂRBOVICEANU, prof.

Vedî *Pâne, Pită.*

Se țice pentru cel prea cu mâna largă.

Les fous font la fête et les sagent la mangent

Prov. Franc.

I matti fanno le feste, i savi le godono ¹⁾.

Prov. Ital.

Os dondos fazem a festa, e os sesudos gostão della ²⁾.

Prov. Pprt.

Narren bauen Häuser, der Kluge kauft sie ³⁾.

Prov. Germ.

Fools build houses and wise men buy them ⁴⁾.

Prov. Engl.

1) și 2) Nebuniî fac petrecerea (sêrbătorea) și cumînții o mănâncă.

3) Nebuniî clădesc casele, deșteptul le cumpără.

4) Nebuniî clădesc casele și omul cu minte le cumpără.

8673 * Măcă ti pranzu ș-minduesce ș'ti séra ¹⁾.

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeși, Macedonia.*

Vedî Măncare.

Să fim cumpătați și prevădători.

8774 Astă-đi să mănânci cât un boú, mâine ceri să mănânci cât doi.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 50; I, p. 129.

*Astă-đi să mănânci cât un boú,
Mâne ceri să mănânci din nou.*

HINȚESCU, p. 48

Pentru cel lacom la mănăcare.

8675 Cine mănâncă puțin mănâncă mai de multe ori.

A. PANN, *Ediț.*, 1889, p. 49, I, p. 129.—HINȚESCU, p. 157.

Pentru cel cumpătat și prevădător.

Mal soupe qui tout disne.

Prov. Franc.

*Die wat eet en wat laet slaen,
Kan twee mael ter tafel gaen ²⁾.*

Prov. Oland.

8676 Cine mai puțin mănâncă, are și mâine ce mănă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 80.

Adică cine se iconomisește, are tot-dé-una (GOLESCU).

Qui garde de son dîner il a mieux à souper.

Prov. Franc.

1) Mănâncă la prânz și gândește-te și la séra.

2) Cine mănâncă și mai lasă ce-va pôte să se pue de două ori la masă.

*S'e' si desina, e'un si cena*¹⁾.

Prov. Florent.

*Man muss die Morgensuppe nicht zu gross machen, dass man Abends auch was hat*²⁾.

Prov. Germ.

*Ein skal so halda lol, at ein heve nokot til Paaska*³⁾.

Prov. Norv.

8677 Cine mănâncă mult, mănâncă mai de puține ori.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 49 ; 1, p. 129.—HINȚESCU, p. 113.

Pentru cel lacom la mănăcare să nu ne-cumpătat în cheltueli.

**8678 Daca n'ai să mănânci,
Muncesci până cați pe brânci.**

A. PANN, I, p. 135.

*Daca n'ai să mănânci,
Muncesci de cați pe brânci.*

HINȚESCU, p. 99.

Dăscălița sărăcia învață pe om să muncască.

**8679 Măncat, ne-măncat
Sculat
Dumnedeu săturat.**

P. ISPIRESCU. *Basme*, p. 76.

*Cine măncat, măncat,
Cine nu, sculat,
Dumnedeu săturat.*

P. ISPIRESCU. *Basme*, p. 80.

1) Cine mănâncă tot la două-spre-zece, nu mănâncă nimic sêra.

2) Nu trebuie să faci prè mare supă de dimineță, ca să ai și pe sêră.

3) Trebuie lul să ție atâta, ca să mai ai și la Paști.

Se dice în glumă, celor cari mănâncă puțin la masă.

S N Ó V Á

Un Sirb se cununase cu o Româncă și o adusese în casa părinților. Aci toate greutățile gospodăriei căduse în sarcina ei; chiar cînd se așează la masă ea trebuia să aducă mîncarea pe masă, ea să schimbe blidurile, ea să aducă de băut, și câte și câte. Cătea, so-crul ei se puneă frumos pe mîncare și fără să mai aștepte pe nora sa, cum isprăvia se sculă zicînd :

*Mîncat, ne-mîncat,
Sculat
Dumneșeă săturat.*

Și biata nora rămînea flămîndă. Ađi așa, mîne așa; pînă cînd ajunse vestea la urechile părinților fetei. Aceștia, vrînd să în-voțe pre Sirb cum trebuie să stea omul la masă, îl poftesc la dînsii și îl ospăteză cum se cade. Sirbu bleotu dă cu cotu, mănâncă bine și de toate, dar de unde să pricépă gîndul românilor.

Atunci fratele nevastei merge a doua zi la Sirb, asupra mesei, și îl ține de vorbă pînă ce mănâncă cof-l-ălți comesenii. Atunci se sculă zicînd :

*Mîncat, ne-mîncat,
Sculat
Dumneșeă săturat.*

Sirbu n'ăvî încotro și se sculă. Românul rămase să dormă acolo. Peste noapte, fiindu'i fîme, bietul Sirb ne mai avînd ce mîncă se duce în fundul grădinei să-și potolească fîmea cu câte-va foi de varză. Românul, care îl pîndia, începe să asvirle cu bolovanii în-trînsul făcîndu-se a crede că vede o bivoliță care prăpădesc varza socrului. «Cătea în varză! Cătea în varză!» îi șoptesc încet Sirbóica care scia șiretenia lucrului. Flăcăul, se face că nu pricepe și dă de tot și strigă : «Căte, ne-căte, eă nu scii. Atăta scii că bivolițele prăpădesc varza socrului!» În sfîrșit lîmuresce lucrul. «Tu o zi nu ai putut răbdă de fîme; dar soru mea cum credi că o să trăiescă ne-mîncati», dice Românul luîndu-și căciula și ducîndu-se la treba lui.

S680 Mănâncă ghiorghinele și îngănă măslinile.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 147;
III, p. 149.

Mîndăncă ghiorghinele și îngănă olivele.

PUNTESCU, p. 99.

1° Pentru cel care nu scie să prețuască valoarea lucrurilor.

2° Când, în lipsa unui lucru bun, te mulțumesci și cu mai prost.

8681 Marâncea, ser (se vor) viu fi ¹⁾).

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I*,
p. 13.

Omul trebuie să îngrijescă de trupul său.

8682 Marâncea ce clestru dăie ²⁾).

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I*,
p. 13.

Mulțumesc-te cu ce îți se dă.

*△

8683 Cine mănâncă și nu se picură?

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*,
J. Dorohoiu.

Numai cel care nu face nimica, nu greșesc nicădată.

8684 *
Ce ai mâncat
De ne-ai uitat?
Ce-ai băut
De ne-ai urât?

P. ÎSPIRESCU, *Rev. Ist. II*, p.
146; *Leg. I*, 1872, p. 179.—GR.
JIPESCU, *Lumina*, I, p. 261.—HIN-
ȚESCU, p. 14.

Când ne cercetăm unul care nu a venit de mai multă vreme pe la noi.

8685 Ceea ce s'a mâncat s'a și uitat.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 75.

*

Ce s'a mâncat s'a și uitat.

1) Mănâncă, de vrei să fii viu (să trăiești).

2) Mănâncă ce dă monăstirea.

1° Adică ceea ce s'a cheltuit (GOLESCU).

2° Nu se mai ține socoteala de ceea ce a fost.

Morceau avalé n'a plus de goût.

Prov. Franc.

Il pan mangiato presto è dimendicato¹⁾.

Prov. Ital.

Gegessen Brot ist bald vergessen²⁾

Prov. Germ.

Eaten bread is soon forgotten³⁾.

Prov. Engl.

Pão comido, companhia desfeita⁴⁾.

Prov. Port.

8686 * **Ce âmbli tu nu se mănâncă.**

P. ISPIRESCU, *Snov.* p. 41; *Rev. Ist.*, II, p. 149.

După ce âmbli (cutare) nu se mănâncă.

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, X, p. 114; *Pov.*, p. 99.

Veđi a *Sbură, Tînăr.*

Îți faci păreri, ce cauți nu vei găsi, după ce umbli tu nu' l vei dobândi.

«Babornîța cum aude acesta, pe loc trimite s'o chîeme, dîcînd in gîndul s'eu: *După ce âmbli ea nu se mănâncă*».—CREANGĂ.

8687 *△ **Au mîncat și cei ce au perdut vacile.**

I. VULCĂNESCU, *elev. Sc. Inv. c. Pelești, J. Doj.*

Se iertă greșala omului și, cum dîce Francesul: *à tout péché miséricorde.*

1) Pânea mîncată repede e uitată.

2) Pânea mîncată e iute uitată.

3) Pânea mîncată e iute uitată.

4) Pânea mîncată, compania desfăcută.

8688 *△ **Ai la noi, să mâncăm nimica.**

I. POPESCU, *inv. c. Dobreni, J. Ilfov.*

Pentru gazdele pröste.

8689 — **Da tu, Folteo, ce-ai mâncà ?**
— **Apă aş bé.**

GR. POPESCU, *Rëur. Oraş., p. 113.*

Căci, pentru omul sugaciü, mâncarea e fudulia, bëutura e ce'i, fie chiar şi apă..., cu tóte că nu'î bună nici în cizme.

Porecla *Foltea*, de la fôle, să dă unui om gros saü cu burta mare. Veđi *Dicţionarul româno-german* de BĂRCIAN, p. 248 şi AUREL CANDREA, *Rev. Nouă*, VII, 8, p. 301.

8690 * **A mâncà ca miresele.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 107.

Adică förte puşin.

8691 *△ **Mănâncă cât patru.**

C. TEODORESCU, *c. Lipova, J. Vasluii.*

Adică förte mult.

8692 *△ **Mănâncă cât şapte.**

M. HUIBAN, *c. Avrănesci, J. Tutova.*

Acelaş înţeles ca la No. 8691.

8693 *△ **Dă în palme când mănâncă.**

V. RĂMBU, *c. Brănesci, J. Dâmboviţa.*

Se đice de un om care nu mai are nici dinţi nici măsele.

8694 *△ Bun, rău, copiii mănâncă.

N. MATEESCU, *inv. c. Movilița, J. Putna.* — ALFRED JUVARA, *c. Bărlad, J. Tutova.* — C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vaslui.*

Că va fi bine, că va fi rău, trebuie să încerc. Se ține atât pentru mâncare cât și cu înțeles mai întins.

8695 *△ A mănca și din barbă a nu mișcă, nu se poate.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

A face un lucru și a nu căsni, nu este cu puțință.

8696 *△ Învață-ți copiii a mănca spurcat cu tată-su.

A. GOROVEI, *c. Folticeni, J. Suceava.*

Un fel de ocară. A se apropia de țicerea de la No. 4993 pentru a se completa înțelesul.

8697 *△ Mănâncă, numai să nu te mănânce.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Vrând să arate că nu trebuie să ținem așa de mult la felul de mâncare.

8698 Cu: „dzî că mâcaș“ nu s'umpli pântica ¹⁾.

PER. PAPANAGI, *Zecit. Idres., p. 155.*

Vezi *Vorbă.*

Când ni se făgăduiesce în loc de a ni se da.

Le parole non empiono il corpo. ²⁾

Prov. Tosc.

1) Cu: țî că ai mâncat, nu se umple pântecul.

2) Vorbele nu umplă pântecul.

*Palavras não enchem barriga.*¹⁾

Prov. Port.

*Worte füllen den Bauch nicht.*²⁾

Prov. Germ.

- 8699 *△ — N'am ce mânca!
— Culcă-te de dormi.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*—Maior P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

Se ȳice omului leneș care caută să trăiească din munca altora.
A se apropia de ȳicerea francesă: *qui dort dîne.*

- 8700 El mănâncă un purcel
Ș'altu' dă un puricel.

A. PANN, III, p. 69.

*El mănâncă un purcel
Ș'altu'ia dă un purecel.*

HINȚESCU, p. 156.

Despre cel lacom și ne-darnic.

- 8701 Unde unul mănâncă, mănâncă și doi.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 13.

*Unde mănâncă doi, mai pôte mânca și un
al treilea.*

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 144.

Să ȳice când unul cu altul se îngăduiește (GOLESCU).

Quand il y en a pour deux, il y en a pour trois.

Prov. Franc.

1) Pântecele nu se satură cu vorbe.

2) Cavintele nu satură pântecele.

8702 * Δ Halal de ce mănâncă și păcat de ce p $\acute{o}$ rtă.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Ved $\acute{i}$ *Copil.*

Acelaș înțeles ca la No. 3047.

8703 Noi n'avem ce mănca, și căinii se plimbă cu colaci în c $\acute{o}$ dă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 49.*

Ved $\acute{i}$ *Căne, Păne.*

Să dice când norodul n'are ce mănca, și boierii se răsfață în desfătări. (GOLESCU).

S N Ó V Ă

Ci-că un copil de țigan, mergend pentru întâiași dată la țirg, și vedend un căne cu c $\acute{o}$ dă birligată, a cređut că aveă un colac în c $\acute{o}$ dă. De aci s'aũ născut t $\acute{o}$ te đicerile în care se allă acestă idee.

8704 * Δ Și a mănca e greũ.

E. I. PATRICIũ, *inv. c. Smũlți, J. Covurluiũ.*

Răspuns ce se dá celũ care găsescce că o trebă, ce i se cere, e grea de făcut.

8705 * Δ De veĩ mănca, 'mĩ veĩ fi ca un frate; iar de nu, ca doĩ.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vasluiũ.*

Pentru cel care dá fără plăcere, și ar fi bucur $\acute{o}$ s să nu i se prindă vorba.

A se observă în partea d'intăiu a đicerii o răsfrângere a legăturilor cari se născ $\acute{e}$ ũ, în vechime, din ospitalitatea dată și primită.

8706 * Δ Biteagu mănâncă șiineagu.

AVR. GORCEA, *paroh. c. Coșteiu, Banat.*

Când vre-unul se preface a fi bolnav la lucru, dar la mâncare ține cu cei sănătoși.

8707 *△ Nu scie ce a mâncat a-séră.

ANDREIU MARINESCU, *inv. c. Humelc, J. Argeș.*

Acelaș înțeles ca la No. 3772.

8708 * A mîncă nu e rușine.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 230.

*A mîncă nu e rușine,
Cînd mîncîci cum se cuvine.*

A. PANN, III, p. 33.—HINȚESCU,
p. 164.

1° Cînd se rușinează cine-va fără pricină bine-cuvîntată.
2° Se țice ca o îmbiere la mîncare.

8709 * Doi cîni, t'ună cupańte, nu pot s'mîncă.¹⁾

G. ZUCA, *stud. c. Perivoli, Epir.*

Veđi a se Certă.

Acelaș înțeles ca la No. 1534.

La stînană, dacă se aruncă zer într'o singură trócă, pentru mîncarea mai multor cîni, se bat între dinșii de se omor.

8710 **Ii este rușine
Să mînânce bine.**

A. PANN, III, p. 33.—HINȚESCU,
p. 164.

Pentru cei cari se rușinează fără nici o pricină.

8711 **Mînâncă și nu se șterge.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 46.

Să țice pentru cei ce nu 'și ascund greșalele lor (GOLESCU).

1) Doi cîni într'o albie, nu pot mîncă.

- 8712 *
Nici chipărat, nici sărat,
Cum 'i mai bun de mâncat.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J.*
Putna.

1° Pentru cele potrivite.

2° In deosebă când unul a fost bătut.

- 8713 A mâncat până în cât
'I a venit până la gât.

A. PANN, I, p. 407.

Pentru cel lacom la mâncare.

- 8714 *
Mănâncă până dă din el.

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 73;
III, p. 400. — HINȚESCU, p. 99.

Veđi No. 1411.

Pentru cei lacomi la mâncare.

- 8715 *
Țiganu mănâncă când are, Romănu când îi e
fóme și boeru când vré bucătaru.

Maíor P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

Satiră la adresa boșerilor.

- 8716 *△
Mănâncă la mine și muncesce la tine.

I. POPESCU, *inv. c. Dobreni, J.*
Ilfov.

Pentru cei lipsiți de recunoștință.

- 8717 *△
A mâncat cođi de lup.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J.*
Olt.

E tare în gură.

8718 *△ Par'că mănâncă ghéță friptă.

SR. TUȚESCU, *stud. c. Catanele, J. Dolj.*

Celui slab și galben la față.

8719 Frunză verde, cépă cóptă,
Și-aș mânca zăpadă friptă.

P. ISPIRESCU, *Leg., I, 1872, p. 165.*

A se adăoga la No. 528.

8720 *△ Ar mânca și cu ochii.

I. SBIERA, *Pov., p. 147.*—D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci, J. Tutova.*—G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

1° Ii e tare fóme.

2° Când ce-va pare bun și 'ți face poftă să 'l mănânci.

«Eraū calde și molcuțe cât le ai fi mănecat și cu ochii».—I. AL LUI SBIERA.

8721 * Să 'l mănânci cu ochii.

GR. JIȚESCU, *Lumina, I, p. 259.*

E fórte bine gătit felul de mâncare.

8722 *△ A mânca (bé) ca în codru.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Adică fără a împărtăși celor de prin prejur, ca și când n'ar fi nimeni. Arată sgărzenia mare.

8723 *△ A mânca (bé) ca în tîrg.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Acelaş înţeles ca la No. 8722.

Să scie că ómenii de la tîrg sunt mult mai puţin darnici decât ţerani. Aceştia nu pot mîncă sau bé nimic, fără a împărtăşi şi pre cei de prin prejur, pe când tirgoveful te trimite să 'îi cumperi, daca se întîmplă de 'i ceri.

8724 *△ **Iubesc tot-dé-una a mîncă bine.**

G. TEODORESCU, *inv. c. Lipova,*
J. Vasluii.

Om de n m bun, inv ţat cu un traiu mai ales.

8725 *△ **Par'că a m ncat scurmuş de găină.**

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulţi, J.*
Covurluii.

Vezi *Găină.*

Despre cei cari nu pot p str  o taină, ca şi e nd li s'ar scurmă ce-va in inimă, şi 'i-ar indemn  să vorbesc .

Scurmuşul g inei este laba piciorului cu cele patru degete.

8726 *△ **M n nc  lut şi p m nt.**

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulţi,*
J. Covurluii.

Adică t g duesc  cu ori-ce preţ.

Origina acestei  iceri pare a veni de acolo că, pentru a descoperi adevărul, să scie că se recurge la bătae; şi s'au v duţ casuri c nd unii au fost bătuţi atât de crunt inc t se svircol i şi muşcau cu dinţii din p m nt, de durere şi tot nu au mărturisit.

A se asem na cu  icerea francesă : *lui faire mordre la pous-si re.*

8727 *△ **A m nc  cu muc .**

T. BĂLĂŞEL, *inv. c. Ştefănesci,*
J. Vâlcea.

A m nc  turta ori mămăliga fără lucate.

8728 *[△] **A mâncat cât un Turc de cei calici.**

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulțz, J. Covurluiă.*

[△] *A mâncat cât un Turc de cei săraci.*

S. MIHĂILESCU, *Șezăt, I, p. 218.*

Vedî *Turc.*

Adică forțe mult și cu lăcomie.

8729 * **A mâncă de-a gata.**

ION A LUI ȘBIERA, *Pov., p. 254.*

A se folosi de un lucru fără muncă, fără greutate.

«— Da cum nu m'aș învoi eu să mănânc de-a gata, dar știu cum mî-a mergea ?

— Să n'aibî grijă.»

8730 * **A 'i venî să 'l mănânce.**

1° De prea mare dragoste.

2° De bucurie.

Acastă idee se exprimă în românește, prin o serie de locuțiuni ca :

A o sorbi într'o lingură de apă.

A o mănca din ochi.

A sorbi cu privirea.

A 'i venî să 'l înghiță.

«Pui nu vreaî să 'i spună pentru-că se temeău ca să nu'î înghiță de atătă bucurie». — ȘBIERA, *Pov., p. 86.*

8731 * **Când mâncat, când ne-mâncat.**

A. PANX, I, p. 134.—HINȚESCU, p. 400.

Despre omul sărac.

8732 * A mânca pe sponci.

S. I. GROSSMAN, *Dicț. Germ.*, p. 4.

A cruța, a economisi.

8733 * A mâncat masalar.

FR. DAMÉ, III, p. 29.

E nebun.

8734 * A mâncat cucută.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1187.

Acelaș înțeles ca la No. 8733.

8735 *△ Iși mănâncă de sub el (dînsul).

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Veđi *Talpă, Unghie.*

De sgărcit ce este.

8736 *△ A mâncat ce nu'i place.

Veđi *Măncare, Rahat.*

A pățit-o rău. Veđi No. 4993.

8737 *△ Nu mânca ce nu'ți place.

I. POPESCU, *inv. c. Dobreni, J. Ilfov.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Nu te amestecă unde nu te privesce și mai ales nu căută certă.

8738 De par'că mănâncă numai Vinerea.

P. ISPIRESCU, *Lg.*, p. 101.

*△
Par'că mănâncă numai Mercurea și Vi-
nerea.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Simila, J. Tutova.*—E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulțî, J. Covurluiă.*

Se dice despre omul slăbănog, slab la trup.

«O umbră de ou, un bătrîn cu barba până la genunchi, slab, și pipernicit și cocoșat, *de par'că mănâncă numai Vinerea.*»—P. ISPIRESCU.

8739 *
Tuți câți s-lă, cu dispoți macă ? 1)

I. COYAN, *prof. c. Ianina, Epîn.*

Acelaș înțeles ca la No. 7829.

8740 *△
A mănca ne-spelat.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist., I, p. 230.*—G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulțî, J. Covurluiă.*

*△
A'i mănca't'o ne-spelat.

N. MIRON, *stud. c. Onești, J. Bacăi.*

Veđi Masă.

1° A perde o afacere, a sărăci.

2° A o păți de tinăr, des de diminéjă.

3° A fi bătut.

În vechime la noi, ca și astă-dî încă la Turci, ómenii obi-cînuind a mănca măi mult cu degetele, se spălau pe mîini înainte de a se pune la masă.

8741 *△
Te-a mănca și te-a bcut.

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci, J. Tutova.*

1) Căți se spală, cu episcopul mănâncă.

Te a'î dus; să nu ma'î a'î nici o nădejde.

8742 *[△] **A mână fript pre cine-va.**

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 25.—P.
ISPIRESCU, *Leg.*, p. 195 & 224.—
G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

*
A mână pre cine-va.

A'î învinge, a'î nimici, a'î pierde.

«Da pă săracu Domnu Teodor *îl mănăcădă fript* tot străini!».—
JIPESCU.

8743 **Când mânăcă îi trosnesc fălcile.**

A. PANN, II, p. 48.—HINȚESCU,
p. 6.

Veđi *Argat.*

Pentru cel care mânăcă bine.

8744 **Il face de mânăcă și mere pădurețe.**

I. CREANGĂ, *Conv. XI*, p. 184;
Pov., p. 230.

Veđi *Cap. VII, c. Măr.*

A'î sili la ascultare.

«Când ved că mața face marazuri, 'ți-o string de cōdă *de mânăcă și mere pădurețe*».—I. CREANGĂ.

8745 * **Scie numai să mânăce.**

Adică e prost.

8746 * **Mânăcă ca dintr'al seă.**

Fără nici o jenă, nici o sfielă.

8747 * **A mână căt un lup.**

Veđi No. 2052.

A mânca mult.

8748 * A mânca ca un lup.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 204.

*△ A mânca lupav.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova*,
J. Vasluii.—GR. ALEXANDRESCU,
magistr. J. Putna.

A mânca mult și cu lăcomie.

MÂNCĂCIOS

Veđi *Grec.*

MÂNCARE

Veđi *Cap. VII, c.*
Apă, Argat, Bătură,
Bolnav, Dulce, Lene, Lu-
cru, Lup, Pâne, Sare, Să-
rutare, Țigănesc, Vorbă.

8749 *△ Mai bine două mâncări de cât o bătae.

HINȚESCU, p. 400.—H. D. ENES-
CU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi*.

*△ Două mâncări nu strică, două bătăi strică.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți,*
J. Coruluii.

*△ Două bătăi strică, dar două mâncări nu
strică.

A. PANN, III, p. 400. — HIN-
ȚESCU, p. 44.—P. ISPIRESCU, *Rev.*
Ist., III, p. 162.—C. TEODORESCU,
inv. c. Lipova, J. Vasluii.—*Semin.*
Buc. Cl. VIII prin P. GĂRBOVI-
CEANU, prof.

Două bătăi strică, nu două mâncări.

D-NA SOFIA NĂDEJDE, *Nuv* p.
161.

*△

Două bătăi strică, dar două mâncări nu.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p.
165.—GAV. ONIȘOR, *prof. c. Do-*
broveț, J. Vasluși.

Pentru cel lacom la mâncare.

8750 Două mâncări nu strică, ci nici una strică.

LAURIAN & MANIM, II, p. 1304.

Acelaș înțeles ca la No. 8749.

8751 * Două mâncări strică, dar două bătăi!

Și una și alta sunt de prisos.

8752 *△ La mâncare leu și la lucru boiu.

A. PANN, *Ediț.*, 1889, p. 158.
HINȚESCU, p. 99. — G. I. MUN-
TEANU, p. 121.—*Semin. Buc. Cl.*
VIII prin P. GÂRBOVICEANU, prof.

La mâncare leu și la trebă boiu.

A. PANN, II, p. 48.

Pentru omul leneș și mîncău.

8753 La mâncare lup dar la lucru codaciu.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p.
171.—HINȚESCU, p. 99.

*△

La mâncare lup și la trebă vulpe.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți,*
J. Covurluiă.

*△ *La mâncare lup, la trebă vulpe și la somn butuc.*

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Banca, J. Tutova.*

Acelaș înțeles ca la No. 8752.

8754 *△ **La mâncare lup și la învățatură butuc.**

Semin. Buc. Cl. VII, prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

Pentru cel leneș la învățatură.

8755 * **La mâncare bărbatu, ș-la lucru fișior.¹⁾**

G. IONESCU, *înv. c. Nevêsta, Macedonia.*

Acelaș înțeles ca la No. 8753.

8756 *△ — **Scôlă, Ióne, de fă foc.**
— **Baiu, că nu pot.**
— **Scôlă, Ióne, la mâncare.**
— **Unde 'i lingura mai mare?**

AVR. GORCEA, *paroh, c. Coșteiă, Banat.*

Vedî *Lucru.*

Se dice când omul leneș se preface a fi bolnav la lucru, dar la mâncare ține cu cei sănătoși.

8757 *△ **Mâncarea de diminéță e ca însurătórea de tînér.**

A. PANN, *Edit. 1889, p. 107; II, p. 148.*—HINȚESCU, p. 100.—P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 172.*—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*—ECAT. ȘIȘMAN, *înv. c. Adam, J. Tutova.*

1) La mâncare bărbat și la lucru copil.

*△ *Mâncarea de deminătă e ca însurătorea de tînăr.*

V. SALA, *înv. c. Cărpinet, comit. Bihor, Ungaria.*

*△ *Mâncarea de diminătă e ca însurătorea de timpuriu.*

CĂLIN LORDACHE, *stud. J. Argeş.*

Mâncarea de timpuriu e ca însurătorea de tînăr.

I. G. VALENTINEANU, p. 38.

*△ *Mâncarea de diminătă şi însuratul de tînăr nici odată nu strică.*

S. MIHĂILESCU, *Şezăt. I, p. 218.*—
V. FORESCU, *c. Folticenî, J. Suciava.*—H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoiu.*—E. I. PATRICIŪ, *înv. c. Smulţi, J. Covur-
luu.*

* *Mâncarea de diminătă şi însurătorea de tînăr sunt lucruri bune.*

GR. POËNARU, *ing. J. Putna.*

Veđi *Insurat, Insurătore,
Mâncat.*

1° Mâncarea de diminătă este cea mai plăcută şi cea mai folositore.

2° Treba făcută de vreme nu strică, ci din potrivă e de mare folos.

8758 *△ *Mâncarea de deminătă lungesce vieţa.*

P. ILIEŞ, *ing. c. Baia-de-Criş, Transilvania.*—V. SALA, *înv. c. Văşcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 8757.

8759 * Δ Vorba puţină şi mâncarea puţină, nici odată nu strică pe om.

V. SALA, *inv. c. Vaşcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

A se adăoga această variantă la No. 6396.

8760 * Δ Mai bună 'i mâncarea lungă de cât vorba lungă.

G. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vasluiu.*—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

* *Mai bine mâncare lungă de cât vorbă lungă.*

Acelaş înţeles ca la No. 8759.

8761 * Mai bine mâncare puţină de cât bôlă lungă.

Mâncarea prea multe aduce şi bôla.

8762 Mâncarea de diminéţă lasă-o pentru séră.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 49 ; 1, p. 129. — HINŢESCU, p. 100.—S. I. GROSSMAN, *Dicţ.* p. 152.

1° Sfat celor ne-cumpătaţi la mâncare.

2° Să fim cumpătaţi şi prevădători în tôte.

8763 La mâncare să aibi cumpătare,
Si la bėutură să fii cu măsură.

A. PANN, *Arhiv.* p. 11.

Veđi No. 6396.

Acelaş înţeles ca la No. 8759.

8764 * Δ Sunt uniî cari se lėfăesc în bunătăţi şi li se strică dinţii de mâncare, iar altora li se ruginesc dinţii ne avėnd ce se mănănce.

D. SCUREŢU, *rev. scol. J. Bacău.*

Unii au prea mult și alții te miră ce și mai nimica.

8765 * **Ma cu gust este mîncarea di la mеса alântui¹⁾.**

D. DAN, *stud. c. Nevesca, Macedonia.*

Veđi *Bucate.*

Pentru cel sgărcit care tot-dé-una e gata să primescă de la alții, dar nici decum să dea la rindul său.

8766 **S'hibă mîncari pri mеса, ș-las lipsescă șirvetlu.²⁾**

PER. PAPAIIAGI, *Zveit. Iahres*, p. 159.

Când avem lucrul principal, cele de mai puțin însemnătate pot să lipsescă.

8767 * **Mîncarea disvalită u mîcă cătușa.³⁾**

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeși, Macedonia.* — D. DAN, *c. Nevesca, Macedonia.*

Când vrei să isbutesci într'o afacere, lucrază în taină.

8768 *^Δ **Mîncarea e unde e, dar băutura e fudulie.**

CĂLIN IORDACHE, *stud. J. Argeș.*

Veđi *Băutură.*

Ne învață să fugim de băutura care nu e folositore omului.

8769 **Orî-ce mîncare satură pē om, ca orî-ce apă stinge pē foc.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*, p. 160.

Să ne mulțumim cu ce avem, și mai ales pentru mîncări.

1) Mai cu gust este mîncarea de la masa altuia.

2) Să fie mîncări pe masă, și lasă să lipsescă șirvetul.

3) Mîncarea disvelită o mîncă pisica.

8770 * **Mâncare grecă.**

Veđi a Mâncă, Rahat.

Adică escrementele omului.

8771 *△ **Mâncare sârbă.**

G. I. TOMESCU, *inv. c. Broscarî,*
J. Mehedinți.

Când mâncarea constă mai mult din verđături, zarzavaturi.

8772 * **A'i tăia pofta de mâncare.**

A ucide pre cine-va.

Lui faire passer le goût du pain.

Prov. Franc.

8773 * **A'i trece pofta de mâncare.**

Adică a muri.

8774 *△ **A strică mâncarea de gēba.**

I. GREANGĂ, *Conv. Liter.*, XI. p.
174; *Pov.*, p. 188.

A nu fi bun de nici o trebă, de nici un folos, de nici un ajutor.

«Din trei feciori căți are tata, nici unul să nu fie bun de nimic? Apoi drept să vă spun, că atunci *de gēba măi stricați mănca-rea, dragii mei....*» — I. GREANGĂ.

MÂNCAT

Veđi *Insurat.*

8775 **Mâncatul de diminēța și 'nsuratul de vreme....**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 955.

Veđi *Mâncare, Insurat,*
Insurătore.

Acelaş înţeles ca la No. 8757.

MÂNCĂTOR

8776 Mâncător.

NIC. COSTIN, *Letopis. Mold.* II,
p. 89.

Slujbaş ne-cinstit, hoţ.

«Stă tirgul făinei ezit de pâine în toate părţile; estinătate şi bil-şug în toate bucatele. Numai *mâncătorii* avéu voie rea, că nu putéu mânca ca în zilele de-nainte altor Domni». — N. COSTIN.

MÂNCĂŪ

8777 * Δ Mai bun mâncăŪ de cât călăreţ.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova,*
J. VasluiŪ.—GR. ALEXANDRESCU,
magistr. c. Focşani, J. Putna.

Mai harnic la mâncare de cât la trébă.

MANDALAC

8778 A câtă pécate în mandalaci.

FR. DAMÉ, III, p. 16.

Veđi *Papură, Sóre.*

A căuta un cusur, o greutate acolo unde nu póte fi; a birfi în potriua celor bune.

Chercher midi à quatorze heures.

Prov. Franc.

MANESTRA

8779 Manestra poteplita nu 'i bura za munca¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I,
p. 13.

1) Ciorba încăldită nu 'i bună de mâncare.

Veđi *Ciorbă*.

Acelaş înţeles ca la No. 8372

*Minestra riscaldada nu val gneinte.*¹⁾

Prov. Rov.

Un diner réchauffé ne valul jamais rien.

Prov. Franc.

MĂNUŞĂ

Veđi *Ōia, Urcior*.

8780 *△ A'i pune mănuşa.

G. I. MUNTEANU, p. 72.—I. IONESCU, *Cart. Cit.*, III, p. 230. — E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulţi, J. Covurluii*.

* A pune mănuşa.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*.

*△ Ii pune mănuşa ōlei.

GĂLIN IORDACHE, *stud. J. Argeş*.

Veđi *Olar*.

1° A'i potrive bine.

2° A'l repune.

3° A încheiă, a isprăvi, a drege bine sfişitul.

8781 * A pune mănuşa unde 'i place.

EN. BĂLTEANU, *Lumina*, I, p. 87.—G. POBORAN, *inst. J. Olt*.

Veđi *Olar*.

A drege lucrurile şi vorbele după plac.

1) Ciorba încălđită nu preşuesce nimic.

MĂRAR

8782 Te amesteci ca mărarul în bucate.

BARONZI, p. 59. — S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.*, p. 214.

* Te amestecași și tu ca măraru în bucate.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

* A se amestecă ca mărarul (în toate).

G. POBORAN, *inst. J. Olt.* — G. R. ALEXANDRESCU, *magistr., c. Focșani, J. Putna.*

Când unul se viră unde nu are ce căută, și mai ales se amestecă ne-poftit în vorba altora.

8783 Nu te amestecă ca mărarul în toate bucatele.

A. PANN, *Ediț.*, 1889, p. 6; 1, p. 24. — S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.*, p. 35.

*△ Nu te amestecă ca mărariu în bucate.

HINȚESCU, p. 3. — IULIU GROFȘOREANU, *inv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.* — D. POPOVICIU, *inv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*

Veđi *Cimbru, Pătrunjel.*

Acelaș înteles ca la No. 8782, sub formă de povață.

*Pidrisin d'ogne minestre*¹⁾

Prov. Ital. (Bari).

*Er ist die Petersilie in allen Suppen*²⁾.

Prov. Germ.

1) Pătrunjel în ori-ce supă.

2) Manăncă pătrunjelu în toate supele.

He will have an oar in every mans boat ¹⁾

Prov. Engl.

MASĂ

Vezi *Armén, Bucate, Casă, Coconișă, Lup, Miresă, Ne-chemat, Prietin, Pupăză, a se Spălă, a Tăce, Țără, Ulișă.*

8784 * Δ Când ești poftit la vr'o masă
Plécă sătul d'a-casă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 141 ;
III, p. 105.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 457. — HINȚESCU, p. 148.—B. P. HĂȘDĂREȘ, *Etym. Magn.* p. 123.—A. GOROVEI, *c. Folticenii, J. Suciava.—Semîn. Buc. Cl. VIII,* prin P. GĂRBOVICEANU, *prof.*

1° Nădejde mare să nu pui în ce-i-alții.

2° La masa altuia să mănânci cu cumpătare.

8785 * Δ Cel cu masa e dator să poftescă, cel străin să
nu îndrăsnescă.

V. IFRIM, *stud. c. Corodesci, J. Tutova.*

Ne învață cum să ne purtăm în lume.

8786 Tot el la masa altuia, și la masa lui nimenea.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 65 ;
III, p. 81.—HINȚESCU, p. 103.

Despre cel sgărcit.

8787 * Δ Cine îți întâiu la masă, e pe urmă la lucru.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

1) Vrea o lopată în luntrea fie-cărui.

Pentru cel care umblă cu şiretenie şi se codesce când e vorba de a munci.

8788 Veniţi înţelepţilor să mâncaţi la masa nebunului.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 19.

Veniţi înţelepţilor de mâncaţi la masa nebunilor.

HINŢESCU, p. 81.

*

Poftiţi înţelepţilor la masa nebunului.

GR. POÏENARU, *ing. J. Buzău.*

Să-ţi dăce în pofida celor ce eşi răsipesc averea în desfătări cu mese alăse. (GOLESCU).

Les fols font les banquets et les sages les mangent.

Adages Franç. XVI-e Siècle.

8789 *△ La masa gată se adună mulţi muşterii.

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Avrămesci, J. Tutova.*

Toţi alérgă la lucrul gata, la folóse fără muncă.

8790 Nebuniî dau mese şi înţelepţii mănâncă.

I. G. VALENTINEANU, p. 44.

Acelaş înţeles ca la No. 8788.

8791 * La masa nebunilor s'adună cei cu minte.

Aceleş înţeles ca la No. 8790.

*Le fol fait la feste et convy,
Et le sage s'en paist et resjouit.*

Prov. XVI-e Siècle.

8792 *△ Masa întinsă
Te lasă cu punga linsă.

ION MEDEŞI, *c. Cluj, Ungaria.*

Cui îi plac mesele bogate, sărăcesce.

8793   **Ajungî la masa altuîa, cum ți-e gustul nu poți
mîncà.**

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 175.

*Ajungî la masa altuîa, nu mînâncî după
cum ți-e gustul.*

A. PANN, I, p. 136.—HINȚESCU,
p. 103.

*
*Ajungî la masa altuîa, nu poți mîncà
cum îți place.*

Ești adese-orî înșelat în așteptările tale când te lași în nădejdea altora.

Male agitur qui alieno nutritur arbitrio ¹⁾.

Prov. Lat.

*Qui s'attend à l'écuelle d'autrui a souvent mau-
vais dîner.*

Prov. Franc.

*Chi minestra d'altri aspetta, fredda se la
mangia* ²⁾.

Prov. Ital.

*Quem à mesa alheia come, janta e cea com
fome* ³⁾.

Prov. Port.

*He that waits on another man's trencher, ma-
kes many a late dinner* ⁴⁾.

Prov. Engl.

1) Răm o duce acel care e hrănit la voia altuia.

2) Cine așteptă supă altuia, o mănâncă rece.

3) Cine merge la masa altuia, mănâncă la două spre-dece și seara cu fîme.

4) Cine așteptă la taleru altuia mănâncă de multe ori târziu la masă.

- 8794 *△ — Bună masă, cocóne.
— Eși afară, țigane.

I. DUMITRESCU, *inv. c. Gânciova, J. Dolj.*—D. STĂNGESCU, *Basmé,* p. 91.—T. SPERANȚIA III, p. 255.

- *Bună masă, Bane.*
— *Ieși afară, țigane.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 743.

Când unul nu-și ajunge scopul, și rămâne înșelat în așteptările sale.

Următórea snóvá ne dá origina acestei điceri :

S N Ó V Ă

Un țigan, ca să șadă la masă cu stăpânul său, a socotit să mergică — tocmai asupra mesei, și să-i đică : « *Bună masă, Bane !* » socotind că stăpânul său o să 'i đică : « *Șeđi la masă, țigane* ». Așa se duse asupra mesei și 'i đise : « *Bună masă, Bane !* » Stăpânul îi đise : « *Ieși afară, țigane* ». — GOLESCU.

- *Bună masa, cocóne Bane !*
— *Poftim la masă, nene Ióne.*

Așa erà planul țiganului când erà să se ducă la boer.

- *Pofta buna, cocóne Bane !*
— *Eși afară mă țigane.*

Așa s'a întimplat țiganului după ce s'a dus la boer.

E. BAICAN, *Binețe,* p. 10.

- 8795 Omul la masă când șede
Să mănânce cum să cade.

A. PANN, III, p. 33.—HINȚESCU, p. 133.

Adică să nu fie nici rușinos nici obraznic.

- 8796 Unde masă șî pahare,
Acolo șî Stan călare.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 13.

Sé ȕice pentru lingăii ce alérgă după mese d'a gata (GOLESCU).

8797 * In mésă, ş-ea cu lingura¹⁾.

E. COYAN, *prof. c. Băésa, Epir.*

Acelaş înţeles ca la No. 8796.

8798 Poftim la masă
Cu ce ȕi-ai adus d'a-casă.

HINŢESCU, p. 403.

Când cine-va sosesc pe ne-aşteptate, asupra mesei, unde nu e nici poftit nici dorit.

8799 *△ Poftim la masă.
Dacă ȕi-ai adus d'a-casă.

G. TEODORESCU, *în. c. Lipova, J. Vasluiu.* — E. BAICAN, *Bineţe,* p. 40.

Acelaş înţeles ca la No. 8798.

8800 *△ Poftim la masă
Dacă ȕi-ai adus de-a-casă;
Că masa n'are gard,
Nici pumnu lăcat.

M. ALBU, *stud. c. Ivesci, J. Tutova.*

*△
*Poftim la masă,
Dacă ȕi-ai adus de-a-casă;
Că masa n'are gard,
Nici pumnu lăcat.
Eü te poftesc că mî-e ruşine,
Dar tu nu şi porc de câne.*

G. P. SALVIÜ, *în. c. Smulfi, J. Covurluiu.*

1) Unde e masă, şi ea cu lingură.

Acelaş înţeles ca la No. 8799, cu o ameninţare pentru cel care s'ar obrăznicii.

8801 *△ **Nici masa n'are gard, da nici pumnu n'are lăcăţi.**

V. IFRIM, *stud. c. Corodesci, J. Tutova.*

Acelaş înţeles ca la No. 8800.

8802 **Mese întinse, pahare pline.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 44.*

Să şice pentru desfătările risipitorilor (GOLESCU).

8803 *△ **Asta e mai rău de cât : poftim la masă.**

I. CREANGĂ, *Conv. Lit. XI, p. 177; Pov. p. 201.*—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focşani, J. Putna.*

La o întimplare displăcută.

«— Ptîu ! drace, Iecă in ce incurcătură am intrat. *Asta 'i mai rău de cât poftim la masă, şise el.*» — I. CREANGĂ.

8804 *△ **Şede la masă cu ne-poftiţi.**

V. IFRIM, *elev. Sc. Norm. c. Corodesci, J. Tutova.*

Veđi *Ne-poftit.*

Pentru cei ruşinoşi, care staū la masă şi nu îmbucă.

8805 *△ **Pune-te, masă;
Scólă-te, masă.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 55.*—BARONZI, p. 51.—HINŢESCU, p. 156.

*Pune-te, masă ;
Ridică-te, masă.*

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 354.*

Intinde-te, masă;
Ridică-te, masă.

V. A. URECHIE, *Leg.* p. 135.

Așterne-te, măsuță;
Stringe-te, măsuță.

LAZĂR ȘĂINEANU, *Basme*, p. 866.

*

Intinde-te, masă.

1° Să ȳice pentru cei ce 'și risipesc averea 'n desfătări (GOLESCU).

2° Dar mai ales când nu ai decât să poruncesci pentru ca un lucru să se facă fără zăbavă.

«Tote lucrurile, in această casă, erau cu șart. Nimic nu lipsea. Tote catrafusele eși aveti vataful lor, și nimic nu era ne-rostit. Când voiea ce-va, era destul numai să poruncesci, și îndată se făcea. Aci era in adevăr : *pune-te masă, ridică-te masă*». — ISPIRESCU.

Origina acestei ȳiceri se găsește in povestea *beȳivului mi-luit de Dumneȳeu*.

B A S M

Un țeran sărac porni să-și rēsbune impotriva lui Dumneȳeu, căci dă la unii prea mult și alții prea puțin.

In cale intilni pe Dumneȳeu in chip de om, trăgând un asin de funie, și aflând de la țeran unde merge, îi dăruii asinul care băligă galbeni. Dar abătându-se la un birt, cărciumarēsa îi schimbă asinul cu altul. A doua oră păți tot așa cu o masă care, la poruncă, se așternea cu mănăcri și bēuturi.

In cele din urmă Dumneȳeu îi dăruii un bēȳ care, la poruncă, pisaȳla pe dușmanii stēpănului sēu. ȳeranul însuși îi simȳi mai intăiu efectul pentru sumeȳia lui; apoi birtașii cari se vedură nevoiți a 'i inapoia lucrurile luate.

Acastă variantă bănaȳeană a basmului, precum și multe altele, atât de la Romāni cât și de la alte popore străine, se vor afla in *Basmele Romānilor* de L. Șăineanu.

Veȳi, de asemenea, *Șezătōrea*, I, p. 204—207 și I. Creangă, *Povești*, Danilă Prepelēc.

8806 * Tu îl chemi la masă, și el se bagă pre sub masă (ca pisica).

LAURIAN & MAXIM, II, p. 276.—
I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

*△ Tu îl tragi la masă, și el se viră sub masă.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți,*
J. Covurluiu.

* Il poftesci la masă, și el se bagă sub masă.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J.*
Putna.

1° Arată pe cel care, ori câte i s'ar spune, tot pe a lui o fine.—E. PATRICIŪ.

2° Despre cel prost care nu scie să prețuiescă cinstea saŭ binele ce i se face.

O ghicitore a căruŭ deslegare este cuvintul: *porcul*, sună ast-fel :

Eă il trag la masă,
El se viră sub masă.

8807 De te vor pofti la masă, tu nu te trage sub masă.

G. NEGRUZZI, I, p. 251.

Nu fi rușinos. Acelaș înțeles ca la No. 8806, sub formă de povață.

8808 △ A'l lăsă sub masă.

Șezătorea, IV, p. 171.

A'l necinsti, a nu'l băgă în sémă.

8809 * A pune masa cu toți.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p.
377.

Veđi *Bragă*.

A se împrieteni cu tótă lumea.

«El este de cei care *cu toți pune masa*».

8810 * **A se pune la masă (mare) cu cine-va.**

D-NA ECAT. ZANNE, c. *Běrlad*,
J. *Tutova*.

*
A întinde masă cu cine-va.

A fi bun prietin cu dînsul.

«*N'am întins masă cu el*».

8811 * **A țină masă deschisă.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 276.

A avé în tot-dé-una óspeți la masă, a fi primitor.

Tenir table ouverte.

Prov. Franc.

8812 *△ **A fi (cam) după masă.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist*, III, p.
379.—FR. DAMÉ, III, p. 29 — G.
POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*.

Veđi *Prânz*.

A fi cam chefuit.

8813 * **A fi ca după două-spre-dece.**

M. CANIAN, *public. J. Iași*.

Acelaș înțeles ca la No. 8812.

8814 △ **Nu'i apucă sórele sfărimitura de pe masă.**

R. SIMU, c. *Orlat, Transilvania*,
apud. B. P. HĂȘDĂRŪ, Etym. Mag-
num. p. 1392.

Pentru omul sgârcit.

8815 *△ **Cu ne-pus în masă.**

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, X, p. 113, XI, p. 192, XII, p. 26 & 183; *Pop.* p. 98, 264 & 310.—V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 401, 424 & 462.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 161; *Snóve*, p. 78. — T. SPERANȚIA, I, p. 208.—E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

*△ *Cu ne-pusă masă.*

B. P. HĂȘDĂȘ, *Trei Crai*, p. 51.—P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 78.—V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 503.—EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci Mărgineni, J. Ialomița.* — G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Cu ne-pusă în masă.

S. FL. MARIAN, *Nuntă*, p. 21; *Tradiț. Pop.*, p. 18, 22 & 187.—P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 209, 311 & 322.

Cam cu nu prea pus în masă.

T. SPERANȚIA, III, p. 281.

Vedî *Traistă.*

1° De o dată, fără veste, pe ne-așteptate.

«Se treziră inconjurați din toate părțile de Români cari, luându-i *cu-nepusă masă* la răfuială, îi și măcelăriră pe jumătate».—S. FL. MARIAN, *Trad.* p. 22.

«Am scăpat din Focșani cum am putut, *cu ne-pus în masă*».—ALEXANDRI, p. 401.

3° Ingrabă, fără întârziere.

«Țăranul intră cu amindouă (lâne) în mână, și bufinind și res-

buftind pe Sărăcie, o pofti să iasă afară *cu ne-pusă în masă*». — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 209.

«De ar veni adî să-mi aducă pașportu, m'aș porni *cu ne-pusă masă*». — ALEXANDRI, p. 503.

3° Ne-pregătit, înainte de vreme.

«S'a sculat *cu ne-pus în masă*, căci nu mai eră chip să dormă, cum dormea alte dată, până pe la amiazi». — CREANGĂ, p. 264.

4° Fără voie, cu sila.

«Să vie și ea, să vie și ea, ȕise împărătesa. O aduseră *cu-ne-pusă în masă*, căci ei nu'i prea eră voia să se dé la ivelă, îmbrăcată în ptelea de măgar». — ISPIRESCU, p. 311.

5° Fără pricină.

8816 [△] A'l lăsa sub masă.

Șezătorea, IV, p. 171.

Adică a'l necinsti.

«— Dragi tatei, ȕise împăratul, am să dau jumătate din împărăția mea aceluia care 'mi va aduce pasărea aceea.

«— Pentru ce, ȕise el, *să ne lași* pe noi *sub masă* și altul mai rău, să sté la masă? Ne ducem noi, de ce să ne ne-cinstesci».

8817 A fi la cap de masă.

S. FL. MARIAN, *Nasc.* p. 52.

*
A fi (pune) în capul mesei.

I. NECULCE, *Letop. Mold.*, p. 402. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 423.

Veđi *Bucate, Țérđ.*

Adică la locul cel mai buu și mai de cinste.

«La priviți pre țerile megieșilor, cum țin pre cei străini; li dau de mâncat, érá la sfat saú *în capul mesei* nu 'i pun, nici îi amestecă, și pentru aceea trăesc prostimea lor până acuu *ne-călcată*». — I. NECULCE.

8818 * A avé ce pune pe masă.

HINȚESCU, p. 403.

A avé ce mîncă, cu ce trăi.

MASLINĂ

Veđi a Mîncă.

8819 * Iți dă o măslină și 'ți cere un butoiu de unt-de-lemn.

N. GARGALECHU, c. *Câmpina, J. Prahova.*

Când cine-va, în schimbul unei slujbe mici ce ți-a făcut, cere alta mult mai însemnată.

MAZĚRE

Veđi Bob, Cap. II, c
Mazere.

8820 *[△] Ferbe mazirea (mazerea) și tacī.

G. NEGRUZZI, I, p. 250.—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Sfat de a nu te amestecă în multe, și maī ales unde nu te privesce.

8821 *[△] Il cercī de mazere și (el) se face bob.

G. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vasluii.*—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșani, J. Putna.*—G. POBORAN, *inst. J. Olt.* §

Veđi Cap. VII, c. Bob.

Îi înveți bine și el face rău.

8822 * Δ Cătăra 'l de mazere și el cacă bobu 'ntreg.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Cowluiș.*

Veți *Bob.*

Se țice despre cine-va când i s'a spus să nu facă cutare lucru, că 'l rēu, și el face alta mai pe sus.

8823 * Δ Hodorosc-trosc, mazere de post.

IULIŪ GROFȘOREANU, *inv. c. Galșă, comit. Arad, Ungaria.*

Veți *Marghībă.*

La vorbe ne-potrivite, și când unul se amestecă într'o discuție fără să scie despre ce e vorba.

MĚDUVĂ

Veți *Cap. V, c. Měduvă.*

8824 Měduva dē miel.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 46.*

Adică cea mai bună dēmâncare, și cel mai bun lucru (GOLESCU).

MELEȘTEŪ

8825 A linge meleșteul.

V. ALEXANDRI & LASCAR ROSETTI, *Mss.*

Arată sărăcie mare și sgârcentie, mai mult cea din urma.

MĚR

Veți *Marica, Cap. II c. Měr, Nevoe, Pită, Sătul.*

8826 * Δ **Nu strică merele cu cel deprins a mânca pădurețe.**

GR. CORBIȘ, c. Căndesci, J. Némțu.

Când nu scie să prețuească o atenție, un lucru mai bun ce i se dă. Cu alte cuvinte: *nu strică orđul pe găsce.*

8827 * Δ **Merele frumoșe, pot fi și vermănóșe.**

V. SALA, inv. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bilhor, Ungaria.

* Δ *Merele frumoșe adese sunt vermănóșe.*

V. SALA, inv. c. Petrósa, comit. Bilhor, Ungaria.

Veđi No. 874.

Infățișarea adese-orí ne înșelă.

8828 **Alți măcă méri, ș-altor l-amurtă dintiľi.¹⁾**

PER. PAPAIIAGI, *Zveit. Iahres.*, II, p. 149.

Veđi *Fecior, Părinți.*

Unul pécătuesce și altul o pășesce.

8829 Δ **Și-a pus mărul.**

S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 749.

Când unul, prin vre-o întreprindere ne-chibzuită, își aduce o pagubă însemnată, materială sau morală.

Punerea mărului, care obicínuesce a se serbă în Transilvania, cam după un an de la ziua cununiei, rare-orí în pređuia cununiei, a dat nascere acestei đicătorí.

După ce s'a împlinit anul de căsătorie, se pune mărul său pomul de cununie, «pentru ca să aibe ei și familia celor căsătoriți, pe cea-l-altă lume un pom pe care să se odihnescă». Astfel în tómma anului următor, cam pe la Sânta-Maria cea mică, orí și mai târđiu, când aú vin nou, însurăței cumpără vre-o două-spre-đece vase de lut, cam de comun ulcioare, luminí de cėră, un scaun de brad, mai multe

1) Unii mánăncă mere, și altora li se strepezesc dintiľi.

specii de pome și tot felul de turte; apoi fac parastas «capete», atâtea, câte ulcioare au cumpărat, făcând pentru preot și cântăreț deosebit mai frumoase, precum e datina la pomeni, și chemă pe Duminica următoare, pe preot și cântăreț la punerea mărului de cununie, la care mai iaș parte și nașii de cununie și alți consăngenii mai de aproape. Mai chemă și doi-spre-zece omeni săraci, cari sunt vrednicii de pomană, și în Duminica aceea, după ce au eșit din biserică, toți cei chemași împreună cu preotul și cântărețul se adună la casa celui, care dă pomul de cununie, înainte de a mânca de prânz, de amiazi.

Insurăteii, cu ajutorul nașului, pun în șură, ori sub alt coperiș, mai multe mese lângă olaltă, le acoper cu fețe de masă; apoi în fruntea mesei, unde șade preotul cu cântărețul, pun un pom stufoș, pe care îl sapă în pământ, să stea așa cum a stat în grădină, și îl încarcă cu tot felul de pome, câte încap pe el. După aceea impletesc din lumină de cără, un șerpe mare, cu un măr în gură, apoi iaș o bucată de pânză albă (giolgiu), învelită la olaltă și legată cu o litră de arnică roșu, turte, mai multe lumină de cără. Acestea toate le pun, cu șerpe cu tot, pe pomul de cununie, care însemneză pomul lui Adam din raiu. Lângă pom pun scaunul cel de brad, de care am amintit mai sus, și impregiurul meselor, aședă lavițe pentru ôșpeți. Pe mese pun ulciôarele, și lângă fie-care ulciôr, se pune un parastas cu pom în el, și încarcă de pome, lumină de cără, covrigi și turte. Pentru fiecare păreche de omeni, bărbat și mufere, se pune câte un ast-fel de parastas, iar pentru preot și cântăreț se pune deosebit, și sub pomul lor se pune și câte o năframă nouă de mână, sau și-o merindetă frumoasă, care apoi toate rămân proprietatea respectivilor înaintea cărora s'au pus.

La masă șed după rang, condițiune și bătrânețe, în urmă cei doi-spre-zece săraci, având înainte, fie-care păreche, câte un ulciôr și câte un parastas cu pom. Singur pentru nănași nu se pune nici un parastas, nici pom, căci pentru ai e pus pomul cel mare, adică mărul de cununie cu toate cele de pe el.

Pentru preot mai pun și o pfele de ôc; adică belesc o ôc grasă, din carnea ei fac de mâncare la masa pomului de cununie, iar pfelea îndoită în două se pune pe pațe, sau pe un țol, sub picțorele preotului care, după ce s'a isprăvit ceremonia mărului de cununaie, o trimete a-casă.

Veđi mai multe deslușiri: S. Fl. Marian, *Nuntu la Români*, pagina 745 și următoarele.

8830   Ii cere și lui inima mere acre (acri).

A. PANN, III, p. 150.—HINȚESCU, p. 102. — P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 165.

Veđi *Dinte*.

Pentru omul bătrân și care tot poftesce lucruri ne-potrivate pentru vârsta și puterile lui.

8831 A poftit leica Guță la mere acre.

ENIU BĂLTĂNU, *Lumina*, I, p. 86.

Acelaș înțeles ca la No. 8830

8832 *△ Ar mânca și mere pădurețe.

Semin. Buc. cl. VIII, prin P. GÂRBOVICEANU, prof.

Veđi a *Mâncă*.

E lihnit de fôme.

8833 Ca nisce mere pădurețe.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.* p. 139.

Adică lucru prost.

8834 *△ A fi bun de mere.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Adică a fi prost.

8835 *△ Trénca-flénca mere acre.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Olt.*

*△ *Tranca-flénca mere acre.*

P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 165.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.* — *Semin. Buc. Cl. VIII prin P. GÂRBOVICEANU, prof.*

La vorbe ne-potrivate. A se adaoga la No. 885.

Ἄμας ἀπήρουν ¹⁾).

Prov. Elin.

Falces postulabam ²⁾).

Prov. Lat.

8836 * **Nici două mere degerate.**

N. POPESCU, *Calend.* 1881, p. 25.

Veđi *Cépd.*

Adică nimica tot. Arată puțina însemnătate sau preț a unui lucru său a unui om.

«Nu'l taie capu *nici două mere degerate*».

8837 **Pân la mēru-roșu.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 909.

Förte departe, la marginea lumii. Locuțiune luată din basme.

MEȘNIȚĂ

Veđi *Sat.*

MESTECĂŪ

Veđi *Arminen.*

A MESTECĂ

8838 *Δ **Mestică cât poți înghiți.**

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți,*
J. Covurluii.

*Δ **Să nu mesteci de cât cât poți înghiți.**

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți,*
J. Covurluii.

Veđi a *Inghiți.*

Să nu fi lacom.

1) & 2) Ceream cose.

MIEL

Veđi *Cap. III, c.*
Miel.

8839 Șî mielul bine fript, șî frigarăa să nu se ardă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 98.

Veđi *Carne.*

Arată că piste puțință să nu sufere norodul, când se chi-
nușce de cei cumpliți. (GOLESCU).

MIERE

Veđi *Ac, Aguridă, Al-
bină, Buză, Deget, Fată,
Gură, Inimă, Muscă, O-
șet, Pasat, Pesce, Stup,
Tăcere, Trântor, Urs,
Vară, Viespe.*

8840 * Δ Se scóte miere din orî-ce flóre.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c.*
Focșani, J. Putna.

Să nu disprețuim pe nimeni, căci orî-ce om își are bunul lui.

8841 Orî să fiî cu mierea 'n gură,
Orî cu mâna 'n buzunar.

A. PANN, III, p. 28.—HINȚESCU,
p. 405.

*
*Orî cu mierea 'n gură orî cu mâna 'n bu-
zunar.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J.*
Putna.

Nu căută pricină și gâlcévă daca nu vrei să dai glóba.

8842 Am venit la miere
Și ne-e rușine a cere.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1002.

*Am venit la miere
Și mi-e rușine a cere;
Dar murături mai fine 'ți?
Varză acră mai aveți.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 234.

Pentru cei cari nu ne mai slăbesc cu cerșitul, și tot ar vroii să credem că le e rușine.... de ne-rușinarea lor.

*△
8843 **Numai: miere, ȱicând gura nu se îndulcesce.**

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 146 ; III, p. 118. — HINȚESCU, p. 105. — V. SALA, *inv. c. Vașcoi-Bărești, comit. Bihor, Ungaria.*

*△
Numai a ȱice : miere, gura nu se îndulcesce.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Stiubieni, J. Dorohoi.*

A făgădui nu e de ajuns, trebuie să te ȱii de cuvânt.

Turcul ȱice de asemenea: *ȱicând: miere, miere, gura nu se îndulcesce.*

8844 **ȱicând numai: miere, gura se face dulce.**

BARONZI, p. 160. — HINȚESCU, p. 105.

Omul, în nevoie, se bucură și de o făgăduială.

8845 **A băgă mâna în miere și a nu'ȱ linge degetele nu se pôte¹⁾.**

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 82; III, p. 30. — HINȚESCU, p. 104. — B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.* p. 2318.

*△
A umblă cu mâna prin miere și a nu linge nu se pôte.

Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

1) Hințescu scrie *degetul* în loc de *degetele*.

*△ *Umblă cu mâinile în miere și să nu dai la gură nu se poate.*

G. DEM. TEODORESCU, *inv. c. Broscari, J. Mehedinți.*

Să'ți bagi degetul în miere, ș'apoi să nu vezi să'l lingi, ar fi o prostie.

HELIADÉ-RĂDULESCU, *Biblie*, p. 104.

Să umblă cu miere și să nu te lingi pe degete, nu se poate.

IDEM, *Calend. Rom.* 1892.

*△ *Cel ce (cine) umblă cu miere își linge degetele.*

LAURIAN & MAXIM, II, p. 169.—
E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

*△ *Cine umblă cu miere își linge degetile.*

V. FORESCU, *c. Folticenii, J. Suciava.*

*△ *Cine umblă cu mâna în miere, trebuie să 'și lingă degetele.*

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoiu.*

A umblă (umblă) cu mâinele în miere, și a nu 'și (nu 'ți) linge degetele, nu se poate.

P. ISPIRESCU, *Leg. I*, 1872, p. 168; *Rev. Ist. I*, p. 235.

*△ *A băgă degetele în miere și a nu le lingă, nu se poate.*

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Rătesci, J. Argeș.*

Cine 'și bagă mâna în miere, își linge degetele.

BARONZI, p. 53.—HINȚESCU, p. 105.

Cine bagă mânele în miere își linge degetele.

I. G. VALENTINEANU, p. 9.

*△ *Cine umblă (cu mâna) prin miere, își linge degetele.*

AL. DUMITRESCU, *Galic*, p. 134.—
C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vasluiu*.

*△ *Bagă degetul în miere și nu 'l linge!*

I. STĂNESCU, *elev. Sc. Inv. J. Argeș*.

*△ *Să dai cu deștul prin miere și să nu 'l lingi!*

CĂLIN IORDACHE, *stud. J. Argeș*.

* *Care 'și mōla dzédzetlu tu ñiare va 'l-a-lingă¹⁾.*

ILIE GHICU, *prof. c. Abeta și Băesa, Epir*.

Cari-tși bagă mâna 'n ñari, dzéditli va-ș aliñgă²⁾.

PER. PAPAĞI, *Zweit. Iahres*. p. 170.

1° Ori-cine se împărtășește din ceea ce 'i intră în mână.

1) Care 'și moie degetul în miere, îl va linge.

2) Care 'și bagă mâna în miere, degetul își va linge.

Se dice mai ales pentru slujbași cari, având pe mâna lor banii publici, caută să și 'i însușescă.

2° Când trăești in intimitatea unei femei e greu să nu cauți a dobândi dragostea ei.

POVESTEA VORBIÎ

Două pisici dintr'o casă, surori frați vrei să le ȃici,
 In cămară, după masă, intrând ca nisce pisici,
 Mirosiră, cotiliră din taler in tăleraș
 Și intre alte găsiră și o felie de caș.
 Sar amindouă d'o dată, asupra 'i să grămădesc,
 Pentru el vor să se bată, fac gură, să gâlcevesc.
 Și una și alta rele, miriță și miuță,
 Să 'i împartă intre ele nici de cum nu se 'nvoia.
 Și ca să nu se mai certe merg la cotoiul, cer la el
 Ca prin dreptă, judecată să le impace la un fel.
 Cotoiul ca un cu minte le-a ȃis : nu vă mai certați,
 Ce folos mi'i de cuvinte ? eă sciū cum vă împăcați.
 Care le impacă tôte e cumpăna pre pămint,
 Și impotriva 'i nu pôte niment să ȃică cuvint.
 ȃicând aceste apucă și cumpenele pe loc,
 Ceru cașul să 'i aducă, il rupe drept prin mijloc,
 Pune intr'o parte ș'alta cașul cel in două frint,
 Inaltă cu mâna indată cumpăna de la pămint,
 Dacă vede că intr'o parte atiră mai greu nițel,
 Iea din cea-l-altă parte și mușcă ce-va din el.
 Il pune iar, iar ridică, acum dincôci greu vedând,
 Mușcă și d'aci nițică ca să potrivescă vrënd,
 Apoi iar și iar și iară, când aci când colea greu,
 Vrënd lor reū să nu le pară el a mușcat tot mereū,
 Pîn' să sătură pe sine și lăsă părțile mici.
 Atunci le potrivii bine și le dete la pisici.
 Ele dar silite fură ast-fel a se mulțami,
 Dacă minte nu avură singure a 'i împărți.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 83.

Qui manie le miel s'en lèche les doigts.

Prov. Franc.

*Quem com mel trata, sempre se lhe apega*¹⁾.

Prov. Portug.

1) Cine umblă cu miere, în tot-dé-una i se lipescce.

*Quien la miel menea, siempre se le pega de ella*¹⁾.

Prov. Span.

*Die olie meet, Krijgt smeerige handen*²⁾.

Prov. Oland.

*He that measureth oil, shall anoint his fingers*³⁾.

Prov. Engl.

*Bal baribasou khouroughou dcliyakhou*⁴⁾.

Prov. Mongol.

8846 Cine eși bagă mâna în miere și nu eși linge degetele ?

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 84.

*△

Cine bagă mâinele în miere și nu le linge?

GR. ALEXANDRESCU, *magistr.* J. Putna.

Cine bagă degetele în miere fără ca să le lingă?

HELIADÉ-RĂDULESCU, *Mouv. de* 1848, p. 166.

*△

Cum a umblă cu miere prin mână și nu și-a linge degetele ?

M. IUPESCU, *inv. c. Brosceni,* J. Suciava.

*△

Se poate să umblă cu miere și să nu te lingă pe degete ?

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,* J. Vasluïu.

1) Cine umblă cu miere, în tot-dé-una i se lipescé dintr'însa.

2) C ne mėsoră unt-de-lemn, căpătă mâni unsuróse.

3) Cine mėsoră unt-de-lemnul, își unge degetele.

4) Când ai luat miere, îți lingi degetele.

△ *Se poate să âmbli cu miere prin mână și să nu 'ți lingi degetele?*

S. MIHĂILESCU, *Șezdt.* I, p. 249.

*△ *Umblă cu miere în mână și să nu se mânjască pe degete!*

I. POPESCU, *inv. c. Dobreni, J. Ilfov.*

* *Care s'mintésce cu ținere și nu 'și alingze dzéditili? 1).*

N. ST. c. *Nijopoli, Macedonia.*

Arată că piste puțință a nu se împărtași ore-cine din ceea ce 'i intră în mână (GOLESCU).

8847 **Ca să simți dulcéța mierii, trebuie să lingi degetul ce 'l bagî în miere.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 103.

Adică când te vei folosi din munca ta, atunci vei cunoște dulcéța muncei tale (GOLESCU).

8848 **Bagă mâna în miere și degetul îți linge.**

HELIADÉ-RĂDULESCU, *Tandál.* p. 18.

Când âmbli cu miere linge 'ți degetele.

G. NEGRUZZI, I, p. 249.

Acelaș înțeles ca la No. 8846 sub formă de povață.

*△ 8849 **Linge miera de pe degete, dar să nu le roși.**

A. GOROVEI, c. *Folticenii, J. Suceava.*

1) Cine se atinge cu miere și nu 'și linge degetele?

Impărtășește-te de ceea ce îți intră în mână, însă într'un mod mai potrivit.

Il faut plumer la poule sans la faire crier.

Prov. Franc.

8850 Mierea e mórtea muscelor.

BARONZI, p. 60. — G. I. MUNTEANU, p. 150. — HINȚESCU, p. 105.

Acelaș înțeles ca la No. 2167.

8851 *△ Cu miere se prind muscele.

V. FORESCU, c. *Folticeni, J. Suciava.*

Acelaș înțeles ca la No. 8850.

8852 Unde este miere acolo și musce.

REINSBERG-DÜRINGSFELD, II, p. 156.

*△ *La miere se string muscele.*

V. SALA, *dasc. c. Tarcăița, comit. Bihor, Ungaria.*

*△ *Musca se trage la miere.*

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

* *Mușcile ningă năare se-adună ¹⁾.*

I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir.*

Și ómenii unde vėd folóse și cástiguri.

Ad su mele curret sa musca ²⁾.

Prov. Sard.

1) Muscele lângă miere se adună.

2) La miere alėrgă musca.

Hvor Honning er, der sankes Fluer ¹⁾.

Prov. Danez.

8853 Lipsesce mierea, se duc muscele !

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1449.

A sărăcit omul toți îl părăsesc și, precum dice poetul latin :

*Donec eris felix, multos numerabis amicos ;
Tempora si fuerint nubila, solus eris.*

**8854 Când dai piste miere, nu mănca piste măsură,
că și ce n'ai mâncat ești scôte din gură.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 105.

Adică să ne stăpănim la tôte, ca să nu pătimim (GOLESCU).

**8855 Cine eși bagă mâna în ulei de miere, pentru
puțină miere, mâna 'mpunsă o scôte.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 84.

Adică pentru un mic folos ne băgăm înșine în primejdii (GOLESCU).

8856 * Care fură ftină cu niare, are musca pre nare ²⁾.

ILIE GHICU, *prof. c. Abela & Samarina, Epir.*

Vedî *Muscă.*

Acelaș înțeles ca la No. 2178.

**8857 Miere 'n gură e plăcere
Dar la inimă durere.**

A. PANN, III, p. 69.—HINȚESCU, p. 105.

* *Mierea e dulce la mâncare, dară pricinuesce durere la inimă.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșani, J. Putna.*

1) Unde e miere, acolo se adună muscele.

2) Cine fură borcanul cu miere, are musca pe nas.

Pentru cel lacom la mâncare.

- 8858   **Cin' va mânca multă miere
El o să verse și fiere.**

A. PANN, II, p. 51.

*Cine va mânca miere,
El o să verse și fiere.*

HINȚESCU, p. 105.

Pentru cel lacom. Să fim cumpătați în toate.

Înțeleptul Solomon dice: *De găsești miere mănâncă numai câtu' ți este destul, ca să nu te prea sature și să o verși.*—
Prov. XXV, 16.

Mel satietatem gignit.

Prov. Lat.

- 8859   * **Care măcă miere, ș-măcă și fârmaclu¹⁾.**

N. ST. c. *Nijopole, Macedonia.*

* *Cari măcă mērea, măcă ș-fârmaclu²⁾.*

I. COYAN, *prof. c. Băesa, Epir.*

Cine s'a bucurat de un bine să nu 'i pare rău când îi va veni și un rău.

- 8860   **A mâncat astă vară prea multă miere,
Și acuma are la inima durere.**

A. PANN, II, p. 143.—HINȚESCU
p. 105.—*Gaz. Sătén. Dec. 1897.*

Acelaș înțeles ca la No. 5699.

- 8861   * **Nici miere am mâncat, nici inima mă dore.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 49.*—
GR. ALEXANDRESCU. c. *Focșani, J. Putna.*

1) Care mănâncă miere, își mănâncă și otrava.
2) Care mănâncă mērea, mănâncă și otrava.

Nici n'am mâncat miere, nici la inimă am durere.

A. PANN, III, p. 193. — PIN-
ȚESCU, p. 105

Să dice pentru cei ne-vinovați, cum și pentru cei ce nu le pasă de nimic. (GOLESCU).

8862 * **Intre miere amestecă fiere.**

D. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 381.

Vezi No. 1256.

A spune vorbe supărătoare, între altele mai plăcute.

*Dopo il dolce ne vien l'amaro*¹⁾

Prov. Ital.

8863 **Nu e miere fără fiere.**

FR. DAMÉ, III, p. 45.

Vezi Vin.

Nu e bine fără rău, plăcere fără supărare, și precum dice Euripid :

Ὅν ἄν γένοιτο χωρίς ἐθλὰ καὶ κακὰ,
Ἀλλ' ἐστὶ τις σύγκρασις.

Prov. Elin.

*Plus aloes quam mellis habet*²⁾.

Prov. Lat.

*No hay miel sin hiel*³⁾

Prov. Span.

*Un va mèi ben senza mèl*⁴⁾.

Prov. Rom.

1) După dulcele ne vine amarul.

2) Are mai mult sabur de cât miere.

3) Nu ai miere fără fiere.

4) Nu va mai bine fără miel.

*
8864 'Eși, șile, dintr'ocli, că vine, paplu c'niare ¹⁾.

I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir.*

Un gunoiu intrase în ochiul unui copilăș, și 'l supără mult, Tocmai atunci vedând pe moșu său, că vine să 'i dé nisce miere. uită durerea de la ochiū, și o mănâncă cu mare plăcere. Odata mierea mâncată, copilul iar simte durerea și începe a țipa și mai tare.

Dicerea se aplică când cine-va, însărcinat cu săvârșirea unei lucrări, o neglijează, îndată ce ocazia se presintă, pentru o altă lucrare mai plăcută și mai ușoară.

*
8865 A dà banî pe miere.

I. NEGRUZZI, *Conv. Liter.* XII, p. 48. — B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.*, p. 2424. — T. SPERANȚIA, I, p. 85. — FR. DAMÉ, I, p. 448. — Șezădt., III, p. 487. — S. NĂDEJDE, *Nuv.*, p. 426. — A. GOROVEI, *J. Su-căra.*

1° A critica, a muștră.

2° A batjocori, a ocări.

3° A 'l bate, a 'i face la fel.

«Aice în țeră, de la o vreme, deprinsese neguțătorii Turci ne-indestulați cu mierea, cu cêră, cu alte negoțe ce preocupau. cu du-ghele prin țirguri, vedând și țera și boicrimea lipsite, de și faceau cireți de boi negoț». — NIC. COSTIN, *Letop. Mold.* II, p. 78.

Cât de ne-popular eră în vechime garea asupra mierei, u-nul din principalele venituri ale sătenilor, ne-o arată Nic. Costin, II, p. 46 când povestese cum Constantin Duca Vodă, cu Arhierii țerii și cu tot sfatul său, au legat cu mare blestem și vâcărutul și cêra și miere să nu mai fie.

Niculae Muste scrie la rindul său, *Letop.* III, p. 78 :

«Scos'au Mihai (Racoviță) Vodă intru această a doua domnie

1) Eși, gunoiu, din ochiū, că vine moșu cu miere.

desetină de stupi : să de și boierii mari și mici, și monăstirile, și episcopii ca și țeranii, care obiceiii nici odată n'au mai fost. Cu urit au căzut acest lucru tuturor boierilor, făcându-se obiceiul nou, și peste voia tuturor pămîntenilor. Că totă agonisita acestui pămînt, stupii sunt, și cu aceștii își plătesc boierii și monăstirile birurile, și își țin casele. Dără cu deselina ce au scos Mihaî Vodă multe case de boieri și monăstiri au sărăcit. Precum nici un om fără greșelă saă pricină nu rămâne. așa și lui Mihaî-Vodă îi dăm pricină că peste voia tuturor au făcut acest obiceiul ce n'au mai fost nici odată».

Precum ne arată Melchisedec, în *Chronica Hușilor*, agenții neguțătorilor Turci, răspândiți prin țără, arvuniau de timpuriu, miere de pe la locuitorii ce aveau prisăci, cu condiția că, la termenul pus, cătimea angajată să fie la dispoziția Turcului rînduit. Daca, din cauza timpului nefavorabil stupilor, mierea nu eră predată la timp, începău să curgă ocări, schingiuirea fără cruțare pe capul bietul Român. Din aceste obiceiuri s'a născut ȕicerea.

*△
8866   **Îi curge numai miere.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*

E vrednic, se pricepe și îi merge bine.

*△
8867   **A dat peste mierea ursului.**

V. FORESCU, *c. Folticevi, J. Suciava.*

A dat peste noroc, peste bine, peste treburi folositoare dar mai ales : a luat o soție bună și cu avere saă o ȕiitoare frumoasă și plăcută.

*
8868   **A dă de miere.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 637. —
D-NA EUGENIA ZANNE, *J. Ilfov.*

Acelaș înțeles ca la No. 8867.

*△
8869   **A înnotă în miere.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A stă foarte bine.

8870 *△ A'î tăia cuvîntul cu miere.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 288 & 330. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Veđi *Cuvînt.*

Când opresci pre altul din vorbă spre a vorbi tu, aducându'î o veste plăcută.

— «Și ce trebuință am eu ôre să știu daca stăpânul tău, Mă-tăhur Impêrat, n'avea noroc la vinat».

— «Să-ți taiu cuvîntul cu miere, hoierule; dară, daca vei voi să mă ascuți până la sfirșit, vei află că solia mea are să-ți aducă veselie». — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 288.

8871 * Poți linge miere în casa lui.

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci, J. Tutova.*

Veđi *a Linge.*

Acelas înțeles ca la No. 5395.

8872 *△ A băgă ac în miere.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 64; I. p. 54. — G. POBORAN, *inst. c. Slătina, J. Ol.*

Veđi *Cap. III, c. Ac.*

A viri zizanie între ômenî. Acelaș înțeles ca la No. 1265.

Când vėđu că prinse putere,
Și are mijlôce ac să bage în miere.

A. PANN.

8873 A unge cu miere.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1376.

Veđi *Ochîu.*

A cumpără pre cine-va cu bani, sau dându'î un folos ôre-care: a'î mitui, a'î împacă cu puțin.

«Trebuie să deschizi baerile pungii; să verși banii cu pumnul, ca să înfrunți pe toți, și pe cenușeri, și pe șefii de masă, și mai cu seamă pe ispravnicii; după ce, mai întâiu, îi unge cu miere pe judecătoria».

8874 * A unge la inimă cu miere.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 538 & 591.

A își face o mulțumire.

8875 * A mănca miere.

M. GANIAN, *publicist*, *J. Iași*.

Vezi *Ciréșu*.

A se bucură de ceea ce aude sau i se întâmplă.

8876 *[△] De par'că eră miere.

Șezătore, II, p. 32.

Vezi *Zahar*.

Arată bunătatea unui om.

8877 *[△] Par'că 'i cu miere în bot.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăt*,
J. Covurluiă.

1° Ii plăcut la vorbă și în tóte.

2° Se ȳice mai ales când iubesce cine-va peste măsură, fără ca, după părerea altuia, acéstă iubire să fie meritată.

A MISTUI

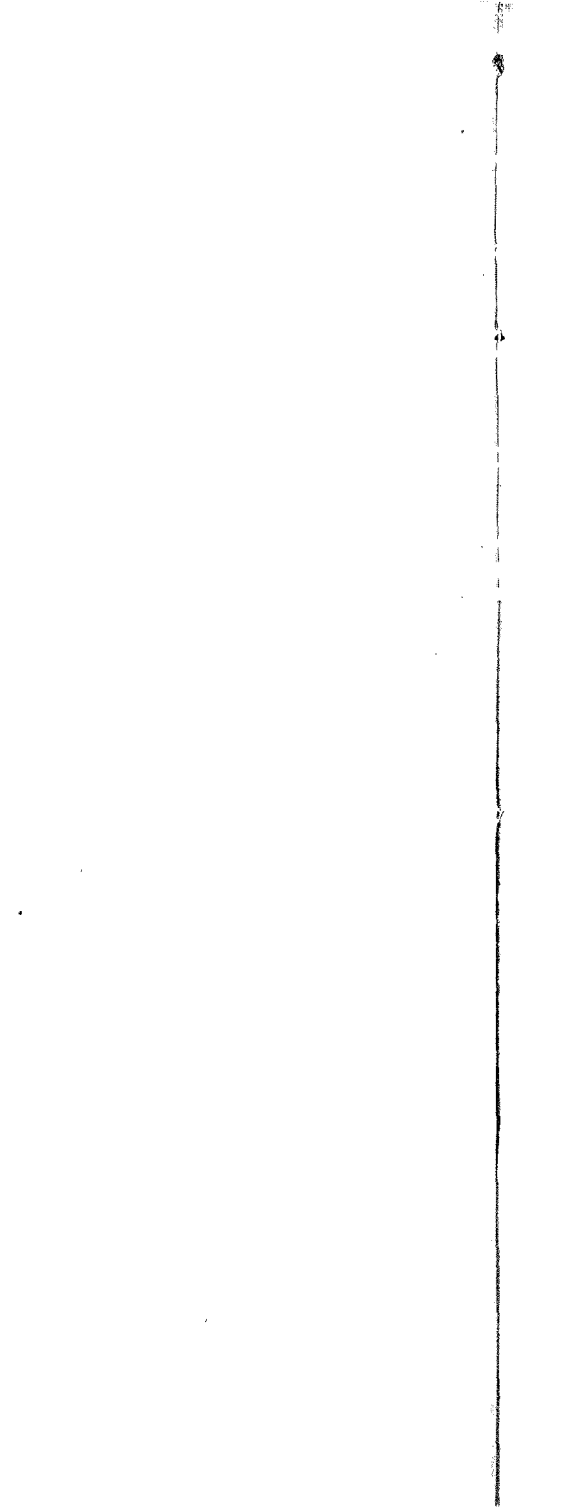
8878 * A nu puté mistui pre cine-va.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 240.

A nu'ți fi drag.

Ne pas pouvoir digérer quelqu'un.

Prov. Franc.

GLOSAR

ROMÂNNO-FRANCES^{*)}

A

- A**, *auxiliaire du futur présent*, forme élidée pour *va*, p. 7. 55. 92. 199. 241. 299. 529.
- A**, *pr. dém. fém. celle*, 82. 86. 155. 174. 587. || *celle, la*, 179. 184. 264. 423.
- A**, *prép.* indiquant l'infinitif présent; *passim*. || *prép. dét.* 23. 92. 176. 265. 459. 466. 532. || *cată a bêt*, faire ce qu'il faut pour être battu, p. 23. || *a'î mirôsî a cutrință*, commencer à courir les filles, p. 92. || *miröse a gröpă*, il sent le sapin, p. 176. || *trage a sârăcie*, attire la pauvreté, p. 265. || *bé a gol*, il boit à crédit, p. 459. || *a călci a bêt*, être ivre, 466. || *î a cui*, il est à celui qui, 432.
- Abate (a se)**, *v. r.* se détourner, s'écarter, p. 464.
- Abea (d')**, *adv.* à peine, presque pas, difficilement, p. 583.
- Abia**, *adv.* à peine, presque pas, difficilement, p. 147. 186. 193.
- Ac**, *s. n.* aiguille, 676. — Pl. *ace*.
- A-casă**, *adv.* à la maison, chez lui, p. 1. 76. 77. 79. 84. 87. 202. 303. 333. 338. 476. 555. 606. || *de a-casă*, de chez soi, p. 87. 646. 650. || *a veni de-acasă*, y être, comprendre, p. 88. || *a fi a-casă*, comprendre, p. 89. || *a o găsi a-casă*, la trouver vierge, p. 89.
- Acăță (a se)**, *v. r.* s'accrocher. se cramponner, s'agripper, p. 309, 339.
- Acea**, *adj. dét. fém.* cette, p. 55. — Pl. *acelea*.
- Aceea**, *pr. dém.* pour cela, pour cette raison, p. 201.
- Aceea**, *adj. dém. fém.* celle-là, p. 55. 298. 582. — Pl. *acelea*.
- Aceeaș**, *adj. et pr. dém.* la même, p. 446. — Pl. *aceleași*.
- Aceia**, *pr. dém. n.* cela, p. 6.
- Acela**, *adj. et pr. dém.* celui-là, ce... là, p. 83. 196. 321. 421. — Pl. *acei*.
- Acelaș**, *adj. et pr. dém.* le même, 62. — Pl. *aceiași*.
- Aci**, *adv.* ici, 336.
- Acioală (a se)**, *v. r.* s'abriter, 289.
- Acolo**, *adv.* là, là-bas, y, 10. 11. 649. 670. || *de acolo*, c'est de là que, 11.
- Acoperi (a)**, *v.* couvrir, cacher, 54. 55.
- Acru**, *adj.* aigre, âcre, sûr, vert (en parlant d'un fruit), 437. 438. 660. 661. || *îi vine acru de cine-va*, ni se face acru de cine-va, quelqu'un lui porte sur les nerfs, l'horripile, 438. || déplaisant, désagréable, 539. || *varză acră*, choucroute, 664. — Fém. *acră*; pl. *acri, acre*.
- Acu**, *adv.* à l'instant, maintenant, 529.

*) L'astérisque indique les mots anciens et hors d'usage.

Acum, *adv.* présent, maintenant, de suite, 88. 206. 485. 545.

Acuma, *adv.* maintenant, à présent, 390. 672.

Adăpă (a se), *v. r.* s'abreuver, 438. 446.

Adese, *adv.* souvent, fréquemment, 659.

Adesea, *adv.* souvent, fréquemment, 157.

Adî, *adv.* aujourd'hui, de nos jours, 200. 518.

Adînc, *adj.* profond. || *fig. vorbă adîncă*, mot profond, 353. —

Fém. *adîncă*; pl. *adînci*, *adînce*.

Aduce (a), *v.* amener, apporter, faire venir, 265. 607. 650. || amener, produire, procurer, p. 540.

Adună (a), *v.* amasser, recueillir, 69.

Adună (a se), *v. r.* se réunir, se rencontrer, 325. || s'assembler, 647.

Afară, *adv.* dehors, hors de, 19. 54. 87. 402. 540. || *pe din afară*, à l'extérieur, extérieurement, 491. 587. || *din afară*, hors de, en dehors de, 321.

Află (a), *v.* apprendre, savoir, 421. || savoir, découvrir, 40. || trouver, 346. 534.

Afumă (a se), *v. r.* s'enfumer || *a se afuma cu huleaua*, se griser, 209.

Afumat, *adj.* jauni par la fumée, par le temps, enfumée, 43. — Fém. *afumată*; pl. *afumați*, *afumate*.

Ager, *adj.* prompt, alerte, rapide, 31. — Fém. *ageră*; pl. *ageri*, *agere*.

Aguridă, *s. f.* verjus, raisin vert, 438.

Ai, *interj.* allons, 624.

Aia, *pr. dém. et adj.* cela. || *de aia*, c'est pour cela, 289.

Aibi (să), pour *să ai* 2. *pers. subj. prés. du verbe a avé*, que tu aies, 640.

Aici, *adv.* ici, 169. 607.

Ajunge (a), *v.* atteindre, 251, 257. 293. || atteindre, arriver à, 227. 310. 311. 314. 382. 535. || devenir, arriver à être, 255. 264. 397. || arriver, parvenir, 80. 281. 282. 648. || parvenir, 19.

174. 340. 341. || suffire, 151. 218. 269. 303. 526. 615. || ratrapper, 474. || valoir, 207. || venir, 92. || *a ajunge la*, en arriver à, 398. || *a ajunge la hulele*, devenir pauvre, 211. || *a ajunge de la moră la rîjniță (morișcă)*, devenir d'évêque meunier, 246. 247. || *a ajuns vremea*, les temps sont venus, nous sommes à une époque où, 60.

Ai, *adj. et prén. dém.* le, la, les, celui, 27. 367. 547. 626. 635. — Fém. *a*; pl. *ai*, *ale*.

Ăi, *adj. et prén. dém.* ce, celui, 160. 318. 344.

Alagea, *s. f.* étoffe, sorte d'indienne. || *a'și căpêtă alagea*, être trompé, dupé, 1.

Alandala, *l. adv.* pêle-mêle. || *alandala coconara*, sornettes, 530.

Alătura (pe), *adv.* à côté, 491.

Alături, *adv.* à côté, 491.

Alb, *adj.* blanc, 38. 59. 204. 374. 388. 389. 433. 439. || farine: *a vedé (adună) alb în căpestere*, voir de la farine dans la huche, s'enrichir, 68. 69. 70. 610. — Fém. *albă*; pl. *albi*, *albe*.

Alba, *adj.* blanche. || farine: *a vedé alba în căpestere*, voir de la farine dans la huche, s'enrichir, 68. 69. 70. — Pl. *albe*.

Albătă, *s. f.* blancheur, 359.

Albi (a), *v.* blanchir, 388. 389.

Albie, *s. f.* auge, baquet, berceau. || *din albie*, dès le berceau, 2. || *a'l face albie de porci*, l'injurier grossièrement, 1. 2. — Pl. *albiu*.

Albină, *s. f.* abeille, 385. — Pl. *albine*.

Ale, *adj. et prén. dém.* les, 77. 260.

Alege (a), *v.* choisir, 225. 269. 270. 344.

Alege (a se) *v. r.* rester, gagner, 369. 532. || se séparer, être séparé, 479. 490. || *a se alege scrum de*, ne rien rester, 369.

Alergă (a), *v.* courir, 82, 83. 277. 503. 578.

Alésă, *adj.* remarquable, bien, de choix, 84. — Pl. *alese*.

Alt, *adj. et pron.* autre, autrui; passim.

Altiță, *s. f.* partie supérieure de la manche des chemises payannes, sur l'épaule, qui est

- toujours couverte d'une riche broderie, 2. 25.
- Aluat**, *s. n.* levain, 439. 544. — Pl. *aluaturî*.
- Alunecă (a)**, *v.* glisser, 412.
- Ama**, *interj.* quel! tel! 105.
- Amănar**, *s. n.* briquet, 3. || *cât ai scăpără din amănar*, en un clin d'œil, rapidement, 3. — Pl. *a-mă, are*. — Veđi *Amnar*.
- Amar**, *adj.* amer, 440. 441. || triste, pénible, dur à supporter, 355. 539. || malheur, ennui, 540. || *omul are un dulce și un amar*, tout homme a du bonheur (de la joie) et du malheur (des ennuis) 540. || *a trăi imprună dulce și amar*, supporter ensemble les bons et les mauvais jours, 540. — Fém. *amară*; pl. *amarî, amare*.
- Ămblă (a)**, *v.* [*Mold.*], marcher, aller, 623. 665. || *a ămblă cu*, mettre le main à (dans), 669. — Veđi *a Umblă*.
- Ameađi**, *adv.* [*Ung.*], midi, 216. || *la ameađi*, à midi, 216.
- Amestecă (a)**, *v.* mêler, mélanger, 673.
- Amestecă (a se)**, *v. r.* se mêler. || se fourrer, 645.
- Amestică (a se)**, *v. r.* [*Mold.*], se mêler. || se fourrer, 522.
- Amiađă**, *adv.* midi, 216. || *în amiađă mare*, en plein midi, 216.
- Amindoi**, *adj. et pron.* tous les deux, l'un et l'autre. 213. 478. 524. — Fém. *amîndouă*.
- Amnar**, *s. n.* briquet, 3. || *cât ai da în amnar*, en un clin d'œil, 3. — Pl. *amnare*.
- An**, *s. m.* an, année, 389. 591. || *la anul*, dans un an, l'année prochaine, 389. || *an*, il y a un an, l'année dernière, 591. || *până la an*, jusqu'à l'année prochaine. 38. — Pl. *anî*.
- An de (d')**, *adj. inv.* pareil, semblable, 282. || *ca d'an de tine*, des gens comme toi, 282.
- Anevoe**, *adj.* difficile, malaisé, 75.
- Anevoie**, *adv.* difficilement, à grand peine, 177. 412. 579. || *cu anevoie*, avec difficulté, avec peine, 343.
- Anglie**, *s. f.* stofă de bumbac, stofă próstă, 3. 179.
- Antal**, *s. n.* fût, futaille, 524. — Pl. *antale*.
- *Antereu**, *s. n.* [*Mold.*] vêtement, à long pans, porté immédiatement sur la chemise et serré à la taille, 57.
- Anteriu**, *s. n.* même sens que le précédent, 4. 57. || *mai aprópe cămașa de cât anteriul*, la chemise m'est plus proche que le pourpoint, 4. 57.
- Aoleo**, *interj.* ah! hélas! 474. 475.
- Apă**, *s. f.* eau, 23. 34. 47. 129. 174. 241. 243. 244. 266. 325. 358. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 456. 458. 459. 471. 473. 487. 521. 537. 540. 549. 550. 553. 586. 624. 641. || rivière, 445. || *la apă*, sur l'eau, 129. || *a nu mai bé apă rece*, être mort, 446. || *a se întrece în apă rece*, devenir impertinent, 446. || *a'î îmbetă cu apă rece*, lui dire des mensonges, le tromper, 447. || *nu plătesce nici apa care obé*, il ne vaut pas la corde pour le pendre, 447. || *n'are după ce bé apă*, être très-pauvre, 447. || *il ferbe fără apă*, il le fait griller à petit feu, 448. || *apă gólă*, de l'eau pure, rien qui vaille, 448. || *a face cu-va apă*, le ruiner, l'enterrer, 448. — Pl. *ape*.
- Apoi**, *adv.* puis, ensuite, après, 311. 383. 537. 572. 665. || alors, ensuite, 38. || *și apoi*, et puis, 83. || *de joă până apoi*, très-peu de temps, 178.
- Aprinde (a)**, *v.* allumer, 212. 213. 275. || allumer, mettre le feu, 138.
- Aprinde (a se)**, *v. r.* s'allumer, s'enflammer, 177, 214. || prendre feu, 83.
- Aprins**, *adj.* en flammes, qui brûle. 82. 83. — Fém. *aprinsă*; pl. *a, prinși, aprinse*.
- Aprópe**, *prép.* près, auprès, 56. 57. 58. 105.
- Apropiă (a)**, *v.* approcher, rapprocher. || terminer, ne plus avoir, 601. || *a apropiat malăin din traistă*, il a dépensé presque tout ce qu'il avait, 601.
- Apșóră**, *s. f.* diminutif de *apă*, eau, 243. — Pl. *apșóre*.
- Apucă (a)**, *v.* surprendre, trouver,

654. || *nu apucă sărcele...*, le soleil ne trouve pas... 654.
Apucă (a se), *v. r.* se mettre à, entreprendre, 265. || se saisir, s'accrocher, s'agripper, 81.
Apus, *s. n.* coucher (du soleil) 270.
Aramă, *s. n.* cuivre, airain. || caractère. || *a'și arăta arama*, montrer ce que l'on vaut, 468. 469. || *a'și da arama pe față*, montrer ce que l'on vaut, 469.
 — Pl. *arame*.
Arde (a), *v. r.* brûler, s'enflammer, 40. 64. 82. 83. 166. 208. 213. 214. 231. 232. 233. 255. 300. 301. 429. 508. 561.
Arde (a se), *v. r.* se brûler, 508. 663.
Ardeiu, *s. m.* piment, poivre rouge, 449, 481. || *a 'i dă cu ardeiu pe la nas*, l'exciter, le faire mettre en colère, 449. || *a pune ardeiu peste rană*, jeter de l'huile sur le feu, 449. || *a 'i pune ardei în bors*, l'exciter, le faire mettre en colère, 481. — Pl. *ardei*.
Ardică (a), *v. r.* relever, 160.
Arătă (a), *v.* montrer 473. || montrer, prouver, 59. 258. 270.
Arătă (a se), *v. r.* se montrer, 468.
Argea, *s. f.* sorte de cave où l'on tisse le lin, 4.
Argint, *s. n.* argent, 98.
Aripă, *s. f.* aile, 234. — Pl. *aripe*.
Aruncă (a), *v.* jeter, lancer, 133. 224. 291. 360. 407. || *a aruncă cu*, jeter des, 360.
Aș, *forme opt. 1-er pers. sing. du verbe a avé.* || *aș bé*, je boirais, 624. || *aș mănca*, je mangerais, 630.
Așa, *adv.* ainsi, de la sorte, comme cela, 4. 5. 6. 7. 88. 344. 345. 380. 512. 568. 569. 582. || tel, semblable, 31. 41. 42. 105. 335. 371. || *așa de*, si, 438.
Ascultă (a), *v.* écouter, 149. 236. 420.
Ascultat (de), pour écouter, pour entendre, 554.
Ascuns, *adj.* caché, dissimulé, 224. — Fém. *ascunsă*; pl. *ascunși*, *ascunse*.
Aședă (a), *v.* placer, 299.
Aședă (a se), *v. r.* s'asseoir. || *a se aședă pe môle și la căldură*, se mettre à bien vivre, 230.

A-seră, *loc. adv.* hier soir, 466. 628.
Asmațuchi, *s. n.* cerfeuil, 450. || *a mănca asmațuchi*, s'attraper soi-même, 450.
Asta, *adj. et pron. dém.*, ça, cela, 97. 245. 327. 532. 651. || celle-là, 179. || cet, 672. || *asta e*, c'est cela 415.
Astă-ți, *adv.* aujourd'hui, 380, 619.
Așteptă (a), *v.* attendre, 69. 75. 299. 450. 554. 582.
Așteptă (a), *v. r.* s'attendre à (avoir), espérer, 493. 533. 547.
Așterne (a), *v.* faire le lit, 4. 5. 6. 7. 8. || *cum îți veți așterne așa veți dormi*, comme on fait son lit on se couche, 4. 5. 6. 7. || *a 'l așterne bine la cine-va*, le recommander à quelqu'un (en mauvaise part), 8.
Așterne (a se), *v. r.* se mettre (en parlant d'un couvert, d'une table), 652.
Așternut, *s. n.* couche, literie, 8. — Pl. *așternuturi*.
Ast-fel, *adj. ind.* ainsi, 526.
Astrînge (a), [*Banat*], amasser, réunir, mettre en tas, 238.
Astupă (a), *v.* boucher, 120.
Astupat, *adj.* bouché, 154. — Fém. *astupată*; pl. *astupați*, *astupate*.
Asupra, *prép.* sur, 29. || *de asupra*, au dessus, en haut, 254. || *de asupra*, sur 537.
Asvîrlă (a), *v.* lancer, jeter, 49. 265.
Ață, *s. f.* fil, 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. || fil de lin, 372. || *a rămâne cu așa mămăligă*, être complètement ruiné, 611. || *nu întinde așa că se rupe*, trop tirer rompt la corde, 8. || *s'a mai lungit așa*, il lui a allongé la corde, 12. || *a 'i strînge așa*, lui serrer la corde, 12. || *a 'l tăia așa*, lui rendre la liberté, le laisser partir, 12. || *se ține într'un fir de ață*, ne tient qu'à un fil, 12. || *până la un cap de ață*, jusqu'à une tête d'épingle, 13. || *nică cât un fir de ață*, absolument rien. 13. || *pentru un fir de ață*, pour un rien, 14. || *ca pe ață*, tout droit, 14. || *ață*, tout droit, 14.
Atât, *adj. et pr.* tant, autant, 28. 29. 77. || *atâta tot*, c'est tout 202. ||

atât... cât, et... et, aussi bien...
jur., 544. — Fém. *atâtă*; pl. *atâți, atâte*.
Atinge de (a se), *v. r.* toucher à.
 397.
Atirn (a), *v.* pendre, 22. || ac-
 crocher, suspendre, 97. 226.
 593. 594.

Atunci, *adv.* alors, 212, 238, 500.
Auți (a), *v.* entendre, entendre
 dire, 26. 420 503.
Aulică, *interj.* ah! 517.
Aur, *s. n.* or, 91. 98. 573.
Avé (a), *v.* avoir, posséder; passim.
Azimă, *s. f.* pain non fermenté,
 fouace, 450. — Pl. *azime*.

B

Ba, *adv.* non. || *ba... ba*, lorsque
 deux personnes sont d'un avis
 contraire, ou bien lorsque quel-
 qu'un change d'avis, 142. 280.
 331. 332. 414. 415.
Babă, *s. f.* vieille femme, 38. 300,
 301. 451. 527. — Pl. *babe*.
Bade, *s. m.* terme d'amical res-
 pect, s'emploie envers un frère
 aimé, une personne plus âgée,
 etc.; 25. 38. 39.
Bae, *s. f.* [*Mold.*] bain, baignoire,
 15. — Pl. *băi*.
Baer, *s. n.* cordon, lien, 14. — Pl.
biere.
Băgă (a), *v.* mettre, fourrer, in-
 troduire, faire entrer, 15. 36.
 40. 73. 74. 121. 132. 135. 138.
 218. 219. 250. 280. 283. 348. 353.
 354. 408. 419. 488. 581. 664. 665.
 666. 668. 669. 671. 676.
Băgă (a se), *v. r.* se fourrer, 339.
 410. 653. || se placer, s'accor-
 der, 106.
Băgat, *adj.* mis, 349. || introduit,
 432. — Fém. *băgată*; pl. *băgați, băgate*.
Bagău, *s. n.* [*Trans. Ung.*], culot
 de pipe, 15. 207. 303. || *n'ajunge*
nică cât o lulă de băgău, il ne
 vaut pas une pincée de cen-
 dres, 207.
Băia (a se), *v. r.* [*Mold.*] se baigner,
 se laver, 15.
Băiat, *s. m.* garçon, 576. — Pl.
băieți ou *băieși*.
Baie, *s. f.* bain, 15. || baignoire,
 15. || *a trimite la baie*, envoyer
 promener, 12. | Pl. *băi*.
Băiu, *s. n.* [*Ung.*] travail, ouvrage,
 504. — Pl. *băiuri*.
Băiu, *interj.* [*Banat.*] non, 638.
Balama, *s. f.* gond, charnière
 peinture, 16. 17. || *a scôte din*
balamale, irriter quelqu'un, 16. ||

a eși din balamale, sortir de ses
 gonds, 16. || *a i se slăbi bala-*
malele, ne plus avoir de forces,
 16. || *a stringe în balamale*, ac-
 culer, 17.
Balamîș-balamuș, *s. m.* macédoine,
 olla-podrida, 450. Voir *talmeș-*
balmeș.
Bălegar, *s. n.* fumier, 17. — Pl.
bălegare.
Baligă, *s. f.* bouse, 165. || *a trăn-*
tit'o ca baligă în gard, il a parlé
 pour ne rien dire, 165. — Pl.
balige.
Baltă, *s. f.* lac, étang, marais,
 512. — Pl. *bălți*.
Ban, *s. m.* ban. ancien titre de
 noblesse, 649. — Pl. *banî*.
Ban, *s. m.* argent en général, 179.
 338. 577. 674. || centime, 40.
 179. 327. 520. 523. — Pl. *banî*.
Bănuț (a'și), *v.* [*Ung. et Trans.*],
 se repentir, regretter, 618.
Barbă, *s. f.* barbe, 228. 335. 491.
 547. 625. || *î-a cam eșit brânza*
'n barbă, il vieillit. — Pl. *barbe*.
Bărbat, *s. m.* homme, 28. 464.
 474. 573. — Pl. *bărbați*.
Bardacă, *s. f.* cruche, broc, 458 ||
s'o beț cu o bardacă de apă, elle
 est très-belle, 458 — Pl. *bar-*
dace.
Bariș, *s. n.* barège, fichu de ba-
 rège, 17. || *a'și da barișul pe*
cătă, jeter son bonnet par des-
 sus les moulins, 17. — Pl. *ba-*
rișuri.
Basamac, *s. n.* mélange d'eau-le-
 vie et d'eau, 451.
Basma, *s. f.* mouchoir, fichu, 17,
 18. || *se duce la vie cu pômă în*
basma, il porte de l'eau à la
 rivière, 18. || *basma curată*, im-
 maculé, 18. || *a eși basma cu-*
rată, sortir blanc comme neige

(d'une accusation) 18. — Pl. *basmale*.

Baston, *s. n.* bâton, canne, 19. || *e un flueră baston*, homme sans valeur, 19. — Pl. *bastone*.

Bat, *adj.* [*Mold.* et *Banat*], ivre, 451. 462. 463. — Fém. *bată*. Voir *bêt*.

Băt, *s. n.* [*Ung.*], gourdin, 20. || *rămânî bătënd pe băt*, tu restes sot, tu ne réussis pas, 20.

Bată, *s. f.* lisière (du drap, de la toile). || ceinture étroite, 19. 20. 492. || *a'l dă pe bete (afară)*, chasser, jeter à la porte, 19. || *a dă pe bete faptele cui-va*, divulger les actions (mauvaises) le quelqu'un, 20. || *brânză 'n bete*, homme de rien, sot, 492. — Pl. *bete*.

Bătă, *s. n.* gourdin, 20. 21. || coup de bâton, 20. || *rămânî bătënd pe bătă*, tu reste sot, tu ne réussis pas, 20. || *să'i bați urma cu bătă*, que tu ne le rencontres plus dans ta maison, 21. — Pl. *bâte*.

Bătae, *s. f.* coup, rossade, 636. 637. — Pl. *bătăi*.

Bătaie, *s. f.* choc, heurt, 421. || coup, rossade, 499. 636. 637. || *a'l face burduf de bătaie (bătăi)*, battre comme plâtre, 499. — Pl. *bătăi*.

Bate (a), *v.* frapper, 20. 21. 264. 315. 316. 426. 477. 478. || battre, 34. 35. 211. 257. 302. 354. 404. 426. || frapper, heurter, cogner, 426. || baratter, 589. || souffler, 137. 234. 410. 360. || aboyer, 279. || *bate-i urma cu ciomagu*, courir après quelqu'un sans pouvoir l'attraper, 112. || *a bate la papuc*, dépenser, 276. || *a bate la pingea*, dépenser, 302. || *a'l bate țol*, lui secouer ses puces, 404. || *bate la ușă*, est aux portes (proche), 426. || *a'i bate în strună*, ne pas le contrarier, flatter sa manie, 465.

Bate, (a se), *v. r.* lutter, 249 || se battre, 381. 579. || se frapper, 597.

Bătătură, *s. f.* cour, 21. || trame, 269. 270. || *la pânza urzită, Domnul ne dă bătătură*, à toile ourdie Dieu donne le fil, 270. — Pl. *bătături*.

Batistă, *s. f.* batiste (toile). || mouchoir, 21. 22. || *a eși batistă curată*, sortir blanc comme neige, 21. — Pl. *batiste*.

Bătut, *adj* pressé, foulé, tassé, 486. — Fém. *bătută*; pl. *bătutăi*, *bătute*.

Bazma, *s. f.* [*Vâlcea*], mouchoir, fichu, 17. || *luași bazmau?* tu as été payé pour cela, 17. — Pl. *bazmale*.

Be (a), *v.* [*Mold.*], boire, 451.

Bé (a) *v.* boire, 35. 322. 325. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 471. 473. 474. 484. 549. 553. 579. 622. 624. 630. 634. || *coina a bėut o să bė*, qui a bu, boire, 456, || *a bė ca în codru*, boire tout seul (sans donner aux autres), 457. || *a lé ca în țirg*, même sens que le précédent, 457. || *a 'și bė și că-mașa*, boire jusqu'à sa chemise, 457. || *a'și bė mințile*, s'ennivrer, 457. || *bė cât șapte*, il boit comme un trou, 457. || *bė de 'i trăsesc urechile*, il boit à se griser, 458. || *a 'și bė și căciula din cap*, boire jusqu'à son dernier sou, 458. || *s'o bėi într'un pahar de apă*, elle est belle à damner un saint, 458. || *l'ar bė într'o lingură de apă*, il ne peu past le souffrir, 458. || *cât ar bė o lingură de apă*, en un clin d'œil, 459. || *bė a gol*, il boit à crédit, 459. || *bė a duplu*, il boit à crédit, 459. || *a bė pre cine-va*, boire au compte de quelqu'un 459.

Beciu, *s. n.* cellier, sous-sol, 22. — Pl. *beciuri*.

Belciug, *s. n.* anneau, 22. || *a 'i pune belciug în nas*, le mener par le bout du nez, 22. — Pl. *belciuge*.

Belea, *s. f.* ennui, désagrément, 200. — Pl. *belele*.

Beli, (a), *v.* ôcorcher, 464.

Beltea, *s. f.* [*Mold.*] gelée de fruit. || *beltea*, discours filandreux, 459.

Berbință, *s. f.* [*Mold.*] gerle, tinnette, jatte, 485. — Pl. *berbințe*.

Berbință, *s. f.* [*Mold.*] gerle, tinnette, jatte, 485 — Pl. *berbințe*.

Bere, *s. f.* bière, 459.

- Bêt**, *s. n.* bâton, 23. 24. 199. 410. 411. || *dă la om fără bêt*, c'est un impertinent, 23. || *cată a bêt*, mériter une correction, 23. || *a stă de bêt cu cine-va*, suivre quelqu'un comme son ombre, 23 || *a merge pe bêt*, s'en aller sans tambours ni trompettes et pauvre comme Job, 23. || *a vorbi de-a bêtul*, menacer, 24. — Pl. *bete*.
- Bêt**, *adj.* ivre, 309. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 471. 472. || *s'a uitat bêt d'a-sără*, il ne dégrise pas, 466. || *a se căcă bêt și a mână tréz*, qui fait la faute la boit, 466. || *a călcă a bêt*, donner des signes d'ivresse, 466. || *bêt mort*, ivre mort, 466. || *bêt frânt*, ivre mort, 466. || *bêt turtă*, ivre mort, 466. — Fém. *betă*; pl. *beți, bete*.
- Beție**, *s. f.* ivrognerie, 467. 468. || ivrognerie, ivresse, ébriété, 466. 467. 468. 469. 470. 471. || *beție la tørtă*, orgie, 470. || *beție la catarană*, 470. — Pl. *beții*.
- Bețiv**, *adj.* ivrogne, 464. 470. 471. 472. 473. 474. || *bețiv împărătesc*, se dit de l'homme qui se grise royalement, 474. — Fém. *bețivă*; pl. *bețivi, bețive*.
- Bețivă**, *adj. f.* [*Banat.*] qui grise, 476. — Pl. *bețive*.
- Betég**, *adj.* [*Trans.*] malade, 500. — Fém. *betegă*; pl. *betegi, betege*.
- Bêtrân**, *s. et adj.* vieux, ancien, 154. || âgé, 507. — Fém. *bêtrână*; pl. *bêtrâni, bêtrâne*.
- Bêtrânețe**, *s. f.* vieillesse, 154. 310. 403. — Pl. *bêtrâneți*.
- Bête**, (*de*), *loc.* à boire, 445. 597.
- Bêt**, *s. n.* le fait de boire. || *ha!*, *la bêt*, allons boire, 474. 475.
- Bêtor**, *s. m.* buveur, ivrogne, 475. — Fém. *bêtoiore*.
- Bêtură**, *s. f.* boisson, 475. 476. 477. 640. 641. — Pl. *bêtură*.
- Bêturică**, *s. f.* diminutif de *bêtură*, 476. — Pl. *bêturele*.
- Biciu**, *s. n.* fouet, 24. || *a plesni din biciu*, réussir, être joyeux, 24. — Pl. *bice*, et *biciuri*.
- Biciul (a)**, *v.* fouetter, fustiger, 24.
- Biciușcă**, *s. f.* cravache, petit fouet, 24. 217.
- Bine**, *adv.* bien, 79. 192. 225. 295. 296. 416. 417. 453. 517. 615. 628. 631. 663. || *mai bine*, mieux, 28. 76. 79. 115. 127. 258. 314. 321 || plutôt, 617. 583. 636. || plutôt, mieux vaut que, 41. 74. 116. 129. 160. 224. 253. 258. 274. 406. 495. 515. 555. 597. 607. 608. 591. || *mai bine'i pare*, il est plus content, 76. || *cu bine*, souhait de bonheur, 616.
- Biniș**, *s. n.* vêtement (de paysan) à manches fendues ou sans manches, 24. — Pl. *binișe*.
- Bîrnă**, *s. f.* solive, poutre, 25. — Pl. *bîrne*.
- Bîrnătă**, *s. f.* ceinture du pantalon, 25. — Pl. *bîrnețe*.
- Birt**, *s. n.* restaurant, 477, 504. — Pl. *birturi*.
- Biserică**, *s. f.* église, 503. — Pl. *biserici*.
- Bitég**, *s. m.* [*Banat.*] malade, 627. — Voir *beteg*.
- Bivol**, *s. m.* buffle, 583. — Pl. *bivoli*.
- Bizare**, *s. f.* lisière de la chemise autour du cou, 188. — Pl. *bizări*.
- Blană**, *s. f.* fourrure, 25. 26. 71. || *a'i scutură blana*, lui se x couer ses puces, 25. — Pl. *blăni*.
- Blană**, *s. f.* planche mince, 26. — Pl. *blăni*.
- Blăni**, (*a*), *v.* battre, 26.
- Blejă**, *s. f.* manger imaginaire, 477. — Pl. *blejde*.
- Blid**, *s. n.* plat, écuelle, terrine, 477. 478. 479. 596. || *n'are ce pune în blid*, il n'a pas quoi manger, 478. || *a linge blide*, pi-que assiette, 478. || *amîndoi se spurcă într'un blid*, manger à la même écuelle, 478. || *a intrat nora'n blide*, il brise tout ce qu'il touche, 479. — Pl. *blide*.
- Bob**, *s. m.* fève, pois, 479, 480. 657. 658. || *a mânăcat bob*, elle est enceinte; il ou elle ment, 480.
- Bobou**, *s. m.* [*Trans.*] sorte de manteau de paysan, 26.
- Bodaproste**, *s. n.* merci, remerciement, 474. 475.
- Boer**, *s. m.* seigneur, noble, 561. 629. — Pl. *boeri*.
- Bogat**, *adj.* riche, 536. — Fém. *bogată*; pl. *bogați, bogate*.

- Boier**, *s. m.* seigneur, noble, 421. 561.—Pl. *boieri*.
- Bólă**, *s. f.* mal, maladie, 452. 640 — Pl. *bóte* et *bolî*.
- Bold**, *s. f.* [*Mold.*] épingle, 26.—Pl. *bolduri*.
- Bolnav**, *adj.* malade, 553. Fém. *bolnavă*; pl. *bolnavi*, *bolnave*.
- Bolnavi**, (*a se*), *v. r.* devenir malade, faire une maladie, 474 475
- Boltă**, *s. f.* magasin voué, cave vouée, 27.—Pl. *bolți*.
- Bómbă**, *s. f.* [*Ung.*] grain, 291. Pl. *bómba*.
- Bordeiú**, *s. n.* cabane, hutte dont le toit seul dépasse la terre, 27. 28. 29. || *n'ai usă la bordeiu*, ta hutte n'a pas de porte; se dit à celui qui entre sans fermer la porte. 29. Pl. *bordeie*.
- Borfaș**, *s. m.* [*Mold.*] filou, tire-laine, 29.—Pl. *borfași*.
- Borfoiu**, *s. m.* [*Mold.*], poussah, homme gros, 29.
- Borș**, *s. n.* borș (eau aigrie par la fermentation du son), 480. 481. 482. || *borș*, piquette, mauvais vin, 481. || *borș cu știr*, chose de peu d'importance, de peu de valeur, 481. || *a veni ca la borș*, entrer et sortir de suite, 481. || *a pune ardeiu în borș*, l'exciter, le mettre en colère, 481. || *a suflă în borș*, ronfler, 481. || *a 'i suflă în borș*, lui jouer un mauvais tour, se moquer de lui, 482. || *a mâncaut borș*, il s'est mis dedans, 482. || *a umplut'o de borș*, il n'a pas réussi; on s'est moqué de lui, 482. || *facă borș cu...* qu'il fasse ce qu'il voudra de... 482.
- Bostan**, *s. m.* citrouille, 606 —Pl. *bostani*.
- Bot**, *s. m.* figure, museau, 512. 677.—Pl. *boturi*.
- Botă**, *s. f.* barillet, 483 || *botă*, rien, 483.—Pl. *bote*.
- Bótă**, *s. f.* [*Ung.*] gourdin, 30.—Pl. *bóte*.
- Botez**, *s. n.* baptême, 171. 192. 260.—Pl. *botezuri*.
- Botișor**, *s. m.* diminutif de *bot*, figure, museau, 513.
- Boû**, *s. m.* bœuf, 146. 165. 504. 619. 637.—Pl. *boi*.
- Brăcinar**, *s. n.* ceinture, courroie pour tenir le pantalon, 30. || *a fi tare în brăcinar*, être riche, 30.—Pl. *brăcinari*.
- Brăcinariú**, *s. n.* même sens que le précédent, 30.
- Bragă**, *s. f.* boisson faite du jus de millet cuit, broyé et fermenté, 483. 484. || *a bé bragă cu cine va*, compère et compagnon, être a tu et à toi, 484. || *bragă*, boisson de mauvaise qualité piquette, 484.
- Brabă**, *s. f.* [*Mold.*] même sens que le précédent, 484.
- Brăncă**, *s. f.* membre (bras, pied). || poignée, 521. || *a căde pe brănci*, tomber de fatigue, 620.—Pl. *brănci*.
- Branț**, *s. m.* empiècement qui se met aux chaussures usées. || *i-am pus branțu*, je lui ai clos le bec; je me suis payé sa tête, 30.—Pl. *branțuri*.
- Brânză**, *s. f.* fromage, 224. 355. 484, 485, 486. 487. 488. 489, 490, 491, 492, 588. || *burduș de brânză în sêma cânilor*, laisser aller le chat au fromage, 488 || *a cere brânză de iepuri*, l'impossible, demander la lune, 488. || *altă brânză*, c'est une autre paire de manches, 488. || *s'a băgat brânza în putină*, c'est fini, 488. || *a nu fi bun de nici o brânză*, n'être bon à rien, 489. || *a nu face brânză cu cine va*, ne pas réussir, 489. || *m'ai umplut de brânză*, lorsque notre attente est trompée 490. || *i strica brânză* fâcher, 490. || *s'a împușit brânza* il ne sont plus amis, 490. || *s'a lege brânza din zêr*, séparer le bon grain de l'ivraie, 490. || *'i a cam eșit brânza în barbă*, il commence à vieillir, 491. || *'i a căzut brânza în barbă*, il vieillit, 491. || *brânză 'n sticlă* grippe-sou, 491. || *șgărie brânză* avare, 492. || *brânză 'n bete*, hommdre rien, sot, 492.—Pl. *brânză*.
- Brat**, *s. m.* Brat, nom propre 523. || anciennement: frère.
- Brătară**, *s. f.* bracelet. 30.—Pl. *brățuri*
- Bricég**, *s. n.* canif. 30,13.—Pl. *bricege*.

Briciu, *s. n.* rasoir, 31-321. — Pl. *brice*.

Brnișor, *s. n.* diminutif de *brnișor* ceinture; ceinture très étroite portée surtout par les femmes || *a'și 'dă brnișorul*, s'allier à quelqu'un, s'entendre avec lui, 32. — Pl. *brnișore*.

Brîu, *s. n.* ceinture, 32-33, 112. 310. 594. || *a stă de brîu cu cine-va*, être à tu et à toi, 32. || *a se luă de brîu cu cine-va*, être une paire d'amis, 32. || *pînă în brîu*, jusqu'à la ceinture, (science moyenne), 33 || *tîrie — brîu*, flâneur, fainéant 33, — Pl. *brîe*.

Brôscă, *s. f.* grenouille, 444. 490. — Pl. *brôsce*.

Brôscă, *s. f.* serrure, 34. 99. — Pl. *brôsce*.

Brumă, *s. f.* frimas, gelée blanche, 143.

Bucată, *s. f.* morceau, 492. 493. — Pl. *bucăți*.

Bucătar, *s. m.* cuisinier, 558. 559. 629. — Pl. *bucătari*.

Bucătărie, *s. f.* cuisine, 336. 493. 494. — Pl. *bucătării*.

Bucate, *s. f. pl.* mets, plats, 350. 494. 495. 496. 497. 560. 645. || *a fi în capul bucatelor*, tenir la queue de la poêle, avoir l'assiette au beurre, 496. || *bucate grecesci*, chose sans valeur, 497.

Bucătea, *s. f.* petit morceau, 439. — Pl. *bucățele*.

Bucățică, *s. f.* petit morceau, petit fragment, 492. 493. 583. — Pl. *bucățele*.

Bucătură, *s. f.* bouchée, 497. 498. || morceau, 498. — Pl. *bucături*.

Bucuc, *s. n.* confusion, embarras, ennuis, 51. — Pl. *bucucuri*.

Bucură, (*a se*), *v. r.* se réjouir, 82.

Bucuresci, *s. pr.* Bucarest, 331.

Buhoș, *adj.* hérissé, hirsute, 265. Fém. *buhôsă*; pl. *buhoshi, buhose*.

Buléndră, *s. f.* [*Mold.*], guenille, haillon, chiffon. || *buléndră*, femme de mauvaise vie, 34. — Pl. *bulendre*.

Bumb, *s. m.* [*Mold. et Trans.*], bouton, 34. 182. — Pl. *bumbi*.

Bun, *adj.* bon, bienveillant. 15. 40. 90. 117. 147. 178. 184. 203. 218. 226. 235. 256. 259. 297.

298. 315. 355. 365. 370. 385. 411. 442. 453. 486. 487. 489. 492. 496. 506. 536. 559. 560. 573. 609. 614. 625. 639. 648. 661. || bon, honnête, 201. || bon, solide, 158. 159. 178. || *mai bun*, meilleur, 96. 260. 428. 450. 476. 558. 559. 565. 606. 629. 640. 643. || *nume bun*, bonne renommée, 455. || *soră bună*, sœur du même père et de la même mère, 560. || *bun de clanță*, qui a bon bec, beau parleur, 117. || *de inimă bună*, parce qu'il est heureux, gai, 579. — Fém. *bună*; pl. *buni, bune*.

Bunătare, *s. f.* bonne qualité, valeur, 385. — Pl. *bunătați*.

Bunătați, *s. f. pl.* bonnes choses, 640.

Burduf, *s. n.* outre, sac fait de peau crue, 486. 488. 498. 499. 588. || *a 'l legă burduf*, l'attacher solidement, 498. || *a' l face burduf de bătăi*, battre comme plâtre, 499. || *a se umflă burduf*, manger à en crever, 499. — Pl. *burdufuri*.

Burduh, *s. n.* [*Mold.*], outre, 486. — Pl. *burdufuri*.

Burduș, *s. n.* [*Banat*], outre, 486. — Pl. *burdușe*.

Burete, *s. m.* éponge. 34. 35. 36. 289. || *a trece cu buretele peste o greșală*, passer l'éponge sur une faute, 35. || *suge ca un burete*, il boit comme une éponge, 35. || *îl storce ca p'uu burete*, le mettre à sec (d'argent), 36.

Burete, *s. m.* champignon, 499. || *doar n'am mâncat bureți*, je ne suis pas fou, 499. || *par'că ai mâncat bureți*, comme tu es maigre, 499. — Pl. *bureți*.

Bute, *s. f.* fût, tonneau, 175. 391. — Pl. *buți*.

Butilcă, *s. f.* [*Mold.*], bouteille, flacon, 499. — Pl. *butilci*.

Buțoiu, *s. n.* tonneau, fut, 657. — Pl. *buțoie*.

Butuc, *s. m.* souche, 172. 419. 638. || *gras butuc*, maigre comme un clou, 172. — Pl. *butuci*.

Buzunar, *s. n.* poche, 36. 37. 152. 590. 663. || *par'că o scose din buzunar*, quel mensonge, quelle sottise, 37. || *a' l avea în buzunar*

nar, avoir quelqu'un dans sa bourse, 37. || *a fi tot cu mâna*

la buzunar, être dépensier, 37. — Pl. *buzunare*.

Ca, conj. comme; passim. || pour, 55. 82. 148. 214. 230. 232. 233. 258. 289. 297. 364. 399. 455. 504. 577. 617. || afin que, 523. 669. || que, 58. 71. 505. || *ca și*, comme, de même que, 586. 587. || *ca și când*, comme si, 211.

Că, conj. que; passim. || car, parce que, 8. 40. 43. 59. 76. 83. 144. 179. 188. 189. 200. 260. 269. 299. 305. 365. 400. 411. 422. 444. 445. 457. 463. 473. 547. 583. 588. 650. || parceque, 510. || *că ce*, quelle sorte de, 59. || de, 583.

Cacă (a), v. embrener, emmerder, 479. 658.

Cacă (a se), v. r. chier, 279. 362. 466.

Căcăcea, s. m. Foirard (nom propre), 43.

Căcat, s. m. excrément, merde, 208. — Pl. *căcați*.

Căcat, adj. embrené, emmerdé, 309. — Fém. *cacata*; pl. *cacate*, *cacati*.

Căci, conj. car, parce que, 293. 325.

Căciulă, s. f. bonnet de fourrure, 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 85. 128. 265. 437. 455. 458. 462. || *cu căciula într'o parte*, à la je m'en fiche, 44. || *a purtă căciula pe-o ureche*, même sens que le précédent, 44. || *a îndesă căciula pe urechi*, ne prêter aucune attention à ce que l'on nous dit, 44. || *a pune căciula p'o sprincină*, être fier, 44 || *a fi cu musca pe căciulă*, ne pas avoir la conscience tranquille, se sentir coupable, 44 || *e altă căciulă*, c'est une autre paire de manches, 45. || *a schimbat căciula*, il a changé son fusil d'épaulé, 46. || *tot dintr'o căciulă scoși*, du même avis, 46. || *două capete într'o căciulă*, deux têtes dans un chaperon, 47. || *a umblă cu căciula 'n patru*, s'humilier; chercher avec persistance, 47. || *a'și luă căciula*,

être humble, s'humilier, 47. || *a scăpat căciula pe apă*, il a perdu ce qu'il avait; elle est enceinte (se dit surtout des filles-mères) 47. || *a i se duce căciula pe apă*, perdre, 47. || *pe sub căciulă*, tout bas, à mi-voix, 48. || *a sta sub căciulă*, loger a la belle étoile, 48. || *a fi vecinic cu căciula pe cap*, être fier, ne faire sa cour à personne, 48. || *a dă cu căciula în căni*, être ivre. || *până dă cu căciula în grindă*, jusqu'à ce qu'il soit ivre, 49. || *de gēba măi pōrtă căciulă*, c'est un sot, 49. || *de căciulă*, par tête, 49. || *cel cu căciula roșie*, le diable, 50. — Pl. *căciuli*.

Căciuli (a se), v. r. faire des courbettes, s'humilier, 50.

Cădē, (a), v. choir, tomber, 38. 52. 77. 92. 95. 96. 97. 132. 157. 158. 159. 185. 193. 306. 424. 430. 463. 467. 491. 512. 547. 620. || descendre, 134 || tomber, être reuversé, 159. || *a cădē drăguș la cauză*, venir en suppliant, 92. || *'i-a cădūt brânza în barbă*, il a vieilli, 491.

Cădē (a se), v. r. convenir. || *cum să cade*, bien, fortement, 377. || *cum se cade*, convenablement, 649.

Cădră, s. f. tableau, 50. — Pl. *cadre*, **Căfe**, s. f. [*Mold.*] café, 540. — Pl. *cafete*.

Căfea, s. f. café. || *căfea rusescă*, eau-de-vie, 500. — Pl. *cafete*

Caftan s. n. caftan, robe d'honneur; 51. || *a îmbrăca caftanul*, être ennobli, 51. || *a lua un caftan*, être battu, 51. — Pl. *caftane*.

Căftăni (a) v. battre, 51.

Căi. (a se) v. r. regretter. se repentir, 468.

Căimac s. n. crème (du lait), 500 || la crème, ce qu'il y a de meilleur, 500. — Pl. *căimace*.

Căine, s. m. chien, 462. 486. 488. 510, 547, 627, — Pl. *căini*.

- Cal**, *s. m.* cheval, 174. 572. 586. — Pl. *caî*.
- Calabalic**, *s. n.* effets, paquet bagage, 51. 407. || embarras, 51. — Pl. *calabalicurî*.
- Călare**, *adv.* à cheval, 649.
- Călăreţ**, *s. m.* cavalier, 643. — Pl. *călăreţi*.
- Călcă** (ă), *v.* marcher, mettre le pied sur, 179. 260. 275. 306. 362. 391. 466. 548. || *a călcă din pod*, marcher fièrement, 306. || *a călcă a bêt*, donner des signes d'ivresse, 466.
- Călcăiu**, *s. n.* talon, 190. 563. — Pl. *călcăi*, *călcăie*, *călcăite*, *călcăte*.
- Călcân**, *s. n.* [Banat] talon, 426. Pl. *călcăni*.
- Călcat**, *adj.* sur lequel on a marché, 309. — Fém. *călcată*; pl. *călcaţi*, *călcate*.
- Cald**, *adj.* chaud, 137. 182. 183. 431. 506. || frais (en parlant du pain) 533. 535. — Fém. *caldă*; pl. *caldi*, *calde*.
- Căldare**, *s. f.* chaudron, 52. 93. || *par'că'i fert într'o căldare*, il est tout honteux, humilié, 52. || *a căde din căldare în foc*, tomber de la poêle dans la braise, 52. || *căldare ne-spoită*, noir comme un chaudron, 52. — Pl. *căldări*.
- Căldăruşă**, *s. f.* petit chaudron, 53. 93. — Pl. *căldăruşe*.
- Căldură**, *s. f.* chaleur, chaud, 230 — Pl. *călduri*.
- Călduros**, *adj.* chaud, 147. — Fém. *căldurosă*; pl. *călduroşi*, *călduroşe*.
- Cale**, *s. f.* chemin, route, 399. 464. 555. 573. — Pl. *căi*.
- Călător**, *s. m.* voyageur, 198. — Pl. *călători*.
- Calic**, *adj.* [Mold.] pauvre, 534. 632. — Pl. *calicî*.
- Calic**, *s. m.* mendiant, pauvre, 597. — Pl. *calicî*.
- Călimar** *s. n.* encrier, 590.
- Calţavetă**, *s. f.* [Mold.] jarretière, 53. — Pl. *calţavele*.
- Călugar**, *s. m.* moine, 184. 334. 335. — Pl. *călugări*.
- Calup**, *s. n.* pain de savon. || *a mânca calupul*, être mis dedans, 53. — Pl. *calupuri*.
- Cam**, *adv.* un peu, en quelque sorte quasi, 182. 262. 293. 461. 654. 655.
- Camară**, *s. f.* chambre 54. — Pl. *cămări*.
- Cămară**, *s. f.* chambre, 54. || trésor. chambre du trésor, 54. — Pl. *cămări*.
- Camaşă**, *s. f.* chemise, 339. — Pl. *cămăşi*.
- Cămaşă**, *s. f.* chemise, 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 179. 455. 457. || *nu te increde nici în cămaşa ta*, que ta chemise ne sache ta guise, 59. || *pe unde scoţi cămaşa?* que vas-tu faire? 61. || *a'şi rupe cămaşa*, s'arracher les cheveux, 63. || *a rămâne în cămaşă*. pauvre 64. || *a'şi da şî cămaşa*, donner jusq'à son dernier sou, 64. || *arde cămaşa pe el*, il est amoureux, 65. || *nu'l încape cămaşa*, il ne sait où donner de la tête, 65. || Pl. *cămeşi*.
- Cămeşă**, *s. f.* [Mold.] chemise, 55. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. || *i-a uscat cămeşile*, ils ont gardé les pourceaux ensemble, 62. || *o făcut cămeşa ismene*, il s'est trompés, 63. || *ca pe mâneca cămeşei*, facilement, 63. || *a şice pe gura cămeşei*, à mi-voix, 63. — Pl. *cămeşi*.
- Cămilă**, *s. f.* chameau, 96. — Pl. *cămile*.
- Camilafcă**, *s. f.* voile noir qui recouvre la toque des moines et retombe sur les épaules, 66. 335. — Pl. *camilafci*.
- Cană**, *s. f.* broc, canette, cruchon, 458. 472. 500. — Pl. *căni*.
- Căncău**, *s. m.* [Trans.] broc, canette, 500. — Pl. *căncee*.
- Când**, *adv. et conj.* quand, lorsque, 36. 38. passim || si, dans le cas où, 83. || *când... când*, tantôt... tantôt, 189. 314. 551. 632. || *de când cu*, du temps de (que), 506. || *de când*, depuis que, 137. || *de când*, alors que, 505. 506. || *pe când*, lorsque, 506.
- Candelă**, *s. f.* veilleuse, 66. 67 — Pl. *candlele*.
- Câne**, *s. m.* chien, 2. 20. 49. 73. 81. 139. 163. 279. 381. 382. 421. 422. 424. 485. 486. 487. 488. 533. 588, || *porc de căne*, rustre, homme de rien, 650. — Pl. *căni*.

Cântă, (*a*), *v.* chanter, 283. 375. 453. 561.
Cântă, (*a*), *v.* [*Ung.*] regretter, se plaindre de ne păs avoir, 371.
Cap, *s. m.* chef, tête. 20. 28. 31. 38. 41. 42. 46. 48. 49. 67. 105. 128. 183. 185. 189. 190. 208. 217. 230. 253. 265. 275. 278. 280. 292. 304. 312. 317. 318. 319. 320. 321. 370. 374. 377. 395. 396. 398. 401. 408. 416. 433. 444. 451. 458. 465. 534. 538. 540. || bout, 112, || bout, morceau, 13. || sommet, 298. || *în capul mesei*, à la place d'honneur, 656. || *a fi în capul bucatelor*, tenir la queue de la poêle, 496. — Pl. *capete* et *capite*.
Capac, *s. n.* couvercle, 501. 502. 573. || *și-a găsit capacul*, il a trouvé son pendant, 501, || *a'i pune capac*, lui river son clou, 502. || *găsește capac la tôte*, il a réponse à tout, 502. — Pl. *capace*.
Căpeneag, *s. n.* [*Trans. et Ung.*], manteau, cape, 67. 102. 103. || *după plôie căpeneag*, de la moutarde après diner, 102. || *și-a întors căpeneagul*, il a changé son fusil d'épaule, 103. — Pl. *căpenege*.
Căpeștere *s. f.* maie, huche à farine, 68. 69. 70.
Căpeștere, *s. f.* maie, huche à farine, 610.
Capêt, *s. n.* bout, 13. 361. — Pl. *capete*.
Căpêtă, (*a*), *v.* acquérir, obtenir, 1. 146.
Căpêtău, *s. n.* chevet, oreiller, 67. 68. 112. || *a umblă fără căpêtău*, aller à l'aventure, 68. || *a fi fără căpêtău*, être sans moyens d'existence, 68. — Pl. *căpêtău*.
Căpêtău, *s. n.* bout, 213, || pointe, 278. — Pl. *căpêtăie*.
Căpêtină, *s. f.* pomme (de chou), 537. — Pl. *căpêtine*.
Căpistere, *s. f.* maie, huche à farine, 68. 69. 70.
Căpisterie, *s. f.* maie, huche à farine, 69.
Capră, *s. f.* chèvre, 485. — Pl. *capre*.
Căptușală, *s. f.* [*Mold.*] doublure,

Căptușelă, *s. f.* doublure, 71. — Pl. *căptușeli*.
Car, *s. n.* char, chariot, 352. — Pl. *care*.
Caracudă, *s. f.* carassin. || menu fretin, gens de peu d'importance, 502. — Pl. *caracude*.
Cârceag, *s. n.* [*Banat.*] cane, broc, 502. — Pl. *cârcege*.
Cărciumă, *s. f.* cabaret, 461. 462. 476. 503. Pl. *cărciume*.
Care, *pr. rel. des 2 genres*, qui, lequel, celui qui; passim. || quel, quelle. 55 || que, 447. || chacun 5. 6. 336. 571.
Cărnat, *s. m.* saucisse, 505. 506. || *a lungi cărnatul*, allonger la sauce, 506. || *ca un cărnat*, comme un boudin, 506. — Pl. *cărnați*.
Carne, *s. f.* chair, viande, 507. 508. 509. 510. — Pl. *cărnuri*.
Cârneligi, *s. f. pl.* carême, jours de maigre, 548.
Cărpă, *s. f.* chiffon, loque, torchon, 38. 71. 72. 128, || *cărpă*, rouleuse, chiffé, 72. || *a'î face cărpă*, le déchirer à belles dents, 72. — Pl. *cărpe*.
Cărpi (*a*), *v.* réparer, recoudre, 55. 376.
Cărpit, *adj.* raccommodé, 274. — Fém. *cărpită*; pl. *cărpiti*, *cărpite*.
Căruia, *pr. relat.* dont, 83.
Caș, *s. n.* fromage à la pie, 355. 510. 511. 512. 513. || *încă cu cașul la gură*, blanc-bec, 512. || *a deșertă cașul*, fêter, 513. — Pl. *cașuri*.
Casă, *s. f.* maison, demeure, logement, 22. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 101. 129. 142. 175. 206. 213. 228. 265. 280. 288. 297. 300. 322. 384. 391. 400. 421. 423. 432. 547. 557. 558. 609. 676. || chambre. 75. || ménage, 89. || beaucoup, 90. || *la casa*, chez, dans la maison de, 177. || *casă de păiajen*, toile d'araignée, 178. || *îi urlă câni la casă*, il n'a rien à se mettre sous la dent, 81. || *are casa sub căciulă*, il loge à la belle étoile, 85. || *casa o are sub eusmă (nălărie)*, il n'a pas de

domicile, 85. || *mă-o pus foc la casă*, il m'a fait des intrigues, 85. || *n'are casă, n'are masă*, il n'a ni feu ni lieu, 86. || *nicî tu casă, nicî tu masă*, il n'a ni feu ni lieu; maison mal tenue; soudainement, 86. || *n'a stricat Dumneșcu două case*, les deux font la paire, 87. || *casa fîră clopot*, maison sans femme, 88. || *a se porni ca de la o casă pustie*, filer à l'anglaise, 88. || *nu i-s porciî acasă*, il est de mauvaise humeur, 88. || *a veni de-a-casă*, comprendre, 88. || *a o găsi a-casă*, la trouver vierge, 89. || *a face casă*, se marier, 89. || *a face casă cu cine-va*, vivre en bonne intelligence avec quelqu'un, 90. || *e cu casă*, il a pignon sur rue, 90. || *a ține (și) de casa cui-va*, être client de quelqu'un, 90. || *a sparge (strică) casa cui-va*, semer la discorde dans un ménage, 90. || *a fi stîlpul casei*, être la pierre angulaire d'une maison, 90. || *o casă de copii*, beaucoup d'enfants, 90. — Pl. *case*.

Cășărie, *s. f.* fromagerie, 485. — Pl. *cășării*.

Căscă (a), *v.* ouvrir la bouche toute grande, 513. 514.

Cașcaval, *s. n.* fromage, 515. 516. || *a se întinde la cașcaval*, viser trop haut, être impertinent, 515. || *a se da cașcaval*, être mou; être sot, 515. || *a trăi în cașcaval*, vivre dans son fromage, 516. || *a avé cașcaval de ros*, avoir un os à ronger, 516. — Pl. *cașcavaluri*.

Cașcovă, *s. f.* plat, manger imaginaire, 477. — Pl. *cașcove*.

Castană, *s. f.* châtaigne, 516. — Pl. *castane*.

Căștigă (a), *v.* gagner. || *de căștigat*, à gagner, 606.

Castravete, *s. n.* concombre, 290. 517. — Pl. *castraveți*.

Căt, *adj. adv. et pr.* comme, 598. 635. || de quoi, 120. || tant que, 137. 341. || suivant, 313, 497. || plutôt que, 73. || autant que, 11. 182. 278. 293. 451. 457. 474. 531. 583. 619. 624. 632. 635. 662. || comme,

aussi grand que, 26. 543. 572. 583. || combien, 123. 202. 270. 306. 378. || le temps de, 3. 254. 459. 580. || tant que, le temps de, 8. 135. 135. 136. 537. || *căt de*, si, 27. 55. 428. 438. 439. 543. || *fie căt de*, si, 54. 115. 259. 540. || *căt... atât*, autant... autant, 28. 77. || *cu căt... cu atât*, plus... plus, 456. || *de căt*, que, 11. 12. 28. 56. 57. 58. 71. 105. 115. 127. 134. 151. 206. 253. 387. 495. 505. 561. 565. 573. 636. 643. 651. || *dă căt*, que, 41. 57. 128. 129. 274. 555. || *de căt*, seulement, 662. || *micî căt*, moins que, 13. 120. || *de căt*, plutôt que, au lieu de, 28. 116. 160. 224. 406. 476. 597. 606. 607. 608. 617. 640. || *câte odată*, parfois, 441. || *câte un*, quelque un, 156.

Cătă (a), *v.* [*Mold.*] chercher, 139. 207. 406. 643. || regarder, 556. || *cătă a bêți*, faire ce qu'il faut pour être battu, 23.

Cataligă, *s. f.* [*Mold.*] échasse, 90. — Pl. *catelige*.

Cataramă, *s. f.* boucle, agrafe, fermoir, 91. 470. || *beție la cataramă*, orgie, 490. — Pl. *catarama*.

Cățel, *s. m.* petit chien, 68. 160. — Pl. *căței*.

Catenă, *s. f.* [*Trans.*] chaîne, 91. — Pl. *catene*.

Câte-va, *adj.* quelques, 367.

Căți, *pr. pl.* de *căt*, tous ceux qui, 252. 253. 379.

Catrafuse, *s. f. pl.* paquet, baluchon, 91. || *ăși luă catrafusele*, prendre ses cliques et ses claques, 91.

Catrință, *s. f.* [*Mold.*] cotte, jupe de paysanne, 92. || *ăși miroși a catrință*, il commence à courir les filles, 92. — Pl. *catrințe*.

Cauc, *s. n.* [*Banat.*] casse, puisard, gobelet, 517. — Pl. *căuce*.

Căuș, *s. n.* casse, puisard, gobelet, 92. 93. || *a luă cu căușul de luă inimă*, consoler, calmer rapidement, 93. — Pl. *căușe*.

Căută (a), *v.* chercher, 121. 139. 207. 216. 348. 428. 611. || s'efforcer de, chercher à, 131. || *fig.* chercher, 4. 104. || rechercher, 125.

CĂU

CHE

a se), *v. r.* examiner, rechercher, 180.
 'și), *v. r.* s'occuper de, 254.
 , *s. f.* vogue, considération, n d'être recherché. 122.—
ăutări.
s. n. chaudron, marmite, 4.—Pl. *cazanc.*
 (a se) *v. r.* s'efforcer, 96.
rel. qui, 75. 115. 138. 156. 214. 377. 453. 471. 543. 547. 575. 601. 623. 665. || que, , 4. 40. 81. 174. 175. 230. 448. 451. 454. 622. 669. || , 40. 103. 588. || quelle, 59. 370. 446. || quoi, 125. 260. 640. 657. || ce qui, 38. 76. 179. 201. 202. 335. 349. 441. 462. 475. 538. 633. || que, 406. 468. 471. 473. 528. 628. 650.
inter. quoi? 62.
mj. que, 298. || pourquoi, . || de quoi, 616. 619. 626. . || *după ce*, non seulement, *mj.* pour *ci*, mais, 385.
adj. et *pr. dém.* celle, la, 175. 212. 214. 226. 254. 265. 412. 485. 509. 580.—Pl. *cele.*
s. n. heure, 94. || horloge, — Pl. *ceasuri.*
s. n. chaudron, marmite, || *fund de cauan*, noir comme *e taupe*, 95.—Pl. *caune.*
ce, ce qui, 622. || ce que, 7. 471.
pr. dém. celle-là, 488.
s. f. nuque, 17.—Pl. *cefe.*
adj. et *pr. dém.* ce, celui, le, 54. 112. 115. 123. 138. 156. 7. 168. 169. 180. 195. 201. 4. 273. 289. 293. 320. 388. 9. 398. 408. 411. 453. 463. 7. 471. 543. 553. 558. 559. 39. 571. 601. 623. 632. 646. 35.—Fém. *cea*; pl. *cê*, *cele*, *itui*, (a), *v.* [*Mold.*] préparer la volaille, du poisson), 517. 22.
ișă, *s. f.* cendre, 211. 385. 430.—Pl. *cenușe.*
ușer, *s. m.* [*Mold.*] mauvais crabe, 95.—Pl. *cenușeri.*
ușerêsă, *s. f.* souillon, femme *e mauvaise vie*, 95.—Pl. *ce-nuserese.*

Ceoricar, *s. m.* paysan, villageoi, 95.—Pl. *ceoricari.*
Cep, *s. n.* broche, tape, fausset, 474.—Pl. *cepurî.*
Cépă, *s. f.* oignon, 517. 518. 630. || *a'î dă cépă*, ne lui donner rien qui vaille, 518. || *a mâncă o cépă degerat*, ne pas réussir, 518.—Pl. *cepe.*
Cer, *s. n.* ciel, 134. 365. 366.—Pl. *ceruri.*
Ceră, *s. f.* cire 151.
Cerc, *s. n.* cercle, 175. 391.—Pl. *cercuri.*
Cercă, (a), *v.* essayer, 96. || rechercher, examiner, 446. 479. 657.
Cercel, *s. m.* boucle d'oreille, 96. || *asta e cercel la ureche*, cela n'a pas d'importance; il ne l'oubliera pas, 97. || *n'o să o atîrn cercel la ureche*, je n'ai pas besoin d'un objet de luxe, 97. || *a rămâne cercel fără tîrtă*, chose gâtée, bonne à jeter au rebut, 97.—Pl. *cercei.*
Cere, (a), *v.* demander, solliciter, 390. 406. 456. 493. 619. 657. 660. 664. || exiger, 476. 610. || mendier, demander, 130.
Cergă, *s. f.* couverture, 98. 221.—Pl. *cerge.*
Cerne, (a), *v.* tamiser, cribler, 518. 519. 564. 565. 610.
Certă (a se), *v.* se disputer, 65.
Céscă, *s. f.* tasse, 519.—Pl. *cesce.*
Ceteră (a), *v.* [*Mold.*] réprimander, gronder, 658.
Ce-va, *pr. ind.* quelque chose, 35. 110. 113. 379. 391. 597. 617.
Cheag, *s. n.* coagulum, caillot, 520. || *are cheag*, il a de l'os, 520.—Pl. *cheaguri.*
Chee, *s. f.* [*Mold.*] clé, 98. 99.—Pl. *chei.*
Chef, *s. n.* bonne disposition, bonne humeur, 438. 548. || *a fi cu chef*, être gris, avoir son plumet, 460.—Pl. *chefuri.*
Cheftea, *s. f.* boulette de viande hachée, 519.—Pl. *cheftete.*
Cheie, *s. f.* clé, 83, 98. 99. 100. 101. 202. || *are două chei pentru o încuțore*, c'est une fine mouche, 100. || *dă cheile Mariucăi*, livre toi pieds et poings liés, 100. || *a dă cheile pe mâna cui-va*,

- confier sa fortune à quelqu'un, 100. || *nu 'ți dă cheia pe mâna altuia*, il ne faut pas se dépouiller avant de se coucher, 101. *a fi cheia*, être la cheville ouvrière, 101. || *a fi cheia și lacătu cuț-va*, connaître les plus secrètes pensées de quelqu'un, 101. — Pl. *chei*.
- Cheietóre**, *s. f.* [*Mold.*] gond. charnière, panture, 101. — Pl. *cheietóri*.
- Chel**, *adj.* chauve, 397. 398. — Fém. *chělă*; pl. *chei, chele*.
- Chelbe**, *s. f.* [*Mold.*] teigne, 230.
- Chelbos**, *adj.* [*Mold.*] chauve, 149. — Fém. *chelbösă*; pl. *chelboși, chelböse*.
- Chema (a)**, *v.* appeler, inviter, 54. 245. 503. 653.
- Chepeneag**, *s. n.* cape, manteau à capuchon, 101. 102. || *a 'și întorce chepeneagul pe dos*, changer son fusil d'épaule; se fâcher, 103. — Pl. *chepenege*.
- Chepeniag**, *s. n.* [*Banat*], cape, manteau à capuchon, 102. 103.
- Cherestea**, *s. f.* bois de charpente, 103. — Pl. *cherestele*.
- Chetóre**, *s. f.* [*Bucov.*], goud, charnière, panture, 101. — Pl. *chetóri*.
- Chiag**, *s. n.* coagulum, caillot, 519. 520. || *panse*, 519. || *a fi un chiag sbircit*, c'est une vieille baderne, 519. || *are chiag*, il est riche, 520. || *a prinde chiag*, s'enrichir, 520. — Pl. *chiagur*.
- Chiar**, *adv.* même, 573.
- Chibrit**, *s. n.* allumette, 103. 104. || *e chibrit*, il s'enflamme comme la poudre, 104. — Pl. *chibrituri*.
- Chichirez**, *s. n.* babillard (*terme de meunerie*), 104. — Pl. *chichireși*.
- Chichiță**, *s. f.* petit compartiment séparé dans l'intérieur d'une boîte; boîte située sous le siège du cocher, 104. 105. || *a căută chichițe*, chercher la petite bête, 104. || *a umbla cu chichițe*, chercher à tromper, 105. — Pl. *chichițe*.
- Chiflă**, *s. f.* croissant, 520. — Pl. *chifle*.
- Chilug**, *s. n.* [*Mold.*], pilon, 172. || *gol chilug*, nu comme la main, 179.
- Chimesă**, *s. f.* [*Banat*] chemise, 65. 105. 157. — Pl. *chimese*.
- Chincă**, *s. f.* sous-ventrière, 262. Pl. *chincă*.
- Chingă**, *s. f.* sous-ventrière, 262. — Pl. *chingă*.
- Chior**, *adj.* borgne, 404. — Fém. *chióră*; pl. *chiori, chióre*.
- Chiorf (a)**, *v.* éborgner, 592.
- Chipérat**, *adj.* [*Mold.*] poivré, 629. Fém. *chipérată*; pl. *chipérați, chipérate*.
- Chiselită**, *s. f.* potage quel'on aigrit avec des cerises ou des prunes, 520. 521. 522. || *trei ape în chiselită*, cousin à la mode de Bretagne, 521. || *trei ape și o chiselită*, objet de peu de valeur, 521. || *a face chiselită*, réduire en bouillie (battre), 521. || *chiselită*, macédoine, 522. Pl. *chiselite*.
- Chiselită**, *s. f.* même sens que le précédent, 521. 522. — Pl. *chiselite*.
- Chișleag**, *s. n.* [*Mold.*] lait caillé, 522.
- Chitic**, *s. m.* [*Mold.*] fretin, petit poisson, 40. — Pl. *chitici*.
- Chiù**, *s. n.* cri perçant. || *chiù și vai*, rien, 590.
- Chiui (a)**, *v.* pousser des cris d'allégresse, 452.
- Chiul**, dans l'expression *a 'i trage chărlu*, le tromper, 105.
- ***Chiulaf**, *s. n.* bonnet, 105. — Pl. *chiulafuri*.
- Ci**, *conj.* mais; passim.
- Cibotă**, *s. f.* [*Mold.*] botte, 106. 442. — Pl. *cibote*.
- Ci-că**, *loc. conj.* on dit que, or, sans doute, 598.
- Cimbru**, *s. m.* thym, sarriette, 522. || *se amestică ca cimbrul*, il se fourre partout, 522.
- Cimitir**, *s. n.* cimetière, 106. || *păzesce cimitirul*, il suce les pissenlit par la racine, 106. — Pl. *cimitire*.
- Cin**, *pr. ind.* qui, celui qui, 233. 598.
- Cină**, *s. f.* souper; cène, 522. — Pl. *cine*.
- Cină (a)**, *v.* souper, 522.
- Cinătui (a)**, *v.* [*Mold.*] préparer

- (de la volaille, du poisson), 522.
- Cinci**, *adj. num. card.*, cinq, 24. 208.
- Cine**, *pr. ind.* qui, celui qui; passim. || quelqu'un, 6.
- Cine-va**, *pr. ind.* on, quelqu'un 89. 118; passim.
- Cinste**, *s. f.* honneur, considération, 310. 609. || présent, don tournée, régalaie, 523. || *a face cinste*, payer une tournée, régaler, 523. || *in cinste*, au compte d'un autre, 454.
- Cinsti (a)**, *v.* honorer, 181. || valoir à quelqu'un de la considération, 334. || payer à boire, 524.
- Cinsti (a se)**, *v. r.* régaler, payer à boire, 523.
- Cinstit**, *adj.* honnête, 201.—Fém. *cinstită*; pl. *cinstiti*, *cinstitute*.
- Cintură**, *s. f.* [Ung.] chaînette, 303. || Pl. *cinture*.
- Ciob**, *s. n.* tet, tesson, débris, 524. 574. 576.—Pl. *cioburi*.
- Ciobotă**, *s. f.* [Mold.], botte, 106. 107. 108. 110. 113. 142. || *de ciobote*, pour ses bottes, 107. || *a umblă cu ciobote roșii*, nu pieds, 110. || *cu ciobote roșii*, cher, 110. || *ș'a pus fân în ciobote*, il a du foin dans ses bottes, 110.—Pl. *ciobote*.
- Ciocărlie**, *s. f.* alouette, 397.—Pl. *ciocărlii*.
- Ciochină**, *s. f.* crochet que le montagnard porte à la ceinture. || *a o spinzură la ciochină*, pendre au croc, 110.—Pl. *ciochine*.
- Ciolan**, *s. n.* os, 509. 525. || *umblă cu ciolane legate de gât*, il est fou, 525. || *a fi ciolan*, mauvais, 525. || *a'î da un ciolan (de ros)*, lui donner un os à ronger, 525. Pl. *ciolane*.
- Ciomag**, *s. n.* gros bâton, gourdin, 111. 112. 113 || *par'că e cu ciomagu la briu*, il a la tête près du bonnet, 112. || *a merye pe ciomag*, s'en aller pauvre, sans le sou, 113.—Pl. *ciomage*.
- Cioră**, *s. f.* corneille, 279.—Pl. *cioră*.
- Ciorbă**, *s. f.* soupe, potage, 375. 525. 527. || *ciorbă încălzită*, du réchauffé, 526. || *ciorbă lungă*, discour filandreux, 527. || *ciorbă*, beaucoup, 527.
- Cioric**, *s. m.* *a mână ce-va cioric*, parler vite, 113.
- Cioric**, *s. n.* couenne, 527.
- Cioricar**, *s. m.* [Mold.] paysan, 113.—Pl. *cioricari*.
- Cirésă**, *s. f.* cerise, 527. 587.—Pl. *cireși*.
- Ciubăr**, *s. n.* [Mold.] baquet, 113. Pl. *ciubere*.
- Ciubotă**, *s. f.* [Mold. et Basarab.], botte, 106. 107. 109. 110. 113. 219. 442. || *a fi ciobotă*, être un sot, 113.—Pl. *ciubote*.
- Ciubuc**, *s. n.* pipe à long tuyau, 114. 407. || *a fi ciubuc*, être amoureux, 114.—Pl. *ciubuce*.
- Ciucure**, *s. n.* frange, bouffette, houppe, 114.
- Ciulă**, *adj. fem.* essorillée, 555.—Pl. *ciule*.
- Ciupercă**, *s. f.* champignon, 527. 528. || *a mână la ciuperci*, vivre de l'air du temps, 527. || *par'că mânăncă numai ciuperci*, il est très maigre, 528. || *doar n'am mânăcat ciuperci*, je ne suis pas fou, 528.—Pl. *ciuperci*.
- Ciupic**, *s. m.* [Mold.] bottine, 114. Pl. *ciupici*.
- Cizmă**, *s. f.* botte, 114. 115. 116. 442. || *a'î linge cizmele*, lui lécher les bottes, 116. || *e cizmă*, c'est une bête, 116.—Pl. *cizme*.
- Clădi (a)**, *v.* bâtir, 116.
- Clanț**, *s. m.* clinche, loquet, 117. || bouche, 117.
- Clanță**, *s. f.* clinche, loquet, 117. 118. || *bun de clanță*, bavard, 117. || *e rîu de clanță*, mauvaise langue, 117. || *clanță*, bavarde, 118.—Pl. *clanțe*.
- Cleit**, *adj.* collé, 362. || *trebue cleit*, doit être collé, 362.—Fém. *cleită*; pl. *cleiti*, *cleite*.
- Clin**, *s. m.* biais, lès, empêtement, 118. 119. || *a nu avé nič în clin nič în mânăcu cu cine-va*, n'avoir rien de commun avec quelqu'un, 118.—Pl. *clini*.
- Clisă**, *s. f.* [Ung. și Trans.] lard 528. 529.—Pl. *clise*.
- Clocotit**, *adj.* bouillant, en ébullition, 456.—Fém. *clocotită*; pl. *clocotiți*, *clocotite*.
- Clondir**, *s. n.* bouteille, 529.

Clop, *s. m.* [*Ung.*] chapeau, 119. || *nu p^ortă el clopul*, c'est elle qui porte la culotte, 119.—Pl. *clopurⁱ*.

Clopot, *s. n.* cloche, 88. 120.—Pl. *clopote*.

Clopoțel, *s. n.* sonnette, 120.—Pl. *clopoțelⁱ*.

Cocă, *s. f.* pâte. || *a se face cocă*, se griser à ne pas pouvoir se tenir debout, 455. 529.

Cóce (a), *v.* cuire au four, 529. 530. || *a o cóce cu^l-va*, lui garder un chien de sa chienne, avoir une dent contre lui, 530. || *a cóce pre cine-va*, même sens que le précédent, 530.

Cóce (a se), *v. r.* mûrir, venir à maturité, 529. || cuire, 299. 572. 598. || *p^{en}ă s'o cóce petro^{li}u*, quand les poules auront des dents, 299. || *măi gustă pân s'o cóce*, tu as le temps d'attendre, aie patience, 572.

Cocină, *s. f.* soue (étable à porcs), 120.—Pl. *cocine*.

Cócon, *s. m.* seigneur, monsieur, 649.—Pl. *coconⁱ*.

Cocónă, *s. f.* madame, dame, 166. Pl. *cocone*.

Coconară, *s. f.* pignon, pignon doux, 530. || *alandala coconară*, galimatias, 530.—Pl. *coconare*.

Coconiță, *s. f.* diminutif de *cocónă*, jeune dame, madame, 148.—Pl. *coconițe*.

Cocoș, *s. m.* coq, 530. || *cocoș-de-vin^l*, girouette, 120.—Pl. *co-coși*.

Cocoșesce, *adv.* comme un coq, à la manière des coqs, 283.

Códă, *s. f.* queue, 81. 401. 425. 533. 592. 593. 627. 629. || manche, poignée, 153. 227. 570.—Pl. *cođi*.

Codaciu, *adj. subs.* renard, 637.

Codină, *s. f.* criblure du grain, 544.

Codorisce, *s. f.* petit manche, 120.

Codru, *s. m.* forêt séculaire, 457. 630.—Pl. *codri*.

Codru, *s. m.* quignon, de pain, 531. 551. 553. 556. 557. || *nu e vrednic codrul să^și plătească*, il ne vaut pas le pain qu'il mange, 531. || *cât codru în mâna flă-mândului*, un instant, 531. ||

a visă codri verđi, avoir très-faim, 531.—Pl. *codri*.

Cofă, *s. f.* [*Mold.*] seau (en bois avec anse), 121. || *a căută cofe de moși*, chercher à obtenir pour rien, 121. || *a^l pune în cofă*, le mettre dedans, le tromper, 121. || *törnă cu cofă*, il pleut à verse, 121. || *ca din cofă*, sans difficulté, 121.—Pl. *cofe*.

Cofiță, *s. f.* [*Mold.*] diminutif de *cofă*. || *a^l lovⁱ peste cofița cu ou^ele*, mettre le doigt sur la plaie, toucher le point sensible, 122. Pl.—Pl. *cofițe*.

Cójă, *s. f.* écorce, 182. 532. || croûte, 612.—Pl. *coji*.

Cóje, *s. f.* pelure, 587.

Cojoc, *s. n.* bisquain, vêtement fourré que portent les paysans, 58. 59. 122. 123. 124. 125. 126. || *șapte frați pe un cojoc*, pauvre comme Job, 123. || *a^și întorce cojocul pe jos*, se fâcher tout rouge; changer d'avis, changer son fusil d'épaule, 124. || *a cumósce cu^l de ce îi e cojocul*, connaître ce qu'il vaut, 125. || *a^l întreba de ce 'i e cojocul*, le rosser, 125. || *a 'șⁱ teme cojocul*, avoir peur même de son ombre, 125. || *a 'i scutură cojocul*, lui secouer ses puces, 126. || *a^l rupe din cojoc*, le battre d'importance, 126. || *a 'șⁱ păzi cojocul*, prendre garde à sa peau, 126. || *cât îi póte cojocul*, ce qu'il peut faire, 126.—Pl. *cojóce*.

Cójócă, *s. f.* bisquain, 124. 125. 126.—Pl. *cojóce*.

Colac, *s. m.* [*Mold.*] pain en couronne, gimblette, 111. 472. 532. 533. 627. || *astă^{ri} lapte cu colac*, chose agréable, 532. || *umblă ca cănele cu colaci în códă*, il est très-riche, 533. || *a umblă după colaci calđi*, rechercher des avantages, 533. || *a^l duce la colaci calđi*, promette pour faire patienter quelqu'un, 533. || *colac*, avantage, 533.—Pl. *colaci*.

Colărez, *s. m.* bouillie composée de lait, riz et farine, 534. || *n'are colărez în cap*, c'est un sot, 534.

- Coleșă**, s. f. [*Banat*], bouillie de sarrasin, 534. || *a afla spină în coleșă*, chercher querelle à quelqu'un, 534.—Pl. *coleșe*.
- Colibă**, s. f. cabane, chaumière, 127.—Pl. *colibe*.
- Colț**, s. n. coin, 127. 197. || *a dă din colț în colț*, ne plus savoir à quel saint se vouer, 127.—Pl. *colțuri*.
- Comanac**, s. n. [*Mold.*] ancienne coiffure d'homme, 128. || *a fi cu comanac*, être un homme, être brave, 128.—Pl. *comanacuri*.
- Comaș**, s. n. coupon d'étoffe. || homme de rien, 128.
- Conciu**, s. n. coiffure (paysanne) féminine, 128.—Pl. *conciuri*.
- Condur**, s. m. soulier, pantoufle avec talon, pour femme, 128. 129.—Pl. *conduri*.
- Copae**, s. f. auge en bois, 129.—Pl. *copae*.
- Copaie**, s. f. auge en bois, 129. Pl. *copăi*.
- Copil**, s. m. enfant, 59. 90. 164. 371. 625.—Pl. *copii*.
- Copt**, s. n. maturité, 544.
- Copt**, adj. bouilli, 598. || cuit, 450. 630.—Fém. *coptă*; pl. *copti*, *copte*.
- Coptor**, s. n. four, 129. 137. 138.—Pl. *coptore*.
- Coptoriu**, s. n. four, 137.—Pl. *coptore*.
- Corabie**, s. f. navire, vaisseau, 238.—Pl. *corăbii*.
- Coraslă**, s. f. colostrum, premier lait (après la délivrance), 587. Pl. *corasle*.
- Côrjă**, s. f. [*Basarab.*] écorce, 612.—Pl. *coryi*.
- Cort**, s. n. tente, 130. 314. || *a umblă cu cortul*, n'avoir pas de demeure fixe, 130. || *a se certă ca la ușa cortului*, s'injurier comme des porte-faix, 130.—Pl. *corturi*.
- Coș**, s. n. cheminée, 130 || trémie, 131. 132. || panier, 129. 131. || cavité thoracique, 576. || *a șters coșul fără să vré*, il s'est trompé, 130. || *a scris pe coș*, il a pris note de, 130. || *a aruncă la coș*, jeter au panier, 131. || *am băgat și eu în coș*, mon tour est venu de, 132. || *î a cădut (picat) din coș*, il est ruiné, 132.—Pl. *coșuri*.
- Coșar**, s. n. étable, 132. 133. || *a intrat lupu în coșar*, le loup est entré dans la bergerie, 133. || *a început a rupe ca purceii la coșere*, il commence à balbutier (se dit des petits enfants); il essaye de nous faire du tort sans trop y réussir, 133.—Pl. *coșere*.
- Côse**, (a), v. coudre, 294.
- Coșniță**, s. f. panier, 133. 134. || *a pune (aruncă) la coșniță*, jeter au panier, 133. || *n'a cădut cu coșnița din cer*, il n'est pas sorti de la cuisse de Jupiter, 134.—Pl. *coșnite*.
- Côstă**, s. f. côte, 534. || *a mânca côte fripte*, ne rien manger, 534.—Pl. *côte*.
- Costică**, s. m. Constantin, 22.
- Cot**, s. m. aune, 26. 390.—Pl. *coți*.
- Cotar**, s. m. jaugeur, velteur, 277.—Pl. *cotari*.
- Cotcă**, s. f. pelote, peloton, balle, écheveau. || *a strică cotca cui-va*, brouiller les écheveaux, gêner son affaire, 134.—Pl. *cotce*.
- Coțcă**, s. f. pelote, peloton, écheveau. || *a strică coțca cui-va*, brouiller les écheveaux, 134.—Pl. *coțce*.
- Coteț**, s. n. soue, étable à porcs, 134.—Pl. *cotețe*.
- Cotor**, s. n. queue, tige, 563.—Pl. *cotore*.
- Cotro** (din), adv. de quelque côté que, partout où, 234. 419.
- Cotruță**, s. f. [*Mold.*] espace libre entre le poêle et le mur. || intrigante, 134.—Pl. *cotruțe*.
- Covată**, s. f. [*Mold.*], maie, huche, 135. 439. || pétrin, 439. 545. || *a l' băgă sub covată*, le tromper, 135. || *s'a spulberat făina din covată*, il a perdu les avantages qu'il avait, 545.—Pl. *covăți*.
- Covrig**, s. m. craquelin (rond), 534. 535. || *a scote la covrig*, réduire à la misère, 535. || *a se face covrig*, se recroqueviller; maigrir, 535.—Pl. *covrigi*.
- Crăcan**, s. n. trépidé avec crémailière à laquelle on suspend une marmite, 535.—Pl. *crăcane*.

Crăcimă, *s. f.* [*Mold.*], cabaret, 503. 504. — Pl. *crăcime*.
Crăciun, *s. n.* Noël, 59.
Crâng, *s. n.* lanterne (terme de meunerie : roue en bois composée d'une série de fuseaux), 135. — Pl. *crânguri*.
Crapă (a), *v.* [*Mold.*] crever, mourir, 571.
Crede (a), *v.* croire, 70. 485. || *a crede la*, avoir confiance en, 59.
Crede (a se), *v. r.* se croire, 461. 472.
Credet, *s. n.* crédit, 59.
Cremene, *s. n.* silex, pierre à fusil, 135. 136. || *cât ai dă în cremene*, en une seconde, en un clin d'œil, 135. || *a stă cremene*, demeurer pétrifié, 136.
Crêpă (a), *v.* crever, 505.
Crepat, *adj.* crevé, 362. — Fém. *crepată*.
Creț, *adj.* francé, 154. 310. — Fém. *creță*; pl. *creți*, *crețe*.
Crișmă, *s. f.* [*Mold.*], cabaret, 504. — Pl. *crișme*.
Crișmă, *s. f.* [*Mold.*] cabaret, 504. — Pl. *crișme*.
Crud, *adj.* cru, non cuit, 536. 607. — Fém. *crudă*; pl. *crudi*, *crude*.
Cruță (a), *v.* épargner, économiser, 340.
Cu, *prép.* avec; passim. || avec, du, 145. || de, 522. || à, au, 38. 544. || par, 394. || contre, 249. || *a dă (arunca) cu*, jeter, lancer le, 48. 360. || *de cu vara*, dès l'été, 122.
*Cucă, *s. f.* bonnet princier, 136.
Cucoș, *s. m.* [*Mold.*], coq. || *cucoș-de-vînt*, girouette, 120. — Pl. *cucoși*.
Cucuiata, *s. f.* [*Mold.*] cimetière, 136. — Pl. *cucuiete*.
Cucumelciu, *s. m.* [*Banat.*], escargot, colimaçon, 86. — Pl. *cucumelci*.
Cucută, *s. f.* grande ciguë, 633. || *a mâncat cucută*, il est fou, 633. — Pl. *cucute*.
Cufundă, (a se), *v. r.* s'enfoncer, 537.
Cuhnie, *s. f.* cuisine, 536. 537. — Pl. *cuhni*.
Cui, *pr. rel.* de celui qui, 76. || à qui; passim.
Cuiu, *s. n.* clou, 35. 226. 339. 606. — Pl. *cuite*.

Cui-va, *pr. rel.* à quelqu'un, 51. 62. 105. 125. 126. 186, passim. || de quelqu'un, 65. 71. 90. 100. 101. 116. 126. 134. 219; passim.
Culcă (a se), *v. r.* se coucher, 5. 6. 305. 399. 460. 554. 626.
Cules, *s. n.* cueille, cueillette. || *culesul viei*, les vendanges, 407.
Cum, *adv.* comme, 377. 380. 417. || comment, de quelle façon, 135. 345. 539. 543. || comme, suivant que, 4. 5. 6. 7. 80. 293. || le temps de, 459. || aussitôt que, 310. 571. 586. || *cum... cum*, comme . . . . ainsi, 345. || *după cum*, selon que, 103. 344. 346. || *nicî cum*, du tout, 34. 159. 337. 397. || *cum ți e*, selon ton, 648.
Cumaș, *s. n.* coupon d'étoffe. || homme travailleur, 137. — Pl. *cumașuri*.
Cumetă, *s. f.* commère, 450. — Pl. *cumetre*.
Cumpăra (a), *v.* acheter, 96. 252. 269. 357. 396.
Cumpăra (a se), *v. r.* s'acheter, 39.
Cumpătare, *s. f.* mesure, modération, 640. — Pl. *cumpătări*.
Cumva *adv.* par hasard, pour une raison quelconque, 148.
Cunosc (a), *v.* connaître, 273. 391. 440. 469. || counaitre, reconnaître, 314. || savoir, se rendre compte, 125.
Cuprinde (a), *v.* contenir, 389.
Cuptior, *s. n.* [*Mold.*] four, 137. — Pl. *cuptiøre*.
Cuptor, *s. n.* four, 137. 138. 429. 475. 556. || *a trăi pe cuptor*, paresseux, 138. || *a fi la gură de cuptor*, être le maître; souffrir une mésaventure, 138. || *pe cuptor*, dans la maison, dans le poêle (Descartes), 138. — Pl. *cuptiøre*.
Cur, *s. m.* cul, derrière, 156. 157. 177. 339. 368. — Pl. *cururi*.
Curat, *adj.* propre, 18. 21. 377. — Fém. *curată*; pl. *curatî*, *curate*.
Curcubetă, *s. f.* [*Ung.*] courge, gourde, 537. — Pl. *curcubete*.
Curcut, *s. n.* eau mélangée avec de la farine de maïs et qui commence à bouillir, 537.
Curea, *s. f.* courroie, cordon de cuir, ceinture étroite en cuir,

139. 140. 141. || *a umblă cu curău*, chercher à tromper, 139.
 || *nu 'l țin curelele*, il n'ose pas; il ne peut pas, 140. || *dacă te țin curău*, si tu l'oses, 140.
 || *a 'și lungi curău*, allonger sa courroie, 141. || *a' da curău*, oser, 141. || *a stringe în curău*, tenir en bride, 141. || *il stringe curău*, il est tenu en frein, 141. — Pl. *curele*.
Curechiu, *s. m.* [*Mold.*], chou, 528. 529. 537. — Pl. *curechiș*.
Curge (a), *v.* couler, affluer, 203. 230. 273. 297. 675. || se détacher, glisser, 255.
Curînd, *adv.* rapidement, 343. 348. 368.
Curmătură, *s. f.* entaille, pli, 142. — Pl. *curmături*.
Curte, *s. f.* cour, 142 || maison, gens, 142. 586. || *a țină de curtea*

cutăruia, être le client de un tel, 142. — Pl. *curți*.
Cușmă, *s. f.* bonnet, 85. 142. — Pl. *cușme*.
Custă (a), *v.* [*Ung.*] durer, exister, 188.
Cutare, *adj. et pr. ind.*, un tel, 142. 268, 623.
Cuteză (a), *v.* oser, 558.
Cutie, *s. f.* boîte, 142. 143. || *ă umblă cu cutia*, mendier, 142. || *par'că e scos din cutie*, on dirait qu'il sort d'une boîte, tiré à quatre épingles, 143. — Pl. *cutii*.
Cuveni (a se), *v. r.* convenir, être dû. 136. || convenir, falloir, 417. || *cum se cuvine*, convenablement, 628.
Cuvînt, *s. n.* parole, 676. — Pl. *cuvînte*.
Cuza, *n. pr.* Cuza, 331.

D

Da, *conj.* pour *dar*, mais, 485. 581. 624. 651.
Da (a), *v.* donner. 32. 55. 60. 64. 93. 163. 195. 196. 198. 225. 257. 270. 275. 287. 327. 357. 390. 444. 457. 518. 519. 525. 547. 555. 557. 570. 577. 582. 592. 595. 601. 618. 626. 647. 657. 674. || frapper, 3. 112. 135. 136. 145. 263. 278. 444. || jeter, lancer, 49. 228. 292 || donner, remettre, 100. 483. || confier, 100. 101. || s'élancer sur, 23. || mettre, placer, 55. 65. || échanger, 271. || aller, marcher, 173. || butter, se cogner, 164. || laisser couler, fournir, 34. || *a dà piste (peste)* trouver, 671. 675. || *a dà peste*, tomber sur, 277. || *a dà prin*, entrer dans, mettre dans, 277. 666. || *a dà în*, entrer dans, 156. 157. || *a dà cu*, se cogner la, se frapper la, 164. 318. 319. 320. || *a dà cu*, jeter, 426. || *a dà de*, rencontrer, trouver inopinément, 348. 354. 675. || *dă din el*, il vomit, 629. || *a dà pe semă*, confier, 488, || *a dà voc*, permettre, 280. || *a dà răgaz*, donner du répit, 561. || *a dà pas*, permettre, 526. || *a*

dă foc, mettre le feu, 82. 138. 232. 233. || *a dà pe față*, divulguer, 469. || *a dà pe la nas*, mettre sous le nez, 103. 449. || *a dà în nas*, souffler au visage, 209. || *a dà la gură*, goûter à, 665. || *a dà*, promener, 211. || *a dà de pomană*, faire la charité, 597. || *a dà ocol*, éviter, 161. || *a dà de gol*, dévoiler, révéler, 172. || *a dà mâna cu*, rencontrer, trouver. 517. || *a dà cu mâna prin*, prendre, voler, 129. || *a dà fitil*, exciter, 151. || *a 'i dà de fund*, connaître ses plus intimes pensées, 153. || *a 'i dà meșii*, oser, 229. || *a dà la mără*, boire sec, 249. || *a 'i dà pingăua*, repousser sa demande, le chasser, 302 || *a 'l dà pe bete*, le vaincre; le chasser; le tromper, 19. || *a'î dà faptele pe bete*, dévoiler, révéler ses actes, 20. || *a dà sfară în țără*, répandre une nouvelle, 372. || *dă în palmă când mănâncă*, il mange sans pouvoir mâcher (n'ayant plus de dents.) 624. || *a dà cu cinstea*, boire beaucoup, 523. || *a dà din colț în colț*, ne pas savoir à quel saint se vouer,

- courir comme un rat empoisonné, 127. || *a 'l da curéua*, oser; pouvoir, 141. || *a 'l da tavă*, battre, 394.
- Dà (a se)**, *v. r.*, se mettre, se cacher, 287. || *a se dà cascaval*, être mou; être sot, 515. || *a se dà de gol*, se trahir, 169. 172. || *a se dà în lăturî*, éviter, 464.
- Dà (a'și)**, *v.* rejeter, 17. || *a'și da pôlele peste cap*, jeter son bonnet par dessus les moulins, 312 || *a'și dà în picio*, retomber à son naturel, retomber en faute 294.
- Dacă**, *conj.* si, en cas que; passim.
- Daca**, *conj.* voyez *dacă*.
- Dar**, *s. n.* don, présent, 467. || *de dar*, donné, bon à être donné, 71. — Pl. *daruri*.
- Dar**, *conj.* mais, or; passim.
- Dară**, *conj.* mais, or, 671. Voyez *dar*.
- Dat (a fi)**, *f. pas. de a dà*, incomber, être dû, 184.
- Dat**, *adj.* donné, 496. — Fém. *dată*: pl. *dați, date*.
- Data**, *s. f.* fois. || *o dată*, une fois, 245.
- Dator**, *adj.* redevable, obligé. || *a fi dator*, devoir, 221. 646 — Fém. *dătoră*; pl. *datori, datore*.
- Dator (în)**, *adv.* à crédit, 454.
- Datorie**, *s. f.* dette 454. || *în datorie*, à crédit, 454. || *pe datorie*, à crédit, 211. — Pl. *datorii*.
- De**, *prép.* de; passim. || au point de, 69. || jusqu'à à ce que, 458. || de, en, 160. 595. || pour ce qui est de, 438 || le, 111. || à cause de, 289. 327. 328. 453. 454. 562. 563. 640. || comme, pour, 238. || par, 32. 49. 81. 159. 179. 219 || pour, 96. 199. 248, 249. 451. 454. 477. 563, 614. 622. 626. 627. || depuis, 178. 466. || en, 573. || contre, 289. || que, 213. || pour que, 260. || par, 213. 473. || pour, 82. || au point de, 562. || à, au, 1. 2. 22. 51. 80. 122. 126. 162. 163, 318. 320. 368. 383. 401. 445. 516. 525. 573. 593. 594. 597. 598. 629. || contre, 540. || *de la*, du, 192, 260. || *de la*, par, 595. || *de la*, sur, 93. || *de cu*, dès, 122, ||
- de cu seară*, dès le soir, 399. || *de asupra*, en haut, par dessus, 254. || *de cât*, voir *cât*.
- De**, *conj.* si, 27. 41. 73. 174. 265. 441, 460. 627. 633. 647. 653.
- Dè**, *prép.* de; passim. || à, 318. || pour, 554. || qui, 196. || *dè cum*, que, 151. || *dè cât*, voir, *cât*, || *dè tot*, complètement, entièrement, 159.
- Dè conj.** si 421. 588.
- De-a**, de sur, à, 24, 632.
- Pece** *adj. num. card.* dix; passim.
- Dè-désupt**, *loc. adv.* au dessous, dessous, 148.
- Defaimă**, *s. f.* blâme, diffamation, 420.
- Degerat**, *adj.* gelé, 518. 662. — Fém. *degerată*, pl. *degerați, degerate*.
- Deget**, *s. n.* doigt, 170, 251, 367. 473. 487. 664. 665. 666. 668. 669. || *gol ca degetul*, nu comme la main, 170, — Pl. *degete*.
- Degit**, *s. n.* [Mold.] doigt. || *gol ca degitul*, nu comme la main, 170. — Pl. *degite*.
- Dejugă (a)**, déteiler (des boeufs), ôter le joug, 240. 246.
- Dëmăncare**, *s. f.* nourriture, 538.
- Deminetă**, *s. f.* [Ung.] matin, 639.
- Deochia (a se)**, *v. r.* être frappé par le mauvais oeil, 475.
- Dèpărtă (a se)**, *v. r.* s'éloigner, 454.
- Dèparte**, *adv.* loin, au loin, 116. || *de departe*, de loin, 38.
- Deprinde (a se)**, *v. r.* s'habituer, 479.
- Deprins**, *adj.* habitué, 659. — Fém. *deprinsă*; pl. *deprinși, deprinse*.
- Des**, *adj.* nombreux, pressé, 461. || épaïs, 484. — Fém. *désă*; pl. *desși dese*.
- Desagă**, *s. f.* besa o, bissac, 143. 252. 406. 563. — Pl. *desagi*
- Desbătă (a se)**, *v. r.* se dégriser, 579.
- Desbracă (a)**, *v.* mettre à nu, deshabiller, 168.
- Desbracă (a se)**, *v. r.* se deshabiller, 143.
- Desbrăcat**, *adj.* déshabillé, 143. 173 — Fém. *desbrăcută*; pl. *desbrăcați, desbrăcate*.
- Descălțat**, *adj.* déchaussé, 144. — Fém. *descălțată*; pl. *descălțați, descălțate*.

Deschide, (a), *v.* ouvrir, 98. 315. 316. 427.

Deschide, (a), *v.* ouvrir, 98.

Deschis, *adj.* ouvert, 422. || *a țină masă deschisă*, tenir table ou verte, 654. — Fém. *deschisă* : pl. *deschisi*, *deschise*.

Descóse, (a), *v.* découdre, 71.

Descuia (a), *v.* ouvrir, 98.

Desculț, *adj.* nu-pieds, déchaussé, 142. 144. || un va-nu-pieds, 144. — Fém. *desculță*, pi. *desculți*. *desculțe*.

Descurcă (a), *v.* démêler, 269.

Deșert, *adj.* vide, 343. — Fém. *deșertă*; pl. *deșerti*, *deserte*.

Deșertă, (a), *v.* vider. || *a deșertă, coșul*, fuir, s'en aller, 513.

Defăce (a se), *v. r.* se défair, 204.

Defătare, *s. f.* joie, plaisir, 206. — Pl. *defătări*.

Desjugă, (a), *v.* dételler, (les boeufs), enlever le joug, 240.

Deslegă (a), *v.* délier, détacher, 165. 352 || *a deslegă sacul*, vider son sac, 352.

Deslegat, *adj.* délié, défait, 198. 353. — Fém. *deslegată*; pl. *deslegați*, *deslegate*.

Desmăniă (a se), *v. r.* [Mold.], se défâcher, 55.

Despoiă (a), *v.* [Ung.] déponiller, tout nu, 168.

Despoiă, *adj.* [Ung.] tout nu, 189. — Fém. *despoiă*; pl. *despoiă*, *despoiăte*.

Despuet, *adj.* dépouillé, tout nu, 173. — Fém. *despuetă*; pl. *despueti*, pl. *despuete*.

Despuiat, *adj.* dépouillé, tout nu, 145. 168. 189. 223. — Fém. *despuiată*; pl. *despuiați*, *despuiate*.

Deșt, *s. m.* doigt, 473. 666. || *a fl arătat cu deștul*, être montré au doigt, 473. — Pl. *dește*.

Deștul, *adv.* assez, suffisant, 439.

Desupera (a se), *v. r.* se défâcher, 55.

Desveli (a), *v.* dévoiler, découvrir, 196.

Ți, *s. f.* jour, journée, 117. 216. 140. 261. 483. 505. 518. 548. 564. 610. || jour (de la vie), 354. || *bună ziua*, bonjour, 40. || *în ziua de*, le jour de, 483. — Pl. *Țile*.

***Diată**, *s. f.* testament, 536. — Pl. *diatē*.

Țice (a) *v.* dire, 460. 503. 557. 581. 585. 664. || dire, parler, 63. 331. 415. 539. || appeler, 575. 576. || dire, traiter, 315.

Dimineta, *s. f.* matin, 256, 354. 638. 639. 640. 642. — Pl. *diminete*.

Din, *prép.* de, du, de la, des; passim. || desur, 458. || de, hors, de, 16. 34. 37. 52. 54. 74. 132. 143. 186. 230. 255. 283. 360. 402. 403. 464. 516. 581. || de, qui est dans, 54. 180. || la, 625. || dès, 2. 147. 205. || à cause de, 259. || avec, de, 260. 293. 544. || sorti de, 263. || une partie de, de, 126. || *din ce . . . din ce*, plus . . . plus, 456. || *pe din afară*, en dehors, 587. || *din afară*, hors de, 321. || *din lăuntru*, en de dans, 190. || *din cotro*, du côté où, 234. || *din sburat*, au vol, 444. || *din urmă*, à la suite, par derrière, 173.

Dinapoi, *adv.* par derrière, 407. 561.

Dinăuntru, *adv.* à l'intérieur, dedans, 189.

Dinsu, *pr. pers. 3, pers, sing. il.* lui, 59. 65. 76. 118. 178. 201. 202. 456. 633.

Dinte, *s. m.* dent, 207. 312. 438. 640. — Pl. *dinți*.

Dintru, *prép.* de, 36. 46. 107. 153. 419. 461. 478. 524. 635. || *dintr'însa*, d'elle, 232.

Doă, *adj. num. card.* deux, 87.

Doar, *adv.* tout au moins, peut-être que, 499. 528.

Doară, *adv.* tout au moins, peut-être que, 134.

Dobândi, (a), *v.* obtenir, 434. 588.

Dobitoc, *s. m.* animal domestique, 162. — Pl. *dobitocē*.

Doi, *adj. num. card.* deux; passim. || *cel d'al doileu*, le second, 112.

Domn, *s. m.* Dieu, Seigneur, 87. 132. 270. || *Domne păzesce*, Dieu préserve, 191.

Domn, *s. m.* prince, roi, 78. — Pl. *domni*.

Domn, *s. m.* maître, 547. — Pl. *domni*.

Domnesc, *adj.* princier, de prince, 331. — Fém. *domnescă*; pl. *domnesci*, *domnesce*.

Domnesce. *adv.* princièrement, 191.
Doniță, *s. f.* seau en bois avec anse, 145. 146. || *a turnă cu donița*, il pleut à verse, 146. — Pl. *donițe*.
Dop, *s. n.* bouchon, 573. — Pl. *dopuri*.
Dor, *adv.* pour *doară*, tout au moins, peut-être que, 229.
Dor, *s. n.* désir d'amour, 67. || *ap-pétence*, souhaite, 609. || *ce îți e dor*, ce que tu désires, 260. || *în doru*, par désir de, 562. — Pl. *doruri*.
Dori, (a), *v.* désirer, 553.
Dormi (a), *v.* dormir, reposer, 4. 5. 6. 7. 281. 388. || *dormir*, reposer, 80. 460. 626.
Dos, *s. n.* derrière, 427. || *pe dos*, à l'envers, 103. 124.
Dospi (a), *v.* fermenter, lever, 439.
Doué *adj. num. card. fém.* deux; passim.
Doué-spre-dece, *adj. num. card. midi*, 264. 654.
Drac, *s. m.* diable, démon, 153. 352. 353. 472. || *a se duce dracului*, se perdre, 232. — Pl. *draci*.
Drag, *adj.* cher, chéri, aimé, 252. 253. 464. 563. — Fém. *dragă*: pl. *dragi*, *drage*.
Dragoste, *s. f.* tendresse, amour, 591. — Pl. *dragoste*.
Drăguș, *adj.* plectat, smerit, 92.
Drept, *adj.* droit, tout droit, 212. 217. 343. 367. || *tout droit*, en plein, 164. || *de-a dreptul*, directement, tout droit, 173. — Fém. *dreptă*; pl. *drepti*, *drepte*.
Dres, *s. m.* lie (en parlant d'une sauce), fard, 495. — Pl. *dresuri*.
Drojdie, *s. f.* lie, 538. || *a fi pe drojdie*, vivre sur son reste, 538. || *a fi cu drojdie în cap*, être ivre, 538. || *drojdie*, le rebut, ce qu'il y a de pire, 538. — Pl. *drojdie*.
Drum, *s. m.* route, chemin, 404. 434. 462. 503. 573. 575. 586. || *a scurta din drum*, diminuer le chemin à parcourir, 399. — Pl. *drumuri*.
Drug, *s. m.* barre, barreau, 146. || *a se ține drug de*, travailler d'arrachepied, ne pas quitter d'une semelle, 146. || *a o ține drug înainte*, aller de l'avant, aller droit devant soi, 146.

Duce (a), *v.* mener, couduire, 394. 533. || *emporter*, 169. || *a duce la feredeu*, l'envoyer coucher, 148. || *a duce la covrigi*, conduire à la ruine, 535. || *a duce casă cu*, tenir maison avec, vivre en bonne intelligence avec, s'entendre avec, 90.
Duce (a se), *v. r.* s'en aller, partir, 18. 47. 76. 87. 96. 233. 245. 246. 382. 401. 46. 563. || *aller*, 148. 169. 232. 408. 589. 671. || *a se duce cu*, chausser des, 110. || *a se duce dracului*, disparaître, être détruit, 232.
Dughenă, *s. f.* magasin, 208. — Pl. *dughene*.
Dulap, *s. n.* balançoire rotative, 105. 146. 395. || *a întorce dulapuri*, chercher à tromper, 105. — Pl. *dulapuri*.
Dulce, *adj.* doux, 440. 441. 509. 538. 539. 540. 664. 671. || *de dulce*, gras (qui se mange les jours de gras, 265. || *lapte dulce*, lait, 361. 589. — Fém. *dulce*; pl. *dulci*, *dulce*.
Dulcătă, *s. f.* confiture, 540. 541. 592. || *inghite (la) dulcătă*, il boit du lait, 541. — Pl. *dulcețe*, *dulcețuri*.
Dulcătă, *s. f.* douceur, 669.
Dumică (a), *v.* émietter, mettre en miettes, 542. 543.
Dumicat, *s. n.* bouchée, 543. — Pl. *dumicute*.
Dumnéta, *pr. pers.* vous, 299.
Dumnețu, *s. m.* Dieu, 49. 77. 87. 88. 136. 209. 620.
După, *prép.* après, 39. 101. 174. 197. 222. 533. 540. 578. 623. 654. || *d'après*, 182. 395. || *d'après*, selon, 225. 344. 347. 389. 501. || *contre*, 265. || *de rière*, 12. 164. 228. 269. 287. 292. 425. 426. || *à*, au, 314. || *pour*, 83. || *pour de pe*, de sur, 446. || *după ce*, non seulement, 96. || *după cum*, selon, 580. || *dupa cum*, selon que, 103. 334. 346. 388. || *după cum*, de même, que, 487. || *a fi cu ochii stâlpiți după ușe*, regarder fixement derrière la porte, 425.
Duplu (a), [*Ung.*] *în abé a duplu*, boire à crédit, 459.
*Dupre, *prép.* d'après, 223. 299.

Durmî (a), v. [*Ung.*], dormir, 4.
Durere, s. f. douleur, souffrance, 671. 672. 673. — Pl. *dureri*.
Dus, adj. parti. || a fi dus, qui a été, 245. — Fém. *dasă*.
Duș, s. m. douche, 543. || a căpêta un duș, éprouver un désagrément inattendu, 146. — Pl. *dușuri*.

Dușcă, s. f. [*Mold.*] gorgée, 543.
Dușman, adj. ennemi, 258. — Fém. *dușmană*; pl. *dușmani*, *dușmance*.
Duță, n. m. abréviation du diminutif de Alexandre, *Alexandruță*, 144.

E

E, 3. pers. ind. pr. du verbo a fi, être, 10. 11.
Ea, pr. pers. elle; passim.
Ear adv. mais, tandis que, 592. || de nouveau, 586. — Voir *iar*.
Eaz, s. n. [*Mold.*] étang, 480. — Pl. *eazuri*. Veđi *laz*.
Eftin, adj. bon marché, 545. — Fém. *eftină*; pl. *eftini*, *eftine*.
Ei, pr. pers. lui, à lui, 12. 174. 212. || à elle, 253.
Ei, pr. pers. il, le, lui; passim.
Êi, pr. pers. il, le, lui, 36; passim.
Eie, pr. pers. elles; passim.
—mî, pr. pers. me, 206. 252. 438.
Ene, s. pr. m. Enée, 208.
Epure, s. m. [*Ung.*] lièvre, 565. — Pl. *epuri*.
Ernă (a), v. hiverner, 563.
Eși (a), v. sortir, 16. 62. 70. 75. 147. 186. 233. 403. 422. 455.

461. 474. 491. 535. 547. 649. || sortir, se former, 589. || sembler, paraître, demeurer, 21. || a eși batistă curată, être reconnu innocent, 21. || i-a eșit brânza în barbă, il a vieilli, 491. || a eși la covrigi, être complétement ruiné, 535. || a'i eși în nainte, se présenter à lui, 472. || a eși la ivelă, apparaître, se montrer à tous, 474. — Veđi a ieși.
Êși, pr. pers. son, sa, à lui, à elle; passim. Veđi *iși*.
Esle, s. f. s. [*Ung.*] crèche, mangeoir, 146. — Veđi *iesle*.
Êtă, prép. [*Mold.*] voilà, 385.
Êți, pr. pers. a toi, te, etc.; passim.
Eú, pr. pers. moi, je; passim.

F

Făcăleț, s. n. bâton qui sert à remuer la bouillie de maïs, 172. 543. || gol făcăleț, nu comme la main, 172. — Pl. *făcălețe*.
Făcălu (a), v. réduire en bouillie. || battre, 544.
Făcău, s. n. petit moulin de montagne, 147. 246.
Face (a), v. faire, construire, créer; passim. || valoir, 11. 182. || faire devenir, rendre, 180. 181. 182. 304. 334. || traiter de, 1. 2. || décrire, représenter, 26. || a'l face cărpă, le traiter pis que pendre, 72. || a'l face ferfeniță, le traiter pis que pendre; le battre, 149. || rasa nu face pe

le moine, 334. || veșmintul nu face pe om, l'habit ne fait pas l'homme, 431. 432. || a face cu ochi, cligner des yeux, 438. || a face noduri, se emmêler, se nouer, 9. || a face casă cu, vivre en bonne intelligence, 89. || a'l face de, le forcer à, 635. || a face înainte, avancer, 475. || a avé a face cu, avoir affaire avec, 118.
Face (a se), v. r. se faire, 391, || devenir, 15. 211. 295. 441. 455. 529. 543. 664. || venir, 213. || s'a făcut noapte, il fait nuit, 438. || a i se face acru de cine-va, ne pas pouvoir souffrir quelqu'un, 438. || a se face giem, se peloter, 187. || a se face dinu, le

- jour se lève, 400. || *a se face scară și punte*, faire flèche de tout bois, 365. || *nu se pôte face*, on ne peut pas faire, 391. || *a se face covrig*, se pelotonner; maigrir, 535.
- Făgădău**, *s. n.* [*Ung*] auberge, 504. 544.
- Făină**, *s. f.* farine, 131. 233. 297. 340. 544. 545. 546. 564. || *i-a trecut făina prin traistă*, il a mangé son pain blanc le premier, 545. || *s'a spulberat făina din covată*, il a perdu les avauteges qu'il avait, 545. || *a'tă făină se macină acum la mără*, les temps sont changés, ce n'est plus la même chose, 545. || *ca făina orbului*, éparpillé, sans cohésion, sans aucun lien, 546. — Pl. *făini*.
- Făinălă**, *s. f.* l'action de se poudrer. || semonce, 546. — Pl. *făineli*.
- Falcă**, *s. f.* mâchoire, 635. — Pl. *fălci*.
- Fălincă**, *s. f.* [*Banat*], de la *a făli*, a greși, a sminti: faute, domage, 259. — Pl. *fălincă*.
- Fântână**, *s. f.* source, 325. 500. 592. — Pl. *fântâne*.
- Fapt**, *s. n.* acte, fait, 20. — Pl. *fapte*.
- Fără conj.** sans; passim. || *fără de*, sans, 61. 509. || *fără ca*, sans que, 666.
- Fărămitură**, *s. f.* miette, 131. 547. — Pl. *fărămituri*.
- Fărămătură**, *s. f.* miette, 547. — Pl. *fărămături*.
- Farfurie**, *s. f.* assiette, 547. 548. || *par'că calcă în farfurii*, il marche sur la pointe des pieds, 548. — Pl. *farfurii*.
- Fărină**, *s. f.* [*Banat*], farine, 296. — Pl. *farine*.
- Fășă**, *s. f.* lange maillot (d'enfant), 147. 153. || *nu mă ești în fășă*, tu n'es plus un enfant, 147. — Pl. *fășe*.
- Fășie**, *s. f.* [*Mold.*], lange, maillot (d'enfant), 147, || *încă din fășie*, dès le berceau, 147. — Pl. *fășii*.
- Fasole**, *s. f.* haricot, 495. 548. || *nu îi-e fasolea fiertă*, tu te trompes, 548. — Pl. *fasole*.
- Făsuflu**, *s. m.* [*Oltenie*], haricot, 548. — Pl. *făsuți*.
- Făsulă**, *s. f.* [*Ung*], haricot, 291. Pl. *făsure*.
- Fată**, *s. f.* fille, 256. || *fată mare*, pucelle, jeune fille, 73. — Pl. *fete*.
- Fată**, *s. f.* face, visage, 11. 12. 71. 147. || aspect, 269. || *a da pe fată*, montrer, révéler, 469. || *de față*, témoin, présent, 485. — Pl. *fețe*.
- Face**, (a), *v.* [*Ung*], faire, 167.
- Fecior**, *s. m.* fils, enfant, 164. — Pl. *feciori*.
- Fedeleş**, *s. m.* barrillet oval dans lequel les paysan mettent leur eau, 549 || *a'l legă fedeleş*, le lier fortement. — Pl. *fedeleşe*.
- Fel**, *s. n.* espèce, sorte, 485. || *a-jungi în felul lui*, tu finis par lui ressembler, 397. — Pl. *feluri*.
- Felenar**, *s. n.* lanterne, 147. 148. — Pl. *felenare*.
- Felie**, *s. f.* tranche, 549. — Pl. *felii*.
- Femece**, *s. f.* femme, 258. — Pl. *femei*.
- Femeie**, *s. f.* femme, 84. 153. 191. 610. — Pl. *femei*.
- Fên**, *s. n.* foin, 110. 163. — Pl. *fênuri*.
- Fer**, *s. n.* fer, 262.
- Ferbe** (a), *v.* [*Moldov.*] bouillir, 52. 448. || faire cuire, 657.
- Ferbinte**, *adj.* [*Mold.*], bouillant, 587. — Pl. *ferbiniți, ferbinte*.
- Feredeu**, *s. n.* [*Mold.*] bain. || *a trimite la feredeu*, envoyer promener, 148. — Pl. *feredei*.
- ***Feregea**, *s. f.* manteau porté par les femmes turques, 148.
- Feréstră**, *s. f.* fenêtre, 81. 82. 148. 149. 288. || *a asculta la ferestra altuia*, homme de rien, sans feu ni lieu, 149. — Pl. *ferestre* ou *ferestă* [*Mold.*].
- Ferfeniță**, *s. f.* [*Mold.*] loque, guenille, haillon. || *a'l face ferfeniță*, le gronder; le battre, 149. — Pl. *ferfenițe*.
- Ferî** (a), *v.* garder, préserver, 77.
- Ferî** (a se), *v. r.* éviter, se méfier, 73.
- Fericire**, *s. f.* bonheur, félicité, joie, 54. — Pl. *fericiri*.
- Fericit**, *adj.* heureux, 206. — Fém. *fericită*; pl. *fericiți, fericite*.

FER

Ferit, *adj.* préservé, 159. — Fém. *ferită*; pl. *feriți, ferite*.
 Fertură, *s. f.* [*Ung.*], les paysans appellent *fiertură* tout met, bouilli, qui ne contient pas de viande, 551. — Pl. *fierturi*.
 Fes, *s. n.* fez, 149. 150. || *a'i turti fesul*, faire honte, 150 — Pl. *fesuri*.
 Feștelî (a), *v.* [*Mold.*] salir, 31.
 Feștilă, *s. f.* [*Mold.*], mèche, 150. 151. 215. — Veđi *fiți*.
 Fi (a), *v.* être; passim. || *a'i fi frică*, avoir peur, 249. || *o fi una... o fi alta*, c'est ceci... c'est cela, 414. 415. || *a'i fi*, lui sembler, 252.
 Fidea, *s. f.* vermicelle, 550. || *fi-dea cu apă*, propre à rien, 550.
 Fideleș, *s. n.* [*Bucov.*], même sens que *sedeleș*, 549.
 Fie, 3-e pers. sing. subj. pr. du verbe *a fi*, soit, qu'il soit, 428. || même, 609. || *fie și*, qu'il soit même, 184. || *fie cât de*, qu'il soit aussi, 54. 115. 259. 607.
 Fie-care, *pr. ind.* chaque, chacun; passim.
 Fie-cine, *pr. ind.* n'importe qui, un chacun, 73. 74.
 Fierbe (a), *v.* bouillir, 93. 429. 550.
 Fiere, *s. f.* fiel, bile, 672. 673.
 Fiert, *adj.* bouilli, 548. || *a făcut'o fiertă*, il a échoué, 550. || *par' că'i fiert*, il est pâle; il n'a pas d'énergie, il est abattu, 550. — Fém. *fiertă*; pl. *fierti, fierte*.
 Fiertură, *s. f.* même sens qu'à *fertură*, 550. 551. — Pl. *fierture*.
 Fiește-cine, *pr. p.* n'importe qui, 74.
 * Filigea, *s. f.* veđi *fergea*, 150.
 Fimee, *s. f.* [*Mold.*], femme, 84. — Pl. *fimeî*.
 Fine, *s. n.* bout, 361.
 Fir, *s. n.* fil, brin, 12. 13. 14. 284. 285. || grain, 602. || *din fir în pîn*, en détail, avec soin, 284. 285. — Pl. *fire*.
 Firidă, *s. f.* niche, 150. — Pl. *fi-ride*.
 Fiti, *s. n.* mèche, 151. || *a 'i da fiti*, exciter, 151. — Pl. *fitiuri*.
 Flămând, *adj.* qui a faim, affamé,

FRA

531. 551. 552. 553. 554. 555. 586. — Fém. *flămândă*; pl. *flămânđi, flămânde*.
 Flămânđi (a), *v.* avoir faim, être affamé, être pressé par la faim, 555. 569. 586.
 Fliș, (a face), cingler, 217.
 Flóre, *s. f.* fleur, 663. — Pl. *flori*.
 Fluera (a), *v.* siffler, 561.
 Fluera-baston, *s. m.* un pas grand chose, 19.
 Foc, *s. n.* feu, 40. 52. 98. 160. 166. 221. 275. 282. 336. 395. 418. 423. 429. 456. 480. 516. 565. 638. 641. || incendie, 77. || *a dà foc*, mettre le feu, incendier, 82. 138. 232. 233. || *a pune foc*, mettre le feu, 85. 160. — Pl. *focuri*.
 Fóie, *s. f.* coucher, feuille, 556. — Pl. *foi*.
 Fóle, *s. m.* entrailles, ventre, 309. || outre, vessie, 486. 487. — Pl. *foî et fóle*.
 Folos, *s. n.* profit, avantage, 588. || utilité, 168.
 Foltea, *s. m.* Foltea, nom propre, 624.
 Fóme, *s. f.* faim, 173. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 629. || *fómea e cel mai bun bucătar*, il n'est sauce que d'appétit, 558. || *intîlnit fómea cu setea*, c'est la faim qui épouse la soif, 562.
 Fómete, *s. f.* famine, 563. — Pl. *fómete*.
 Fórfă, *adv.* [*Mold.*] mal habillé en guenilles, 151. || *fórfă la gură*, mauvaise langue, 151.
 Forfecă, (a), *v.* taillader. || gronder; battre, 151.
 Forfecătură, *s. f.* coupure, 142. 152. || semonce, rossade, 152. — Pl. *forfecături*.
 Fórfece, *s. n. pl.* ciseaux, 152.
 Fórte, *adv.* très, 438.
 Fragă, *s. f.* fraise, 563. — Pl. *fragi*.
 Frâmbie, *s. f.* [*Banat*], ceinture de laine, 152. — Pl. *frâmbii*.
 Frământă (a), *v.* pétrir, 518. 564. 565.
 Frământătură, *s. f.* pâte (pétrie), 439. 565. — Pl. *frământături*.
 Frânge (a se), *v. r.* se rompre, se briser, 193. 412.
 Frânt, *adj.* brisé. || *bêt frânt*, ivre

mort, 466.—Fém. *frântă*; pl. *frânți, frânte*.
Frate, *s. m.* frère, 43. 123. 627.—Pl. *frați*.
*Frenghie, *s. f.* brocatelle, 397.—Pl. *frenghiș*.
Frică, *s. f.* peur, crainte, 249. 260. || *nici de frică*, du tout, 442.—Pl. *frică*.
Frigare, *s. m.* broche, 508. 565. 566. 663. || *a'l pune în frigare*, le mettre sur le gril, 566.—Pl. *frigări*.
Frige (a), *v.* rôtir, 566. 567. || *frige-linte*, avare, 596.
Frige (a se), *v. r.* se rôtir, 567. || être attrapé, 616.
Frigurî, *s. f. pl.* fièvre, 36.
Fript, *adj.* rôti, grillé, brûlé, 528. 534. 568. 616. 630. 635. 663.—Fém. *friptă*; pl. *fripti, fripte*.
Friptură, *s. f.* rôti, 566.—Pl. *fripturi*.
Frumos, *adj.* beau, 116. 200. 252. 287. 659. || bien, 226.—Fém. *frumósă*; pl. *frumóși, frumóse*.
Frunte, *s. f.* front, 383. 474. || *om de frunte*, notable, parmi les premiers, 175. || *a fi în fruntea bucalelor*, avoir l'assiette au beurre, tenir la queue de la poêle, 497.—Pl. *frunți*.

Frunză, *s. f.* feuille, 278. 630.—Pl. *frunze*.
Fudulie, *s. f.* ostentation, pose, 475. 476. 641.—Pl. *fuduli*.
Fugi (a), *v.* fuir, se sauver, 452. || fuir, 60. 220. 235. 312. 313. 389. || *a fugi de*, fuir le, 111.
Fuîor, *s. n.* poignée de chanvre qui garnit le quenouille, tortis de filasse, 271.
Fum, *s. n.* fumée 186. 567. 583. Pl. *fumuri*.
Fund, *s. n.* fond. 152. 153. 340. 341. 342. 348. 349. 351. 354. || cul, fond, 95. || *a dat de fund*, il est au bout de son rouleau, 153. || *a'î dà de fund*, le connaître à fond, 153.—Pl. *funduri*.
Fundătură, *s. f.* cul-de-sac, impasse, 21.—Pl. *fundături*.
Funie, *s. f.* corde, 338.—Pl. *funii*.
Fură (a), *v.* voler, 155. 174. 210. 456.
Furculiță, *s. f.* fourchette, 595.—Pl. *furculțe*.
Furtună, *s. f.* orage, tempête, 158. Pl. *furtune*.
Fus, *s. n.* arbre de couche, arbre moteur, 234.—Pl. *fuse*.
Fustă, *s. f.* jupe, jupon, 153. 154. || cotillon, femme, 154.—Pl. *juste*.

G

Găină, *s. f.* géline, poule, 238. 631.—Pl. *găini*.
Găitan, *s. n.* soutache, ganse, 154. || *adv.* comme sur des roulettes, 154.—Pl. *găitane*.
Glaben, *adj.* jaune, 274.—Fém. *galbenă*; pl. *galbeni, galbene*.
Găbinare, *s. f.* jaunisse, ictère, 36.
Gălétă, *s. f.* seau, 154. || barillet, 485. || *törnă cu gălăta*, il pleut à verse, 154.—Pl. *găleți*.
Gălușcă, *s. f.* boulette, quenelle, 567. 568. || *a înghiți gălușca*, avaler la pilule, 568.—Pl. *gălusce*.
Gând, *s. n.* pensée, idée, 552, 553. || *a'și pune în gând*, se figurer, 236. || *a'î fi gândul*, penser, 471. || *a fi la un gând*, avoir la même pensée que quelqu'un, 46.—Pl. *gânduri*.

Gândi (a), *v.* penser, 96. 282.
Gard, *s. n.* clôture, haie, palissade, 62. 143. 148. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 288. 324. 413. 434. 650. 651. || *ă pare gardu pîrleaz*, il fuit comme un dératé, 162. || *a lega la gard*, abandonner, ne plus s'occuper de, 162. || *a'l legă la gard*, le tromper, se moquer de lui, 162. || *să'l legi la gard să'î dai fân*, il est bête à manger du foin, 163. || *a legat cănele de gard*, il n'a pas réussi, 163. || *a potrivit-o cu oșteu în gard*, il a fait une sottise, il a mal calculé son affaire, 164. || *fecior dedupă gard*, bâtard, 164. || *deslégă-ți iepea de la gard*, raconte ton affaire, 165. || *par'că*

- ri a tăiat vita de la gard, il est fâché, 165. || a trântit'o ca baliga în gard, il a dit une sottise, 165. || a sări peste garduri, courir après les filles, 165. || un sare garduri, être un coureur, 165. || rădăcină de gard, merde, 166.—Pl. garduri.*
- Gârlă, s. f.** rivière, 174. 310.—Pl. gârle.
- Gâscă, s. f.** oie, 408. 568.—Pl. gâsce.
- Gâsi (a), v.** trouver, rencontrer, 221. 222. 266. 272. 293. 316. 325. 346. 347. 350. 354. 406. 445. 501. 502. 572.
- Gât, s. n.** cou, 51. 339. 525. 593. 594. 629. || gorge, 473. 498.—Pl. gături.
- Gata, adv.** prêt, 61. 536. 647. || prêt, terminé, 132. || de-a gata, tout fait, sans effort, sans peine, 632.
- Gătă (a se), v. n.** [Ung.], se terminer, se finir, 188. 445.
- Găti (a), v.** préparer (à dîner), 568. 569.
- Găti (a se), v. r.** se préparer, 477. || se faire beau, se parer, 166. 193. || se terminer, se finir, 188.
- Gătit, adj.** paré, attifé, 163.—Fém. gătită; pl. gătiți, gătite.
- Gaură, s. f.** trou, 154. 293. 454. || trou de la serrure, 166. || a suflă pe gaură, ne pas pouvoir rentrer chez soi, croquer le marmot, 166.—Pl. găuri.
- Găuri (a), v.** trouer, 563.
- Găvan, s. n.** creux (de la cuillère), 570.—Pl. gavane.
- Geba (de), loc. adv.** inutilement, sans profit, 49. 139. 423. 642.
- Ghem, s. n.** peloton, pelote, 166. 167. || par'cări molie de ghem, lent comme un tortue, 166. || a se face ghem, se pelotonner, 167.—Pl. ghemuri.
- Ghemotoc, s. n.** gros peloton, tapou, 167.—Pl. ghemotocé.
- Ghétă, s. f.** bottine, 167. 171. 192.—Pl. ghete.
- Ghétă, s. f.** glace, 446. 630.—Pl. gheturi.
- Ghiorăi (a), v.** grouiller, produire des sons, 114.
- Ghiorghină, s. f.** géorgine; fruit de l'aubépine, 621.—Pl. ghiorghine.
- Ghiveciu, s. n.** sorte de pot-pourri, olla podrida (plat), 570.
- Grlieciu, s. n.** échappée, entrée de la cave, 168.—Pl. gârlieciuri.
- *Giubea, s. f.** long vêtement de dessous, 168. 451.—Pl. giubele.
- *Giubeliu, s. m.** porteur de giubea. || rétrograde, 168.—Pl. giubeli.
- Gligan, s. m.** [Ung.] sanglier, 565.—Pl. gligani.
- Glod, s. n.** [Mold.] boue, fange, 38.—Pl. gloduri.
- Gogôșă, s. f.** pâtisserie légère, sorte de pet de nonne, 570. 571. || a vinde gogoși cuî-va, lui conter des bourdes; essayer de le tromper, 571. || des riens, des mensonges, 571.—Pl. gogoși.
- Gol, adj.** nu, 41. 168. 169. 170. 171. 172. 274. 387. || nu, non meublé, 81. 170. || vide non habité, 73. 74. 554. || vide, 185. 343. 344. 381. 406. 410. 477. || pur, sans mélange, 448. || sans rien avec, tout seul, 487. 551. || in pele gôlă, nu, 55. || a gol, à crédit, 459. || a inghiți gol, avaler sa salive (et rien d'autre), 584. || a da de gol, dénoncer, montrer ce qu'il a fait, révéler sa conduite, 172. || a se da de gol, se faire voir tel que l'on est, 169. 172. || gol ca degetul, nu comme la main, pauvre, 170. || gol nap, même sens que le précédent, 170. || gol pistol (pușcă, şușmea), même sens que le précédent, 170. 171. || gol chilug (făcăleț, tătă), même sens que le précédent, 172. || in gol, sans succès, 172.—Fém. gôlă; pl. goi, gôle.
- Golăciune, s. f.** [Mold.], nudité, 173.—Pl. golăciuni.
- Golan, s. m.** gueux, pauvre diable, 173. 196.—Pl. golani.
- Golăte, s. f.** [Mold.] gueusaille, 173.
- Goli (a), v.** vider, 406.
- Goli (a se), v. r.** se vider, 348. || se deshabiller, 174.
- Goni (a), v.** chasser, 232.
- Gospodărie, s. f.** ménage, 303.—Pl. gospodării.
- Grăbi (a), v.** se hâter, se presser, 618.

Grădină, *s. f.* jardin, 174. — Pl. *grădini*.
Grăl (a), *v.* parler, 236.
Grajd, *s. n.* écurie, 174. 227. — Pl. *grajdurî*.
Grămăgioră, *s. f.* petit tas, 39. — Pl. *grămăgiore*.
Gras, *adj.* gras, 21. 172. 402. 571. || riche, abondant, 494. — Fém. *grasă*; pl. *grași*, *grase*.
Grău, *s. n.* blé, 545. — Pl. *grâe*, et *grâne*.
Grăunțe, *s. n. pl.* grains, 131. 238. 410. 544.
Grecesc, *adj.* grec, 497. 642. — Fém. *grecescă*; pl. *grecesci*, *grecesce*.
Greșală, *s. f.* faute, 293. 412. — Pl. *greșeli*.
Greu, *adj.* difficile, malaisé, 158. 159. 240. 537. 606. 616. 627. || désagréable, pénible, 36. — Fém. *greă*; pl. *grei*, *grele*.
Greu, *adv.* difficilement, 343.
Grier, *s. m.* [*Mold*], grillon, 375. — Pl. *grieri*.
Grijl (a), *v.* prendre soin, 341,
Grindă, *s. f.* poutre, solive, 49. 175. 176. || *a pune ochii în grindă*, être à l'article de la mort, 175. || *a încrestă în grindă*, marquer pour ne pas oublier, 176. || *a tăia în grindă*, ne faire rien qui vaille, 176. — Pl. *grindî*.
Grăpă, *s. f.* fosse, 176. — Pl. *grăpi*.
Gros, *adj.* gros, épais, 260. 484. 583. — Fém. *grósă*; pl. *groși*, *grose*.
Grozav, *adj.* terrible, 457. — Fém. *grozavă*; pl. *grozavi*, *grozave*.
Gulerat, *adj.* qui porte un col,

|| fier, insolent, 176. — Fém. *gulerată*; pl. *gulerati*, *gulerate*.
Gunoiu, *s. m.* ordure, 177. 228. || fumier, 177. — Pl. *gunoie*.
Gură, *s. f.* bouche, 40. 104. 117. 120. 151. 207. 237. 240. 248. 253. 288. 303. 305. 462. 474. 493. 497. 543. 563. 574. 580. 581. 582. 591. 597. 614. 663. 664. 665. 671. || ouverture, 61. 272. 340. 341. 342. 349. 350. || gueule, 138. || bec, 512. 513. || *a scôte din gură*, dire, 471.
Gurguiată, *s. f.* cimetière, 177.
Gurguiu, *s. n.* bout de la sandale. (opincă). || *a lua pe gurguiu*, chasser, 178.
Guriță, *s. f.* diminutif de *gură*, 452. — Pl. *gurițe*.
Gușă, *s. f.* [*Banat*], cou, 594. || *a 'i pune lingurile la gușă*, ne pas lui donner à manger, 594. — Pl. *gușe*.
Gust, *s. n.* goût, 225. 440. 495. 539. 571. 648. || *a avé gust*, vouloir, avoir envie, 518. || *cum 'i-e gustul*, à ton goût, comme il te plairait, 80. 648. || *a fi mai cu gust*, avoir plus de goût, être plus agréable, 495. — Pl. *gusturi*.
Gustă (a), *v.* goûter, 440. 441. 522. 539. 571. 572.
Gustare, *s. f.* goûter, 572.
Gustat, *p. p.* goûté, 463.
Guță, *n. p.* diminutif de Georges, 661.
Gutuie, *s. f.* coing, 411. || *a înghiți gutuia*, avaler la pilule, 572. — Pl. *gutui*.

H

Haî, *interj.* allons, 474.
Haide, *interj.* allons, 333.
Haimana, *s. f.* vagabond, batteur de pavé, 607. — Pl. *haimanate*.
Haină, *s. f.* vêtement, habit, 56. 58. 169. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 453. || *haina nu face pe om*, l'habit ne fait pas le moine, 181. || *haina face pe om*, la belle plume fait le bel oiseau, 182. — Pl. *haine*.
Halal, *s. n.* profit, 627.

Hambar, *s. m.* magasin, grange, 185. — Pl. *hambare*.
Hărâni (a), *v.* [*Ung.*] nourrir, 592.
Hârtie, *s. f.* papier, 433. — Pl. *hârtii*.
Hațmațuchi, *s. f.* cerceau, 450. || *a mânca hațmațuchi*, être attrapé, 450.
*Heretisi (a), *v.* saluer, 293.
Herghelie, *s. f.* haras, 518. — Pl. *herghelii*.
Hiii! *interj.* oh! 496.
Hîrb, *s. n.* tesson, têt, 77. 524

573. 574. 575. 576. || *ride hîrbul de ciob*, la pelle se moque de fourgon, 574. || *îmi dîci hîrb, îți dîc ciob*, je te traite comme tu me traites. 575. || *a fi hîrb*, être brisé, 576. — Pl. *hîrburi*.
Hîrzobat, *adj.* [*Mold.*] percé, 262. || *a fi opincă hîrzobată*, être un rien qui vaille, un pas grand chose, 263. — Fém. *hîrzobată*; pl. *hîrzobați, hîrzobate*.
Hodor, bruit, 305.
Hodorog-tronc, *interj.* patatraș, 237.
Hodorog, (a), *v.* sonner la feraille, 237.
Hodorogit, *adj.* abimé, détraqué, 237. 248. — Fém. *hodorogită*: pl. *hodorogiți, hodorogite*.
Hodoronc-tronc, *interj.* patatraș, 237.
Hodorosc-trosc, *interj.* [*Ung.*], patatraș, 658.
Hogeac, *s. n.* [*Mold.*], trou de fumée, cheminée, 185. — Pl. *hogeacuri*.
Hogeag, *s. n.* [*Mold.*], trou de fumée, cheminée, 186. — Pl. *hogeaguri*.
Hop, *interj.* hop, 451.
Horn, *s. n.* [*Mold.*], tuyau de la cheminée, 186. || *abia a eșit din horn*, c'est un morveux, 186. Pl. *hornuri*.

Hoț, *s. m.* voleur, 201. 473. — Pl. *hoți*.
Hoție, *s. f.* vol, larcin, 473. — Pl. *hoții*.
Hotar, *s. n.* limite, finage, 144. || *sépte hotare*, de loin, 144. — Pl. *hotare*.
Hrană, *s. f.* nourriture, 576. — Pl. *hrăni*.
Hrănciu, *adj.* [*Mold.*] vorace, 576. — Fém. *hrăncie*; pl. *hrănci, hrănace*.
Hrăni (a), *v.* nourrir, 576. 592.
Hrăni (a se), *v. r.* se nourrir, 576. 577. || *a se hrăni cu vînt*, vivre de l'air du temps, 577.
Hrén, *s. n.* raifort, 577. — Pl. *hrénuri*.
Hrincă, *s. f.* [*Mold.*] tranche de mămăligă, 607. — Pl. *hrînci*.
Hrîști, *interj.* oust, (tirer vivement), 221.
Hristos, *s. pr.* Christ, 464.
*Hudițios, *adj.* [*Mold.*] qui donne sur la rue, 288. — Fém. *hudițiosă*; pl. *hudițioși, hudițiose*.
Huștiu, *s. f.* pl. [*Mold.*] son qui a servi à faire le borș, et que l'on emploie ensuite, comme ferment, pour faire un autre borș, 577.

I

I et 'i, à lui, à elle, son, sa; passim.
 I, pour *este*, est, 539.
 'i, *pr. rel.* le, 278. || *ies*, 274.
 'i, *3-e pers. sing.* du verbe *este*, est. 10. 38. 52. 58. 59. 76. 77. 78. 81. 84. 90. 113. 132. 144. 147. 166. 178. 186. 202. 203. 207. 224. 226. 230. 240. 259. 303. 339. 349. 355. 380. 422. 431. 441. 451. 484. 532. 550. 552. 553. 558. 590. 598. 609. 629. 638. 640. 646. 677.
 'i, pour *veți 2-e pers. sing.* du verbe *a voi*, 5. 441. 444. 445. 616.
 'ia, *interj.* allons, 523.
 'iacă, *s. f.* collet, col. || *a 'i rupe iacăoa*, insister vivement auprès de quelqu'un, 186.
 'iad, *s. n.* enfer, 76.

'iar, *adv.* et *conj.* mais; passim. || *tandis que*, 173. 381. 475. 640. || *de nouveau*, 92. 616.
 'iară, *adv.* et *conj.* tandis que, 173. 309, || *de nouveau*, 298.
 'iarăși, *conj.* de nouveau, 395.
 'iatac, *s. n.* chambre à coucher, 187. — Pl. *ialacuri*.
 'iurt, *s. n.* lait caillé, 577.
 'iar, *s. n.* digue, barrage, 480. — Pl. *iazuri. Veți, eaz*.
 'ibriam, *s.* nom propre, 43.
 'ibrișim, *s. n.* fil de soie, soie torse, 187. || *a 'i trage un ibrișim pe la nas*, faire allusion à; gronder, 187. || *merge lucru ibrișim*, l'affaire va comme sur des roulettes, 187. — Pl. *ibrișimuri*.
 'ibrișin, *s. n.* [*Mold.*] fil de soie, soie torse, 187. — Voir *ibrișim*.

- Îconomisi** (a), v. économiser, 340, 342.
- Îcre**, s. f. caviar, 578. || *a umblă după îcre verzi*, tenter l'impossible, 578. || *a spune îcre verzi*, faire des contes à dormir debout, 578.
- Îce**, s. f. chemise de paysanne, 188. || *ca ȧcea de sócră*, prêt; mal fait, 188. || *ca o île fără bi-zărî*, chose non terminée, incomplète, 188. — Pl. *îi*.
- Îepă**, s. f. jument, 165. 518. — Pl. *iepe*.
- Îepure**, s. m. lièvre, 304. 422. 488. — Pl. *iepurî*.
- Îerbă**, s. f. herbe, 142. — Pl. *ierburî*.
- Îernă**, s. f. hiver, 92. 122. — Pl. *iernî*.
- Îeși** (a), v. sortir, 15. 567. || *a ieși înaintă*, venir à la rencontre de, 472. || *a ieși afară*, sortir, 649. || *unde o ieși să ȧcșă*, advenue que pourra, 415. 416. — Voir *a eși*.
- Îestimp**, adv. cette année-ci, 591.
- Îgrasie**, s. f. humidité, 189. || *a avă igrasie la cap*, être sot, toqué, 189.
- Îi**, pour *vei*, 2-e pers. sing. du verbe *a voi*, 1° 0.
- Îi**, pr. pers. à lui, à elle, son, sa; passim.
- Îi**, 3-e pers. sing. du verbe *a fi*; est, il est, c'est, 38. 58. 77. 91. 205. 387. 417. 441. 465. 532. 588.
- Îie**, s. f. chemise de paysanne, 188. 189. Voir *ice*.
- Îi**, pr. pers. lui, le; passim.
- Îic**, s. n. justaucorps; manteau très-long, 189.
- Îmbăia** (a se), v. se baigner, prendre un bain, 15.
- Îmbătă** (a), v. griser, 447. 578.
- Îmbătă** (a se), v. r. se griser, 452. 454. 471. 472. 578. 579.
- Îmbătare**, s. f. ivresse, 455. 579. — Pl. *îmbătărî*.
- Îmbătrâni** (a), v. vieillir, 430.
- Îmbrăcă** (a), v. mettre (un habit), 51. || *mette*, se vêtir de, 178. || *emporter*, 424. || *habiller*, vêtir, 189. || *a îmbrăcă ușa*, s'en aller 424.
- Îmbrăcă**, (a se), v. r. s'habiller, 143. 189.
- Îmbrăcămintă**, s. f. vêtement, 190. — Pl. *îmbrăcămintă*.
- Îmbrăcat**, adj. habillé, 143. 145. 171. 189. 190. 191. || *îmbrăcat pistol*, nu comme la main, 171. 190. — Fém. *îmbrăcată*; pl. *îmbrăcați*, *îmbrăcate*.
- Îmbrobodi** (a), v. emmitoufler, envelopper la tête d'un fichu, 191. 192. || *a 'l îmbrobodi*, l'entortiller, 191. || *a îmbrobodi trêba*, il est bien dans ses affaires 192.
- Îmbrobodit**, adj. la tête couverte d'un fichu, 192. — Fém. *îmbrobodită*; pl. *îmbrobodiți*, *îmbrobodite*.
- Îmbucă** (a), v. manger rapidement, manger gloutonnement, 579. 580. 581. || *mette* dans la bouche, 581. || *cât ai îmbugă odată*, en un clin d'oeil, 580. || *nicî cât ai îmbugă odată*, rien, 580.
- Îmbucătură**, s. f. bouchée, 580. 581. 582. — Pl. *îmbucături*.
- Îmburdă** (a), v. [*Ung.*] renverser. || *îi imburdată cu legănul*, il est toqué, 205.
- Îmburda** (a se), v. r. [*Ung.*] se renverser, être renversé, 159.
- Îmi**, pr. pers. à moi, mon, me, pour moi; passim.
- Împărți** (a), v. se partager, 431.
- Împătură** (a), v. faire ses bagages, plier. || *a o împătură*, prendre ses cliques et ses claques, s'enfuir, 192.
- Împărat**, s. m. empereur, 77. 421. 461. 471. 472. — Pl. *împărați*.
- Împărătesc**, adj. impérial 474. — Fém. *împărătescă*; pl. *împărătesci*, *împărătesce*.
- Împodobi** (a), v. orner, embellir, 387.
- Împrejur**, prép. autour, 161.
- Împreună** (a se), v. r. vivre ensemble, s'unir, se rejoindre, 560.
- Împropti** (a), v. [*Ung.*] réparer, 160.
- Împrumut**, s. n. emprunt, 431. || prêt, 601. || à crédit, 544. || *luat împrumut*, emprunté, 431. — Pl. *împrumuturi*.
- Împrumută** (a), v. prêter, 390.
- Împrumutare** (cu), à crédit, 544.
- Împrumutat**, adj. emprunté, 182. 183. — Fém. *împrumutată*; pl. *împrumutate*, *împrumutate*.

Împunge (a), v. piquer, 192.
Împuns, adj. piqué, 671. — Fém. *împunsă*; pl. *împunși*, *împunse*.
Împuți (a se), v. r. se gêner, 612. || *s'a împuțit brânza*, leur amitié est rompue, 490.
În, prép. en, dans; passim. || à, au, 22. 33. 47. 50. 51. 59. 74. 202. 207. 224. 22c. 245. 247. 250. 263. 266. 279. 298. 305. 311. 321. 361. 366. 383. 405. 426. 444. 533. 566. 607. 608. 627. 656. || en. avec, 273. || avec, entre, 312. || dans, vêtu de, 179. || en, faite en, 81. || sur, 3. 21. 38. 49. 86. 98. 128. 135. 165. 175. 176. 206. 230. 275. 277. 278. 279. 291. 292. 304. 312. 317. 321. 368. 370. 395. 396. 398. 444. 474. 503. 573. 575. 586. 655. || le, 483. 548. || pour, 20. || *a fi tare în brăcinar*, avoir de quoi, 30. || *a în apă cu capu 'n portă*, ne pas avoir la tête plus grosse que la largeur de la porte, 41. || *a strînge în balamale*, tenir en bride, 17. || *a da cu căcrula în grindă*, jeter son bonnet au plafond (être ivre), 49. || *în pelea gôlă*, nu, 55. || *îi slab în cotaramă*, il n'ose pas, il est faible, 91. || *a strînge în curele*, tenir en bride, 141. || *a dă cu picioru în domiță*, repousser du pied le baquet, 145 || *lănă în lănă*, tout laine (sans mélange), 203. || *îi a suflat în lumînare*, (il lui a éteint sa chandelle) il s'est moqué de lui; il l'a tué, 214. || *a lovî în mănecă*, donner des coups de bâton dans l'eau, 220. || *a'l pune în traistă*, le mettre dedans 410. || *pune'o în traistă*, met le dans ta poche et ton mouchoir par dessus, 411. || *p'în*, à travers, 70. 81. || *în gol*, sans succès, 172.
Înăcri (a se), v. r. s'aigrir, surir. || *s'a înăcrit ca borșul*, cela va mal, 481.
Înainte, prép. devant, 147. || avant, 174. 213, || au devant, 472. || *a o ține drug înainte*, aller de l'avant, 146. || *a face înainte*, passer devant, aller, 475.

Înălbit, adj. blanchi, 273. — Fém. *înălbită*; pl. *înălbiți*, *înălbite*.
Înalt, adj. élevé, 412. — Fém. *înaltă*; pl. *înălți*, *înalte*.
Înălță (a se), v. r. monter, s'élever, 193.
Înăuntru, adv. dedans, 558.
Încă, adv. encore, en outre, déjà, davantage, au moins; passim. || tout de même, 91. 258. || *încă până nu*, avant de, 569. || aussi, 537.
Încăldi (a), v. réchauffer, tenir chaud, 337.
Încăldi (a se), v. r. se réchauffer, 374.
Încăldit, adj. réchauffé, 526. — Fém. *încăldită*; pl. *încăldiți*, *încăldite*.
Încăleacă (a), v. enfourcher, 322.
Încălță (a), v. chausser, 192. || *a încălța pe cine-va*, le tromper, le battre, 192.
Încălță (a se), v. r. se chausser, 193. || *a se încălța cu cine-va*, s'enbarasser de quelqu'un, 193.
Încălțat, adj. chaussé, 143. 144. 171. 192. 273. — Fém. *încălțată*; pl. *încălțați*, *încălțate*.
Încăpe, (a), v. entrer, pouvoir, entrer, 349. 543. || passer à travers, 41. 426. || contenir, 65. || *nu încape peușă*, c'est un géant, 426. || *nu'l încape cămașa*, il est inquiet; il est accablé, de travaux, 65.
Încăputat, adj. [*Mold.*], remonté, (en parlant de bottes), 116. — Fém. *încăputată*; pl. *încăputați*, *încăputate*.
Încât, adv. que, 438.
Începe (a), v. commencer, 133. 340. 349. 565. 595.
Început, s. n. début, commencement, 381. — Pl. *începuturi*.
Încercă (a), v. essayer, faire l'essai de, 31.
Încercelat, adj. qui a des boucles d'oreilles, 555. — Fém. *încercelată*; pl. *încercelați*, *încercelate*.
Închegă (a), v. congeler, figer. || *l 'nchegă numai așa*, il ment, 582.
Încheia (a), v. [*Mold.*], clore, terminer. || *a încheiet'o*, il y a renoncé 597.

Închide (a), *v.* fermer, 174. 421. 422. 471. || enfermer, 382.
Închină (a), *v.* boire à la santé de quelqu'un, 582.
Închină (a), *v. r.* prier, 503. 504.
Încinge (a se), *v. r.* mettre sa ceinture, se ceinturer, 193.
Încingătoare, *s. f.* ceinture, 194. — Pl. *încingători*.
Încolți (a), *v.* acculer, mettre au pied du mur, 194.
Încrede (a se), *v. r.* avoir confiance, 59. 60.
Încreslă (a), *v.* encocher, faire une entaille, 176.
Încuetore, *s. f.* serrure, 100. 194. — Pl. *încuetori*.
Încunjură (a), *v.* tourner autour, faire un détour, 173.
Încurcă (a), *v.* mêler, emmêler, 269.
Încurcă (a se), *v. r.* s'embrouiller, s'embarasser, 365. || se n'êler, 272.
Îndată, *adv.* de suite, 237. 299. 439. || *nunai îndată*, à l'instant, sans tarder, : 65.
Îndesă (a), *v.* enfoncer, tirer, 44.
Îndesă (a se), *v. r.* se bourrer, se remplir, 505.
Îndoî (a se), *v. r.* se plier, 369.
Îndoît, *adv.* doublement, 454.
Îndrăzni (a), *v.* oser, 557. 558. 646.
Îndreptă (a), *v.* diriger, orienter, 234.
Îndrugă (a), *v.* filer grossièrement. || *a îndrugă ca la mără*, dire des riens, 236.
Îndulci (a se), *v. r.* s'adoucir, 664. || *a se îndulci la cașcaval*, avoir trop de prétentions, 515.
Înel, *s. n.* anneau, bague, 194. 367. || *tras ca prin inel*, mince, svelte, 194. — Pl. *inele*.
Înfăină (a), *v.* couvrir de farine. || battre comme plâtre, 547.
Înfășă (a), *v.* emmailloter, 195.
Înfige (a se), *v. r.* se planter, s'enfoncer, 278.
Înfloritură, *s. f.* dessin, 385. — Pl. *înflorituri*.
Înfulică (a), *v.* [Mold.] dévorer, manger avec avidité, 598.
Îngăfă (a), *v.* fagoter. || gronder, 195.
Îngână (a), *v.* rire, se moquer de, 621.

Înghetață, *s. f.* glace, 483. 582. — Pl. *înghețate*.
Înghiți (a), *v.* avaler, engloutir, dévorer, 411. 513. 539. 541. 567. 568. 572. 580. 583. 584. 585. 662. || *a înghiți cu noduri*, désirer, 584. || *a înghiți în sec*, désirer, 585. || *a înghiți și cu ochii*, désirer, 585. || *a'și înghiți limba*, se lécher les lèvres, 585. || *a înghiți ne-mestecat*, avaler de travers, 585.
Înghițitură, *s. f.* bouchée, 585. — Pl. *înghițituri*.
Îngrădi (a), *v.* enclore, clôturer, 195. 196.
Îngrădi (a se), *v. r.* s'entourer, 196.
Îngrij (a se), *v. r.* se prémunir, se précautionner, 122.
Îngust, *adj.* étroit, 188. — Fém. *îngustă*; pl. *înguști*, *înguste*.
Înimă, *s. f.* cœur, 93. 205. 462. 520. 539. 660. 677. || *de inimă rea*, de chagrin, 579. || *de inimă bună*, de joie, de contentement, 579. — Pl. *inimi*.
Înimă, *s. f.* ventre, estomac, 671. 672. 673. — Pl. *inimi*.
Înnecă (a), *v.* noyer, 455.
Înnecare, *s. f.* étouffement, 580. || *cu înnecare*, difficilement, 493. — Pl. *înnecări*.
Înnegrî (a), *v.* noircir, rendre noir, 388.
Înotă (a), *v.* nager, 675.
Însă, *conj.* mais, cependant; pas-sim.
Înșelă (a), *v.* tromper, 269.
Înșelă (a se), *v. r.* se tromper, 299.
Însetă (a), *v.* être altéré, avoir soif, 586.
Însetoșă (a), *v.* [Trans.], être altéré, avoir soif, 586.
Înși, *s. pl.* gens, 24.
Însurat, *s. n.* [Mold.] mariage, 639. 642.
Însurătoare, *s. f.* mariage, 638. 639. — Pl. *însurători*.
Întăiu, *adj. ord.* premier, 646. — Fém. *întăia*.
Întăiū, *adv.* d'abord, 69. 174. 227. 283.
Întelege (a), *v.* comprendre, 149.
Întelege (a se), *v. r.* s'entendre, reconnaître, admettre, 138.
Întept, *adj.* sage, intelligent, 569.

577. 647. — Fém. *înțeleptă*; pl. *înțelepți, înțelepte*.
Înțepă (a se), *v. r.* s'embrocher, se piquer, 157. 277.
Întîlni. (a se), *v. r.* se rencontrer, 562.
Întîmplă, (a se), *v. r.* arriver 325.
Întinat, adj. crotté, taché de boue, 309. — Fém. *întinată*; pl. *întinați, întinate*.
Întinde, (a), *v.* étendre, 257. 338. || tirer, allonger, 8. 256. 262. 293. 356. || *a întinde mese cu*, faire ripaille avec, être bons amis 654.
Întinde, (a se), *v. r.* s'allonger, 8. 313. 652. || tenter au delà de ce que l'on mérite, ou de ce que l'on peut, 387. 515. || *a se întinde la cascaval*, avoir trop de prétentions, 515.
Întinge, (a) *v.* tremper, 491. 587.
Întins, adj. dressé, 647. 651. || *pe oscară întinsă*, sur une grande échelle, 366. — Fém. *întinsă*; pl. *întinși, întinse*.
Întolă, (a se), *v. r.* [*Mehedinți*], se nipper. || s'enrichir, 196.
Întoli, (a se), *v. r.* se nipper. || s'enrichir, 196.
Întorce (a), *v.* tourner, 419. || retourner, mettre à l'envers, 103. 437. 567. || faire tourner, 395. || *a întorce chichițe și dulapuri*, essayer de tromper, 105. || *a'și întorce mantaua după vînt*, changer à tout vent, 223. || *își întorce șuba după cum suflă vîntul*, même sens que le précédent, 388. || *a întorce pe dos*, retourner, 124.
Întorce (a se), *v. r.* tourner, 247. || revenir, 25. || s'en retourner, 235. || *s'a întors crîngul morii*, les temps sont changés, 135. || *s'a întors rotă*, même sens que le précédent. 338.
Întră (a), *v.* entrer, 15. 75. 133. 156. 354. 422. 461 479. 503. 504. 557. 558. || se rétrécir, rentrer, 377.
Între, prép. parmi, entre; passim. || au milieu de, 562. || dans, 425
Întrebă (a), *v.* demander, questionner, 40. 125. 379.
Întrece (a), *v.* dépasser, surpasser, 455.

Întrece (a se), *v. r.* dépasser, les bornes, 446. 447. || *a se întrece în apă rece*, devenir impertinent, 446.
Întreg, adj. entier, 258. 528. 529. 658. — Fém. *întregă*; pl. *întregi, întrege*.
Întru, prép. en, dans; passim. || de, 44. || avec, chaussé de, 274. || *într'insu*, dedans, en lui, 358. 561.
Întuneric, s. n. obscurité, ténèbres, 212.
Înveli, (a) *v.* couvrir, 337.
Înveli (a se), *v. r.* se couvrir, 196. 197.
Învelitoare, s. f. couverture, 196. — Pl. *învelitori*.
Învêlit, adj. enveloppé, serré, 274. — Fém. *învelită*; pl. *înveliți, învelite*.
Învătă (a), *v.* apprendre, 473. || apprendre à, habituer à, 625.
Învătă, (a se), *v. r.* s'habituer, s'accouttumer, 143. 145. 473.
Învățat, adj. habitué, 144. 588 — Fém. *învățată*; pl. *învățati, învățate*.
Învățatură s. f. leçon, travail pour s'instruire, instruction, 638. — Pl. *învățături*.
Învrîti (a) *v.* faire, tourner, 81. 566.
Învrîti (a se), *v. r.* tourner sur soi-même, tourner, 323. 563.
Ion, s. m. Jean, 245. 607. 638.
Ionită s. m. Jeannot, 193.
Ipingea, s. f. manteau paysan (pour la pluie) sans manche et avec capuchon, 197. 419. — Pl. *îpingele*.
Iptagea, s. f. même sens que le précédent, 197. — Pl. *îpingele*.
Îs, 3-e pers. pl. de a fi. [*Mold., Ung., Banat*] sont, 179. 260.
Iși (a) *v.* sortir, 54.
Își, pr. per. à soi, à lui, à elle, pour soi, son, sa; passim.
*Islic, s. n. bonnet de fourrure, que portaient les boyards, 197. || *a' l'călca pe colțul islicului*, lui marcher sur la queue (le fâcher), le contrecarrer dans ses entreprises, 197. — Pl. *islice*.
*Ișlicar, s. m. rétrograde, à idées arriérées, — Pl. *ișlicari*.

İsmene, *s. f. pl.* caleçon, 62. 63. 198. 199. 455. || *ușor de ismene*, mauvais sujet, 199. || *cu ismenele pe bēl*, sans-culotte, 199.
İsprāvī (a se), *v. r.* finir, se terminer, 66. 249.
*İstovī (a se), *v. r.* s'éteindre, 66.
İtī, *pr. pers.* te, ton, à toi, pour toi; passim.

İubl (a), *v.* aimer, 54, 477. 631.
İuff *s. n.* cuir de Russie, || *a rēmânē İuff*, de, ne pas avoir de, 199.
İute, *adj.* rapide, 323. — Fém. *İute*; pl. *İuțī, İute*.
İvan, *s. n.* Jean, 463.
İvelā, *s. f.* apparition. || *a eși la İvelā*, se montrer, 474.

J

Jigānie, *s. f.* animal, bête, 561. — Pl. *jigāni*.
Joc, *s. n.* danse, 460. — Pl. *jocuri*.
Joi, *s. f.* Jeudi, 178.
Jos, *adj.* bas, 175. 318. 319. 320. 364. || *mai jōsā*, inférieure, 412. Fém. *jōsā*; pl. *jōsī, jōse*.
Jos, *adv.* en bas, 73. || *în jos*, en bas, 175. 364. 412. || *pe jos*, à terre, 310. || *cea mai de jos*, d'en bas, 412. || *dē jos*, de par terre, 412. || *a se dā jos*, descendre, 283.

Jucā (a), *v.* danser, 613. || jouer 397.
Juca (a se), *v. r.* jouer, 397 398.
Judecā (a), *v.* juger, 389.
Judecatā, *s. f.* jugement, entendement, intelligence, 307. — Pl. *judecāți*.
Jug, *s. n.* joug, 504. — Pl. *juguri*.
Jumātate, *s. f.* moitié, 184. — Pl. *jumātăți*.
Jupân, *s. m.* maître (ironiquement) 43. — Pl. *jupâni*.

L

l *pr. per.* le, lui; passim.

La, *prép.* à, au, aux; passim. || vers. sur, 23. 31. 37. 93. 123. 146. 243. 607. || chez, 99 202. 282. 306. 360. 437. 450. 624. 629. || sous, 292. || à, dans, 159. 189. 299. 534. || pour, 213. || en, 59. 101. 122. 212. 216. 485. 579. || *de la*, de la part de, 43. || *la ce*, où, 415. || des, 527. || *a fi la un gând*, avoir la même idée, 46. || le, 123. || *la amcađi*, en plein jour, 216. || *inghite la dulcētā*, il avale des confitures, 541. || *de la*, de, 237.
Lā (a), *v.* laver, 199. 200. 326.
Lā (a se), *v. r.* se laver, 199. 200.
Lacăt, *s. n.* cadenas, 201. — Pl. *lacăte*.
Lăcat, *s. n.* cadenas, 650. 651. — Pl. *lăcate*.
Lacată, *s. f.* [Mold.], cadenas, 99. 101. 201.
Lacom, *adj.* glouton, gourmand. insatiable, 586. 587. — Fém. *lacomă*; pl. *lacomī, lacome*.
Lăcomesce, *adv.* avidement, 579.

Lacră, *s. f.* coffre, 201. — Pl. *lacre*.
Lăcrămā (a), *v.* pleurer, 518.
Lacum, *adj.* [Mold.] glouton, vorace, 586. Fém. *lacumă*; pl. *lacumi, lacume*.
Ladā, *s. f.* caisse, coffre, malle, 201. 202. 203. || *ce e pe dînsul și în ladā*, il porte toute sa fortune sur son dos, 201. || *lada la mine, și cheia la tine*, être à la merci de quelqu'un, 202. || *a nu avē ladā cu cine-va*, vivre en mauvais terme avec quelqu'un, 203. — Pl. *lăđi*.
Lae, *adj. f.* [Banał], noir, 204.
Laiță, *s. f.* [Mold.] banc, 203. — Pl. *lăite*.
Lămāe, *s. f.* citron, 587. — Pl. *lămăi*.
Lână, *s. f.* laine, 203. 204. || *lână 'n lână, pēr în pēr*, bonnet blanc, blanc bonnet, 203. || *nu 'și pôte purtā lâna sa*, c'est la marquis de Carabas, 204. || *face dîn lâná lăc. lâná albă*, il vous ferait voir la lune en plein jour, 204. — Pl. *lâne*.

Lângă, *adv.* auprès de, 161. 382. 434. 536. || auprès, 509. || *pe lângă*, auprès de, 234. 587.

Laņ, *s. n.* chaîne, 204. || *a se ține laņ*, sans interruption, 204.—Pl. *laņuri*.

Lapte, *s. n.* lait, 532. 587. 588. 589. 590. || *lapte dulce*, lait, 561. 589. || *lapte acru*, lait caillé, 590. || *lapte covăsit*, lait caillé, 591. || *ii învețat cu măța la lapte*, il a pris de mauvaises habitudes, 588. || *pune straja măța la lapte*, recevoir l'ennemi dans la place, 588. || *a fi un papă-lapte*, un sot, 589.

Lăptosă, *adj. f.* bonne laitière (en parlant d'une vache, etc.) 145.—Pl. *lăptose*.

Larg, *adj.* large, || grand, 74. || *cu mâncă largi*, à bras ouverts; avec impatience, 220.—Fém. *largă*; pl. *largi*, *large*.

Lăsă (a), *v.* laisser, 116. 226. 231. 240. 316. 356. 363. 400. 463. 496. 536. 640. 647. 653. 656. || laisser, abandonner, quitter, 198. 327. || permettre, 279. 280. || *a lăsă din*, lâcher la, 91. || faire naître, produire, 432.

Lat, *adj.* large, plat, 184. 188. 218.

Lat, *s. n.* côté. || *în lături*, de côté, 464.—Pl. *lături*.

Lătră (a), *v.* aboyer, 462.

Lăturî, *s. f. pl.* eaux grasses, eau de vaisselle, 204.

Lăudă (a), *v.* louer, 77.

Lăuntru (din), *adj.* en dedans, 390.

Lăutar, *s. m.* ménétrier, violoneux, 453. 454. 523. 606.—Pl. *lăutari*.

Laviță, *s. f.* planche, rayon étager, 205.—Pl. *lavițe*.

Le, *pr. per.* les; passim.

Lea (a), *v.* laver, laver la tête, 199.

Lea (a se), *v. n.* [*Mold.*] se laver, se laver la tête, 200.

Lefă, *s. f.* creux de la cuillère, 593.

Lefăi (a se), *v. r.* [*Mold.*] s'étaler, se carrer. || jouir de, 640.

Legă (a), *v.* attacher, 53. 110. 162. 163. 254. 340. 341. 549. || *a'lega burduf*, l'attacher soûvement, 488. || *a legă gura pânzei*, bien commencer une affaire

(parfois, sans la terminer); s'enrichir, 272.

Légân, *s. n.* berceau, 205.—Pl. *légâne*.

Legat, *adj.* lié, attaché, 368. 465. 525. || lié, fermé, 349.—Fém. *legată*; pl. *legați*, *legate*.

Legumă, *s. f.* tout met cuit, sans viande, 591. 602.—Pl. *legume*.

Lele, *s. f.* se dit à la campagne, à une sœur, à une amie, à une femme plus âgée, 25. 230. || femme de mauvaises moeurs, fille la joie, catin, 200. 573.

Lemn, *s. n.* bois, 137. 138. 196. 595. 613.—Pl. *lemne*.

Léna, *s. f.* Héléne, 22.

Léncia, *s. f.* Héléne, 205.

Leorcă, *expr. inv.* mouillé, trempé, 591.

Lepedă (a), *v.* jeter, rejeter, 71. 492. 586.

Leșie, *s. f.* lessue, lessive, 205.—Pl. *leși*.

Lesna, *adj. f.* [*Ung.*] maigre, 507.—Pl. *lesne*.

Lesne, *adj. inv.* facile, 75.

Lesne, *adv.* facilement, 327. 412. 417.

Leu, *s. m.* ancienne monnaie, valant 37 centimes de la monnaie actuelle, 110.—Pl. *lei*.

Leu, *s. m.* lion, 637.—Pl. *lei*.

Leurdă, *s. f.* ail d'ours, ail des bois, 591.

Li, pour le, 640.

Limbă, *s. f.* langue, 539. 585.—Pl. *limbi*.

Lingău *s. et adj.* pique-assiette; flagorneur, 591.—Pl. *lingăi*.

Linge (a), *v.* lécher, 116. 402. 478. 658. 664. 665. 666. 668. 669. 676.

Linge (a se), *v. r.* se lécher, 668.

Lingură, *s. f.* cuillère, 458. 459. 477. 478. 592. 593. 594. 595. 638. || *a'i atîrnă la lingura de gât*, ne pas lui donner à diner, 593. || *a'și pune lingura de brîu*, finir de manger, 594. || *a inceput de la lingura de lemn*, il est venu en sabots de son village, 595. || *cu lingura*, beaucoup, 595.—Pl. *linguri*.

Linguriță, *s. f.* petite cuillère, 595.—Pl. *lingurițe*.

Lins, *adj.* lisse, uni. || *cu punga linsă*, à sec, 647.—Fém. *linsă*.
Linte, *s. f.* lentille, 596. || *pentru un blid de linte*, pour un plat de lentilles, 596. || *frige-linte*, grippe-sou, 596. || *spală-linte*, bavard, 596.
Lipa-lipa, *loc. adv.* en traînant les savates, 274.
Lipi (a se), *v. r.* se coller, 59. 291. || *a se lipi de*, s'approcher de près de, 73.
Lipie, *s. f.* pain sans levain, en forme le galette, fouace, 506. 597.—Pl. *lipii*.
Lipsă, *s. f.* manque, défaut. || *mai bine lipsă*, plutôt s'en passer, 1. 6. || *în lipsă de*, lorsque l'on n'a pas, 483.—Pl. *lipsuri*.
Lipsi (a), *v.* manquer, 145. 148. 206. 223. 257. 405. 609. 671.
Loc, *s. n.* place, endroit, 206. 563. || *în tot locul*, partout, en tout lieu, 79. || *tot un loc*, la même chose, 282. || *de loc*, du tout, 560. || *în loc*, à la place, 367. 390. || *într'un loc*, au même endroit, ensemble, 560. || *la un loc cu*, avec, en compagnie de, 382.—Pl. *locuri*.
Locaş, *s. n.* demeure, habitation, 206.—Pl. *locaşuri*.
Locui (a), *v.* habiter, 560.
Lopată, *s. f.* pelle, 467. 468.—Pl. *lopeti*.
Lor, *pr. per.* leur, à elles; passim.
Lovi (a), *v.* frapper, 94. 217. 220. 266. || *cogner*, 122.
Lovi (a se), *v. r.* se cogner, 318. 320. 321. || *s'harmoniser*, *s'acomoder*, 548.
Lovit, *adj.* frappé 320. 417.—Fém. *lovită*; pl. *lovitzi*, *lovite*.
Luă (a), *v.* prendre, 17. 22. 36. 38. 64. 93. 99. 131. 178. 210. 215. 242. 243. 270. 275. 334. 348. 359. 365. 393. 404. 407. 408. 411. 418. 423. 431. 523. 544. || *prendre*, *acheter*, 357. || *enlever*, 93. 512. 582. || *obtenir*, 51. || *mettre la main sur*, 279. || *enlever*, *tirer*, 363. || *relâcher*, 91. || *mai lasă din cataramă*, lache la bride, 91. || *l'a luat la hogaş*, il a mis la main sur lui, il s'en est rendu maître, 186. || *a luat-o pe mâncă*,

il n'en mène pas large, 219. || *a 'şi luă papucii*, prendre, ses cliques et ses claques, 275. || *a 'l luă cu o verdea mai sus*, lui couper le sifflet (la chique), 287.

Luă (a se), *v. r.* se tenir. || *a se luă de*, se tenir par, 32. || *a se luă cu*, s'oublier avec, 209. || *a se luă de bruii cu cine-va*, être à tu et à toi avec quelqu'un, 32. || *a se luă cu lulăua*, se griser, 209.

Luă (a 'şi), *v.* enlever, ôter. || *a 'şi luă căciulă*, s'humilier, prier, 47. || *a 'şi lua pôlele în cap*, jeter son bonnet par-dessus les moulins, 312.

Lucră (a), *v.* travailler, 270. 617.

Lucrat, *adj.* travaillé, façonné, 184.—Fém. *lucrată*; pl. *lucraţi*, *lucrate*.

Lucru, *s. n.* travail, 637. 646. || affaire. 154. 187. 252. || chose, 97. 379. 639. || *lucru merge găitan*, l'affaire va comme sur des roulettes, 154.—Pl. *lucruri*.

Lui, *pr. pers.* à lui, son, sa; passim.

Lui, *pr. pers.* de, du, 136. 177. 209.

Lulă, *s. f.* [*Ung.*], pipe, 207. 303.—Pl. *lule*.

Lulea, *s. f.* pipe, 207. 208. 209. 210. 211. 561. || *trei lulele în două zambile*, pauvre (se dit des négociants), 208. || *nică luleaua nu 'i arde*, il n'a pas de chance, 208. || *a 'i dă cu luleaua în nas*, le mépriser, se moquer de lui, 209. || *luleaua lui Dumneleşu*, le vin, 209. || *a se lua (afumă) cu luleaua*, se griser, 209. || *a furat luleaua Nemişului*, il est gris, 210. || *a turtit luleaua Neamțului*, il est ivre mort, 210. || *a ajuns la lulele*, il est pauvre comme Job, 211. || *a se face lulea*, être gris, 211. || *a 'i dă luleaua prin cenușă*, se moquer de lui, 211. || *a 'i bate luleaua pe datorie*, le fâcher par nos dires, 211.—Pl. *lulele*.

Lulia, *s. f.* [*Mold.*], pipe, 207. 303.—Pl. *luliele*.

Lume, *s. f.* monde, 137. 166. 200. 301. 309. 408. 453. 454. 455. 4...

Lumênare, *s. f.* [*Banat*] lumière, chandelle, 217. || *drept ca lumênarea*, droit comme une chandelle, 217. — Pl. *lumênări*.
Lumină, *s. f.* lumière, 354. || chandele, 212. — Pl. *lumini*.
Lumină (a), *v.* éclairer, 67. 147. 148. 213. || éclairer, briller, 212.
Lumină (a se), *v. r.* s'éclairer, 213.
Lumînare, *s. f.* lumière, chandelle, 212. 213. 214. 215. 216. 217. 269. 270. || *lumînarea e pe sfîrșit*, il est à l'article de la mort, 212. || *a scris pe lumînare*, il a la mémoire courte, 213. || *'i a suflat în lumînare*, il s'est moqué de lui; il l'a tué. 214. || *a mânca mucul lumînării*, se tromper; être en danger, 215. || *a 'i mânca lumînarea*, le tuer, désirer sa mort, 215. || *ieci mucu lumînării*, prendre peu de chose, 215. || *are lumînări la nas*, c'est un morveux, 216. || *a fi*

ca lumînarea, droit comme un i, 216. || *drept ca lumînarea în sac*, tordu, plié, 217.

Lună, *s. f.* lune, 265. || mois, 411. || *luna lui traistă în bêt*, l'époque des moissons, 411. — Pl. *luni*.

Lung, *adj.* long, 9. 39. 151. 179. 183. 218. 307. 308. 336. 506. 555. 563. || prolongé, 36. 640. || *ciorbă lungă*, discours qui n'en finit pas, 526. 527. — Fém. *lungă*; pl. *lungi*.

Lungi (a), *v.* allonger, 141. 506. 639.

Lungi (a se) *v. r.* s'allonger, 12. 562.

Lup, *s. m.* loup, 133. 331. 382. 579. 629. 635. 636. 637. 638. || *a mânca cât un lup*, dévorer comme un loup, 635. 636.

Lupav, *adj.* [*Mold.*], comme un loup, 636.

Lut, *s. n.* argile, terre glaise, 564. 631.

M

Măcar, *adv.* même si, 216. || *măcar de*, même si, 27. || tout au moins, 321.

Măciucă, *s. f.* gourdin noueux, 217. — Pl. *măciuce*.

Măcină (a), *v.* moudre, 234. 235. 239. 295. 296. 297. 545.

Mahmur, *adj.* étourdi, qui a la tête alourdie par le vin, 597.

Mai, *adv.* plus; passim. || encore, 12. 139. 174. 409. 412. 537. 572. 615. 664. || encore plus, 91. || encore, aussi, 626. || *ce mai...* quel. 103. || *până ce se mai deprime*, jusqu'à ce qu'elle en prenne l'habitude, 479. || *mai mult*, plus; voir *mult*. || *mai puțin*, moins; voir *puțin*. || *mai bun*, meilleur; voir *bun*. || *mai bine*, mieux, plutôt; voir *bine*. || *și mai tare*, [*Mold.*], encore plus, 179. || *mai cu*, plus, 495.

Mata, *s. f.* présure, ferment, || *a prinde mata*, prendre des forces, 597.

Maimuță, *s. f.* singe, 469. — Pl. *maimuțe*.

Măine *adv.* demain. 557. 619.

Mălăeț, *adj.* farineux. || *gust mălăeț*, mauvais goût, 571. — Fém. *mălăeță*.

Mălaiu, *s. n.* pain de farine de maïs, 131. 235. 296. 303. 556. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. || *a apropiat mălaiul de traistă*, il a dépensé toute sa fortune, il n'a plus longtemps à vivre, 601. || *mălaiu dulce*, pain de farine de maïs sans levain, 601. || *zană de mălaiu*, chose sans valeur; un sot, 603.

Malaiu, *s. n.* [*Mold.*], millet. || *a tăia un fir de malaiu în opt*, couper un fil en quatre, 602.

Mamă, *s. f.* mère, 59. 199. — Pl. *mame*.

Mămăligă, *s. f.* bouillie épaisse de farine de maïs, 429. 487. 517. 519. 551. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. || *caută nod în mămăligă*, chercher midi à quatorze heures, 611. || *mămăliga ne-fertă*, benêt, 611. || *a-și scote mămăliga*, gagner son pain quotidien,

611. || *a rămâne cu ața mămăli-
gei*, être complètement ruiné,
611. || *a prins mămăliga cójă*,
parvenu insolent, 612. || *a o
pune de mămăligă*, ne pas réus-
sir dans une entreprise; y
renoncer; souffrir une perte,
613. || *jocă pe mămăligă*, il roule
sur l'or, 613. || *mămăligă 'n trai-
stă*, paysan, 613. || *e o mămă-
ligă*, c'est une chique, 614. ||
par'că e cu mămăliga 'n gură,
il a de la bouillie plein la
bouche, 614. || *e bun de tăiat
mămăliga*, c'est un sot, 614.

— Pl. *mămăligi*.

Mămăligar, s. m. rustre, 614.

Mână, s. f. main, 37. 47. 129.
202. 224. 230. 353. 379. 408.
430. 483. 516. 531. 537. 561.
564. 663. 664. 665. 666. 663.
669. || *a dă mâna cu*, rencon-
trer, 517. || poignée, 521. || *a
da pe mână cui-va*, confier à,
100. 101. — Pl. *mâni, mână*,
mâine.

Mână (a), v. mener, conduire,
diriger, 113. 243.

Mâncă (a), v. manger, 53. 80.
204. 205. 215. 260. 357. 375.
409. 438. 450. 452. 454. 456.
457. 466. 480. 482. 485. 487.
496. 499. 515. 517. 518. 519.
524. 527. 528. 532. 534. 542.
547. 553. 566. 571. 577. 591.
592. 598. 599. 601. 606. 607.
608. 610. 611. 615. 616. 617.
618. 619. 620. 621. 622. 623.
624. 625. 626. 627. 628. 629.
630. 631. 632. 633. 634. 635.
636. 647. 648. 649. 659. 661.
671. 672. 673. 677. || *a mâncă
mucul*, être attrapé: perdre
tout crédit, 251. || *ce s'a mâncat
s'a și uitat*, morceau avalé n'a
plus de goût, 622. || *ce âmbli
tu nu se mănâncă*, tu ne réus-
siras pas, cela n'est pas
pour ton nez, 623. || *aî mâncat
și cei ce aî pierdut vacile*, à
tout péché miséricorde, 623.
a mâncă ca miresele, faire la
petite bouche, 624. || *mănâncă
cât patru (șapte)* il mange com-
me dix, 624. || *unde unul mănâncă, mănâncă și doi*, quand
il y en a pour un il y en a

pour deux, 626. || *și a mâncă
e grei*, rien ne se fait sans
effort, 627. || *biteagu mănâncă
șincagu*, il fait semblant d'être
malade, (par paresse), 628. ||
mănâncă până dă din el, il
mange comme un porc, 629.
|| *a mâncat coți de lup*, il sait
te convaincre, 629. || *ar mâncă
și cu ochi*, il meurt de faim,
630. || *par'că mănâncă ghêță
friptă*, il est maigre comme
un clou, 630 || *a mânca ca în
codru (tîrg)*, manger tout seul,
630. || *par'că a mâncat scurmuș
de găină*, incapable de garder
un secret, 631. || *mănâncă lui
și pămînt*, il nie effrontément,
631. || *a mâncă cu muc*, man-
ger du pain sec, 631. || *a mân-
cat cât un Turc de cei calici*,
manger comme un ogre, 632.
|| *a mânca de-a gata*, profiter
du travail d'autrui, 632. || *imă
vine să'l mănânc*, je l'adore,
632. || *când mâncat. când ne-
mâncat*, il ne mange pas tous
les jours, 632. || *a mâncă pe
sponci*, manger peu, être éco-
nome, 633. || *a mâncat masalar*,
il est fou, 633. || *a mâncat cu-
cută*, il est fou, 633. || *își mănâncă
de sub dînsul*, c'est un
avare, 633. || *a mâncat ce nu-
i place*, il lui en a cuit, 633.
|| *de par'că mănâncă numai Vi-
nerea*, il est très maigre, 634.
|| *a mâncă ne-spălat*, être ros-
sé; perdre son avoir, 634. || *a
mâncă fript pe cine-va*, le per-
dre, le vaincre, 635. || *când
mănâncă îi trosnesc fălcile*, c'est
une bonne fourchette, 635. || *il
face de mănâncă și mere pădu-
reșe*, il le force d'obéir, 635.
|| *scie numai să mănânce*, c'est
une oie, 635. || *a mâncă cât un
lup*, dévorer comme un loup,
636. || *a mâncăca un lup (lupav)*,
manger gloutonnement, 636.
Mâncă (a se), v. r. se manger, se
morûre, 381. || être mangé, 538.
Mâncăcios, adj. gourmand, glou-
ton, 636.—Fém. *măncăciosă*;
pl. *măncăcioși, măncăcioșe*.
Măncare, s. f. manger, mets, plat,
nourriture, 444. 475. 476. 576.

618. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 671. || *la mâncare*, au manger, 539. || *mâncare grecăscă*, merde, 642. || *mâncare sêrbăscă*, manger composé de légumes, 642. || *a'î tăia pofta de mâncare*, lui faire passer le gout du pain, 642. || *a'î trece pofta de mâncare*, mourir, 642. || *a strică mâncarea de găba*, n'être bon à rien, 642. — Pl. *mâncărî*.
- Mâncat**, s. m. manger, 642.
- Mâncat**, adj. qui a mangé, rassasié, 620. 632. — Fém. *mâncată*; pl. *mâncăți, mâncate*.
- ***Mâncător**, s. m. qui mange beaucoup. || malhonnête, 643. — Pl. *mâncători*.
- Mâncău**, s. m. [*Mold.*], gros mangeur, 643. — Pl. *mâncăi*.
- Mandalac**, s. m. terre-noix. || *a căută păcate în mandalaci*, chercher midi à quatorze heures, 643. — Pl. *mandalaci*.
- Mândră**, s. f. belle-fille; catin, 452. — Pl. *mândre*.
- Mândru**, s. m. beau gars, galant, bien aimé, 452. — Pl. *mândri*.
- Mâne**, adv. demain, 518. 557. 619.
- Mâneacă**, s. f. manche, 63. 118. 218. 219. 220. 311. 417. || *a o bigă pe mâneacă*, ne pas en mener large, 218. || *a rupe mâneaca (mâneicile) cui-va*, insister auprès de quelqu'un pour obtenir quelque chose, 219. || *taeți mânecca și fugi*, faire un léger sacrifice pour échapper à, 220 || *a'și șterge nasul cu mânecca*, être mal élevé, 220. || *a lovî în mâneacă*, essayer de faire du tort; dire les insanités, 220. || *pe sub mâneacă*, en sous main, 220. || *cu mâneacă largă*, avec plaisir, 220. — Pl. *mâneci*.
- Mâniă** (a se), v. r. [*Mold.*], se fâcher, se courroucer, 55.
- Mânică**, s. f. manche, 61. 118. — Pl. *mânici*.
- Mânji** (a se), v. r. se salir. || *a se mânji pe*, se salir les, 669.
- Manta**, s. f. manteau, 221. 222. 223. || *după plote manta*, de la moutarde après dîner, 222. || *a'și găsi manta cu cine-va*, se faire une affaire avec quelqu'un, 222. || *a pune cui-va o manta*, le tromper, 223. || *manta de vreme rea*, bonc émissaire; comme pis aller, 223. || *manta*, même sens que le précédent, 223. || *a'și întorce mantaua dupre vînt*, tourner à tout vent, 223. — Pl. *mantale*.
- Mînușă**, s. f. gant, 223. 224. || *parcă 'î cu mînuși în mână*, c'est un paresseux, 224. || *a aruncă mînușa*, jeter le gant, 224. || *a ridică mînușa*, relever le gant, 224. — Pl. *mînuși*.
- Mînușă**, s. f. anse, poignée, 644.
- Mînuși**, s. f. gant, 145. — Pl. *mînuși*.
- Mînușită**, s. f. petite main, 289. — Pl. *mînușite*.
- Mînz**, s. m. poilain, 572. — Pl. *mânji*.
- Mărăcine**, s. m. ronce, 73. 74. — Pl. *mărăcini*.
- Maramă**, s. f. long voile dont les femmes se couvrent la tête. 224. — Pl. *marama*.
- Mărar**, s. m. aneth (*botan.*), 645.
- Mare**, adj. grand, 54. 73. 74. 93. 134. 167. 186. 216. 293. 316. 421. 473. 475. 492. 493. 498. 547. 561. 565. 572. 580. 581. 583. 585. 593. 607. 610. 614. 638. 654. || *cei mari*, les grands, 93. — Fém. *mare*; pl. *mari*.
- Mare**, s. f. m-r, 365. — Pl. *mari*.
- Mărgelată**, adj. orné de perles de verre, de verroteries, 555. — Pl. *mărgelate*.
- Mariucă**, s. f. Mariette, 100.
- Marti**, s. f. mardi, 597.
- Mărunt**, adj. petit, menu, peu, 307. — Fém. *măruntă*; pl. *mărunti*, *mărunte*.
- Masă**, s. f. table, 77, 225. 484. — Pl. *mese*.
- Masă**, s. f. repas, dîner, 80. 86. 378. 495. 547. 609. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. || *n'are casă, n'are masă*, il n'a ni feu, ni lieu, 86. || *bună masă*, bon appétit, 649. || *a 'î lăsa sub masă*, ne pas avoir de considération pour lui, 653. 656. || *a pune masă cu toți*, être bien avec tout le monde, 653. || *a fincă masă deschisă*, tenir table ouverte, 654. || *a fi (cum) după*

- masă*, être éméché, 654. || *a fi ca după două-spre-dece*, être pompette, 654. || *nu 'i apucă sôrele sfărâmitura de pe masă*, c'est un grigou, 654. || *cu ne-pus în masă*, brusquement, inopinément, de but en blanc, 656. || *a fi la cap de masă*, occuper le haut bout de la table, 656. || *a aré ce pune pe masă*, avoir de quoi, 657. — Pl. *mese*.
- Masala**, s. f. torche, 225. — Pl. *masalale*.
- Masalar**, s. m. jusquiamo, 633. || *a mâncat masalar*, il est fou, 633.
- Mască**, s. f. masque, 225. — Pl. *masce*.
- Măsea**, s. f. dent molaire, 448. — Pl. *măsele*.
- Măslină**, s. f. olive, 621. 657. — Pl. *măslină*.
- Măță**, s. f. [*Mold.*], chatte, 81. 228. 337. 349. 366. 465. 587. 588. — Pl. *mățe*.
- Mătase**, s. f. soie, 225. 336. — Pl. *mătăsură*.
- Mațe**, s. f. pl. entrailles, 114. 309. 495.
- Materie**, s. f. matière, étoffe, 226. — Pl. *materii*.
- Mătură**, s. f. balai, ramon, 225. 226. 227. || *mătura nouă mătură bine*, tout nouveau, tout beau, 225. || *a vedé de cōda măturei*, s'occuper de son ménage, 227. || *și-a făcut nasul mătură*, c'est un p'que-assiette, 227. — Pl. *mături*.
- Mătură (a)**, v. balayer, 161. 225. 226. 227. 228. 364. || *a mătura*, chasser, 228.
- Mătușă**, s. f. tante. || se dit, par respect, aux femmes âgées, 422. — Pl. *mătuze*.
- Mazere**, s. f. pois, 291. 479. 480. 657. 658.
- Mazere**, s. f. pois, 657. 658.
- Mazire**, s. f. [*Mold.*], pois, 657.
- Me**, pr. pos. in. moi; passim.
- Mé**, interj. s'emploie en s'adressant aux hommes, 189.
- Mea**, pr. pos. f. ma, mienne; passim.
- Măduvă**, s. f. moëlle, 658. — Pl. *măduve*.
- Méi**, interj. s'emploie en s'adressant aux hommes, 607.
- Meiu**, s. m. millet, 552.
- Melc**, s. m. escargot, colimaçon, 86. — Pl. *melci*.
- Meleșteu**, s. n. bâton servant à remuer le mămăligă. || *a linge meleșteul*, être pauvre; être avare, 658. — Pl. *meleștee*.
- Meni (a se)**, v. r. être préparée, pour, destiné à, 532.
- Măr**, s. m. pomme, 587. 635. 658. 659. 660. 661. 662. || *și-a pus mărul*, il s'est fait du tort, 659. || *îi cere și lui inima mere acre*, il a des envies incompatibles avec son âge, 660. || *ar mâncă și mere pădurețe*, il est mort de faim, 661. || *a fi bun de mere*, être un sot, 661. || *trêncă-flênca mere acre*, il dit des sottises, 661. || *nicî două mere degerate*, cela ne vaut pas les quatre fers d'un cheval, 662. || *pân la măr-u-roșu*, au diable Vauvert, 662. — Pl. *mere*.
- Mercuri**, s. f. Mercredi, 634.
- Merge (a)**, v. aller, 147. 154. 246. 407. 412. 460. 500. 502. 503. 536. 537. || s'en aller, partir, 23. 401. || aller, chevaucher, 113. || aller, vers, 146. || aller, marcher, 274. || *a merge lucru ibrișin*, cela va comme sur des roulettes, 187. || *îi merge gura*, il bavarde, il jacasse, 237. || *de 'i-a mers petecele*, fortement, rapidement, 294. || *a merge în*, se servir de 273. || *a merge în sus*, monter, 412.
- Merindă**, s. f. provende, 131. 544. — Pl. *merinde*.
- Mersic**, s. n. coffre, 228. || *a dă după mersic*, voler, 228.
- Meși**, s. m. pl. chaussure en feutre blanc que les Turcs mettent, par dessus leurs bas, avant de chausser les babouches, 229. || *a da meși cuî-va*, convenir, 229.
- Meșină**, s. n. basane, 229. — Pl. *meșine*.
- Meșniță**, s. f. sorte de plat, 662.
- Mestecă (a)**, v. mâcher, 583. 662. || remuer, 616.
- Mestecă (a se)**, v. r. se mêler, 204.
- Mestecat**, adj. mâché, 493. || mêlé, battu, 495. — Fém. *mestecată*; pl. *mestecați*, *mestecate*.

- Mestecău**, *s. m.* [*Mold.*], bâton servant à remuer la bouillie de maïs, 662.
- Mestică (a)**, *v.* [*Mold.*], mâcher, 662.
- Meștină**, *s. m.* basane, 229.—Pl. *meștine*.
- Măsură (a)**, *v.* mesurer, 371.
- Măsură**, *s. f.* mesure. || *cu măsură*, modérément, avec réserve, 640. || *piste măsură*, sans mesure, trop, 671.—Pl. *măsură*.
- Meu**, *pr. pos.* mon, mien; passim.
- Mi**, *pr. pos.* ma, moi, à moi; passim.
- Mi**, *pr. per.* me, moi, mon; passim.
- Mic**, *adj.* petit, 167. 258. 316. 376. 439. 492. 493. 498. 543. 565. 581. 583. 593. || *mic și mare*, petits et grands, 93.—Fém. *mică*; pl. *mică, miche*.
- Mie**, *pr. pers.* à moi, 241.
- Mie (o)**, *s. f.* mille, 168. 179.
- Miel**, *s. m.* agneau, 658. 663.—Pl. *miei*.
- Miere**, *s. f.* miel, 440. 553. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. || *între miere amestecă fiere*, cacher l'épine sous la fleur, 673. || *nu e miere fără fiere*, il n'y a pas de rose sans épines, 673. || *a dà bană pe miere*, critiquer, injurier, battre, 674. || *îi curge numai miere*, tout lui réussit, 675. || *a dat peste miera ursului*, il a eu le gros lot, 675. || *a dà de miere*, même sens que le précédent, 675. || *a înnotă în miere*, avoir de la fortune, 675. || *a'i tăia cuvîntul cu miere*, couper la parole à quelqu'un pour lui annoncer une nouvelle agréable, 676. || *poți linge miere în casa lui*, sa demeure est très-propre, 676. || *a bôgă ac în miere*, faire d.s intrigues, 676. || *a unge cu miere*, graisser la patte à quelqu'un 676. || *a unge la inimă cu miere*, mettre un baume sur le cœur, 677. || *a mîncă miere*, être content, 677. || *de par'că eră miere*, il est très-bon 677. || *par'că 'i, cu miere în bot*, sa conversation est
- agréable; il aime qui ne le mérite pas, 677.
- Mijloc**, *s. n.* milieu, 74. || moyen, 206.—Pl. *mijloce*.
- Milă**, *s. f.* pitié, 179.
- Mine**, *pr. per.* moi; passim. || *la mine*, chez moi, 629. || *în mine*, à moi, pour moi, 20.
- Minte**, *s. f.* esprit, intelligence, 183. 307. 308. 336. 369. 408. 455. 457. 474. || *cu minte*, sage, 465. 647.—Pl. *minti*.
- Mintiă**, *s. f.* [*Banat*], douillette || *doar nu mi'o scurtă mintia*, je m'en moque, 229.—Pl. *mintii*.
- Mirancea**, *s. m.* Mirancea, nom. propre, 453.
- Miresă**, *s. f.* fiancée, 43. 624.—Pl. *miresc*.
- Miros**, *s. n.* pet, 73.—Pl. *mirosi*.
- Mirosi**, (a), *v.* sentir. || *a mirosi a*, sentier la (le), 92. 176.
- Mîrozună**, *s. f.* parfum. || *îi curge din mână numai mirozune*, il est capable, homme de bien, 230.—Pl. *mirozune*.
- Mișcă**, (a), *v.* remuer. || *a mișca din*, remuer la, 625.
- Mistui (a)**, *v.* digérer. || *a nu puté mistui pre cine-va*, ne pas pouvoir digérer (souffrir) quelqu'un, 677.
- Mititel**, *adj.* tout petit, 160.—Fém. *mititică*; pl. *mititel, mititele*.
- Mocni**, (a), *v.* se taire (en faisant un effort pour se contenir), 561.
- Modă**, *s. f.* mode, 230.—Pl. *mode*.
- Mojic**, *s. m.* rustre, vilain, 175.—Pl. *mojici*.
- Môle**, *adj.* mou, 281. 607. 614. || tendre, 532. || *a se aședă pe môle*, mener un vie exempte de soucis, 231. || *a nu'i fi môle*, cela ne lui plaira pas, 231.—Pl. *moi*.
- Molie**, *s. f.* mite, teigne, 166.—Pl. *moli*.
- Momeală**, *s. f.* tromperie, 525.—Pl. *momele*.
- Momiță**, *s. f.* tromperie. || *a umblă cu momiță*, essayer de tromper, 105.—Pl. *momite*.
- Móră**, *s. f.* moulin, 104. 135. 153. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248.

249. 297. 349. 545. 606. || *môră de vînt*, moulin à vent, 247. 249. || *a'î face o môră de vînt*, se moquer de quelqu'un, 247. || *hodorogesc ca o môră stricată*, brairies de moulin, 237. || *a stringe ca găina la môră*, il éparpille, il gaspille, 238. || *pe rînd ca la môră*, le premier venu engrène, 239. || *unul macină la môră*, un seul a tous les avantages, 239. || *la rea môră am dejugat*, je me suis trompé dans mes calculs, 240. || *par'că 'î făcut la môră*, c'est un bavard, 240. || *a'î umblă gura môră*, c'est un moulin à paroles, 240. || *las că o să tragă la môră*, il aura besoin de moi, 240. || *i-a venit apa la môră*, l'eau est venue à son moulin, 241. || *mă-a veni (și mie) apa la môră*, il peut avoir un retour du matin, 242. || *a luă (tăia) că-va apa de la môră*, rompre l'eau à quelqu'un, 242. || *par'că i-am tăiat apa de la môră* il est triste, 243. || *mână apă la môra lui*, il tire l'eau à son moulin, 243. || *turue ca môra fără apă*, il se tait, 244. || *î umblă môra*, ses affaires vont bien, 244. || *s'a pornit môra*, il a ouvert son robinet, 243. || *s'a dus de la môră la rîșniță*, il n'est pas sorti de son trou, 245 || *a fost pînă la môră !* il ne connaît rien, 245. || *ajunge de la môră la rîșniță*, il est plus mal dans ses affaires, 246. || *a'l trîmite de la môră la rîșniță*, envoyer de Caïphe à Pilat, 247. || *a se întorce ca môra în vînt*, tourner à tous vent, 247. || *môră stricată*, bavard, 248. || *are de môră*, il a de quoi, 248. || *s'a isprăvit de môră*, il n'a plus rien, 249. || *'î a stat môra*, il a perdu les avantages qu'il avait 249 || *a dă la môră*, boire bien, 249. — Pl. *morî*.

Morișcă, s. f. petit moulin à bras, 247. 250. — Pl. *morisce*.

Mormînt, s. n. tombeau, 250. — Pl. *mormînte*.

Mort, adj. mort, 289. 466. — Fém. *mórtă*; pl. *morți*, *mórtle*.

Môrte, s. f. mort, 334. 540. 670.

Moș, s. m. vieux, vieillard, 406. 451. || père (titre qui se donne aux personnes âgées), 245. — Pl. *moși*.

Mosafir, s. m. [*Mold.*], hôte, 75. — Pl. *mosafiri*.

Moși, fête des Morts, 121.

Mosor, s. n. bobine, 250. — Pl. *mosóre*.

Moštenire, s. f. héritage, 494. — Pl. *mošteniri*.

Muc, s. m. morve, 631. — Pl. *mucî*.

Muc, s. m. moucheron, mouchure, 212. 213. 215. || mèche, flamme, 213. 215. 251. || bout, 398, || *a tăia mucul*, moucher, 212. || *scrie pe mucul lumînării*, c'est un ingrat, 213 || *a mîncă mucul lumînării*, il a été trompé; il a perdu tout crédit auprès de quelqu'un; il est en grand danger, 215. — Pl. *mucuri*.

Muere, s. f. femme, 191. 475. — Pl. *mueri*.

Muiă (a se), v. r. faiblir, 16.

Muiere, s. f. femme, 73. 128. 191. 269. 270. 309. 310. 495. — Pl. *muieri*.

Mulge (a), v. traire, 588.

Mult, adv. et adj. beaucoup, très; passim. || *măi mult*, surtout, plutôt, 563. || *măi mult*, plus, 11. 66. 128. 147. 158. 212. 257. 264. 387. 456. 505. || *măi multă vreme*, plus longtemps, 66. || *măi multe*, plusieurs, 157. || *pre mult*, trop, 672. || *de multe ori*, souvent, 502. || *măi de multe ori*, le plus souvent, 619. — Fém. *multă*; pl. *mulți*, *multe*.

Mulțumî (a), v. remercier, 132.

Munci (a), v. travailler, 620. 629.

Muncitor, adj. travailleur, 557. 558. — Fém. *muncitoare*; pl. *muncitori*, *muncitoare*.

*Mundir, s. n. manteau, 251. 293. — Pl. *mundire*.

Mură, s. f. mure. || *mură 'n gură*, travail tout fait, 582. — Pl. *mure*.

Murătură, s. f. légume confit dans la saumure ou dans le vinaigre, 664. — Pl. *murături*.

Murdar, adj. sale, 338. — Fém. *murdară*; pl. *murdari*, *murdare*.

Murga, s. f. nom de jument. || o

mă veni murga la traistă, il ne faut pas dire: fontaine je ne boirai plus de ton eau, 409. || *s'a băgat murga în traistă*, il n'y a plus rien à gagner, 410.
Murgu, *s. m.* nom de cheval, 409.
Muri (a), *v.* mourir, 231. 232. 249. 292. 422. 453. 562.
Musafir, *s. m.* hôte, invité, 252. — Pl. *musafirî*.
Muşama, *s. f.* toile cirée, 252. || a

remâne lucru muşama, propre, 252. || *a face lucru muşama*, passer l'éponge sur, 252. — Pl. *muşamale*.
Muscă, *s. f.* mouche, 44. 583. 670. 671. — Pl. *musce*.
Mustaţă, *s. n.* moustache, 329. — Pl. *mustăţi*.
Muşteriu, *s. m.* amateur, 647. — Pl. *muşterii*.
Mută (a se), *v. r.* déménager, 130.

N

Na, *interj.* voilà, tiens, 510.
Nădejde, *s. f.* espoir, espérance, 339.
Nădragi, *s. m. pl.* chausses, culottes, 252. 253.
Nainte, *adv.* devant. || *din nainte*, au devant, 228. || *mă nainte*, plus tôt, 94.
Nalt, *adj.* haut, 368. — Fém. *naltă*; pl. *naltî*, *nalte*.
Nălbî, *s. n.* le blanchiment, le blanchissage, 554.
Nap, *s. m.* navet, 170. 190. || *gol nap*, nu comme la main, pauvre, 170. — Pl. *napî*.
Nas, *s. m.* nez, 22. 187. 209. 216. 220. 227. 394. 583. || *a dà pe lu nas*, passer sous le nez, faire sentir, 103. 449. — Pl. *nasurî*.
Naş, *s. m.* parrain, 277. 426. 437. 496. — Pl. *naşi*.
Nasce (a se), *v. r.* naître, 55. 265.
Nascut, *adj.* né, 370. 398. — Fém. *născutu*; pl. *născuţi*, *născute*.
Nat, *s. m.* [*Banat*], homme, 139. — Pl. *naţi*.
Nate, *s. m.* nom propre d'homme, 207.
Năuntru, *adv.* dedans, 190.
Ne, *pr. pers.* à nous, 25. 76. 107. 147. 198. 270. 298. 454. 483. 526. 609. 663. || pour nous, 6. || *noă ne*, pour nous, 147.
Ne, *adv.* non, 154. || préfixe qui donne, aux mots auxquels il est joint, un sens négatif; passim.
Nea, *s. m.* terme de respect, se dit en parlant à ou d'un frère aîné, parent ou ami plus âgé, 274.
Nebun, *adj.* et *s.* fou, 118. 315.

433. 601. 647. — Fém. *nebună*; pl. *nebuni*, *nebune*.
Nebunie, *s. f.* folie, 403. 467. — Pl. *nebunii*.
Necaz, *s.* ennui, chagrin, 561. — Pl. *necazurî*.
Ne-ferecată, *adj. f.* non rhabillée (*t. meun.*), 237. 248. — Pl. *neferecate*.
Ne fert, *adj.* qui n'a pas bouilli, 611. — Fém. *ne-fertă*; pl. *nefertî*, *ne-ferte*.
Ne-fript, *adj.* pas rôti, 508. — Fém. *ne-friptă*; pl. *ne-friptî*, *ne-fripte*.
Negri (a), *v.* noircir, rendre noir, 389.
Negru, *adj.* noir, 388. 389. — Fém. *negră*; pl. *negri*, *negre*.
Ne-gustând, en n'y goûtant pas, 449.
Neica, *s. m.* pour *nene*, 661.
Ne-îmbrăcat, *adj.* sans (le) mettre, 184. — Pl. *ne-îmbrăcate*.
Ne-mâncat, *adj.* qui n'a pas mangé, affamé, 460. 620. 632. — Fém. *ne-mâncată*; pl. *ne-mâncăţi*, *ne-mâncate*.
Ne-măturat, *adj.* non balayé, 75. 253. — Fém. *ne-măturată*; pl. *ne-măturăţi*, *ne-măturate*.
Nemerl (a), *v.* atteindre juste, parvenir, rencontrer, 164. 346. 426.
Ne-mestecat, *adj.* non mâché, sans mâcher, 535. || *a înghiţi ne-mestecat*, avaler des couleuvres, 585. Fém. *ne-mestecată*; pl. *ne-mestecaţi*, *ne-mestecate*.
Nemţ, *s. m.* Allemand. || *a furat luleaua Nemţului*, il est gris comme un Polonais, 210. — Pl. *Nemţi*.
Nenaî, tu n'as pas (argot Bohémien), 438.

NEN

pit, *adj.* malheureux, 519.
 s. m. *ne-norocită* ; pl. *ne-no-*
rociți, ne-norocite.
 , *adj.* qui n'est pas convié,
 651. — Fé m. *ne-postilă* ;
ne-postilă, ne-postile.
 put, *adj.* incapable, sot,
 — Fé m. *ne-pricepută* ; pl.
ne-pricepuți, ne-pricepute.
 t, *adj.* qui n'a pas été
 , 184. — Fé m. *ne-purtată* ;
ne-purtată, ne-purtate.
 , *adj.* non mis. || *cu ne-pus*
isă) în masă, de but en
 brusquement, avant l'he-
 ion préparé, 408. 655. —
ne-pusă ; pl. *ne-puși, ne-*
pusite.
 , *adj.* qui n'est pas rasé,
 334. || *ras, ne-ras*, tel qu'il
 ans plus tarder, 333. 334.
 , *adj.* non salé. 536. 606.
ida cu ne-sărata, joie et
 in, bien et mal mélangés,
 — Fé m. *ne-sărată* ; pl. *ne-*
ne-sărute.
 t, *adj.* non lavé, 253. 374.
 | *a fi un ne-spălat*, un vi-
 253. || *e un ne-spălat la*
 il dit des sottises, 253.
 m. *ne-spălată* ; pl. *ne-spă-*
ne-spălate.
 , *adj.* non lavé, 634. —
ne-spălată.
 , *adj.* non rétamé, 52. —
ne-spoită ; pl. *ne-spoiti,*
ite.
 , *adv.* nettement, 197.
 , *adj.* pas tondu, 253. —
ne-tunsă ; pl. *netunși, ne-*
tunsite.
 , s. f. ne pas oublier.
*cu ne uita*re, pour se sou-
 se rappeler, 213.
 s. f. femme, épouse, 225.
 74. — Pl. *neveste.*
 s. f. malheur, infortune.
vroi grele, dans des temps
 es, 159.
 , *adv.* nulle part, 78.
 a. *adv.* nulle part, 78.
 nj. [Ung.], ni, ne, non
 87.
 i. ni, ne, non plus ; pas-
 pas même, 13. 59. 60.
 20. 136. 207. 208. 302.
 29. 430. 442. 447. 463.

NOU

572. 611. 662. || *nică . . . nică*
ni . . . ni, 25. 68. 82. 87. 118.
 131. 175. 188. 269. 270. 283.
 383. 442. 503. 508. 615. 629.
 651. 672. 673 || *nică o (una)*,
 aucune, 39. 412. 489. 540. 637.
 || *nică un*, aucun, 104. 168. 462.
 609, || *nică odată*, jamais, 157.
 349. 371. 443. 639. 640. || *nică*
cum, nullement, aucunement,
 34. 159. 337. 397. || *nică de cum*,
 aucunement, nullement, 557.
 567, || *nică cât*, pas même, 13.
Niculae, s. m. Nicolas, 598.
Nime, *pr. per.* [Mold.], personne,
 115.
Nimene, *pr. per.* [Mold.], personne,
 309. 606. 646.
Nimeni, *pr. per.* personne, 309.
 482.
Nimeri (a), v. [Mold.], atteindre,
 rencontrer, 164.
Nimic, *adv.* rien, 169. 307. 348.
 609.
Nimica, *adv.* rien, 305. 624.
Ninge (a), v. neiger, 199, || neiger
 sur, 188.
Nisce, *pron. ind.* certain, quel-
 que, des, 661 et passim.
Nisip, s. n. sable, 116. — Pl. *ni-*
sipuri.
Nod, s. n. noeud. || *caută noduri*
în mămăligă, chercher midi à
 quatorze heures, 611. || *a face*
noduri, se nouer, s'emmêler,
 9. || *a înghiți la noduri*, avaler
 des poires d'angoisse, 583.
 584.
Noi, *pr. pers.* nous ; passim.
Nojiță, s. f. lacet, lanière de san-
 dale, || *cât țî-aî legă nojițele*,
 en un clin d'oeil, 254. — Pl.
nojițe.
Nomol, s. n. boue, bourbe, 161.
 — Pl. *nomoluri.*
Nópte, s. f. nuit, 213. 269. 270.
 586. || *înainte de a se face nópte*,
 avant que la nuit ne tombe, 213.
 — Pl. *nopti.*
Noră, s. f. bru, belle-fille, 479.
 || *a intrat nora'n blide*, il brise
 tout, 479. — Pl. *nurori.*
Noroc, s. n. chance, bonheur, 476.
 — Pl. *noróce.*
Nostru, *adj. pos.* notre, 214 ; pas-
 sim.
Noũ, *adj.* neuf, nouveau, 73. 178

182. 188. 225. 226. 390. || *din nou*, de nouveau, 619. — Fém. *nouă*; pl. *noi*, *nouă*.
- Nouă**, *adj. num. card.* neuf, 424.
- Nouă**, *pr. pos.* nous, pour nous, 147.
- Nu**, *adv.* non, ne . . . pas; passim.
- Nucă**, *s. f.* noix, 337. — Pl. *nuci*.
- Nuea**, *s. f.* baguette, verge, gaule, 195. — Pl. *nuele*.
- Nuia**, *s. f.* baguette, verge, gaule, 195. 254. || *a plecă pe nuia*, fi-
ler sans demander son reste, et sans le sou, 254.
- Numa**, *adv.* seulement, 582.
- Numai**, *adv.* seulement, ne . . . que; passim. || *pourvu que*, seulement, 141. 231. 232. 625. || *mais*, 27. || *numai îndată*, de suite, 365.
- Nume**, *s. n. nom.* || *nume bun*, bon renom, 455.
- Numără** (a), *v.* compter, 498.
- Nuntă** *s. f.* mariage, 606. — Pl. *nunți*.

- O**, *adj. num. card.* devant un adjectif ou un substantif, une; passim.
- O**, *pr. pers. fém.* la, immédiatement à côté d'un verbe; *am văzut-o. o ved*; passim.
- O**, *pr. neut.* le, 6. 50.
- O**, pour *oa*, 3-e pers. sing. fut. 38. 92. 185. 229. 242. 316. 336. 409. 455, 572.
- O**, pour *oi*, [Mold.], ils ont, 485.
- O**, pour *o*, [Mold., Ung.], 63. 85. 215. 277. 294. 331. 346. 423. 474. 562. 566.
- Obadă**, *s. f.* jante, 254. 391. — Pl. *obedă*.
- Obelă**, *s. f.* [Mold., Banat & Ung.], chiffon dont les paysans s'entourent les pieds en guise de bas, 254. 255. || *a'și căuță de obele*, s'occuper de ses intérêts, 254 || *mă ard obelele*, je suis gêné, 255. || *a fi obelă*, homme sans caractère, de peu d'importance, 255. || *țirte-obelă*, mauvais coucheur, va-nu-pieds, 255. — Pl. *obele*.
- Obială**, *s. f.* même sans que *obălă*, 193. 254. 255. 256. || *a scôte din obiale*, élever à une condition plus haute un homme du peuple, 255. || *ii curg obielele*, c'est un va-nu-pieds, 255. || *a întinde ca pe o obială*, battre, 256.
- Obiceiu**, *s. n.* coutume, habitude, 29. — Pl. *obiceiri*.
- Obraz**, *s. m.* visage, 31. 103. 263. 279. 355. 369. — Pl. *obraji*, *obraz*.
- *Oca**, *s. f.* ancienne mesure de capacité, 472. — Pl. *ocale*.
- Ochelari**, *s. m. pl.* lunettes, 256.
- Ochincă**, *s. f.* [Mold.] sandale des paysans. 257. 263. Voir *opincă*.
- Ochiu**, *s. m.* œil, 148. 155. 175. 282. 285. 286. 288. 425. 471. 585. 589. 592. 630. || *a face cu ochiu*, chigner de l'œil, 435. — Pl. *ochi*.
- Ocol**, *s. n.* tour, circuit. || *a di ocol*, éviter, 161. || *fără să'i de ocol*, sans détours, 169. — Pl. *ocoluri*.
- Odăie**, *s. f.* chambre, 257. — Pl. *odăi*.
- Odată**, une fois; passim. || tout d'un coup, 537. || *de odată*, à la fois, 412. || *câte odată*, parfois, 441. 445. || *nici odată* jamais, 157. 349. 371. 443. 639. 640.
- Odihnă**, *s. f.* repos. || *în odihnă*, en paix, tranquille, 281. — Pl. *odihne*.
- Odihni** (a), *v.* se reposer, 160.
- Odihni** (a se), *v. r.* se reposer, 94.
- Odini** (a), *v.* se reposer, 160.
- Oghel**, *s. m.* [Mold.], couverture, 257. || *a privi de sub oghel*, regarder avec indifférence, 257. Pl. *ogheluri*.
- Oghelă**, *s. f.* [Mold.] même sens que *obială*, 255. — Pl. *oghete*.
- Oghindă**, *s. f.* miroir, 257. 258. — Pl. *oghinți*.
- Ogradă**, *s. f.* [Mold.] cour, 338. — Pl. *ogradi*.
- Ôie**, *s. f.* mouton, 39. 41. 222. 383. 485. — Pl. *oi*.

Oiegă, s. f. [*Ung.*] bouteille, 500. Pl. *oiege*.

Oiște, s. f. timon, 164.

Oiu, pour *voiu*, 327. 328

Olă, s. f. pot, marmite en terre, 81. 170. 472. 501. 508. 521. 522. 524. 551. 573. 574. 575. 576. 586. 644. || *șede hîrbu 'n drum-și ride de olă*, la pelle se moque du fourgon, 573. || *ride hîrbul de ciob, ride hîrbul de olă spartă*, il sonne le fêlé, même sens que le précédent, 574. || *ca un hîrb de olă*, il sonne le fêlé, 576. — Pl. *ole*.

Olan, s. m. tuile, 258. — Pl. *olane*.

Olivă, s. f. [*Ung.*], olive, 621. — Pl. *olive*.

Om, s. m. créature, homme, gens, 6. 15. 23. 39. 49. 56. 60. 68. 75. 76. 77. 78. 83. 90. 107. 111. 115. 118. 161. 175. 176. 178. 180. 181. 182. 190. 201. 245. 264. 265. 289. 314. 323. 351. 371. 387. 389. 429. 431. 432. 444. 460. 461. 464. 465. 467. 468. 469. 471. 472. 540. 553. 557. 577. 579. 582. 586. 597. 610. 616. 617. 640. 641. 649. — Pl. *omeni*.

Om, pour *com*. 1-er. pers. pl. fut., 168. 616.

Omorl (a), v. tuer, 406.

Opincă, s. f. sandale des paysans, 259. 260. 261. 262. 263. 267. 273. 274. 442. || *fie care scie unde 'l strînge opinca*, chacun sait en le băt le blesse, 261. || *il strîngs opinca*, il est fâché, il est dans ses petits souliers, 262. || *il înlînde ca p'o opincă scurtă*, il le bat, 262. || *a fi opincă hîr-zobată*, c'est un rien qui va ille, 262. || *'i a pus opinca*, il

lui a rivé son clou, 263. || *a 'i pune opinca în obraz*, même, sens que le précédent, 263. || *a fi din opincă*, être paysan de naissance, 263. — Pl. *opincl*.

Opincar, s. m. paysan, 264. — Pl. *opincari*.

Opri (a), v. arrêter, empêcher, 243.

Oot, adj. num. card. huit, 598. 602.

Oră, s. f. fois, 245. 246. 454. 502. || *mai de multe ori*, plus de fois, plus souvent, 619. || *mai de puține ori*, moins de fois, moins souvent, 620.

Oră, s. f. heure, 264. — Pl. *ori*.

Orb, adj. aveugle, 214. 257. 546. — Fém. *orbă*; pl. *orbi*, *orbe*.

Orî, conj. ou, ou bien, 51. 213. 286. 351. 416. 418. 454. 504. || *ori că... ori că*, soit... soit, 416. || *ori cine*, n'importe qui, 74. 136. 422. || *ori-ce*, n'importe quoi, 98. 235. || *ori-ce*, n'importe quel, 142. 641. 663. || *ori-căți*, n'importe combien, 253.

Orologiu, s. n. horloge, 264. — Pl. *orologiuri*.

Os, s. n. os, 508. 509. — Pl. *ose*.

Ôspe, s. m. hôte, 75. 450. — Pl. *ôspeți*.

Ospetă (a), v. se mettre à table pour manger, 378.

Ospetărie, s. f. hôtellerie, restaurant, 504. — Pl. *ospetării*.

Oșet, s. n. vinaigre, 378. — Pl. *oșeturi*.

Otrep, s. n. torchon. || *a ajunge otrep de vase*, c'est un chiffon, homme sans caractère, 264. — Pl. *otrepe*.

Otrépă, s. f. torchon, 264. — Pl. *otrepe*.

Oû, s. n. œuf, 122. 378. — Pl. *ouș*.

P

Pace, s. f. paix, 463.

Păchie, s. f. p. 265.

Păduche, s. m. pou, 474. — Pl. *păduchi*.

Pădure, s. f. forêt, 288. 565. — Pl. *păduri*.

Pădureț, adj. sauvage, non greffé, 635. 659. 661. || *pomme à cidre*,

659. — Fém. *pădureță*; pl. *pădureți*, *pădurețe*.

Pahar, s. m. verre à boire, 458. 649. 651. — Pl. *pahare*.

Păiajen, s. m. araignée. 178. || *casă de păiajen*, toile d'araignée, 178. — Pl. *păiajenî*.

Păine, *s. f.* pain, 487. 557. 608. 609. — Pl. *pâini*.

Paipanôge, *s. f.* échasses, 265. 273. — Pl. *paipanôge*.

Païu, *s. n.* fêtu de paille, 163. 344. 428. || *a căuți pae și vergele*, remuer des pieds et des mains, 428 — Pl. *paie* et *pae*.

Pălărie, *s. f.* chapeau, 85. 265. 267. 303. || *a puța pălăria*, porter culotte, 265. || *până ascvrlă cu pălăria după lună*, il boit jusqu'à l'ivresse, 265. || *a lovit'o în pălărie*, c'est touché, c'est bien tapé, 266. || *a 'și găsi pălăria*, les deux font la paire, 266. || *a scăpat pălăria pe apă*, pour une perte involontaire, 266. — Pl. *pălării*

Palat, *s. n.* palais, 28. 127. 267. 429. — Pl. *palate*.

Păli (a se), *v. r.* [*Mold.*] se heurter, se cogner, 318. 319.

Palmă, *s. f.* paume de la main, 624. — Pl. *palme*.

Pămînt, *s. n.* terre, 51. 137. 278. 607. 608. 631. || *a se uită în pămînt*, rester les yeux fixés à terre, 607. 608. — Pl. *pămînturi*.

Pân, *conj.* pour *până*, jusque, 193. 245. 455. 598. || jusqu'à ce que, 299 572. || avant que (de) 569.

Păni, *conj.* jusque, jusqu'à, 13. 33. 38. 51. 178. 190. 285. 341. 401. 500. 629. || jusqu'à ce que, 8. 34. 44. 49. 62. 70. 160. 166. 189. 193. 221. 234. 250. 265. 277. 280. 314. 318. 319. 455. 458. 500. 502. 570. 620. 629. || *până în cât*, tout que, 629. || jusqu'à, même, 64. 385. || avant que, 310. 318. 319. 579. 589. || tant que, 340. 341. 343. 376. 441. || *până într'un*, jusqu'à un, 13. || *până ce*, jusqu'à ce que, 479. || *până nu*, avant de, 576.

Pănă, *s. f.* plume, 391. — Pl. *pene*.

Pândar, *s. m.* gardien, 106. — Pl. *pândari*.

Panait, *s. m.* Panaiot, 424.

Pâne, *s. f.* [*Mold.*] pain, 428. 552. 553. 557. 562. 608. 609. — Pl. *pâni*.

Panglică, *s. f.* ruban, 267. || *a scôte panglice pe nas*, avaler des ét-

oupes enflammées, 267. — Pl. *panglice*.

Panglicar, *s. m.* charlatan, 267. — Pl. *panglicari*.

***Pantalonar**, *s. m.* homme à idées avancées, 267. — Pl. *pantalonari*.

Pântece, *s. f.* ventre, estomac. 444. 576.

Pantof, *s. m.* pantoufle, soulier, 267. — Pl. *pantofi*.

Panură, *s. f.* [*Mold. Trans.*] serge, 268. || *a fi tot de o panură*, être du même acabit, 269. — Pl. *panure*.

Pânză, *s. f.* toile, 218. 269. 270. 271. 272. 273. || *ține-te pânză*, *să nu te rupi*, sans trêve, 271. || *a dă pânzu pe fuioare*, perdre au change, 271. || *s'a încurcat pânza*, l'affaire s'est embrouillée, 272. || *a țese pânzele*, ourdir une intrigue, 272. || *a lega gura pânzei*, bien commencer une affaire; s'enrichir, 272. || *a fi pânză*, tous d'accord, 273. || *pânză*, sans interruption, 273. || *pânză înălbită*, très-propre, 273. — Pl. *pânze*.

Păpa (a), *v.* manger, 599.

Papainôgă, *s. f.* échasses, 27. 273. || *a merge în papainôge*, avoir des ailes, 273. — Pl. *papainôge*.

Papă-lapte, *s. m.* sot, 590.

Păpară, *s. f.* panade au fromage 487. — Pl. *păpare*.

Papuc, *s. n.* pantoufle, 273. 274. 275. 276. || *a 'și pierde papucii*, laisser ses houseaux, 275. || *a o șterge la papuc*, prendre de la poudre d'escampette, 275. || *a 'și lua papucii*, même sens que le précédent, 275. || *a 'i da papucii*, chasser, 275. || *a bate la papuc*, dépenser, 276. || *a fi sub papuc*, être sous la pantoufle de, 276. — Pl. *papuci*.

Papugiă, *s. m.* fourbe, 276. — Pl. *papugiă*.

Par, *s. m.* pien. 156. 157. 277. 278. 279. 317. — Pl. *pari*.

***Para**, *s. f.* para, centime, 39. | pl. *parale*, argent, 357. 503.

Par'că, contract. pour *parc-că*, on dirait que, comme si, 37. 38; passim. || il semble que, 452.

Pără (a), *v.* sembler, paraître,

461. 471. 553. || *pare că*, il semble que, 579. || *pare mi se*, à ce qu'il me semble, 452. || *a păre rău*, regretter, 83. || *mai bine 'i păre*, il préfère, il aime mieux, 76.
- Păre (a se)**, *v. r.* sembler, 84. 162. 282.
- Parete**, *s. m.* [*Trans.*] mur, 291. — Pl. *pareți*.
- Părete**, *s. m.* mur, 279. 288. 289. 290. 291. 292. || *a vorbi între patru păreți*, parler entre quatre yeux, 289. || *samănă castraveți pe păreți*, il travaille pour le roi de Prusse, 290. || *ca și când ai pune-o la perete*, sans succès, 291. || *s'o puî în părete*, très-belle, 292. || *a rămăne scris pe părete*, rester pétrifié, 292. — Pl. *păreți*.
- Părău**, *s. m.* [*Mold.*] ruisseau, 311. — Pl. *părăe*.
- Parte**, *s. f.* côté, 462. || *intr'o parte*, de côté, 44.
- Parte**, *s. f.* part, 131. 227. 544. — Pl. *părți*.
- Pas (a da)**, *loc.* laisser, permettre, 526.
- Pasce**, *s. f. pl.* Pâques, 59.
- Pasce (a)**, *v.* surveiller. || *a'l pasce cu prăjina*, le battre, 322.
- Pasci**, *s. f. pl.* Pâques. 483. 548.
- Pasăre**, *s. f.* oiseau, 444. — Pl. *păsări*.
- Păși (a)**, *v.* marcher, avancer, monter, 364.
- Păslă**, *s. f.* feutre, 279. || *obraz de păslă*, éhonté, 279. — Pl. *păslc*.
- Păstră (a)**, *v.* conserver, 184. 316. || économiser, 340.
- Pat**, *s. n.* lit, 80. 81. 193. 279. 280. 281. 282. 283. 563. || *a'l bûgă sub pat*, le faire rentrer sous terre, 283. || *nici în pat, nici sub pat*, toujours mécontent, 283. || *s'a dat jos din pat întâiu cu piciorul stâng*, il est parti du pied gauche, 283. — Pl. *paturi*.
- Păți (a)**, *v.* supporter, 1.
- Pătîmî (a)**, *v.* pâtir, souffrir, 36.
- Patru**, *adj. num. card.* 46. 289. 290. 624.
- Pătul**, *s. n.* grenier ou magasin à maïs, 21. — Pl. *pătule*.
- Pătură**, *s. f.* couverture, 283. — Pl. *pătura*.

- Păzi (a)**, *v.* garder, veiller sur, surveiller, 148. 169. 340. 341. 375. || *păzesce cimitirul*, il suce les pissenlits par la racine, 106. || *a'și păzi jococul*, préserver sa peau, 126.
- Pe**, *prép.* sur, 17, 22; passim. || pour, 225. 523. 674. || pour, au sujet de, 65. || sur, au bout de, 178. || par, 61. 63. 81. 267. 540. 557. || en, dans, 218. 219. 220. || que, 73. || à travers, dans, 166. || fixé sur, 282. || pour avoir, contre, 271. || au bout de, 199. || à, 184. 340. || le long de, 14. || *pe cine*, qui, 15. || *pe picior*, debout, 444. || formant l'accusatif, sans se traduire en français, 2. 36. 48. 162. 168. 174. 180; passim. || *pe unde*, là où, 10. 60. 139. || *p'in*, à travers, 70. 81. 455.
- Pě**, *prép.* Voir *pe*.
- Pecat**, *s. n.* dommage, 49. || malheur, 627. 643. — Pl. *pecatc*.
- Pele**, *s. f.* [*Mold.*] peau, 55. 56. 169. || *pele golo*, nu, 55. — Pl. *peî*.
- Pentru**, *prép.* pour, 14. 40. 55. 98. 100. 122. || à cause de, 563
- Peptenă (a)**, *v.* [*Mold.*] peigner. || battre, 283.
- Peptenă (a se)**, *v. r.* [*Mold.*] se peigner, 300.
- Pěr**, *s. m.* cheveu, 70. 455. || poil, fil, 40. 203. 284. 285. 490. || *pěr în pěr*, lorsqu'on ne gagne rien au change, 203. || *în doi pěrî*, changeant, 284. || *a stă în doi pěrî*, indécis, 284. || *a fi în doi pěrî*, être pris de vin, 284. || *de a fir a pěr*, par le menu, avec soin, 284. — Pl. *pěrî*.
- Perde**, (a), *v.* [*Mo'd.*] perdre, 96. 359. 410. 623.
- Perde**, (a se), *v. r.* [*Trans.*] se perdre, 546.
- Perdea**, *s. f.* rideau, 84. 285. 286. 287. || *a 'i pune perdea la ochi*, le tromper, 286. || *cu perdea*, en gazant, 286. || *a da cûv va o perdea*, lui laver la tête, 287. || *a'l luă cu o perdea măi sus*, lui couper le fil, 287. || *a se da după perdea*, en sous main, sans se montrer, 287. || *a ridică perdea*, lever le voile, 287. — Pl. *perdec*.

Perdut, *adj.* perdu, 261. 271. — Fém. *perdută*; pl. *perduți, perdute*.

Pereche, *s. f.* paire, 110. — Pl. *perechi*.

Perechié, *s. f.* paire 96. — Pl. *perechi*.

Perete, *s. m.* mur, 35. 50. 81. 287. 288. 289. 291. || *par'că spui la perete*, parler à un sourd, 290. || *a ridică patru pereți*, se faire un abri, 290. — Pl. *pereti*.

Pérete, *s. m.* mur, 34. 35. 148. 155. 288. 290. 540. — Pl. *péreti*.

Peri (a), *v.* périr, 231. 301. 453. 454.

Perină, *s. f.* [*Mold.*] coussin, 292. — Pl. *perine*.

Perire, *s. f.* perte, 367. — Pl. *periri*.

Pernă, *s. f.* coussin, 292. — Pl. *perne*.

Persic, *s. n.* dans la locut: *a dă după persic*, cacher pour voler, 292.

Persónă, *s. f.* personne, 258. — Pl. *persóne*.

Perucă, *s. f.* perruque, 293. — Pl. *peruce*.

Pesce, *s. m.* poisson, 480. 492. 493. 498. 507. 512. 547. — Pl. *pesci*.

Peschir, *s. n.* serviette de toilette, 293. — Pl. *peschire*.

Peste, *prép.* sur, 35. 413; *passim*. || par dessus, 157. 160. 165. 312. 365.

Petec, *s. n.* lambeau, chiffon, loque, 184. 193. 294. 295. 344. 345. 346. 347. 348. || pièces, 179. 344. — Pl. *petece*.

Petecă, *s. f.* [*Mold.*], torchon, 26. 295. || *a 'l face petecă*, le traiter pis que pendre, 295. || *a se face petecă*, s'effrayer, 295. — Pl. *petece*.

Petic, *s. n.* lambeau, chiffon, loque, 184. 293. 294. 295. 344. 345. 346. 347. || *a cöse petic la petic*, être avare, 294. || *a 'și da în petic*, revenir à son naturel, retomber en faute, 294. — Pl. *petice*.

Peticos, *s. m.* enfant dans les langes. || morveux, 295. — Pl. *peticoși*.

Pétră, *s. f.* pierre, 288. 298. 299. 424. || grêle, 360. — Pl. *petre*.

Pétra, *s. f.* pierre meulière, meule, 295. 296. 297. — Pl. *petre și petri*.

Petroiu, *s. n.* gros caillou, 299. — Pl. *petróie*.

Piapténà (a se), *v. r.* se peigner, 300. 301. 417.

Pică (a), *v.* tomber, 22. 132. 310. 338. 368. 513. 517. || *a pică cu*, faire tomber sur lui des gouttes de, 216.

Picior, *s. m.* pied, 116. 145. 257. 260. 274. 276. 283. 321. 363. 367. 368. 369. 387. 412. 464. 564. || *în picere (piclóre)*, debout, 342. 343. || *pe picior*, debout, 444. — Pl. *piclóre* et *picere*.

Picură (a se), *v. r.* se tâcher, 622.

Piele, *s. f.* peau, 56. 66. 499. || cuir, 260. || *o să 'i facă pielea burduf*, il le battra fortement, 499. — Pl. *piele*.

Pieptenă (a), *v.* peigner, 299.

Pieptenă (a se), *v. r.* se peigner, 300.

Pieptene, *s. f.* peigne, 301. — Pl. *piepteni*.

Pierde, (a), *v.* perdre, 96. 184. 275.

Pieri (a), *v.* périr, disparaître, 157. 200. 301. 523.

Pildă, *s. f.* exemple. || par exemple, 460. — Pl. *pilde*.

Pilug, *s. n.* [*Mold.*], pilon, 172. || *gol pilug*, nu comme la main, 299.

Pingea, *s. f.* demi-semelle, 301. 302. || *a 'i pune pingeoă*, tromper, tirer une carotte, 301. || *a 'i dă pingeoă*, le repousser, 302. || *a bate la pingea*, dépenser son avoir, 302. || *a ține la cinc-va ca la pingelc*, ne pas tenir à quelqu'un, 302. — Pl. *pingele*.

Pingeli (a), *v.* tromper, voler, 302.

Pingelui (a), *v.* tromper, voler, 302.

Pipă, *s. f.* [*Ung.*] pipe, 207. 303. Pl. *pipe*.

Pipotă, *s. f.* estomac, 455. — Pl. *pipote*.

Pirleaz, *s. n.* échalier, 162. 303. 304. || *a sări pirleazu*, jeter son bonnet par dessus les mou-lins, 303. || *a fi iepure de pirleaz*, vagabond; vouloir ménager la chèvre et le chou, 303. — Pl. *pirleazuri*.

Piron, *s. n.* gros clon, 34. 35.—
Pl. *piróne*.

Pirostiî, *s. f. pl.* couronne que l'on met sur la tête des époux pendant la cérémonie religieuse du mariage, 304.

Pirostrii, *s. f. pl.* même sens que le précédent, 301.

Pîrî, *s. n.* vent, pet, 411.—Pl. *pîrturi*.

Piscoaie, *s. f.* anche (rigole) qui relie la trémie à la huche, 297. 304.

Pisică, *s. f.* chat, 228. 366. 469. 653.—Pl. *pisicî*.

Pistol, *s. n.* pistolet, 170. 171. 190. 344. || *gol pistol*, nu comme la main, 170. 171. || *înbrăcut pistol*, nu comme la main 190. Pl. *pistóle*.

Pită, *s. f.* pain, 552. 553.—Pl. *pite*.

Pitesci, *s. n.* Pitesci (ville), 404.

Place (a), *v.* plaie, aimer, 438. 504. 633. 644. 648. || *cum îţi plac*, à ton goût, comme tu voudras, 80.

Plăcere, *s. f.* plaisir, 671.—Pl. *plăceri*.

Plânge (a), *v.* pleurer, 300.

Plapumă, *s. f.* couverture, 304.—Pl. *plapume*.

Plăti (a), *v.* payer, 40. 108. 109. 451. 452. 453. 531. || valoir, 447.

Plăti (a se), *v. r.* s'acquitter, 167.

Plecă (a), *v.* partir, 254. 399. 646.

Plecă (a se), *v. r.* pencher, 175.

Plesni (a), *v.* frapper, atteindre, 266. || faire claquer son fouet, 24 || claquer (en parlant du fouet) 361.

Plimbă (a se), *v. r.* se promener, 627.

Plin, *adj.* plein, rempli, 208. 233. 340. 341. 343. 381. 472. 494. 651.—Fém. *plină*; pl. *plinî*, *pline*.

Plivit, *s. n.* sarclage, 475.

Ploesci, *s. n.* nom de ville, Ploesci, 438.

Plóe, *s. f.* pluie, 39. 102.—Pl. *ploî*.

Plóie, *s. f.* pluie, 39. 101. 102. 197. 222. 419. 506.—Pl. *ploî*.

Ploşchiţă, *s. f.* diminutif de *ploşcă*, gourde, 452.—Pl. *ploşchiţe*.

Plouă (a), *v.* pleuvoir, 154. 199.

444. 505. 506. || mouiller par la pluie, 188.

Pluti (a), *v.* flotter, 235. 238.

Poc, *interj.* pan! 217. 373.

Pocit, *adj.* diforme, 257.—Fém. *pocită*; pl. *pociţi*, *pocite*.

Pocni (a), *v.* claquer, 361. || frapper, atteindre, 266.

Pod, *s. m.* grenier, 81. 202. 305. 306. || pont, 365. 445.—Pl. *poduri*.

Pofta, *s. f.* envie, 540. 642. || appétit, 569.—Pl. *pofta*.

Pofti (a), *v.* désirer, 449. 661. || inviter, 646. 650. 653.

Poftim, formule d'invitation, je vous en prie, 555. 650. 651.

Poftire *s. f.* invitation, 554.—Pl. *poftiri*.

Poftiţi, venez, 647.

Poimâne, *loc. adv.* après-demain, 518.

Póla, *s. f.* giron, pan, d'une robe, 188. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 389. || *a şî dă pólele peste cap*, jeter son bonnet par dessus les moulins, 312. || *a şî luă pólele în cap*, même sens que le précédent, 312. || *a şî luă pólele în dinţi*, même sens que le précédent, 312. || *să tai pólele şî să fugi*, consentir à perdre quelque chose pour se débarrasser de, 312. || *a se ţine de pólele cui-va*, ne pas le lâcher d'une semelle, 313. || *a fi în póla cui-va*, être à la merci de quelqu'un, 313. || *a purtă póle*, être un esprit faible, 313.—Pl. *póle*.

Pom, *s. m.* arbre, 182.—Pl. *pomî*.

Pómă, *s. f.* [Mold.], raisin, 18.—Pl. *póme*.

Pomană, *s. f.* aumône. || *a dă de pomană*, faire la charité, 597.—Pl. *pomene*.

Poneavă, *s. f.* [Ung.] couverture, 313.—Pl. *poneave*.

Popă, *s. m.* prêtre, 463. 503. 523. 547.—Pl. *popî*.

Popîrnău, *s. n.* [Trans.] cercueil, 314.

Poponeţ, *s. m.* lumignon, 225. 314. || *dă masalaua pē un poponeţ*, il a perdu au change, 225.—Pl. *poponeţe*.

Porc, *s. m.* porc, 1. 2. 21. 88. 134.

204. 413. 469. 549. || *porc-de-câne*, coquin, drôle, 650. — Pl. *porci*.
Porcesc, *adj.* à porc, 2 — Fém. *porcescă*; pl. *porcesci*, *porcesce*.
Porni (a se), *v. r.* partir, 88 || se mettre en marche, 244.
Port, *s. n.* costume, façon de s'habiller, 314. 315. || *a purta portul cui-va*, ressembler à quelqu'un, 315. — Pl. *porturi*.
Pörtă, *s. f.* porte, 41 315. 316. 557. || *pe porta mare*, par la grand porte, le front haut, 316. — Pl. *porți*.
Portiță, *s. f.* petite porte, 316. || *ași păstră o portiță de scăpare*, se garder une porte de derrière, 316. — Pl. *porțițe*.
Porumbi, *s. n.* maïs, 21. — Pl. *porumbi*, *porumburi*.
Pospăală, *s. f.* vernis, 317. — Pl. *pospăalii*.
Post, *s. n.* carême, maigre, 658
Postavă, *s. f.* huche, dans laquelle tombe la farine dans le moulin, 131. 317.
Potcap, *s. n.* bonnet de moine, 317. || *a pune potcapu în par*, jeter le froc aux horties, 317. — Pl. *potcapi*.
Poticni (a se), *v. r.* broncher, buter, 364.
Pôte, *adv.* peut-être, 59.
Potrivi (a), *v.* arranger de telle sorte que, 164.
Poveste, *s. f.* conte, fable, récit, 437. 450. — Pl. *povești*.
Prăf, *s. n.* poussière, 226. 253.
Prag, *s. n.* seuil, 313. 319. 320. 321. 322. || *a da cu capul de prag*, acquérir de l'expérience à ses propres dépens, 320. || *a pune picioru în prag*, résister, s'opposer, 321. || *din afară de prag*, de loin, 321. || *a be pentru pragul usei*, boire aux anges, 322. || *a fi pragul casei*, être la cheville ouvrière, 322. — Pl. *praguri*.
Prăjină, *s. f.* perche, gaule, 322. 323. || *a încăleca prăjina*, partir, 322. || *a l pasca cu prăjina*, le surveiller, 322. || *o prăjină de om*, c'est une perche, 323. — Pl. *prăjini*.
Prăjit, *adj.* rôtis 449. — Fém. *prăjită*; pl. *prăjiți*, *prăjite*.

Prânz, *s. n.* repas de midi, 572 — Pl. *prânzuri*.
Prânzi (a), *v.* dîner, 379. 568. 569.
Prăpădi (a se), *v. r.* périr, 231.
Prășit, *s. n.* binage, sarclage, 474.
Pre, *prép.* sur, 6. 65. 299; passim. || formant l'accusatif sans se traduire en français, 1. 2. 34. 74. 121. 135. 151. 167. 192. 250. 276. 283. 353. 354. 359. 378. 402. 410. 424. 459. 498. 530. 533. 578. 635. 677.
Prea, *adv.* très, trop, 31. 315. || *prea mult*, trop, beaucoup trop, 8. 672. || *nu prea*, pas trop, 452. 655.
Precum, *adv.* comme, ainsi que, 6. || de même que, 155. 288.
Preț, *s. n.* prix, valeur, 184. — Pl. *prețuri*.
Prețutindeni, *adv.* partout, 79.
Pricinui (a), *v.* causer, occasionner, 671.
Pridvor, *s. n.* terrasse, 323. — Pl. *pridoore*.
Primbla (a se), *v. r.* se promener, 561.
Primele, *s. f. pl.* habit de rechange, 323.
Primi (a), *v.* recevoir, admettre, 74. 422.
Prin, *prép.* par, 427. || dans, 129. 233. 593. 664. 666. 668. 669 || à travers, au travers de, 62. 81. 82. 194. 211. 431. 545. || au milieu de, accroché à, parmi, 203.
Prinde (a), *v.* attraper, 353. 408. 425. 492. 498. 532. 547. 597. 670. || attacher, 272. 520. || se former, 612. || *a prinde chiag*, s'enrichir, 520. || *a prinde căja*, s'enrichir, devenir plus fort, 532.
Prinde (a se), *v. r.* s'appliquer. se colter, 291. || s'agripper, 81. 430.
Pripi (a se), *v. r.* se hâter, se presser, 379.
Prisacă, *s. f.* rucher, 323.
Prisnel, *s. n.* lanterne (terme de meunerie). || *a fi prisnel*, c'est un vif argent, 323.
Prisnel, *s. n.* [Mold.], même sens que le précédent, 323.
Privi (a), *v.* regarder, 257.
Propea, *s. f.* [Mold.], étai, étançon, 158. 160. 434. — Pl. *propete*.

PROP

PUT

Propta, *s. f.* étai, étauçon, 159. — Pl. *proptele*.
Proptea, *s. f.* étai, étauçon, 157. 158. 159. 160. 323. 324. || *a avé proptele*, avoir des soutiens, des protecteurs, 324. || *nu 'l tin proptelele*, il est tout cassé, 324. || *proptéua garduluî*, paresseux; bâtard, 324. — Pl. *proptele*.
Próspët, *adj.* nouveau, frais, 485. — Fém. *próspëtã*; pl. *próspëtî*, *próspete*.
Prost, *adj.* sot, bête, 118. 164. 433. 618. || mauvais, 55. 536. 587. — Fém. *próstã*; pl. *proştî*, *próste*.
Prostie, *s. f.* sottise, 665. — Pl. *pro-tiî*.
Proşap, *s. m.* long bâton fourchu, 324. — Pl. *proşapuriî*.
Prunc, *s. m.* enfant, nourrisson, 55. — Pl. *prunci*.
Puiu, *s. m.* poulet, 616. — Pl. *puî*.
Puişor, *s. m.* petit d'un oiseau, 513. — Pl. *puişoriî*.
Pulpani, *s. f.* basque d'un habit, 324. — Pl. *pulpane*.
Pumn, *s. m.* poing, 443. 583. 650. 651. — Pl. *pumniî*.
Pune (a), *v.* mettre, poser, 22. 30. 38. 44. 67. 74. 96. 97. 98. 110. 121. 133. 136. 151. 160. 175. 177. 200. 221. 223. 234. 236. 252. 263. 269. 276. 282. 283. 285. 286. 291. 292. 298. 301. 302. 305. 311. 312. 317. 321. 336. 348. 351. 352. 376. 380. 362. 365. 379. 395. 410. 411. 423. 449. 453. 478. 481. 491. 502. 503. 566. 587. 588. 594. 606. 613. 644. 653. 656. 657. 659. || mettre, loger, 133. || mettre, accrocher, 50. 405. || attacher, 401. || *a pune foc*, mettre le feu, 85. || servir, 496. || mettre, battre, 273.
Pune (a se), *v. r. s.* mettre, 61. 131. 201. 298. 321. 651. 654. || s'arrêter, 498. || se mettre à manger, 526
Pune (a 'şi), *v.* se mettre, 118.
Pungă, *s. f.* bourse, 36. 39. 179. 503. 520. 563. 647. — Pl. *pungă*.
Punte, *s. m.* pont, 365. 471. — Pl. *punţi*.
Pupă (a), *v.* embrasser. || *a pupat*

lu'leua Nëmşuluî, il s'est grisé comme un Polonais, 210.
Pupă (a se), *v. r.* s'embrasser, 529.
Purcel, *s. m.* porcelet, 68. 133. 626. — Pl. *pure î*.
Purece, *s. m.* [*Mold.*], puce, 98. — Pl. *purecî*.
Purecel, *s. m.* [*Mold.*], dimin. de *purece*, 626.
Purice, *s. m.* puce, 231. — Pl. *puricî*.
Puricel, *s. m.* dimin. de *purice*, 626. — Pl. *puricelî*.
Purtă (a), *v.* porter, 44. 49. 86. 96. 115. 119. 149. 204. 265. 230. 313. 315. 627. || faire aller, 247. || tenir, diriger, 289. || porter sur soi, 325. 335. || mener, 71.
Purtă (a se), *v. r.* se porter, 41. || s'habiller, 314.
Partat, *adj.* qui a été, qui a voyagé, 245. 429. — Fém. *partat*; pl. *partaţi*, *partate*.
Pururea, *adv.* toujours, 349.
Pus, *adj.* mis, 655. — Fém. *pusă*; pl. *pusî*, *puse*.
Puşcă, *s. f.* fusil. || *gol puşcă*, nu comme la main, 171. — Pl. *puşci*.
Pustiü, *adj.* vide, 38. 75. || abandonné, 234. || non habué, 84. 88. 129. — Fém. *пустie*; pl. *puştî*, *puştie*.
Puţ, *s. m.* puit, 154. 325. — Pl. *puţuri*.
Puté (a), *v.* pouvoir, 34. 35. 38. 80. 98. 126. 145. 159. 168. 175. 204. 230. 233. 274. 281. 282. 295. 296. 312. 350. 367. 391. 406. 451. 528. 529. 549. 557. 560. 581. 583. 589. 626. 638. 643. 659. 662. 676. 677.
Puté (a se), *v. r.* être possible, 15. 21. 34. 35. 133. 150. 325. 365. 383. 389. 509. 567. 625. 664. 665. 668. 669.
Puţi (a), *v.* puer, sentir mauvais, 591.
Puţin, *adj.* et *adv.* peu, 137. 186. 307. 619. 640. 671. || un peu, 439. 485. || *mai puţin*, moins, 619. || *mai de puţine ori*, moins souvent, 620.
Putină, *s. f.* bœe, tonneau à gueule-bœe, 485. 483. 591. — Pl. *putiniî*.
Putreo, *adj.* pourri, 383. 391. — Fém. *putredă*; pl. *putredî*, *putrede*.

R

- Răbdă (a)**, *v.* patienter, supporter, 452.
- Răboj**, *s. n.* taille, encoche, || *pe răboj*, à crédit, 359. — Pl. *răbojuri*.
- Rădăcină**, *s. f.* racine, 166. — Pl. *rădăcini*.
- Rade (a)**, *v.* raser, 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 414. || *a rade pre cineva*, battre quelqu'un, se tromper, l'empêcher de réussir, 328. || *a 'i rade o mustață*, se moquer de lui. 329. || *a'l rade cu briciu domnesc*, l'ennoblir, 331. || *tu 'i Țică rasă, ea 'ișă Țică tunsă*, se dit des gens qui ne sont jamais d'accord, 322. || *ras, ne-ras*, vite, sans plus d'appréts, 332.
- Rade (a se)**, *v. r.* se raser, 326. 327. 334.
- Radu**, *s. m.* Rodolphe, 143.
- Ragaz**, *s. n.* répit, 561.
- Ragea**, *s. f.* états, 159. — Pl. *ragele*.
- Raiu**, *s. n.* paradis, 76. 598. — Pl. *raiori*.
- Rană**, *s. f.* blessure, 449. — Pl. *răni*.
- Rar**, *adj.* rare 327. — Fém. *rară*; pl. *rari*, *rare*.
- Ras**, *adj.* rasé, 330. 331. 332. 333. 334. 414. 415. 416. 418. — Fém. *rasă*; pl. *rași*, *rase*.
- Rasă**, *s. f.* froc du moine, 334. 335. || *rasa nu te face călugăr*, l'habit ne fait pas le moine, 334. — Pl. *rase*.
- Răsătură**, *s. f.* acte de raser, 335. — Pl. *răsături*.
- Rășniță**, *s. f.* égrugeoir, moulin à bras ou à manège, 245. 336. — Pl. *rășnițe*.
- Rață**, *s. f.* canard, 409. — Pl. *rațe*.
- Rătăci**, (**a se**), *v. r.* égarer, se perdre, 148.
- Razimă (a se)**, *v. r.* s'appuyer, 368.
- Ră**, *adj. fém.* [*Mold.*] pour *rea* mauvaise, 397.
- Rea**, *adj. fém.* mauvaise, 223. 240. 254. 428. 467. 544. || *de inimu rea*, de chagrin, 579. — Pl. *rele*.
- Rece**, *adj.* froid, 358. 445. 446. 447. — Fém. *rece*; pl. *reci*, *rece*.
- Răcori (a)**, *v.* rafraîchir, 483.
- Răcori (a se)**, *v. r.* se rafraîchir, 445.
- Rădică (a)**, *v.* lever, 20. 311.
- Rămâne (a)**, *v.* rester, demeurer. 20. 38. 55. 64. 96. 97. 99. 157. 169. 199. 203. 252. 256. 292. 299. 380. 384. 387. 390. 401. 547. 548. 611. || rester, avoir de reste, 174.
- Răsfăță (a se)**, *v. r.* vivre heureux, fier, 179.
- Răsturnă (a se)**, *v. r.* se renverser, 368.
- Rău**, *adj.* mauvais, 15. 223. 500. 507. 625. || *rău de clantă*, mauvaise langue, 117. || *mai rău*, pire, 55. 314. 467. || *a părerău*, regretter, 83. || *cât de rău*, même très mauvais, 27. || déplaisant, 88. || violent, 158. — Pl. *răi*.
- Rău**, *s. n.* mal, 182. 271. 297. 496. 576. 615. 651. — Pl. *răuri*.
- Rău**, *adv.* mal, c'est mal, 38. || beaucoup, 377.
- Răutăți**, *s. f. pl.* vices, 463.
- Rezema (a se)**, *v. r.* s'appuyer, 383.
- Rězemat**, *adj.* appuyé, 21. — Fém. *rězemată*.
- Rězimă (a se)**, *v. r.* s'appuyer, 383.
- Ride (a)**, *v.* rire, 101. 309. || rire, se moquer de, 524. 573. 574. 575.
- Ridică (a)**, *v.* élever, 160. || élever, ériger, 290. || relever, 22. 224. 287. 310. || lever, 225.
- Ridică (a se)**, *v. r.* se lever, 651. 652.
- Ridicat**, *adj.* relevé, 309. || Fém. *ridicată*; pl. *ridicați*, *ridicate*.
- Ridiche**, *s. f.* radis, 416. — Pl. *ridichii*.
- Rișniță**, *s. f.* moulin à bras ou à manège, 246. 247. — Pl. *rișnițe*.
- Rînd**, *s. n.* étage, 73. — Pl. *rînduri*.
- Rînd**, *s. n.* rang, tour. || *pe rînd*, chacun son tour, 239. || *a ține rîndu*, attendre son tour, 238. — Pl. *rînduri*.
- Rînd**, *s. n.* ordre. || *om fără rînd*, homme qui n'a pas d'ordre, 351.
- Rînduélă**, *s. f.* organisation, ordre, dispositions prises, 536. — Pl. *rînduclii*.
- Rîndunea**, *s. f.* hirondelle, 444. — *rîndunele*.
- Rîs**, *s. n.* rire. || *a rămâne de rîs*,

rester la risée de, 548. — Pl. *rîsurî*.

Risipi (a se), v. r. être détruit, 231.

Risniță, s. f. moulin à bras ou à manège, 245. 246. 247. 335. — Pl. *rîsnîțe*.

Rîu s. n. rivière, 310. — Pl. *rîurî*.

Rochie, s. f. robe, 336. 337. || *rochițe sumésă*, femme dévergondée, 337. — Pl. *rochiî*.

Rochiță, s. f. diminutif, de *rochițe*, 336. — Pl. *rochițe*.

Róde (a), v. ronger, 139. 563. 669.

Rogojină, s. f. natte de roseau, 337. || *a'i trage rogojina de sub picioare*, le vaincre, 337. || *a sparge nuca pe rogojină*, perdre sa virginité, 337. || *cu mâța pe rogojină*, quand une affaire va mal, 337. || *trage mâța pe rogojină*, il gagne difficilement sa vie, 337. — Pl. *rogojine*.

Rogojină, s. f. natte de roseau, 337. — Pl. *rogojine*.

Român, s. m. Roumain, homme, 49. 468. 469. 523. 561. 629. — Pl. *românî*.

Ros, adj. rongé, || *de ros*, à ronger, 516. 525. — Fém. *rosă*; pl. *roși*, *rose*.

Roșiu, adj. rouge, 50. 109. — Fém. *roșie*; pl. *roșiî*.

Rost, s. n. ordre, arrangement, 536.

Roșu, adj. rouge, 438. — Fém. *roșe*.

Rótă, s. f. roue, 92. 237. 338. 391. — Pl. *roți*.

Rotund, adj. rond, 341. — Fém. *rotundă*; pl. *rotunzi*, *rotunde*.

Rotunjor, adj. diminutif de *rotund*, rond, 39. — Fém. *rotunjoră*.

Rouă, s. f. rosée, 143.

Rudă, s. f. parent, 438. — Pl. *rude*.

Rufă, s. f. linge, 338. 339. || *a uscă rufele la un sóre*, vivre ensemble, 339. — Pl. *rufe*.

Rugini (a), v. se rouiller, 100. 473.

Rugini (a se), v. r. se rouiller, 640.

Ruginósa, n. pr. Ruginósa, 149.

Rumpe (a se), v. r. [Ung.] se rompre, se briser, 8. 11.

Rupe (a), v. rompre, casser, 426. || déchirer, user, 44. || déchirer, 63. || arracher, déchirer, 126. 185. 219. || casser, briser, 133. || s'arracher, 493.

Rupe (a se), v. r. se rompre, se briser, 8. 10. 11. 204. 432. || se déchirer, 260. 270. 271. 293. 356. 411.

Rupt, adj. déchiré, 261. 390. — Fém. *ruptă*; pl. *ruptî*, *rupte*.

Rusesc, adj. russe, 500. — Fém. *rusescă*; pl. *rusesci*, *rusesc*.

Rușine, s. f. honte, 523. 560. || || parties génitales, 54. 55. || *a'i fi rușine*, avoir honte, 143. 145. 628. 650. 663. 664.

S

'S 3-e pers. ind. pl. [Mold.], pour *is (sunt)*, sont, 88. 154. 416. 473.

Sa, adj. pos. fém. sa, sienne, 77. 78; passim.

Să, conj. que; passim.

Sac, s. m. sac, 184. 217. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 390. || *după sac și peticul*, tel pied, tel soulier, 345. || *a găsit sac de bucate*, il a trouvé ce qu'il cherchait, 350. || *lórucă ca într'un sac spart*, il dévore comme un gouffre, 350. || *a fi sac fără fund*, être un panier percé, 351. || *a fi sac spart*, être un panier percé,

352. || *ș-a pus saci în car*, il a fait son affaire, 352. || *a deslegă sacul*, vider son sac, 352. || *cu mâna în sac*, la main dans le sac, 353. || *a băgat'o în sac*, il commence une querelle, 353. || *a'l băgi în sac*, le mettre dedans, 353. || *a'și umplé sac*, s'enrichir, se rassasier, 354. || *a băgat lumina în sac*, c'est un imbécile, 354. || *a'l găsi cu dimineța în sac*, le trouver levé de grand matin, 354. || *a'i intra dîlele în sac*, mourir, 354. || *a dî de fundul sacului*, se ruiner, 354. || *cu sacu*, à la pelle, 354. — Pl. *saci*.

Saftian, *s. n.* maroquin, 355 || *a* *avé urechi de saftian*, avoir l'oreille dure, 355. || *a* *avé obraz de saftian*, avoir l'épiderme peu sensible, 355.

Sălaș, *s. n.* demeure, habitation. || demeure rudimentaire des pâtres dans les montagnes, 355.

Salbă, *s. f.* collier, 355. 356. || *la-să'l în salba lui*, laisse le avec ses mauvaises habitudes, 356. — Pl. *salbe*.

Săltă (a), *v.* sauter, danser, 472.

Saltea, *s. f.* matelas, 356. || *a stă (sedé) pe saltea*, ne rien faire, 356. || *de pe saltea*, sans se fatiguer, 356. || *a pune sub saltea*, mettre de côté, 356. — Pl. *saltele*.

Șalvarî, *s. f. pl.* large pantalon des Turcs, sorte de braies, 43. 357.

Șalvaragiû, *s. m.* porteur de șalvarî. || surnom que l'on donne aux Turcs, 357. — Pl. *șalvaragiû*.

Samă, *s. f.* [*Mold.*] garde. || *a da în samă*, confier, 488.

Samană (a), *v.* [*Mold.*] semer, 290.

Sâmbătă, *s. f.* samedi, 597.

Samnă (a), *v.* [*Bunat.*] marquer, faire une entaille, 176.

Sănătate, *s. f.* santé, 173. 553.

Sănătos, *adj.* bien portant, 15. || *porter-vous bien*, 256. || *a se face sănătos*, recouvrer la santé, 15. — Fém. *sănătôsă*; pl. *sănătoși, sănătose*.

Sandramă, *s. f.* baraque. || *c o șandramă*, c'est une ruine, 357. Pl. *șandramale*.

Sapă, *s. f.* houe, saps, 467. 468. 473. — Pl. *sape*.

Săpat, *s. n.* piochage, 475.

Sapte, *adj. num. card.* sept, 123.

Săpun, *s. n.* savon, 329. 357. 358. 359. || *a trigă la săpun*, crier à tue tête, 358. || *a'l trage un săpun*, lui donner un savon, 358. || *a'l face cu săpun și cu apă rece*, même seus que le précédent, 359. — Pl. *săpune*.

Săpunî (a), *v.* savonner. || gronder, 359.

Sărac, *adj.* pauvre, 69. 167. 168. 339. 563. 632. || infortuné, malheureux, 265. — Fém. *săracă*; pl. *săraci, sărace*.

Sărăcie, *s. f.* pauvreté, 142. 265. 467. 477. 494. 536.

Sărat, *adj.* salé, 629. — Fém. *să-rală*; pl. *sărați, sărate*.

Sare, *s. f.* sel, 128. 362. 602. 606. 607. 608.

Sare-gardurî, *m. c.* mauvais sujet, 165. — Pl. *sare-gardurî*.

Sări (a), *v.* sauter, 146. 157. 160. 165. 277. 303. 306. 325. 403. 412. 464. || *de sare cămașa pe dînsa*, à grosses larmes; tomber de froid, ou de peur, 65.

Sarică, *s. f.* manteau d'hiver à longs poils, 359. — Pl. *sarice*.

Sărit, *adj.* sorti, hors de, 403. — Fém. *sărită*; pl. *săriți, sărite*.

Sărită, *s. f.* saut, hauteur d'une chute d'eau, 359. 360. || *a scôte pre cinc-va din sărite*, faire sortir quelqu'un de ses gonds, 360. || *a 'și perde sărita*, perdre la tête, 359. — Pl. *sărite*.

Săruta (a se), *v. r.* s'embrasser, 250.

Sat, *s. n.* village, 167. 173. 300. 473. — Pl. *sate*.

***Șatră**, *s. f.* [*anc.*] tente, ne s'emploie plus actuellement que pour désigner les tentes des bohémiens, 360. — Pl. *șetre*.

Sătul, *adj.* rassasié, 371. 441. 555. 586. 646. — Fém. *sătulă*; pl. *sătulî, sătule*.

Sătură (a), *v.* rassasier, 620. 641.

Sătura (a se), *v. r.* se rassasier, 443. 615.

Sbanț, *s. n.* pièce qui se met aux chaussures. || *'i am pus sbanțu*, je l'ai fait taire; je me suis moqué de lui, 360.

Sbiciu, *s. n.* [*Ung.*] fouet, 361.

Sbircit, *adj.* ridé, 519. — Fém. *sbircită*; pl. *sbirciți, sbircite*.

Sbor, *s. n.* vol, volée, 444. — Pl. *sboruri*.

Sbură (a), *v.* voler, 563.

Sburat (din), au vol, 444.

Sburătură, *s. f.* morceau de bois, 301. — Pl. *sburături*.

Scaiu, *s. m.* chardon, 423. — Pl. *scaiori*.

Scăldă (a se), *v. r.* se baigner, 361. 362.

Scăldat, *adj.* baigné, 361. — Fém. *scăldată*; pl. *scăldați, scăldate*.

Scăldătore, *s. f.* salle de bain,

362. || *s'a căcat în scâldătore*, il s'est fait du tort à lui-même; il est heureux, 362. || *'i-a pus sare în scâldătore*, il est intelligent, 362. — Pl. *scâldători*.
- Scândură**, *s. f.* planche, 362. 363. 364. || *'l lăsă scândură*, ruiné ou très-faible, 363. || *scândură d' scăpare*, planche de salut, 363. Pl. — *scânduri*.
- Scăpă** (a), *v.* s'échapper, 47. 427. 510. || lâcher, laisser s'échapper, 47. 266. 581. || se sauver, 330. 417.
- Scăpără** (a), *v.* battre le briquet, faire jaillir des étincelles, 3.
- Scăpare**, *s. f.* salut, 316. 363. || *a'și păstru o porțiță de scăpare*, il se réserve toujours une porte de derrière, 316.
- Scară**, *s. f.* échelle, 365. 366. || *a se face scară și punte*, donner des pieds et des mains, 365. || *'i s'a pus o scară bună*, il a eu un bon marchepied, 365. || *i s'a luat (tăiat) scara*, on lui a coupé l'herbe sous le pied, 366. || *pe o scară întinsă*, sur une large échelle, 366. — Pl. *scări*.
- Scară**, *s. f.* escalier, 54. 364. 365. 366. || *a sui scările cu-va*, solliciter, s'humilier, 366. — Pl. *scări*.
- Scărpină** (a se), *v. r.* se gratter, 197.
- Scărpinare**, *s. f.* action de se gratter, 539.
- Scărțai** (a), *v.* grincer, 114. 423.
- Scătoică**, *s. f.* cassette, coffre, || coffre, 367. || vieille femme, 367. — Pl. *scătoice*.
- Scatuica**, *s. f.* cassette. || vieille femme, 367. — Pl. *scatulce*.
- Scaun**, *s. m.* siège, 367. 368. 369. || *a sedé între două scaune*, entre deux selles, 368. || *par'că l'a țintuit de scaun*, il semble vissé sur sa chaise, 368. || *a fi cu scaun la minte*, être intelligent, 369. — Pl. *scaune*.
- Scăunaș**, *s. m.* tabouret, 369. — Pl. *scăunașe*.
- Schimbă**, (a), *v.* changer, 46. 480.
- Schimburi**, *s. f. pl.* [Mold.], linge de rechange, linge, 303.
- Sci** (a), *v.* savoir, 61. 106; passer. || connaître, 571.
- Sciintă**, *s. f.* savoir, 534. — Pl. *sciinte*.
- Scobi** (a se), *v. r.* se creuser, || *a se scobi în mâsele*, se curer les dents, 448.
- Scobitoare**, *s. f.* cure-dent, 555. — Pl. *scobitori*.
- Scortă**, *s. f.* natte. || *obraz de scortă*, éhonté, qui a toute honte bue, 369. || *se îndoie ca scortă*, il plie à tous vents, 369. — Pl. *scorte*.
- Scos**, *adj.* tiré, 46. — Fém. *scosă*; pl. *scosși, scose*.
- Scôte** (a), *v.* faire sortir, chasser, 74. || tirer de, faire sortir de, 34. 143. 255. 267. 348. 360. 402. 516. 535. 570. 595. 581. 582. 589. 563. 671. || ôter, 60. || crever, 592. || rendre, 539. || obtenir, 589. || *a' scôte basma curată*, le laver d'une accusation, 13. || *a scôte din balamele*, faire sortir de ses gonds 16. || *par'că o scôte din buzunar*, il sait bien mentir; il ne ré- flechit pas beaucoup pour lâcher des bourdes, 37. || *a scôte din gură*, dire, 471. || *a scôte la covrigi*, mener à la ruine, 535.
- Scôte** (a'și), *v.* a 'și scôte mămăliga, gagner son pain, 611.
- Scrie** (a), *v.* écrire, 130. 213.
- Scris**, *adj.* peint, dessiné, 292. — Fém. *scrisă*; pl. *scriși, scrise*.
- Scrum**, *s. n.* cendre. || *a se alege scrum de*, ne rien rester de, 369.
- Scufie**, *s. f.* coiffe, bonnet, || *născut cu scufiu*, né coiffé, 370. — Pl. *scufii*.
- Scuipă** (a), *v.* cracher, 325.
- Sculă**, *s. f.* bijou, joyau, 370. 371. || *ce năi sculă*, quelle bonne pièce, 370. — Pl. *scule*.
- Sculă** (a se), *v. r.* se lever, 554. 638. 651 || se relever, 412.
- Sculat**, *adj.* levé, || que tu te lèves, 60.
- Scump**, *adj.* cher, 12. 71. — Fém. *scumpă*; pl. *scumpi, scumpe*.
- Scurmuș**, *s. n.* [Mold.] patte (d'oiseau) 63'. — Pl. *scurmușe*.
- Scursură**, *s. f.* fange, résidu. || *o scursură de om*, un être abject, 371. — Pl. *scursure*.

Scurt, *adj.* court, peu, 183. 262. 307. 308. 336. — Fém. *scurtă*; pl. *scurți*, *scurte*.
Scurtă (a), *v.* raccourcir, 229. 399.
Scurtătură, *s. f.* bâton court. || *a l' măsura cu scurtătură*, le battre, 371. — Pl. *scurtături*.
Scurteică, *s. f.* manteau de femme fourré et à larges manches, 371. — Pl. *scurteice*.
Scutură (a), *v.* secouer, 25. 38. 126. 253.
Scuturătură, *s. f.* frisson, 36. — Pl. *scuturătură*.
Sdrântă, *s. f.* loque, haillon, guenille, 371. 372. || *a nu se ține sdrântă de sdrântă*, être très-pauvre, 372. || *a fi sdrântă*, coureuse, femme de mauvaise vie, 372. — Pl. *sdrante*.
Sdrențos, *adj.* [Ung.] loqueteux, 168. 372. — Fém. *sdrențosă*; pl. *sdrențoși*, *sdrențose*.
Se, *pron. pos. 3-e pers.* se, soi, à soi; passim.
Se, pour *să*, l'on, 112.
Sec, *adj.* vide, 342. || *a inghiți în sec*, avaler sa salive, 585. — Pl. *seci*.
Sec, *adj.* sec, 584. 585. — Pl. *seci*.
Secret, *adj.* silencieux, 250. — Fém. *secretă*.
Ședé (a), *v.* rester, demeurer, 161. 279. 356. 401. 573. 575. 606. 649. 651. || *s'asseoir*, 80. 268. 378. || être assis, 381.
Semă, *s. f.* compte || *în semă*, à la garde de, 488. || *pe semă*, à la garde de, 488.
Sămînță, *s. f.* semence, 477. — Pl. *săminte*.
Semn, *s. m.* signe, 518. — Pl. *semne*.
Șepte, *adj. ord. card.* sept, 144. 457.
Șepte, *adj. ord. card.* [Mold.] 521. 601. 624.
Seră, *s. f.* soir, 399. 640. — Pl. *seri*.
Serbesc, *adj.* serbe, 642. — Fém. *sərbescă*; pl. *sərbesci*, *sərbescce*.
Sërman, *adj.* pauvre, 27. — Fém. *sërmană*; pl. *sërmani*, *sërmane*.
Șerpar, *s. n.* [Trans.], ceinture || *a fi cu șerpar de ață*, être pauvre, 372. — Pl. *șerpare*.
Sete, *s. f.* soif, 560. 562. || *cu sete*, avec force, 112.

Setos, *adj.* qui à soif, 553. — Fém. *setosă*; pl. *setoși*, *setose*.
Sëu *pr.-pos.* son, sien; passim.
Sfădi, (a se), *v. r.* [Mold.] disputer, quereller, 381.
Sfânt, *s. m.* saint, 598. — Pl. *sfinți*.
Sfară, *s. f.* trainée de fumée. || *a du sfară în țară*, répandre une nouvelle, 372.
Sfărâmă, (a se), *v. r.* se briser, 238.
Sfărmitură, *s. f.* [Trans.], miette, 654. — Pl. *sfărmituri*.
Sfeșnic, *s. n.* flambeau, chandelier, 373. — Pl. *sfeșnice*.
Sfichi, *interj.* vlan! 373.
Sfichiú, *s. n.* [Mold.] mèche du fouet, 373.
Sfichiui, (a), *v.* se moquer, lancer un mot mordant, 373.
Sfinți, (a), *v.* se coucher (en parlant du soleil), 166. 193.
Sfirlez, *s. n.* babillard, (t. de meun.) 373. 432. — Pl. *sfirleze*.
Sfirși, (a se), *v. r.* se terminer, 66.
Sfirșit, *s. n.* fin. || *pe sfirșit*, près de sa fin, 66. 212.
Șioră, *s. f.* corde, ficelle., 299. 342. — Pl. *șiori*.
Sgărio-brânză, *m. c.* avare, grippe-son, 492.
Sgrabăță (a), *v.* [Ung.] gratter, 228.
Și, *pr. pos.* pour soi, son, sa; passim.
Și, *conj.* et; passim. || aussi, même, jusqu'à, 51. 60. 64. 82. 91. 97. 101. 132. 133. 139. 155. 160. 174. 185. 196. 197. 198. 199. 201; passim. || encore, 179. || *așa și*, même, 5. 6. || *cum și*, aussitôt que, 310.
Și, *pr. pos.* pour lui, 184. 659.
Și, *conj.* et; passim. || aussi, 199. 235. 483. 588. 619. || *așa și*, de même, 6. || *fie și*, même, 184. || déjà, 622.
Șic, *s. n.* clinquant, fil d'or. || *a avé șic la vorbă*, sa parole a du poids, de la valeur, 374.
Șimbure, *s. m.* noyau, pépin, 587. — Pl. *șimburi*.
Șimți (a), *v.* ressentir, 51. 669.
Șindrilă, *s. f.* bardeau, échandole, 374. — Pl. *șindrile*.
Sine, *pron.* soi, 65. 213. 252.
Șineag, *s. m.* [Banat.] ancienne mesure qui comprend cinq *fărtae*, 627. — Pl. *șineaguri*.

- Singur**, *adj.* seul, tout seul, 169. 261. 463. 496. 569. — Fém. *singură*; pl. *singuri*, *singure*.
- Singur**, *adj.* seul, lui même, 618. — Fém. *singură*.
- Șiorec**, *s. m.* [*Ung.*] souris, 185. — Pl. *șioreci*.
- Slab**, *adj.* faible, 10. 16. 91. || maigre 494. — Fém. *slabă*; pl. *slabi*, *slabe*.
- Slăbi** (**a se**), *v. r.* faiblir. || *a i se slăbi* *balamalele*, perdre ses forces, faiblir, 16.
- Șleau**, *s. n.* trait, courroie, route. || *pe șleau*, sans ambages.
- Smântână**, *s. f.* crème, 224. 485. 577. 589.
- Smintelă**, *s. f.* [*Banat*] difficulté, 259. — Pl. *sminteli*.
- Sobă**, *s. f.* poêle, 374. 375. || *a trăi cu capu 'n sobă*, ne jamais sortir de chez soi, ne rien savoir, 374. || *îi cântă grierul în sobă*, il est toqué, 375. — Pl. *sobe*.
- Socoteliă**, *s. f.* compte, 208. 214. 221. — Pl. *socoteli*.
- Socoti** (**a**), *v.* supposer, compter, 298.
- Socoti** (**a se**), *v. r.* être pris pour, être regardé comme, 75. 238. || faire ses comptes, 321.
- Sócră**, *s. f.* belle-mère, 61. 188. — Pl. *sócre*.
- *Sofra**, *s. f.* table (à manger), 375. — Pl. *sofrale*.
- Somn**, *s. m.* sommeil, 638. — Pl. *somnuri*.
- Șomoiaș**, *s. n.* bouchon de paille || nabot, 376.
- Soră**, *s. f.* soeur, 560. — Pl. *surorî*.
- Sorbi** (**a**), *v.* humer, 596.
- Sóre**, *s. m.* soleil, 62. 166. 193. 270. 339. 607. 608.
- Șórece**, *s. m.* souris, 82. 85. 231. 232. 654. — Pl. *șóreci*.
- Șóric**, *s. m.* souris, 231. 232. — Pl. *șórici*.
- Soroc**, *s. m.* terme, 390. — Pl. *soróce*.
- Sórtă**, *s. f.* sort, 321. — Pl. *sórtte* et *sórtă*.
- Șóșelă**, *s. f.* chuchotement, 525. — Pl. *șóșele*.
- Sotie**, *s. f.* femme, épouse, 270. — Pl. *sotii*.
- Spălă** (**a**), *v.* laver, 123. 338. 359.
- Spălă** (**a se**), *v. r.* se laver, 15.
- Spală-linte**, *m. c.* bavard, 596.
- Sparge** (**a**), *v.* casser, 185. 337. 451. || déchirer, 55. 274. || démolir, renverser. 433. || dissoudre, briser, 87. 88. 90. || *a sparge o casă*, troubler une famille, détruire l'harmonie qui y règne, 87. 88. 90.
- Sparge** (**a se**), *v. r.* se briser, 500. 502. || se déchirer, 270.
- Spart**, *s. n.* fin, 381.
- Spart**, *adj.* cassé, gâté, 248. 524. || cassé, 574. 575. || percé, 350. 352. 495. — Fém. *spartă*; pl. *spărți*, *sparte*.
- Spărtură**, *s. f.* déchirure, 376. — Pl. *spărturi*.
- Spată**, *s. f.* rôt (du métier à tisser), 269.
- Spate**, *s. n.* dos, 19. 86. 185. 423. || *a lua ușa 'n spate*, partir, 423. — Pl. *spate*.
- Spălă** (**a**), *v.* laver, 377. 378. 473.
- Spălă** (**a se**), *v. r.* se laver, 378. 379. 380.
- Spelat**, *s. n.* lavage, 377. — Pl. *spălături*.
- Spălătorie**, *s. f.* [*Ung.*] lavage, 380. — Pl. *spălători*.
- Spilcul** (**a se**), *v. r.* [*Mold.*] s'attifer, 380.
- Spin**, *s. m.* épine, 534. || ronce, 74. 203. 423. — Pl. *spini*.
- Spinare**, *s. f.* dos, 59. 86. — Pl. *spinări*.
- Spinzura** (**a**), *v.* accrocher, 110. 594.
- Splină**, *s. f.* arête, arétier, 29. — Pl. *spline*.
- Spoiala**, *s. f.* badigeon, verni, 380. — Pl. *spoieili*.
- Sponcă**, *s. f.* [*Mold.*] agrafe. || *a rămâne pe sponci*, rester sur la paille, 380. || *a șede pe sponci*, rester sur une pelotte d'épingles, 381. || *pe sponci*, peu, 381. 633. — Pl. *sponci*.
- Spori** (**a**), *v.* augmenter, 589.
- Sprincenă**, *s. f.* sourcil, 44. 84. — Pl. *sprinceni*.
- Spulberă** (**a se**), *v. r.* s'en aller en poussière, se disperser, s'envoler, 545.
- Spune** (**a**) *v.* dire, parler, 63. 290. 468. 480. 578.
- Spurcă** (**a se**), *v. r.* se souiller, manger q. q. chose de sale, 478
- Spurcat**, *adj.* souillé, impur, 625. —

- Fém. *spurcată*; pl. *spurcați*, *spurcate*.
- Stă (a)**, *v.* rester, demeurer, 21. 48. 136. 284. 356. 367. 393. 413. 425. 430. 579. 606. || se tenir, 217. 224. 342. 343. 368. 373. || se tenir (rester) debout, 159. || s'arrêter, 238. 243. 249. 432. || se trouver 462. || consister, résider, 385. || être assis, 368. || *a stă de băț cu cine-va*, se tenir à ses trousses, 23. || être supporté par, 27. || *a s'ă de briu cu cine-va*, être à tu et à toi avec quelq'un, 32. || *stai!* arrête! 189.
- Stambă**, *s. f.* indienne (étouffe), pour *stampă*, impression, 381. — Pl. *stambe*.
- Stan**, *s. m.* Etienne, 649.
- Stănă**, *s. f.* bergerie, 381. 382. 512. || *a închide pe lupul în stână*, enfermer le loup dans la bergerie, 382. || *s'a dus și el la stână și a ajuns Vinerea*, il n'a pas de chance, 382. — Pl. *stâne*.
- Stanca**, *s. f.* Etienne, 483.
- Stănică**, *s. m.* diminutif d'Etienne, 274.
- Stâng**, *adj.* gauche, 283. — Fém. *stângă*.
- Stăpân**, *s. m.* maître, 40. 59. 73. 77. 80. 260. 381. 434. 547. — Pl. *stăpâni*.
- Staul**, *s. m.* [*Mold.*], étable, berceau, 383. — Pl. *slaule*.
- Stăvăla**, *s. f.* [*Banat*], barrière. || *n'are stăvăla*, il n'a pas de repos, 383.
- Stea**, *s. f.* étoile, 383. — Pl. *stele*.
- Stejar**, *s. m.* chêne, 160. — Pl. *stejari*.
- *Stemă**, *s. f.* couronne, diadème. || *a fi cu stemă în frunte*, être de noble origine, être un homme remarquable, 383. — Pl. *steme*.
- Sterge (a)**, *v.* essuyer, 130. 220. 258. || *a o șterge la papuc*, filer, 275. || effacer, 135. || *a șterge cu buretele peste*, passer l'éponge sur, 35.
- Sterge (a se)**, *v. r.* s'essuyer, 628.
- Stergătoare**, *s. f.* [*Ung.*] essuyage, 380. — Pl. *stergători*.
- Șterpi (a se)**, *v. r.* avorter, devenir stérile, 449.
- Sticlă**, *s. f.* bouteille, 491. 586. 587. — Pl. *sticle*.
- Stil**, *s. n.* style, 299. — Pl. *stiluri*.
- Stilp**, *s. n.* poteau, pilier, 90. 383. 384. 609. || *stilpuri țerți*, les nobles, 384. || *stilpu casei*, le mari, le personnage important de la maison, 384. || *a fi stilp*, le premier, le soutien, 384. || *a rămâne stilp*, rester pétrifié, ébahi, 384. — Pl. *stilpi*.
- Știlpit**, *adj.* fixe, immobile. || *a rămâne știlpit*, demeurer pétrifié, 385. || fixé, 423. — Fém. *știlpită*; pl. *știlpiți*, *știlpite*.
- Știnge (a)**, *v.* éteindre, 82. 83. 331. 641. || détruire, anéantir, 476.
- Știnge (a se)**, *v. r.* s'éteindre, 148.
- Știnge (a se)**, *v. r.* [*Mold.*] s'éteindre, 177.
- Știr**, *s. m.* *Amaranthus sanguineus*, 481.
- Știrbi (a se)**, *v. r.* s'ébrécher, 31.
- Știrbină**, *s. f.* brèche, lacune, 92. — Pl. *știrbine*.
- Ștrp**, *adj.* brisé, 573. — Fém. *ștrpă*.
- Știubeu**, *s. n.* ruche creusée dans un tronc d'arbre, 385. — Pl. *știubee*.
- Ștofă**, *s. f.* étoffe, 385. || *are ștofă bună într'insul*, il a de l'étoffe, 385. — Pl. *ștofe*.
- Ștomah**, *s. n.* estomac, 526. 580. — Pl. *ștomahuri*.
- Ștorce (a)**, *v.* presser, 34. 36.
- Ștrachină**, *s. f.* écuelle, terrine, 491. — Pl. *ștrachine*.
- Ștrăin**, *s. m.* étranger, 74. 289. 646. — Pl. *ștrăini*.
- Ștrăin**, *adj.* d'autrui, étranger, 179. 183. 202. 206. 443. — Fém. *ștrăină*; pl. *ștrăini*, *ștrăine*.
- Ștraiță**, *s. f.* [*Ung.*] besace, 386. 545. Pl. *ștraițe*.
- Ștraiu**, *s. f.* [*Mold. Ung.*], vêtement, habit, 386. 387. 474. || *aș tras ștraiul de sub el*, il est mort, 387. — Pl. *ștrac*.
- Ștraje**, *s. f.* gardien, garde, 588.
- Ștrălucl (a)**, *v.* briller, 77.
- Ștraniu**, *s. m.* [*Banat.*], couverture, 387. — Pl. *ștranii*.
- Ștrașină**, *s. f.* avant-toit, auvent, 388. — Pl. *ștrașine*.

- Strein**, *adj.* étranger, d'autrui, 365. 443. — Fém. *strcină*; pl. *streini*, *streine*.
- Ștréng**, *s. n.* corde, 51. — Pl. *ștrénguri*.
- Strepezi (a se)**, *v. r.* être agacé (en parlent des dents), 438.
- Strica (a)**, *v.* gâter, 87. 90. 134. 485. 490. 580. 615. 640. 642. || faire du mal, 526. || *a strică casa cui-va*, gâter le ménage de quelqu'un, 90. || *a strică brânza*, se fâcher, 490. || faire du mal, 609. 636. 637. 639. || dépenser en pure perte, 659.
- Strică (a se)**, *v. r.* se gâter, 640.
- Stricat**, *adj.* gâté, 237. 248. || gâté, manqué, 495. — Fém. *stricată*; pl. *stricați*, *stricate*.
- Striga (a)**, *v.* crier, 83. 358.
- Stringe (a)**, *v.* presser, comprimer. 17. || serrer, 141. 342. 424. || serrer, gêner, 63. 106. 107. 115. 139. 152. 167. 261. 262. || *a strînge cu ușa*, mette au pied du mur, 424.
- Strînge (a se)**, *v. r.* s'assembler, 670. || ramasser, lever (en parlant d'un couvert) 652.
- Strîns**, *adj.* serré. || *par'că 'i strîns cu ușa*, très-maigre, 425. — Fém. *strînsă*.
- Strugur**, *s. m.* raisin, 407. — Pl. *struguri*.
- Strună**, *s. f.* corde (d'un arc ou d'un instrument de musique). || *a merge strună*, aller comme sur des roulettes, 536.
- Sub**, *prép.* sous; passim. || dessous, sous; 81. 290. 337.
- Subt**, *prép.* sous, 224. 280. 282. 283.
- Șubă**, *s. f.* longue pelisse fourrée, 105. 388. — Pl. *șube*.
- Subțire**, *adj.* fin, délicat, 10. 11. — Fém. *subțire*.
- Sucman**, *s. m.* [*Arges.*] sarrau, saie, 388. 389. — Pl. *sucmane*.
- Suferi (a)**, *v.* supporter, 230. 583.
- Sufla (a)**, *v.* souffler, 103. 166. 214. 388. 481. 482.
- Suflet**, *s. m.* âme. || *din suflet*, de tout cœur, 54. — Pl. *suflete*.
- Suge (a)**, *v.* têter, sucer, 189. 205. || boire, 35.
- Sui (a)**, *v.* monter, 366.
- Suman**, *s. n.* [*Mold., Trans.*] sarrau, saie, 58. 388. 389. — Pl. *sumane*.
- Sumes**, *adj.* retroussé. || *rochie sumesă*, courtisane, 337. — Fém. *sumesă*.
- Sună (a)**, *v.* sonner, tinter, 36. 182. || résonner, 259. || *a sună cui-va cojoacul*, lui secouer ses puces, 126.
- Supără (a se)**, *v.* se fâcher, 55.
- Supt**, *prép.* sous, 188. — Voir *sub*, *subt*.
- Suptire**, *adj.* fin, délié, 10. 54. — Voir *subțire*.
- Sură**, *s. f.* [*Mold.*] hangar, remise, 269. — Pl. *șure*.
- Surcea**, *s. f.* copeau, 197. — Pl. *surcele*.
- Surd**, *adj.* sourd, 257. — Pl. *surdă*.
- Surtuc**, *s. n.* redingote, 389. — Pl. *surtuce*.
- Surtucar**, *s. m.* porteur de redingote, bourgeois, 389. — Pl. *surtucari*.
- Sus**, *adj.* haut, 287. 318. 319. 320. 364. || en haut, 73. 144. 175. || en haut, en l'air, 152. || *în sus*, en haut, 413. || *în sus*, en l'air 464. || *cea mai de sus*, la plus élevée, 412.
- Sușanea**, *s. f.* long fusil albanais. || *gol sușanea*, nu comme la main, 171. — Pl. *șușanele*.
- Sută**, *s. f.* cent, centaine, 168. — Pl. *sute*.
- Sutman**, *s. n.* [*Mold.*] sarrau, saie, 58. 390. — Pl. *sutmane*.

T

Ta, *adj. pos. fém.* ta, tienne, 40. 59; passim.

Tabac, *s. n.* tabac à priser, 208.

Tablou, *s. n.* tableau. || *a rămâne*

tablou, rester ébahi, 390. — Pl. *tablouri*.

Tăcé (a), *v.* se taire, garder le silence, 452. 583. 657.

- Tăciune**, *s. f.* tison, 429.
Tafta, *s. f.* taffetas, 390.
Taftă, *adv.* entièrement, 390.
Tăgărtă, *s. f.* besace, sac à provisions, 390.—Pl. *tăgărte*.
Tăia (a), *v.* couper, 12. 30. 96. 160. 212. 220. 311. 312. 313. 365. 389. 602. 607. 614. 642. 676. || détacher, 165. || marquer, faire une encoche, 176. || détourner, couper, 242. 243.
Tăiat, *adj.* coupé, 253.—Fém. *tăiată*; pl. *tăiați. tăiate*.
Taină, *s. f.* secret, 40. 570.—Pl. *taîne*.
Taler, *s. n.* assiette, 480.—Pl. *talere*.
Talhar, *s. m.* [*Mold.*] voleur, 168. 473.—Pl. *tălharî*.
Talpă, *s. f.* semelle, 107. || semelle (poutre), 260. 391. 392.—Pl. *talpe* et *tălpî*.
Tălpoiu, *s. n.* grosse semelle (poutre), 392.—Pl. *tălpôie*.
Tămbătă, *s. m.* pour *Sămbătă*, samedi, 200.
Tandur, *s. n.* chaufferette. || *a stă pe tandur*, ne rien faire, 393.
Țap, *s. m.* bouc, 464.—Pl. *țapî*.
Tărăbuță, *s. f.* bagage. || *a'și lua tărăbuțele*, prendre ses cliques et ses claques, 393.—Pl. *tărăbuțe*.
Tare, *adj.* fort, 30. 561. || dur, 230. 295. 296.
Tare, *adv.* [*Mold.*] fort, très, 590. || *și mai tare*, encore plus, 179.
Tărtă, *s. f.* son, 131. 521. 544.—Pl. *tărțițe*.
Tas, *s. n.* plat pour quêter. || *a umbla cu tasul*, quémander, 394.—Pl. *tasuri*.
Tască, *s. f.* sacoche, 394.
Tată, *s. m.* père. || *ta'to*, ton père, 451. || *tală-su*, son père, 625.
Tatar, *s. m.* tartare, 454.—Pl. *tatarî*.
Tătar, *s. m.* tartare, 453.—Pl. *tătarî*.
Tavă, *s. f.* plateau. || *a dă tavă pre cine-va*, battre quelqu'un, 394.—Pl. *tăvî*.
Tăvăli (a se), *v. r.* se vautrer, 472.
Te, *pr. réfl.* te, toi; passim.
Țe, *pr. réfl.* te, toi, à toi, 270. 280. 395.
Tecă, *s. f.* gousse, cosse, 548.—Pl. *teclî*.
Teică, *s. f.* auge en bois, 394.—Pl. *teiclî*.
Teiu, *s. m.* tilleul, 29.—Pl. *teî*.
Teiu, *s. m.* lieu fait en fibres de tilleul, 139.—Pl. *tec*.
Témă, *s. f.* crainte, peur, 473.
Teme (a se), *v. r.* se méfier, 310.
Teme (a), *v.* [*Mold.*] être jaloux, 125.
Temelie, *s. f.* fondation, 395.—Pl. *temeliî*.
Țeră, *s. f.* pays, terre, contrée, 260. 301. 372. 384. 392. 453.—Pl. *țeriî*.
Țeran, *s. m.* paysan, 561.—Pl. *țeranî*.
Terchea-berchea, *s. compr.* propre à rien, 110.
Têrfă, *s. f.* chiffon, loque. || courtisane de bas étage, 395.—Pl. *têrfe*.
Țese (a), *v.* tisser, 272.
Tese (a se), *v. r.* [*Mold.*] être tissé, 269.
Țesătură, *s. f.* [*Mold.*] tissu, travail du tissu, 395.—Pl. *țesături*.
Teșlă, *s. f.* herminette, 153.—Pl. *țesle*.
Țest, *s. n.* four de campagne, 395. 396. || *cu țestul în cap*, sot, 396.
Test, *s. n.* four de campagne, 395. 396 || *a fi cu țestu*, travailleur, 396.
Tëu, *pr. pos.* ton, tien; passim.
Țesut, *adj.* tissé, 271.—Fém. *țesută*; pl. *țesuți, țesute*.
Ți et **Țî**, *pr.* te, pour toi, 22. 36. 73. 96; passim.
Ți pour *si*, et, prononciation enfantine, 200.
Tichie, *s. f.* calotte, 396. 397. 398. || *născut cu tichia în cap*, né coiffé, 398. || *cel cu tichia*, le diable, 398.—Pl. *tichii*.
Ție, *pr. pos.* à toi, 132.
Țigan, *s. m.* bohémien, 47. 130. 437. 450. 561. 562. 589. 629. 649.—Pl. *țiganî*.
Țigancă, *s. f.* bohémienne, 314.—Pl. *țigance*.
Țigănesc, *adj.* de bohémien, 523.—Fém. *țigănescă*; pl. *țigănesci, țigănesce*.
Țigănesce, *adv.* comme les bohémiens, 524.
Țigară, *s. f.* cigare, 398.—Pl. *țigări*.

- Tigvâ**, s. f. callebasse-gourde, 573.—Pl. *tigve*.
- Timp**, s. m. temps, 159. || *în timp de*, pendant, 158.—Pl. *timpuri*.
- Țimpuriu**, adj. précoce. || *de timpuriu*, de bon matin, 639.—Fém. *timpurie*.
- Tindă**, s. f. entrée, vestibule, 398. 399. 400. 401. || *a se duce până în tindă*, laisser un travail inachevé, 401.—Pl. *tinde*.
- Tinde (a se)** v. r. [*Trans.*] s'allonger, 515.
- Tine**, pr. pos. toi, 200. 202; passim. || *d'an de tine*, de ton espèce, 282.
- Ține (a)** v. tenir, 140. 141. 182. 183. 276. 368. 566. 654 || tenir, avoir, 664. || tenir, garder, 184. 274. 349. 425. || tenir, résister, 159. || tenir, soutenir, 324. || tenir à, aimer, 302. || coûter, 71. || durer, 66. 158. 178. || *a ține ban*, coûter, 40. || *daca te ține brăcinaru*, si tu le peus. 30. || *a o ține drug*, aller droit devant soi, 146. || *a ține de*, dépendre de, 90. 142. 431. || *a ține clanța cu*, tenir tête à, 117. || *a ține rîndu*, attendre son tour, 238.
- Ține (a)**, v. tenir, 183. || *nu'l ține cămașa*, il est impatient, 65.
- Ține (a se)**, v. r. se tenir, 75. 159. 201. 204. 270. 271. 372. || *a se ține că*, parier, se faire fort de, 583 || *a se ține de*, se tenir à, s'accrocher à, 32. 146. 313. 324. || *a se ține întru*, tenir à, 12.
- Tiner**, adj. jeune, 73. 507. || jeune homme, 476. || *de tiner*, des l'enfance, 638. 639.—Fém. *tîneră*; pl. *tineri*, *tinere*.
- Tinerete**, s. f. jeunesse, 403.—Pl. *tinereti*.
- Tinichia**, s. f. fer blanc, 401. || vase eu fer blanc, 401. || *a rămâne tinichea*, être ruiné, 401. || *'i-a pus tinichieua de coddă*, il s'est moqué de lui, 401.—*tinichele*.
- Țintul (a)**, v. clouer, 368.
- Tipsie**, s. f. plateau, 401. 402. || *șede cu capul pe tipsie*, il fuit le monde, 402. || *linge tipsia*, il est mal élevé, 402.—Pl. *tipsie*.
- Țirg**, s. n. ville, 245. 457. 630. || marché, 96.—Pl. *țirguri*.
- Țirte-brîu**, s. comp. querelleur, 33.
- Țirte-obelă**, s. comp. querelleur; pauvre, 255.
- Țirte-oghele**, s. comp. [*Mold.*] querelleur, pauvre, 255.
- Țirli (a se)**, v. r. se traîner, 12.
- Țirn**, s. n. balai de boue, ramon, houssoir, 402.—Pl. *țir-nuri*.
- Țirnu (a)** v. battre, 402.
- Țițină**, s. f. gond, 402. 403. || *a scote din țiține*, faire sortir de ses gonds, 402. || *a sări din țițini*, perdre patience 403. || *a fi sărit din țițini*, être fou, toqué, 403.—Pl. *țițini*, *țiține*.
- Titirez**, s. m. babillard (t. de meun). || *a umblă ca titirezul*, ne pas rester en place, 403. || petit enfant, 403.—Pl. *titireji*.
- Tobă**, s. f. tambour, 257. 416.—Pl. *tobe*.
- Tocă (a)**, v. hacher, || *a tocă la papuc*, dépenser tout son avoir, 276.
- Tocă (a)**, v. annoncer le service divin en frappant sur une sorte de tam-tam en bois, 503.
- Tôcă**, s. f. planche sur laquelle on frappe pour annoncer la service divin, l'angelus, etc. || *gol tôcă*, vide, nu, 172.
- Tocal**, s. n. action de battre la tôcă, 523.
- Tocmai**, adv. juste, précisément, 508.
- Toiag**, s. n. longue canne, 403.—Pl. *toiage*.
- Țol**, s. n. [*Mold.*] couverture, 403. 404. || *a bate țol pre cine-va*, rouer de coups, 404. || *a trage țolu*, tirer à soi la couverture, 404.—Pl. *țoluri*.
- Țolină**, s. f. femme dévergondée, coureuse, 404.—Pl. *țoline*.
- Tombateră**, s. f. homme à idées, rétrograde, 404.—Pl. *tombatere*.
- Țop**, s. n. ruban, 404. 405. || *nu-mai țopi îi lipsesce*, il ne lui manque plus rien, 405.—Pl. *țopi*.
- Țoprcă**, s. f. paysanne, 405.
- Țoprlan**, s. m. rustre, 405.—Pl. *țoprlani*.
- Țopit (bun de)**, bon à fondre, 573.
- Țoporisce**, s. f. manche du fouet.

|| o pune în toporisce, il n'en démord pas, 405.

Tórtă, s. f. boucle, 197. || *beție la tórtă*, orgie, 470. — Pl. *tórtă*.

Tot, adj. et adv. tout, 148. 193. 206. 252; passim. || en tout lieu, 79. || malgré tout, en fin de compte, 277. 428. 438. 451. 534. || tout entier, 116. 117. 204. 258. || encore, toujours, 512. || chaque, tout, 77. 78. 98. 107. 115. 139. 147. 160. 347. 348. || sans cesse, constamment, 37. 113. 230. 348. 456. 471. 473. 526. 617. || toujours, 10. 38. 46. 57. 58. 213. 360. 367. 520. 565. 646. || *dě tot*, complètement, 159. || *atât tot*, c'est tout, 202. || *cu tot*, entièrement, 210. 215. 232. 488. || *tot un loc*, la même chose, 282. || *tot una*, la même chose, tout un, 282. — Fém. *tótă*; pl. *toți. tóte*.

Tot dé-una, adv. toujours, constamment, 112. 297. 631.

Trage (a), v. tirer, S. 107. 113. 219. 252. 304. 337. 367. 373. 387. 394. 404. 546. 653. || *a trage cu*, passer, 35. || *a trage la*, s'arrêter à, 240. 409. || endurer, supporter, 327. 328. || *a trage a*, provoquer, amener, 265. || *trage-ș*, vas-y, 144. || *a'ș trage o forfecătură*, le gronder, le battre, 152. || *a'ș trage un săpun*, lui flanquer un savon, 358. || *a'ș trage chiulu*, le mettre dedans, 105.

Trage (a se) v. r. se retirer, se fourrer, 653. || *a se trage la*, aller vers, 670.

Trăi (a), v. vivre, 138. 250. 260. 367. 374. 406. 516. 540. 598. 599. 617.

Trainic, adj. durable, 260. — Fém. *trainică*.

Traiu, s. n. existence, genre de vie, 206. 598. — Pl. *traiuři*.

Traistă, s. f. besace, musette, 406. 407. 408. 409. 410. 411. 488. 545. 576. 601. 613. || *număi traista 'i trebue*, il veut paraître plus qu'il ne vaut, 407. || *le aruncă în traista dinapoș*, il n'en tient pas compte, 407. || *a se duce cu nepus în traistă*, filer sans apprêts, 408. || *a'și luă*

lumea în traistă, s'en aller fâché, 408. || *a'și băgă mîntile în traistă*, se tranquilliser, 408. || *a prinde cu mîna în traistă*, l'attraper la main dans le sac, 408. || *cel cu gîsca 'n traistă*, le coupable, 408. || *îi mănîncă rațele în traistă*, c'est un nabot, un sot, 409. || *a tragela traistă*, courir où il y a à gagner, 409. || *o maș veni murga la traistă*, tu viendras de nouveau me prier, 409. || *s'a băgat murga în traistă*, il n'y a plus rien à gagner, 410. || *îi bate vîntu în traistă*, il est à sec, 410. || *a perde traista cu grăunțe*, perdre sa place, 410. || *a fi traistă (gólă)*, être très-pauvre, 410. || *cu traista în bêt*, mendiant, 410. || *a'l pune în traistă*, le tromper, 410. || *punc-o în traistă*, avale-moi cela, 411. || *a scóte corbe din traistă*, mentir, 411. || *luna lui traistă în bêt*, la saison où l'on travaille, 411. — Pl. *traiste*.
Tranca-flénca, m. comp. sornettes, 661.

Trânti (a), v. lancer, jeter, 165.

Trânti (a se), v. r. se jeter, 161.

Tras, adj. tiré, 194. || *tras prin inel*, d'une taille élancée, 431. — Fém. *trasă*; pl. *trași, trase*.

Trăsnî (a), v. pour *trosnî*, craquer, éclater, 458.

Trebă, s. f. travail, occupation, 60. 89. 192. 201. 475. 637. 638. || *maș de trebă*, meilleur, 180. 181. || *a fi trebă pe*, s'agir de, 112.

Trebuî (a), v. falloir, être nécessaire, 137. 257. 297. 315. 340. 357. 376. 407. 523. 537. 554. 567. 665. 669. || devoir, 15. 39. 66. 269. 389.

Trebuî (a), v. [Ung-], falloir, 362.

Trebuință, s. f. besoin, 27. 169. 277. — Pl. *trebuințe*.

Trece (a), v. passer, 234. 471. 475. 476. 545. 575. 586. 642. || *a trece cu*, passer, 35. 493.

Trecere, s. f. influence, 142.

Trei, adj. num. card. trois, 81. 110. 208. 213. 368. 460. 520. 521.

Treilea (al), adj. num. card. le troisième, 626.

Tremură (a), *v.* trembler, 191.
Tréncia-flénca, *m. comp.* sornettes, 661.
Tréntă, *s. f.* [*Mold.*], loque, 411. — Pl. *trențe*.
Tréptă, *s. f.* échelon, 412. || marche, 364. 412. — Pl. *trepte*.
Tréz, *s. m.* qui n'est pas ivre, 460. 462. 466. — Pl. *treji*.
Trezie, *s. f.* la trezie, lorsqu'il se dégrise, 468. 471.
Trimbă, *s. f.* pièce de toile. || en longue file, 412. — Pl. *trimbe*.
Trimite (a), *v.* envoyer, 15. 148. 198. 247. 578.
Tróca, *s. f.* auge, 413. — Pl. *tróce*.
Tronc, *interj.* patatras! 23. 237.
Troncăni (a), *v.* bavarder, jacasser, bruire, 75.
Trosni (a), *v.* craquer, 104. 635.
Tu, *pr. 2-e pers.* tu, toi; passim.
Ţucal, *s. n.* pot de chambre, vase, 413. — Pl. *Ţucaluri*.
Tufl (a), *v.* [*Mold.*], renfoncer, enfoncer, 44.
Tulpan, *s. n.* fichu de mousseline, 38. 413. — Pl. *tulpanuri*.
Tunde (a), *v.* tondre, 413. 417. || *tunde-o*, file, 417.
Tunde (a se), *v. r.* se tondre, 327. 328.
Ţundră, *s. f.* [*Trans.*], manteau. || *lovit cu mâneca Ţundrei*, sot, 417.
Tuns, *adj.* tondu, 331. 332. 333. 414. 415. 416. 417. 418. || *a scăpă tuns*, être battu, 417. || *orî tuns*, *orî ras*, n'importe comment, 418. || *nicî tuns*, *nicî*

ras, sans gain, et sans perte, 416. — Fém. *tunsă*; pl. *tunși*, *tunse*.
Tup, *interj.* vlan! 289.
Tur, *s. m.* fond du pantalon, 418. — Pl. *turi*.
Turbat, *adj.* enragé, 462. — Fém. *turbată*; pl. *turbați*, *turbate*.
Turc, *s. m.* Turc, 344. 632. — Pl. *turci*.
Tureac, *s. n.* [*Ung.*], tige de botte. || *a fi la tureac*, être réduit au désespoir, 418.
Turécă, *s. f.* [*Mold.*], tige de la botte. || *a luat foc în turécă*, il a été trompé, 418. || *turécă*, vieille savatte (vieillard), 418. — Pl. *turéci*.
Turn, *s. n.* tour, 418. — Pl. *turnuri*.
Turnă (a), *v.* verser, répandre, 205. 379. 577. || *tórnă cu cofa*, il pleut à verse, 121. || *tórnă cu donița*, il pleut à torrents, 416. || *tórnă cu gălăta*, il pleut des hallebardes, 154. || *tórnă ca într'un sac spart*, il mange comme un trou, 350.
Turtă, *s. f.* galette, 487. || *bêt turtă*, ivre mort, 466. — Pl. *turte*.
Turti (a), *v.* aplatir, écraser, 150. 210.
Turti (a se), *v. r.* se griser, 455.
Turu (a), *v.* jacasser, 244.
Ţuşcă, *s. f.* [*Mold.*], *a se face Ţuşcă*, se griser, 543.
Tutoror, de tous, 101. 468.
Tuzluc, *s. m.* jambière, guêtre, 419. — Pl. *tuzluci*.

U

Udă (a), *v.* mouiller, 123. 452. || arrosé, 174.
Uită (a), *v.* oublier, 303. 622.
Uită (a se), *v. r.* regarder, 63. 179. 258. 319. 452. 557. 558. 607. 608. || regarder, considérer, 59. 359. || *s'a uitat bêt d'a-scră*, il ne dégrise pas, 466.
Ulcior, *s. n.* cruche, broc, 303. — Pl. *ulciore*.
Uleiu, *s. n.* ruche, 671. — Pl. *uleie*.
Uluc, *s. n.* tuyau pour l'écoulement des eaux, 419.

Umbă (a), *v.* aller, marcher, 94. 408. 462. 525. 533. || circuler, 305. || aller, tourner, 233. 244. 338. 403. 587. || vouloir, essayer, 96. || vaquer, 68. || *umbă* *gol* il a pas quoi mettre sur lui, 170. || *a umbă cu lumina-rea*, se servir d'une lumière, 216. || *a umbă cu căcula în patru (dece)*, s'humilier, 46. || *a umbă în cămașă*, se promener en chemise, 59. || *a umbă cu*, aller le, se servir de, circuler avec, mettre la main dans,

etc. 59. 105. 110. 130. 139. 142. 152. 262. 394. 664. 665. 666. 668. 669. || *a umblă după*, chercher à obtenir, courir après, 533. 578. || *a umblă prin*, circuler dans, aller dans, 233. || *a umblă prin unghiuiri*, aller de droite et de gauche, 420. || *îi umblă prin gură*, il jacasse, il parle, 104. 240. 248.

Umblat, *adj.* qui sert, 100. || *a fi umblat*, avoir vu du pays, 395. Fém. *umblată*; pl. *umblăți, umblate*.

Umbră, *s. f.* ombre, 164. 383. 419. — Pl. *umbre*.

Umbrelă, *s. f.* ombrelle, 419.—Pl. *umbrele*.

Umăr, *s. n.* épaule, 311.—Pl. *umere* et *umeri*.

Umflă (a se), *v. r.* s'enfler, se gonfler, 499.

Umple (a), *v.* emplir, remplir, 66. 154. 351. 482. 489. 490. || *salir*, 198. || *a umplut'o de borș*, il n'a rien fait de bon, 482. || *m'ai umplut de brânză*, quelle sottise! tu n'as fait rien qui vaille, 489. 490.

Umple (a se), *v. r.* se remplir, 350. 354. 570. || *se salir*, 233.

Un, *adj. num. card.* un; passim. || *una într'alta*, sans arrêt, 526. || même, 62. — Fém. *ună*; pl. *uni, une*.

Unde, *adv.* où, là où, 10. 11. 51. 87; passim. || *de unde*, d'où, 10. 11. 87. || *pe unde*, là où, 10. 139; par où, 61.

Unge (a), *v.* graisser, 234. || oindre, 676. 677.

Unge (a se), *v. r.* se oindre, se pommer. 199.

Unghete, *s. n.* [*Dolj.*] coin, 395. 419.

Unghie, *s. f.* ongle, 487. — Pl. *unghii*.

Unghiu, *s. n.* angle, 298. | coin, 419. 420. || *a umblă prin unghiuiri*, errer à l'aventure, 420. — Pl. *unghiuiri*.

Uni (a se), *v. r.* se mettre d'accord, s'entendre, 560.

Uns, *adj.* oint, graissé, 136. || gras, 528. 529.—Fém. *unsă*; pl. *unși, unsc*.

Unt, *s. n.* beurre, 588. 589. 607. 608.

Unt-de-lemn, *s. n.* huile d'olive, 66. 67. 657.

Urcă (a se), *v. r.* monter, 280. 364. 365.

Ureche, *s. f.* oreille; Voir *urechie*.

Urechie, *s. f.* oreille, 96. 97. 148. 155. 182. 288. 355. 434. 458. 554. 562. || *pe o urechie*, sur l'oreille, 44. || *a pune urechia*, écouter, 503. — Pl. *urechi*.

Urt (a), *v.* détester, 454. 662.

Urtt, *adj.* laid, 224. 258. 467. — Fém. *urătă*; pl. *urți, urte*.

Urtă (a), *v.* hurler, 81.

Urmă, *s. f.* trace, 21. 112. || *în urmă*, à la fin, 157. 321. 421; après elle, 226. || *pe urmă*, ensuite, à la suite, 173. 616; le dernier, 646. || *la urmă*, à la fin, finalement, 469.—Pl. *urme*.

Urs, *s. m.* ours, 512. 675. — Pl. *urși*.

Urzit, *adj.* dont la trame est préparée, 270.—Fém. *urzită*; pl. *urziți, urzite*.

Ușă, *s. f.* porte (de maison), 29. 81. 98. 130. 193. 201. 227. 278. 399. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 468. 540. 557. 558. || *ca la ușa cortului*, se disputer, grossièrement, 139. || *ușa a mea și casa a ta*, je m'en vais, tu n'as qu'à rester, 423. || *mă-o pus foc la ușă*, il a semé la discorde, 423. || *ai pune scazul (spinul) la ușă*, le mettre sur la paille, 423. || *a luă ușa 'n spate*, s'en aller, 423. || *a îmbrăcă ușa*, filer, 424. || *ușa, Panaile! file!* 424. || *a 'i căde pētră la ușă*, être constamment sur son dos, 424. || *câne de două (nouă, zece) uși*, vagabond, 424. || *a 'i strînge cu ușa*, l'accuser, le forcer de faire une chose, 424. || *parcă 'i strîns cu ușa*, il est maigre comme un cent de clous, 425. || *a 'i ține ușa*, être son complice, 425. || *a stă după ușă*, ne pas être pris en considération, 425. || *a fi cu ochii stîlpiți după ușă*, être à l'article de la mort, 425. || *va prins cu căda între ușă*, il l'a couvaincu de mensonge, 425. || *bate ușele* il frappe à toutes les portes, 426. || *bate la ușă*, est à

nos portes, 426 || *a nu încăpe pe ușa*, c'est un géant; il ne sait pas où filer, il a perdu la tête, 426. || *a nu nemeri ușa*, même sens que le précédent, 426. || *îi rupe călcânila cu ușa*, il le flanque à la porte, 426. || *a 'i da cu ușa în nas*, lui jeter la porte au nez, 427. || *a scăpa prin ușa din dos*, se sauver par la porte de derrière, 427. || *a 'i deschide ușa*, bat-

tre à sa porte, aller le voir, 427.

Uscă (a), *v.* sécher, 62. 339.

Uscă (a se), *v. r.* se sécher, 339.

|| se dessécher, 452. 538.

Uscat, *adj.* séché, 160. || *sec*, 553.

— Fém. *ușoră*; pl. *ușcați, uscate*.

Ușernică, *s. f.* femme dévergondé,

427. — Pl. *ușernice*.

Ușor, *adj.* léger, rapide, 199. —

Fém. *ușoră*; pl. *ușori, ușore*.

Ușor, *adj.* facilement, 11.

V

Va, *3-a pers. ind, sing.* du verbe *a voi*, s'emploie pour le futur; passim. || il veut, 66. 218. 564.

Vacă, *s. f.* vache, 88. 107. 145. 189. 305. 487. 587. 623. — Pl. *vaci*.

Vai, *interj.* hélas, 591. || malheur à, 80. 126. 598.

Var, *s. n.* chaux, 298. 427. — Pl. *varuri*.

Vară, *s. f.* été, 41. 92. 122. 672. — Pl. *veră*.

Văruit, *adj.* blanchi à la chaux, 250. — Fém. *văruită*; pl. *văruți, văruite*.

Vargă, *s. f.* verge, baguette, 427. — Pl. *vergi*.

Varză, *s. f.* chou, 664. || *varză acră*, choucroute, 664. — Pl. *verze*.

Vas, *s. n.* vase, vaisselle, 264. — Pl. *vase*.

Vatră, *s. f.* foyer, 428. 429. 430. || *nu 'i arde nici focu 'n vatră*, il est très pauvre, 429. || *a se prinde cu mânila de vatră*, commencer à être bien dans ses affaires, 430. || *a stă pe vatră*, ne pas sortir de chez soi, 430. || *a îmbătrâni în vatră*, coiffer sainte Catherine, 430. || *a 'i cadă în vatră*, lui tomber sur le dos, 420. — Pl. *vetre*.

Vă, *pr. pars.* vous, 454.

Vechiu, *s. et. 'adj.* vieux, ancien, 55. 177. 182. 227. 367 — Pl. *vechi*.

Vecin, *adj.* voisin, 82. 155. 174. || proche, 494. — Fém. *vecină*; pl. *vecini, vecine*.

Vecinic, *adv.* toujours, éternellement, 48. 497.

Vedé (a), *v.* voir, considérer, 44.

68. 69. 70. 214. 252. 318. 319.

352. 353. 362. 422. 446. 453.

465. 471. 503. 562. || *a vede de*

s'occuper de, 227.

Vedé (a se), *v. r.* se voir, être vu,

68. 70. 258. || reconnaître, 182.

Veî, *3-a pers. sing de a voi*, forme

le futur: *veî face*, tu feras, 160.

Veni (a), *v.* venir, 20. 87. 88. 92.

94. 144. 169. 173. 197. 241. 242.

245. 254. 385. 390. 409. 411.

419. 421. 438. 462. 481. 533.

539. 557. 563. 607. 629. 647.

663. 664. || *ariver à*, atteindre,

251. 629. || *a 'i veni*, avoir envie,

632.

Verde, *adj.* vert, pas sec, 160.

538. 613. || vert (couleur), 531.

578. 630. — Fém. *verde*; pl.

verdi.

Vergea, *s. f.* baguette, 4. 428. —

Pl. *vergele*.

Verigă, *s. f.* anneau, chaînon, 204.

431. — Pl. *verige*.

Verménos, *adj.* [*Ung.*] verveux,

659. — Fém. *vermênôsă*; pl.

vermênôși, vermênôse.

Versă (a) *v.* vomir, 672.

Versă (a se), *v. r.* se répandre,

se renverser, 343.

Vesellie, *s. f.* joie, 128. — *veseliă*.

Veseli (a se), *v. r.* se réjouir, 464.

472.

Vesmint, *s. n.* [*Ung.*] vêtement,

432. — Pl. *vesminte*.

Vesmint *s. n.* vêtement, 431. —

Pl. *vesminte*.

Vestmint, *s. n.* vêtement, 431. —

Pl. *vestminte*.

Veți, *3-a pers. pl.* formant le futur:

veți merge, vous irez, 160.

Vi, [*Modl.*] pour *vă*, vous, 250.
Viă (a), *v.* vivre, 577.
Vie, *s. f.* vigne, 18. 407. — Pl. *viă*
Viêtă, *s. f.* vie, 639. — Pl. *viete*.
Vin, *s. n.* vin, 471. 472. — Pl. *vinuri*.
Vinde (a) *v.* vendre, 504. 509. 571.
Vindecă (a), *v.* guérir, 467. 468.
Vineri, *s. f.* Vendredi, 382. 633. 634.
Vinovat, *adj.* coupable, 422. — Fém.
vinovată; pl. *vinovați, vinovate*.
Vint, *s. m.* vent, 103. 137. 158.
 223. 234. 247. 249. 343. 360.
 388. 410. 517. 577. — Pl. *vințuri*.
Vitr, *s. n.* sommet, 82. || bout,
 251. — Pl. *vitfură*.
Vitr (a), *v.* mettre, fourrer, 581.
Vitr (a se), *v. r.* se mettre, se
 fourrer, 339.
Virtute, *s. f.* [*Banat*], vigueur, 476.
Visă (a), rêver, 531. 551. 553.
 556. 557. 578. 586.
Vită, *s. f.* bête à cornes; au plu-
 riel, *vite*, bétail, bestiaux, 165.
Vițel, *s. m.* veau, 133. 189. — Pl.
vițeli.
Vlad, *s. m.* Vladislaf, 193.
Voe, *s. f.* permission. || *a da voe*,
 permettre, 280. — Pl. *voi*.
Voi (a), *v.* vouloir, 96. 412. 456.
Voie, *s. f.* volonté, permission. ||
cu voie, voulu, 467. || *cum ție*
voiea, comme tu voudras, 80.
 281. 282.

Voinic, *s. m.* et *adj.* brave, 325. ||
 voleur, 168. — Pl. *voinică*.
Vorbă, *s. f.* parole, 237. 353. 477.
 526. 534. 581. 585. 640. || lan-
 gage, expression, 374. — Pl.
vorbe.
Vostru, *pr. pos.* votre, 214. — Fém.
voastră; pl. *voștri, văstre*.
Vorbî (a), *v.* parler, 289. 290. || *a*
vorbi de-a bătul, menacer, 24
Vrabie, *s. f.* moineau, pierrot, 162
 551. — Pl. *vrăbi*.
Vrăjmaș, *adj.* ennemi, 82. 561. —
 Pl. *vrăjmași*.
Vre, *pr. indéf.* quelque, 89. 370. 646.
Vrednic, *adj.* digne, 531. || *a fi*
vrednic, mériter, 113. — Fém.
vrednică; pl. *vrednici, vrednice*.
Vrednicie, *s. f.* activité, mérite,
 capacité, 314. — Pl. *vrednicii*.
Vreme, *s. f.* temps, époque, 60.
 94. 158. 223. 271. || moment,
 272. || *de vreme*, de bonne heure,
 jeûne, 642. || *din vreme*, à temps,
 298. || *mai multă vreme*, pour
 plus longtemps, 66.
Vroi (a), *v.* vouloir, 130. 154. 336.
 368. 378. 406. 441. 545. 564.
 610. 629. 665.
Vulpe, *s. f.* renard, 637. 638. —
 Pl. *vulpi*.

Z

Zabavă, *s. f.* retard, 476. — Pl.
zabave.
Zace (a), *v.* [*Banat*] dormir, 6.
Zadie, *s. f.* [*Ung.*] cotte, jupe,
 432. — Pl. *zadii*.
Zăgaz, *s. n.* digue, 432. — Pl. *ză-*
gazuri.
Zahar, *s. n.* sucre, 440. 441.
Zală, *s. f.* chaînette, 210. — Pl. *zale*.
Zamă, *s. f.* [*Mold. et Ung.*] sauce,
 507. 603. — Pl. *zămuri*.
Zambil, *s. n.* panier en vannerie,
 208. 432. — Pl. *zambile*.
Zăpadă, *s. f.* neige, 630. — Pl. *ză-*
pedi.
Zarvă, *s. f.* tapage, vacarme, 432.

Zdvorî (a), *v.* ouvrir, 54.
Zeghie, *s. f.* souquenille, 433. —
 Pl. *zeghii*.
Zémă, *s. f.* sauce, 496. — Pl. *zemuri*.
Zembil, *s. f.* [*Mold.*] panier en
 vannerie, 433. — Pl. *zembile*.
Zena, *s. f.* [*Ung.*] nom propre,
 Zena, 189.
Zăr, *s. n.* [*Banat*] petit lait, 490.
Zid, *s. n.* mur, 155. 288. 299. 433.
 434. — Pl. *ziduri*.
Zidî (a), *v.* bâtir, 395. 434. 435.
Zidire, *s. f.* construction, bâtisse,
 298. 395. 435. — Pl. *zidiri*.
Ziditor, *s. m.* maçon, 298. — Pl.
ziditori.

GLOSAR

A ROMÂNŌ-FRANCES

A

- A**, *pr. dém.* la, elle, 80. 83. 127. 186. 232. 256. || celui, 461.
- Açel**, *pr. dém.* celui, 206. 543. 593.
— Pl. *açelî*.
- Acşi**, *adv.* ainsi, 5.541.
- Adamc**, *s. m.* écurie, 175.
- Adare** *v.* faire, 393.
- Adare (s')**, *v. r.* se faire, 196.
- Adjun**, *adj.* affamé, 552.
- Adjun**, *adj.* affamé, 552.
- Aduçere**, *v.* apporter, produire, 540.
- Adunare**, *v.* réunir, ramasser, rassembler, 111. 139. 310.
- Adunare (s')**, *v.* se rassembler, se réunir, 670.
- Adzundzere**, *v.* arriver, parvenir, 310.
- Afese**, *s. n.* fes, 150.
- Aflare**, *v.* trouver, rencontrer, 501.
- Afumare**, *v.* fumer, produire de la fumée, 185. 569.
- Agîun**, *adj.* affamé, 551.
- Agîungère**, *v.* arriver, entrer, 80.
|| arriver à être, devenir, 461.
- Agîundzere**, *v.* suffire, 122.
- Agîutare**, *v.* aider, venir en aide, 206.
- Agudère**, *v.* frapper, 264.
- Ahtare**, *adj.* tel, 42. 150. 558. — Pl. *ahtârî*.
- Ahtând (cu)**, *adv.* d'autant, 278.
- Al**, *dét.* le, celui, 41.
- Alăcsit**, *adj.* paré, bien habillé, 1. 190. — Fém. *alăcsită*.
- Alăgare**, *v.* aller, courir, sauter, 277.
- Alânt**, *adj.* autre, autrui, 641.
- Alăsare**, *v.* laisser, 53. 206.
- Alăvdare**, *v.* louer, 507.
- Alichère (s')**, *v. r.* se coller, 94.
- Alingere (s')**, *v.* se lécher, 666.
- Alingzere (s')**, *v.* se lécher, 669.
- Alin**, *s. n.* ail, 439.
- Alózăre**, *v.* pétrir la pâte, 565.
- Altu**, *adj.* autre, 80. 83. 114. 208. 250. 439. 514. 659.
- Alunar**, *s. m.* Juillet, 530.
- Amar**, *adj.* amer, 441.
- Amareață**, *s. f.* amertume, 540.
- Ambar**, *adj.* droit, 186.
- Amiră**, *s. m.* roi, empereur, 461.
- Amputîț**, *adj.* pourri, qui sent mauvais, 511. — Fém. *amputită*.
- Amurtare**, *v.* être agacé, 659.
- Amurzare**, *v.* être agacé, 439.
- Anvârliga (de-)**, *prép.* (tout) autour, 519.
- Apă**, *s. f.* eau, 244. 311. 445. 477.
- Apitrusère**, *v.* recouvrir, 77.
- Aprindere**, *v.* allumer, 208.
- Aprindere (s')**, *v. r.* s'allumer, s'enflammer, allumer, (son, sa, ses) 83. 114. 208.
- Apropea**, *prép.* près, 58.

ARA

Arăchire, *v.* enlever, prendre, 111.
Ardere, *v.* brûler, 83. 301.
Ardere (s'), *v. r.* se brûler, 114. 324.
Aridere (s), *v.* rire, se moquer, 574.
Arucătire (s'), *v.* rouler, 501.
Arucătire (s'), *v.* rouler, 501.
As, *conj.* que, 127.
Ascăpare, (s), *v.* s'échapper, se sauver, 232.
Ași, *a. v.* ainsî, de même, 4. 7. 541.
Așteptare, *v.* attendre, 595.

CAR

Așternere, *v.* faire le lit, 4. 5. 7.
Astinzere (s'), *v. r.* s'éteindre, 66.
Asvarna, *adv.* tîrînd, 53. 206.
Aț, *s. m.* cheval hongre, 175. — Pl. *ațî*.
Atunçe, *adv.* alors, 320.
Aumbrare, *v.* enfermer, 139.
Avd're, *v.* entendre, 234. 235.
Avère, *v.* avoir, 18. 36. 42. 53. 73. 113. 127. 149. 156. 185. 195. 349. 350. 386. 393. 434. 455. 558. 616. 671. || *ș-ă-ari* se croire, 461.

B

Băgare, *v.* mettre, 122. 152. 310. 666.
Băgare (s'), *v. r.* se mettre, être mis, 298.
Barbă, *s. f.* barbe, 114. 208.
Bârbat, *s. m.* homme, homme fait, 638.
Băseat, *adj.* sărutat, 190. — Fém. *băseată*.
Basmal, *s. f.* mouchoir, 18.
Batere, *v.* frapper, battre, 278. 311. 320. || *ș'bate pedza*, il se moque, 575.
Bére, *v.* boire, 455.
Birbec, *s. m.* bétier, 382. — Pl. *bir-beș*.

Bitisira (s'), *v. r.* se terminer, finir, 66.
Biutură, *s. f.* boisson, 477. — Pl. *biuturi*.
Brin, *s. n.* ceinture, 39. 310.
Briū, *s. n.* ceinture, 595.
Brua, *s. f.* gelée blanche, frimas, 530.
Brumar, *s. m.* Novembre, 530.
Bucal, *s. n.* pot, 574.
Buharadă, *s. f.* tuyau de la cheminée, 569. — Pl. *buharađi*.
Bun, *adj.* bon, 511.
Bună, *adj.* bonne, 235. 298. 455.

C

Ca, *conj.* comme, 36. 169. 248. 549. || pour, pour que, 386. || si, 235.
Că, *conj.* que, 122.
Că, *conj.* que, 195. 461. 625. || car, 388. 519. 562. 674.
Căciulă, *s. f.* bonnet de fourrure, 42. — Pl. *căciuli*.
Căculă, *s. f.* bonnet de fourrure, 41. 42. — Pl. *căculi*.
Cădere, *v.* tomber, 77.
Căftare, *v.* chercher, 36. 517.
Căine, *s. m.* chien, 507.
Călăbăliche, *s. f.* foule, beaucoup de travail, 235.
Căldură, *s. f.* chaleur, 386. 428.
Cali, *s. f.* chemin, route, 574.
Călivă, *s. f.* chaumière, hutte, 127.

Calăvetă, *s. f.* jarretièrre, 53. — Pl. *calăvete*.
Cama, *adv.* plus, 58.
Cămașe, *s. f.* chemise, 58.
Cămeșe, *s. f.* chemise, 58.
Căad, *adv.* lorsque, 80.
Canda, on dirait que, comme si, 546.
Candilă, *s. f.* veilleuse, 66.
Cându, *adv.* lorsque, 235. 320.
Cândușe, *s. f.* sorte de manteau fourré, 58.
Câne, *s. m.* chien, 53. 511. 549. 628.
Cap, *s. m.* tête, 42. 149. 150. 311. 320. — Pl. *capete*.
Căpaca, *s. f.* couvercle, 501.
Căpachea, *s. f.* couvercle, 501.
Care, *pr. rel.* qui, lequel, celui,

- qui, 234. 235. 277. 320. 441. 543. 561. 568. 666. 669. 671. 672.
- Carî, pr. rel.** qui, lequel, celui qui, 139. 149. 392. 441. 564. 616. 666.
- Carne, s. n.** viande, chair, 507.
- Carni, s. n.** viande, chair, 507.
- Cas, s. m.** vieillard, 195.
- Casă, s. f.** maison 73. 75. 77. 80. 83. 84. 85. 122. 301.
- Căşare, s. f.** parc à brebis, 382.
- Cascare, v.** ouvrir la bouche, 514.
- Căstrăvete, s. f.** concombre, 517.
— Pl. *căstrăveţi*.
- Cât, adj. et. adv.** combien, autant, autant que, 73. 379. 634. || *d: cât*, plutôt que, 477. || *cu cât*, plus, 278.
- Cata, prép.** selon, 42.
- Căţân, s. n.** chaudron, marmite, 94.
- Căţhi-un, pr.** chacun, 214.
- Cătuşe, s. f.** chatte, 641.
- Căzan, s. n.** chaudron, marmite, 93. 94. — Pl. *căzane*.
- Çe, pr. rel.** qui, 26. 93. 185. 543. || que, 66. 94. 195 386. || ce qui, 441. || ce que, 350.
- Ce, pr. rel.** que, 42.
- Çea, pr. rel. f.** celle, 507.
- Çel pr. rel. masc.** celui, 36.
- Çernere v.** tamiser, 565.
- Chatră, s. f.** pierre, 36.
- Cheaden, s. n.** fil, 393.
- Chéle s. f.** peau, 511.
- Chéptinare (s'), v. r.** se peigner, 301.
- Chétră, s. f.** pierre, 75, 206. 235. 298. 434. — Pl. *chetri* et *chetri*.
- Chicută, s. f.** auvent, 388. — Pl. *chicute*.
- Chiptinare (s'), v. r.** se peigner, 300.
- Chiuşe, s. f.** angle, 298.
- Çi, pr. rel.** qui, 185. 206. 519. 593. || quel, 150. || quoi, 169. || ce, 441.
- Cicior, s. m.** pied, 274.
- Ciôră di lipudă, jarretière, 206.**
- Circhea, s. f.** anneau, 113.
- Cîbuchea, s. f.** pipe à long tuyau, 114.
- Cîurba, s. f.** soupe, 593.
- Ciuvaniu, s. m.** tesson, 575.
- Çleie, s. f.** clef, 100.
- Çlin, s. n.** biais, 16, 119.
- Cloce, s. f.** poule couveuse, 169.
- Clopot, s. m.** cloche, 234.
- Cocut, s. m.** coq, 530.
- Códă, s. f.** queue, 111. 593. — Pl. *códe*.
- Coahe, s. f.** angle, 298.
- Cohe, s. f.** foyer, 122.
- Crepare, v.** crever, éclater, 93.
- Créscere, v.** croître, 414.
- Csénă, s. f.** étrangère, 428.
- Cu, prép.** avec, 18. 32. 75. 100. 127. 194. 350. 364. 379. 382. 434. 593. 595. 625. 634. 641. 650. 669. 671. 674. || *cu cât*, plus, 278.
- Culcare, (s'), v.** se coucher, 7.
- Culţavetă, s. f.** jarretière, 53.
- Culţuvetă, s. f.** jarretière, 53.
- Cum, adv.** comme, de même que, 4. 5. 80. 150. 347. 541. 569.
- Cumăt, s. m.** quignon, 552. — Pl. *cumăţi*.
- Cumănicare (s'), v.** communier, 514.
- Cumnicare (s'), v.** communier, 514.
- Cupănie, s. f.** auge, 628.
- Cur, s. m.** derrière, cul, 277.
- Çurăi, s. f.** pl. lanières, ceintures, 139.
- Çurcubetă, s. f.** potiron, 196. 537.
- Çuşar, s. n.** parc à brebis, 322. — Pl. *çuşari*.

D

- Da (a), v.** donner, 256. || frapper, 316. || cogner, 320. || *z-dédi foc*, il mit le feu, 232. || *dédură*, ils donnèrent, 445.
- De, conj.** de, 386.
- Deam, conj.** mais, 186.
- Descurmare (s'), v. r.** se reposer, 264.
- Di, prép. et conj.** de, 53. 58. 85. 150. 161. 169. 196. 206. 240. 277. 298. 311. 320. 382. 392. 393. 431. 465. 501. 511. 562. 574. 575. 616. 641. || à, 161. 232. 348. || si, 310. || de telle sorte que, 79.
- Di cât, conj.** plutôt que, 477.

Dimicare, *v.* émietter, 541. 543.
Din, *prép.* de, du, 324.
Din, *prép.* de, du, 320.
Dintt, *s. f.* dent, 659.
Dintru, *prép.* hors de, 674.
Diparti, *adv.* loin, 310.
Dispoti, *s. m.* évêque, 379. 634.
Disvalit, *adj.* découvert, 641. —
Fém. disvalita.
Dit, *prép.* du, 112.
Doi, *adj. numi card.* deux, 175.
 628.
Dooă, *adj. num. card.* deux, 274.
Dormire (s'), *v. r.* s'endormir, do-
 rmir, 4. 5. 7. 80.

Ducere (s') *v. r.* s'en aller, aller,
 186. 234. 235. 298. 537.
Dulceta, *s. f.* douceur, confiture,
 540.
Dumicare, *v.* émietter, 541.
Dupa, *prép.* après, 348. 392. 432.
 || selon, 42. 558. || *dupa ce*, après
 que, 66. 94.
Dzedet, *s. n.* doigt, 666.
Dzedit, *s. n.* doigt, 666. 669.
Dzepil, *s. m.* poche, 36.
Dzicere, *v.* dire, 625.
Dzicere, *v.* dire, 236.
Dziua, *s. f.* jour, 564. 565.
Dzua, *s. f.* jour, 564.

E

E, *3-e pers. s. ind. pr.* du verbe
 être, 150. 347. 441. 461.
Ea, *pr. pers.* elle, 100. 593. 650.
Ea, *3-a pers. s. ind. pr.* du verbe
prendre, 593.
Eavdare, *v.* entendre, 316
Eftina, *adj.* bon marché, 507.
Era, *3-a pers. s. imp.* du verbe
 être, 195.

Era, *adv.* de nouveau, 298.
Erna, *s. f.* hiver, 517.
Esă (s'), *v.* qu'il sorte, 186.
Esă, *v.* sors, 674.
Este *3-a pers. s. ind. prés.* il est,
 80. 235. 364. 530. 641.
Eu, *pr. pers.* moi, 414.

F

Facere, *v.* faire, 386. 393. 558.
Facere (s'), *v. r.* faire, se faire,
 41. 75. 155. 169. 175. 289. 382.
 434. 455. 511.
Fântana, *s. f.* fontaine, 537.
Fără, *conj.* sans, 152.
Fărină, *s. f.* farine, 546.
Fărină, *s. f.* farine, 546.
Fârmaclu *s. m.* poison, 441. 672.
Făsule, *s. f.* haricot, 348.
Făsulă, *s. f.* haricot, 507.
Fatal, *s. m.* voile, 18.
Fece, *v.* faire, 161.
Fese, *s. m.* fes, 149. 150.
Fesi, *s. m.* fes, 150.
Fiçior, *s. m.* enfant, 638.

File, *s. f.* tranche, morceau, 549.
Firea-ți, surveillance tes, 386.
Firmitare, *v.* pétrir, 564.
Foc, *s. m.* feu, 232.
Fôli, *s. f.* vessie, 511.
Fôme, *s. f.* faim, 558. 562.
Fôrce, *s. f.* ciseaux, 152.
Frândzere, *v.* rompre, briser, 94.
 196.
Frângere, *v.* rompre, briser, 537.
Frimintare, *v.* pétrir, 564.
Frimitare, *v.* pétrir, 564.
Ftină, *s. f.* pot, 671.
Fudzire, *v.* fuir, 465.
Fum, *s. m.* fumée, 186.
Furare, *v.* voler, 671.

G

Gae, *s. f.* corneille, 616.
Gard, *s. m.* clôture, palissade, 155.
 156. 161. 289.

Gârnuț, *s. m.* grain, 348.
Ghili, *s. f. pl.* lunettes, 256.
Ghios, *adj.* bas, 320.

Gilire, *v.* regretter, pleurer la perte, 18.
Gios, *adj.* bas, 320.
Giumitate, *s. f.* moitié, 386. — Pl. *giumităţi*.
Glinat, *s. n.* déjections d'oiseaux; fiente de volailles, 511.
Gog, *s. m.* diminutif de Georges, 41.

Grân, *s. m.* blé, 349.
Grănuţ, *s. m.* grain, 348.
Grunghe, *s. f.* morceau, 511.
Gulişan, *adj.* nu, dépouillé, 169.
Gumar, *s. m.* âne, 546.
Gust, *s. m.* goût, 80. 641.
Gustare, *v.* goûter, 441.

H

Hârşiare (s'), *v. r.* se réjouir, 519.
Hârşiat, *adj.* joyeux, 519. — Fém. *hârşiată*.
Hascare, *v.* ouvrir la bouche, 514.
Hérbere, *v.* bouillir, 93. 94.

Hért, *adj.* bouilli, 537. — Fém. *hértă*; pl. *herte*.
Hire, *v.* être, 127. 186. 206. 394. 641. || *s'hîbă*, qu'il soit, 127. 186. 394. 641.
Hóră, *s. f.* village, 84. 300.

I

I, *3-e pers. sing. ind. pr.* est, 112.
I, *pr.* à lui, sa, 324.
Î, *pr. per.* le, 414.
Impiticat, *adj.* rapiécé, 394. — Fém. *impiticată*; pl. *impiticate*.
Împrumutare, *s. f.* emprunt, 386.
in, *prép.* en, dans, 85. 122. 277. 310. 320. 595. 666. || sur, 264.
În *prép.* sur, 573.
Încérnere, *v.* tamiser, 564.
Încérnire, *v.* tamiser, 564.
Închicutare, *v.* avoir une attaque d'apoplexie, 388.

Îndrept, *adj.* droit, 186.
Îngliţire, *v.* avaler, 514.
Întrare, *v.* entrer, 274. 277. 278.
Întreg, *adj.* entier, 119. — Fém. *întregă*.
Învirinare (s'), *v. r.* s'attrister, 519.
Învirinat, *adj.* triste, 519. — Fém. *învirinată*.
Învisare, *v.* rêver, 551. 552.
Îşi, *pr. pos.* son, sa, ses, 666.
Îţi, *pr. pos.* ton, ta, tes, 5. 541.
Iu, *adv.* où, 593. 650.

L

L, *pr. per.* le, lui, 77. 122. 277. 278. 659. 666.
La, *prép.* à, 234. 235. 236. 298. 320. 537. 638. 641. || chez, 185. 569. || *de la*, à, au, 53.
Lare, (s'), *v. r.* se laver, 379 634.
Lapte, *s. m.* lait, 85.
Lasare, *v.* laisser, 186. 641.
Legat, *adj.* lié, attaché, 350.
Leni, *s. f.* paresse, 564.
Lî, *pr pers.* à lui, à elle, lui, elle, 83. 113. 114. 150. 256. 445. 461. 511. 546. 564. 595.
Lihónă, *adj.* en couche, nouvellement accouchée, 195.

Lingură, *s. f.* cuiller, 593. 595. 650.
Lînte, *s. f.* lentille, 596.
Lipsire, *v.* manquer, faire défaut, 119.
Lipsire (s'), *v.* faire défaut, 392. 641.
Lipudă (cióră di), jarretière, 206.
Loc, *s. n.* place, 264. || endroit, patrie, 206. 394.
Lu, *pr. per.* son, 244.
Luăre, *v.* prendre, atteindre, 311.
Lucru, *s. m.* travail, 638.
Lule, *s. f.* pipe, 208.
Lung, *adj.* long, 308. — Pl. *lundzi*.

M

- Ma**, *conj.* mais, 94. 119. 122. 127.
|| plus, 278, 477. 549. 593. 641.
- Măcare**, *s.* manger, 628. 641.
- Măcare**, *v.* manger, 73. 80. 379.
439. 507. 541. 543. 569. 593.
616. 619. 625. 628. 634. 641.
659. 672.
- Măcinare**, *v.* moudre, 235.
- Maghirie**, *s. f.* plat, nourriture,
593.
- Maghiripsire**, *v.* cuisiner, faire la
cuisine, 569.
- Maghiripsire**, *v.* cuisiner, faire la
cuisine, 185.
- Mână**, *s. f.* main, 379. 666.
- Mânică**, *s. f.* manche, 393.
- Mare**, *adj.* grand, 549. 581. 593.
- Maș**, *adv.* seulement, 543.
- Mași**, *adv.* mais, 127.
- Mași**, *adv.* seulement, 127.
- Măbetat** *adj.* ivre, 461.
- Măbitat**, *adj.* ivre, 461. 465.
- M'care**, *s. f.* manger, dîner, 558.
- M'care**, *v.* manger, 441. 546.
- Me**, *pr. pers.* me, moi, 161.
- Mea**, *pr. pos.* mienne, ma, 127.
- Mére**, *s. f.* miel, 441.
- Mére**, *s. f.* miel, 672.
- Méri**, *s. f.* miel, 659.
- Mésă**, *s. f.* table, 641. 650.
- Mi**, *pr. pos.* ma, mien, 58. 206.
394. 593.
- Miață**, *s. f.* milieu, mi, 517.
- Mic**, *adj.* petit, 434. 581.—Pl. *miçi*.
- Mière**, *s. f.* miel, 672.
- Minduire**, *v.* penser, réfléchir, 619.
- Minti**, *s. f.* pensée, 308.
- Mintire (s')**, *v.* toucher, se salir, 669.
- Misură**, *s. f.* mesure. || *fără măsură*, sans mesurer, avant de mesurer, 152.
- Moliere**, *s. f.* tremper, 666.
- Moră**, *s. f.* moulin, 234. 235. 236.
240. 244. 248.
- Mormint**, *s. n.* tombeau, 250.
- Mosă**, *adj.* vieille (femme), 195.
300. 301. 517. 562.
- Mula**, *s. f.* mule, 36.
- Mult**, *adj.* beaucoup, 236. 392.
569. || *ma mulți*, plus de gens,
477. || *multe ori*, souvent, 537;
maintes fois 537.—Pl. *multe*,
mulți.
- Muma**, *s. f.* manteau d'hiver à
longs poils, 119.
- Munte**, *s. m.* montagne, 84.—Pl.
munți.
- Mur**, *s. m.* mur, 155. 156. 251.
289. 434.
- Murire**, *v.* mourir, 562.
- Muscă**, *s. f.* mouche, 670. 671.—
Pl. *mușci*.
- Mușcătură**, *s. f.* bouchée, 581.
- Mutare**, *v.* déplacer, 84.
- Mutare (s)**, *v.* changer, 434.
- Mutrire**, *v.* regarder, faire atten-
tion à, 320.

N

- N**, *prép.* pour, în, dans, 36.
- Nă**, *adj. num. card.* une, 127.
517. || *nă-ură*, une fois, 537.
- Nă**, *prép.* pour în, dans, 94.
- Nare**, *s. f.* nez, 671.
- Nari**, *s. f.* miel, 666.
- Năs**, *pr. per.* lui, 461.
- Năsu**, *pr. per.* lui, 414.
- Năuntru**, *adv.* dedans. || *ma năuntru*,
plus profondément, 278.
- Ncacere**, *v.* se disputer, 100.
- Nchirdsire**, *v.* gagner, obtenir, 514.
- Ně**, *pr. pers.* nous, 32.
- Necare (s')**, *v. r.* se noyer, 477.
- Nel**, *s. m.* anneau, bague, 194.
- Nevéstă**, *s. f.* femme, é pouse, 161.
- Nfășare**, *v.* emmailloter, 195.
- Ni**, *non*, 190.
- Ńi**, *pr. per.* me, à moi, 431.
- Ńiare**, *s. f.* miel, 666. 670. 674.
- Nicare (s')**, *v. r.* se noyer, 100.
- Nicuchir**, *s. m.* maître, 77.
- Nicuchirată**, *s. f.* ménage, bonne ad-
ministration domestique, 185.
- Ńiere**, *s. f.* miel, 669.
- Ni-grită**, *adj.* (mot-à-mot, non par-
lée), apportée sans que l'on
ait parlé, 445.
- Ningă**, *adv.* auprès, 760.
- Ntricare**, *v.* nourrir, 593.

Nu, *adv.* non, ne pas, 73. 75. 77. 80. 84. 94. 119. 139. 152. 161. 175. 185. 196. 206. 234. 235. 250; etc.

Numě, *s. f.* nom. || *numě hună.* bonne renommée, 455.

O

O, *pr. per. fém.* la, 305.

Oadare, *v.* faire, 80. 84..

Ocliu, *s. f.* œil, 155. 156. 289. 593. 674.—Pl. *oclii*.

Om, *s. m.* homme, 320. 386. 434.

Oră, *s. f.* fois. || *n ă-óră*, une fois, 537.

Oră, *s f* heure, 264.

Orb, *adj.* aveugle, 256.

Órfân, *adj.* pauvre, 127.

Où, *s m.* œuf, 36.

P

Păiur, *s. m.* branche d'épines, ronce, 80.

Până, *prép.* jusqu'à ce que. || *până nu*, avant de, 311.

Pâne, *s. f.* pain, 379.—Pl. *pâni*.

Pântica, *s f.* estomac, ventre, 625.

Papa, *s. m.* vieillard, 674.

Papușă, *s. f.* pantoufle, 274.

Par, *s. m.* pieu, palis, 277. 278

Paradis, *s. m.* paradis, 112.

Páraithiră, *s. f.* fenêtre, 316.

Parere, *v.* sembler, 461. 511.

Pașcere, *v.* communier, 514.

Patere, *v.* souffrir, supporter, 549.

Patru, *adj. num. card.* quatre, 364.

Pedza (*ș'bate*), se moquer de, 575.

Pétic, *s. n.* pièce, lambeau, 347.

Pi, *prép.* sur, 250. || par dessus, 161. || par, à travers, 240. || dans, à l'époque de, 530.

Pignisire, *v.* louer, 77.

Pită, *s. f.* galette feuilletée, 551.

Plandzere, *v.* pleurer, 250.

Plócă, *s. f.* pierre (du tombeau), plaque, 305.

Plóie, *s. f.* pluie, 392. 432.

Póle, *s. f.* giron, pan de la robe, 308. 310. 311. — Pl. *póle* et *pólă*.

Porc, *s. m.* porc, 382. 511. — Pl. *porci*.

Pórtă, *s. f.* porte cochère, 85. 316.

Portare, *v.* porter, 42. 150.

Prag, *s. m.* seuil, 320.

Pránzú, *s. m.* dîner, 619.

Pre *prép.* sur, 671.

Pri, *prép.* sur, 316. 641.

Prindere, *v.* falloir, devoir, 32.

Psatha, *s. f.* natte de roseau, 324.

Pstn, *adj.* peu, 569. — Pl. *psînă*.

Pșin, *adj.* peu, 593.

Pșin, *adv.* peu, 593.

Puliú *s. m.* oiseau, 85. 616.

Pulú, *s. m* petit poulet, 169.

Putere, *v.* pouvoir, 86. 155. 289. 628.

Pușin, *adj.* peu, 569. — Pl. *pușînă*.

Putridzit, *adj.* pourri, 161.

S

'**S**, *pr. per.* pour, *șl*, se, son, sa, ses, 32. 36. 42. 66. 94. 100. 208. 264. 379. 666. 669. 672.

Ș', *conj.* et; voir *și*.

S' *conj.* que, 53. 73. 80. 139.

Să, *conj.* que, 42. 235. 310. 386.

Sac, *s. n.* sac, 347. 348. 349. 350. Avec l'article, *sacul*.

Săc, *s. f.* sac, 384. Avec l'article. *săcula*.
Sbor, *s. m.* mot. parole, 236. 350. 562. 581. — Pl. *sbóre* et *sbóre*.
Sburte, *v.* parler, 248.
Scafa, *s. f.* tasse, 519.
Scândură, *s. f.* planche, 364.
Scire, *v.* savoir, 94. 350. 441. 543.
Scop, *s. m.* bâton, 112.
Scótere, *v.* laisser couler; produire, 94. || arracher, 593.
Scurt, *adj.* court, 308.
Şedére, *v.* s'asseoir, rester, 80. 543. 574.
Séră, *s. f.* soir, 619.
Sgămire, *v.* égratigner, 194.
Şi, *conj.* et, 42. 100. 111. 122. 149. 150; *passim.* || aussi, 235. 672.
Şi, *conj.* que, 114. 139. 186. 311. 431. 595.
Si, *conj.* et, 501.
Şiă, *s. f.* impureté, fétu, 674.

Şirvet, *s. m.* serviette, essuie-mains, 641.
Soiu, *s. m.* espèce, 150.
Şoric, *s. m.* souris, 232. — Pl. *şorici*
Spart, *adj.* gâté, 248. — Fém. *spartă*.
S'proti, selon, 150.
Spunére, *v.* dire, 305. 596.
Stănă, *s. f.* bergerie, parc à moutons, 384.
Stare, *v.* rester, demeurer, 264.
Stisma, *s. f.* mur, 385. 434.
Stranja, *s. f.* vêtement, 386.
Straniu, *s. m.* vêtement, 58. 386.
Strigare, *v.* crier, 100.
Strimb, *adj.* tordu, de travers, 111. 186. || bâton nouveau, 111.
Stringere, *v.* serrer, 262.
Surcel, *s. m.* éclat de bois, copeau, 194.
Sus, *adv.* en haut, dessus, 320.
Sut, *adj.* pot sans anse, 575.

T

Ta, *pr. pos.* ta, tienne, 127. 393.
Tămbare, *s. m.* tambourin, 392. 393.
Tăruhă, *s. f.* sandale, 262. 394. — P. *tăruhi* et *tăruhe*.
Te, *pr. per.* te, toi, tu, 7. 235. 393.
Tendă, *s. f.* couverture, 196.
Ti, *pr. p.* te, toi, 18. 139. 161. 311. 388. 393. 519. 593. || à, au, 619.
Ti, *pr. pos.* ton, ta, 311. 546.
Ti, *pr. p.* ton, ta, tienne, 100. 194.
Ti, pour *îti*, te, 7. 78. 80. 119. 139. 262. 593.
Tifune, *s. f.* coursier (t. meunerie), 240.
Tigară, *s. f.* cigarette, 83.
Time, *s. n.* temps, 264.
Tindere, *v.* allonger, étendre, 155. 289.
Tinzira, *s. f.* casserole, 501.
Tine, *pr. p.* toi, 386.

Tinere, *v.* tenir, se tenir, 32. 161. 428.
Tingire, *s. f.* casserole, 501.
Tini, *pr.* toi, 514.
Tră, *prép.* pour, 386.
Tradzere, *v.* tirer, 80. 244.
Trât, *prép.* vers, 244.
Trécere, *v.* passer, 431.
Trăi, *adj. num. card.* trois, 364.
Trî, *prép.* pour, 393.
Tricut, *adj.* passé, 113. 240. — Fém. *tricută*.
Tru, *prép.* dans, 80. 175. 274.
Tru, *prép.* dans, 477.
Trup, *s. n.* corps, 80.
Tu, *prép.* dans, 122. 127. 206. 240. 298. 477. 511. 628. 666. || sous, 388.
Tucal, *s. n.* vase ébréché, 574.
Tundere, *v.* tondre, 414.
Tut, *adj.* tout, 185. 564. 634. — Fém. *tută*; pl. *tuti*, *tuti* et *tute*.

U

U, *pr. n.* la, 507. 641.
Udare (s'), *v. r.* se mouiller, 311.
 cheminée conduite

de la cheminée, 186. — Pl. *ud-jaguri*.
Udieac, *s. n.* cheminée, conduite

de la cheminée, 185.—Pl. *ad-jeacurî*.
Udjîac, *s. n.* chominée, conduite de la cheminée, 185.—Pl. *ud-jiacurî*.
Umplère, (*s'*) *v. r.* se remplir, 348. 350. 625.
Un, *adj. num. card. m.* un, 83. 308. 571.

Ună, *adj. num. card. fém.* une, 75. 84. 93. 127. 175. 274. 431. 628.
Untulemn, *s. m.* huile, 66.
Ureclê, *s. f.* oreille, 155. 156. 289. 431. 434.—Pl. *ureclî*.
Uscare (*s'*), *v.* se sécher, sécher, 595.

V

Va, *3e per. sing.* du verbe *vrere*, vouloir, 80. 114. 122. 234. 235. 564. 565.
Va, indique le futur, 4. 5. 7. 41. 393. 541. 666. || *va o spun*, je la dirai, 305.
Vă, pour *va*, ind. le futur, 537.
Vai, pour indic. le futur, 5. 93. 94. 150. 235. 298. 549. 558
Vărdăche, *s. f.* babillard (t. meun.) 235.—Pl. *vărdăch*.
Vatră, *s. f.* âtre, foyer, 428.
Vără, *s. f.* été, 431.

Vidère, *v.* voir, || *vedî*, tu vois, 235. || *vede*, il voit, 511. || *ved-zuî*, j'ai vu, 161. || *viduşî*, tu as vu, 596.
Vidělă, *s. f.* vue, 256.
Vîmtu, *s. m.* vent, 235.
Vînerc, *v.* venir, 519. 674.
Vrère, *v.* vouloir, 139. 310. 549.
Vrère, *s. f.* vouloir, voionté, 80. || *cum ți-este vrerea*, comme tu le voudrais, comme il te plaît, 80.

Z

Zahăr, *s. n.* sucre, 441.
Zărculă, *s. f.* capuchon, bachelic, 432.

Zurlu, *adj.* fou, 465.

GLOSAR

ISTRIO-FRANCES

A

Anca, *adv.* encore, 317.
Apetit, *s. n.* appétit, 449.

| **At**, *adj. ind.* autre. || *ur lu at*,
l'un (à) l'autre, 258.

B

Bac, *v.* boire, 258.
Bire, *adv.* bien, 226.
Bucunels, *s. pl.* bouchées, 498.

| **Bura**, *adj. f. pl.* bonnes, 643.
Bur, *adj.* bon, 498.—Pl. *burî*.

C

Ca, *adj. dém.* celui, 218.
Čace, *s. m.* père, 498.
Când, *conj.* lorsque, 422.
Carele, *p. r.* pour *carele*, qui, celui
qui, 83. 174. 234.
Casa, *s. f.* maison, 78. 83.

| **Ce**, *p. r.* que, qui, 218. 622.
Celû, *p. r.* celui, 498.
Cii, *est*, 422.
Clostru, *s. m.* couvent, cloître, 622.
Coromac, *s. m.* chapeau, 129.
Cúmpera, *v.* (il) achète, 83.

D

Da, *prép.* à, 258.
Dà (a) *v.* donner, 258. || *daïe*, il
donne 622. || *daï*, donnent, 258.

| **De**, *prép.* de, 498.

E

Esac, *pr. pos.* sa, 78.

| **'En**, *prép.* dans, 78. 174. 218. 234.

F

Face (a), *v.* faire, 336.
Face (se), *v. r.* se faire, être fait,
 129.
Facuta, *adj. f.* faite, bâtie, 83.

Familia, *s. f.* famille, 498.
Fi (a), *v.* être, 317. 622.
Frataru, *s. m.* frère lai, moine,
 336.

I

Î, *3-e pers. ind. pr.* du verbe
 être, est, 643.

Îapna, *s. f.* chaux, 83.

L

Locu, *s. m.* endroit, place, 174.

Lu, *prép.* à 258.

M

Măere, *3-e pers. sing. ind. pr.* il
 va, 174. 218. 234.
Mai, *adv.* plus. || *măi buri*, meil-
 leurs, 498.
Manestra, *s. f.* soupe, 643.
Marânca, *v. imp.* mange, 622.
Măreca, *s. f.* manche, 218.

Metăe, *v.* (elle) balaye, 226.
Metura, *s. f.* balai, 226.
Moita, *s. f.* sable, 83.
Mora, *s. f.* moulin, 234.
Munca (za), *v.* à manger, 643.
Muncând, *v.* en mangeant, 449.
Muşata, *adj.* jolie, 317.

N

Ne...ne, *p. nég.* ni...ni, 83.
Nepresăe (se), *v. r.* il se salit,
 234.

Nova, *adj. f.* neuve, 226.
Nu, *p. nég.* non, ne... pas, 83. 129.
 218. 336. 422. 643.

O

O, *adj. num. card.* une, 129.

P

Plate, *3-e pers. sing. ind. pr.* il
 paye, 83.
Plicorde, *3-e pers. sing. ind. prs.* il
 pord, 174.
Ploia, *s. f.* pluie, 129.

Porcu, *s. m.* porc, 423.
Postola, *s. f.* pantoufle, 317.
Pote, *3-e pers. sing. ind. pr.* il peut,
 218.
Potcplita, *adj. fém.* réchauffée, 643.

R

Roba, *s. f.* robe, 336.

S

Salbún , <i>s. n.</i> sable, 83.		commandent, il sont les mai-
Scapat , <i>adj.</i> sauvé, échappé, 422.		tres, 78.
Se , <i>pr. p.</i> se, 129. 258. <i>si</i> , 622.		Ser , <i>conl.</i> si, 622.
Sepovidescu , <i>3e pers. ind. pr.</i> ils		Sir , <i>s. m.</i> sein, 622.
		Slipti , <i>s. m. pl.</i> tuiles, 258.

T

Tot, *adj.* tout, 78. — Pl. *toți*.

U

Ur, *adj. num. card.* un, 258. | **Ușă**, *s. f.* porte 422.

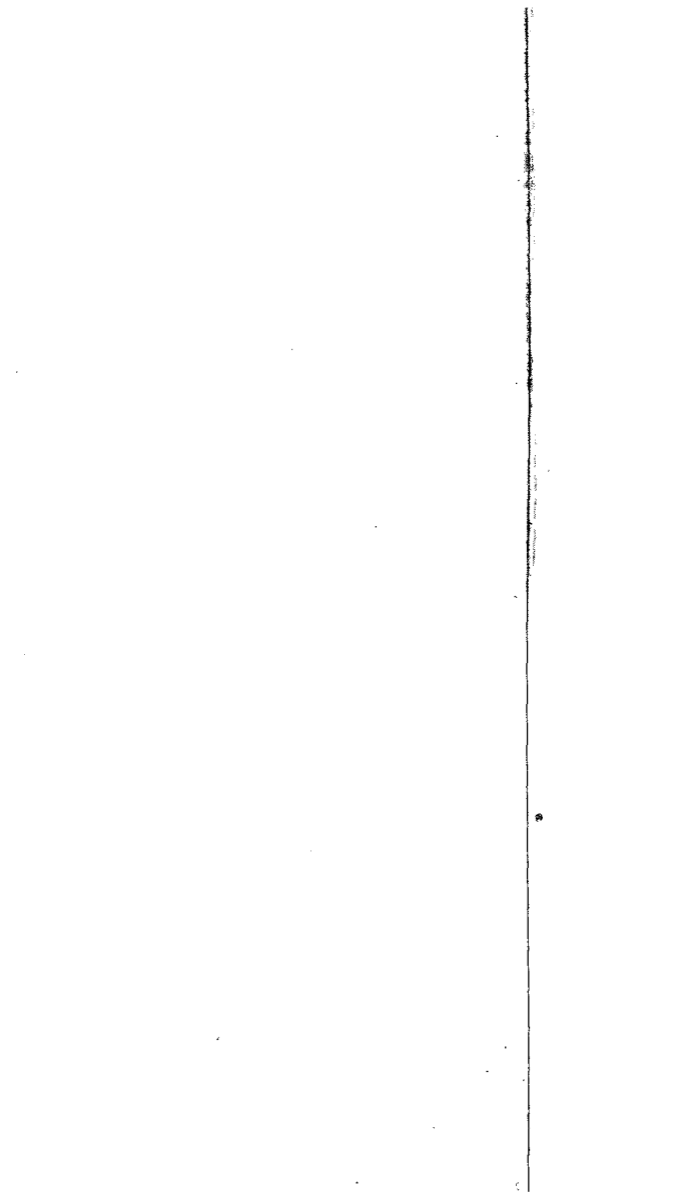
V

Va , <i>3 pers. sing. ind. pr.</i> il vent. 317.		Viiu , <i>adj.</i> vivant, en vie, 622.
Ver , <i>ind.</i> le futur. <i>ver fi</i> , tu seras, 622.		Vire , <i>3-e pers. ind. pr.</i> il vient, 449.
		Vrt , <i>s. m.</i> jardin, 174.

Z

Za, *prép.* pour, 129. 643. | **Zavata**, *s. f.* savate, 317.

Zaclide, *v.* ferme, 422.

ERRATA¹⁾

Pag. 12,	prov. 6550,	trăie	în loc de	trăie.
" "	" "			după
" 21,	" "			a se intercala între liniile 7 și 8: Ți-a făcut un rău; să nu'l mai vezi pe-acasă.
" "	linia 15,	a se pune titlul	Bătătură ,	îndată de-asupra proverbului 6580.
" 55,	prov. 6708,	desmâniă	în loc de	desmâniă.
" 59,	" 6717,	s'a	în loc de	sa.
" 77,	" 6783,	carî	în loc de	ca î.
" 78,	" 6784,	sepovidescu	în loc de	se povidescu.
" 81,	linia 30,	mută	în loc de	mută.
" 88,	" 9,	a se adăoga:	saŭ fără	nevastă.
" 112,	prov. 6906,	căpătăie	în loc de	căpătăie.
" 120,	linia 120,	Cocină	în loc de	Colină .
" 123,	prov. 6946,	cojoc	în loc de	joc.
" 147,	" 7039,	nu mai	în loc de	numai.
" 159,	" 7079,	cazută	în loc de	căzută.
" 169,	" 7114,	Fără	în loc de	Până.
" 193,	" 7208,	linia 13	trebuie intercalată între liniile 10 și 11.	
" 199,	linia 8,	Luft	în loc de	Luft .
" 200,	prov. 7236,	la-mă	în loc de	la-mă.
" 206,	" 7260,	ș'	în loc de	s'.
" 229,	" 7342,	Dor	în loc de	dar.
" 258,	" 7436,	Sterge-ți	în loc de	Stergeți.
" 262,	" 7452,	țăruiile	în loc de	țăruiile.
" 262,	" 7454,	strins	în loc de	strinsin.
" 270,	" 7481,	lucrat	în loc de	luat.
" 271,	" 7434,	țesută	în loc de	țesuta.
" 282,	linia 24,	nerod,	în loc de:	norod.
" 296,	" 1,	nu macină	în loc de	macină.
" 301,	" 1,	móșa	în loc de	mósa.
" 335,	" 27,	Rășnită	în loc de	Rișnită .

1) Afară de mică excepție, acest errata nu îndreptăța de cât greșelile saŭ omisiunile din proverbe saŭ din locuțiuni. Celelalte, ne prezentând un interes deosebit, saŭ trecut cu vederea.

- Pag. 348, prov. **7705**, *săcula* în loc de *săcnla*.
" 368, " **7790**, *să* în loc de *sa*.
" 369, linia 22, 41 în loc de 4.
" 381, prov. **7842**, *stâniî* în loc de *stâniie*.
" 389, linia 1, *Sucmanul* în loc de *Sumanul*.
" 434, prov. **8051**, *stismile* în loc de *stizmile*.
" 443, linia 11, *sa-* în loc de *s-*.
" 475, a se pune înainte de prov. 8135 titlul **BĚUTOR**.
" 537, prov. **8415**, *nă-oră* în loc de *nc-ôră*.
" 570, " **8518**, *tăină* în loc de *tăină*.
" 654, " **8814**, *șórecele sfărmitura* în loc de *sórele sfărimitura*.
" 656, " **8816**, este deja pus la prov. 8808; trebuie suprimat.

SCARA

	<i>Pagina</i>
TITLU; CHIPUL LUI P. ISPIRESCU	I—VI
BIBLIOGRAFIE	VII—XXVIII
SEMNE CONVENȚIONALE	XXVIII—XXIX
CAP. VI. DESPRE VIÊȚA FIZICĂ.	
Obiceiuri. — Imbrăcăminte. — Case și clădiri diverse. — Gospodăria casei	1—436
CAP. VII. DESPRE VIÊȚA FIZICĂ.	
Mâncare. — Băutură.	437—678
GLOSAR ROMÂNŌ-FRANCES	679—746
GLOSAR AROMÂNŌ-FRANCES	747—756
GLOSAR ISTRIO-FRANCES	757—760
ERRATA	761—762